

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
Právnická fakulta
ÚSTAV EURÓPSKEHO PRÁVA

Medzinárodné právo verejné

Materiály k štúdiu

Ľudmila Pošiváková
Adam Giertl
(zost.)

Košice 2013

Medzinárodné právo verejné

Materiály k štúdiu

Zostavovatelia: Ľudmila Pošiváková, Adam Giertl

© 2013 Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Vydavateľ: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Umiestnenie: <http://www.upjs.sk/pracoviska/univerzitna-kniznica/e-publikacia/#prf>

Všetky práva vyhradené. Toto dielo ani jeho žiadnu časť nemožno reprodukovať, ukladať do informačných systémov alebo inak rozširovať bez súhlasu majiteľov práv.

Rukopis neprešiel redakčnou ani jazykovou úpravou.

Elektronické materiály k štúdiu na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach.

Dostupné od: 10. 4. 2013

Rozsah strán: 366

Rozsah: 40,54 AH

ISBN 978-80-8152-006-8

Predhovor

Medzinárodné právo verejné je právnym odvetvím, na ktorého rozvoj vplývalo a stále vplýva celý rad udalostí majúcich celosvetový dopad. Medzi takéto významné udalosti zaraďujeme napríklad vznik celosvetovej organizácie presadzujúcej udržanie mieru, najprv v podobe Spoločnosti národov, neskôr v podobe Organizácie Spojených národov, ktoré boli reakciou na I. a II. svetovú vojnu. Práve obdobie po II. svetovej vojne je obdobím mohutného nárastu právnej úpravy medzinárodného práva (obdobie, ktoré označujeme ako obdobie súčasného medzinárodného práva). Jedným zo základných dokumentov je Charta Organizácie Spojených národov, v ktorej zmluvné štáty odsúdili vojnu ako prostriedok riešenia medzinárodných konfliktov a založili systém pokojného riešenia medzinárodných sporov. Taktiež dochádza k rozmachu právnej úpravy použitia ozbrojenej sily, ľudských práv alebo zmluvného práva, najmä v podobe kodifikačných dohôd, ktoré zakotvujú kogentné normy medzinárodného práva i obyčajové medzinárodné právo. V druhej polovici 20. storočia dochádza k rozmachu zmluvnej úpravy už zaužívaných obyčajových úprav, ale aj nových, aktuálne sa rozvíjajúcich právnych odvetví, ako je kozmické právo alebo právo jadrovej energie, či právo životného prostredia. Pribúda veľký počet zmlúv, tzv. zakladajúcich, upravujúcich jednotlivé medzinárodné či regionálne organizácie.

Široká zmluvná úprava medzinárodného práva je často krát nesystematická a nepriehľadná. Vnútroštátny zákonodarcu, ako je tomu aj v podmienkach Slovenskej republiky, sa nie zriedka uchýľuje k jednoduchému oznámeniu o prijatí medzinárodnej zmluvy bez zverejnenia jej plného textu. Jednou z možností, kde hľadať akotak ucelený zoznam aspoň najvýznamnejších medzinárodných zmlúv, ktorých je Slovenská republika zmluvnou stranou, sú stránky Ministerstva zahraničných vecí. Trúfame si však podotknúť, že kompletnejšie využiteľný materiál pre štúdium medzinárodného práva v nadväznosti na texty medzinárodných dokumentov zatiaľ nie je bezplatne a jednoducho prístupný. Preto sa zostavovatelia, ako členovia Ústavu európskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, rozhodli zostaviť a ponúknuť študentom systematicky zostavený súbor medzinárodných zmlúv a iných právnych dokumentov, ktoré sú významné pre medzinárodné právo ako také. Výber zahŕňa tak medzinárodné zmluvy, ktoré Slovenská republika ratifikovala a sú uverejnené v Zbierke zákonov, ako aj iné dokumenty relevantné pre lepšie chápanie medzinárodného práva. Úlohou tejto zbierky materiálov je podať pomocnú ruku študentom, ako aj širšej odbornej verejnosti pri oboznámení sa s medzinárodným právom, a to najmä poskytnutím systematicky usporiadaného prehľadu medzinárodných zmlúv relevantných s ohľadom na štruktúru výučby medzinárodného práva na právnickej fakulte UPJŠ. Formu elektronického zverejnenia sme zvolili s ohľadom na jednoduchší spôsob aktualizácie dokumentu a dostupnosti.

Predkladaný výber dokumentov z medzinárodného práva verejného sa pokúša mapovať medzinárodné právo tak z hľadiska historického, ako aj z hľadiska jednotlivých odvetví. Čitateľ v predkladanom výbere nájde niekoľko historických dokumentov, avšak výber sa zameriava najmä na aktuálne platné pramene práva. Výber sa orientuje podľa publikácie *Medzinárodné právo verejné – všeobecná a osobitná časť* od prof. Jána Klučku. Tomu zodpovedá aj delenie na všeobecnú a osobitnú časť. Všeobecná časť venuje pozornosť historickému vývoju medzinárodného práva, avšak primárne sa zaoberá ochranou jednotlivca a zodpovednosťami vzťahmi v medzinárodnom práve. Osobitná časť následne sleduje medzinárodnú úpravu jednotlivých inštitútov medzinárodného práva. Uvedomujeme si, že takto zostavený výber ponúka ďalší priestor na rozširovanie, avšak nazdávame sa, že takýto výber spĺňa základné požiadavky a je vyplnením určitej medzery v náuke medzinárodného práva.

Veríme, že predkladaná zbierka materiálov medzinárodného práva verejného bude pre študentov, a nie len pre nich, prínosná pri štúdiu medzinárodného práva verejného a prispeje k zvýšeniu povedomia v oblasti medzinárodného práva verejného.

Zostavovatelia

Obsah

VŠEOBECNÁ ČASŤ	1
Historický vývoj medzinárodného práva verejného: Rozdelenie morí(pápežsko- cirkevné zmluvy):	2
Pápežská bulla Inter caetera Alexandra VI. zo 4. Mája 1493	2
Historický vývoj: Vestfálsky mier	2
Cisársko- švédka mierová zmluva (výňatky)	2
Historický vývoj: Aliančné zmluvy:	3
Traktát Svätej Aliancie z roku 1815	3
Historický vývoj: <i>Interbellum</i>	3
Versaillská mierová zmluva	3
<i>Časť I: Úmluva o spoločnosti národů</i>	4
Briand- Kellogov pakt 1928.....	4
Ochrana jednotlivca v medzinárodnom práve verejnom.....	5
Všeobecná deklarácia ľudských práv.....	5
<i>Preambula</i>	5
Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č.3, 5 a 8. 8	
<i>Hlava I</i>	8
<i>Hlava II</i>	11
<i>Hlava III</i>	11
<i>Hlava IV</i>	13
<i>Hlava V</i>	14
Príloha 1: Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd	15
Príloha. 2: Protokol č.2 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý priznáva Európskemu súdu pre ľudské práva a právomoc vydávať posudky..	16
Príloha. 3: Protokol č.4 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznávajúc niektoré práva a slobody iné než tie, ktoré sú uvedené v Dohovore a v prvom dodatkovom protokole k Dohovoru	17
Príloha. 4: Protokol č. 6 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd týkajúcich sa zrušenia trestu smrti.....	18
Príloha. 5: Protokol č.7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd .	19
Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach	20
<i>Časť I</i>	20
<i>Časť II</i>	20
<i>Časť III</i>	21
<i>Časť IV</i>	25
<i>Časť V</i>	28

Časť VI	28
Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach	29
Časť I.....	29
Časť II.....	29
Časť III	29
Časť IV	31
Opčný protokol k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach	33
Dohovor o právach dieťaťa.....	34
Časť I.....	35
Časť II.....	42
Časť III.....	44
Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídia	45
Medzinárodný dohovor o potlačení a trestaní zločinu apartheidu.....	46
Subjekty medzinárodného práva: Medzinárodné medzivládne organizácie	49
Charta spojených národů	49
<i>Kapitola I: Ciele a zásady.....</i>	<i>50</i>
<i>Kapitola II: Členství .....</i>	<i>50</i>
<i>Kapitola III: Orgány.....</i>	<i>51</i>
<i>Kapitola IV: Valné shromáždění .....</i>	<i>51</i>
<i>Kapitola V: Rada bezpečnosti .....</i>	<i>52</i>
<i>Kapitola VI: Pokojné řešení sporů .....</i>	<i>53</i>
<i>Kapitola VII: Akce při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných .....</i>	<i>54</i>
<i>Kapitola VIII: Oblastní dohody .....</i>	<i>55</i>
<i>Kapitola IX: Mezinárodní hospodářská a sociální součinnost .....</i>	<i>55</i>
<i>Kapitola X: Hospodářská a sociální rada .....</i>	<i>56</i>
<i>Kapitola XI: Prohlášení o nesamosprávných územích .....</i>	<i>57</i>
<i>Kapitola XII: Soustava mezinárodního poručení .....</i>	<i>57</i>
<i>Kapitola XIII: Poručenská rada .....</i>	<i>58</i>
<i>Kapitola XIV: Mezinárodní soudní dvůr .....</i>	<i>59</i>
<i>Kapitola XV: Sekretariát .....</i>	<i>59</i>
<i>Kapitola XVI: Různá ustanovení .....</i>	<i>60</i>
<i>Kapitola XVII: Přejícná opatření bezpečnostní .....</i>	<i>60</i>
<i>Kapitola XVIII: Změny .....</i>	<i>60</i>
<i>Kapitola XIX: Ratifikace a podpis .....</i>	<i>60</i>
Statut mezinárodního soudního dvora	61
<i>Kapitola I: Organizace Dvora.....</i>	<i>61</i>
<i>Kapitola II: Příslušnost Dvora .....</i>	<i>64</i>
<i>Kapitola III: Řízení .....</i>	<i>64</i>

<i>Kapitola IV: Posudky</i>	66
<i>Kapitola V: Změny</i>	67
Dohovor o výsadách a imunitách Organizácie Spojených národov	67
Pokojné riešenie medzinárodných sporov	71
Európsky dohovor o mierovom riešení sporov	71
<i>Kapitola I: Súdne vysporiadanie</i>	71
<i>Kapitola II: Zmierovacie konanie</i>	71
<i>Kapitola III: Rozhodcovské konanie</i>	72
<i>Kapitola IV: Všeobecné ustanovenia</i>	73
Vyhlásenie Slovenskej republiky o uznaní záväznej príslušnosti Medzinárodného súdneho dvora	75
Osobitná dohoda o predložení sporu medzi SR a MR o projekte Gabčíkovo-Nagymaros Medzinárodnému súdnemu dvoru	76
Zodpovednosť v medzinárodnom práve	77
Návrh článkov o zodpovednosti štátov za medzinárodné protiprávne správanie sa	77
<i>Prvá časť: Medzinárodné protiprávne správanie sa štátu</i>	77
<i>Druhá časť: Obsah medzinárodnej zodpovednosti štátu</i>	80
<i>Tretia časť: Uplatňovanie medzinárodnej zodpovednosti štátu</i>	81
<i>Štvrtá časť: Všeobecné ustanovenia</i>	83
Návrh článkov o zodpovednosti medzinárodných organizácií	83
<i>Prvá časť: Úvodné ustanovenia</i>	83
<i>Druhá časť: Medzinárodné protiprávne správanie sa medzinárodnej organizácie</i>	84
<i>Piata časť: Zodpovednosť štátu v spojení s konaním medzinárodnej organizácie</i>	86
<i>Šiesta časť: Všeobecné ustanovenia</i>	86
Návrh článkov o prevencii cezhraničných škôd z rizikových činností	87
Dohovor o medzinárodnej zodpovednosti za škody spôsobené kozmickými objektmi	89
Sankcie v medzinárodnom práve	94
Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. 3314 zo 14.decembra 1974 (Definícia agresie)	94
Zákon o vykonaní medzinárodných sankcií zabezpečujúcich medzinárodný mier a bezpečnosť	94
OSOBITNÁ ČASŤ	99
Obyvatelia, štátni občania a cudzinci	100
Európsky dohovor o občianstve	100
<i>Preambula</i>	100
<i>Kapitola I: Všeobecné ustanovenia</i>	100
<i>Kapitola II: Všeobecné princípy týkajúce sa občianstva</i>	100
<i>Kapitola III: Pravidlá týkajúce sa občianstva</i>	101

<i>Kapitola IV: Postupy týkajúce sa občianstva .....</i>	<i>102</i>
<i>Kapitola V: Viacnásobné občianstvo.....</i>	<i>102</i>
<i>Kapitola VI: Nástupníctvo štátov a občianstvo .....</i>	<i>103</i>
<i>Kapitola VII: Vojenské záväzky v prípadoch viacnásobného občianstva .....</i>	<i>103</i>
<i>Kapitola VIII: Spolupráca medzi zmluvnými štátmi .....</i>	<i>104</i>
<i>Kapitola IX: Realizácia dohovoru .....</i>	<i>104</i>
<i>Kapitola X: Záverečné ustanovenia.....</i>	<i>105</i>
Dohovor o právnom postavení osôb bez štátnej príslušnosti	106
<i>Preambula .....</i>	<i>106</i>
<i>Kapitola I: Všeobecné ustanovenia .....</i>	<i>106</i>
<i>Kapitola II: Právne postavenie.....</i>	<i>107</i>
<i>Kapitola III: Zárobková činnosť.....</i>	<i>108</i>
<i>Kapitola IV: Sociálna starostlivosť .....</i>	<i>108</i>
<i>Kapitola V: Administratívne opatrenia .....</i>	<i>109</i>
<i>Kapitola VI: Záverečné ustanovenia .....</i>	<i>110</i>
Dohovor o redukovaní počtu osôb bez štátnej príslušnosti	112
Dohovor o právnom postavení utečencov	116
<i>Preambula .....</i>	<i>116</i>
<i>Kapitola I: Všeobecné ustanovenia .....</i>	<i>116</i>
<i>Kapitola II: Právne postavenie.....</i>	<i>118</i>
<i>Kapitola III: Zárobková činnosť.....</i>	<i>119</i>
<i>Kapitola IV: Sociálne otázky .....</i>	<i>119</i>
<i>Kapitola V: Správne opatrenia.....</i>	<i>120</i>
<i>Kapitola VI: Vykonávacie a prechodné ustanovenia.....</i>	<i>121</i>
<i>Kapitola VII: Záverečné ustanovenia .....</i>	<i>122</i>
Štátne územie	123
Zmluva medzi ČSSR a ZSSR o Zakarpatskej Ukrajine (a protokol k zmluve)	123
Protokol ku zmluve medzi ČSR a ZSSR o Zakarpatskej Ukrajine.....	123
Medzinárodné rieky	125
Dohovor o režime plavby na Dunaji.....	125
<i>Kapitola I: Všeobecné ustanovenia .....</i>	<i>125</i>
<i>Kapitola II: Organizačné ustanovenia .....</i>	<i>125</i>
<i>Kapitola III: Plavebný režim. ....</i>	<i>127</i>
<i>Kapitola IV: Spôsob krytia výdavkov na zaistenie plavby. ....</i>	<i>128</i>
<i>Kapitola V: Záverečné ustanovenia.....</i>	<i>128</i>
<i>Soznam príloh: .....</i>	<i>129</i>
<i>Príloha I: O prijatí Rakúska za člena Dunajskej komisie.....</i>	<i>129</i>
<i>Príloha II: O úseku Gabčíkovo-Gönyü. ....</i>	<i>129</i>

Dodatkový protokol k dohovoru o režime plavby na Dunaji podpísaný v Belehrade dňa 18. augusta 1948.	129
Vzdušný priestor.....	130
Dohovor o medzinárodnom civilnom letectve.....	130
<i>Úvod. ....</i>	<i>130</i>
<i>Časť I: Létaní. ....</i>	<i>130</i>
<i>Časť II: Medzinárodné organizácie pro civilní letectví. ....</i>	<i>136</i>
<i>Časť III: Medzinárodná letecká doprava.....</i>	<i>139</i>
<i>Časť IV: Závěrečná ustanovení.....</i>	<i>140</i>
Medzinárodné územné režimy: Morské právo	143
Dohovor OSN o morském práve – UNCLOS (výňatky).....	143
<i>Časť I: Úvod.....</i>	<i>144</i>
<i>Časť II: Pobrežné more a príľahlá zóna.....</i>	<i>144</i>
<i>Časť III: Prielivy používané pre medzinárodnú plavbu.....</i>	<i>149</i>
<i>Časť IV: Súostrovne štáty .....</i>	<i>150</i>
<i>Časť V: Výlučná ekonomická zóna .....</i>	<i>150</i>
<i>Časť VI: Kontinentálny šelf.....</i>	<i>152</i>
<i>Časť VII: Šíre more .....</i>	<i>153</i>
<i>Časť VIII: Režim ostrovov .....</i>	<i>155</i>
<i>Časť IX: Uzavreté a polouzavreté more .....</i>	<i>156</i>
<i>Časť X: Právo vnútrozemských štátov na prístup k moru a od mora a sloboda ich tranzitu.....</i>	<i>156</i>
<i>Časť XI: Oblasť .....</i>	<i>156</i>
<i>Časť XII: Ochrana a zachovanie morského prostredia .....</i>	<i>157</i>
<i>Časť XV: Riešenie sporov.....</i>	<i>157</i>
Medzinárodné územné režimy: Antarktída.....	160
Zmluva o antarktíde.....	160
Medzinárodné územné režimy: Kozmické právo	163
Zmluva o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies	163
Dohovor o registrácii objektov vypustených do kozmického priestoru	165
Dohoda o pomoci kozmonautom a ich návrate a o vrátení predmetov vypustených do kozmickeho priestoru.....	167
Medzinárodné diplomatické právo.....	170
Viedenský dohovor o diplomatických stykoch	170
Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch	177
<i>Hlava I: Konzulárne styky všeobecne.....</i>	<i>178</i>
<i>Hlava II: Výhody, výsady a imunity konzulárnych úradov, konzulárnych úradníkov z povolania a ďalších členov konzulárneho úradu .....</i>	<i>183</i>

<i>Hlava III: Postavenie honorárnych konzulárnych úradníkov a konzulárnych úradov vedených týmito úradníkmi.....</i>	188
<i>Hlava IV: Všeobecné ustanovenia.....</i>	190
<i>Hlava V: Záverečné ustanovenia.....</i>	191
Dohovor o osobitných misiách	191
Právo medzinárodných zmlúv.....	199
Viedenský dohovor o zmluvnom práve	199
<i>Preambula .....</i>	199
<i>Časť I: Úvodné ustanovenia .....</i>	199
<i>Časť II: Uzavieranie zmlúv a nadobúdanie ich platnosti .....</i>	200
<i>Časť III: Dodržiavanie, vykonávanie a výklad zmlúv.....</i>	203
<i>Časť IV: Zmena a úprava zmlúv.....</i>	205
<i>Časť V: Neplatnosť, zánik a prerušenie vykonávania zmlúv .....</i>	205
<i>Časť VI: Rôzne ustanovenia .....</i>	210
<i>Časť VII: Depozitári, oznámenia , opravy a registrácie.....</i>	210
<i>Časť VIII: Záverečné ustanovenia.....</i>	211
<i>Príloha.....</i>	212
Viedenský dohovor o sukcesii štátov vo vzťahu k zmluvám	213
<i>Prvá časť: Všeobecné ustanovenia .....</i>	213
<i>Druhá časť: Sukcesia vo vzťahu k časti územia.....</i>	215
<i>Tretia časť: Nové nezávislé štáty.....</i>	216
<i>Štvrtá časť: Spojenie a oddelenie štátov.....</i>	219
<i>Piata časť: Rôzne ustanovenia .....</i>	222
<i>Šiesta časť: Riešenie sporov .....</i>	222
<i>Siedma časť: Záverečné ustanovenia .....</i>	222
Medzinárodné humanitárne právo.....	223
Úmluva týkajúca sa nakládání s válečnými zajatcami ze dne 27. července 1929	223
<i>Hlava I: Ustanovení všeobecná.....</i>	223
<i>Hlava II: O vzetí do zajetí.....</i>	223
<i>Hlava III: O zajetí .....</i>	224
<i>Hlava IV: O skončení zajetí.....</i>	230
<i>Hlava V: O úmrtí válečných zajatců.....</i>	231
<i>Hlava VI: Kanceláře pro pomoc válečným zajatcům a pro zprávy o nich .....</i>	231
<i>Hlava VII: O použití úmluvy na jisté druhy občanských osob.....</i>	232
<i>Hlava VIII: O provádění úmluvy .....</i>	232
Záverečný akt Diplomatickej konferencie zvolanej na vykonanie revízie o Ženevských dohovoroch zo dňa 12. augusta 1949 na ochranu obetí vojny.....	234
Príloha č. 1: Záverečný akt.....	234
<i>Záverečný akt diplomatickej konferencie .....</i>	234

Príloha č. 2: Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli zo dňa 12. augusta 1949 234

<i>Kapitola I: Všeobecné ustanovenia</i>	234
<i>Kapitola II: Ranení a nemocní</i>	236
<i>Kapitola III: Zdravotnícke útvary a ústavy</i>	238
<i>Kapitola IV: Personál</i>	239
<i>Kapitola V: Budovy a materiál</i>	240
<i>Kapitola VI: Zdravotnícke transporty</i>	240
<i>Kapitola VII: Rozoznávaci znak</i>	241
<i>Kapitola VIII: Vykonávanie dohovoru</i>	242
<i>Kapitola IX: Stíhanie zneužitia a porušenia</i>	242

Príloha č. 3: Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených, nemocných a stroskotancov ozbrojených síl na mori zo dňa 12. augusta 1949 244

<i>Kapitola I: Všeobecné ustanovenia</i>	244
<i>Kapitola II: Ranení, nemocní a stroskotanci</i>	246
<i>Kapitola III: Nemocničné lode</i>	248
<i>Kapitola IV: Personál</i>	249
<i>Kapitola V: Zdravotnícke transporty</i>	250
<i>Kapitola VI: Rozoznávaci znak</i>	250
<i>Kapitola VII: Vykonanie dohovoru</i>	251
<i>Kapitola VIII: Stíhanie zneužitia a porušenia</i>	252
<i>Záverečné ustanovenia</i>	252

Príloha č. 4: Ženevský dohovor o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami zo dňa 12. augusta 1949..... 253

<i>Časť I: Všeobecné ustanovenia</i>	253
<i>Časť II: Všeobecná ochrana vojnových zajatcov</i>	256
<i>Časť III: Zajatie</i>	256
<i>Časť IV: Koniec zajatia</i>	272
<i>Časť V: Informačná kancelária a pomocné spoločnosti pre vojnových zajatcov</i>	275
<i>Časť VI: Vykonávanie dohovoru</i>	276

Príloha č. 5: Ženevský dohovor o ochrane civilných osôb za vojny zo dňa 12. augusta 1949 278

<i>Časť I: Všeobecné ustanovenia</i>	278
<i>Časť II: Všeobecná ochrana obyvateľstva proti niektorým účinkom vojny</i>	280
<i>Časť III: Postavenie chránených osôb a zaobchádzanie s nimi</i>	283
<i>Časť IV: Vykonávanie dohovoru</i>	301

Dodatkový protokol k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o ochrane obetí medzinárodných ozbrojených konfliktov (Protokol I)..... 303

<i>Časť I: Všeobecné ustanovenia</i>	304
<i>Časť II: Ranení, chori a stroskotanci</i>	305

<i>Časť III: Spôsoby a prostriedky vedenia vojny, status kombatantov a vojnových zajatcov.....</i>	<i>313</i>
<i>Časť IV: Civilné obyvateľstvo.....</i>	<i>316</i>
<i>Časť V: Vykonávanie dohovorov a tohto protokolu.....</i>	<i>327</i>
<i>Časť VI: Záverečné ustanovenia .....</i>	<i>330</i>
Právo ozbrojených konfliktov a právna úprava odzbrojovania.....	332
Dohovor o zákazoch alebo obmedzeniach použitia určitých konvenčných zbraní, ktoré môžu byť považované za nadmerne zraňujúce alebo majúce nerozlišujúce účinky .	332
Protokol o nezistitých úlomkoch (Protokol I).....	335
Protokol o zákazoch alebo obmedzeniach použitia mín, nástražných systémov a iných zariadení (Protokol II)	335
Protokol o zákazoch alebo obmedzeniach použitia zápalných zbraní (Protokol III)	338
Dodatkový protokol k Dohovoru o zákazoch alebo obmedzeniach použitia určitých konvenčných zbraní, ktoré môžu byť považované za nadmerne zraňujúce alebo majúce nerozlišujúce účinky	339
Dohovor o zákaze použitia, skladovania, výroby a transferu protipechotných mín a o ich zničení.....	339
<i>Preambula .....</i>	<i>339</i>
Dohovor o zákaze vojenského alebo akéhokoľvek iného nepriateľského použitia prostriedkov meniacich životné prostredie	346
Zmluva o nešírení jadrových zbraní.....	348
Zmluva o zákaze pokusov s jadrovými zbraňami v ovzduší, v kozmickom priestore a pod vodou	351
Dohovor o zákaze vývoja, výrobe a hromadenia zásob bakteriologických (biologických) a toxínových zbraní a o ich zničení.....	352

Všeobecná část'

Historický vývoj medzinárodného práva verejného: Rozdelenie mori(pápežsko- cirkevné zmluvy):

Pápežská bulla *Inter caetera* Alexandra VI. zo 4. Mája 1493¹

Alexander, biskup, nášmu veľmi drahému synovi v Kristovi Ferdinandovi a našej drahej dcére v Kristovi, Isabelle, kráľovnej kastílske... počuli sme, že Vy, ktorí ste po dlhú dobu zamýšľali vyhľadať a objaviť určité ostrovy a pevniny, odľahlé a neznáme a až doteraz neobjavené, aby ste ich obyvateľov a ľud mohli priviesť k uctievaniu nášho Spasiteľa a k vyznaniu katolíckej viery... vyvolili ste nášho milovaného syna, Krištofa Kolumbusa... a že nakoniec s Božou pomocou a po veľmi usilovnej plavbe v oceánskom mori ste objavili isté veľmi vzdialené ostrovy a dokonca pevniny, ktoré doposiaľ neboli objavené inými, kde žijú mnohé národy v miery, nahí a nepoživajúci mäso... ako sa sluší na katolíckych kráľov a vládarov... rozhodli ste sa... že privediete pod svoje žezlo spomenuté ostrova a pevniny... nie na žiadosť vo váš prospech, ale z vlastnej moci a znalosti a z plnosti našej apoštolskej moci, na základe autority Všemohúceho, danej nám Svätým Petrom a vikárstvom Ježiša Krista, ktoré držíme na zemi, dávame, darujeme a venujeme touto listinou, ktorékoľvek zo spomenutých ostrovov, objavených vašimi vyslancami a kapitánmi, vám a vašim dedičom a nástupcom, kráľom Kastílie a Leonu, navždy, spolu so všetkými dŕžavami, mestami,... so všetkými právami, právomocami a náležitosťami, všetkých ostrovov a pevnín objavených a tých, ktoré ešte len budú objavené na západe a juhu, nakreslením a stanovením čiary od severného pólu, teda od severu, k južnému pólu, teda k juhu, nech už sú tieto ostrovy a pevniny objavené smerom k Indii alebo smerom iným, pričom čiara bude vzdialená sto míľ k západu a juhu týchto ostrovov, ktorým sa hovorí Azorské a Kapverdské... pričom žiadny z týchto ostrovov a pevnín už objavených alebo ktoré budú v budúcnosti objavené, na západ alebo juh od stanovenej čiary, nie je v súčasnej dŕžbe žiadneho kresťanského kráľa či vládará, a to až do narodenín nášho Pána Ježiša Krista, ktorými sa začal súčasný rok 1493..

¹ Spracované podľa: Vojáček, L.: Praktikum právných dejín. Pelhřimov: Jaroslav Samek, tiskárna a vydavateľství 999, 2006, s. 126-127.

Historický vývoj: Vestfálsky mier

Cisársko- švédsko mierová zmluva (výňatky)²

Čl. III.

§1. Na základe tejto všeobecnej a neobmedzenej amnestie, nech sú každému kurfirstovi, kniežatú, stavu, ... Svätej ríše rímskej, ich vazalom, poddaným mešťanom a usadlíkom, ktorí boli ukrátení alebo utrpeli nejakú škodu, ... pri príležitosti búrok v Čechách a v Nemecku, či zmlúv odtiaľ dohodnutých na jednej alebo druhej strane, potom ich súdne právomoci léne statky, ... i allódne, i hodnosti, imunity, práva a privilégia- tak v úplnosti navrátené, ako v cirkevných, tak aj vo svetských záležitostiach...

Čl. IV.

§52. Táto amnestia nech platí tiež pre poddaných a dedičných vazalov cisára a Rakúskeho domu, tak pre ich osoby, ako aj život, povest' a pocty- nech je im zaistený bezpečný návrat do bývalej vlasti, za predpokladu však, že sa prispôbia domácim zákonom kráľovstiev a provincií.

Čl.V.

§2. II. Termín od ktorého treba vykonávať reštitúciu do predchádzajúceho stavu vo veciach cirkevných, a pokiaľ pod ich vplyvom nastali zmeny, aj v politických, nech je 1. január 1624... So zrušením všetkých medzitým v oných záležitostiach vynesených, uverejnených a stanovených rozsudkoch, dekrétov, zmierov, zmlúv, nech už kapitulačných alebo iných a exekúcií, všetko má byť navrátené do stavu uvedeného roku a dňa.

§28.X. Slobodná a priama ríšska šľachta a každý jeden jej príslušník spolu s ich poddanými a lennými a allodiánymi statkami,... nech majú rovnako právo z moci tohto náboženského mieru a prítomného zhromaždenia, pokiaľ ide o právo náboženstva sa týkajúce a výhody z neho vyplývajúce...

§30. XII. Pokiaľ ide o grófov, barónov, šľachtu, vazalov, mestá, nadácie, kláštory, obce a poddaných nevoľníkov priamych ríšskych stavov... bolo uznesené- pretože im patrí tiež právo zmeniť náboženské vyznanie a už skôr bolo priznané v náboženských mieroch poddaným týmto stavov právo vystáť sa, ak by sa odlišovali od náboženstva zemepána... a bolo stanovené..., že

² Spracované podľa: Beňa, J.: Pramene k dejinám práva: Stredovek- 1.vyd. Bratislava: Univerzita Komeského v Bratislave, Právnická fakulta, Vydavateľské oddelenie, 2007, s. 116-119.

toto má byť i naďalej stavmi oboch vyznaní rešpektované a že nesmie byť obmedzované právo, ktoré mu patrí v náboženských otázkach z moci krajinskej (zemskej) výsosti.

§36. Keby však poddaný, ktorému nepatrilo roku 1624 ani verejný ani súkromný výkon vlastného náboženského vyznania alebo ktorý zmenil náboženské vyznanie po zverejnení mieru, chcel sa dobrovoľne vystáhať alebo keby mu to jeho pán prikázal, má mať možnosť ponechať si svoje statky alebo ich predať, ponechané spravovať úradníkmi a kedykoľvek by bolo treba, voľne a bez písomného dovolenia prísť, aby svoje veci prehliadol, viedol spory alebo vymáhal pohľadávky.

§51. XVIII. V riadnych snemoch ríšskych poslancov nech je vyrovnaný počet popradných predstaviteľov oboch náboženských vyznaní. ...Tam, kde majú byť ríšske záležitosti zverené mimoriadnym komisiám, ak ide o záležitosť, ktorá sa týka len augsburského vyznania, nech sú vyslaní komisári rovnakého náboženského vyznania, ... ak medzi katolíkom a stavmi augsburského vyznania, nech sú vymenúvaní a poverovaní rovnakým počtom komisári oboch náboženských vyznaní.

Historický vývoj: Aliančné zmluvy:

Traktát Svätej Aliancie z roku 1815³

V mene svätej a nerozdielnej Trojice,

Ich Veličenstvá: cisár rakúsky, kráľ pruský a cár ruský,

v dôsledku veľkých udalostí, ... osobitne v dôsledku obrodovania, ktoré sa Božej Prozreteľnosti uráčilo prejaviť štátom, ktorých vlády vložili svoje nádeje a vieru v jediného Boha,

a presvedčili sa že je nevyhnutné, aby uvedené mocnosti podriadili formu vzájomných vzťahov navyšším pravdám vnuknutým večným zákonom Boha Spasiteľa:

Vyhlasujú slávnostne, že predmetom tohto aktu je, aby... bola odhalená ich neoblomná rozhodnosť... neriadiť sa akýmikošvek inými pravidlami, iba prikazmi viery prikazmi lásky, pravdy a mieru, ktoré... musia bezprostredne riadiť vôľu cisárov,

³ Spracované podľa: Beňa, J.: Pramene k dejinám práva: Novovek- 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Vydavateľské oddelenie, 2009, s. 188-189. Anglická verzia prístupná na: http://www.napoleon-series.org/research/government/diplomatic/c_alliance.html

a vládnuť všetkým ich činom ako jediný prostriedok, upevňujúci ľudské poriadky a nahradzujúci ich nedostatky.

Preto sa Ich Veličenstvá dohodli na nasledujúcich článkoch:

Čl. I.:

...traja zmluvu uzatvárajúci monarchovia, budú spojení putami čínorodého a neporiteľného bratstva, ... poskytnú si kedykoľvek... pomoc a podporu; vo vzťahu ku svojim poddaným a vojskám budú ako otcovia rodín... na ochranu viery, mieru a pravdy.

Čl. II.:

bude odteraz jediným prevládajúcim prikazom... poskytovať jeden druhému služby, dávať najavo vzájomnú znášanlivosť a náklonnosť, ... pretože traja spojení panovníci sa pokladajú Prozreteľnosťou ustanovenými vládnuť nad troma konármi jednej rodiny...: Rakúskom, Pruskom a Ruskom, vyznávajúc..., že panovníkom kresťanského národa... je Boh, náš božský Spasiteľ Ježiš Kristus, slovo Najvyššieho, slovo Života. ...Ich Veličenstvá ubezpečujú svojich poddaných, aby sa zo dňa na deň utvrdovali v pravidlách a čínorodom plnení povinností, ... ako jediný prostriedok, ako sa radovať z pokoja, ktorý vyplýva z dobrého svedomia a ktorý jediný je večný.

Čl. III.:

Všetky štáty, ktoré si želajú slávnostne uznať v tomto akte vyložené sväté zásady, ... môžu byť s radosťou a láskou prijaté do tejto Svätej aliancie.

Historický vývoj: Interbellum

Versaillská mierová zmluva⁴

SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ, ŘÍŠE BRITSKÁ, FRANCIE, ITALIE A JAPONSKO, ...mocnosti označované jako čelné mocnosti spojené a sdružené;

BELGIE, BOLIVIE, BRASILIE, ČÍNA, KUBA, ECUADOR, ŘECKO, GUATEMALA, HAITI, HEDŽÁZ, HONDURAS, LIBERIE, NICARAGUA, PANAMA, PERU, POLSKO, PORTUGALSKO, RUMUNSKO, STÁT SRBSKO-CHORVATSKO-SLOVINSKÝ, SIAM, ČESKOSLOVENSKO A URUGUAY, tvořící s Čelnými mocnostmi svrchu uvedenými mocnosti spojené a sdružené, se strany jedné;

a NĚMECKO se strany druhé;

⁴ Mierová zmluva 217/1921 Sb. medzi mocnosťmi spojenými i združenými a Nemeckom a Protokol, podepsané ve Versailles dne 28. června 1919.

hledíce k tomu, že k žádosti císařské vlády německé bylo povoleno Čelnými mocnostmi spojenými a sdruženými dne 11. listopadu 1918 Německu přiměřit, aby s ním mohla být uzavřena mírová smlouva;

a hledíce k tomu, že mocnosti spojené a sdružené stejně jsou proniknuty snahou, aby ustoupila pevnému, spravedlivému a trvalému míru válka, do níž byly postupně přímo nebo nepřímo zapleteny, a která vznikla tím, že Rakousko-Uhersko vypovědělo dne 28. července 1914 válku Srbsku, že Německo vypovědělo dne 1. srpna 1914 válku Rusku a dne 3. srpna 1914 Francii, i že vniklo do Belgie:

Dobou, kdy tato smlouva nabude působnosti, skončí se stav válečný. Od téže chvíle a s výhradou ustanovení této smlouvy nastanou opět oficiální styky mocností spojených a sdružených s Německem a kterýmkoli státem německým.

Část I: Úmluva o společnosti národů

Vysoké smluvní strany,

uznávající, že k rozvoji součinnosti mezi národy a k tomu, aby se jim zaručil mír a bezpečnost, je dlužno přijmouti jisté závazky, že se neuchýlí k válce, udržovati veřejně vztahy mezinárodní, založené na spravedlnosti a čestnosti, zachovávatí přísně předpisy mezinárodního práva, uznávané od nynějška za závazné normy jednání vlád, dbátí spravedlnosti a svědomitě zachovávatí všechny smluvní závazky uložené smlouvami ve vzájemných stycích organizovaných národů, přijímají tuto úmluvu, jíž se zakládá Společnost národů.

Článek 1.

Zakládajícími členy Společnosti národů jsou ony signatární mocnosti,... jakož i státy jmenované v příloze, přistoupí-li k této úmluvě bez výhrady prohlášením, jež učiní úřadu tajemnickému do dvou měsíců od doby, kdy tato úmluva nabude působnosti, a jež bude oznámeno ostatním členům Společnosti.

Každý ze států, dominií a kolonií, jež si svobodně vládnou a které nejsou uvedeny v příloze, mohou se státí členy Společnosti, bude-li jejich přijetí usneseno dvěma třetinami Shromáždění, předpokládaje, že poskytnou účinné záruky svého upřímného úmyslu zachovávatí své mezinárodní závazky a že přijmou Společností předepsanou úpravu svých branných sil a své výzbroje vojenské, námořní a vzduchoplavecké.

Každý člen Společnosti může dvě léta po předchozím oznámení vystoupiti ze Společnosti pod podmínkou, že splní do té doby všechny své mezinárodní závazky, počítaje k nim i závazky plynoucí z této úmluvy.

Článek 2.

Činnost Společnosti, ... provádí se prostřednictvím Shromáždění a Rady, podporované stálým úřadem tajemnickým.

Článek 3.

Shromáždění skládá se ze zástupců členů Společnosti.

Schází se v ustanovených obdobích a mimo to, kdykoliv toho vyžadují poměry, v sídle Společnosti neb na kterémkoli jiném místě, jež by bylo určeno.

Shromáždění nalézá o všech otázkách, které spadají do oboru působnosti Společnosti nebo které se dotýkají světového míru.

Ve schůzích Shromáždění má každý člen Společnosti po hlasu a nesmí míti více než tři zástupce.

Briand- Kellogov pakt 1928⁵

President Německé říše, president Spojených států Severoamerických, Jeho Veličenstvo král belgický, president republiky francouzské, Jeho Veličenstvo král Velké Británie, Irska Britských Dominií Zamořských, císař indický, Jeho Veličenstvo král italský, Jeho Veličenstvo císař Japonský, president republiky Polské, president republiky Československé,

... rozhodli se uzavřítí smlouvu:

Článek I.

Vysoké smluvní strany slavnostně prohlašují jménem svých národů, že odsuzují válku jako prostředek k vyřešení mezinárodních neshod a zřikají se jí jako prostředku národní politiky ve svých vzájemných vztazích.

Článek II.

Vysoké smluvní strany se shodují, že urovnání nebo vyřešení všech neshod a sporů... nemá se nikdy jinak dítí než pokojnými prostředky.

Článek III.

Tato smlouva bude ratifikována Vysokými smluvními stranami, ...v souhlase s jejich příslušnými ústavními předpisy a nabude působnosti mezi nimi ihned, jakmile všechny jejich jednotlivé ratifikační listiny budou uloženy ve Washingtonu.

Tato smlouva zůstane, až nabude platnosti..., otevřena tak dlouho, dokud bude třeba k přístupu všech ostatních mocností světa. Každá listina, dosvědčující přistoupení některé z mocností, bud

⁵ Dohovor 126/1929 Sb.

uložena ve Washingtonu a smlouva nabude platnosti ihned po uložení mezi mocnostmi takto přistupující a ostatními smluvními mocnostmi.

Bude povinností vlády Spojených Států dodat každé vládě jmenované v úvodu a každé vládě dodatečně přistupující k této smlouvě, ověřený opis smlouvy a každé ratifikační listiny neb listiny o přístupu. Bude také povinností vlády Spojených států telegraficky vyrozumět tyto vlády ihned po uložení každé listiny o ratifikaci nebo o přístupu.

Ochrana jednotlivca v medzinárodnom práve verejnem

Všeobecná deklarácia ľudských práv⁶

Preambula

Pretože uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovnakých neodňateľných práv všetkých členov ľudskej rodiny je základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete;

pretože ignorovanie ľudských práv a pohrdanie nimi viedlo k barbarským činom urážajúcim svedomie ľudstva a že vybudovanie sveta, v ktorom sa budú ľudské bytosti zbavené strachu a núdze tešiť slobode prejavu a viery, bolo vyhlásené za najvyšší cieľ ľudstva;

že je nevyhnutné, aby sa ľudské práva chránili zákonom, ak nemá byť človek donútený uchýľovať sa, keď už všetko ostatné zlyhalo, k odboju proti tyránii a útlaku;

že je nevyhnutné podporovať rozvoj priateľských vzťahov medzi národmi; že ľud Spojených národov zdôraznil v Charte znovu svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti, v rovnaké práva mužov a žien a že sa rozhodol podporovať sociálny pokrok a vytvoriť lepšie životné podmienky vo väčšej slobode;

že členské štáty prevzali záväzok zaručiť v spolupráci s Organizáciou spojených národov všeobecné uznávanie a zachovanie ľudských práv a základných ľudských slobôd a že rovnaké chápanie týchto práv a slobôd má nesmierny význam pre dokonalé splnenie tohto záväzku;

⁶ Dokument je dostupný na internetovej stránke Amnesty International: http://www.amnesty.sk/article_files/file/UDHR_vSVK.pdf

Valné zhromaždenie vyhlasuje

túto Všeobecnú deklaráciu ľudských práv ako spoločný cieľ pre všetky národy a pre všetky štáty, aby sa každý jednotlivec a každý orgán spoločnosti, majúci túto deklaráciu stále na mysli, snažil vyučovaním a výchovou rozšíriť úctu k týmto právam a slobodám a zabezpečiť postupnými opatreniami vnútroštátnymi aj medzinárodnými ich všeobecné a účinné uznávanie a zachovávanie tak medzi ľuďmi členských štátov samotných, ako aj medzi ľuďmi území, ktoré sú pod ich právomocou.

Článok 1

Všetci ľudia sa rodia slobodní a rovní v dôstojnosti aj právach. Sú obdarení rozumom a svedomím a majú sa k sebe správať v duchu bratstva.

Článok 2

(1) Každý je oprávnený na všetky práva a slobody, ktoré stanovuje táto deklarácia, bez akéhokoľvek rozdielu rasy, farby pleti, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(2) Ďalej sa nesmie robiť nijaký rozdiel z dôvodu politického, právneho alebo medzinárodného

postavenia krajín, alebo území, ku ktorým osoba prináleží, či ide o krajinu alebo územie nezávislé, poručnícke, nesamosprávne alebo podrobené inému obmedzeniu suverenity.

Článok 3

Každý má právo na život, slobodu a osobnú bezpečnosť.

Článok 4

Nikoho neslobodno držať v otroctve alebo nevoľníctve; všetky formy otroctva a obchodu s otrokmi sú zakázané.

Článok 5

Nikto nesmie byť podrobovaný mučeniu alebo krutému, neľudskému či

ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Článok 6

Každý má právo, aby bola všade uznávaná jeho právna osobnosť.

Článok 7

Všetci sú si pred zákonom rovní a majú právo na rovnakú zákonnú ochranu bez akejkoľvek diskriminácie. Všetci majú právo na rovnakú ochranu proti akejkoľvek diskriminácii, ktorá porušuje túto deklaráciu a proti akémukoľvek podnecovaniu takejto diskriminácie.

Článok 8

Každý má právo, aby mu príslušné vnútroštátne súdy poskytli účinnú ochranu proti činom, ktoré porušujú základné práva, ktoré sú mu priznané ústavou alebo zákonom.

Článok 9

Nikto nesmie byť svojvoľne zatknutý, zadržaný alebo vyhostený.

Článok 10

Každý má rovnaké právo, aby bol riadne verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, pokiaľ ide o určenie jeho práv a povinností alebo o akékoľvek trestné obvinenie proti

nemu.

Článok 11

(1) Každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo byť považovaný za nevinného, kým nie je dokázaná jeho vina vo verejnom konaní, v ktorom mu boli dané všetky záruky nevyhnutné na jeho obhajobu.

(2) Nikto nesmie byť odsúdený za nejaký čin alebo zanedbanie, ktoré v čase, keď boli

spáchané, neboli podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva trestným činom. Nesmie

býť uložený ťažší trest, než aký bolo možné uložiť v čase, keď bol trestný čin spáchaný.

Článok 12

Nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, do rodiny, domova alebo korešpondencie, ani útokom na svoju česť a povesť. Každý má právo na právnu ochranu proti takýmto zásahom alebo útokom.

Článok 13

(1) Každý má právo voľne sa pohybovať a slobodne si voliť bydlisko vo vnútri ktoréhokoľvek

štátu.

(2) Každý má právo opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú, a vrátiť sa do svojej krajiny.

Článok 14

(1) Každý má právo vyhľadať a požívať v iných krajinách azyl pred prenasledovaním.

(2) Tohto práva sa nemožno dovoľávať v prípade stíhania vznikajúceho skutočne na základe

nepolitických trestných činov alebo konaní, ktoré odporujú cieľom a zásadám Organizácie

spojených národov.

Článok 15

(1) Každý má právo na štátnu príslušnosť.

(2) Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený štátnej príslušnosti a ani práva svoju štátnu príslušnosť zmeniť.

Článok 16

(1) Muži aj ženy, ktorí dosiahli plnoletosť, majú právo, bez akéhokoľvek obmedzenia z dôvodov rasových, národnostných alebo náboženských, uzavrieť sobáš a založiť si rodinu. Pokiaľ ide o manželstvo, majú nárok na rovnaké práva počas jeho trvania, i po jeho rozviazaní.

(2) Sobáše môžu byť uzavreté iba so slobodným a plným súhlasom nastávajúcich manželov.

(3) Rodina je prirodzenou a základnou jednotkou spoločnosti a má nárok na ochranu zo strany spoločnosti a štátu.

Článok 17

(1) Každý má právo vlastniť majetok tak sám, ako aj spolu s inými.

(2) Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený svojho majetku.

Článok 18

Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva; toto právo zahŕňa v sebe aj voľnosť zmeniť svoje náboženstvo alebo vieru, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými, či už verejne alebo súkromne, vyučovaním, vykonávaním náboženských úkonov, bohoslužbou a zachovávaním obradov.

Článok 19

Každý má právo na slobodu presvedčenia a prejavu; toto právo nepripúšťa, aby niekto trpel ujmu za svoje presvedčenie a zahŕňa právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky akýmikoľvek prostriedkami a bez ohľadu na hranice.

Článok 20

(1) Každý má právo na slobodu pokojného zhromažďovania sa a združovania.

(2) Nikto nesmie byť nútený stať sa členom nejakého združenia.

Článok 21

(1) Každý má právo zúčastňovať sa na vláde svojej krajiny priamo alebo prostredníctvom slobodne volených zástupcov.

(2) Každý má právo na rovnaký prístup k verejným službám vo svojej krajine.

(3) Základom vládnej moci nech je vôľa ľudu; vôľa má byť vyjadrená v pravidelne konaných a nefalšovaných voľbách, na základe všeobecného a rovného hlasovacieho práva tajným hlasovaním

alebo iným rovnocenným postupom zabezpečujúcim slobodu hlasovania.

Článok 22

Každý človek má ako člen spoločnosti právo na sociálne zabezpečenie a nárok na

to, aby národným úsilím aj medzinárodnou súčinnosťou a v súlade s organizáciou a s

prostriedkami príslušného štátu mu boli zaručené hospodárske, sociálne a kultúrne práva

nevyhnutné pre jeho dôstojnosť a slobodný rozvoj jeho osobnosti.

Článok 23

(1) Každý má právo na prácu, na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a vhodné pracovné podmienky, ako aj na ochranu proti nezamestnanosti.

(2) Každý má bez akejkoľvek diskriminácie nárok na rovnaký plat za rovnakú prácu.

(3) Každý kto pracuje má právo na spravodlivú a primeranú odmenu, ktorá zabezpečuje jemu samotnému a jeho rodine životnú úroveň zodpovedajúcu ľudskej dôstojnosti, doplnenú v prípade potreby inými prostriedkami sociálneho zabezpečenia.

(4) Na ochranu svojich záujmov má každý právo zakladať odborové organizácie a pristupovať k nim.

Článok 24

Každý má právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky.

Článok 25

(1) Každý má právo na životnú úroveň zabezpečujúcu jemu i jeho rodine zdravie a blahobyť vrátane potravy, šatstva, bývania, lekárskej starostlivosti a nevyhnutných sociálnych opatrení; má právo na zabezpečenie v nezamestnanosti, v chorobe, pri pracovnej nespôsobilosti, pri ovdovení, v starobe alebo v ostatných prípadoch straty zárobkových možností, ktoré nastali okolnosťami nezávislými od jeho vôle.

(2) Materstvo a detstvo majú nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc. Všetky deti, či už sú zrodené v manželstve či mimo neho, majú rovnakú sociálnu ochranu.

Článok 26

(1) Každý má právo na vzdelanie. Vzdelanie má byť bezplatné, aspoň v začiatkoch a

základných stupňoch. Základné vzdelanie má byť povinné. Technické a odborné vzdelanie má byť všeobecne prístupné a vyššie vzdelanie musí byť rovnako prístupné všetkým na základe schopnosti.

(2) Vzdelanie má smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Má pomáhať vzájomnému porozumeniu, znášanlivosti a priateľstvu medzi všetkými národmi a skupinami rasovými aj náboženskými, ako aj rozvoju činnosti Organizácie spojených národov pre zachovanie mieru.

(3) Rodičia majú prednostné právo voliť druh vzdelania pre svoje deti.

Článok 27

(1) Každý má právo slobodne sa zúčastňovať kultúrneho života v spoločnosti, užívať plody umenia a podieľať sa na vedeckom pokroku a jeho výdobytkoch.

(2) Každý má právo na ochranu morálnych a materiálnych záujmov, ktoré vyplývajú z jeho vedeckej, literárnej alebo umeleckej činnosti.

Článok 28

Každý má právo na to, aby vládol taký spoločenský a medzinárodný poriadok, v ktorom by práva a slobody stanovené v tejto deklarácii boli plne uskutočnené.

Článok 29

(1) Každý má povinnosť voči spoločnosti; jedine v nej môže voľne a naplno rozvinúť svoju osobnosť.

(2) Každý je pri výkone svojich práv a slobôd podrobený len takým obmedzeniam, ktoré stanoví zákon a ktoré slúžia výhradne len preto, aby bolo zaručené uznanie a zachovanie práv a slobôd ostatných a aby sa vyhovel požiadavkám morálky, verejného poriadku a všeobecného blaha v demokratickej spoločnosti.

(3) Výkon týchto práv a slobôd nesmie byť v žiadnom prípade v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie spojených národov.

Článok 30

V tejto deklarácii nič nemožno vykladať tak, aby oprávňovalo ktorýkoľvek štát, skupinu, alebo osobu vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov, ktoré by smerovali k potlačeniu niektorého z práv alebo slobôd v tejto deklarácii vyhlásených.

Všeobecná deklarácia ľudských práv bola prijatá na zasadaní III. Valného zhromaždenia Organizácie spojených národov vo forme rezolúcie č. 217/III dňa 10. decembra 1948.

Toto je neúradný preklad znenia VDĽP. Úradné znenie je možné dostať v piatich úradných jazykoch OSN a to po anglicky, čínsky, francúzsky, rusky a španielsky.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č.3, 5 a 8⁷

Podpísané vlády, členovia Rady Európy,

majúc na zreteli Všeobecnú deklaráciu ľudských práv vyhlásenú Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 10. decembra 1948;

majúc na zreteli, že táto deklarácia smeruje k zabezpečeniu všeobecného a účinného uznávania a dodržiavania práv v nej vyhlásených;

majúc na zreteli, že cieľom Rady Európy je dosiahnutie väčšej jednoty medzi jej členmi, a že jedným zo spôsobov, ako sa má tento cieľ uskutočňovať, je ochrana a ďalší rozvoj ľudských práv a základných slobôd;

znovu potvrdzujúc svoju hlbokú vieru v tie základné slobody, ktoré sú základom spravodlivosti a mieru vo svete a ktoré sú najlepšie zachovávané na jednej strane účinnou politickou demokraciou a na druhej strane spoločným poňatím a dodržiavaním ľudských práv, od ktorého závisia;

rozhodnuté, ako vlády európskych štátov, ktoré sú rovnakého zmysľania a majú spoločné dedičstvo politických tradícií, ideálov, slobody a právneho štátu, podniknúť prvé kroky ku kolektívnemu

---

⁷ Uverejnený pod číslom 209/1992. Pri ratifikácii Dohovoru sa urobilo vyhlásenie:

Česká a Slovenská Federatívna Republika vyhlasuje, že po dobu piatich rokov, ktorá sa bude mlčky predlžovať vždy o obdobie ďalších piatich rokov, pokiaľ Česká a Slovenská Federatívna Republika svoje vyhlásenie neodvolá pred uplynutím prebiehajúceho obdobia:

a) uznávajúc právomoc Európskej komisie pre ľudské práva prijímať podľa článku 25 Dohovoru sťažnosti osôb, nevládných organizácií alebo skupín osôb považujúcich sa za poškodené v dôsledku porušenia práv priznaných Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pod článkami 1-4 Protokolu č.4 a článkami 1-5 Protokolu č.7, pokiaľ k porušeniu práv vyplývajúcich z týchto dokumentov došlo po nadobudnutí ich platnosti pre Českú a Slovenskú Federatívnu Republiku;

b) uznáva na základe vzájomnosti právomoc Európskeho súdu pre ľudské práva podľa článku 46 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na výklad a použitie Dohovoru, článkov 1-4 Protokolu č.4 a článkov 1-5 Protokolu č.7, pokiaľ k porušeniu práv vyplývajúcich z týchto dokumentov došlo po nadobudnutí ich platnosti pre Českú a Slovenskú Federatívnu Republiku.

zaručeniu niektorých práv vyhlásených vo Všeobecnej deklarácii;
dohodli sa na nasledujúcom:

Čl. 1

Vysoké zmluvné strany priznávajú každému, kto podlieha ich jurisdikcii, práva a slobody uvedené v Hlave I tohto Dohovoru.

Hlava I

Čl. 2

1. Právo každého na život je chránené zákonom. Nikoho nemožno úmyselne zbaviť života okrem výkonu súdom uloženého trestu nasledujúceho po uznaní viny za spáchanie trestného činu, pre ktorý zákon ukladá tento trest.

2. Zbavenie života sa nebude považovať za spôsobené v rozpore s týmto článkom, ak bude vyplývať z použitia sily, ktoré nie je viac než úplne nevyhnutné, pri:

- a) obrane každej osoby proti nezákonnému násiliu;
- b) vykonávaní zákonného zatknutia alebo zabránení úteku osoby zákonne zadržanej;
- c) zákonne uskutočnenej akcii za účelom potlačenia nepokojov alebo vzbury.

Čl. 3

Nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Čl. 4

1. Nikoho nemožno držať v otroctve alebo nevoľníctve.

2. Od nikoho sa nebude vyžadovať, aby vykonával nútené alebo povinné práce.

3. Za "nútenú alebo povinnú prácu" sa na účely tohto článku nepovažujú:

a) práca bežne požadovaná pri výkone trestu uloženého podľa článku 5 tohto Dohovoru alebo v čase podmieneného prepustenia z tohto trestu;

b) služba vojenského charakteru alebo v prípade osôb, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia v krajinách, kde sa také odmietnutie vojenskej služby uznáva, iná služba vyžadovaná namiesto povinnej vojenskej služby;

c) služba vyžadovaná v prípade núdze alebo pohromy, ktorá ohrozuje život alebo blaho spoločenstva;

d) práca alebo služba, ktorá tvorí súčasť bežných občianskych povinností.

Čl. 5

1. Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

a) zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom;

b) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie osoby preto, že sa nepodrobila rozhodnutiu vydanému súdom podľa zákona, alebo preto, aby sa zaručilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom;

c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní;

d) iné pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia na účely výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbavenie slobody na účely jeho predvedenia pred príslušný orgán;

e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;

f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie, alebo osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie alebo vydanie.

2. Každý, kto je zatknutý, musí byť oboznámený bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, s dôvodmi svojho zatknutia a s každým obvinením proti nemu.

3. Každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenia sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

4. Každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

5. Každý, kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie.

Čl. 6

1. Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho

občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

2. Každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

3. Každý, kto je obvinený z trestného činu má tieto minimálne práva:

a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu;

b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;

c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú;

d) vylúčať alebo dať vylúčať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe;

e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo týmto jazykom nehovorí.

Čl. 7

1. Nikoho nemožno odsúdiť za konanie alebo opomenutie, ktoré v čase, keď bolo spáchané, nebolo podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva trestným činom. Takisto nesmie byť uložený trest prísnejší, než aký bolo možné uložiť v čase spáchania trestného činu.

2. Tento článok nebráni súdeniu a potrestaniu osoby za konanie alebo opomenutie, ktoré v čase, keď bolo spáchané, bolo trestné podľa všeobecných právnych zásad uznávaných civilizovanými národmi.

Čl. 8

1. Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydli a korešpondencie.

2. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej

bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Čl. 9

1. Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania; toto právo zahŕňa slobodu zmeniť svoje náboženské vyznanie alebo presvedčenie, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženské vyznanie alebo presvedčenie sám alebo spoločne s inými, či už verejne alebo súkromne, bohoslužbou, vyučovaním, vykonávaním náboženských úkonov a zachovávaním obradov.

2. Sloboda prejavovať náboženské vyznanie a presvedčenie môže podliehať len obmedzeniam, ktoré sú ustanovené zákonmi a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme verejnej bezpečnosti, ochrany verejného poriadku, zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Čl. 10

1. Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.

2. Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

Čl. 11

1. Každý má právo na slobodu pokojného zhromažďovania a na slobodu združovať sa s inými, včítane práva zakladať na obranu svojich záujmov odbory alebo vstupovať do nich.

2. Na výkon týchto práv sa nemôžu uvaliť žiadne obmedzenia okrem tých, ktoré ustanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných. Tento článok nebráni uvaleniu zákonných obmedzení na výkon týchto práv príslušníkmi ozbrojených síl, polície a štátnej správy.

Čl. 12

Muži a ženy spôsobili vekom na uzavretie manželstva majú právo uzavrieť manželstvo a

založiť rodinu v súlade s vnútroštátnymi zákonmi, ktoré upravujú výkon tohto práva.

Čl. 13

Každý, koho práva a slobody priznané týmto Dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Čl. 14

Užívanie práv a slobôd priznaných týmto Dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Čl. 15

1. V prípade vojny alebo akéhokoľvek iného verejného ohrozenia štátnej existencie môže každá Vysoká zmluvná strana prijať opatrenia na odstúpenie od záväzkov ustanovených v tomto Dohovore v rozsahu prísne vyžadovanom naliehavosťou situácie, pokiaľ tieto opatrenia nebudú nezlučiteľné s ostatnými záväzkami podľa medzinárodného práva.

2. Podľa tohto ustanovenia nemožno odstúpiť od článku 2, okrem úmrtí vyplývajúcich z dovolených vojnových činov, a článkov 3, 4 (odsek 1) a 7.

3. Každá vysoká zmluvná strana, využívajúca svoje právo na odstúpenie, bude v plnom rozsahu informovať generálneho tajomníka Rady Európy o opatreniach, ktoré prijala, a o ich dôvodoch. Generálneho tajomníka Rady Európy bude takisto informovať o tom, kedy tieto opatrenia stratili platnosť a kedy sa budú ustanovenia Dohovoru znova vykonávať v plnom rozsahu.

Čl. 16

Nič v článkoch 10, 11 a 14 sa nemôže považovať za bránenie Vysokým zmluvným stranám uvaliť obmedzenia na politickú činnosť cudzincov.

Čl. 17

Nič v tomto Dohovore sa nemôže vykladať ak, akoby dávalo štátu, skupine alebo jednotlivcovi akékoľvek právo vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov zameraných na zničenie ktoréhokoľvek z tu priznaných práv a slobôd alebo na obmedzovanie týchto práv a slobôd vo väčšom rozsahu, než to Dohovor ustanovuje.

Čl. 18

Obmedzenia, ktoré tento Dohovor pripúšťa pre uvedené práva a slobody, nesmú sa využívať na iný účel než na ten, na ktorý boli určené.

Hlava II

Čl. 19

Na zabezpečenie plnenia záväzkov prijatých Vysokými zmluvnými stranami v tomto Dohovore sa zriaďujú:

- a) Európska komisia pre ľudské práva, ďalej len "Komisia";
- b) Európsky súd pre ľudské práva, ďalej len "Súd".

Hlava III

Čl. 20

1. Komisia sa skladá z počtu členov, ktorý sa rovná počtu Vysokých zmluvných strán. V Komisii môže byť iba jeden príslušník toho istého štátu.

2. Komisia zasadá v pléne. Môže však vytvárať komory, z ktorých každá sa skladá najmenej zo siedmich členov. Komory môžu prerokovať sťažnosti predložené podľa článku 25 tohto Dohovoru, ktoré možno prerokovať na základe ustálenej judikatúry, alebo ktoré nevyvolávajú závažné otázky, pokiaľ ide o výklad alebo plnenie Dohovoru. V týchto medziach a s výhradou odseku 5 tohto článku komory vykonávajú všetky právomoci, ktoré Dohovor zveruje Komisii. Člen Komisie zvolený za Vysokú zmluvnú stranu, proti ktorej bola podaná sťažnosť, má právo zasadať v komore, ktorej sa toto podanie pridelilo.

3. Komisia môže vytvárať výbory, z ktorých každý sa skladá najmenej z troch členov, ktoré majú právomoc vyhlásiť jednomyselne za neprijateľné alebo vyčiar knuť zo zoznamu prípadov sťažnosti podané podľa článku 25, pokiaľ možno také rozhodnutie urobiť bez ďalšieho preskúmania.

4. Komora alebo výbor sa môžu kedykoľvek vzdať právomoci v prospech plenárneho zasadania Komisie, ktoré môže takisto nariadiť, aby mu bola odovzdaná ktorákoľvek žaloba pridelená komore alebo výboru.

5. Iba plenárne zasadnutie Komisie môže vykonávať nasledujúce právomoci:

- a) posudzovať podania predložené podľa článku 24;
- b) postúpiť prípad Súdu podľa článku 48a;
- c) schvaľovať rokovací poriadok podľa článku 36.

Čl. 21

1. Členov Komisie volí Výbor ministrov prostou väčšinou hlasov zo zoznamu zostaveného byrom Poradného zhromaždenia; každá skupina zástupcov Vysokých zmluvných strán v Poradnom zhromaždení predkladá troch kandidátov, z ktorých najmenej dvaja musia byť jej príslušníkmi.

2. Rovnaký postup sa v najširšom rozsahu použije pri dopĺňaní Komisie v prípade, že sa ďalšie štáty

stanú neskôr stranami tohto Dohovoru a pri obsadzovaní príležitostne uvoľnených miest.

3. Kandidáti musia mať vysoký morálny charakter a spĺňať podmienky vyžadované na výkon vysokých súdnych funkcií alebo byť uznávanými odborníkmi vo vnútroštátnom alebo medzinárodnom práve.

Čl. 22

1. Členovia Komisie sa volia na obdobie šiestich rokov. Môžu sa zvoliť znova. Funkčné obdobie siedmich členov zvolených pri prvých voľbách sa však skončí po troch rokoch.

2. Členovia, ktorých funkčné obdobie sa skončí uplynutím pôvodného trojročného obdobia, sa určia žrebovaním, ktoré vykoná generálny tajomník Rady Európy ihneď po skončení prvých volieb.

3. Aby sa v rámci možností zabezpečilo, že dôjde k obnove jednej polovice členov Komisie každé tri roky, môže Výbor ministrov rozhodnúť, skôr než prikróčí k akejkoľvek ďalšej voľbe, že funkčné obdobie jedného alebo viacerých členov, ktorí majú byť zvolení, bude mať inú dĺžku než šesť rokov; ale nie viac ako deväť rokov a nie menej ako tri roky.

4. V prípade, keď ide o viac ako jedno funkčné obdobie a keď Výbor ministrov bude postupovať podľa predchádzajúceho odseku, pridelia sa tieto funkčné obdobia žrebovaním, ktoré vykoná generálny tajomník Rady Európy ihneď po voľbách.

5. Člen Komisie, ktorý je zvolený na miesto člena, ktorého funkčné obdobie sa neskončilo, zastáva funkciu po zvyšok obdobia svojho predchodcu.

6. Členovia Komisie zastávajú funkciu, dokiaľ nie sú nahradení. Po svojom nahradení pokračujú v prerokúvaní tých prípadov, ktoré posudzujú.

Čl. 23

Členovia Komisie v nej zasadajú ako súkromné osoby. Vo svojom funkčnom období nemôžu vykonávať žiadnu činnosť nezlučiteľnú s ich nezávislosťou alebo nestrannosťou ako členov Komisie alebo s požiadavkami tohto úradu.

Čl. 24

Každá Vysoká zmluvná strana môže predložiť prostredníctvom generálneho tajomníka Rady Európy Komisii každé údajné porušenie ustanovení tohto Dohovoru inou Vysokou zmluvnou stranou.

Čl. 25

1. Komisia môže prijímať sťažnosti, ktoré zaslala generálnemu tajomníkovi Rady Európy každá osoba, nevládna organizácia alebo skupina osôb považujúcich sa za poškodené v dôsledku porušenia práv priznaných týmto Dohovorom jednou z Vysokých zmluvných strán v prípade, že Vysoká zmluvná strana, proti ktorej sa podala sťažnosť,

vyhlásila, že uznáva právomoc Komisie prijímať také sťažnosti. vysoké zmluvné strany, ktoré urobili také vyhlásenie, sa zaväzujú, že nebudú nijako brániť účinnému výkonu tohto práva.

2. Tieto vyhlásenia sa môžu urobiť na určitú dobu.

3. Vyhlásenia sa uložia u generálneho tajomníka Rady Európy, ktorý zašle ich odpisy vysokým zmluvným stranám a uverejniť ich.

4. Komisia bude vykonávať právomoci ustanovené týmto článkom až potom, keď bude aspoň šesť Vysokých zmluvných strán viazaných vyhláseniami podľa predchádzajúcich odsekov.

Čl. 26

Komisia môže posudzovať vec až po vyčerpaní všetkých vnútroštátnych právnych prostriedkov nápravy podľa všeobecne uznávaných pravidiel medzinárodného práva a v lehote šiestich mesiacov odo dňa, keď bolo prijaté konečné rozhodnutie.

Čl. 27

1. Komisia nebude posudzovať žiadnu sťažnosť predloženú podľa článku 25, ktorá je

a) anonymná,

b) v podstate rovnaká ako sťažnosť už predtým prerokovaná Komisiou alebo už predložená inej medzinárodnej vyšetrovacej alebo zmierovacej inštancii a pokiaľ neobsahuje žiadne nové dôležité informácie.

2. Komisia vyhlási za neprijateľnú každú sťažnosť predloženú podľa článku 25, ak ju pokladá za nezlučiteľnú s ustanoveniami tohto Dohovoru, zjavne nepodloženú alebo za zneužívajúcu právo na sťažnosť.

3. Komisia odmietne každú sťažnosť, ktorú považuje za neprijateľnú podľa článku 26.

Čl. 28

1. V prípade, že Komisia ťažnosť prijme,

a) na zistenie skutočností posúdi sťažnosť spoločne so zástupcami strán, a ak je to potrebné, vykoná vyšetrovanie, pre ktorého účinné vedenie poskytnú zúčastnené štáty, po výmene názorov s Komisiou, všetky možnosti;

b) súčasne sa dá k dispozícii zúčastneným stranám s cieľom dosiahnuť zmierlivé urovnanie záležitosti na základe dodržiavania ľudských práv, ako ich ustanovuje tento Dohovor.

2. Ak Komisia uspeje pri zmierlivom urovnaní, vypracuje správu, ktorá sa zašle zúčastneným štátom, Výboru ministrov a generálnemu tajomníkovi Rady Európy na zverejnenie. Táto správa sa obmedzí na stručné opísanie skutočností a prijatého riešenia.

Čl. 29

Po prijatí sťažnosti predloženej podľa článku 25 môže Komisia dvojtretinovou väčšinou svojich členov napriek tomu odmietnuť sťažnosť, ak pri jej posudzovaní zistí existenciu niektorého z dôvodov neprijateľnosti uvedených v článku 27.

V takom prípade sa rozhodnutie oznámi stranám.

Čl. 30

1. Komisia môže v ktoromkoľvek štádiu konania rozhodnúť o vyčiarknu sťažnosti zo zoznamu prípadov, ak okolnosti dovoľujú dospieť k záveru, že:

a) žiadateľ už nemieni zotrvať na svojej sťažnosti alebo

b) vec už bola vyriešená alebo

c) pre akýkoľvek iný Komisiou zistený dôvod nie je ďalej správne pokračovať v posudzovaní sťažnosti.

Komisia však pokračuje v posudzovaní sťažnosti, ak to vyžaduje dodržiavanie ľudských práv ustanovených Dohovorom.

2. Ak Komisia rozhodne vyčiarknuť zo zoznamu sťažnosť po jej prijatí, vypracuje správu, ktorá obsahuje skutkový stav a rozhodnutie uvádzajúce dôvody, na ktorých sa zakladá vyčiarknutie zo zoznamu. Správa je doručená stranám a Výboru ministrov na informáciu. Komisia ju môže zverejniť.

3. Komisia môže rozhodnúť o vrátení sťažnosti do zoznamu prípadov, ak sa domnieva, že okolnosti odôvodňujú taký krok.

Čl. 31

1. Ak sa posudzovanie sťažnosti neskončilo podľa článkov 28 (odsek 2), 29 alebo 30, vypracuje Komisia správu, v ktorej uvedie skutočnou a vyjadří názor na o, či zistené skutočnosti ukazujú na porušovanie záväzkov, ktoré pre príslušný štát vyplývajú z Dohovoru. V tejto správe môžu byť vyjadrené osobné názory členov Komisie.

2. Správa sa doručí Výboru ministrov; takisto je doručená zúčastneným štátom, ktoré nie sú oprávnené ju zverejniť.

3. Pri odovzdaní správy Výboru ministrov môže Komisia vyjadriť návrhy, ktoré považuje za vhodné.

Čl. 32

1. Ak sa v trojmesačnej lehote začínajúcej dňom doručenia správy Výboru ministrov nepredloží záležitosť Súdu na základe článku 48 tohto Dohovoru, rozhodne Výbor ministrov dvojtretinovou väčšinou zástupcov oprávnených zasadať vo výbore, či došlo k porušeniu Dohovoru.

2. V kladnom prípade Výbor ministrov určí lehotu, v ktorej musí zúčastnená Vysoká zmluvná strana

urobiť opatrenia požadované rozhodnutím Výboru ministrov.

3. Ak zúčastnená Vysoká zmluvná strana neprijala uspokojivé opatrenia v určenej lehote, Výbor ministrov po schválení väčšinou ustanovenou v predchádzajúcom odseku 1 rozhodne, aké dôsledky má mať jeho pôvodné rozhodnutie, a zverejní správu.

4. Vysoké zmluvné strany sa zaväzujú, že budú považovať za záväzné každé rozhodnutie, ktoré Výbor ministrov prijme na základe predchádzajúcich odsekov.

Čl. 33

Zasadania Komisie sú neverejné.

Čl. 34

S výhradou ustanovení článkov 20 (odsek 3) a 29 sú rozhodnutia Komisie prijímané väčšinou prítomných a hlasujúcich členov.

Čl. 35

Komisia sa schádza podľa potreby. Zasadanie zvoláva generálny tajomník Rady Európy.

Čl. 36

Komisia si určí rokovací poriadok.

Čl. 37

Sekretariát Komisie zabezpečuje generálny tajomník Rady Európy.

Hlava IV

Čl. 38

Európsky súd pre ľudské práva tvorí počet sudcov, ktorý sa rovná počtu členov Rady Európy. Sudcom môže byť jeden príslušník toho istého štátu.

Čl. 39

1. Členov Súdu volí väčšinou hlasov Poradné zhromaždenie zo zoznamu predloženého členmi Rady Európy, pričom každý z členov predkladá troch kandidátov, z ktorých najmenej dvaja sú jeho príslušníkmi.

2. Rovnaký postup sa v čo najširšom rozsahu použije pri dopĺňaní Súdu v prípade, že sa ďalšie štáty stanú neskôr stranami tohto Dohovoru, a pri obsadzovaní príležitostne uvoľnených miest.

3. Kandidáti musia mať vysoký morálny charakter a spĺňať podmienky vyžadované pre výkon vysokých súdnych funkcií alebo byť uznávanými právnikmi.

Čl. 40

1. Členovia Súdu sa volia na obdobie deviatich rokov a môžu byť zvolení znovu. Funkčné obdobie štyroch členov zvolených pri prvých voľbách sa

však skončí koncom tretieho roka a funkčné obdobie štyroch ďalších koncom šiesteho roka.

2. Členovia, ktorých funkčné obdobie sa skončí uplynutím pôvodného trojročného alebo šesťročného obdobia, budú určení žrebovaním, ktoré vykoná generálny tajomník Rady Európy ihneď po skončení prvých volieb.

3. Aby sa v rámci možností zabezpečilo, že dôjde k obnove jednej tretiny členov Súdu každé tri roky, môže Poradné zhromaždenie rozhodnúť, prv než prikočí k akejkoľvek ďalšej voľbe, že funkčné obdobie jedného alebo viacerých členov Súdu, ktorí majú byť zvolení, bude mať inú dĺžku ako deväť rokov; ale nie viac ako dvanásť rokov a nie menej ako šesť rokov.

4. V prípade, keď ide o viac ako jedno funkčné obdobie a keď Poradné zhromaždenie bude postupovať podľa predchádzajúceho odseku, pridelia sa tieto obdobia žrebovaním, ktoré vykoná generálny tajomník Rady Európy ihneď po voľbách.

5. Člen Súdu, ktorý bol zvolený, aby nahradil člena, ktorého funkčné obdobie sa neskončilo, zastáva funkciu po zvyšok funkčného obdobia svojho predchodcu.

6. Členovia Súdu zastávajú funkciu, dokiaľ nie sú nahradení. Po svojom nahradení pokračujú v prejednávaní tých prípadov, ktoré už posudzujú.

7. Členovia Súdu v ňom zasadať ako súkromné osoby. Vo svojom funkčnom období nemôžu vykonávať činnosť nezlučiteľnú s ich nezávislosťou alebo nestrannosťou ako členov Súdu alebo s požiadavkami tohto úradu.

Čl. 41

Súd volí na trojročné obdobie svojho predsedu a jedného alebo dvoch podpredsedov. Môžu byť zvolení znova.

Čl. 42

Členovia Súdu poberajú za každý deň výkonu funkcie náhradu určenú Výborom ministrov.

Čl. 43

Na prejednanie každého predloženého prípadu Súd ustanoví senát zložený s deviatich sudcov. Jeho členom bude z úradne moci sudca, ktorý je príslušníkom každého zúčastneného štátu, alebo ak takého niet, osoba ním určená, aby zasadala ako sudca; mená ďalších sudcov sa určia žrebovaním, ktoré vykoná predseda pred začatím pojednávania.

Čl. 44

Iba Vysoké zmluvné strany a Komisia majú právo predložiť prípad Súdu.

Čl. 45

Právomoc Súdu sa vzťahuje na všetky prípady týkajúce sa výkladu a vykonávania tohto Dohovoru, ktoré mu Vysoké zmluvné strany alebo Komisia predložia podľa článku 48.

Čl. 46

1. Každá zmluvná strana môže kedykoľvek vyhlásiť, že uznáva ako obligatórnu ipso facto a bez osobitnej dohody právomoc Súdu vo všetkých veciach týkajúcich sa výkladu a vykonávania tohto Dohovoru.

2. Uvedené vyhlásenia možno urobiť bezpodmienečne alebo s podmienkou vzájomnosti zo strany niekoľkých alebo niektorých Vysokých zmluvných strán alebo na určitú dobu.

3. Tieto vyhlásenia sa uložia u generálneho tajomníka Rady Európy, ktorý zašle ich kópie Vysokým zmluvným stranám.

Čl. 47

Súd sa môže zaoberať prípadom až po oznámení Komisie, že úsilie o zmier sa skončilo neúspešne a v lehote troch mesiacov uvedenej v článku 32.

Čl. 48

Za predpokladu, že jedna alebo viac zúčastnených Vysokých zmluvných strán podliehajú obligatórnej právomoci Súdu, alebo ak to nie je tak, ak súhlasí zúčastnená Vysoká zmluvná strana alebo zúčastnené Vysoké zmluvné strany, ak je ich viac, môžu vec predložiť Súdu:

- a) Komisia;
- b) Vysoká zmluvná strana, ktorej príslušník sa považuje za poškodeného;
- c) Vysoká zmluvná strana, ktorá predložila prípad Komisii;
- d) Vysoká zmluvná strana, proti ktorej bola podaná sťažnosť.

Čl. 49

V prípade sporu o právomoc Súdu vybaví sa vec jeho rozhodnutím.

Čl. 50

Ak Súd zistí, že rozhodnutie alebo opatrenie súdneho alebo každého iného orgánu Vysokej zmluvnej strany je úplne alebo čiastočne v rozpore so záväzkami vyplývajúcimi z tohto Dohovoru a ak vnútroštátne právo tejto strany umožňuje len čiastočné odstránenie dôsledkov takého rozhodnutia alebo opatrenia, rozhodnutie Súdu prizná v prípade potreby poškodenej strane spravodlivé zadosťučinenie.

Čl. 51

1. Rozsudok Súdu uvádza dôvody, na ktorých je založený.

2. Ak rozsudok vcelku alebo sčasti nevyjadruje jednomyselný názor sudcov, má každý sudca právo k nemu pripojiť svoj vlastný názor.

Čl. 52

Rozsudok Súdu je konečný.

Čl. 53

Vysoké zmluvné strany sa zaväzujú, že budú spravovať rozhodnutiami Súdu vo všetkých sporoch, ktorých sú stranami.

Čl. 54

Rozsudok Súdu sa doručuje Výboru ministrov, ktorý dohliada na jeho výkon.

Čl. 55

Súd si ustanoví rokovací a súdny poriadok.

Čl. 56

1. Prvé voľby členov Súdu sa uskutočnia po tom, čo vyhlásenia Vysokých zmluvných strán uvedené v článku 46 dosiahnu počet osem.

2. Pred týmito voľbami nemožno predložiť Súdu žiadny prípad.

Hlava V

Čl. 57

Každá Vysoká zmluvná strana poskytne na žiadosť generálneho tajomníka Rady Európy požadované vysvetlenie o spôsobe, ako jej vnútroštátne právo zabezpečuje účinné vykonávanie všetkých ustanovení tohto Dohovoru.

Čl. 58

Výdavky Komisie a Súdu uhradza Rada Európy.

Čl. 59

Členovia Komisie a Súdu požívajú pri výkone funkcií výsady a imunity uvedené v článku 40 Štatútu Rady Európy a v dohodách uzavretých na základe tohto článku.

Čl. 60

Niž v tomto Dohovore sa nebude vykladať tak, akoby obmedzovalo alebo rušilo ľudské práva a základné slobody, ktoré môžu uznať zákony každej vysokej zmluvnej strany alebo každý iný dohovor, ktorého je stranou.

Čl. 61

Niž v tomto Dohovore nebráni právomociam, ktoré priznal Výboru ministrov Štatút Rady Európy.

Čl. 62

S výhradou osobitného dojednania Vysoké zmluvné strany súhlasia, že medzi sebou nepoužijú zmluvy, dohovory alebo vyhlásenia, ktoré sú medzi nimi v platnosti, na to, aby predkladali formou žalôb spory

vyplývajúce z výkladu alebo vykonávania tohto Dohovoru iným spôsobom urovnania, než sa ustanovuje v tomto Dohovore.

Čl. 63

1. Každý štát môže pri ratifikácii alebo kedykoľvek neskôr vyhlásiť oznámením generálnemu tajomníkovi Rady Európy, že tento Dohovor sa bude vzťahovať na všetky alebo na ktorékoľvek z území, za ktorých medzinárodné styky je zodpovedný.

2. Dohovor sa bude vzťahovať na jedno alebo na viac území uvedených v oznámení začínajúc tridsiatym dňom nasledujúcim po prijatí tohto oznámenia generálnym tajomníkom Rady Európy.

3. Na uvedených územiach sa budú ustanovenia tohto Dohovoru vykonávať s prihliadnutím na miestne potreby.

4. Každý štát, ktorý urobí vyhlásenie podľa prvého odseku tohoto článku, môže kedykoľvek neskôr vyhlásiť v mene jedného alebo viacerých území, ktorých sa toto vyhlásenie týka, že uznáva právomoc Komisie na to, aby prijímala sťažnosti osôb, nevládných organizácií alebo skupín jednotlivcov podľa článku 25 tohto Dohovoru.

Čl. 64

1. Každý štát môže pri podpise tohto Dohovoru alebo pri uložení svojej ratifikačnej listiny urobiť výhradu ku ktorémukoľvek ustanoveniu Dohovoru, ak zákon, ktorý v tom čase platí na jeho území, nie je v súlade s týmto ustanovením. Výhrady všeobecnej povahy nie sú podľa tohto článku povolené.

2. Každá výhrada urobená podľa tohto článku musí obsahovať stručný popis príslušného zákona.

Čl. 65

1. Vysoká zmluvná strana môže vypovedať tento Dohovor až po uplynutí piatich rokov od dátumu, keď sa stala jeho stranou, a po šiestich mesiacoch od zaslania oznámenia generálnemu tajomníkovi Rady Európy, ktorý o ňom informuje ostatné Vysoké zmluvné strany.

2. Táto výpoveď nemôže zbaviť Vysokú zmluvnú stranu záväzkov z tohto Dohovoru, pokiaľ ide o akékoľvek konanie, ktoré by mohlo znamenať porušenie týchto záväzkov a ktoré by mohla táto zmluvná strana spôsobiť pred dátumom, ku ktorému výpoveď nadobúda účinnosť.

3. Každá Vysoká zmluvná strana, ktorá prestane byť členom rady Európy, prestane byť stranou tohto Dohovoru za rovnakých podmienok.

4. Dohovor možno vypovedať podľa ustanovení predchádzajúcich odsekov, pokiaľ ide o ktorékoľvek územie, pre ktoré bol rozšírený podľa článku 63.

Čl. 66

1. Tento Dohovor je otvorený na podpis členom Rady Európy. Bude ratifikovaný. Ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Rady Európy.

2. Tento Dohovor nadobudne platnosť po uložení desiatich ratifikačných listín.

3. Pre každý štát, ktorý Dohovor podpísal a ktorý ho bude ratifikovať neskôr, nadobudne Dohovor platnosť ihneď po uložení ratifikačnej listiny.

4. Generálny tajomník Rady Európy oznámi všetkým členom Rady Európy nadobudnutie platnosti Dohovoru, mená Vysokých zmluvných strán, ktoré ho ratifikovali, ako aj uloženie každej ratifikačnej listiny, ku ktorému dôjde neskôr.

Dané v Ríme 4. novembra 1950 vo francúzštine a angličtine, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť, v jednom vyhovení, ktoré sa uloží v archíve Rady Európy. Jeho overené kópie zašle generálny tajomník všetkým štátom, ktoré Dohovor podpísali.

Príloha 1: Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Podpísané vlády, členovia Rady Európy,

rozhodnuté prijať opatrenia na zabezpečenie kolektívneho vykonávania práv a slobôd odlišných od tých, ktoré sú už uvedené v hlave I Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len "Dohovor"),

dohodli sa na nasledujúcom:

Článok 1

Každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

Článok 2

Nikomu sa nesmie odoprieť právo na vzdelanie. Pri výkone akýchkoľvek funkcií v oblasti výchovy a výuky, ktoré štát vykonáva, bude rešpektovať právo rodičov zabezpečovať túto výchovu a vzdelanie v zhode s ich vlastným náboženským a filozofickým presvedčením.

Článok 3

Vysoké zmluvné strany sa zaväzujú konať v rozumných intervaloch slobodné voľby s tajným hlasovaním za podmienok, ktoré zabezpečia slobodné vyjadrenie názorov ľudu pri voľbe zákonodarného zboru.

Článok 4

Každá Vysoká zmluvná strana môže pri podpise alebo ratifikácii tohto protokolu alebo kedykoľvek neskôr oznámiť generálnemu tajomníkovi Rady Európy vyhlásenie, v ktorom uvedie, v akom rozsahu sa budú vzťahovať ustanovenia tohto protokolu na územia uvedené v tomto vyhlásení, za ktorých medzinárodné styky je zodpovedná.

Každá Vysoká zmluvná strana, ktorá oznámila vyhlásenie podľa predchádzajúceho odseku, môže z času na čas oznámiť ďalšie vyhlásenie pozmeňujúce znenie ktoréhokoľvek predchádzajúceho vyhlásenia alebo ukončujúce používanie ustanovenia tohto protokolu vo vzťahu ku ktorémukoľvek územiu.

Vyhlásenie urobené podľa tohto článku sa bude považovať za urobené podľa odseku 1 článku 63 Dohovoru.

Článok 5

Vysoké zmluvné strany budú považovať články 1, 2, 3 a 4 tohoto protokolu za dodatkové články k Dohovoru a všetky ustanovenia Dohovoru budú plniť v súlade s tým.

Článok 6

Tento protokol je otvorený na podpis členom Rady Európy, ktorí podpísali Dohovor; podlieha ratifikácii súčasne s Dohovorom alebo po jeho ratifikácii. Nadobudne platnosť po uložení desiatich ratifikačných listín. Pre každý štát, ktorý ho podpísal a bude ho ratifikovať neskôr, nadobudne protokol platnosť ihneď po uložení ratifikačných listín.

Ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Rady Európy, ktorý oznámi všetkým členom mená tých, ktorí ho ratifikovali.

Dané v Paríži 20. marca 1952 vo francúzštine a angličtine, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť, v jednom vyhotovení, ktoré bude uložené v archíve Rady Európe. Jeho overené kópie zašle generálny tajomník Rady Európy všetkým signatárom.

Príloha. 2: Protokol č.2 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý priznáva Európskemu súdu pre ľudské práva a právomoc vydávať posudky

Členské štáty Rady Európy, ktoré podpísali tento protokol,

majúc na zreteľ ustanovenia Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len "Dohovor"), predovšetkým článok 19, ktorým sa okrem iných orgánov zriaďuje Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len "Súd"),

domnievajúc sa, že je účelné priznať Súdu právomoc vydávať za určitých podmienok posudky,

dohodli sa na nasledujúcom:

Článok 1

1. Súd môže na žiadosť Výboru ministrov vydávať posudky o právnych otázkach týkajúcich sa výkladu Dohovoru a jeho protokolov.

2. Tieto posudky sa nemôžu zaoberať otázkami, ktoré sa týkajú obsahu alebo rozsahu práv a slobôd ustanovených v hlave I Dohovoru a v protokoloch, ani inými otázkami, ktoré by mohli Komisia, Súd alebo Výbor ministrov posudzovať v dôsledku akýchkoľvek konaní, ktoré sa môžu začať podľa tohto Dohovoru.

3. Rozhodnutie Výboru ministrov, ktorým sa žiada Súd o posudok, sa prijíma dvojtretinovou väčšinou hlasov zástupcov oprávnených zasadať vo Výbore.

Článok 2

Súd rozhodne, či žiadosť o posudok podaná Výborom ministrov patrí do jeho poradnej právomoci, ako je definovaná v článku 1 tohto protokolu.

Článok 3

1. Na posúdenie žiadostí o posudky zasadá Súd v pléne.

2. Súd svoj posudok odôvodní.

3. Ak posudok nevyjadruje úplne alebo čiastočne jednotný názor sudcov, má každý sudca právo pripojiť k nemu výklad svojho vlastného názoru.

4. Posudok Súdu sa zašle Výboru ministrov.

Článok 4

Právomoci Súdu podľa článku 55 Dohovoru sa rozširujú o právo ustanoviť si vnútorný poriadok a rokovací poriadok, ak to Súd uzná za nevyhnutné na účely tohto protokolu.

Článok 5

1. Tento protokol je otvorený na podpis členským štátom Rady Európy, ktoré podpísali Dohovor a ktoré sa môžu stať jeho stranou

- a) podpisom bez výhrady ratifikácie alebo prijatia;
- b) podpisom s výhradou ratifikácie alebo prijatia, po ktorom nasleduje ratifikácia alebo prijatie.

Ratifikačné listiny alebo listiny o prijatí budú uložené u generálneho tajomníka Rady Európy.

2. Tento protokol nadobudne platnosť okamihom, keď všetky členské štáty Dohovoru sa stanú stranami protokolu v súlade s ustanoveniami odseku 1 tohto článku.

3. Od nadobudnutia platnosti tohto protokolu sa budú články 1 až 4 považovať za neoddeliteľnú súčasť Dohovoru.

4. Generálny tajomník Rady Európy oznámi členským štátom Rady:

- a) každý podpis bez výhrady ratifikácie alebo prijatia;
- b) každý podpis s výhradou ratifikácie alebo prijatia;
- c) uloženie každej ratifikačnej listiny alebo listiny o prijatí;
- d) dátum nadobudnutia platnosti tohto protokolu podľa odseku 2 tohto článku.

Na dôkaz toho podpísaní, ktorí na to boli riadne splnomocnení, podpísali tento protokol.

Dané v Štrasburgu 6. mája 1963 vo francúzštine a angličtine, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť, v jednom vyhotovení, ktoré bude uložené v archíve Rady Európy. Jeho overené kópie zašle generálny tajomník Rady Európy všetkým členským štátom.

Príloha. 3: Protokol č.4 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznávajúc niektoré práva a slobody iné než tie, ktoré sú uvedené v Dohovore a v prvom dodatkovom protokole k Dohovoru

Podpísané vlády, členovia Rady Európy,

rozhodnuté prijať opatrenia na zabezpečenie kolektívneho vykonávania určitých práv a slobôd odlišných od tých, ktoré sú už uvedené v hlave I Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísanom v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len "Dohovor"), a v článkoch 1 a 3 prvého

dodatkového protokolu k Dohovoru, podpísaného v Paríži 20. marca 1952,

dohodli sa na nasledujúcom:

Článok 1

Nikoho nemožno pozbaviť slobody iba pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Článok 2

1. Každý, kto sa právoplatne zdržiava na území niektorého štátu, má na tomto území právo slobody pohybu a slobody zvoliť si miesto pobytu.

2. Každý môže slobodne opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú.

3. Žiadne obmedzenia sa nemôžu uvaliť na výkon týchto práv okrem tých, ktoré ustanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, udržania verejného poriadku, predchádzania zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

4. Práva uvedené v odseku 1 môžu v určitých oblastiach podliehať obmedzeniam ustanoveným podľa zákona a odôvodneným verejným záujmom v demokratickej spoločnosti.

Článok 3

1. Nikto nebude, či už individuálne alebo hromadne, vyhostený z územia štátu, ktorého je štátnym občanom.

2. Nikto nebude pozbavený práva vstúpiť na územie štátu, ktorého je štátnym občanom.

Článok 4

Hromadné vyhodenie cudzincov je zakázané.

Článok 5

1. Každá Vysoká zmluvná strana môže pri podpise alebo ratifikácii tohto protokolu alebo kedykoľvek neskôr oznámiť generálnemu tajomníkovi Rady Európy vyhlásenie, v ktorom uvedie, v akom rozsahu sa budú vzťahovať ustanovenia tohto protokolu na územia uvedené v tomto vyhlásení, za ktorých medzinárodné styky je zodpovedná.

2. Každá Vysoká zmluvná strana, ktorá oznámila vyhlásenie podľa predchádzajúceho odseku, môže z času na čas oznámiť ďalšie vyhlásenie pozmeňujúce znenie ktoréhokoľvek predchádzajúceho vyhlásenia alebo ukončujúce používanie ustanovení tohto protokolu vo vzťahu ku ktorémukoľvek územiu.

3. Vyhlásenie urobené podľa tohto článku sa bude považovať za urobené podľa odseku 1 článku 63 Dohovoru.

4. Územie každého štátu, na ktoré sa vzťahuje tento protokol vzhľadom na jeho ratifikáciu alebo jeho

prijatie týmto štátom, a každé územie, na ktoré sa protokol vzťahuje vzhľadom na vyhlásenie urobené týmto štátom podľa tohto článku, sa budú považovať za rôzne územia, pokiaľ ide o odkazy na územie štátu urobené v článkoch 2 a 3.

Článok 6

1. Vysoké zmluvné strany budú považovať články 1 až 5 tohoto protokolu za dodatkové články k Dohovoru a všetky ustanovenia Dohovoru budú plniť v súlade s tým.

2. Právo podať individuálnu sťažnosť priznané vyhlásením podľa článku 25 Dohovoru alebo uznania obligatórnej právomoci Súdu vyhlásením podľa článku 46 Dohovoru možno vo vzťahu k tomuto protokolu vykonávať, pokiaľ dotknutá Vysoká zmluvná strana vyhlásila, že uznáva toto právo alebo že prijíma túto jurisdikciu, len pokiaľ ide o všetky alebo niektoré z článkov 1 až 4 protokolu.

Článok 7

1. Tento protokol je otvorený na podpis členom štátom Rady Európy, ktoré podpísali Dohovor; podlieha ratifikácii súčasne s Dohovorom alebo po jeho ratifikácii. Nadobudne platnosť po uložení piatich ratifikačných listín. Pre každý štát, ktorý ho podpísal a ktorý ho bude ratifikovať neskôr, nadobudne protokol platnosť ihneď po uložení ratifikačných listín.

2. Ratifikačnej listiny budú uložené u generálneho tajomníka Rady Európy, ktorý oznámi všetkým členom mená tých, ktorí ho ratifikovali.

Na dôkaz toho podpísaní, ktorí na to boli riadne splnomocnení, podpísali tento protokol.

Dané v Štrasburgu 16. septembra 1963 vo francúzskom a anglickom jazyku, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť, v jednom vyhotovení, ktoré bude uložené v archíve rady Európy. Jeho overené kópie zašle generálny tajomník Rady Európy všetkým štátom, ktoré Dohovor podpísali.

Príloha. 4: Protokol č. 6 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd týkajúcich sa zrušenia trestu smrti

Členské štáty Rady Európy, ktoré podpísali tento protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísanému v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len "Dohovor"),

berúc do úvahy, že vývoj, ku ktorému došlo v niektorých členských štátoch Rady Európy, vyjadruje všeobecnú tendenciu v prospech zrušenia trestu smrti,

dohodli sa na nasledujúcom:

Článok 1

Trest smrti sa zrušuje. Nikoho nemožno na taký trest odsúdiť ani popraviť.

Článok 2

Štát môže zákonom ustanoviť trest smrti za činy spáchané v čase vojny alebo bezprostrednej hrozby vojny; tento trest sa uloží iba v prípadoch, ktoré predvída zákon, a v súlade s jeho ustanoveniami. Štát oznámi generálnemu tajomníkovi Rady Európy príslušné ustanovenia tohto zákona.

Článok 3

Od ustanovení tohto protokolu nemožno odstúpiť podľa článku 15 Dohovoru.

Článok 4

K ustanoveniam tohto protokolu nie je prípustná žiadna výhrada podľa článku 64 Dohovoru.

Článok 5

1. Každý štát môže pri podpise alebo uložení ratifikačných listín, listín o prijatí alebo schválení, určiť jedno alebo viaceré územia, na ktoré sa tento protokol bude vzťahovať.

2. Každý štát môže kedykoľvek neskôr vyhlásením zaslaným generálnemu tajomníkovi Rady Európy rozšíriť vykonávanie tohto protokolu na ktorékoľvek iné územie uvedené v tomto vyhlásení. Protokol nadobudne platnosť vo vzťahu k tomuto územiu prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po prijatí takého vyhlásenia generálnym tajomníkom.

3. Každé vyhlásenie urobené podľa oboch predchádzajúcich odsekov sa bude môcť odvolať, pokiaľ ide o ktorékoľvek územie uvedené v tomto vyhlásení, oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi. Odvolanie nadobudne účinnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po prijatí takého oznámenia generálnym tajomníkom.

Článok 6

Členské štáty považujú články 1 až 5 tohto protokolu za dodatkové články k Dohovoru a všetky ustanovenia Dohovoru sa plnia v súlade s tým.

Článok 7

Tento protokol je otvorený na podpis členom Rady Európy, ktorí podpísali Dohovor. Podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu. Členský štát Rady Európy nebude môcť ratifikovať, prijať alebo schváliť tento protokol bez toho, aby zároveň alebo skôr ratifikoval Dohovor. Ratifikačné listiny alebo listiny o prijatí alebo schválení budú uložené u generálneho tajomníka Rady Európy.

Článok 8

1. Tento protokol nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po dni, keď päť členských

štátov Rady Európy vyjadri svoj súhlas byť viazaný protokolom v súlade s ustanovením článku 7.

2. Pre každý členský štát, ktorý vyjadri dodatočne svoj súhlas byť viazaný protokolom, nadobudne tento protokol platnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po dátume uloženia ratifikačnej listiny alebo listiny o prijatí alebo schválení.

Článok 9

Generálny tajomník rady Európy oznámi členským štátom Rady:

- a) každý podpis;
- b) uloženie každej ratifikačnej listiny alebo listiny o prijatí alebo schválení;
- c) dátum nadobudnutia platnosti tohto protokolu podľa jeho článkov 5 a 8;
- d) akýkoľvek iný úkon, oznámenie alebo oznámenie týkajúce sa tohto protokolu.

Na dôkaz toho podpísaní, ktorí na to boli riadne splnomocnení, podpísali tento protokol.

Dané v Štrasburgu 28. apríla 1983 vo francúzštine a angličtine, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť, v jednom vyhotovení, ktoré bude uložené v archíve Rady Európy. Jeho overené kópie zašle generálny tajomník Rady Európy všetkým členským štátom Rady Európy.

Príloha. 5: Protokol č.7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Členské štáty Rady Európy, ktoré podpísali tento protokol,

rozhodnuté podniknúť ďalšie opatrenia na zabezpečenie kolektívneho vykonávania určitých práv a slobôd prostredníctvom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len "Dohovor"),

dohodli sa na tomto:

Článok 1

1. Cudzinec, ktorý má povolený pobyt na území niektorého štátu, možno vyhostiť iba na základe výkonu rozhodnutia prijatého v súlade so zákonom a musí mať možnosť:

- a) uplatniť námietky proti svojmu vyhosteniu;
- b) dať preskúmať svoj prípad;
- c) dať sa zastupovať za týmto účelom pred príslušným úradom alebo pred osobou alebo osobami týmto úradom určenými.

2. Cudzinec možno vyhostiť pred výkonom práv uvedených v odseku 1 a), b) a c) tohto článku, ak je také vyhostenie potrebné v záujme verejného

poriadku alebo je odôvodnené záujmami národnej bezpečnosti.

Článok 2

1. Každý, koho súd uzná za vinného z trestného činu, má právo dať preskúmať výrok o vine alebo treste súdom vyššieho stupňa. Výkon tohto práva, včítane dôvodov, pre ktoré sa môže vykonať, ustanovuje zákon.

2. Z tohto práva sú prípustné výnimky v prípade menej závažných trestných činov, ktoré ako také kvalifikuje zákon, alebo ak príslušnú osobu súdil v prvom stupni najvyšší súd alebo bola uznaná za vinnú a odsúdené na základe odvolania proti oslobodzujúceho rozsudku.

Článok 3

Ak sa konečný rozsudok v trestnej veci neskôr zruší alebo ak sa udelí milosť, pretože nová alebo novoodhalená skutočnosť dokazuje, že došlo k justičnému omylu, je osoba, na ktorej bol vykonaný trest podľa tohto rozsudkom odškodnená podľa zákona alebo praxe platných v príslušnom štáte, pokiaľ sa nepreukáže, že k včasnemu odhaleniu neznámej skutočnosti nedošlo úplne alebo čiastočne vinou tejto osoby.

Článok 4

1. Nikoho nemožno sťahovať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcom právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom podľa zákona a trestného poriadku tohto štátu.

2. Ustanovenia predchádzajúceho odseku nie sú na prekážku obnove konania podľa zákona a trestného poriadku príslušného štátu, ak nové alebo novoodhalené skutočnosti alebo podstatná chyba v predchádzajúcom konaní mohli ovplyvniť rozhodovanie vo veci.

3. Od tohto článku nemožno odstúpiť podľa článku 15 Dohovoru.

Článok 5

Pri uzavieraní manželstva, za jeho trvania a pri rozvoze majú manželia rovnaké práva a povinnosti občianskoprávnej povahy medzi sebou a vo vzťahu ku svojim deťom. Tento článok nebráni štátom prijať opatrenia, ktoré sú nevyhnutné v záujme detí.

Článok 6

1. Každý štát môže pri podpise alebo uložení ratifikačných listín, listín o prijatí alebo schválení, určiť jedno alebo viac území, na ktoré sa tento protokol bude vzťahovať, pričom určí rozsah, v akom sa zaväzuje plniť ustanovenia protokolu na tomto alebo na týchto územiach.

2. Každý štát môže kedykoľvek neskôr vyhlásením zaslaným generálnemu tajomníkovi Rady Európy

rozšíriť vykonávanie tohto protokolu na ktorékoľvek iné územie uvedené v tomto vyhlásení. Protokol nadobudne vo vzťahu k tomuto územiu platnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí dvojmesačnej lehoty odo dňa, keď generálny tajomník dostal vyhlásenie.

3. Každé vyhlásenie urobené podľa oboch predchádzajúcich odsekov možno odvolať alebo pozmeniť, pokiaľ ide o ktorékoľvek územie uvedené v tomto vyhlásení, oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi. Odvolanie alebo zmena nadobudne účinnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí dvojmesačnej lehoty odo dňa, keď generálny tajomník dostal oznámenie.

4. Vyhlásenie urobené podľa tohto článku sa bude považovať za urobené podľa odseku 1 článku 63 Dohovoru,

5. Územie každého štátu, na ktoré sa tento protokol vzťahuje na základe ratifikácie, prijatia alebo schválenia týmto štátom, a každé z území, na ktoré sa protokol vzťahuje vzhľadom na vyhlásenie, ktoré tento štát urobil podľa tohto článku, môžu byť považované za rôzne územia, pokiaľ ide o odkaz na územie štátu urobený v článku 1.

Článok 7

1. Členské štáty považujú články 1 až 6 tohto protokolu za dodatkové články k Dohovoru sa vykonávajú v súlade s tým.

2. Právo podať individuálnu sťažnosť priznané vyhlásením podľa článku 25 Dohovoru alebo prijatie obligatórnej právomoci Súdu vyhlásením podľa článku 46 Dohovoru možno vo vzťahu k tomuto protokolu vykonávať, ak dotknutý štát vyhlási, že uznáva toto právo alebo prijíma obligatórnu právomoc, pokiaľ ide o články 1 až 5 tohto protokolu.

Článok 8

Tento protokol je otvorený na podpis členským štátom Rady Európy, ktoré podpísali Dohovor. Podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu. Členský štát Rady Európy nemôže ratifikovať, prijať alebo schváliť tento protokol bez toho, aby zároveň alebo prv ratifikoval Dohovor. Ratifikačné listiny, listiny o prijatí alebo schválení budú uložené u generálneho tajomníka Rady Európy.

Článok 9

1. Tento protokol nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí dvojmesačnej lehoty od dátumu, keď sedem členských štátov Rady Európy vyjadrí svoj súhlas byť viazaný protokolom podľa ustanovenia článku 8.

2. Pre každý členský štát, ktorý vyjadrí dodatočne svoj súhlas byť viazaný protokolom, nadobudne tento protokol platnosť prvým dňom mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí dvojmesačnej lehoty odo dňa

uloženia ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo schválení.

Článok 10

Generálny tajomník rady Európy oznámi členským štátom Rady:

a) každý podpis;

b) uloženie každej ratifikačnej listiny alebo listiny o prijatí alebo schválení;

c) dátum nadobudnutia platnosti tohto protokolu v súlade s článkami 6 a 9;

d) akýkoľvek iný úkon, oznámenie alebo vyhlásenie týkajúce sa tohto protokolu.

Na dôkaz toho podpísaní, ktorí na to boli riadne splnomocnení, podpísali tento protokol.

Dané v Štrasburgu 22. novembra 1984 vo francúzštine a angličtine, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť, v jednom vyhotovení, ktoré bude uložené v archíve Rady Európy. Jeho overené kópie zašle generálny tajomník Rady Európy všetkým členským štátom Rady Európy.

104/1991 Zb.

Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach

Časť I

Článok 1

1. Všetky národy majú právo na sebaurčenie. Na základe tohto práva slobodne určujú svoj politický štatút a slobodne uskutočňujú svoj hospodárskych, sociálny a kultúrny vývoj.

2. Všetky národy môžu pre svoje vlastné ciele slobodne disponovať svojím prírodným bohatstvom a zdrojmi bez ujmy na akýchkoľvek záväzkoch vyplývajúcich z medzinárodnej hospodárskej spolupráce, založenej na vzájomnej výhodnosti a medzinárodnom práve. V žiadnom prípade nesmie byť národ zbavený svojich vlastných prostriedkov životnej existencie.

3. Štáty, zmluvné strany paktu, včítane tých štátov, ktoré sú zodpovedné za správu nesamosprávnych a poručenských území, budú podporovať uskutočnenie práva na sebaurčenie a budú toto právo rešpektovať v súlade s ustanoveniami Charty Organizácie Spojených národov.

Časť II

Článok 2

1. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou paktu, sa zaväzuje rešpektovať práva uznané v tomto Pakte a zabezpečiť tieto práva všetkým jednotlivcom na

svojom území podliehajúcim jeho jurisdikcii bez akéhokoľvek rozlišovania podľa rasy, farby, pohlavia, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

2. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou paktu, sa zaväzuje, pokiaľ tak už neustanovujú existujúce zákonodarné alebo iné opatrenia, že podnikne nevyhnutné kroky v súlade so svojimi ústavnými postupmi a ustanoveniami tohto paktu, aby schválil také zákonodarné alebo iné opatrenia potrebné na to, aby sa uplatnili práva uznané v pakte.

3. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou paktu, sa zaväzuje:

a) zabezpečiť ktorejkoľvek osobe, ktorej práva alebo slobody uznané týmto paktom boli porušené, účinnú ochranu bez ohľadu na to, či sa porušenia jej práva alebo slobody dopustili osoby konajúce v úradnej funkcii;

b) zabezpečiť, aby každá osoba, ktorá sa domáha takej ochrany, mala na ňu právo ustanovené príslušnými právnymi, správными alebo zákonodarnými orgánmi alebo akýmkoľvek iným orgánom ustanoveným právnym systémom štátu a aby mala možnosť právnej ochrany;

c) zabezpečiť, aby príslušné orgány túto ochranu presadzovali, len čo sa poskytnú.

Článok 3

Štáty, zmluvné strany paktu, sa zaväzujú zabezpečiť rovnaké práva mužov a žien na požívanie všetkých občianskych a politických práv ustanovených v tomto pakte.

Článok 4

1. Ak je za mimoriadnej situácie, ktorá je úradne vyhlásená, ohrozený život národa, môžu štáty, zmluvné strany paktu, prijať opatrenia zmierňujúce ich záväzky podľa paktu v rozsahu, ktorý si vyžadujú potreby takej situácie za podmienky, že tieto opatrenia nie sú v rozpore s ich inými záväzkami podľa medzinárodného práva a neznamenajú diskrimináciu podľa rasy, farby, pohlavia, jazyka, náboženstva alebo sociálneho pôvodu.

2. Podľa tohto ustanovenia sa nemožno odchyliť od článkov 6, 7, 8, (odsek 1 a 2), 11, 15, 16 a 18.

3. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou paktu, používajúci právo v zmysle odseku 1 tohto článku, okamžite upovedomí prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov ostatné štáty, zmluvné strany paktu, o ustanoveniach, od ktorých sa odchytil, a o dôvodoch, ktoré ho k tomu viedli. Ďalšie oznámenie urobí rovnakou cestou ku dňu, keď sa toto opatrenie skončí.

Článok 5

1. Nič sa v tomto pakte nemôže vykladať tým spôsobom, akoby dávalo ktorémukoľvek štátu, ktorejkoľvek skupine alebo osobe akékoľvek právo vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov, ktoré by smerovali k potlačeniu niektorého z práv alebo niektorej zo slobôd uznaných týmto paktom alebo k ich obmedzeniu vo väčšom rozsahu, ako tento pakt ustanovuje.

2. Žiadne základné ľudské práva uznávané v ktoromkoľvek štáte, ktorý je účastníkom tohto paktu, na základe zákona, dohovorov, predpisov alebo zvyklostí nebudú obmedzené alebo zrušené pod zámienkou, že pakt také práva neuznáva alebo ich uznáva v menšom rozsahu.

Časť III

Článok 6

1. Každá ľudská bytosť má právo na život. Toto právo je chránené zákonom. Nikto nebude svojvoľne zbavený života.

2. V krajinách, kde nebol zrušený trest smrti, môže byť rozsudok trestu smrti vyhlásený len za najťažšie trestní činy v súlade s právom platným v čase, keď bol trestný čin spáchaný, a nie v rozpore s ustanoveniami tohto paktu a Dohovoru o zabránení a trestaní zločinu genocídiu. Tento trest sa môže vykonať len na základe konečného rozsudku vyneseného príslušným súdom.

3. Ak zbavenie života znamená zločin genocídiu, rozumie sa, že nič v tomto článku neoprávňuje žiadať štát, ktorý je zmluvnou stranou paktu, odchyliť sa od ktoréhokoľvek záväzku, ktorý bol prevzatý na základe ustanovenia Dohovoru o zabránení a trestaní zločinu genocídiu.

4. Každý, kto bol odsúdený na trest smrti, má právo žiadať o milosť alebo zmiernenie trestu. Amnestia, milosť alebo zmiernenie trestu smrti môžu byť udelené vo všetkých prípadoch.

5. Rozsudok trestu smrti sa nebude ukladať za trestné činy spáchané osobami mladšími ako osemnásť rokov a nevykoná sa na ťarchavých ženách.

6. Tohto článku sa nemožno dovolávať preto, aby sa zabránilo zrušeniu trestu smrti alebo aby zrušenie trestu smrti zdržal ktorýkoľvek štát, účastník tohto paktu.

Článok 7

Nikto nesmie byť mučený alebo podrobovaný krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. Najmä sa nebude nikto bez svojho slobodného súhlasu podrobovať lekárske alebo vedeckým pokusom.

Článok 8

1. Nikto sa nesmie držať v otroctve; všetky formy otroctva a obchodu s otrokmi sú zakázané.

2. Nikto sa nesmie držať v nevoľníctve.
3. a) Od nikoho sa nesmie vyžadovať, aby vykonával nútenú alebo povinnú prácu;
- b) článok 3a) nebráni vykonávať ťažkú prácu v krajinách, kde možno uvaliť trest väzenia s ťažkou prácou za trestný čin, ak takýto rozsudok vyniesol príslušný súd;
- c) na účely tohto odseku termín "nútená alebo povinná práca" nezahŕňa:
- (i) žiadnu prácu alebo službu, ktoré sa nespomínajú v pododseku b), ktoré sa normálne vyžadujú od osoby, ktorá je vo väzbe v dôsledku právoplatného rozhodnutia súdu, alebo od osoby, ktorá je podmienene prepustená z takej väzby;
- (ii) žiadnu službu vojenskej povahy a v krajinách, kde sa uznáva odmietnutie vojenskej služby na základe presvedčenia, žiadnu národnú službu, ktorá sa podľa zákona vyžaduje od osôb, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svojho presvedčenia;
- (iii) žiadnu službu vynútenú v mimoriadnych prípadoch alebo pri pohrome ohrozujúcej život alebo blahobyt spoločenstva;
- (iv) žiadnu prácu alebo službu, ktorá tvorí súčasť bežných občianskych povinností.

Článok 9

1. Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikto nesmie byť svojvoľne zatknutý alebo zadržaný. Nikto nesmie byť pozbavený slobody okrem prípadov, keď sa tak na základe zákona a v zhode s konaním, ktoré ustanovuje zákon.
2. Každý, kto je zatknutý, sa musí v čase zatknutia oboznámiť s dôvodmi svojho zatknutia a musí byť bez meškania informovaný o obvineniach proti nemu vznesených.
3. Každý, kto je zatknutý alebo zadržaný na základe obvinenia z trestného činu, musí sa bez meškania predviesť pred sudcu alebo iného úradníka, ktorý je zákonom splnomocnený vykonávať sudcovskú právomoc, a má právo na trestné konanie v primeranom čase alebo na prepustenie. Nie je všeobecným pravidlom, aby sa osoby čakajúce na trestné konanie držali vo väzbe; prepustenie sa však môže podmieniť zárukami, že sa dostavia na trestné konanie v akomkoľvek inom štádiu súdneho konania a na vynesenie rozsudku.
4. Každý, kto je zatknutý alebo je vo väzbe, má právo na konanie pred súdom, aby súd mohol bez meškania rozhodnúť o právoplatnosti jeho zadržania a nariadiť jeho prepustenie, ak väzba nie je zákonná.
5. Každý, kto sa stal obeťou nezákonného zatknutia alebo väzby, má vymáhateľné právo na náhradu.

Článok 10

1. So všetkými osobami pozbavenými osobnej slobody sa zaobchádza ľudsky a s úctou k prirodzenej dôstojnosti ľudskej bytosti.
2. a) Obvinené osoby sú s výnimkou mimoriadnych okolností oddelené od osôb odsúdených a zaobchádza sa nimi úmerne ku skutočnosti, že o nich vine sa dosiaľ nerozhodlo;
- b) obvinené mladistvé osoby sú oddelené od dospelých a sú čo možno najrýchlejšie postavené pred súd.
3. Väzenský poriadok zabezpečí také zaobchádzanie s väzňami, ktorého hlavným cieľom je ich prevýchova a náprava. Mladiství zločinci budú oddelení od dospelých a dostane sa im zaobchádzania primeraného ich veku a právneho postaveniu.

Článok 11

Nikto nebude uväznený len pre neschopnosť splniť zmluvný záväzok.

Článok 12

1. Každý, kto sa právoplatne nachádza na území určitého štátu, má na tomto území právo slobody pohybu a slobody zvoliť si miesto pobytu.
2. Každý môže slobodne opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú.
3. Vyššie spomenuté práva nepodliehajú žiadnym obmedzeniam okrem tých, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné pre ochranu národnej bezpečnosti, verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky alebo práv a slobôd druhých a ktoré v súlade s ostatnými právami uznanými v tomto pakte.
4. Nikto nesmie byť svojvoľne pozbavený práva vstúpiť do svojej vlastnej krajiny.

Článok 13

Cudzinec nachádzajúci sa právoplatne na území štátu, ktorý je zmluvnou stranou paktu, môže byť z neho vyhostený len na základe rozhodnutia, ku ktorému sa dospelo v súlade so zákonom, a má možnosť, okrem prípadov, keď naliehavé dôvody národnej bezpečnosti vyžadujú iný postup, predložiť námietky proti svojmu vyhosteniu a dať svoj prípade preskúmať príslušným orgánom alebo osobou alebo osobami príslušným orgánom osobitne označenými a byť pred nimi na tento účel zastúpený.

Článok 14

1. Všetky osoby sú si pred súdom rovné. Každý má úplne rovnaké právo, aby bol spravodlivo a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhoduje buď o jeho právach a povinnostiach, alebo o akomkoľvek trestnom obvinení vznesenom proti nemu. Tlač a verejnosť môžu byť vylúčené z

celého konania alebo z jeho časti z dôvodov morálky, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti alebo vtedy, keď to vyžaduje súkromný záujem strán, alebo môžu byť vylúčené v rozsahu, ktorý je podľa prísnej mienky súdu nevyhnutný pri osobitných okolnostiach, keby zverejnenie prejudikovalo záujmy spravodlivosti; ale každý rozsudok vynesený v trestnej alebo občianskoprávnej veci, s výnimkou prípadov, keď záujem mladistvých osôb vyžaduje iný postup alebo keď sa konanie týka manželských sporov alebo opatrovníctva detí, bude zverejnený.

2. Každý, kto je obvinený z trestného činu, považuje sa za nevinného, pokiaľ nie je zákonným postupom preukázaná jeho vina.

3. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má mať tieto minimálne záruky:

a) má byť bezodkladne informovaný v jazyku, ktorému rozumie, o povahe a dôvode obvinenia proti nemu;

b) má mať dostatok času a možností na prípravu svojej obhajoby, a aby sa mohol spojiť s obhájom podľa svojej vlastnej voľby;

c) má byť súdený bez zbytočného odkladu;

d) má byť súdený za svojej prítomnosti a obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhájcu, ktorého si sám zvolí; má byť poučený o svojich právach a má sa mu poskytnúť právna pomoc v každom prípade, keď to záujmy spravodlivosti vyžadujú, aj bez toho, že by v takom prípade sám platil náklady, ak nemá dostatočné prostriedky na úhradu;

e) má sa mu dať možnosť, aby vylúchal alebo dal vylúchať svedkov proti sebe a aby mal možnosť účasti a výsluchu svedkov svedčiacich v jeho prospech za rovnakých podmienok ako u svedkov svedčiacich proti nemu;

f) má sa mu poskytnúť pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku alebo nehovorí jazykom, ktorý sa používa pri súde;

g) nesmie byť nútený svedčiť proti sebe alebo priznať vinu.

4. V trestnom konaní proti mladistvým sa vezme do úvahy ich vek a skutočnosť, že je žiadúce usilovať sa o ich nápravu.

5. Každý, komu sa dokázalo, že sa dopustil trestného činu, má právo, aby dôkazy a rozsudok preskúmal vyšší súd.

6. Ak sa niekomu dokázalo spáchanie trestného činu a ak bol neskôr tento dôkaz vyvrátený alebo ak bol niekto oslobodený od obžaloby na základe toho, že nejaká nová skutočnosť presvedčivo ukazuje, že výrokom súdu bol porušený zákon, poskytne sa tomu, kto bol potrestaný na základe takého dôkazu,

náhrada podľa zákona, pokiaľ sa nedokáže, že včasné uvedenie do známosti prv neznámej skutočnosti nejde úplne ani čiastočne na ujmu tejto osoby.

7. Trestné stíhanie nemožno začať proti tomu, proti komu sa skoršie stíhanie pre ten istý čin skončilo právoplatným rozhodnutím súdu, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného alebo ktorým bol od žaloby oslobodený.

Článok 15

1. Nikto nesmie byť potrestaný za čin, ktorý nebol trestný podľa zákona v čase, keď bol spáchaný. Páchateľovi sa nemôže uložiť vyšší trest, než dovoľuje uložiť zákon účinný v čase, keď bol trestný čin spáchaný. Nový zákon má spätnú pôsobnosť len vtedy, ak je pre páchatel'a priaznivejší.

2. Nič v tomto článku neprejudikuje potrestanie za akýkoľvek čin, ktorý v čase, keď bol spáchaný, bol trestný podľa všeobecných právnych zásad uznávaných spoločnosťou národov.

Článok 16

Každý má právo na to, aby bola všade uznávaná jeho právna osobnosť.

Článok 17

1. Nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, do rodiny, domova alebo korešpondencie ani útokom na svoju česť a povesť.

2. Každý má právo na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom.

Článok 18

1. Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva. Toto právo zahŕňa v sebe slobodu vyznávať alebo prijať náboženstvo alebo vieru podľa vlastnej voľby a slobodu prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými či už verejne alebo súkromne, vykonávaním náboženských úkonov, bohoslužbou, zachovávaním obradov a vyučováním.

2. Nikto nesmie byť podrobený donucovaniu, ktoré by narušovalo jeho slobodu vyznávať alebo prijať náboženstvo alebo vieru podľa svojej vlastnej voľby.

3. Sloboda prejavovať náboženstvo alebo vieru sa môže podrobiť len takým obmedzeniam, aké predpisuje zákon a ktoré sú nevyhnutné na ochranu verejnej bezpečnosti, poriadku, zdravia alebo morálky alebo základných práv a slobôd iných.

4. Štáty, zmluvné strany paktu, sa zavazujú rešpektovať slobodu rodičov a tam, kde je to vhodné, poručníkov zabezpečiť náboženskú a

morálnu výchovu svojich detí podľa vlastného presvedčenia rodičov alebo poručníkov.

Článok 19

1. Každý má právo zastávať svoj názor bez prekážky.

2. Každý má právo na slobodu prejavu; toto právo zahŕňa slobodu vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky každého druhu, bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo akýmkoľvek inými prostriedkami podľa vlastnej voľby.

3. Užívanie práv uvedených v odseku 2 tohto článku nesie so sebou osobitné povinnosti a zodpovednosť. Môže

preto podliehať určitým obmedzeniam, tieto obmedzenia však budú len také, aké ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné:

- a) na rešpektovanie práv alebo povesti iných;
- b) na ochranu národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku alebo verejného zdravia alebo morálky.

Článok 20

1. Akákoľvek vojnová propagácia je zakázaná zákonom.

2. Akákoľvek národná, rasová alebo náboženská nenávisť, ktorá predstavuje podnecovanie k diskriminácii, nepriateľstvu alebo násiliu, musí byť zakázaná zákonom.

Článok 21

Uznáva sa právo na pokojné zhromažďovanie. Výkon tohto práva sa nesmie žiadnym spôsobom obmedzovať, s výnimkami, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti alebo verejnej bezpečnosti, verejného poriadku, ochrany verejného zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Článok 22

1. Každý má právo na slobodu združovať sa s inými, aj právo zakladať na ochranu svojich záujmov odborové organizácie a pristupovať k nim.

2. Výkon tohto práva sa nesmie žiadnym spôsobom obmedzovať; výnimkou sú obmedzenia, ktoré sú ustanovené zákonom a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej alebo verejnej bezpečnosti, verejného poriadku, ochrany verejného zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných. Nič v tomto článku nebráni zákonom obmedziť výkon tohto práva príslušníkom ozbrojených síl a polície.

3. Nič v tomto článku neopravňuje zmluvnú strany Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce z roku 1948 o slobode združovania a ochrane práva organizovať sa, aby prijali zákonodarné opatrenia,

ktoré by prejudikovali záruky ustanovené v tomto pakte alebo aplikovali právo takým spôsobom, ktorý by tieto záruky prejudikoval.

Článok 23

1. Rodina je prirodzenou a základnou jednotkou spoločnosti a má právo na ochranu spoločnosti a štátu.

2. Uznáva sa právo mužov a žien uzavrieť v primeranom veku manželstvo a založiť rodinu.

3. Manželstvo nebude uzavreté bez slobodného a plného súhlasu snúbencov.

4. Štáty, zmluvné strany paktu, podniknú vhodné kroky na to, aby zabezpečili rovnaké práva a povinnosti snúbencov pri sobáši, v manželstve a pri rozvode. Pri rozvode sa rozhodne o nevyhnutnej ochrane detí.

Článok 24

1. Každé dieťa má bez akejkoľvek diskriminácie podľa rasy, farby, pohlavia, jazyka, náboženstva, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku alebo rodu právo na takú ochranu, ktorá mu patrí s ohľadom na jeho postavenie maloletého, zo strany rodiny, spoločnosti a štátu.

2. Každé dieťa sa registruje okamžite po narodení a dostane meno.

3. Každé dieťa má právo na štátnu príslušnosť.

Článok 25

Každý občan má právo a možnosť bez akýchkoľvek rozdielov uvedených v článku 2 a bez neodôvodnených obmedzení:

a) zúčastňovať sa na vedení verejných záležitostí priamo alebo prostredníctvom slobodne volených zástupcov;

b) voliť a byť volený v pravidelných voľbách, ktoré sa budú konať na základe všeobecného a rovného hlasovacieho práva, tajným hlasovaním zabezpečujúcim slobodu hlasovania;

c) vstúpiť za rovnakých podmienok do verejných služieb svojej krajiny.

Článok 26

Všetci sú si pred zákonom rovní a majú právo na rovnakú ochranu zákona bez akejkoľvek diskriminácie. Zákon zakáže akúkoľvek diskrimináciu a zaručí všetkým osobám rovnakú a účinnú ochranu proti diskriminácii z akýchkoľvek dôvodov, napr. podľa rasy, farby, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného presvedčenia, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku a rodu.

Článok 27

V štátoch, kde existujú etnické, náboženské alebo jazykové menšiny, nebude sa im príslušníkom upierať právo, aby spolu s ostatnými príslušníkmi

menšiny užívali svoju vlastnú kultúru, vyznávali a prejavovali svoje vlastné náboženstvo alebo používali svoj vlastný jazyk.

Časť IV

Článok 28

1. Zriaďuje sa Výbor pre ľudské práva (ďalej v tomto pakte nazývaný Výbor). Skladá sa z osemnástich členov a vykonáva funkcie nižšie ustanovené.

2. Výbor sa skladá zo štátnych príslušníkov zmluvných strán paktu, ktoré budú osobami vysokého morálneho charakteru a uznávaných schopností v oblasti ľudských práv, pričom sa bude prihliadať na skutočnosť, že bude užitočná účasť niektorých osôb, ktoré majú právne skúsenosti.

3. Členovia Výboru sa volia a pôsobia ako súkromné osoby.

Článok 29

1. Členovia Výboru sú volení tajným hlasovaním zo zoznamu osôb majúcich vlastnosti predpísané v článku 28 a navrhnutých na tento účel štátnymi, zmluvnými stranami paktu.

2. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou paktu, môže navrhnúť najviac dve osoby. Tieto osoby budú štátnymi príslušníkmi štátu, ktorý ich navrhol.

3. Každá osoba môže byť navrhnutá znovu do funkcie člena Výboru.

Článok 30

1. Prvé voľby sa konajú najskôr do šiestich mesiacov odo dňa, keď tento pakt nadobudne účinnosť.

2. Najmenej štyri mesiace pred dňom konania každých volieb do Výboru, s výnimkou volieb, na ktorých sa má obsadiť uvoľnené miesto v súlade s článkom 34, generálny tajomník Organizácie Spojených národov písomne vyzve štáty, ktoré sú zmluvnými stranami paktu, aby predložili do troch mesiacov svoje návrhy na členstvo Výboru.

3. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov pripraví zoznam všetkých takto navrhnutých osôb v abecednom poriadku s udaním štátov, ktoré tieto osoby navrhli, a predloží ich štátom, najneskôr jeden mesiac pred dňom konania volieb.

4. Voľby členov Výboru sa konajú na zasadaní zástupcov štátov, ktoré sú zmluvnými stranami paktu, zvolanom generálnym tajomníkom Organizácie Spojených národov v sídle Organizácie Spojených národov. Na tomto zasadaní, na ktorom dve tretiny štátov tvoria kvórum, sa do Výboru zvolia tie z nominovaných osôb, ktoré dostanú najvyšší počet hlasov a absolútnu väčšinu hlasov prítomných a hlasujúcich zástupcov štátov.

Článok 31

1. Vo Výbore nesmie byť viac ako jeden štátny príslušník jedného štátu.

2. Pri voľbe Výboru sa prihliadne na spravodlivé geografické zastúpenie a na zastúpenie rôznych foriem civilizácie a hlavných právnych systémov.

Článok 32

1. Členovia Výboru sa volia na obdobie štyroch rokov. Vystupujúceho člena možno ihneď voliť znovu, ak je navrhnutý. Úradné obdobie deviatich z členov zvolených v prvých voľbách však uplynie koncom druhého roka; predseda po prvých voľbách bez meškania vylosuje na zasadaní spomenutom v článku 30 odseku 4 mená týchto deviatich členov.

2. Voľby sa po vypršaní funkcie budú konať podľa prechádzajúcich článkov tejto časti paktu.

Článok 33

1. Ak podľa jednomyselnej mienky ostatných členov prestal člen Výboru vykonávať svoje funkcie z akéhokoľvek iného dôvodu než z dôvodu prechodnej povahy, predseda Výboru upovedomí generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, ktorý vyhlási miesto tohto člena za uprázdnené.

2. V prípade úmrtia alebo rezignácie člena Výboru upovedomí predseda bez meškania generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, ktorý vyhlási miesto za uprázdnené dňom smrti alebo dňom, keď rezignácia nadobudla platnosť.

Článok 34

1. Ak uprázdnené miesto je vyhlásené podľa článku 33 a ak funkčné obdobie člena, ktorý má byť nahradený, neuplynie do šiestich mesiacov od tohto vyhlásenia, generálny tajomník Organizácie Spojených národov upovedomí každý štát, účastníka tohto paktu, ktorý v priebehu dvoch mesiacov môže predložiť návrh podľa článku 29 na obsadenie uprázdneného miesta.

2. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov pripraví zoznam navrhnutých osôb v abecednom poriadku a predloží ho štátom, ktoré sú zmluvnými stranami paktu. Voľby na obsadenie uprázdneného miesta sa budú konať podľa príslušných ustanovení tejto časti paktu.

3. Člen Výboru zvolený na uprázdnené miesto, ktoré bolo vyhlásené podľa článku 33, bude vykonávať funkciu po zvyšok obdobia, pripadajúceho na člena, ktorý uprázdnil miesto vo Výbore podľa ustanovenia spomenutého článku.

Článok 35~

Členovia Výboru dostanú súhlasom Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov odmenu z prostriedkov Organizácie Spojených

národov za podmienok, o ktorých rozhodne Valné zhromaždenie, majú na zreteli dôležitosť a zodpovednosť Výboru.

Článok 36

Generálny tajomník Organizácie Spojených národov poskytne potrebný aparát a zariadenie na účinné vykonávanie funkcií Výboru podľa paktu.

Článok 37

1. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov zvolá prvú schôdzu Výboru v sídle Organizácie Spojených národov.

2. Po tejto prvej schôdzi sa Výbor bude schádzať tak, ako bude ustanovené v jeho rokovacom poriadku.

3. Výbor sa bude normálne schádzať v sídle Organizácie Spojených národov alebo v Úradovni Organizácie Spojených národov v Ženeve.

Článok 38

Každý člen Výboru pred tým, ako sa ujme svojich povinností, slávnostne vyhlási na verejnej schôdzi Výboru, že bude vykonávať svoju funkciu neustranne a svedomite.

Článok 39

1. Výbor zvolí svojich funkcionárov na obdobie dvoch rokov. Môžu byť zvolení znovu.

2. Výbor vypracuje vlastný rokovací poriadok, ktorý okrem iného určí, že:

- a) dvanásť členov Výboru tvorí kvórum;
- b) rozhodnutia Výboru budú prijímané väčšinou hlasov prítomných členov.

Článok 40

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami paktu, sa zaväzujú, že budú podávať správy o opatreniach prijatých na uvedenie práv uznaných v tomto pakte do života a o pokroku, ktorý sa pri využívaní týchto práv

dosiahol:
a) do jedného roka odo dňa, keď sa stali účastníkmi paktu;

b) potom kedykoľvek, keď si to Výbor vyžiada.

2. Všetky správy sa predkladajú generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov, ktorý ich predloží Výboru na posúdenie. V správach sa poukáže na prípadné skutočnosti a ťažkosti, ktoré sa týkajú vykonávania tohto paktu.

3. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov môže na základe konzultácii s Výborom odovzdať príslušným odborným organizáciám OSN výtlačky tých častí správ, ktoré sa týkajú ich pôsobnosti.

4. Výbor preštuduje správy, ktoré mu boli predložené. Štátom, ktoré sú zmluvnými stranami paktu, predkladá svoje správy a všeobecné

pripomienky, ktoré považuje za vhodné. Výbor môže tieto pripomienky spolu s kópiami správ, ktoré dostane od štátov, ktoré sú zmluvnými stranami paktu, predložiť aj Hospodárskej a sociálnej rade.

5. Štáty, zmluvné strany paktu, môžu Výboru predkladať akékoľvek poznámky na pripomienky, ktoré možno urobiť v súlade s odsekom 4 tohto článku.

Článok 41

1. Štát, ktorý je zmluvnou stranou paktu, môže na základe tohto článku kedykoľvek vyhlásiť, že uznáva príslušnosť Výboru prijať a posúdiť oznámenie jedného štátu o tom, že iný štát neplní svoje záväzky podľa tohto paktu. Výbor môže na základe tohto článku prijať a posúdiť oznámenie len vtedy, ak ho predkladá štát, ktorý vyhlásil, že uznáva príslušnosť Výboru. Výbor neprijme žiadne oznámenie, ak sa týka štátu, ktorý také vyhlásenie neurobil. S oznámeniami urobenými podľa tohto článku sa nakladá takto:

a) Štát, ktorý oznámenie dostal, poskytne do troch mesiacov štátu, ktorý ho predložil, písomné vysvetlenie alebo vyhlásenie, ktoré má obsahovať, ak to prichádza do úvahy podľa povahy vecí, informáciu o tom, aké opatrenia na nápravu sa vykonávajú alebo už boli vykonané.

b) Oba štáty majú právo postúpiť vec Výboru, ak nie je urovnaná na ich spokojnosť do šiestich mesiacov po tom, čo štát dostal pôvodné oznámenie. Štát, ktorý tak koná, o tom informuje okrem Výboru aj druhý štát.

c) Výbor sa bude zaoberať záležitosťou, ktorá mu bola postúpená, len vtedy, keď zistí, že sa použili a vyčerpali všetky dostupné prostriedky nápravy v súlade so všeobecne uznávanými zásadami medzinárodného práva. Tento postup sa nedodrží v prípade, že vykonanie nápravy sa bezdôvodne oddiaľuje.

d) Výbor skúma oznámenia vykonané podľa tohto článku na verejných schôdzach..

e) Aby sa dosiahlo priateľské urovanie na základe rešpektovania ľudských práv a základných slobôd tak, ako sú uznané v pakte, Výbor - s výhradou ustanovenia pododseku c) - poskytne dobré služby štátom, ktoré sú zmluvnými stranami paktu.

f) Výbor môže vyzvať účastnícke štáty spomenuté v pododseku b), aby poskytli akékoľvek dôležité informácie v každej veci, ktorá mu je postúpená.

g) Účastnícke štáty spomenuté v pododseku b) majú právo byť zastúpené pri prerokúvaní vecí Výborom a ústne alebo písomne sa vyjadrovať.

h) Výbor predloží správu do dvanástich mesiacov odo dňa, keď dostal upovedomenie podľa odseku b):

(i) Ak sa dosiahne urovanie podľa pododseku e), obmedzí Výbor svoju správu na stručné uvedenie skutočností a dosiahnutého riešenia.

(ii) Ak sa nedosiahne urovanie podľa pododseku e), obmedzí Výbor svoju správu na stručné uvedenie skutočností; písomné vyjadrenie a protokol obsahujúci ústne vyjadrenie urobené štátmi, účastníkmi tohto paktu, budú priložené k správe. Správa sa zašle štátom, ktorých sa týka.

2. Ustanovenie tohto článku nadobudne platnosť, len čo štáty, zmluvné strany tohto paktu, urobia vyhlásenia podľa odseku 1 tohto článku. Tieto vyhlásenia uložia u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, ktorý odovzdá ich kópie ostatným štátom, účastníkom tohto paktu. Vyhlásenie sa môže kedykoľvek odvolať, a to oznámením generálnemu tajomníkovi. Odvolanie neprejudikuje prerokúvanie nijakej veci, ktorá je predmetom oznámenia už predloženého podľa tohto článku. Po tom, čo generálny tajomník dostal oznámenie, ktorým sa vyhlásenie odvoláva, nemožno prijať žiadne ďalšie oznámenie žiadneho štátu, ktorý je zmluvnou stranou paktu, pokiaľ štát, ktorý vyhlásenie odvolal, neurobí nové vyhlásenie.

Článok 42

1. a) Ak vec postúpená Výboru na základe článku 41 nie je vyriešená na spokojnosť štátov, zmluvných strán paktu, ktorý sa týka, môže Výbor vymenovať s predbežným súhlasom dotknutých štátov ad hoc Zmierovaciu komisiu (ďalej nazývanú Komisiou). Aby sa dosiahlo priateľské urovanie na základe rešpektovania paktu, ponúknu sa dobré služby Komisie štátom, zmluvným stranám paktu, ktorých sa vec týka.

b) Komisia sa skladá z piatich osôb prijateľných pre štáty, účastníkov tohto paktu, sa ktorých záležitosť týka. Ak tieto štáty nedosiahnu do troch mesiacov dohodu o zložení Komisie, sú členovia Komisie, o ktorých sa nedosiahla dohoda, zvolení dvojtretinovou väčšinou Výboru z jeho členov tajným hlasovaním.

2. Členovia Komisie rokujú vo svojich funkciách ako súkromné osoby. Členom Komisie nemôže byť štátny príslušník štátu, ktorého sa vec týka, alebo štátu, ktorý neurobil vyhlásenie podľa článku 41.

3. Komisia zvolí svojho predsedu a schváli svoj rokovací poriadok.

4. Komisia zasadá v sídle Organizácie Spojených národov alebo v Úradovni Organizácie Spojených národov v Ženeve. Môže však zasadať na inom vhodnom mieste, ktoré určí po porade s generálnym tajomníkom Organizácie Spojených národov a štátmi, ktorých sa záležitosť týka.

5. Sekretariát zriadený na základe článku 36 bude tiež pracovať pre komisie vymenované podľa tohto článku.

6. Informácie, ktoré Výbor zhromaždí, poskytnie

Komisii. Komisia môže vyzvať štáty, ktorých sa záležitosť týka, aby poskytli akékoľvek iné dôležité informácie.

7. Len čo komisia záležitosť úplne preskúma, v každom prípade však najneskôr do dvanástich mesiacov po tom, čo sa veci ujala, predloží predsedovi Výboru správu pre štáty, ktorých sa týka:

a) Ak Komisia nemôže dokončiť posúdenie veci do dvanástich mesiacov, obmedzí svoju správu na stručné vyhlásenie o jej stave.

b) Ak sa dosiahne priateľské urovanie na základe rešpektovania ľudských práv, ako ich uznáva tento pakt, Komisia svoju správu obmedzí na stručné opísanie skutočností a dosiahnutého riešenia.

c) Ak Komisia nedosiahne riešenie podľa pododseku b), zahrnie jej správa výsledky zisťovania všetkých otázok týkajúcich sa sporov a jej názory na možnosti priateľského urovnania. Táto správa tiež obsahuje písomné vyjadrenie štátov, ktorých sa záležitosť týka.

d) Ak sa správa Komisie predloží podľa pododseku c), upovedomia štáty, ktorých sa záležitosť týka, do troch mesiacov po tom, čo dostali správu, predsedu Výboru o tom, či schvaľujú obsah správy Komisie alebo nie.

8. Ustanovenia tohto článku neprejudikujú povinnosti Výboru podľa článku 41.

9. Štáty, ktorých sa záležitosť týka, sa budú podieľať na výdavkoch členov Komisie rovnakým dielom, a to podľa predbežného odhadu generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

10. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov sa splnomocňuje, aby - ak to bude potrebné - uhradil výdavky členom Komisie, pokiaľ tieto výdavky neuhradia podľa odseku 9 tohto článku štáty, ktorých sa vec týka.

Článok 43

Členovia Výboru a ad hoc zmierovacích komisií, ktoré budú prípadne ustanovené podľa článku 42, požívajú výsady a imunity expertov Organizácie Spojených národov, ako sú zakotvené v Dohovore o výsadách a imunitách Organizácie Spojených národov.

Článok 44

Vykonávacie ustanovenia paktu ponechávajú nedotknuté ustanovenia o riadení oblastí ľudských práv obsiahnuté v základných dokumentoch a dohovorov Organizácie Spojených národov a ich odborných organizácií a nebránia štátom, zmluvným stranám paktu, používať iné prostriedky na urovanie sporu v súlade so všeobecnými alebo osobitnými medzinárodnými zmluvami, ktoré medzi nimi platia.

Článok 45

Výbor predloží výrobnú správu o svojej činnosti Valnému zhromaždeniu Organizácie Spojených národov prostredníctvom Hospodárskej a sociálnej rady.

Časť V

Článok 46

Nič v tomto pakte sa nemôže vykladať tak, akoby oslabovalo ustanovenie Charty Organizácie Spojených národov a stanov jej odborných organizácií, ktoré vymedzujú zodpovednosť rôznych organov Organizácie Spojených národov a jej odborných organizácií v oblasti, ktorou sa zaoberá tento pakt.

Článok 47

Nič v tomto pakte sa nemôže vykladať tak, akoby oslabovalo prirodzené právo všetkých národov plne a slobodne využívať svoje prírodné bohatstvo a zdroje.

Časť VI

Článok 48

1. Tento pakt je otvorený na podpis ktoréhokoľvek členského štátu Organizácie Spojených národov alebo člena ktorejkoľvek jej odbornej organizácie, ktoréhokoľvek štátu - účastníka Štatútu Medzinárodného súdneho dvora - a ktoréhokoľvek iného štátu, ktorý Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov vyzvalo, aby sa stal účastníkom tohto paktu.

2. Tento pakt bude ratifikovaný. Ratifikačné listiny budú uložené z generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

3. Tento pakt je otvorený na prístup ktoréhokoľvek štátu uvedeného v odseku 1 tohto článku.

4. Prístup sa uskutoční uložením listiny o prístupe u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

5. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov upovedomí všetky štáty, ktoré tento pakt podpísali alebo k nemu pristúpili, o uložení každej listiny o ratifikácii alebo prístupe.

Článok 49

1. Tento pakt nadobudne účinnosti tri mesiace odo dňa uloženia tridsiatej piatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

2. Pre každý štát ratifikujúci pakt alebo pristupujúci k nemu po uložení tridsiatej piatej listiny o ratifikácii alebo o prístupe k paktu nadobudne účinnosť tri mesiace po tom, čo tento štát zloží listinu o ratifikácii alebo o prístupe.

Článok 50

Ustanovenia tohto paktu sa vzťahujú na všetky časti federálnych štátov bez akýchkoľvek obmedzení alebo výnimiek.

Článok 51

1. Ktorýkoľvek štát, ktorý je zmluvnou stranou paktu, môže navrhnúť jeho zmenu a predložiť ju generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov. Generálny tajomník po tom oboznámi s pozmeňovacím návrhom štáty, zmluvné strany paktu, so žiadosťou, aby mu oznámili, či sú za zvolanie konferencie štátov, účastníkov tohto paktu, ktorá by návrh posúdila a rozhodla o ňom. Generálny tajomník zvolá túto konferenciu pod záštitou Organizácie Spojených národov, ak sa aspoň tretina štátov vysloví za jej usporiadanie. Každý pozmeňovací návrh prijatý väčšinou štátov prítomných a hlasujúcich na konferencii sa predloží Valnému zhromaždeniu

Organizácie Spojených národov na schválenie.

2. Pozmenenia tohto paktu nadobúda účinnosť, ak ich schváli Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov a prijme dvojtretinová väčšina štátov, ktoré sú zmluvnými stranami paktu, podľa svojich ústavných predpisov.

3. Ak pozmenenia nadobudnú účinnosť, stanú sa záväznými pre tie štáty, účastníkov tohto paktu, ktoré ich prijali. Ostatné štáty sú ďalej viazané len ustanoveniami tohto paktu a ktorýmkoľvek skorším pozmenením, ktoré prijali.

Článok 52

Bez ohľadu na oznámenia urobené podľa článku 48 ods. 5 generálny tajomník Organizácie Spojených národov upovedomí všetky štáty uvedené v odseku 1 tohto článku:

a) o podpisoch a ratifikačných listinách a listinách o prístupe podľa článku 48;

b) o dni, keď tento pakt nadobudne účinnosť podľa článku 49, a o dni, keď nadobudne účinnosť akýkoľvek dodatok podľa článku 51.

Článok 53

1. Tento pakt, ktorého čínske, anglické, francúzske, ruské a španielske znenia sú rovnako autentické, bude uložený v archíve Organizácie Spojených národov.

2. Generálny tajomník zašle overený výtlačok tohto paktu všetkým štátom uvedeným v článku 48.

Príloha č.2:

Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach

Časť I

Článok 1

1. Všetky národy majú právo na sebaurčenie. Na základe práva slobodne určujú svoj politický štatút a slobodne uskutočňujú svoj hospodársky, sociálny a kultúrny vývoj.

2. Všetky národy môžu pre svoje vlastné ciele slobodne disponovať svojím prírodným bohatstvom a zdrojmi bez ujmy na akýchkoľvek záväzkoch vyplývajúcich z medzinárodnej hospodárskej spolupráce, založenej na vzájomnej výhodnosti a medzinárodnom práve. V žiadnom prípade národ nesmie byť pozbavený svojich vlastných prostriedkov na životnú existenciu.

3. Štáty, zmluvné strany paktu, včítane tých štátov, ktoré zodpovedajú za správu nesamosprávnych a poručenských území, budú podporovať uskutočnenie práva na sebaurčenie a budú toto právo rešpektovať v súlade s ustanoveniami Charty Organizácie Spojených národov.

Časť II

Článok 2

1. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou paktu, sa zaväzuje podniknúť pri maximálnom využití svojich zdrojov samostatne aj prostredníctvom medzinárodnej súčinnosti a spolupráce hospodárske a technické kroky na postupné dosiahnutie plného uskutočnenia práv uznaných v tomto pakte, a to všetkými vhodnými prostriedkami, včítane prijatia zákonodárnych opatrení.

2. Štáty, zmluvné strany paktu, sa zaväzujú, že zaručia, že práva formulované v tomto pakte sa budú uskutočňovať bez akéhokoľvek rozlišovania podľa rasy, farby, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania národnostného a sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

3. Rozvojové krajiny môžu s patričným zreteľom na ľudské práva a svoje národné hospodárstvo určiť, v akom rozsahu by zaručili hospodárske práva uznané v tomto pakte cudzím štátnym príslušníkom.

Článok 3

Štáty, zmluvné strany paktu, sa zaväzujú, že zabezpečia rovnaké práva mužov a žien pri používaní všetkých hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv uvedených v tomto pakte.

Článok 4

Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú, že štát pri používaní tých práv, ktoré poskytol v súlade s týmto paktom ich môže podrobiť len takým obmedzeniam, aké ustanovuje zákon, a len potiaľ pokiaľ je to zúčiteľné s povahou týchto práv a výhradne za účelom podpory všeobecného blaha v demokratickej spoločnosti.

Článok 5

1. Nič v tomto pakte sa nemôže vykladať tak, akoby dávalo ktorémukoľvek štátu, ktorejkoľvek skupine alebo osobe akékoľvek právo vyvíjať činnosť alebo sa dopúšťať činov, ktoré by smerovali k potlačeniu niektorého z práv alebo niektorej zo slobôd uznaných týmto paktom alebo ich obmedzeniu vo väčšom rozsahu, ako tento pakt určuje.

2. Žiadne obmedzenie alebo odchýlka od ktoréhokoľvek zo základných ľudských práv uznaných alebo existujúcich v ktorejkoľvek krajine na základe zákona, dohovorov, predpisov alebo zvyklostí sa nepripustí pod zámienkou, že pakt také práva neuznáva alebo že ich uznáva v menšom rozsahu.

Časť III

Článok 6

1. Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú právo na prácu, ktoré zahŕňa právo na príležitosť zarábať si na živobytie svojou prácou, ktorú si slobodne vyberie alebo prijme, a urobí príslušné kroky na ochranu tohto práva.

2. Opatrenie, ktoré majú urobiť štáty, zmluvné strany paktu, na dosiahnutie plného uskutočnenia tohto práva, budú zahŕňať programy technického a odborného zaškolenia a výcviku, plány a prostriedky na dosiahnutie stáleho hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja a plnej a produktívnej zamestnanosti za podmienok zabezpečujúcich jednotlivcovi základné politické a hospodárske slobody.

Článok 7

Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú právo každého človeka na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky, ktoré zabezpečujú najmä:

a) odmenu, ktorá poskytuje ako minimum všetkých pracovníkom:

(i) spravodlivú mzdu a rovnakú odmenu za prácu rovnakej hodnoty bez akéhokoľvek rozlišovania, pričom najmä ženám sú zaručené pracovné podmienky nie horšie než aké majú muži, a rovnakou odmenou za rovnakú prácu;

(ii) slušný život pre ne a ich rodiny v súlade s ustanoveniami tohto paktu;

b) bezpečné a zdravotne nezávadné pracovné podmienky;

c) rovnakú príležitosť pre všetky dosiahnuť v zamestnaní povýšenie na zodpovedajúci vyšší stupeň, pričom sa nebudú uplatňovať iné kritériá, než dĺžka zamestnania a schopnosti;

d) Odpočinok, zotavenie a rozumné vymedzenie pracovných hodín a pravidelnú platenú dovolenku, ako aj odmenu v dňoch verejných sviatkov.

Článok 8

1. Štáty, zmluvné strany paktu, sa zaväzujú zabezpečiť:

a) právo každého na zakladanie odborových organizácií a právo pristupovať do odborových organizácií podľa vlastného výberu, podliehajúce iba stanovám príslušnej odborovej organizácie, na uplatňovanie a ochranu svojich hospodárskych a sociálnych záujmov. Výkon tohto práva nesmú obmedzovať žiadne obmedzenia okrem tých, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku alebo na ochranu práv a slobôd druhých;

b) právo odborových organizácií a zakladanie národných federácií a ich alebo konfederácií a ich právo vytvárať medzinárodné odborové organizácie alebo sa k nim pripojiť;

c) právo odborových organizácií na slobodnú činnosť, nepodliehajúcu žiadnym obmedzeniam okrem tých, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku alebo na ochranu práv a slobôd druhých;

d) právo na štrajk za predpokladu, že sa uskutočňuje v súlade so zákonmi príslušnej krajiny.

2. Tento článok nebráni uložiť zákonné obmedzenia výkonu týchto práv pre príslušníkov ozbrojených síl alebo polície alebo správnych orgán štátu.

3. Nič v tomto článku neopravňuje zmluvné strany Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce z roka 1948 o slobode združovania a ochrane práva organizovať sa, aby prijali zákonodarné opatrenia, ktoré by prejudikovali záruky ustanovené v tomto Dohovore alebo aplikovali právo takým spôsobom, ktorý tieto záruky prejudikoval.

Článok 9

Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú právo každého na sociálne zabezpečenie, zahŕňajúc do toho právo na sociálne poistenie.

Článok 10

Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú, že:

1. Najširšia možná ochrana a pomoc by sa mala poskytnúť rodine, ktorá je prirodzenou a základnou jednotkou spoločnosti, najmä na jej založenie a počas, keď zodpovedá za starostlivosť a výchovu

maloletých detí. Manželstvo sa musí uzavrieť na základe slobodného súhlasu snúbencov.

2. Osobitná ochrana by sa mala poskytovať matkám v priebehu primeraného obdobia pred narodením a po narodení dieťaťa. Počas tohto obdobia by sa pracujúcim matkám mala poskytnúť platená dovolenka alebo dovolenka so zodpovedajúcimi požitkami zo sociálneho zabezpečenia.

3. Osobitné opatrenia by sa mali robiť na ochranu a pomoc všetkým deťom a mládeži bez akejkoľvek diskriminácie na základe rodinného pôvodu alebo iných podmienok. Deti a mládež by sa mali ochraňovať pred hospodárskym a sociálnym vykorisťovaním. Ich zamestnávanie prácou, ktorá by škodila ich morálke alebo zdraviu alebo by bola nebezpečná ich životu alebo by mohla brzdiť ich normálny vývoj, by sa mali trestať podľa zákona. Štáty by mali tiež určiť vekovú hranicu, pod ktorou by detská námedzná práca mala byť zakázaná a trestaná podľa zákona.

Článok 11

1. Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú právo každého jednotlivca na primeranú životnú úroveň pre neho a jeho rodinu, zahrňujúce dostatočnú výživu, šatstvo, byt, a na neustále zlepšovanie životných podmienok. Zmluvné štáty podniknú zodpovedajúce kroky, aby zabezpečili uskutočnenie tohto práva, uznávajúc pre dosiahnutie tohto cieľa zásadnú dôležitosť medzinárodnej spolupráce, založenej na slobodnom súhlase.

2. Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú základné právo každého na oslobodenie od hladu, urobia tak jednotlivco, ako aj na základe medzinárodnej súčinnosti také opatrenia, zahŕňajúc do toho osobitné programy, ktoré sú potrebné:

a) na zlepšenie spôsobov výroby, uchovávaní a distribúcie potravín plným využitím technického a vedeckého poznania, šírením vedomostí o zásadách výživy a rozvíjaním alebo reformovaním poľnohospodárskych systémov takým spôsobom, aby sa dosiahol najúčinnejší rozvoj a využitie prírodných zdrojov; b) na zabezpečenie spravodlivej distribúcie svetových zásob potravín v pomere k potrebe s prihliadnutím na problémy tak krajín dovážajúcich potraviny, ako krajín, ktoré potraviny vyvážajú.

Článok 12

1. Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú právo každého na dosiahnutie najvyššej dosažiteľnej úrovne fyzického a duševného zdravia.

2. Štáty, zmluvné strany paktu, urobia opatrenia na dosiahnutie plného uskutočnenia tohto práva, ktoré budú zahŕňať:
a) opatrenia na zníženie počtu potratov a dojčenskej úmrtnosti a opatrenia pre zdravý vývoj dieťaťa;

b) zlepšenie všetkých stránok vonkajších životných podmienok a priemyselnej hygieny;

c) prevenciu, liečenie a kontrolu epidemických, miestnych chorôb, chorôb z povolania a iných chorôb;

d) vytvorenie podmienok, ktoré by každému zabezpečili lekársku pomoc a starostlivosť v prípade choroby.

Článok 13

1. Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú právo každého na vzdelanie. Súhlasia, že vzdelanie bude smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a zmyslu pre jej dôstojnosť a posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Súhlasia, že vzdelanie má umožniť všetkým osobám účinnú účasť v slobodnej spoločnosti, napomáhať vzájomné porozumenie, znášanlivosť a priateľstvo medzi všetkými národmi a všetkými rasovými, etnickými a náboženskými skupinami, ako rozvoj činnosti Organizácie Spojených národov na zachovanie mieru.

2. Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú, že so zreteľom na dosiahnutie plného uskutočnenia tohto práva:

a) základné vzdelanie bude povinné a slobodne prístupné všetkým;

b) stredoškolské vzdelanie vo svojich rozličných formách, zahŕňajúc do toho technické a odborné stredoškolské vzdelanie, sa všeobecne umožní a sprístupní každému všetkými vhodnými prostriedkami a najmä postupným zavádzaním bezplatného vzdelania;

c) vyššie vzdelanie sa tak isto sprístupní každému, a to podľa schopností všetkými vhodnými prostriedkami a najmä postupným zavádzaním bezplatného vzdelania;

d) elementárne vzdelanie osôb, ktoré nezískali alebo nedokončili základné vzdelanie, sa bude pokiaľ možno povzbudzovať alebo zintenzívňovať;

e) bude sa na všetkých stupňoch aktívne usilovať o rozvoj školského systému, zavedie sa primeraný systém štipendií a sústavne sa budú zlepšovať materiálne podmienky vyučujúcich.

3. Štáty, zmluvné strany paktu, sa zaväzujú rešpektovať slobodu rodičov, prípadne poručníkov zvoliť svojim deťom iné školy než zriadené verejnými orgánmi, ktoré zodpovedajú takej minimálnej úrovni vzdelania, akú stanovil alebo schválil štát, a zabezpečovať náboženskú a morálnu výchovu ich detí v zhode s ich vlastným presvedčením.

4. Žiadna z častí tohto článku sa nemá vykladať ako miešanie sa do slobody jednotlivcov a organizácií zriaďovať a riadiť výchovné inštitúcie, vždy však za podmienok zachovania zásad ustanovených v

odseku 1 tohto článku a požiadaviek, že vzdelanie poskytované v takých inštitúciách má zodpovedať minimálnej úrovni ustanovenej štátom.

Článok 14

Každý štát, zmluvná strana paktu, ktorý v čase, keď sa stane zmluvnou stranou, nevie zabezpečiť na materskom území alebo na inom území pod svojou právomocou povinné základné bezplatné vzdelanie, sa zaväzuje vypracovať a prijať v priebehu dvoch rokov podrobný plán opatrení na postupné zavádzanie zásady povinného a bezplatného vzdelania pre všetkých, a to v primeranom čase, ktorý sa v pláne určí.

Článok 15

1. Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú právo každého:

a) zúčastniť sa na kultúrnom živote;

b) užívať plody vedeckého pokroku a jeho využitia;

c) požívať ochranu morálnych a materiálnych záujmov, ktoré vyplývajú z jeho vedeckej, literárnej alebo umeleckej tvorby.

2. Opatrenie, ktoré majú urobiť štáty, zmluvné strany paktu, na dosiahnutie plného uskutočnenia tohto práva, budú zahŕňať aj tie, ktoré sú nevyhnutné na zachovanie, rozvoj a šírenie vedy a kultúry.

3. Štáty, zmluvné strany paktu, sa zaväzujú rešpektovať slobodu nevyhnutnú pre vedecký výskum a tvorivú činnosť.

4. Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajú prospech vyplývajúci z povzbudzovania a rozvoja medzinárodných stykov a spolupráce vo vedeckej a kultúrnej oblasti.

Časť IV

Článok 16

1. Štáty, zmluvné strany paktu, sa zaväzujú, že budú podľa ustanovení tejto časti paktu predkladať správy o prijatých opatreniach a o pokroku dosiahnutom pri dodržiavaní práv uznaných v tomto pakte.

2. a) Všetky správy sa budú predkladať generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov, ktorý odovzdá ich kópie Hospodárskej a sociálnej rade na posúdenie podľa ustanovení tohto paktu.

b) Generálny tajomník Organizácie Spojených národov tiež odovzdá kópie správ alebo príslušné výňatky zo správ štátov, zmluvných strán paktu, ktoré sú tiež členmi odborných organizácií, týmto organizáciám, pokiaľ sa tieto správy alebo výňatky z nich týkajú akejkolvek veci, pre ktorú je tá alebo oná odborná organizácia príslušná podľa svojich ustavujúcich dokumentov.

Článok 17

1. Štáty, zmluvné strany paktu, budú podávať svoje správy postupne podľa programu, ktorý určí Hospodárska a sociálna rada v priebehu jedného roka od nadobudnutia platnosti tohto paktu po konzultácii so zmluvnými štátmi a s príslušnými odbornými organizáciami.

2. Správy môžu uvádzať činitele a ťažkosti ovplyvňujúce stupeň záväzkov prijatých podľa tohto paktu.

3. V tých prípadoch, keď štát, zmluvná strana paktu, príslušné informácie už predložil Organizácii Spojených národov alebo ktorejkoľvek odbornej organizácii, nebude treba túto informáciu opakovať, ale postačí presný odkaz na tieto informácie.

Článok 18

V zhode so svojou zodpovednosťou podľa Charty Organizácie Spojených národov v oblasti základných ľudských práv a základných slobôd môže sa Hospodárska a sociálna rada s odbornými organizáciami OSN dohodnúť, aby jej podávali správy o pokroku dosiahnutom pri dodržiavaní tých ustanovení tohto paktu, ktoré spadajú do rámca ich činnosti. Tieto správy môžu zahŕňať údaje o rozhodnutiach a odporúčaní prijatých na vykonávanie tejto úlohy ich príslušnými orgánmi.

Článok 19

Hospodárska a sociálna rada môže postupovať Komisii pre ľudské práva na štúdium a na všeobecné odporúčania, prípadne na informovanie správy týkajúce sa ľudských práv, predložené štátmi podľa článku 16 a 17 alebo odbornými organizáciami podľa článku 18.

Článok 20

Štáty, zmluvné strany paktu, a príslušné odborné organizácie môžu predkladať Hospodárskej a sociálnej rade pripomienky ku ktorémukoľvek všeobecnému odporúčaniam urobenému podľa článku 19 alebo k dotazu na také všeobecné odporúčania obsiahnuté v ktorejkoľvek správe Komisie pre ľudské práva alebo v ktorejkoľvek dokumentácii, na ktorú správa odkazuje.

Článok 21

Hospodárska a sociálna rada môže z času na čas predkladať Valnému zhromaždeniu správy s odporúčaniami všeobecnej povahy a súhrn informácií získaných od štátov, zmluvných strán paktu, a od odborných organizácií o prijatých opatreniach a o pokroku dosiahnutom v celkovom dodržiavaní práv uznaných v tomto pakte.

Článok 22

Hospodárska a sociálna rada môže upozorniť iné orgány Organizácie Spojených národov, ich podriadené zložky a odborné organizácie zaoberajúce sa poskytovaním technickej pomoci na akékoľvek záležitosti vyplývajúce zo správ

spomenutých v tejto časti paktu, ktoré by mohli takým orgánom pomôcť - v rámci ich kompetencie - pri rozhodovaní o vhodnosti medzinárodných opatrení, ktoré by mohli prispieť k účinnému a postupnému plneniu tohto paktu.

Článok 23

Štáty, zmluvné strany paktu, súhlasia s tým, že medzinárodné opatrenie na dosiahnutie práv uznaných v tomto pakte zahŕňa také metódy, ako je uzavieranie dohôd, prijímanie odporúčaní, poskytovanie technickej pomoci, konanie regionálnych a technických zasadnutí za účelom konzultácií, ako aj štúdie organizované v spojení s príslušnými vládami.

Článok 24

Niž v tomto pakte sa nemôže vykladať tak, akoby oslabovalo ustanovenia Charty Organizácie Spojených národov OSN, ktoré vymedzujú zodpovednosť rozličných orgánov Organizácie Spojených národov a ich odborných organizácií v oblasti, ktorou sa zaoberá pakt.

Článok 25

Niž v tomto pakte sa nemôže vykladať, akoby oslabovalo prirodzené právo všetkých národov plne a slobodne využívať svoje prírodné bohatstvo a zdroje.

Článok 26

1. Tento pakt je otvorený na podpis ktoréhokoľvek členského štátu Organizácie Spojených národov alebo člena ktorejkoľvek jej odbornej organizácie, ktoréhokoľvek štátu - účastníka Štátu Medzinárodného súdneho dvora - a ktoréhokoľvek iného štátu, ktorý Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov vyzvalo, aby sa stal účastníkom tohto paktu.

2. Tento pakt bude ratifikovaný. Ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

3. Tento pakt je otvorený na prístup ktoréhokoľvek štátu uvedeného v odseku 1 tohto článku.

4. Prístup sa uskutoční uložením listiny o prístupe u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

5. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov upovedomí všetky štáty, ktoré tento pakt podpísali alebo k nemu pristúpili, o uložení každej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Článok 27

1. Tento pakt nadobudne účinnosť tri mesiace odo dňa uloženia tridsiatej piatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

2. Pre každý štát, ktorý bude tento pakt ratifikovať alebo k nemu pristúpi po uložení tridsiatej piatej

ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, nadobudne pakt účinnosť tri mesiace po tom, čo tento štát uloží ratifikačnú listinu alebo listinu o prístupe.

Článok 28

Ustanovenia tohto paktu sa vzťahujú na všetky časti federálnych štátov bez akýchkoľvek obmedzení alebo výnimiek.

Článok 29

1. Ktorýkoľvek štát, zmluvná strana paktu, môže navrhnúť zmenu paktu a predložiť ju generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov. Generálny tajomník potom oboznámi s pozmeňujúcim návrhom štáty, zmluvné strany paktu, so žiadosťou, aby mu oznámili, či sú za zvolanie konferencie zmluvných strán paktu, ktorá by návrh posúdila a rozhodla o ňom. Generálny tajomník zvolá konferenciu po zážitou Organizácie Spojených národov, ak sa aspoň tretina štátov vysloví za jej usporiadanie. Každý pozmeňovací návrh prijatý väčšinou štátov prítomných a hlasujúcich na konferencii sa predloží Valnému zhromaždeniu Organizácie Spojených národov na schválenie.

2. Zmeny nadobudnú účinnosť, ak ich schváli Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov a prijme dvojtretinová väčšina štátov, ktoré sú zmluvnými stranami paktu, podľa svojich ústavných predpisov.

3. Ak zmeny nadobudnú účinnosť, stanú sa záväznými pre tie zmluvné strany paktu, ktoré ich prijali, zatiaľ čo ostatné zmluvné strany paktu, a ktoroukoľvek prvou zmenou, ktorú prijali.

Článok 30

Bez ohľadu na oznámenia urobené podľa článku 26 ods. 5 informuje generálny tajomník všetky štáty uvedené v odseku 1 toho istého článku:

a) o podpisoch a ratifikačných listinách a listinách o prístupe podľa článku 26;

b) o dni, keď tento pakt nadobudne účinnosť podľa článku 27, a o dni, keď nadobudne účinnosť zmena podľa článku 29.

Článok 31

1. Tento pakt, ktorého čínske, anglické, francúzske, ruské a španielske znenia sú rovnako autentické, bude uložený v archíve Organizácie Spojených národov.

2. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov zašle otvorený výťah tohto paktu všetkým štátom uvedeným v článku 26.

Opčný protokol k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach

Štáty, ...

majúc na zreteli, že pre dosiahnutie cieľov Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a vykonanie jeho ustanovení by bolo vhodné umožniť Výboru pre ľudské práva zriadenému podľa časti IV Paktu, aby v súlade s ustanoveniami tohto Protokolu dostával a posudzoval oznámenia od jednotlivcov, ktorí si sťažujú na to, že sa stali obeťami porušenia niektorého z práv, ustanovených v Pakte, dohodli sa takto:

Článok 1

Štát, ktorý je zmluvnou stranou Paktu, ktorý sa stane zmluvnou stranou tohto Protokolu, uznáva príslušnosť Výboru dostávať a posudzovať oznámenia od jednotlivcov podliehajúcich jeho jurisdikcii, ktorí si sťažujú, že sa stali obeťami porušenia niektorého z práv ustanovených v Pakte štátom, ktorý je zmluvnou stranou Paktu. Výbor neprijme oznámenie, ak sa týka štátu, ktorý je zmluvnou stranou Paktu, ktorý nie je zmluvnou stranou tohto Protokolu.

Článok 2

Jednotlivci, s výhradou ustanovenia článku 1, ktorí si sťažujú, že niektoré z ich práv uvedených v Pakte bolo porušené, a ktorí vyčerpali všetky dostupné vnútroštátne prostriedky na nápravu, môžu predložiť Výboru na posúdenie písomné oznámenie.

Článok 3

Výbor bude považovať za neprijateľné každé oznámenie urobené na základe tohto Protokolu, ktoré je anonymné alebo ktoré považuje za zneužitie práva také oznámenia predkladať alebo ktorého obsah je nezlučiteľný s ustanoveniami Paktu.

Článok 4

1. Výbor, s výhradou ustanovenia článku 3, upozorní štát, ktorý je zmluvnou stránkou tohto Protokolu, na každé oznámenie predložené mu na základe tohto Protokolu, v ktorom sa tvrdí, že tento štát porušuje niektoré ustanovenie Paktu.

2. Takto upozornený štát predloží Výboru do šiestich mesiacov písomné vysvetlenie alebo vyhlásenie objasňujúce tento prípad a informuje o prípadných opatreniach na nápravu, ktoré urobil.

Článok 5

1. Výbor posúdi oznámenia, ktoré dostal podľa tohto Protokolu, a vezme pritom do úvahy všetky

pisomné informácie, ktoré dostal od jednotlivca a od príslušného štátu, ktorý je jeho zmluvnou stranou.

2. Výbor neposudzuje akékoľvek oznámenie od jednotlivca, dokiaľ sa neubezpečí, že:

- a) tá istá záležitosť sa neprerokúva podľa inej procedúry medzinárodného prešetrovania alebo riešenia sporov;
- b) jednotlivec vyčerpал všetky dostupné vnútroštátne prostriedky na nápravu

Toto ustanovenie sa nepoužije tam, kde sa zaistenie nápravy neodôvodnene preťahuje.

3. Výbor skúma oznámenie podľa tohto Protokolu na verejných zasadaniach.

4. Výbor oznámi svoj názor príslušnému štátu, ktorý je zmluvnou stranou Protokolu, a jednotlivcovi.

Článok 6

Výbor zahrnie do svojej výročnej správy predkladanej podľa článku 45 Paktu prehľad o svojej činnosti podľa tohto Protokolu.

Článok 7

Než sa dosiahnu ciele rezolúcia 1514 (XV) prijaté Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 14. decembra 1960, týkajúce sa Deklarácie o poskytnutí nezávislosti koloniálnym krajinám a národom, neobmedzujú ustanovenia tohto Protokolu žiadnym spôsobom petičné právo dané týmto národom Chartou Organizácie Spojených národov a inými medzinárodnými dohovormi a dokumentmi Organizácie Spojených národov a ich odborných organizácií.

Článok 8

1. Tento Protokol je otvorený na podpis ktorémukoľvek štátu, ktorý podpísal Pakt.
2. Tento Protokol podlieha ratifikácii ktorýmkoľvek štátom, ktorý Pakt ratifikoval alebo k nemu pristúpil.

Článok 11

1. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou Protokolu, môže navrhnúť zmenu a predložiť ju generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov. Generálny tajomník potom oboznámi s navrhnutými zmenami štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Protokolu, so žiadosťou, aby mu oznámili, či sú pre zvolanie konferencie štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Protokolu, ktorá by návrhy posúdila a hlasovala o nich. Generálny tajomník zvolá túto konferenciu pod záštitou Organizácie Spojených národov, ak sa aspoň jedna tretina štátov vysloví pre jej zvolanie. Každá zmena prijatá väčšinou prítomných a hlasujúcich štátov, ktoré sú zmluvnými stranami, bude predložená Valnému zhromaždeniu Organizácie Spojených národov na schválenie.

2. Zmeny nadobudnú platnosť, ak ich schváli Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov a prijme dvojtretinovou väčšinou štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Protokolu, v súvislosti s ich ústavnými predpismi.

3. Ak zmeny nadobudnú platnosť, stanú sa záväzné pre tie štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Protokolu, ktoré ich prijali. Ostatné štáty sú ďalej viazané len ustanoveniami tohto Protokolu a každou prvou zmenou, ktorú prijali.

Článok 12

1. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou Protokolu, môže kedykoľvek tento Protokol vypovedať písomným oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov. Výpoveď nadobudne účinnosť tri mesiace odo dňa, keď generálny tajomník dostane oznámenie.

2. Výpoveď nebude mať vplyv na pokračovanie použitia ustanovení tohto Protokolu na každé oznámenie predložené podľa článku 2 pred dátumom, keď výpoveď nadobudla platnosť...

Dohovor o právach dieťaťa

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou tohto Dohovoru,

majúc na zreteli, že podľa zásad vyhlásených v Charte Spojených národov je uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovných a nescudziteľných práv všetkých príslušníkov ľudskej rodiny základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete,

majúc na mysli, že ľud Spojených národov v Charte znova potvrdil svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti a že vyjadril svoje odhodlanie podporovať sociálny pokrok a zlepšovať životnú úroveň pri väčšej slobode,

uznávajúc, že Spojené národy vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a v medzinárodných paktoch o ľudských právach vyhlásili a dohodli sa na tom, že každému prislúchajú v nich ustanovené práva, a to bez akéhokoľvek rozlišovania podľa rasy, farby pleti, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmysľania, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia,

pamätajúc, že vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv Spojené národy vyhlásili, že detstvo má nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc,

presvedčené, že rodina, ako základná jednotka spoločnosti a prirodzené prostredie pre rast a blaho všetkých svojich členov a najmä detí, musí mať nárok na potrebnú ochranu a takú pomoc, aby mohla bezo zbytku plniť svoju úlohu v spoločnosti,

uznávajúc, že v záujme plného a harmonického rozvoja osobnosti musí dieťa vyrastať v rodinnom prostredí, v atmosfére šľastia, lásky a porozumenia,

majúc na zreteli, že dieťa musí byť úplne *pripravené* žiť v spoločnosti vlastným životom a vychované v duchu ideálov vyhlásených v Charte Spojených národov, a to najmä v duchu mieru, dôstojnosti, znášanlivosti, slobody, rovnosti a solidarity,

majúc na mysli, že potreba zabezpečiť dieťaťu osobitnú starostlivosť bola zakotvená v Ženevskej deklarácii práv dieťaťa z r. 1924 a v Deklarácii práv dieťaťa prijatej Spojenými národmi v r. 1959 a uznaná vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach (najmä v článkoch 23 a 24), v Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (najmä v článku 10) a v štatútoch a príslušných dokumentoch odborných organizácií a medzinárodných organizácií zaoberajúcich sa starostlivosťou o blaho detí,

majúc na mysli, že ako je uvedené v Deklarácii práv dieťaťa prijatej Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 20. novembra 1959, "dieťa pre svoju telesnú a duševnú nezrelosť potrebuje osobitné záruky, starostlivosť a zodpovedajúcu právnu ochranu pred narodením aj po ňom",

pamätajúc na ustanovenia Deklarácie sociálnych a právnych zásad ochrany a zabezpečenia blaha detí, s osobitným ohľadom na vnútroštátnu a medzinárodnú úpravu umiestňovania do inštitúcií náhradnej starostlivosti, Minimálnych štandardných pravidiel OSN týkajúcich sa výkonu súdnictva za účasti mladistvých (Pekingské pravidlá), Deklarácie o ochrane žien a detí za mimoriadnych udalostí a za ozbrojených konfliktov,

uznávajúc, že vo všetkých krajinách sveta sú deti žijúce vo výnimočne obťažných podmienkach a že tieto deti vyžadujú osobitnú pozornosť,

berúc náležitý ohľad na význam tradícií a kultúrnych hodnôt každého národa pre ochranu a harmonický rozvoj dieťaťa,

uznávajúc význam medzinárodnej spolupráce pre zlepšovanie životných podmienok detí v každej krajine a najmä v rozvojových krajinách,

dohodli sa na nasledujúcom:

Časť I

Článok 1

Na účely tohto Dohovoru sa dieťaťom rozumie každá ľudská bytosť mladšia ako osemnásť rokov, pokiaľ podľa právneho poriadku, ktorý sa na dieťa vzťahuje, nie je plnoletosť dosiahnutá skôr.

Článok 2

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou tohto Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať a zabezpečiť práva ustanovené týmto Dohovorom každému dieťaťu nachádzajúcemu sa pod ich jurisdikciou bez

akejkoľvek diskriminácie podľa rasy, farby pleti, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného, etnického alebo sociálneho pôvodu, majetku, telesnej alebo duševnej nespôsobilosti, rodu a iného postavenia dieťaťa alebo jeho rodičov alebo zákonných zástupcov.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, urobia všetky potrebné opatrenia na to, aby bolo dieťa chránené pred všetkými formami diskriminácie alebo trestania, ktoré vyplývajú z postavenia, činnosti, vyjadrených názorov alebo presvedčenia jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo členov rodiny.

Článok 3

1. Záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú zabezpečiť dieťaťu takú ochranu a starostlivosť, aká je nevyhnutná pre jeho blaho, pričom berú ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za neho zodpovedných, a robia pre to všetky potrebné zákonodarné a správne opatrenia.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečia, aby inštitúcie, služby a zariadenia zodpovedné za starostlivosť a ochranu detí zodpovedali štandardom ustanoveným kompetentnými úradmi, najmä v oblastiach bezpečnosti a ochrany zdravia, počtu a vhodnosti svojho personálu, ako aj kompetentného dozoru.

Článok 4

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, urobia všetky potrebné zákonodarné, správne a iné opatrenia na vykonávanie práv uznaných týmto Dohovorom. Pokiaľ ide o hospodárske, sociálne a kultúrne práva, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uskutočňujú také opatrenia v maximálnom rozsahu svojich prostriedkov a v prípade potreby aj v rámci medzinárodnej spolupráce.

Článok 5

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať zodpovednosť, práva a povinnosti rodičov alebo, v zodpovedajúcich prípadoch a v súlade s miestnou obyczajou, členov širšej rodiny alebo obce, zákonných zástupcov alebo iných osôb právne zodpovedných za dieťa, ktoré smerujú k zabezpečeniu jeho orientácie a usmerňovaniu pri výkone práv podľa Dohovoru v súlade s jeho rozvíjajúcimi sa schopnosťami.

Článok 6

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú, že každé dieťa má prirodzené právo na život.
2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú v najvyššej možnej miere zachovanie života a rozvoj dieťaťa.

Článok 7

1. Každé dieťa je registrované ihneď po narodení a má od narodenia právo na meno, právo na štátnu príslušnosť, a pokiaľ to je možné, právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť.
2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú vykonávanie týchto práv v súlade so svojim vnútroštátnym zákonodarstvom a v súlade so svojimi záväzkami vyplývajúcimi z príslušných medzinárodnoprávných dokumentov v tejto oblasti s osobitným dôrazom na to, aby dieťa nezostalo bez štátnej príslušnosti.

Článok 8

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať právo dieťaťa na zachovanie jeho totožnosti, včítane štátnej príslušnosti, mena a rodinných záväzkov v súlade so zákonom a s vylúčením nezákonných zásahov.
2. Ak je dieťa protizákonne alebo úplne pozbavené svojej totožnosti, zabezpečia mu štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, potrebnú pomoc a ochranu pre jej urýchlené obnovenie.

Článok 9

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečia, aby dieťa nemohlo byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli, ibaže príslušné úrady na základe súdneho rozhodnutia a v súlade s platným právom a v príslušnom konaní určia, že také oddelenie je potrebné v záujme dieťaťa. Také určenie môže byť nevyhnutné v niektorom konkrétnom prípade, napríklad, ak ide o zneužívanie alebo zanedbávanie dieťaťa rodičmi alebo ak rodičia žijú oddelene a treba rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa.
2. V akomkoľvek konaní podľa odseku 1 sa poskytuje všetkým dotknutým stranám možnosť zúčastniť sa na konaní a oznámiť svoje stanoviská.
3. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa oddeleného od jedného alebo oboch rodičov udržiavať pravidelné osobné kontakty s oboma rodičmi, ibaže by to bolo v rozpore so záujmami dieťaťa.
4. Ak oddelenie dieťaťa od rodičov je dôsledkom akéhokoľvek postupu štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru, ako je väzba, uväznenie, vypovedanie, deportácia alebo smrť (včítane smrti, ktorá nastala z akejkoľvek príčiny v dobe, keď

dotyčná osoba bola v opatrovaní štátu) jedného alebo oboch rodičov dieťaťa, tento štát, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru, na požiadanie poskytne rodičom, dieťaťu, alebo prípadne inému členovi rodiny nevyhnutné informácie o mieste pobytu neprítomného (neprítomných) člena (členov) rodiny, ibaže by poskytnutie takej informácie odporovalo záujmu dieťaťa. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, okrem toho zabezpečia, aby podanie takej žiadosti samo o sebe nemalo žiadne nepriaznivé dôsledky pre dotknutú osobu (dotknuté osoby).

Článok 10

1. Za účelom spojenia rodiny a v súlade so záväzkom podľa čl. 9 ods. 1 štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, posudzujú žiadosti dieťaťa alebo jeho rodičov o vstup na územie štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru, alebo o jeho opustenie pozitívnym, humánnym a urýchleným spôsobom. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, ďalej zabezpečia, aby podanie takej žiadosti nemalo žiadne nepriaznivé dôsledky pre žiadateľa alebo členov jeho rodiny.
2. Dieťa, ktorého rodičia sa zdržiavajú v rôznych štátoch, má až na výnimočné okolnosti právo udržiavať pravidelné osobné kontakty a priame styky s oboma rodičmi. Za tým účelom a v súlade so svojím záväzkom podľa čl. 9 ods. 2 štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa a jeho rodičov opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú, a vstúpiť do svojej vlastnej krajiny. Právo opustiť ktorúkoľvek krajinu podlieha iba takým obmedzeniam, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú potrebné na ochranu národnej bezpečnosti, verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky alebo práv a slobôd iných a ktoré sú v súlade s ostatnými právami uznanými v tomto Dohovore.

Článok 11

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia opatrenia na potieranie nezákonného premiestňovania detí do zahraničia a ich nenavracania späť.
2. Za tým účelom sa budú štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, usilovať o uzavretie dvojstranných a mnohostranných dohôd a o prístup k existujúcim dohodám.

Článok 12

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

2. Za tým účelom sa dieťaťu poskytuje najmä možnosť, aby sa vypočulo v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho dotýka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva.

Článok 13

1. Dieťa má právo na slobodu prejavu; toto právo zahŕňa slobodu vyhl'adávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky každého druhu, bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo akýmkoľvek inými prostriedkami podľa voľby dieťaťa.

2. Výkon tohto práva môže podliehať určitým obmedzeniam, ale tieto obmedzenia budú iba také, aké ustanovuje zákon a ktoré sú potrebné:

- a) na rešpektovanie práv alebo povesti iných;
- b) na ochranu národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky.

Článok 14

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú práva a povinnosti rodičov, a v zodpovedajúcich prípadoch zákonných zástupcov, usmerňovať dieťa pri výkone jeho práva spôsobom, ktorý zodpovedá jeho rozvíjajúcim sa schopnostiam.

3. Sloboda prejavovať náboženstvo alebo vieru môže byť podrobená iba takým obmedzeniam, aké predpisuje zákon a ktoré sú potrebné na ochranu verejnej bezpečnosti, poriadku, zdravia alebo morálky alebo základných práv a slobôd iných.

Článok 15

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na slobodu združovania a slobodu pokojného zhromažďovania.

2. Výkon týchto práv nesmie byť žiadnym spôsobom obmedzovaný s výnimkou tých obmedzení, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú potrebné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti alebo verejnej bezpečnosti, verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Článok 16

1. Žiadne dieťa nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu do svojho súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie ani nezákonným útokom na svoju česť a povesť.

2. Dieťa má právo na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom.

Článok 17

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú dôležitú funkciu hromadných oznamovacích prostriedkov a zabezpečujú dieťaťu prístup k informáciám a materiálom z rôznych národných a medzinárodných zdrojov, najmä takým, ktoré sú zamerané na rozvoj sociálneho, duchovného a mravného blaha dieťaťa a tiež jeho telesného a duševného zdravia. Za tým účelom štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, povzbudzujú:

a) hromadné oznamovacie prostriedky k šíreniu informácií a materiálov, ktoré sú pre dieťa sociálne a kultúrne prospešné a ktoré zodpovedajú duchu článku 29 tohto Dohovoru,

b) medzinárodnú spoluprácu pri tvorbe, výmene a rozširovaní takých informácií a materiálov z rôznych kultúrnych, národných a medzinárodných zdrojov,

c) tvorbu a rozširovanie kníh pre deti,

d) hromadné oznamovacie prostriedky k tomu, aby brali osobitný ohľad na jazykové potreby detí patriacich k menšinovej skupine alebo domorodému obyvateľstvu,

e) tvorbu zodpovedajúcich zásad ochrany dieťaťa pred informáciami a materiálmi škodlivými pre jeho blaho, majúc na mysli ustanovenia článkov 13 a 18 Dohovoru.

Článok 18

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, vynaložia všetko úsilie na to, aby sa uznala zásada, že obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa. Rodičia alebo v zodpovedajúcich prípadoch zákonní zástupcovia, majú prvotnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa. Základným zmyslom ich starostlivosti musí pritom byť záujem dieťaťa.

2. Za účelom zaručenia a podpory práv ustanovených týmto Dohovorom poskytujú štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, rodičom a zákonným zástupcom potrebnú pomoc pri plnení ich úlohy výchovy detí a zabezpečujú rozvoj inštitúcií, zariadení a služieb starostlivosti o deti.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia všetky potrebné opatrenia na to, aby sa zabezpečilo právo detí pracujúcich rodičov využívať služby a zariadenia starostlivosti o deti, ktoré sú pre ne určené.

Článok 19

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia všetky potrebné zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia na ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním, včítane sexuálneho

zneužívania, zanedbávaním alebo nedbanlivým zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním počas doby, keď sú v starostlivosti jedného alebo oboch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb starajúcich sa o dieťa.

2. Tieto ochranné opatrenia zahŕňajú podľa potreby účinné postupy na vytvorenie sociálnych programov zameraných na poskytnutie nevyhnutnej podpory dieťaťu a tým, ktorým sa zverilo, ako aj iné formy prevencie. Na účely zistenia, oznámenia, postúpenia, vyšetrovania, liečenia a následné sledovanie uvedených prípadov zlého zaobchádzania s deťmi zahŕňajú takisto podľa potreby postupy pre zásahy súdnych orgánov.

Článok 20

1. Dieťa dočasne alebo trvalo zbavené svojho rodinného prostredia alebo dieťa, ktoré vo vlastnom záujme nemôže byť ponechané v tomto prostredí, má právo na osobitnú ochranu a pomoc poskytovanú štátom.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečia takému dieťaťu v súlade so svojim vnútroštátnym zákonodarstvom náhradnú starostlivosť.

3. Táto starostlivosť môže okrem iného zahŕňať odovzdanie do výchovy, inštitút "kafala" podľa islamského práva, osvojenie a v potrebných prípadoch umiestnenie do vhodného zariadenia starostlivosti o deti. Pri voľbe riešenia treba brať potrebný ohľad na žiaducu kontinuitu vo výchove dieťaťa a na jeho etnický, náboženský, kultúrny a jazykový pôvod.

Článok 21

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru a ktoré uznávajú a (alebo) povoľujú systém osvojenia, zabezpečia, aby sa v prvom rade bral do úvahy záujem dieťaťa, a:

a) zabezpečia, aby osvojenie dieťaťa povoľovali len na to kompetentné orgány, ktoré v súlade s príslušným zákonom a v ustanovenom konaní na základe všetkých zodpovedajúcich a spoľahlivých informácií určia, že osvojenie je prípustné z hľadiska postavenia dieťaťa vo vzťahu k rodičom, príbuzným a zákonným zástupcom a že, ak sa to vyžaduje, dotknuté osoby dali vedomý súhlas na osvojenie po takom prejednaní, ktoré sa môže ukázať ako potrebné;

b) uznávajú, že osvojenie v cudzej krajine možno považovať za náhradný spôsob starostlivosti o dieťa, pokiaľ dieťa nemožno odovzdať do výchovy v zariadení starostlivosti o deti alebo rodine osvojiteľa alebo sa oň nemožno starať iným vhodným spôsobom v krajine jeho pôvodu;

c) zabezpečia, aby dieťa osvojené v inej krajine využívalo rovnaké záruky a práva, ktoré by platili v prípade osvojenia vo vlastnej krajine;

d) robia všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby osvojenie v cudzej krajine nevedlo k neoprávnenému finančnému zisku zúčastnených osôb;

e) podporujú v nevyhnutných prípadoch ciele tohto článku uzatieraním dvojstranných alebo mnohostranných dohôd alebo zmlúv a v ich rámci sa usilujú o to, aby umiestnenie dieťaťa do starostlivosti v inej krajine uskutočňovali na to príslušné úrady alebo orgány.

Článok 22

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby dieťa žiadajúce o priznanie postavenia utečenca alebo ktoré sa v súlade s platným medzinárodným alebo vnútroštátnym právom a postupom považuje za utečenca, nech už je v sprievode svojich rodičov, iných osôb, alebo bez sprievodu, dostalo potrebnú ochranu a humanitárnu pomoc pri využívaní práv ustanovených týmto Dohovorom a inými dokumentami v oblasti medzinárodného humanitárneho práva a ľudských práv, ktorého sú uvedené štáty zmluvnými stranami.

2. Za tým účelom štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, podporujú, ak to budú považovať za potrebné, súčinnosť v úsilí Spojených národov a iných príslušných medzivládnych organizácií alebo nevládných organizácií spolupracujúcich so Spojenými národmi na ochranu a pomoc takému dieťaťu a na vyhľadávanie rodičov alebo iných členov rodiny dieťaťa - utečenca s cieľom získať informácie potrebné na jeho opätovné spojenie s rodinou. Ak rodičov alebo iných členov rodiny nemožno nájsť, poskytuje sa dieťaťu rovnaká ochrana ako každému inému dieťaťu z akéhokoľvek dôvodu trvale alebo prechodne zbavenému svojej rodiny, ako je ustanovené týmto Dohovorom.

Článok 23

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú, že duševne alebo telesne postihnuté dieťa má požívať plný a riadny život v podmienkach zabezpečujúcich dôstojnosť, podporujúcich sebadôveru a umožňujúcich aktívnu účasť dieťaťa v spoločnosti.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo postihnutého dieťaťa na osobitnú starostlivosť, v závislosti od rozsahu existujúcich zdrojov podporujú a zabezpečujú oprávnenému dieťaťu a osobám, ktoré sa oň starajú, požadovanú pomoc zodpovedajúcu stavu dieťaťa a situácii rodičov alebo iných osôb, ktoré sa o dieťa starajú.

3. Uznávajú osobitné potreby postihnutého dieťaťa sa pomoc v súlade s odsekom 2 poskytuje podľa možnosti bezplatne, s ohľadom na finančné zdroje rodičov alebo iných osôb, ktoré sa o dieťa starajú, a je určená na zabezpečenie účinného prístupu postihnutého dieťaťa k vzdelaniu, profesionálnej príprave, zdravotnej starostlivosti, rehabilitačnej starostlivosti, príprave na zamestnanie a odpočinok, a to spôsobom vedúcim k dosiahnutiu čo najväčšieho zapojenia dieťaťa do spoločnosti a čo najvyššieho stupňa rozvoja jeho osobnosti, včítane jeho kultúrneho a duchovného rozvoja.

4. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, v duchu medzinárodnej spolupráce podporujú výmenu zodpovedajúcich informácií v oblasti preventívnej zdravotnej starostlivosti a medicínskeho, psychologického a funkčného liečenia v prípade postihnutých detí, včítane rozširovania a prístupu k informáciám týkajúcim sa metód rehabilitačnej výchovy a profesionálnej prípravy na to, aby štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, mohli zlepšovať svoje možnosti a znalosti a prehĺbiť tak svoje skúsenosti v týchto oblastiach. V tomto smere sa berie osobitný ohľad na potreby rozvojových krajín.

Článok 24

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na dosiahnutie najvyššie dosiahnuteľnej úrovne zdravotného stavu a na využívanie liečebných a rehabilitačných zariadení. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa usilujú o zabezpečenie toho, aby žiadne dieťa nebolo pozbavené svojho práva na prístup k takým zdravotníckym službám.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sledujú plné uskutočňovanie tohto práva a najmä robia potrebné opatrenia:

- a) na znižovanie dojčenskej a detskej úmrtnosti;
- b) na zabezpečenie nevyhnutnej lekárskej pomoci a zdravotníckej starostlivosti pre všetky deti s dôrazom na rozvoj základnej lekárskej starostlivosti;
- c) na potieranie chorôb a podvýživy tiež v rámci základnej lekárskej starostlivosti, okrem iného tiež využívaním ľahko dostupnej technológie a poskytovaním dostatočne výživnej stravy a čistej pitnej vody, pričom sa berie ohľad na nebezpečenstvá a riziká znečistenia životného prostredia;
- d) na poskytnutie zodpovedajúcej starostlivosti matkám pred aj po pôrode;
- e) na zabezpečenie toho, aby všetky zložky spoločnosti, najmä rodičia a deti, boli informované o zdraví a výžive detí, prednostiach kojenia, hygiene, sanitárnych podmienkach prostredia detí aj o predchádzaní nešťastným prípadom, a aby mali

prístup k vzdelaniu a boli podporované pri využívaní týchto základných znalostí;

f) na rozvoj osvetu a služieb v oblasti preventívnej zdravotnej starostlivosti, poradenskej služby pre rodičov a výchovy k plánovanému rodičovstvu.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia všetky účinné a potrebné opatrenia na odstránenie všetkých tradičných praktík škodiacich zdraviu detí.

4. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú podporovať medzinárodnú spoluprácu na postupné dosiahnutie plného uskutočňovania práva uznaného v tomto článku. V tejto súvislosti sa berie osobitný zreteľ na potreby rozvojových krajín.

Článok 25

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa, ktoré zverili príslušné orgány do starostlivosti, ochrany alebo liečenia telesného alebo duševného zdravia náhradnému zariadeniu, na pravidelné hodnotenie zaobchádzania s dieťaťom a všetkých ďalších okolností spojených s jeho umiestnením.

Článok 26

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo každého dieťaťa na výhody sociálneho zabezpečenia včítane sociálneho poistenia a robia nevyhnutné opatrenia na dosiahnutie plného uskutočňovania tohto práva v súlade s vnútroštátnym právom.

2. Tieto výhody sa podľa situácie poskytujú s ohľadom na zdroje a možnosti dieťaťa a osôb, ktoré sa oň starajú, ako aj s ohľadom na všetky ďalšie hľadiská, ktoré sú spojené so žiadosťou o poskytnutie týchto výhod podanou dieťaťom alebo v prospech dieťaťa.

Článok 27

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo každého dieťaťa na životnú úroveň nevyhnutnú pre jeho telesný, duševný, duchovný, mravný a sociálny rozvoj.

2. Rodič(ia) alebo iné osoby, ktoré sa o dieťa starajú, nesú v rámci svojich schopností a finančných možností základnú zodpovednosť za zabezpečenie životných podmienok nevyhnutných pre rozvoj dieťaťa.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, v súlade s podmienkami daného štátu a v rámci svojich možností robia potrebné opatrenia pre poskytovanie pomoci rodičom a iným osobám, ktoré sa o dieťa starajú, na uskutočňovanie tohto práva a v prípade potreby poskytujú materiálnu pomoc a podporné programy, najmä v oblasti zabezpečenia potravín, šatstva a bývania.

4. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia všetky opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie obnovy starostlivosti o dieťa zo strany rodičov alebo iných osôb, ktoré nesú za dieťa finančnú zodpovednosť, nech už na území štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru, alebo v zahraničí. Najmä v tých prípadoch, keď osoby, ktoré nesú za dieťa finančnú zodpovednosť, žijú v inom štáte než dieťa, štáty ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, podporujú prístup k medzinárodným dohodám alebo uzavieranie takých dohôd a takisto tak dosahujú iné zodpovedajúce dohody.

Článok 28

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na vzdelanie a s cieľom postupného uskutočňovania tohto práva a na základe rovných možností najmä:

- a) zavádzajú pre všetky deti bezplatné a povinné základné vzdelanie;
- b) podnecujú rozvoj rôznych foriem stredného vzdelania zahŕňajúceho všeobecné a odborné vzdelanie, robia ho prijateľným a dostupným pre každé dieťa a prijímajú iné zodpovedajúce opatrenia, ako je zavádzanie bezplatného vzdelania a, v prípade potreby, poskytovanie finančnej podpory;
- c) všetkými vhodnými prostriedkami sprístupňujú vysokoškolské vzdelanie pre všetky podľa schopností;
- d) sprístupňujú všetkým deťom informácie a poradenskú službu v oblasti vzdelania a odbornej prípravy na povolanie;
- e) prijímajú opatrenie na podporu pravidelnej školskej dochádzky a na zníženie počtu tých, ktorí školu nedokončia.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia všetky opatrenia nevyhnutné na to, aby sa disciplína v škole zabezpečovala spôsobom zlučiteľným s ľudskou dôstojnosťou dieťaťa a v súlade s týmto Dohovorom.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, rozvíjajú a podporujú medzinárodnú spoluprácu vo veciach týkajúcich sa vzdelania, najmä s cieľom prispieť k odstráneniu nevedomosti a negramotnosti vo svete a s cieľom uľahčiť prístup k vedecko-technickým poznatkom a moderným metódam výuky. V súvislosti s tým sa bude brať osobitný ohľad na rozvojové krajiny.

Článok 29

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zhodujú, že výchova dieťaťa má smerovať k:

- a) rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania a rozumových aj fyzických schopností v čo najširšom objeme;

b) výchove zameranej na posilňovanie úcty k ľudským právam a základným slobodám, a tiež k zásadám zakotveným v Charte Spojených národov;

c) výchove zameranej na posilňovanie úcty k rodičom dieťaťa, k svojej vlastnej kultúre, jazyku a hodnotám, k národným hodnotám krajiny trvalého pobytu, ako aj krajiny jeho pôvodu, a k iným civilizáciám;

d) príprave dieťaťa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, mieru, znášanlivosti, rovnosti pohlavia a priateľstva medzi všetkými národmi, etnickými, národnostnými a náboženskými skupinami a osobami domorodého pôvodu;

e) výchove zameranej na posilňovanie úcty k prírodnému prostrediu.

2. Žiadna časť tohto článku alebo článku 28 sa nesmie vykladať spôsobom obmedzujúcim slobodu jednotlivcov a organizácií zriaďovať a riadiť výchovné inštitúcie. Za všetkých okolností je však potrebné zabezpečiť dodržiavanie princípov ustanovených v odseku 1 tohto článku a podmienok, aby vzdelanie poskytované týmito inštitúciami zodpovedalo minimálnym štandardom ustanoveným štátom.

Článok 30

V tých štátoch, v ktorých existujú etnické, náboženské alebo jazykové menšiny alebo osoby domorodého pôvodu, nesmie sa dieťaťu patriacemu k takejto menšine alebo domorodému obyvateľstvu odopierať právo spoločne s príslušníkmi svojej skupiny používať vlastnú kultúru, vyznávať a praktikovať svoje vlastné náboženstvo a používať svoj vlastný jazyk.

Článok 31

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na odpočinok a voľný čas, na účasť na hre a oddychovej činnosti zodpovedajúcej jeho veku, ako aj na slobodnú účasť na kultúrnom živote a umeleckej činnosti.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú a zabezpečujú právo dieťaťa na všestrannú účasť na kultúrnom a umeleckom živote a napomáhajú to, aby sa deťom poskytovali zodpovedajúce a rovné možnosti v kultúrnej, umeleckej oblasti, oddychovej činnosti a využívaní voľného času.

Článok 32

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na ochranu pred hospodárskym vykorisťovaním a pred vykonávaním akejkoľvek práce, ktorá môže byť preň nebezpečná, alebo brániť jeho vzdelávaniu, alebo ktorá by škodila zdraviu dieťaťa alebo jeho

telesnému, duševnému, duchovnému, mravnému alebo sociálnemu rozvoju.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, prijímajú zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia na zabezpečenie vykonávania tohto článku. Za tým účelom a s ohľadom na príslušné ustanovenia iných medzinárodných dokumentov štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, najmä:

- a) určia najnižšiu vekovú hranicu alebo hranice pre vstup do zamestnania;
- b) určia zodpovedajúcu úpravu pracovného času a podmienok zamestnania;
- c) určia zodpovedajúce pokuty alebo iné sankcie na účinné zabezpečenie plnenia tohto článku.

Článok 33

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, prijímajú všetky nevyhnutné opatrenia, vrátane zákonodarných, správnych, sociálnych a kultúrnych opatrení, na ochranu detí pred nezákonným užívaním narkotických a psychotropných látok definovaných príslušnými medzinárodnými zmluvami a na zabránenie využívania detí pri ich nezákonnej výrobe a obchodovaní s týmito látkami.

Článok 34

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú chrániť dieťa pred všetkými formami sexuálneho vykorisťovania a sexuálneho zneužívania. Na zabezpečenie tohto záväzku štáty najmä prijímajú nevyhnutné vnútroštátne, dvojstranné a mnohostranné medzinárodné opatrenia na zabránenie:

- a) zvädzania alebo donucovania detí k akejkoľvek nezákonnej sexuálnej činnosti;
- b) využívania detí na prostitúciu alebo na iné nezákonné sexuálne praktiky za účelom finančného obohacovania;
- c) využívania detí v pornografii a pri výrobe pornografických materiálov za účelom finančného obohacovania.

Článok 35

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, prijímajú všetky nevyhnutné vnútroštátne, dvojstranné a mnohostranné opatrenia na zabránenie únosu detí, predávaniu detí a obchodovaniu s nimi za akýmkoľvek účelom a v akejkoľvek podobe.

Článok 36

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, chránia dieťa pred všetkými ostatnými formami vykorisťovania, ktoré akýmkoľvek spôsobom škodia blahu dieťaťa.

Článok 37

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečia, aby:

a) žiadne dieťa nebolo podrobené mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Za trestné činy spáchané osobami mladšími ako osemnásť rokov sa nebude ukladať trest smrti a trest odňatia slobody na doživotie bez možnosti prepustenia na slobodu;

b) žiadne dieťa nebolo nezákonne alebo svojvoľne pozbavené slobody. Zatknutie, zadržanie alebo uväznenie dieťaťa sa vykonáva v súlade so zákonom a používa sa len ako krajné opatrenie a na najkratší potrebný čas;

c) s každým dieťaťom pozbaveným slobody sa zaobchádzalo s ľudskosťou a s úctou k vrodenej dôstojnosti ľudskej bytosti a spôsobom, ktorý berie ohľad na potreby osoby daného veku. Predovšetkým musí byť každé také dieťa umiestnené oddelene od dospelých, iba ak by sa uvážilo, že neoddeľovať ho od dospelých je v jeho vlastnom záujme, a s výnimkou závažných okolností musí mať právo udržiavať písomný a priamy styk so svojou rodinou;

d) každé dieťa pozbavené slobody malo právo okamžitého prístupu k právnej alebo inej zodpovedajúcej pomoci, ako aj na právo odvolávať sa na súd alebo iný právomocný, nezávislý a nestranný orgán proti rozhodnutiu o odňatí slobody a v každom takom prípade na prijatie neodkladného rozhodnutia.

Článok 38

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú uznávať a zabezpečovať dodržiavanie noriem medzinárodného humanitárneho práva, ktoré sa na ne vzťahujú v prípade ozbrojených konfliktov a ktoré sa dotýkajú dieťaťa.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia všetky vykonateľné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa osoby, ktoré nedosiahli vek pätnástich rokov, priamo nezúčastnili na bojových akciách.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zdržujú povolávaní do svojich ozbrojených síl osôb mladších ako pätnásť rokov. Pri povolávaní osôb, ktoré dosiahli vek pätnásť rokov, ale mladších ako osemnásť rokov, prijímajú prednostne osoby staršie.

4. V súlade so svojimi záväzkami podľa medzinárodného humanitárneho práva, ktoré majú vzťah k ochrane civilného obyvateľstva za ozbrojených konfliktov, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, prijímajú všetky vykonateľné opatrenia na zabezpečenie ochrany detí postihnutých konfliktom a starostlivosti o ne.

Článok 39

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia všetky nevyhnutné opatrenia na podporu telesného a duševného zotavenia a sociálnej reintegrácie dieťaťa, ktoré je obeťou akejkoľvek formy zanedbania, využívania za účelom finančného obohacovania alebo zneužívania, mučenia alebo inej formy krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania alebo ozbrojeného konfliktu. Zotavenie a reintegrácia sa uskutočňujú v mieste a prostredí podporujúcim zdravie, sebaúctu a dôstojnosť dieťaťa.

Článok 40

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa obvineného, obžalovaného alebo uznaného za vinné z porušenia trestného práva na také zaobchádzanie, ktoré rozvíja zmysel dieťaťa pre dôstojnosť a česť, ktoré znovu posilňuje úctu dieťaťa k ľudským právam a základným slobodám iných a berie ohľad na vek dieťaťa, napomáha znovuzačlenenie a zapojenie dieťaťa do prospešného pôsobenia v spoločnosti.

2. Za tým účelom a s ohľadom na príslušné ustanovenia medzinárodnoprávných dokumentov štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, najmä zabezpečujú, aby:

a) žiadne dieťa nebolo obvinené, obžalované alebo uznané za vinné z porušenia trestného práva pre konanie alebo opomenutie, ktoré nezakazovalo vnútroštátne alebo medzinárodné právo v čase, keď k nim došlo;

b) každé dieťa obvinené alebo obžalované z porušenia trestného práva malo prinajmenšom tieto nasledujúce záruky:

i) považovať ho za nevinné až dovtedy, keď je podľa zákona preukázaná vina;

ii) okamžite a priamo v potrebných prípadoch prostredníctvom jeho rodičov alebo zákonného zástupcu informovať ho o obvineniach proti nemu vznášajúcich, a mať pri príprave a uplatnení svojej obhajoby právnu alebo inú potrebnú pomoc;

iii) aby vec bez odkladu rozhodol v súlade so zákonom príslušný, nezávislý a nestranný úrad alebo súdny orgán v spravodlivom procese v prítomnosti právneho zástupcu alebo inej zodpovedajúcej osoby a v prítomnosti rodičov alebo zákonných zástupcov dieťaťa, ibaže by sa zväžilo, že ich prítomnosť, najmä s ohľadom na vek a situáciu dieťaťa, nie je v jeho záujme;

iv) aby nebolo nútené vypovedať alebo priznávať vinu; aby sa mohlo oboznamovať s výpoveďami svedkov buď priamo, alebo prostredníctvom iných a aby sa zabezpečila rovnoprávna účasť svedkov obhajoby a hodnotenie ich výpovedí;

v) ak bolo rozhodnuté, že sa dieťa previnilo proti trestnému zákonu, aby toto rozhodnutie, ako aj akékoľvek v dôsledku toho prijaté opatrenia, boli v súlade so zákonom preskúmateľné vyšším právoplatným, nezávislým a nestranným orgánom alebo súdnym orgánom;

vi) aby sa mu zabezpečila bezplatná pomoc tlmočníka, ak dieťa nerozumie jazyku používanému v konaní alebo ním nehovorí;

vii) aby sa vo všetkých štádiách konania plne uznávalo jeho súkromie.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa usilujú o vypracovanie zákonov a zákonných procedúr, o zriaďovanie orgánov a inštitúcií osobitne určených pre deti obvinené, obžalované alebo uznané za vinné z porušenia trestného práva a najmä o:

a) určenie najnižšej vekovej hranice, pred ktorej dosiahnutím sa deti považujú za nespôsobilé porušiť trestné právo;

b) v prípade potreby prijatia opatrení na zaobchádzanie s takými deťmi bez použitia súdnej procedúry za predpokladu plného dodržiavania ľudských práv a právnych záruk.

4. Je nevyhnutné vytvoriť rôzne záruky, ako je opatrovateľská služba, pravidlá o poradenstve a dozore; konzultatívne služby; zavedenie skúšobnej lehoty; náhradná starostlivosť; programy vzdelávania a prípravy zabezpečenia takého zaobchádzania s deťmi, ktoré zodpovedá ich blahu, ako aj ich pomerom a spáchanému deliktu.

Článok 41

Nič v tomto Dohovore sa nedotýka ustanovení, ktoré vo väčšej miere napomáhajú uskutočnenie práv dieťaťa a ktoré môžu byť obsiahnuté v

a) právnom poriadku štátu, ktorý je zmluvnou stranou, alebo

b) medzinárodnom práve, ktoré je pre taký štát záväzné.

Časť II

Článok 42

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú s využitím zodpovedajúcich prostriedkov široko informovať o zásadách a ustanoveniach tohto Dohovoru tak medzi dospelými, ako aj medzi deťmi.

Článok 43

1. Pre zisťovanie pokroku dosiahnutého štátmi, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, pri plnení záväzkov prijatých týmto Dohovorom sa zriaďuje Výbor pre práva dieťaťa, ktorý vykonáva určené funkcie.

2. Výbor sa skladá z desiatich odborníkov vysokého morálneho charakteru a uznávaných schopností v oblasti, ktorá je predmetom tohto Dohovoru. Členov výboru volia štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, z radov ich štátnych príslušníkov a vykonávajú túto funkciu ako súkromné osoby, pričom sa berie ohľad na spravodlivé zemepisné rozdelenie a na zastúpenie hlavných právnych systémov.

3. Členovia výboru sa volia tajným hlasovaním zo zoznamu osôb navrhnutých štátmi, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru. Každý štát, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru, môže zo svojich občanov vymenovať jednu osobu.

4. Prvé voľby do výboru sa konajú najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa, keď tento Dohovor nadobudne účinnosť, a potom každé dva roky. Najmenej štyri mesiace pred dňom konania každých volieb generálny tajomník Spojených národov listom vyzve štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, aby do dvoch mesiacov predložili svoje návrhy. Generálny tajomník potom pripraví zoznam všetkých takto navrhnutých osôb v abecednom poriadku s udaním štátu, ktoré tieto osoby navrhli, a predloží ho štátom, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru.

5. Voľby sa konajú na zasadaniach štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zvolaných generálnym tajomníkom do sídla Spojených národov. Na týchto zasadaniach, na ktorých dve tretiny štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, tvoria kvórum, sú do výboru zvolené tie osoby, ktoré dostanú najväčší počet hlasov a absolútnu väčšinu hlasov prítomných a hlasujúcich zástupcov štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru.

6. Členovia výboru sa volia na obdobie štyroch rokov. Vystupujúceho člena možno voliť znova, ak je navrhnutý. Funkčné obdobie piatich členov výboru zvolených v prvých voľbách uplynie koncom druhého roka; bez meškania po prvých voľbách predseda vyžrebuje na zasadaní mená týchto piatich členov.

7. Ak člen výboru zomrie alebo odstúpi alebo oznámi, že z akéhokoľvek dôvodu nemôže ďalej plniť svoje povinnosti vo výbore, štát, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru a ktorý ho navrhol za kandidáta, vymenuje iného svojho občana, ktorý so súhlasom výboru vykonáva funkciu po zvyšok funkčného obdobia.

8. Výbor vypracuje vlastný rokovací poriadok.

9. Výbor zvolí svojich funkcionárov na obdobie dvoch rokov.

10. Zasadania výboru sa normálne konajú v sídle Spojených národov alebo v inom vyhovujúcom mieste určenom výborom. Výbor sa pravidelne

schádza raz ročne. Dobu trvania zasadania výboru určujú a v prípade potreby kontrolujú štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, na svojom zasadaní, s výhradou schválenia Valným zhromaždením.

11. Generálny tajomník Spojených národov poskytne personál a zariadenie potrebné na účinné plnenie funkcií výboru podľa tohto Dohovoru.

12. So súhlasom Valného zhromaždenia dostanú členovia výboru utvoreného podľa tohto Dohovoru odmenu z prostriedkov Spojených národov za podmienok, o ktorých rozhodne Valné zhromaždenie.

Článok 44

1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú predkladať prostredníctvom generálneho tajomníka Spojených národov správy o opatreniach prijatých na uvedenie práv uznaných v tomto Dohovore do života a o pokroku, ktorý sa dosiahol pri používaní týchto práv:

a) do dvoch rokov odo dňa, čo sa stali zmluvnou stranou Dohovoru;

b) potom každých päť rokov.

2. V správach podľa tohto článku sa poukáže na prípadné skutočnosti a ťažkosti, ktoré sa týkajú stupňa plnenia záväzkov podľa tohto Dohovoru. Správy takisto obsahujú informácie dostatočné na to, aby sa zabezpečil úplný prehľad výboru o vykonávaní Dohovoru v príslušnej krajine.

3. Štát, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru, ktorý predložil výboru komplexnú úvodnú správu, nemusí v nasledujúcich správach predložených na základe odseku 1 písm. b) opakovať základné informácie prv poskytnuté.

4. Výbor môže od štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, požadovať ďalšie informácie významné pre vykonávanie Dohovoru.

5. Výbor prostredníctvom Hospodárskej a sociálnej Rady predkladá Valnému zhromaždeniu Spojených národov každé dva roky správu o svojej činnosti.

6. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, svoje správy sprístupňujú širokej verejnosti vo vlastnej krajine.

Článok 45

Pre zabezpečenie účinného vykonávania Dohovoru a podnecovania medzinárodnej spolupráce v oblasti upravenej týmto Dohovorom:

a) Odborné organizácie, UNICEF a iné orgány Spojených národov majú právo byť prítomné na rokovaní o vykonávaní tých ustanovení tohto Dohovoru, ktoré spadajú do oblasti ich činnosti. Výbor môže vyzvať odborné organizácie, UNICEF a iné príslušné orgány podľa svojej úvahy, aby

podali názory odborníkov na vykonávanie Dohovoru v oblastiach spadajúcich do ich činnosti.

b) Výbor podľa svojej úvahy postupuje odborným organizáciám, UNICEF a iným príslušným orgánom správy, ktoré došli od štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, obsahujúce požiadavku alebo ukazujúce na potrebu technickej rady alebo pomoci, prípadne doplnené o poznámky alebo návrhy výboru týkajúce sa týchto požiadaviek alebo oznámení.

c) Výbor môže odporučiť Valnému zhromaždeniu, aby požiadalo generálneho tajomníka, aby z poverenia Valného zhromaždenia vykonal zisťovania týkajúce sa špecifických otázok, ktoré majú vzťah k právam dieťaťa.

d) Výbor môže robiť návrhy a všeobecné odporúčania založené na informáciách získaných na základe článkov 44 a 45 tohto Dohovoru. Tieto návrhy a všeobecné odporúčania sa postupujú dotknutému štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru, a oznamujú Valnému zhromaždeniu zároveň s prípadnými pripomienkami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru.

Časť III

Článok 46

Tento Dohovor je otvorený na podpis všetkým štátom.

Článok 47

Tento Dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny sa ukladajú u generálneho tajomníka Spojených národov.

Článok 48

Tento Dohovor zostáva otvorený na prístup všetkým štátom. Listiny o prístupe sa ukladajú u generálneho tajomníka Spojených národov.

Článok 49

1. Tento Dohovor nadobudne platnosť tridsiaty deň po dátume uloženia dvadsiatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe u generálneho tajomníka Spojených národov.

2. Pre každý štát, ktorý Dohovor ratifikoval alebo k nemu pristúpil po uložení dvadsiatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, nadobudne Dohovor platnosť tridsiaty deň po uložení jeho ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Článok 50

1. Ktorýkoľvek štát, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru, môže navrhnúť zmenu Dohovoru a predložiť ju generálnemu tajomníkovi Spojených národov. Generálny tajomník potom oboznámi s pozmeňovacím návrhom štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, so žiadosťou, aby mu oznámili,

či sú pre zvolanie konferencie štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, ktorá by návrh posúdila a rozhodla o ňom. Generálny tajomník zvolá túto konferenciu pod záštitou Organizácie Spojených národov, ak sa vysloví aspoň tretina štátov pre jej usporiadanie. Každý pozmeňovací návrh prijatý väčšinou štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, prítomných a hlasujúcich na konferencii sa predloží Valnému zhromaždeniu Organizácie Spojených národov na schválenie.

2. Zmena odsúhlasená na základe odseku 1 tohto článku nadobudne platnosť, ak bude schválená Valným zhromaždením Spojených národov a prijatá dvojtretinovou väčšinou štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru.

3. Ak nadobudne zmena platnosť, stáva sa záväznou pre štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, ktoré ho prijali. Ostatné štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sú naďalej viazané len ustanoveniami tohto Dohovoru a ktorýmkoľvek predchádzajúcimi zmenami, ktoré prijali.

Článok 51

1. Generálny tajomník Spojených národov prijíma a rozosiela všetkým štátom text výhrad, ktoré štáty urobili pri ratifikácii alebo prístupe k Dohovoru.

2. Výhrada nezlučiteľná s predmetom a účelom tohto Dohovoru, sa nepripúšťa.

3. Výhrady môžu byť kedykoľvek odvolané oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Spojených národov, ktorý o tom informuje všetky štáty. Také oznámenie je účinné dňom, v ktorom bolo doručené generálnemu tajomníkovi.

Článok 52

Štát, ktorý je zmluvnou stranou Dohovoru, môže tento Dohovor vypovedať písomným oznámením generálnemu tajomníkovi Spojených národov. Vypovedanie sa stane účinným jeden rok po dni, v ktorom bolo doručené generálnemu tajomníkovi.

Článok 53

Tento Dohovor bude uložený u generálneho tajomníka Spojených národov.

Článok 54

U generálneho tajomníka Spojených národov bude uložený pôvodný text tohto Dohovoru, ktorého anglické, arabské, čínske, francúzske, ruské a španielske znenie má rovnakú platnosť.

Na dôkaz toho podpísaní splnomocnenci, ktorí sú na to riadne poverení svojimi vládami, podpísali tento Dohovor.

Dané v New Yorku 20. novembra 1989.

46/1955 Sb.

Dohovor o zabránení a trestaní zločinu genocídia⁸

Zmluvné strany

so zreteľom na to, že Valné zhromaždenie Organizácie spojených národov vyhlásilo v rezolúcii 96, /I z 11. decembra 1946 genocídium za zločin podľa medzinárodného práva, priečiaci sa duchu a cieľom Organizácie spojených národov a zavrhnutý civilizovaným svetom,

pri vedomí, že genocídium spôsobilo ľudstvu vo všetkých obdobiach dejín veľké straty, a

v presvedčení, že pre oslobodenie ľudstva od tak odpornej metly je nevyhnutná medzinárodná spolupráca,

dohodli sa na týchto ustanoveniach:

Článok I

Zmluvné strany potvrdzujú, že genocídium, či už spáchané v mieri alebo za vojny, je zločinom podľa medzinárodného práva a zaväzujú sa preto zabráňovať mu a trestať ho.

Článok II

V tomto dohovore sa genocídiom rozumie ktorýkoľvek z činov uvedených nižšie, spáchaných v úmysle zničiť úplne alebo čiastočne niektorú národnú, etnickú, rasovú alebo náboženskú skupinu ako takú:

- a) usmrtenie príslušníkov takej skupiny;
- b) spôsobenie ťažkých ublížení na tele alebo duševných porúch členom takej skupiny;
- c) úmyselné uvedenie ktorejkoľvek skupiny do takých životných podmienok, ktoré majú privodiť jej úplné alebo čiastočné fyzické zničenie;
- d) opatrenie smerujúce k tomu, aby sa v takej skupine bránilo rodeniu detí;
- e) násilné prevádzanie detí z jednej skupiny do inej.

Článok III

Trestné sú tieto činy:

- a) genocídium,
- b) spolčenie na spáchanie genocídia,
- c) priame a verejné podnecovanie na spáchanie genocídia,
- d) pokus spáchania genocídia,
- e) účasť na genocídiu.

Článok IV

Osoby, páchajúce genocídium alebo ktorýkoľvek z ostatných činov vypočítaných v článku III, podliehajú trestu bez ohľadu na to, či ide o ústavne zodpovedných vládných činiteľov, verejných úradníkov alebo osoby súkromné.

Článok V

Zmluvné strany sa zaväzujú, že urobia vo zhode so svojimi príslušnými ústavami potrebné zákonodarné opatrenia, aby zabezpečili účinnosť ustanovení tohto dohovoru, a že najmä ustanovia účinné tresty proti osobám, spáchavším genocídium alebo ktorýkoľvek z ostatných činov vypočítaných v článku III.

Článok VI

Osoby obvinené z genocídia alebo z ktorýchkoľvek iných činov vypočítaných v článku III, majú byť súdené kompetentným súdom toho štátu, na území ktorého bol tento čin spáchaný, alebo takým medzinárodným trestným súdom, ktorý môže byť kompetentný pre tie zmluvné strany, ktoré uznali jeho právomoc.

Článok VII

Pokiaľ ide o vydávanie previnilcov, genocídium a ostatné činy vypočítané v článku III nepokladajú sa za zločiny politické.

Zmluvné strany sa zaväzujú povoľovať vydávanie v takých prípadoch podľa svojho zákonodarstva a platných zmlúv.

Článok VIII

Každá zmluvná strana môže požiadať kompetentný orgán Organizácie spojených národov, aby v súhlase s ustanoveniami Charty Organizácie spojených národov urobil všetky opatrenia, ktoré by považoval za potrebné na zabránenie a potlačenie páchania genocídia alebo ktoréhokoľvek z ostatných činov vypočítaných v článku III.

Článok IX

Spory medzi zmluvnými stranami týkajúce sa výkladu, vykonávania alebo plnenia tohto dohovoru, vrátane sporov týkajúcich sa zodpovednosti štátov za genocídium alebo za ktorýkoľvek z ostatných činov vypočítaných v článku III, predkladajú sa na žiadosť ktorejkoľvek spornej strany na prejednanie Medzinárodnému súdnemu dvoru.

Článok X

Tento dohovor, ktorého znenie anglické, čínske, francúzske, španielske a ruské majú rovnakú platnosť, bude datovaný 9. decembrom 1948.

Článok XI

Tento dohovor bude do 31. decembra 1949 otvorený na podpis v mene ktoréhokoľvek členského štátu Organizácie spojených národov,

⁸ Uverejnený pod číslom 32/1955 Sb.

ako i ktoréhokoľvek štátu nečlenského, ktorý Valné zhromaždenie pozve na podpis.

Tento dohovor podlieha ratifikácii a ratifikačné listiny sa uložia u generálneho tajomníka Organizácie spojených národov.

Začínajúc 1. januárom 1950 bude môcť pristúpiť k tomuto dohovoru ktorýkoľvek členský štát Organizácie spojených národov, ako i ktorýkoľvek nečlenský štát, ktorý dostane zhora uvedené pozvanie.

Listiny o prístupe sa uložia u generálneho tajomníka Organizácie spojených národov.

Článok XII

Ktorákoľvek zmluvná strana môže kedykoľvek oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Organizácie spojených národov rozšíriť používanie tohto dohovoru na všetky alebo niektoré územia, za zahraničné styky ktorých zodpovedá.

Článok XIII

Len čo sa u generálneho tajomníka uloží prvých dvadsať ratifikačných listín alebo listín o prístupe, spíše o tom generálny tajomník protokol, ktorého odpis zašle všetkým členským štátom Organizácie spojených národov a štátom nečlenským uvedeným v článku XI.

Tento dohovor nadobudne účinnosť deväťdesiateho dňa odo dňa uloženia dvadsiatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Ratifikačné listiny alebo listiny o prístupe dôjdené po nadobudnutí účinnosti tohto dohovoru, nadobudnú účinnosť deväťdesiatym dňom odo dňa uloženia u generálneho tajomníka Organizácie spojených národov.

Článok XIV

Tento dohovor platí desať rokov odo dňa, keď nadobudne účinnosť.

Zostane v platnosti pre ďalšie päťročné obdobie pre tie zmluvné strany, ktoré ho nevypovedia aspoň šesť mesiacov pred uplynutím príslušného obdobia jeho platnosti.

Výpoveď sa vykoná písomným oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Organizácie spojených národov.

Článok XV

Ak klesne v dôsledku výpovedí počet zmluvných strán tohto dohovoru pod šesťnásť, stratí dohovor platnosť dňom, keď posledná výpoveď nadobudne účinnosť.

Článok XVI

Žiadosť o revíziu tohto dohovoru, môže kedykoľvek vzniesť ktorákoľvek zmluvná strana

písomným oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi.

Valné zhromaždenie rozhodne, či a aké opatrenia treba urobiť o takej žiadosti.

Článok XVII

Generálny tajomník Organizácie spojených národov upovedomí všetky členské štáty Organizácie spojených národov a nečlenské štáty uvedené v článku XI:

- a) o všetkých podpisoch, ratifikáciách a prístupoch dôjdených podľa článku XI;
- b) o všetkých oznámeniach dôjdených podľa článku XII;
- c) o dni, keď tento dohovor nadobudne účinnosť podľa článku XIII;
- d) o výpovediach dôjdených podľa článku XIV;
- e) o zrušení dohovoru podľa článku XV;
- f) o oznámeniach dôjdených podľa článku XVI.

Článok XVIII

Originál tohto dohovoru sa uloží v archíve Organizácie spojených národov.

Overené odpisy dohovoru sa rozošlú všetkým členským štátom Organizácie spojených národov a nečlenským štátom uvedeným v článku XI.

Článok XIX

Tento dohovor v deň, keď nadobudne účinnosť, zapíše do registra generálny tajomník Organizácie spojených národov.

Medzinárodný dohovor o potlačení a trestaní zločinu apartheidu⁹

Zmluvné štáty tohto dohovoru,

pripomínajúc ustanovenia Charty Organizácie Spojených národov, podľa ktorých sa všetky členské štáty zaväzujú podniknúť v spolupráci s touto organizáciou spoločné aj samostatné akcie na dosiahnutie všeobecného uznania a rešpektovania ľudských práv a základných slobôd pre všetkých bez rozdielu rasy, pohlavia, jazyka alebo náboženského vyznania,

berúc do úvahy Všeobecnú deklaráciu ľudských práv, ktorá ustanovuje, že všetci ľudia sa narodili ako slobodní a rovnoprávni vo svojej dôstojnosti aj právach a že každý človek má nárok na všetky práva a slobody uvedené v tejto deklarácii bez

---

⁹ Uverejnený pod č. 116/1976 Zb.

akéhokoľvek rozlišovania, najmä podľa rasy, farby pleti alebo národnostného pôvodu,

berúc do úvahy Deklaráciu o poskytnutí nezávislosti koloniálnym krajinám a národom, v ktorej Valné zhromaždenie vyhlasuje, že proces oslobodzovania je nezadržateľný a nezvratný a že v záujme ľudskej dôstojnosti, pokroku a spravodlivosti je nevyhnutné likvidovať kolonializmus a všetky praktiky segregácie a diskriminácie, ktoré sú s ním späté,

pripomínajúc, že v súlade s Medzinárodným dohovorom o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie štáty odsudzujú predovšetkým rasovú segregáciu a apartheid a zaväzujú sa znemožniť, zakázať a odstrániť všetky praktiky tohto druhu na územiach, ktoré spadajú pod ich jurisdikciu,

pripomínajúc, že podľa Dohovoru o zabránení a trestaní zločinu genocídia niektoré činy, ktoré sa môžu tiež pokladať za činy apartheidu, sú zločinom podľa medzinárodného práva,

pripomínajúc, že podľa Dohovoru o nepremlčateľnosti vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti sa "neľudské činy vyplývajúce z politiky apartheidu" pokladajú za zločiny proti ľudskosti,

pripomínajúc, že Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov prijalo rad rezolúcií, ktoré odsudzujú politiku a praktiky apartheidu ako zločin proti ľudskosti,

pripomínajúc, že Rada bezpečnosti dôrazne upozorňuje, že apartheid, jeho ďalšie stupňovanie a šírenie vážne narušuje a ohrozuje medzinárodný mier a bezpečnosť,

presvedčené, že Medzinárodný dohovor o potlačení a trestaní zločinu apartheidu by umožnil prijať ešte účinnejšie medzinárodné a vnútroštátne opatrenia na potlačenie a trestanie zločinu apartheidu,

sa dohodli takto:

Článok I

1. Zmluvné štáty tohto dohovoru vyhlasujú, že apartheid je zločinom proti ľudskosti a že neľudské činy vyplývajúce z politiky a praktík apartheidu a obdobnej politiky a praktík rasovej segregácie a diskriminácie, ktoré sú uvedené v článku II tohto dohovoru, sú zločiny, ktoré sú v rozpore so zásadami medzinárodného práva, predovšetkým s cieľmi a zásadami Charty Organizácie Spojených národov a vážne ohrozujú medzinárodný mier a bezpečnosť.

2. Zmluvné štáty tohto dohovoru vyhlasujú za zločinné organizácie, inštitúcie a jednotlivcov, ktorí páchajú zločin apartheidu.

Článok II

Na účely tohto dohovoru sa pojem "zločin apartheidu", ktorý zahŕňa obdobnú politiku a praktiky rasovej segregácie a diskriminácie, aké sa uplatňujú v Južnej Afrike, vzťahuje na tieto neľudské činy, páchané s cieľom vytvoriť a upevniť nadvládu jednej rasovej skupiny osôb nad akoukoľvek inou rasovou skupinou osôb a systematicky tieto osoby utláčať:

a) zbavenie príslušníka alebo príslušníkov rasovej skupiny alebo skupín práva na život a slobodu osobnosti:

i) zavraždením príslušníkov rasovej skupiny alebo skupín;

ii) spôsobením vážnej telesnej alebo duševnej ujmy príslušníkom rasovej skupiny alebo skupín, obmedzením ich slobody alebo dôstojnosti alebo ich mučením alebo krutým, neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestami;

iii) svojvoľným uväznením a nezákonným žalárovaním príslušníkov rasovej skupiny alebo skupín;

b) úmyselné vytváranie životných podmienok rasovej skupine alebo skupinám zameraným na dosiahnutie jej alebo ich čiastočnej alebo úplnej fyzickej likvidácie;

c) akékoľvek legislatívne a iné opatrenia, ktorých zmyslom je zabrániť rasovej skupine alebo skupinám v účasti na politickom, sociálnom, ekonomickom a kultúrnom živote krajiny a zámerné vytváranie podmienok, ktoré znemožňujú plný rozvoj takej skupiny alebo skupín najmä tým, že príslušníci rasovej skupiny alebo skupín sú zbavení základných ľudských práv a slobôd, včítane práva na prácu, práva založiť povolené odborové organizácie, práva na vzdelanie, práva odchodu a návratu do svojej krajiny, práva na štátnu príslušnosť, práva na slobodu pohybu a voľbu miesta usídlenia, práva na slobodu myslenia a prejavu a práva na slobodu pokojného zhromažďovania a združenia;

d) akékoľvek opatrenia, včítane legislatívnych, ktorých zmyslom je rozdeľovať obyvateľstvo podľa rasy zriadením oddelených rezervácií a get pre príslušníkov určitej rasovej skupiny alebo skupín, zákazom uzavierať zmiešané manželstvá medzi príslušníkmi rôznych rasových skupín, vyvlastňovaním pôdy, ktorú vlastní rasová skupina alebo skupiny alebo ich príslušníci;

e) vykorisťovanie práce príslušníkov rasovej skupiny alebo skupín, najmä ich nasadením na nútené práce;

f) prenasledovanie organizácií a osôb pre ich odpor proti apartheidu odňatím ich základných práv a slobôd.

Článok III

Medzinárodná trestná zodpovednosť sa vzťahuje bez ohľadu na motiváciu na jednotlivca, členov organizácií alebo inštitúcií a predstaviteľov štátu bez zreteľa na to, či sídlia na území štátu, v ktorom došlo k spáchaniu činov alebo v niektorom inom štáte, vo všetkých prípadoch, keď:

a) sa dopustia, priamo podnietia, zúčastnia sa alebo sa spoja s inými na spáchanie činov uvedených v článku II tohto dohovoru;

b) budú priamo navádzať, povzbudzovať alebo pomáhať spáchať zločin apartheidu.

Článok IV

Zmluvné štáty tohto dohovoru sa zaväzujú:

a) prijať akékoľvek legislatívne alebo iné opatrenia nevyhnutné na potlačenie ako aj na zabránenie akéhokoľvek povzbudzovania k zločinu apartheidu a obdobnej politike rasovej segregácie alebo jej prejavom a na potrestanie osôb, ktoré sa takého zločinu dopustia;

b) prijať legislatívne, súdne a správne opatrenia na stíhanie, súdenie a trestanie osôb v súlade so svojou jurisdikciou, ktoré sú zodpovedné za činy uvedené v článku II tohto dohovoru alebo sú z týchto činov obvinené bez ohľadu na to, či tieto osoby sú usídlené na území štátu, v ktorom sa činy spáchali, alebo sú občanmi tohto štátu alebo niektorého iného štátu, alebo sú osobami bez štátnej príslušnosti.

Článok V

Osoby obvinené zo spáchania činov uvedených v článku II tohto dohovoru môžu byť súdené príslušnými súdmi ktoréhokoľvek zmluvného štátu tohto dohovoru, ktorý môže mať jurisdikciu nad obžalovanou osobou, alebo medzinárodným trestným súdom, ktorý je príslušný, pokiaľ ide o tie zmluvné štáty, ktoré jeho jurisdikciu prijali.

Článok VI

Zmluvné štáty tohto dohovoru sa zaväzujú na dosiahnutie cieľov tohto dohovoru prijať a vykonávať v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov rozhodnutia Rady bezpečnosti určené na zabránenie, potlačenie a trestanie zločinu apartheidu a spolupracovať pri vykonávaní rozhodnutí prijatých inými príslušnými orgánmi Organizácie Spojených národov.

Článok VII

1. Zmluvné štáty tohto dohovoru sa zaväzujú predkladať skupine ustanovenej podľa článku IX pravidelné správy o legislatívnych, súdnych, správnych alebo iných opatreniach, ktoré prijali a ktoré naplňajú ustanovenia tohto dohovoru.

2. Kópie týchto správ sa budú zasielať prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov Osobitnému výboru pre apartheid.

Článok VIII

Akýkoľvek zmluvný štát tohto dohovoru môže vyzvať ktorýkoľvek príslušný orgán Organizácie Spojených národov, aby v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov podnikol podľa vlastného uváženia vhodné kroky na zabránenie a potlačenie zločinu apartheidu.

Článok IX

1. Predseda Komisie pre ľudské práva vymenuje skupinu na prerokúvanie správ predkladaných zmluvnými štátmi podľa článku VII, skladajúcu sa z troch členov Komisie pre ľudské práva, ktorí sú súčasne zástupcami zmluvných štátov tohto dohovoru.

2. Ak medzi členmi Komisie pre ľudské práva nebudú zástupcovia zmluvných štátov tohto dohovoru alebo ak ich bude menej než traja, generálny tajomník Organizácie Spojených národov vymenuje po konzultácii so všetkými zmluvnými štátmi tohto dohovoru zástupcov zmluvného štátu alebo zmluvných štátov, ktorí nie sú členmi Komisie pre ľudské práva, aby sa zúčastnili na práci skupiny vytvorenej podľa odseku 1 tohto článku až do tých čias, keď do Komisie pre ľudské práva bude zvolený zástupca zmluvného štátu tohto dohovoru.

3. Táto skupina sa môže schádzať na prerokúvanie správ predložených podľa článku VII na čas nepresahujúci päť dní či už pred začatím zasadania Komisie pre ľudské práva, alebo po jeho skončení.

Článok X

1. Zmluvné štáty tohto dohovoru splnomocňujú Komisiu pre ľudské práva:

a) aby požiadala orgány Organizácie Spojených národov, aby pri odovzdávaní kópie petícií podľa článku 15 Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie venovali pozornosť sťažnostiam týkajúcim sa činov, ktoré sú uvedené v článku II tohto dohovoru;

b) aby na základe správ príslušných orgánov Organizácie Spojených národov a pravidelných správ zmluvných štátov tohto dohovoru vypracovala zoznam osôb, organizácií, inštitúcií a predstaviteľov štátov, ktorí sú podozriví zo zodpovednosti za zločiny uvedené v článku II tohto dohovoru, ako aj tých, proti ktorým zmluvné štáty tohto dohovoru už začali súdne konanie;

c) aby vyžiadala od príslušných orgánov Organizácie Spojených národov informácie týkajúce sa opatrení, ktoré prijali orgány zodpovedné za správu poručenských a nesamosprávnych území a všetkých ďalších území, na ktoré sa vzťahuje rezolúcia Valného zhromaždenia 1514 (XV) zo 14. decembra 1960, pokiaľ ide o osoby podozrivé zo spáchania zločinov

podľa článku II tohto dohovoru, o ktorých sa predpokladá, že podliehajú ich územnej a administratívnej jurisdikcii.

2. Do splnenia cieľov Deklarácie o poskytnutí nezávislosti koloniálnym krajinám a národom, ktorá je obsiahnutá v rezolúcii Valného zhromaždenia 1514 (XV), nebudú ustanovenia tohto dohovoru žiadnym spôsobom obmedzovať práva predkladať petície poskytnuté týmto národom inými medzinárodnými dokumentmi alebo Organizáciou Spojených národov a jej odbornými organizáciami.

Článok XI

1. Činy uvedené v článku II tohto dohovoru sa nebudú na účely extradície pokladať za politické zločiny.

2. Zmluvné štáty tohto dohovoru sa v týchto prípadoch zaväzujú vyhovieť v súlade so svojim právnym poriadkom a platnými zmluvami žiadostiam o extradíciu.

Článok XII

Spory medzi zmluvnými štátmi týkajúce sa výkladu použitia alebo plnenia tohto dohovoru, ktoré sa nevyriešia rokovaním, sa na žiadosť zmluvných štátov, ktoré sú stranami sporu, predložia Medzinárodnému súdnemu dvoru, s výnimkou prípadov, keď sa strany sporu dohodnú na niektorom inom spôsobe riešenia sporu.

Článok XIII

Tento dohovor je otvorený na podpis všetkým štátom. Ktorýkoľvek štát, ktorý nepodpíše tento dohovor pred dátumom jeho nadobudnutia platnosti, môže k nemu pristúpiť.

Článok XIV

1. Tento dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

2. Prístup k dohovoru sa uskutoční uložením listiny o prístupe u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok XV

1. Tento dohovor nadobudne platnosť tridsiatym dňom po dni uloženia dvadsiatej listiny o ratifikácii alebo prístupe u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

2. Pre každý štát, ktorý ratifikuje alebo pristúpi k tomuto dohovoru po dátume uloženia dvadsiatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, nadobudne tento dohovor platnosť tridsiatym dňom po dni uloženia jeho ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Článok XVI

Zmluvný štát môže vypovedať tento dohovor písomným oznámením generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov. Vypoveď nadobudne účinnosť jeden rok po dni, keď generálny tajomník dostane toto oznámenie.

Článok XVII

1. Ktorýkoľvek zmluvný štát môže kedykoľvek požiadať o revíziu tohto dohovoru formou písomného oznámenia generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

2. Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov rozhodne, pokiaľ to bude potrebné, o krokoch, ktoré, pokiaľ ide o takú žiadosť, treba urobiť.

Článok XVIII

Generálny tajomník Organizácie Spojených národov bude informovať všetky štáty o týchto skutočnostiach:

- a) o podpisoch, ratifikáciách alebo prístupoch podľa článku XIII a XIV;
- b) o dátume nadobudnutia platnosti tohto dohovoru podľa článku XV;
- c) o vypovediach podľa článku XVI;
- d) o oznámeniach podľa článku XVII.

Článok XIX

1. Tento dohovor, ktorého anglické, čínske, francúzske, ruské a španielske znenie má rovnakú platnosť, bude uložený v archívoch Organizácie Spojených národov.

2. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov odovzdá overený rovnopis tohto dohovoru všetkým štátom.

Subjekty medzinárodného práva: Medzinárodné medzivládne organizácie

Charta spojených národů¹⁰

My lid spojených národů, jsouce odhodláni

uchrániti budoucí pokolení metly války, která dvakrát během našeho života přinesla lidstvu nevýslovné strasti,

prohlásiti znova svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a národů velikých i malých,

¹⁰ Charta OSN na tomto mieste uvedená tak ako je uverejnená v zbierke zákonov pod číslom 30/1947 Zb. Prílohou Charty OSN je Štatút medzinárodného súdneho dvora.

vytvořiti poměry, za nichž mohou býti zachovány spravedlnost a úcta k závazkům plynoucím ze smluv a jiných zdrojů mezinárodního práva a

podporovati sociální pokrok a zlepšovati životní úroveň ve větší svobodě,

a k tomu cíli

pěstovati snášenlivost a žítí spolu vzájemně v míru jako dobří sousedé,

sjednotiti své síly k zachování mezinárodního míru a bezpečnosti,

přijmouti zásady a zavést metody zajišťující, aby ozbrojené síly nebylo užíváno leč v společném zájmu, a

používatí mezinárodního ústrojí na podporu hospodářského a sociálního povznesení všech národů,

rozhodli jsme se sdružití své úsilí, abychom dosáhli těchto záměrů

Proto se naše vlády skrze své zástupce, kteří se shromáždili v městě San Francisku a předložili své plné moci, jež byly shledány v dobré a náležité formě, dohodly na této chartě Spojených národů a zřizují tímto mezinárodní organizaci zvanou Spojenými národy.

Kapitola I: Cíle a zásady

Článek 1

Cíle Spojených národů jsou tyto:

1. zachovati mezinárodní mír a bezpečnost a k tomu cíli podnikati účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odklidila ohrožení míru a byly zkruseny útočné činy neb jiná porušení míru a bylo dosaženo pokojnými prostředky a v shodě se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva úpravy nebo řešení těch mezinárodních sporů neb situací, které by mohly vésti k porušení míru;

2. rozvíjetí mezi národy přátelské vztahy, založené na účtě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, a činiti jiná vhodná opatření na posílení světového míru;

3. uskutečňovati mezinárodní součinnost řešením mezinárodních problémů rázu hospodářského, sociálního, kulturního nebo humanitního a podporováním a posilováním úcty k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu plemene, pohlaví, jazyka nebo náboženství; a býti střediskem, které by uvádělo v soulad počiny národů při dosahování těchto společných cílů.

Článek 2

Organisace a její členové, jdouce za cíli prohlášenými v článku 1, budou jednatí podle těchto zásad:

1. Organisace je založena na zásadě svrchované rovnosti všech svých členů.

2. Všichni členové plní poctivě závazky, které převzali podle této charty, aby tak sobě všem zajistili práva a výhody z členství plynoucí.

3. Všichni členové urovnávají své mezinárodní spory pokojnými prostředky, tak aby mezinárodní mír i bezpečnost a spravedlnost nebyly ohrožovány.

4. Všichni členové se vystříhají ve svých mezinárodních stycích hrozby násilím neb použití násilí ať proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, ať jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Spojených národů.

5. Všichni členové poskytnou organizaci Spojených národů veškerou pomoc při každé akci, kterou podnikne podle této charty, a vystříhají se poskytovatí pomoc kterémukoli státu, proti němuž organisace Spojených národů podniká preventivní nebo donucovací akci.

6. Organisace se postará o to, aby podle těchto zásad jednaly i státy, které nejsou členy Spojených národů, pokud toho bude třeba k zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

7. Žádné ustanovení této charty nedává organizaci Spojených národů právo, aby zasahovala do věcí, které podstatně patří do vnitřní pravomoci státu, ani nezavazuje členy, aby takové věci podrobovali řešení podle této charty; tato zásada však nebrání, aby se nepoužilo donucovacích opatření podle kapitoly VII.

Kapitola II: Členství.

Článek 3

Původními členy Spojených národů jsou státy, které, zúčastnivše se konference Spojených národů o mezinárodní organizaci v San Francisku nebo podepsavše předtím prohlášení Spojených národů ze dne 1. ledna 1942, podepíší a ratifikují tuto chartu podle článku 110.

Článek 4

1. Do organisace Spojených národů mohou býti jako členové přijaty všechny mírumilovné státy, které přijmou závazky obsažené v této chartě a podle soudu Organisace jsou způsobilé a ochotné plniti tyto závazky.

2. O přijetí každého takového státu za člena Spojených národů rozhodne Valné shromáždění na doporučení Rady bezpečnosti.

Článek 5

Člen Spojených národů, proti kterému byla Radou bezpečnosti podniknuta preventivní neb donucovací akce, může býti na její doporučení Valným shromážděním zbaven výkonu členských práv a

výsad. Výkon těchto práv a výsad může být obnoven Radou bezpečnosti.

Článek 6

Člen Spojených národů, který stále porušuje zásady této charty, může být Valným shromážděním na doporučení Rady bezpečnosti z Organizace vyloučen.

Kapitola III: Orgány.

Článek 7

1. Jako hlavní orgány Spojených národů se zřizují: Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Hospodářská a sociální rada, Poručenská rada, Mezinárodní soudní dvůr a sekretariát.

2. Podle této charty mohou být zřízeny pomocné orgány, které by se ukázaly potřebnými.

Článek 8

Organizace Spojených národů nezavede žádných omezení způsobilosti mužů a žen, pokud jde o rovnoprávnou účast v jakékoli funkci v jejích hlavních i pomocných orgánech.

Kapitola IV: Valné shromáždění.

Složení

Článek 9

1. Valné shromáždění se skládá ze všech členů Spojených národů.

2. Každý člen má ve Valném shromáždění nejvýše pět zástupců.

Úkoly a pravomoc

Článek 10

Valné shromáždění může projednávat všechny otázky neb věci, které patří do rámce této charty nebo se týkají pravomoci a úkolů orgánů touto chartou stanovených a může - s výjimkou ustanovení článku 12 - členům Spojených národů, Radě bezpečnosti neb oněm i této zároveň činiti doporučení o všech takových otázkách neb věcech.

Článek 11

1. Valné shromáždění může pojednávat o obecných zásadách součinnosti pro zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, zahrnujíc v to zásady řídicí odzbrojení a úpravu zbrojení, a může činiti doporučení ve věci těchto zásad členům, Radě bezpečnosti neb oněm i této zároveň.

2. Valné shromáždění může projednávat veškeré otázky týkající se zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, které mu byly předloženy některým členem Spojených národů nebo Radou bezpečnosti nebo podle článku 35, odstavec 2 státem, který není členem Spojených národů, a - s výjimkou ustanovení článku 12 - může o všech takových

otázkách činiti doporučení státu nebo státům, jichž se věc týká, nebo Radě bezpečnosti neb oněm i této zároveň. Každá otázka, v které je třeba akce, bude Valným shromážděním postoupena Radě bezpečnosti buď před rozpravou nebo po ní.

3. Valné shromáždění může upozorniti Radu bezpečnosti na situace, které by mohly ohroziti mezinárodní mír a bezpečnost.

4. Pravomoc Valného shromáždění stanovená v tomto článku neomezuje obecný dosah článku 10.

Článek 12

1. Pokud Rada bezpečnosti vykonává ve věci některého sporu nebo situace úkoly jí určené touto chartou, Valné shromáždění neučiní žádného doporučení stran takového sporu nebo situace, ledaže o to Rada bezpečnosti požádá.

2. Generální tajemník zpraví za souhlasu Rady bezpečnosti Valné shromáždění při každém zasedání o všech věcech, týkajících se zachování mezinárodního míru a bezpečnosti a projednávaných Radou bezpečnosti; a podobně ihned zpraví Valné shromáždění nebo, jestliže nezasedá, členy Spojených národů, jakmile Rada bezpečnosti přestane o takové věci jednati.

Článek 13

1. Valné shromáždění dává podnět k studiu a činí doporučení s tím cílem,

a) aby byla podporována mezinárodní součinnost na poli politickém a aby byl posilován pokrok v rozvoji mezinárodního práva a jeho kodifikace;

b) aby byla podporována mezinárodní součinnost na poli hospodářském, sociálním a aby bylo usnadněno uskutečňování lidských práv a základních svobod pro všechny bez rozdílu plemene, pohlaví, jazyka nebo náboženství.

2. Jinaká odpovědnost, úkoly a pravomoc Valného shromáždění ve věcech zmíněných shora v odstavci 1 b jsou stanoveny v kapitolách IX a X.

Článek 14

S výhradou ustanovení článku 12 může Valné shromáždění doporučovati opatření pro pokojnou úpravu každé situace jakéhokoli původu, má-li za to, že by mohla ohroziti obecné blaho nebo přátelské vztahy mezi národy, zahrnujíc v to situace vznikající z toho, že byla porušena ustanovení této charty, která určují cíle a zásady Spojených národů.

Článek 15

1. Valné shromáždění dostává výroční i zvláštní zprávy od Rady bezpečnosti a jedná o nich; tyto zprávy obsahují hlášení o opatřeních, o kterých Rada bezpečnosti rozhodla nebo která učinila, aby byl zachován mezinárodní mír a bezpečnost.

2. Valné shromáždění dostává zprávy od jiných orgánů Spojených národů a jedná o nich.

Článek 16

Valné shromáždění vykonává v soustavě mezinárodního poručení ty úkoly, které jsou mu určeny v kapitolách XII a XIII, zahrnujíc v to schvalování poručenských úmluv pro oblasti, které nejsou označeny jako vojensky důležité.

Článek 17

1. Valné shromáždění jedná o rozpočtu Organizace a schvaluje jej.

2. Náklady Organizace nesou členové podle rozvrhu usneseného Valným shromážděním.

3. Valné shromáždění projednává a schvaluje finanční a rozpočtové dohody se zvláštními orgány dotčenými v článku 57 a zkoumá správné rozpočty takových zvláštních orgánů a činí jim za tím účelem doporučení.

Hlasování

Článek 18

1. Každý člen Valného shromáždění má jeden hlas.

2. O důležitých otázkách rozhoduje Valné shromáždění dvoutřetinovou většinou členů přítomných a hlasujících. Mezi takovými otázkami jsou: doporučení týkající se zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, volby členů Hospodářské a sociální rady, volby členů Poručenské rady podle odstavce 1 c článku 86, přijímání nových členů do organizace Spojených národů, stavení členských práv a výsad, vylučování členů, otázky týkající se účinkování soustavy poručenské a otázky rozpočtové.

3. O jiných otázkách, mezi něž patří určení dodatkových tříd otázek, o kterých má být rozhodováno dvoutřetinovou většinou, se rozhoduje většinou členů přítomných a hlasujících.

Článek 19

Člen Spojených národů, který je v prodlení s placením svých příspěvků Organizaci, nemá práva hlasu ve Valném shromáždění, jestliže se částka jeho nedoplatků rovná částce příspěvků, k nimž je povinen za předcházející dvě plná léta, nebo je-li vyšší. Valné shromáždění může přesto dovoliti takovému členu, aby hlasoval, je-li přesvědčeno, že neplacení je způsobeno okolnostmi, které nejsou v členově moci.

Řízení

Článek 20

Valné shromáždění se schází k pravidelným ročním zasedáním a takovým zasedáním zvláštním, jak poměry vyžadují. Zvláštní zasedání svolává

generální tajemník na žádost Rady bezpečnosti nebo většiny členů Spojených národů.

Článek 21

Valné shromáždění se usnází na svém jednacím řádě. Svého předsedu volí pro každé zasedání.

Článek 22

Valné shromáždění může zříditi takové pomocné orgány, kterých je po jeho soudu třeba k provádění jeho úkolů.

Kapitola V: Rada bezpečnosti.

Složení

Článek 23

1. Rada bezpečnosti se skládá z jedenácti členů Spojených národů. Republika Čínská, Francie, Svaz sovětských socialistických republik, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku a Spojené státy americké jsou stálými členy Rady bezpečnosti. Valné shromáždění volí šest národů jako nestálé členy Rady bezpečnosti, náležitě hledíc především k tomu, jak členové Spojených národů přispívají k zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, k ostatním cílům Organizace, jakož i k spravedlivému rozdělení po stránce zeměpisné.

2. Nestálí členové Rady bezpečnosti se volí na dobu dvou let. Při první volbě nestálých členů budou však tři zvoleni na dobu jednoho roku. Vystupující člen nemůže býti ihned volen znovu.

3. Každý člen Rady bezpečnosti má jednoho zástupce.

Úkoly a pravomoc

Článek 24

1. Aby byla zabezpečena rychlá a účinná akce organizace Spojených národů, svěřují její členové Radě bezpečnosti základní odpovědnost za zachování mezinárodního míru a bezpečnosti a je mezi nimi shoda o tom, že Rada bezpečnosti, vykonávajíc své povinnosti v rámci této odpovědnosti, jedná jejich jménem.

2. Vykonávajíc tyto povinnosti, Rada bezpečnosti postupuje podle cílů a zásad Spojených národů. Zvláštní pravomoc daná Radě bezpečnosti pro konání těchto povinností je stanovena kapitolami VI, VII, VIII a XII.

3. Rada bezpečnosti předkládá Valnému shromáždění k projednání výroční a podle potřeby i zvláštní zprávy.

Článek 25

Mezi členy Spojených národů je shoda o tom, že přijmou a splní rozhodnutí Rady bezpečnosti podle této charty.

Článek 26

Rada bezpečnosti má za úkol, aby za pomoci výboru vojenských štábů, dotčeného v článku 47, vypracovala a členům Spojených národů předložila plány na vybudování soustavy pro úpravu zbrojení, aby se tak mezinárodnímu míru a bezpečnosti dostalo pevného základu a trvání a aby při tom bylo k zbrojení odváděno co nejméně z lidských a hospodářských zdrojů světa.

Hlasování

Článek 27

1. Každý člen Rady bezpečnosti má jeden hlas.
2. O věcech řízení rozhoduje Rada bezpečnosti kladnými hlasy sedmi členů.
3. Ve všech ostatních věcech Rada bezpečnosti rozhoduje kladnými hlasy sedmi členů, v tom hlasy všech stálých členů; rozumí se však, že se při rozhodnutích podle kapitoly VI a podle odstavce 3 článku 52 strana ve sporu zdrží hlasování.

Článek 28

1. Rada bezpečnosti je uspořádána tak, aby byla schopna působiti nepřetržitě. Každý člen Rady bezpečnosti je k tomu cíli v sídle Organizace stále zastoupen.
2. Rada bezpečnosti koná pravidelné schůze, na kterých každý její člen může, jestliže si toho přeje, býti zastoupen členem vlády nebo jiným zástupcem zvláště určeným.
3. Rada bezpečnosti může konati schůze také jinde než v sídle Organizace, a to tam, kde to po jejím soudu nejvíce usnadní její činnost.

Článek 29

Rada bezpečnosti může zřídití takové pomocné orgány, kterých je po jejím soudu třeba k provádění jejich úkolů.

Článek 30

Rada bezpečnosti se usnáší na svém jednacím řádě, zahrnujíc v to i způsob volby jejího předsedy.

Článek 31

Každý člen Spojených národů, který není členem Rady bezpečnosti, může se bez práva hlasu účastniti rozpravy o kterékoli otázce vznesené na Radu bezpečnosti, kdykoli tato má za to, že zájmy tohoto člena jsou zvláště dotčeny.

Článek 32

Je-li stranou ve sporu, o němž jedná Rada bezpečnosti, člen Spojených národů, který není členem Rady bezpečnosti, nebo stát, který není členem Spojených národů, bude pozván, aby se bez práva hlasu účastnil rozpravy o sporu. Pro účast státu, který není členem Spojených národů, stanoví Rada bezpečnosti podmínky, jaké považuje za správné.

Kapitola VI: Pokojné řešení sporů.

Článek 33

1. Strany ve sporu, jehož trvání by mohlo ohroziti zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, budou především usilovati o jeho řešení vyjednáváním, šetřením, zprostředkováním, řízením smířčím, rozhodčím neb soudním, použitím orgánů neb ujednání oblastních nebo jinými pokojnými prostředky podle vlastního výběru.

2. Rada bezpečnosti, uzná-li to za potřebné, požádá strany, aby urovnaly svůj spor takovými prostředky.

Článek 34

Rada bezpečnosti může konati šetření o každém sporu nebo každé situaci, která by mohla vésti k mezinárodním třenicím nebo způsobiti spor, aby rozhodla, zdali trvání sporu nebo situace by mohlo ohroziti zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Článek 35

1. Každý člen Spojených národů může upozorniti Radu bezpečnosti nebo Valné shromáždění na každý spor nebo každou situaci rázu dotčeného v článku 34.

2. Stát, který není členem Spojených národů, může upozorniti Radu bezpečnosti nebo Valné shromáždění na každý spor, v němž je stranou, jestliže předem přijme, pokud jde o ten spor, závazky pokojného řešení stanovené touto chartou.

3. Jednání Valného shromáždění ve věcech, na které bylo upozorněno podle tohoto článku, se řídí ustanoveními článku 11 a 12.

Článek 36

1. Rada bezpečnosti může v kterémkoli údobí sporu rázu dotčeného v článku 33 nebo v situaci podobného rázu doporučiti vhodné řízení neb postup pro úpravu.

2. Rada bezpečnosti povinně přihlédne ke všem způsobům řízení, které strany již přijaly pro řešení sporu.

3. Činíc doporučení podle tohoto článku, Rada bezpečnosti rovněž povinně přihlédne k tomu, že obecným pravidlem právní spory mají býti vznášeny na Mezinárodní soudní dvůr podle ustanovení jeho statutu.

Článek 37

1. Jestliže ve sporu rázu dotčeného v článku 33 jej strany neurovnají prostředky označenými v tomto článku, vznesou jej na Radu bezpečnosti.

2. Má-li Rada bezpečnosti za to, že trvání sporu by mohlo vskutku ohrožovati zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, rozhodne, zda má podniknouti akci podle článku 36 či doporučiti

takové podmínky úpravy, jaké by považovala za přiměřené.

Článek 38

Bez újmy ustanovení článků 33 až 37 Rada bezpečnosti může, žádají-li o to všechny strany ve sporu, činit jim doporučení pro pokojné řešení sporu.

Kapitola VII: Akce při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných.

Článek 39

Rada bezpečnosti určí, zda jde o ohrožení míru, jeho porušení nebo útočný čin, a doporučí nebo rozhodne, jaká opatření mají být učiněna podle článků 41 a 42, aby byl zachován nebo obnoven mezinárodní mír a bezpečnost.

Článek 40

Aby se předešlo zhoršení situace, Rada bezpečnosti, dříve než učiní doporučení nebo rozhodne o opatřeních stanovených článkem 39, může vyzvat strany, o které běží, aby učinily zadosť zatímním opatřením, která považuje za potřebná nebo žádoucí. Taková zatímní opatření nejsou na újmu právům, nárokům nebo postavení stran, o něž běží. Jestliže takovým zatímním opatřením nebude učiněno zadosť, Rada bezpečnosti k tomu náležitě přihledne.

Článek 41

Aby Rada bezpečnosti svým usnesením dodala účinnosti, může rozhodnouti, jakých opatření, vyjma užití ozbrojené síly, má být použito a může vyzvat členy Spojených národů, aby taková opatření provedli. Mohou mezi nimi být i úplné nebo částečné přerušování hospodářských styků, spojení železničních, námořních, leteckých, poštovních, telegrafních, radiových nebo jiných a přerušování styků diplomatických.

Článek 42

Kdyby Rada bezpečnosti měla za to, že by opatření podle článku 41 nebyla dostatečná, nebo kdyby se nedostatečnými ukázala, může podniknouti takovou akci leteckými, námořními nebo pozemními silami, jaké je třeba, aby byl zachován nebo obnoven mezinárodní mír a bezpečnost. Mezi takovými akcemi mohou být i demonstrace, blokáda a jiné operace leteckými, námořními nebo pozemními silami členů Spojených národů.

Článek 43

1. Aby přispěli k zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, všichni členové Spojených národů se zavazují, že Radě bezpečnosti na její výzvu poskytnou podle zvláštního nebo zvláštních ujednání ozbrojené síly, pomoc a prostředky, potřebné pro

zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, v tom i právo průchodu.

2. Takové nebo taková ujednání určí počty a druhy sil, stupeň jejich pohotovosti a rozložení i ráz prostředků a pomoci, jež mají být dodány.

3. Tato ujednání budou učiněna co možná nejdříve na podnět Rady bezpečnosti. Sjednává je Rada bezpečnosti se členy nebo skupinami členů a jsou podrobeny ratifikaci signatárních států podle jejich ústavních předpisů.

Článek 44

Rozhodne-li se Rada bezpečnosti použití moci, tu, dříve než vyzve členu v Radě nezastoupeného, aby poskytl ozbrojené síly na splnění závazků převzatých podle článku 43, pozve ho, jestliže si toho sám přeje, k účasti na rozhodování Rady bezpečnosti o použití jeho kontingentů ozbrojených sil.

Článek 45

Aby Spojené národy mohly podniknouti naléhavá vojenská opatření, udržují členové okamžitě použitelné národní letecké kontingenty pro sdruženou mezinárodní akci donucovací. Jejich sílu, stupeň pohotovosti a plány pro jejich sdruženou akci určuje Rada bezpečnosti za pomoci výboru vojenských štábů v mezích stanovených zvláštním ujednáním neb ujednáními dotčenými v článku 43.

Článek 46

Plány, jak použití ozbrojené moci, vypracovuje Rada bezpečnosti za pomoci výboru vojenských štábů.

Článek 47

1. Zřídí se výbor vojenských štábů, aby byl k radě a pomoci Radě bezpečnosti ve všech otázkách vojenských potřeb Rady bezpečnosti ve věci zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, použití sil a velení silám jí poskytnutým, úpravy zbrojení a možného odzbrojení.

2. Výbor vojenských štábů se skládá z náčelníků štábu stálých členů Rady bezpečnosti nebo jejich zástupců. Jestliže účinné provádění úkolů výboru vyžaduje, aby se jeho práci účastnil člen Spojených národů v něm trvale nezastoupený, výbor jej vyzve k účasti.

3. Výbor vojenských štábů odpovídá pod pravomocí Rady bezpečnosti za strategické řízení všech ozbrojených sil Radě bezpečnosti poskytnutých. Otázky, které se týkají velení těmto silám, budou upraveny později.

4. Výbor vojenských štábů může se zmocněním Rady bezpečnosti a po poradě s příslušnými oblastními orgány zříditi oblastní podvýbory.

Článek 48

1. Akce potřebné k tomu, aby se provedla rozhodnutí Rady bezpečnosti pro zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, podnikají všichni nebo někteří členové Spojených národů tak, jak určí Rada bezpečnosti.

2. Taková rozhodnutí provádějí členové Spojených národů přímo i svou akcí v příslušných mezinárodních orgánech, jejichž jsou členy.

Článek 49

Provádějící opatření, o nichž rozhodla Rada bezpečnosti, poskytují si členové Spojených národů vespolek vzájemnou pomoc.

Článek 50

Každý stát, před nímž vyvstanou zvláštní hospodářské problémy vzniklé z preventivních nebo donucovacích opatření Rady proti některému jinému státu, má právo, ať je nebo není členem Spojených národů, aby se s Radou bezpečnosti poradil o řešení těchto problémů.

Článek 51

Dojde-li k ozbrojenému útoku proti některému členu Spojených národů, nic v této chartě není na překážku přirozenému právu na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření pro zachování mezinárodního míru a bezpečnosti. Opatření, učiněná členy při výkonu tohoto práva sebeobrany, oznámí se ihned Radě bezpečnosti a nedotýkají se nikterak touto chartou stanovené pravomoci a odpovědnosti Rady bezpečnosti, aby kdykoli podnikla takovou akci, kterou považuje za potřebnou k zachování nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.

Kapitola VIII: Oblastní dohody.

Článek 52

1. Nic v této chartě nebrání, aby existovaly oblastní dohody nebo orgány pro jednání o takových otázkách mezinárodního míru a bezpečnosti, které se hodí pro oblastní akci, ovšem s tou výhradou, že lze takové dohody nebo orgány a jejich činnost sloučiti s cíli a zásadami Spojených národů.

2. Členové Spojených národů, kteří vystoupí v takové dohody nebo ustaví takové orgány, vynaloží veškeré úsilí, aby dříve než předloží místní spory Radě bezpečnosti, dosáhli jejich pokojného řešení použitím takových oblastních dohod nebo orgánů.

3. Rada bezpečnosti povzbuzuje rozvoj pokojného řešení místních sporů použitím takových oblastních dohod nebo orgánů buď na podnět států, jichž se to týká, nebo že sama na takové řešení odkáže.

4. Tento článek není nijak na újmu použití článků 34 a 35.

Článek 53

1. Rada bezpečnosti, kde je to na místě, použije takových oblastních dohod nebo orgánů pro donucovací akci pod svou pravomocí. Avšak žádná donucovací akce nebude podniknuta podle oblastních dohod nebo oblastními orgány bez zmocnění Rady bezpečnosti, ledaže jde o opatření proti některému nepřátelskému státu, blíže určenému v odstavci 2 tohoto článku, tak jak jsou stanovena podle článku 107 nebo oblastními dohodami, směřujícími proti obnovení útočné politiky takového státu, a to dokud nebude organizace na žádost vlád, o něž běží, pověřena úkolem zabránit novému útoku takového státu.

2. Výraz "nepřátelský stát", které je použito v odstavci 1 tohoto článku, platí o každém státě, který byl za druhé světové války nepřítelem kteréhokoli signatáře této charty.

Článek 54

Rada bezpečnosti bude vždy plně zpravována o každé činnosti, která se podniká nebo zamýšlí podle oblastních dohod nebo skrze oblastní orgány na zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Kapitola IX: Mezinárodní hospodářská a sociální součinnost.

Článek 55

Aby se vytvořily podmínky ustálenosti a blahobytu, jež jsou potřebné pro pokojné a přátelské styky mezi národy a jsou založeny na účtě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, Spojené národy budou pracovat:

a) pro vyšší životní úroveň, plnou zaměstnanost a podmínky pro hospodářský a sociální pokrok a rozvoj;

b) pro řešení mezinárodních hospodářských, sociálních, zdravotních a příbuzných problémů a pro mezinárodní kulturní a výchovnou součinnost;

c) pro obecnou úctu k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu plemene, pohlaví, jazyka nebo náboženství a pro jejich zachování.

Článek 56

Všichni členové se slavnostně zavazují postupovati společně i jednotlivě v součinnosti s Organizací, aby bylo dosaženo cílů stanovených článkem 55.

Článek 57

1. Různé zvláštní orgány, zřízené mezivládními ujednáními pro široké mezinárodní úkoly v oboru hospodářském, sociálním, kulturním, výchovném, zdravotním a v oborech příbuzných, jak jsou blíže určeny v jejich ustavujících listinách, budou uvedeny do vztahu k Spojeným národům podle ustanovení článku 63.

2. Orgány, jež budou takto uvedeny do vztahu k Spojeným národům, označují se nadále jako zvláštní orgány.

Článek 58

Organisace dává doporučení pro vzájemně uspořádání programů a činnosti zvláštních orgánů.

Článek 59

Organisace dává, je-li to na místě, popud k jednáním, mezi zúčastněnými státy o vytvoření nových zvláštních orgánů potřebných k tomu, aby bylo dosaženo cílů stvořených článkem 55.

Článek 60

Odpovědnost za provádění úkolů Organisace stanovených touto kapitolou má Valné shromáždění a pod jeho pravomocí Hospodářská a sociální rada, jejíž pravomoc je určena kapitolou X.

Kapitola X: Hospodářská a sociální rada.

Složení

Článek 61

1. Hospodářská a sociální rada se skládá z osmnácti členů Spojených národů volených Valným shromážděním.
2. S výhradou ustanovení odstavce 3, bude se ročně voliti po šesti členech Hospodářské a sociální rady na dobu tří let. Vystupujícího člena lze hned voliti znova.
3. Při první volbě bude zvoleno osmnáct členů Hospodářské a sociální rady. Úřední údobí šesti členů tak zvolených uplyne koncem prvního roku a údobí dalších šesti koncem druhého roku, podle úpravy stanovené Valným shromážděním.
4. Každý člen Hospodářské a sociální rady má jednoho zástupce.

Úkoly a pravomoc

Článek 62

1. Hospodářská a sociální rada může konati studie a podávati zprávy neb dáváti popud k studiím a zprávám o mezinárodních věcech hospodářských, sociálních, kulturních, výchovných, zdravotních a o věcech příbuzných a činiti ve všech těch věcech doporučení Valnému shromáždění, členům Spojených národů a příslušným zvláštním orgánům.
2. Může činiti doporučení k tomu cíli, aby byla podporována úcta k lidským právům a základním svobodám pro všechny a jejich zachovávání.
3. Může připravovati a Valnému shromáždění předkládati návrhy ujednání ve věcech náležejících do její působnosti.

4. Může podle pravidel stanovených Spojenými národy svolávati mezinárodní konference o věcech náležejících do její působnosti.

Článek 63

1. Hospodářská a sociální rada může činiti ujednání s kterýmkoli z orgánů dotčených v článku 57, stanovíc podmínky, za kterých onen orgán bude uveden do vztahu k organizaci Spojených národů. Taková ujednání podléhají schválení Valného shromáždění.
2. Může vzájemně pořádati činnost zvláštních orgánů poradním stykem s nimi a doporučeními davanými jim, Valnému shromáždění a členům Spojených národů.

Článek 64

1. Hospodářská a sociální rada se může postarati o to, aby dostávala pravidelné zprávy od zvláštních orgánů. Může se dohodnouti s členy Spojených národů a zvláštními orgány, aby dostávala zprávy o tom, co podnikli na provádění toho, co doporučila ona sama nebo i Valné shromáždění ve věcech patřících do její působnosti.
2. Může Valnému shromáždění oznámiti své připomínky k těmto zprávám.

Článek 65

Hospodářská a sociální rada může poskytovat zprávy Radě bezpečnosti a bude jí na její žádost nápomocna.

Článek 66

1. Hospodářská a sociální rada plní úkoly, které patří do její působnosti v souvislosti s prováděním doporučení Valného shromáždění.
2. Za souhlasu Valného shromáždění může konati služby, o které požádají členové Spojených národů a zvláštní orgány.
3. Provádí jiné úkoly, které jsou stanoveny jinde v této chartě nebo které jí budou určeny Valným shromážděním.

Hlasování

Článek 67

1. Každý člen Hospodářské a sociální rady má jeden hlas. 2. Hospodářská a sociální rada rozhoduje většinou členů přítomných a hlasujících.

Řízení

Článek 68

Hospodářská a sociální rada zřídí výbory v oboru hospodářském a sociálním a pro podporování lidských práv, i jiné výbory, jichž bude třeba pro provádění jejich úkolů

Článek 69

Jde-li o věc zvláštního zájmu pro některého člena Spojených národů, Hospodářská a sociální rada jej vyzve, aby se bez práva hlasu účastnil jejího jednání o této věci.

Článek 70

Hospodářská a sociální rada může ujednat, aby se zástupci zvláštních orgánů účastnili bez práva hlasu jednání jejího, jakož i výborů jí zřízených a aby se její vlastní zástupci účastnili jednání zvláštních orgánů.

Článek 71

Hospodářská a sociální rada může vhodným způsobem ujednání poradní styk s mimovládními organizacemi, které se zabývají věcmi patřícími do její působnosti. Taková ujednání mohou být učiněna s mezinárodními organizacemi, a kde je to na místě, i s organizacemi vnitrostátními po poradě s členem Spojených národů, o kterého běží.

Článek 72

1. Hospodářská a sociální rada se usnáší na svém jednacím řádu, zahrnujíc v to i způsob volby jejího předsedy.

2. Hospodářská a sociální rada se schází podle potřeby, a to podle svého jednacího řádku, který obsahuje ustanovení o svolávání schůzí na žádost většiny jejich členů.

Kapitola XI: Prohlášení o nesamosprávných územích.

Článek 73

Členové Spojených národů, kteří mají nebo přejímají odpovědnost za správu území, jejichž lid ještě nedosáhl v plné míře samosprávy, uznávají zásadu, že zájmy obyvatel těchto území jsou na prvním místě, a přijímají za svou svatou povinnost závazek, že budou v rámci soustavy mezinárodního míru a bezpečnosti zřízené touto chartou co nejvíce podporovati jejich blahobyt a že k tomu cíli: a) zajistí, náležitě dbajíce kultury lidu, o nějž jde, jeho politické, hospodářské, sociální a výchovné povznesení, spravedlivé zacházení s ním a jeho ochranu před zneužíváním; b) budou rozvíjeti samosprávu, náležitě hleděti k politickým tužbám lidu a pomáhati mu v postupném rozvíjení jeho svobodných politických zřízení, a to podle zvláštních poměrů každého území a jeho lidu i jejich různých stupňů rozvoje; c) budou pracovati pro mezinárodní mír a bezpečnost; d) budou zaváděti účinná opatření pro rozvoj, podněcovati, a kdykoli i kdekoli je to vhodné i se zvláštními mezinárodními tělesy, tak aby bylo prakticky dosažováno sociálních, hospodářských a vědeckých cílů v tomto článku stanovených; e) generálnímu tajemníku budou pro informaci pravidelně zasílati - s výhradou omezení, jichž by si žádala bezpečnost a zřetel ústavní - statistické a jiné zprávy odborného

rázu o hospodářských, sociálních a výchovných poměrech území, za která jsou odpovědní, kromě území, o kterých platí kapitoly XII a XIII.

Článek 74

Mezi členy Spojených národů je rovněž shoda o tom, že jejich politiky, pokud jde o území, pro něž platí tato kapitola, stejně jako pokud jde o jejich mateřská státní území, musí být založena na obecné zásadě dobrého sousedství s tím, že se náležitě dbá zájmů a blahobytu ostatního světa ve věcech sociálních, hospodářských a obchodních.

Kapitola XII: Soustava mezinárodního poručení.

Článek 75

Spojené národy zřizují pod svou pravomocí soustavu mezinárodního poručení pro správu a kontrolu území, která této soustavě budou podrobena jednotlivými pozdějšími úmluvami. Tato území se nadále označují jako poručenská.

Článek 76

Základní úkoly poručenské soustavy v shodě s cíli Spojených národů, jež stanoví článek 1 této charty, jsou: a) pracovati pro mezinárodní mír a bezpečnost; b) podporovati politické, hospodářské, sociální a výchovné povznesení obyvatel poručenských území a jejich postupný vývoj k samosprávě nebo nezávislosti, podle zvláštních okolností každého území a jeho lidu a svobodně vyslovených přání lidu, o který běží, a podle toho, co bude určeno ustanoveními každé poručenské úmluvy; c) posilovati úctu k lidským právům a základním svobodám pro všechny, bez rozdílu plemene, pohlaví, jazyka nebo náboženství, a vědomí, že národy světa na sobě vzájemně závisí; d) zajistiti rovné zacházení v oboru sociálním, hospodářském a obchodním všem členům Spojených národů a jejich příslušníkům, jakož i rovné zacházení s nimi při konání spravedlnosti, a to bez újm pro plnění úkolů uvedených shora a s výhradou ustanovení článku 80.

Článek 77

1. Poručenská soustava platí na území těchto kategorií, která jí budou podrobena poručenskými úmluvami: a) území jsoucí dnes pod mandátem; b) území, která snad budou odloučena od nepřátelských států v důsledku druhé světové války; c) území dobrovolně podrobená této soustavě státy odpovědnými za jejich správu.

2. Bude věcí pozdější dohody stanoviti, která území uvedených kategorií budou podrobena poručenské soustavě a za jakých podmínek.

Článek 78

Poručenská soustava neplatí pro území, která se stala členy Spojených národů, neboť vzájemné

vztahy těchto jsou založeny na dbání zásady svrchované rovnosti.

Článek 79

O poručenských podmínkách pro každé území, které má být podrobena poručenské soustavě, jejich úpravách a změnách, dohodnou se státy přímo zúčastněné, a jde-li o území pod mandátem některého člena Spojených národů, také mocnost mandátní. Schvalovány budou podle článků 83 a článku 85.

Článek 80

1. Jen kdyby tak bylo ujednáno jednotlivými poručenskými úmluvami podle článků 77, 79 a 81 sjednanými, jimiž se každé takové území podrobuje poručenské soustavě, a po dobu než takové úmluvy budou sjednány, žádné ustanovení v této kapitole nemůže být přímo ani nepřímo vykládáno tak, že nějak pozměňuje jakákoli práva kteréhokoliv státu neb lidu nebo ustanovení platných mezinárodních smluv, jejichž stranami jsou členové Spojených národů.

2. Odstavec 1 tohoto článku nebude vykládán, jako by skýtal důvody k prodlení nebo odkladu v jednání o úmluvách neb sjednání úmluv, jimiž se podrobují mandátní nebo jiná území poručenské soustavě podle článku 77.

Článek 81

Poručenská úmluva bude vždy obsahovati podmínky, za kterých bude poručenské území spravováno, a určí vrchnost, která bude vykonávati správu poručenského území. Takovou vrchností, dále zvanou správní vrchností, může být jeden nebo několik států neb Organisaace sama.

Článek 82

V poručenské úmluvě může být označena oblast neb oblasti vojensky důležité, které mohou zahrnovati část neb celek poručenského území, pro něž úmluva platí bez újmy zvláštního neb zvláštních ujednání podle článku 43.

Článek 83

1. Všecky úkoly Spojených národů v oblastech vojensky důležitých, v tom i schvalování ustanovení poručenských úmluv, jejich úprav a změn, vykonává Rada bezpečnosti.

2. Základní cíle stanovené v článku 76 platí pro lid každé oblasti vojensky důležité.

3. S výhradou ustanovení poručenských úmluv a bez újmy pro zřetele bezpečnostní, Rada bezpečnosti použije pomoci Poručenské rady, aby byly v oblastech vojensky důležitých prováděny úkoly Spojených národů, vyplývající z poručenské soustavy a týkající se věcí politických, hospodářských, sociálních a výchovných.

Článek 84

Správní vrchnost je povinna zajistiti, aby poručenské území plnilo svůj úkol při zachování mezinárodního míru a bezpečnosti. K tomu cíli správní vrchnost může použiti dobrovolnických sil, prostředků a pomoci poručenského území při plnění závazků, které v té věci převzala vůči Radě bezpečnosti, jakož i na místní obranu a zachování zákona a pořádku v poručenském území.

Článek 85

1. Úkoly Spojených národů ve věci poručenských úmluv pro všechny oblasti neoznačené jako vojensky důležité, v tom i schvalování ustanovení poručenských úmluv, jejich úprav neb změn, vykonává Valné shromáždění.

2. Poručenská rada, jednajíc pod pravomocí Valného shromáždění, bude mu pomáhati při vykonávání těchto úkolů.

Kapitola XIII: Poručenská rada.

Složení

Článek 86

1. Členy Poručenské rady jsou tito členové Spojených národů:

- a) členové spravující poručenská území;
- b) ze členů vyjmenovaných v článku 23 ti, kteří nespravují poručenských území; a
- c) tolik jiných členů zvolených na dobu tří let Valným shromážděním, kolik je třeba, aby bylo zajištěno, že celkový počet členů Poručenské rady bude rovně rozdělen mezi členy Spojených národů, kteří poručenské území spravují, a ty, kteří žádných nespravují.

2. Každý člen Poručenské rady určí zvláštní povolanou osobu, aby ho tam zastupovala.

Úkoly a pravomoc

Článek 87

Valné shromáždění a pod jeho pravomocí Poručenská rada, vykonávající své úkoly, mohou:

- a) jednati o zprávách předložených správní vrchností;
- b) přijímati petice a zkoumati je v poradním styku se správní vrchností;
- c) zařizovati pravidelné návštěvy v příslušných poručenských územích v lhůtách dohodnutých se správní vrchností;
- d) podnikati tyto i jiné úkony podle ustanovení poručenských úmluv.

Článek 88

Poručenská rada vyhotoví dotazník o politickém, hospodářském, sociálním a výchovném rozvoji obyvatel každého poručenského území, které patří do působnosti Valného shromáždění, podává mu na základě tohoto dotazníku každoročně zprávu.

Hlasování

Článek 89

1. Každý člen Poručenské rady má jeden hlas.
2. Poručenská rada rozhoduje většinou hlasů přítomných a hlasujících.

Řízení

Článek 90

1. Poručenská rada se usnává na svém jednacím řádu, zahrnující v to i způsob volby jejího předsedy.
2. Poručenská rada se schází podle potřeby, a to podle svého jednacího řádu, který obsahuje ustanovení o svolávání schůzí na žádost většiny jejich členů.

Článek 91

Poručenská rada použije, je-li to vhodné, pomoci Hospodářské a sociální rady a zvláštních orgánů v věcech, které se jich týkají.

Kapitola XIV: Mezinárodní soudní dvůr.

Článek 92

Mezinárodní soudní dvůr je hlavním soudním orgánem Spojených národů. Působí podle připojeného statutu, který je založen na statutu Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti a je nedílnou částí této charty.

Článek 93

1. Všichni členové Spojených národů jsou ipso facto stranami zúčastněnými v statutu Mezinárodního soudního dvora.
2. Stát, který není členem Spojených národů, může se stát stranou zúčastněnou v statutu Mezinárodního soudního dvora za podmínek, které v každém případě určí Valné shromáždění na doporučení Rady bezpečnosti.

Článek 94

1. Každý člen Spojených národů se zavazuje jednati podle rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora v každém sporu, v kterém je stranou.
2. Jestliže strana v některém sporu nesplní svých závazků z nálezu vyneseného Dvorem, může se druhá strana obrátit na Radu bezpečnosti, jež, považuje-li to za potřebné, může doporučit nebo rozhodnouti, jaká opatření mají být učiněna, aby se nález stal účinným.

Článek 95

Nic v této chartě nebrání členům Spojených národů, aby neschválili rozřešení svých sporů jiným soudům na základě úmluv, které již platí nebo budou teprve sjednány.

Článek 96

1. Valné shromáždění nebo Rada bezpečnosti mohou požádati Mezinárodní soudní dvůr, aby dal posudek o kterékoli právní otázce.
2. Jiné orgány Spojených národů a zvláštní orgány, které k tomu mohou být Valným shromážděním kdykoli zmocněny, mohou rovněž žádati o posudek Dvora v právních otázkách, které vznikají v oboru jejich činnosti.

Kapitola XV: Sekretariát.

Článek 97

Sekretariát se skládá z generálního tajemníka a úředníků, jichž bude Organizace potřebovat. Generální tajemník je jmenován Valným shromážděním na doporučení Rady bezpečnosti. Je hlavním správním úředníkem Organizace.

Článek 98

Generální tajemník působí v této vlastnosti na všech schůzích Valného shromáždění, Rady bezpečnosti, Hospodářské a sociální rady i Poručenské rady a vykonává všechny ostatní úkoly, které mu svěří tyto orgány. Generální tajemník podává Valnému shromáždění výroční zprávu o činnosti Organizace.

Článek 99

Generální tajemník může upozornit Radu bezpečnosti na každou věc, která může podle jeho soudu ohrožovat zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Článek 100

1. Generální tajemník a úředníci, vykonávající svůj úřad, nebudou žádati ani přijímat pokynů od žádné vlády, ani od kterékoli jiné vrchnosti vně Organizace. Vystíhají se každého jednání, které by se dotýkalo jejich postavení jako mezinárodních úředníků odpovědných pouze Organizaci.
2. Každý člen Spojených národů se zavazuje, že bude dbáti výlučně mezinárodní povahy úkolů generálního tajemníka a úředníků a že se nebude snažiti, aby na ně působil při vykonávání jejich úkolu.

Článek 101

1. Úředníci jsou jmenováni generálním tajemníkem podle předpisů stanovených Valným shromážděním.

2. Vhodní úředníci se natrvalo přidělí Hospodářské a sociální radě, Poručenské radě a podle potřeby i jiným orgánům Spojených národů. Patří k sekretariátu.

3. Při přijímání úředníků a rozhodování o podmínkách služby se hledí především k potřebě zajistiti nejvyšší míru výkonnosti a schopností a bezúhonnost. Bude náležitě dbáno toho, aby úředníci byli vybíráni na zeměpisné základně co nejširší.

Kapitola XVI: Různá ustanovení.

Článek 102

1. Každá smlouva a každé mezinárodní ujednání, které uzavře některý člen Spojených národů po tom, když tato charta nabude účinnosti, zapíše se co nejdříve do rejstříku u sekretariátu a budou jím uveřejněna.

2. Strana zúčastněná na smlouvě nebo mezinárodním ujednání, které by nebyly zapsány podle ustanovení odstavce 1 tohoto článku, nemůže se jich dovolávat před kterýmkoli orgánem Spojených národů.

Článek 103

Jestliže by došlo k střetu mezi závazky členů Spojených národů podle této charty a jejich závazky podle kteréhokoli jiného mezinárodního ujednání, mají vrch závazky podle této charty.

Článek 104

Organisace požívá na území každého svého člana takové právní způsobilosti, jaké je třeba, aby konala své úkoly a plnila své cíle.

Článek 105

1. Organisace požívá na území každého svého člana výsad a svobod, jichž je třeba, aby plnila své cíle.

2. Zástupci členů Spojených národů a úředníci Organisace požívají podobně výsad a svobod, jichž je třeba, aby nezávisle vykonávali své úkoly souvisící s Organizací.

3. Valné shromáždění může činiti doporučení, pokud jde o určení, jak v podrobnostech používatí odstavců 1 a 2 tohoto článku, nebo může navrhnouti členům Spojených národů úmluvy k tomu cíli.

Kapitola XVII: Přejídná opatření bezpečnostní.

Článek 106

Než nabudou účinnosti ty zvláštní úmluvy dotčené v článku 43, které Radě bezpečnosti po jejím soudu umožní, aby zahájila výkon svých úkolů podle článku 42, strany zúčastněné na prohlášení čtyř států, podepsaném v Moskvě dne 30. října 1943,

jakož i Francie, poradí se podle odstavce 5 tohoto prohlášení navzájem, a je-li toho podle okolností třeba, i s jinými členy Spojených národů, o takové společné akci jménem Organisace, které by bylo třeba pro zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Článek 107

Jde-li o akci proti státu, který byl za druhé světové války nepřitelem kteréhokoli signatáře této charty, nic v této chartě nečiní takovou akci vadnou ani jí nebrání, když je podniknuta nebo schválena jako důsledek této války vládami, které mají za takovou akci odpovědnost.

Kapitola XVIII: Změny.

Článek 108

Změny této charty nabudou účinnosti pro všechny členy Spojených národů, když budou přijaty hlasy dvou třetin členů valného shromáždění a až budou ratifikovány dvěma třetinami členů Spojených národů čítajíc v to všechny stálé členy Rady bezpečnosti, podle jejich ústavních předpisů.

Článek 109

1. Obecná konference členů Spojených národů pro revisi této charty může se konati v době a místě, které budou určeny hlasy dvou třetin Valného shromáždění a hlasy kterýchkoli sedmi členů Rady bezpečnosti. Každý člen Spojených národů má na konferenci po jednom hlasu.

2. Jakékoli pozměnění této charty, doporučené dvoutřetinovou většinou hlasů konference, nabude účinnosti, když bude ratifikováno dvěma třetinami členů Spojených národů, čítajíc v to Stálé členy rady bezpečnosti, podle jejich ústavních předpisů.

3. Nebude-li se taková konference konati před desátým výročním zasedáním Valného shromáždění, počítáno od té doby, kdy tato charta nabude účinnosti, bude návrh na svolání takové konference dán na pořad tohoto zasedání Valného shromáždění a konference se bude konati, bude-li tak rozhodnuto většinou hlasů členů Valného shromáždění a hlasy kterýchkoli sedmi členů Rady bezpečnosti.

Kapitola XIX: Ratifikace a podpis.

Článek 110

1. Tato charta bude ratifikována signatárními státy podle jejich ústavních předpisů.

2. Ratifikační listiny budou složeny u vlády Spojených států amerických, jež zpraví o každém složení všechny signatární státy, jakož i generálního tajemníka Organisace, až bude jmenován.

3. Tato charta nabude účinnosti složením ratifikačních listin republiky Čínské, Francie, Svazu

sovětských socialistických republik, Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, Spojených států amerických a většiny ostatních signatárních států. Poté bude vládou Spojených států amerických sepsán protokol o složení ratifikačních listin a jeho opisy zaslány všem signatárním státům.

4. Signatární státy této charty, které ji budou ratifikovati, až už nabude účinnosti, stanou se původními členy Spojených národů ode dne, kdy složí své příslušné ratifikační listiny.

Článek 111

Tato charta, jejíž čínský, francouzský, ruský, anglický a španělský text jsou stejně autentické, zůstane uložena v archivu vlády Spojených států amerických. Její řádně ověřené opisy zašle tato vláda vládám ostatních signatárních států.

Čemuž na svědomí zástupci vlád Spojených národů podepsali tuto chartu.

Dáno v městě San Francisku dne dvacátého šestého června roku tisíc devět set čtyřicet pět.

Statut mezinárodního soudního dvora

Článek 1

Mezinárodní soudní dvůr, zřízení chartou Spojených národů jako hlavní soudní orgán Spojených národů, ustavuje se a bude působiti podle ustanovení tohoto statutu.

Kapitola I: Organizace Dvora.

Článek 2

Dvůr se skládá ze sboru nezávislých soudců, volených, nehledíc na jejich státní příslušnost, z osob vysoké morální úrovně, které jsou způsobilé, aby byly ve svých zemích jmenovány na nejvyšší soudní úřady, nebo jsou uznanými znalci mezinárodního práva.

Článek 3

1. Dvůr se skládá z patnácti členů, mezi nimiž nemohou být zároveň dva příslušníci téhož státu.

2. O osobě, která by, pokud jde o členství Dvora, mohla být považována za příslušníka více než jeho státu, má se za to, že je příslušníkem státu, kde obvykle vykonává občanská a politická práva.

Článek 4

1. Členy Dvora volí Valné shromáždění a Rada bezpečnosti ze seznamu osob, navržených státními skupinami v Stálém rozhodčím dvoru, a to podle následujících ustanovení.

2. Jestliže někteří členové Spojených národů nejsou zastoupeni v Stálém rozhodčím dvoru, uchazeče

navrhují státní skupiny jmenované k tomu cíli jejich vládami, a to za týchž podmínek, jaké jsou předepsány pro členy stálého rozhodčího dvora článkem 44 haagské úmluvy z roku 1907 o pokojném řešení mezinárodních sporů.

3. Podmínky, za nichž se stát, který je stranou zúčastněnou na tomto statutu, ale není členem Spojených národů, může účastniti volby členů Dvora, budou stanoveny, není-li tu zvláštní dohody, Valným shromážděním na doporučení Rady bezpečnosti.

Článek 5

1. Alespoň tři měsíce přede dnem volby vyzve generální tajemník Spojených národů písemně členy Stálého rozhodčího dvora ze států, které jsou stranami zúčastněnými na tomto statutu, a členy státních skupin, jmenovaných podle článku 4 odstavec 2, aby v dané lhůtě jmenovali po státních skupinách osoby způsobilé ujmouti se úřadu člena Dvora.

2. Skupiny nemohou jmenovati více než po čtyřech osobách a z nich ne více než po dvou osobách své vlastní státní příslušnosti. Počet uchazečů navržených skupinou nemůže být nikdy větší než dvojnásobek počtu míst, která mají být obsazena.

Článek 6

Doporučuje se, aby se každá státní skupina dříve než učiní tyto návrhy, poradila se svým nejvyšším soudním dvorem, svými právními fakultami a školami, s národními akademiemi a s národními odbory mezinárodních akademií, které se zabývají studiem práva.

Článek 7

1. Generální tajemník připraví abecední seznam všech osob takto navržených. S výjimkou ustanovení článku 12, odstavec 2, lze voliti jediné tyto osoby.

2. Generální tajemník předloží tento seznam Valnému shromáždění a Radě bezpečnosti.

Článek 8

Valné shromáždění a Rada bezpečnosti provedou nezávisle na sobě volbu členů Dvora.

Článek 9

Při každé volbě mají volitelé na paměti, že nejen každá z osob, které mají být voleny, má mít potřebnou způsobilost, nýbrž i že ve sboru jako celku mají být zastoupeny hlavní formy civilisace a hlavní právní soustavy světa.

Článek 10

1. Jsou zvoleni ti uchazeči, kteří dosáhli naprosté většiny hlasů ve Valném shromáždění i v Radě bezpečnosti.

2. Jde-li o volbu soudců nebo o jmenování členů výboru, o němž jedná článek 12, Rada bezpečnosti hlasuje, aniž se činí rozdíl mezi stálými a nestálými členy bezpečnosti.

3. Dosáhne-li více příslušníků téhož státu naprosté většiny jak ve Valném shromáždění, tak v Radě bezpečnosti, považuje se za jedině zvoleného nejstarší z nich.

Článek 11

Jestliže zůstane po první volební schůzi jedno nebo více míst neobsazeno, koná se druhá a podle potřeby i třetí schůze.

Článek 12

1. Jestliže po třetí schůzi není ještě jedno neb více míst obsazeno, může být na žádost Valného shromáždění neb Rady bezpečnosti kdykoli utvořen smíšený výbor šesti členů, z nichž tři jmenuje Valné shromáždění a tři Rada bezpečnosti; ten prostou většinou hlasů vybere jednu osobu pro každé dosud prázdné místo a navrhne ji Valnému shromáždění a Radě bezpečnosti k schválení.

2. Dohodne-li se smíšený výbor jednomyslně o osobě, která splňuje potřebné podmínky, může být pojata do jeho seznamu, i když nebyla v seznamu návrhů podle článku 7.

3. Dojde-li smíšený výbor k přesvědčení, že se mu nepodaří uskutečnit volbu, ti členové Dvora, kteří již byli zvoleni, obsadí ve lhůtě, kterou stanoví Rada bezpečnosti, prázdná místa výběrem z uchazečů, kteří dostali hlasy ve Valném shromáždění nebo v Radě bezpečnosti.

4. Při rovnosti hlasů mezi soudci rozhoduje hlas nejstaršího z nich.

Článek 13

1. Členové Dvora se volí na devět let a mohou být voleni znova; s tou však výjimkou, že u soudců zvolených při první volbě, uplyne údobí pěti z nich koncem třetího roku a údobí druhých pěti koncem šestého roku.

2. Soudce, jejichž údobí uplyne koncem shora zmíněných počátečních period tří a šesti let, vybírá generální tajemník ihned po první volbě losem.

3. Členové Dvora zastávají svůj úřad, dokud jejich místa nebudou obsazena. I potom, když budou nahrazeni, dokončí všechny případy, jimiž se počali zabývat.

4. Vzdá-li se člen Dvora svého úřadu, zpráva o tom se zašle předsedovi Dvora, aby ji odevzdal generálnímu tajemníku. Tímto posledním oznámením nastává uprázdnění.

Článek 14

Uprázdňená místa se obsazují tímž postupem jako při první volbě s výhradou těchto ustanovení:

Generální tajemník učiní do měsíce od chvíle, kdy došlo k uprázdnění, výzvy stanovené v článku 5 a Rada bezpečnosti určí den volby.

Článek 15

Člen Dvora zvolený, aby nahradil člena, jehož úřední údobí se neskončilo, zastává úřad pro zbytek údobí svého předchůdce.

Článek 16

1. Žádný člen Dvora nemůže zastávat politický nebo správní úřad nebo být v jiném zaměstnání, které by mělo povahu povolání.

2. Pochybnosti v této věci rozřeší Dvůr svým rozhodnutím.

Článek 17

1. Člen Dvora nemůže vystupovati v žádném případě přede Dvorem jako zmocněnec, poradce nebo právní zástupce.

2. Žádný člen nemůže mít účast na rozhodování v případech, ve kterém vystupoval dříve za některou ze stran jako zmocněnec, poradce nebo právní zástupce neb jako člen vnitrostátního nebo mezinárodního soudu nebo vyšetřovací komise neb v jakékoli jiné funkci.

3. Pochybnosti v této věci rozřeší Dvůr svým rozhodnutím.

Článek 18

1. Člen Dvora nemůže být zproštěn svého úřadu, ledaže podle jednomyslného mínění ostatních členů již nespĺňuje potřebné podmínky.

2. O tom zpráví tajemník Dvora úředně generálního tajemníka.

3. Tímto se místo uprazdňuje.

Článek 19

Zabývající se věcmi Dvora, požívají jeho členové diplomatických výsad a svobod.

Článek 20

Každý člen Dvora, dříve než se ujme úřadu, prohlásí slavnostně ve veřejném sedění, že bude vykonávati svou pravomoc nestranně a svědomitě.

Článek 21

1. Dvůr volí svého předsedu a místopředsedu na tři léta; mohou být voleni znova.

2. Dvůr jmenuje svého tajemníka a zařídí pokud třeba jmenování i jiných úředníků.

Článek 22

1. Sídlo Dvora se zřizuje v Haagu, což však nebrání, aby Dvůr nezasedal a nevykonával svůj úřad i jinde, kdykoli to považuje za žádoucí.

2. Předseda a tajemník Dvora sídlí v sídle Dvora.

Článek 23

1. Dvůr zasedá stále kromě soudních prázdnin, jejichž čas a délku určuje Dvůr.

2. Členové Dvora mají právo na pravidelnou dovolenou, jejíž čas a délku určuje Dvůr.

3. Členové Dvora jsou povinni býti stále po ruce Dvoru, ledaže jsou na dovolené nebo že jim brání v účasti nemoc nebo jiný vážný důvod, o němž řádně zpraví předsedu.

Článek 24

1. Jestliže se člen Dvora domnívá, že by se neměl z nějakého zvláštního důvodu účastnit rozhodování o určitém sporu, uvědomí o tom předsedu.

2. Domnívá-li se předseda, že by některý z členů Dvora neměl z nějakého zvláštního důvodu zasedati v určitém sporu, zpraví ho o tom.

3. Je-li v takovém případě rozpor mezi členem Dvora a předsedou, řeší věc Dvůr svým rozhodnutím.

Článek 25

1. Dvůr zasedá v plném počtu, ledaže tento statut výslovně určuje jinak.

2. S výhradou, že tím neklesne počet soudců, kteří jsou po ruce pro ustavení Dvora, pod jedenáct, řád Dvora může stanovit, že jeden nebo více soudců může býti podle okolností a střídavě zproštěno povinnosti zasedati.

3. Kворum devíti soudců postačí, aby se dvůr ustavil.

Článek 26

1. Čas od času může Dvůr utvořiti jeden nebo více senátů po třech nebo více soudcích, podle toho, jak Dvůr určí, aby se zabývaly určitými kategoriemi sporů; na př. spory ne věcech práce a spory, které se týkají přepravy a spojů.

2. Čas od času může Dvůr utvořiti senát, aby se zabýval určitým sporem. Počet soudců, tvořících takový senát, určí Dvůr se souhlasem stran.

3. Senáty podle toho článku jednají a rozhodují o sporech, jestliže o to strany požádají.

Článek 27

Nález některého ze senátů podle článku 26 a 29 je nálezem, který vynesl Dvůr.

Článek 28

Senáty podle článků 26 a 29 mohou se souhlasem stran zasedati a vykonávati svůj úřad i jinde než v Haagu.

Článek 29

V zájmu rychlého vyřizování utvoří Dvůr každý rok senát o pěti soudcích, který může na žádost stran ve sporech jednati a rozhodovati zkráceným řízením. Mimo to budou vybráni dva soudcové, aby nahrazovali soudce, kteří nemohou zasedati.

Článek 30

1. Dvůr si určuje jednací řád pro výkon své činnosti. Zejména stanoví řád soudní.

2. Řád Dvora může stanovit, že u Dvora nebo u některého z jeho senátů zasedají přísedící bez práva hlasu.

Článek 31

1. Soudcové státní příslušnosti každé ze stran podržují právo zasedati ve sporu na Dvůr vzneseném.

2. Zasedá-li ve Dvoru soudce státní příslušnosti jedné ze stran, druhá strana si může vyvoliti osobu, která by zasedala jako soudce. Volí se především z osob, které byly navrženy jako uchazeči podle článků 4 a 5.

3. Nezasedá-li ve Dvoru žádný soudce státní příslušnosti stran, může si každá z nich vyvoliti soudce podle odstavce 2 tohoto článku.

4. Ustanovení tohoto článku platí v případě článků 26 a 29. V takových případech předseda vyzve jednoho neb, je-li třeba, dva z členů Dvora tvořících senát, aby ustoupili členům Dvora státní příslušnosti stran, o které běží, a není-li takových nebo nemohou-li se dostaviti, soudcům stranami zvlášť vyvoleným.

5. Je-li tu společenství několika stran ve sporu, budou počítány, pokud jde o předcházející ustanovení, za stranu jedinou. Pochybnosti v této věci rozřeší Dvůr svým rozhodnutím.

6. Soudcové vyvolení podle ustanovení odstavců 2, 3 a 4 tohoto článku musí vyhovovati podmínkám požadovaným články 2, 17 (odstavec 2), 20 a 21 tohoto statutu. Účastní se rozhodování za plné rovnosti se svými kolegy.

Článek 32

1. Každý člen Dvora dostává roční plat.

2. Předseda dostává zvláštní roční přídavek.

3. Místopředseda dostane zvláštní přídavek za každý den, kdy působí jako předseda.

4. Soudcové vyvolení podle článku 31, kteří nejsou členy Dvora, dostávají náhradu za každý den, kdy konají svůj úřad.

5. Tyto platy, přídavky a náhrady určuje Valné shromáždění. Nemohou býti sníženy po dobu úředního údobí.

6. Plat tajemníka Dvora určí Valné shromáždění na návrh Dvora.

7. Řád usnesený Valným shromážděním určí podmínky, za nichž se poskytují odpočivné platy členům a tajemníkovi Dvora, jakož i podmínky, za nichž se jim hradí jejich cestovní výlohy.

8. Tyto platy, přídatky a náhrady jsou prosty daně.

Článek 33

Náklady Dvora ponosou Spojené národy, tak jak rozhodne Valné shromáždění.

Kapitola II: Příslušnost Dvora.

Článek 34

1. Stranami v sporech na Dvůr vznesených mohou býti jen státy.

2. S výhradou a podle svého jednacího řádu může Dvůr požádati veřejné mezinárodní organizace, aby mu daly zprávy ve věci vznesených sporů, a přijímá takové zprávy, předloží-li mu je ze svého vlastního podnětu.

3. Kdykoli jde v nějakém sporu na Dvůr vzneseném o výklad ustavujícího aktu některé mezinárodní organizace nebo výklad některé mezinárodní úmluvy přijaté na základě tohoto aktu, tajemník Dvora zpraví o tom mezinárodní organizaci a zašle jí opis celého písemného řízení.

Článek 35

1. Státy, které jsou stranami zúčastněnými na tomto statutu, mají přístup k Dvoru.

2. Podmínky, za nichž mají přístup ke Dvoru jiné státy, stanoví Rada bezpečnosti s výhradou ustanovení v platných smlouvách, avšak tyto podmínky nesmějí nikdy způsobiti nerovné postavení stran přede Dvorem.

3. Když je stranou ve sporu stát, jenž není členem Spojených národů, Dvůr stanoví částku, kterou tato strana má přispěti k nákladům Dvora. Toto ustanovení neplatí, jestliže ten stát má již podíl na nákladech Dvora.

Článek 36

1. Příslušnost Dvora zahrnuje všechny spory, které na něj strany vznesou, i všechny otázky, o nichž jedná charta Spojených národů nebo platné smlouvy a úmluvy.

2. Státy, které jsou stranami zúčastněnými na tomto statutu, mohou kdykoli prohlásiti, že uznávají vůči kterémukoli jinému státu, který přijímá týž závazek, za závaznou ipso facto a bez zvláštního ujednání příslušnost Dvora ve všech právních sporech, které se týkají:

a) výkladu některé smlouvy;

b) kterékoli otázky mezinárodního práva;

c) skutečnosti jakéhokoli faktu, který by, jestliže by byl prokázán, zakládal porušení některého mezinárodního závazku;

d) povahy nebo rozsahu náhrady za porušení mezinárodního závazku.

3. Shora dotčené prohlášení může býti učiněno nepodmíněně nebo s podmínkou vzájemnosti se strany několika neb některých států nebo na určitou dobu.

4. Toto prohlášení se uloží u generálního tajemníka Spojených národů, který odevzdá jeho opisy stranám zúčastněným na statutu a tajemníku Dvora.

5. O prohlášení podle článku 36 statutu Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti, která jsou ještě v platnosti, je třeba míti za to, že pokud jde o strany zúčastněné na tomto statutu, přijaly jimi závaznou příslušnost Mezinárodního soudního dvora na dobu, po kterou tato prohlášení ještě mají platiti, a to podle jejich znění.

6. Vznikne-li spor o příslušnost Dvora, rozřeší Dvůr otázku svým rozhodnutím.

Článek 37

Kdykoli některá platná smlouva neb úmluva stanoví, že nějaká otázka má býti vznesena na soud, který měl býti zřízen Společností národů, nebo na Stálý dvůr mezinárodní spravedlnosti, bude otázka vznesena, pokud jde o strany zúčastněné na tomto statutu, na Mezinárodní soudní dvůr.

Článek 38

1. Dvůr, jehož úkolem je rozhodovati podle mezinárodního práva spory, které jsou mu předloženy, bere za podklad:

a) mezinárodní úmluvy, ať obecné či zvláštní, stanovící pravidla výslovně uznaná státy ve sporu;

b) mezinárodní zvyklost jako průkaz obecné praxe přijímané za právo;

c) obecné zásady práva, uznané civilisovanými národy;

d) s výhradou ustanovení článku 59 soudní rozhodnutí a nauku nejvíce kvalifikovaných spisovatelů různých národů jakožto pomůcku pro určování právních pravidel.

2. Toto ustanovení nepřekáží pravomoci Dvora, aby o některém sporu nerozhodoval ex aequo et bono, jestliže se strany o tom dohodnou.

Kapitola III: Řízení.

Článek 39

1. Úředním jazykem Dvora je francouzština a angličtina. Dohodnou-li se strany, aby se spor projednával ve francouzštině, vynáší se nález ve

francouzštině. Dohodnou-li se, aby se projednával v angličtině, nález bude vynesena v angličtině.

2. Není-li dohody o jazyku, kterého má být použito, může každá strana při jednání používat jazyka, kterému dává přednost; rozhodnutí Dvora bude vydáno francouzsky i anglicky. Dvůr zároveň určí, který z obou textů se považuje za autentický.

3. Dvůr dovolí kterékoli straně na její žádost, aby používala jiného jazyka než francouzského nebo anglického.

Článek 40

1. Spory s vznášejí na Dvůr podle okolností buď tím, že se mu oznámí, že je o tom zvláštní dohoda, nebo žalobním podáním zasláným tajemníkovi Dvora. V obou případech budiž označen předmět sporu, jakož i strany.

2. Tajemník Dvora ihned zašle podání všem, jichž se to týká.

3. Dá o něm rovněž zprávu členům Spojených národů skrze generálního tajemníka, jakož i všem ostatním státům, které jsou oprávněny vystupovat přede Dvorem.

Článek 41

1. Má-li Dvůr za to, že okolnosti toho vyžadují, je oprávněn, aby označil všechny zatímní opatření, která je třeba učinit na zachování příslušných práv každé strany.

2. S výhradou konečného rozhodnutí dá se o navržených opatřeních hned zpráva stranám a Radě bezpečnosti.

Článek 42

1. Strany jsou zastoupeny svými zmocněnci. Mohou mít přede Dvorem ku pomoci poradce nebo právního zástupce.

2. Zmocněnci, poradci a právní zástupci stran přede Dvorem požívají výsad a svobod, kterých je jim třeba, aby nezávisle vykonávali svůj úřad.

Článek 43

1. Řízení se skládá ze dvou částí, písemné a ústní.

2. Písemné řízení záleží v tom, že se Dvoru a stranám zašlou spisy, protispisy a pokud třeba i repliky; rovněž všechny písemnosti a průvodní doklady.

3. Zasílají se skrze tajemníka Dvora v pořadí a ve lhůtách stanovených Dvorem.

4. Ověřený opis každého dokumentu, který předloží strana jedna, zasílá se druhé.

5. Ústní řízení záleží v tom, že Dvůr slyší svědky, znalce, zmocněnce, poradce a právního zástupce.

Článek 44

1. Jde-li o doručení jakýchkoli oznámení jiným osobám než zmocněncům, poradcům a právním zástupcům, obrací se Dvůr přímo na vládu státu, na jehož území má být oznámení doručeno.

2. Totéž ustanovení platí, kdykoli je třeba zaříditi, aby byly opatřeny průvody na místě.

Článek 45

Ústní jednání řídí předseda, neb nemůže-li předsedati, místopředseda. Jestliže nemůže předsedati žádný z nich, předsedá služebně nejstarší z přítomných soudců.

Článek 46

Ústní jednání přede Dvorem je veřejné, ledaže Dvůr rozhodne jinak nebo že strany žádají, aby veřejnost byla vyloučena.

Článek 47

1. O každém přelíčení se vede protokol, který podepíše tajemník Dvora a jeho předseda.

2. Jen tento protokol je autentický.

Článek 48

Dvůr vynáší nařízení o řízení sporu, rozhoduje, jak a kdy každá strana musí učiniti konečné návrhy, a zařizuje co třeba ve věci průvodního řízení.

Článek 49

Dvůr může ještě před počátkem ústního jednání vyzvati zmocněnce, aby předložili všechny doklady a poskytli všechna vysvětlení. Je-li to odepřeno, výslovně to zjistí.

Článek 50

Dvůr může kdykoli pověřiti jednotlivce, těleso, úřad, komisi nebo jinou organizaci, kterou si vybere, aby provedli šetření nebo dali znalecký posudek.

Článek 51

Za ústního jednání se dávají svědkům a znalcům závažné otázky za podmínek určených Dvorem v soudním řádě dotčeném v článku 30.

Článek 52

Když Dvůr dostal ve lhůtě k tomu určené důkazy a průvody, může zamítnouti další ústní nebo písemné průvody, které nabízí jedna ze stran, ledaže druhá souhlasí.

Článek 53

1. Když se jedna ze stran nedostaví nebo vůbec svou při nehájí, může druhá strana žádati, aby Dvůr rozhodl ve prospěch jejich návrhů.

2. Dříve než tak učiní, musí se Dvůr přesvědčiti, nejen že je příslušný podle článků 36 a 37, ale také,

že se přednesený nárok zakládá na skutečnosti i právu.

Článek 54

1. Když zmocněnci, poradci a právní zástupci za řízení Dvora vyložili soudu své stanovisko ve sporu, předseda prohlásí ústní jednání za skončené.
2. Dvůr se odebere k poradě o nález.
3. Úrada soudu je neveřejná a zůstává tajnou.

Článek 55

1. Všechny otázky se rozhodují většinou hlasů přítomných soudců.
2. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy nebo toho soudce, který ho zastupuje.

Článek 56

1. Nález uvádí důvody, na nichž je založen.
2. Obsahuje jména soudců, kteří se účastnili rozhodování.

Článek 57

Jestliže nález nevyjadřuje vcelku nebo zčásti jednomyslné mínění soudců, má každý soudce právo vyslovití mínění odlišné.

Článek 58

Nález podepíše předseda a tajemník Dvora. Je vyhlášen ve veřejném sedění, když o tom byli dříve zmocněnci řádně zpraveni.

Článek 59

Rozhodnutí Dvora je závazné jen pro strany a tu jen, pokud jde o určitý případ.

Článek 60

Nález je konečný a bez odvolání. Dojde-li k sporu o smysl nebo dosah nález, vykládá jej Dvůr na žádost kterékoli ze stran.

Článek 61

1. Žádost o revisi nález může být podána jen když se zakládá na tom, že byla objevena nějaká skutečnost rozhodujícího významu, která v době, kdy byl nález vynášen, byla neznáma Dvoru i straně žádající o revisi, ovšem když tato neznalost nevyplývala z nedbalosti.
2. Řízení o revisi se zahajuje nálezem Dvora, který výslovně zjišťuje, že je tu nová skutečnost, přiznává jí takovou povahu, že odůvodňuje revisi, a prohlašuje, že z toho důvodu je žádost přípustná.
3. Dvůr může žádati, aby dříve než povolí revisní řízení, bylo vyhověno ustanovením nález.
4. Žádost o revisi musí být podána nejpozději do šesti měsíců po tom, kdy byla nová skutečnost objevena.

5. Žádost o revisi nemůže být už podána, když uplynule deset let ode dne nález.

Článek 62

1. Kdyby některý stát měl za to, že by nějaký jeho zájem právní povahy mohl být dotčen rozhodnutím ve sporu, o nějž běží, může požádati Dvůr o svolení k intervenci.
2. Je na Dvoru, aby rozhodl o této žádosti.

Článek 63

1. Kdykoli jde o výklad úmluvy, v níž jsou stranami jiné státy než ty, jichž se spor týká, tajemník Dvora to ihned oznámí všem takovým státům.
2. Každý stát, který dostane takové oznámení, má právo intervenovat v řízení; použije-li ho však, je výklad daný nálezem pro něj rovněž závazný.

Článek 64

Každá strana nese své vlastní náklady, ledaže Dvůr rozhodne jinak.

Kapitola IV: Posudky.

Článek 65

1. Dvůr může dát posudek o jakékoli právní otázce na žádost kterékoli tělesa, které je chartou anebo podle charty Spojených národů oprávněno o něj žádati.
2. Otázky, o nichž se žádá ode Dvora posudek, předkládají se mu písemným podáním přesně vykládající otázkou, o níž jde, a doprovázeným všemi doklady, které jí mohou objasnit.

Článek 66

1. Tajemník Dvora zpraví ihned o žádosti za posudek všechny státy, které mají právo vystupovat před Dvorem.
2. Každému státu, který je oprávněn vystupovat před Dvorem, nebo mezinárodní organizaci, o níž Dvůr nebo, nezasedá-li, jeho předseda mají za to, že může poskytnouti o dané otázce informace, oznámí tajemník Dvora zvláštním a přímým sdělením, že je Dvůr ochoten přijmouti ve lhůtě předsedou stanovené výklady písemné aneb ve veřejném sedění k tomu cíli konaném vyslechnouti ústní výklady o té otázce.
3. Jestliže by stát, oprávněný vystupovat před Dvorem, nedostal zvláštního sdělení dotčeného v odstavci 1 tohoto článku, může vyjádřit přání, aby mohl předložit písemný výklad nebo být slyšen; Dvůr o tom rozhodne.
4. Státům a organizacím, které podaly písemné nebo ústní výklady nebo obojí, bude dovoleno, aby se vyslovili o výkladech podaných jinými státy nebo organizacemi, a to způsobem, v rozsahu a lhůtě, o nichž rozhodne v každém jednotlivém

případě Dvůr neb, nezasedá-li, jeho předseda. Proto tajemník Dvora sdělí včas takové písemné výklady státům a organizacím, které předložily podobné výklady.

Článek 67

Dvůr vyhláší své posudky ve veřejném sedění, když byl o tom dříve zpraven generální tajemník a zástupci členů Spojených národů, jiných států a mezinárodních organizací, jichž se to přímo týká.

Článek 68

Vykonává své poradní úkol, Dvůr se mimo to řídí ustanoveními tohoto statutu, která platí ve věcech sporných, pokud je uznává za použitelná.

Kapitola V: Změny.

Článek 69

Změny tohoto statutu se provádějí tímž postupem, jaký je určen chartou Spojených národů pro její změny, avšak s výhradou těch ustanovení, které by přijalo Valné shromáždění na doporučení Rady bezpečnosti ve věci účasti států, které jsou sice stranami zúčastněnými na tomto statutu, nikoli však členy Spojených národů.

Článek 70

Dvůr má pravomoc navrhnouti změny tohoto statutu, které považuje za potřebné, a to písemnými sděleními generálnímu tajemníku, aby o nich bylo jednáno podle ustanovení článku 69.

Dohovor o výsadách a imunitách Organizácie Spojených národov¹¹

Pretože článok 104 Charty Organizácie Spojených národov ustanovuje, že organizácia požíva na území každého zo svojich členských štátov takú právnu spôsobilosť, aká je potrebná, aby konala svoje úlohy a plnila svoje ciele, a

pretože článok 105 Charty Organizácie Spojených národov ustanovuje, že organizácia požíva na území každého zo svojich členských štátov výsady a imunity, ktoré sú potrebné, aby plnila svoje ciele, a že zástupcovia členských štátov Organizácie Spojených národov a úradníci organizácie požívajú podobne výsady a imunity, ktoré sú potrebné, aby nezávisle vykonávali svoje úlohy súvisiace s organizáciou,

Valné zhromaždenie rezolúciou prijatou 13. februára 1946 schválilo nižšie uvedený dohovor a odporúčalo, aby každý členský štát Organizácie Spojených národov k nemu pristúpil.

¹¹ 52/1956 Zb.

Článek I

Právna osobnosť

§1

Organizácia Spojených národov je právnickou osobou. Má spôsobilosť:

- dojednávať zmluvy;
- nadobúdať nehnuteľný a hnutel'ný majetok a scudzovať ho;
- vystupovať pred súdmi.

Článek II

Vlastníctvo, fondy a majetky

§2

Organizácia Spojených národov, jej vlastníctvo a majetky, kdekoľvek umiestené a v držbe kohokoľvek, požívajú imunitu voči právnym konaniam ktoréhokoľvek druhu, pokiaľ sa jej Organizácia Spojených národov v určitom prípade výslovne nezriekla. Rozumie sa však, že zrieknutie imunity sa nemôže vzťahovať na žiadne exekučné opatrenie.

§3

Miestnosti Organizácie Spojených národov sú nedotknuteľné. Vlastníctvo a majetky Organizácie Spojených národov, kdekoľvek umiestené a v držbe kohokoľvek, požívajú imunitu voči prehľadávaniu, záboru, konfiškácii, vyvlastneniu a ktorémukoľvek inému exekučnému, správne, súdne alebo zákonodarnému zásahu.

§4

Archívy Organizácie Spojených národov a vôbec všetky listiny, ktoré jej patria alebo sú v jej držbe, sú nedotknuteľné, nech sú kdekoľvek umiestené.

§5

Nepodliehajúc finančnej kontrole, finančným predpisom ani finančnému moratóriu ktoréhokoľvek druhu,

- Organizácia Spojených národov môže držať fondy, zlato alebo devízy ktoréhokoľvek druhu a mať účty v ktorejkoľvek mene;
- Organizácia Spojených národov môže slobodne prevádzať svoje fondy, zlato alebo devízy z jednej krajiny do druhej alebo vnútri ktorejkoľvek krajiny a zmieňať ktorékoľvek devízy, ktoré drží, na ktorúkoľvek inú menu.

§6

Pri výkone svojich práv podľa vyššie uvedeného § 5 bude Organizácia Spojených národov mať náležitý zreteľ na všetky pripomienky vlády ktoréhokoľvek členského štátu, pokiaľ zhladá, že im môže vyhovieť bez ujmy svojich záujmov.

§7

Organizácia Spojených národov, jej majetky, príjmy a iné vlastníctva sú:

- a) oslobodené od všetkých priamych daní; rozumie sa však, že sa Organizácia Spojených národov nebude domáhať oslobodenia od daní, ktoré sú v skutočnosti púhou náhradou za služby všeobecne užitočné;
- b) oslobodené od ciel a dovozných a vývozných zákazov a obmedzení čo do predmetov dovážaných alebo vyvážaných Organizáciou Spojených národov pre jej úradnú potrebu. Rozumie sa však, že predmety s týmto oslobodením dovezené nebudú predané v krajine, do ktorej boli dovezené, okrem za podmienok dohodnutých s vládou onej krajiny;
- c) oslobodené od ciel a dovozných i vývozných zákazov a obmedzení čo do publikácií organizácie.

§8

Hoci sa Organizácia Spojených národov spravidla nebude domáhať oslobodenia od spotrebných dávok a od daní z predaja hnutel'ného a nehnuteľného majetku, tvoriacich súčasť ceny, ktorá sa má zaplatiť, predsa urobia členské štáty, kedykoľvek to bude možné, vhodné správne opatrenie na zľavu alebo vrátenie dávky alebo dane, keď Organizácia Spojených národov bude robiť pre úradnú potrebu významné nákupy majetku, na ktoré také dávky a dane boli alebo majú byť uvalené.

Článok III

Výhody týkajúce sa prepravovania zpráv

§9

Organizácia Spojených národov bude na území každého členského štátu požívať pre prepravovanie úradných zpráv nie menej výhodné nakladanie, než aké je nakladanie poskytované vládou toho členského štátu ktorejkoľvek inej vláde, počítajúc do toho jej diplomatický zastupiteľský úrad, pokiaľ ide o prednostné práva, sadzby a poplatky za poštové zásielky, kábelogramy, telegramy, rádiogramy, fototelegamy, telefonické a iné prepravovanie zpráv, ako aj pokiaľ ide o novinárske sadzby pre zprávy pre tlač a rozhlas. Úradná korešpondencia ani iné úradné prepravovanie zpráv Organizácie Spojených národov nepodlieha cenzúre.

§10

Organizácia Spojených národov bude mať právo užívať šifry a odosielať a prijímať korešpondenciu kuriérmi alebo batožinami, požívajúcimi tie isté imunity a výsady ako diplomatickí kuriéri a diplomatické batožiny.

Článok IV

Zástupcovia členských štátov

§11

Zástupcovia členských štátov v hlavných a pomocných orgánoch Organizácie Spojených národov a na konferenciách zvolaných Organizáciou Spojených národov požívajú pri vykonávaní svojich úloh a cestou do miesta schôdze a z tohto miesta tieto výsady a imunity:

- a) imunitu voči zatknutiu alebo väzbe a voči zaisteniu osobných batožín a imunitu voči právnym konaniam ktoréhokoľvek druhu pre ústne alebo písomné výroky a pre všetky konania, ktoré urobia ako zástupcovia;
- b) nedotknuteľnosť všetkých listín a dokumentov;
- c) právo užívať šifry a prijímať listiny a korešpondenciu kuriérom alebo v zapečatených batožinách;
- d) pre seba i svojich manželov vyňatie z prísťahovaleckých obmedzení, z hlásenia cudzincov a z povinností vyplývajúcich z národnej služby v štáte, do ktorého pricestávajú alebo ktorým precestávajú pri výkone svojho úradu;
- e) čo do obmedzenia devízových alebo menových, tie isté výhody, ktoré sa poskytujú zástupcom cudzích vlád s dočasným úradným poslaním;
- f) čo do osobných batožín, tie isté imunity a výhody, ktoré sa poskytujú diplomatickým zástupcom; a taktiež
- g) také iné výsady, imunity a výhody, ktoré požívajú diplomatickí zástupcovia, pokiaľ nie sú nezlučiteľné s tým, čo predchádza, okrem práva domáhať sa oslobodenia od ciel na dovážaný tovar (inak než ako súčasť ich osobných batožín) a od spotrebných dávok alebo daní z predaja.

§12

Aby sa zástupcom členských štátov v hlavných a pomocných orgánoch Organizácie Spojených národov a na konferenciách zvolaných Organizáciou Spojených národov zabezpečila úplná sloboda slova a nezávislosť pri plnení povinností, bude sa imunita voči právnym konaniam pre ústne alebo písomné výroky a pre všetky konania, ktoré urobia pri plnení svojich povinností, i naďalej poskytovať, i keď tieto osoby už nebudú zástupcami členských štátov.

§13

Tam, kde daňová povinnosť ktoréhokoľvek druhu závisí na bydlisku, sa za obdobie bydliska nepovažujú tie obdobia, po ktoré sa zástupcovia členských štátov v hlavných a pomocných orgánoch Organizácie Spojených národov a na konferenciách zvolaných Organizáciou Spojených národov zdržujú v niektorom členskom štáte pre plnenie svojich povinností.

§14

Výsady a imunity sa zástupcom členských štátov poskytujú nie pre osobný prospech samotných jednotlivcov, ale na zabezpečenie nezávislého vykonávania ich úloh súvisiacich s Organizáciou Spojených národov. Preto má členský štát nielen právo, ale povinnosť vzdať sa imunity svojho zástupcu v každom prípade, keby podľa názoru členského štátu imunita prekážala výkonu spravodlivosti a keď možno sa jej vzdať bez ujmy účelu, pre ktorý sa imunita poskytuje.

§15

Ustanovenia §§ 11, 12 a 13 nemožno používať vo vzťahu medzi zástupcom a úradmi štátu, ktorého je príslušníkom alebo ktorého je alebo bol zástupcom.

§16

Pre účely tohto článku sa predpokladá, že výraz "zástupcovia" zahŕňa všetkých delegátov, zástupcov delegátov, poradcov, odborných znalcov a tajomníkov delegácií.

Článok V

Úradníci

§17

Generálny tajomník určí kategórie úradníkov, na ktoré sa vzťahujú ustanovenia tohto článku a článku VII. Predloží zoznam týchto kategórií Valnému zhromaždeniu. Potom sa tieto kategórie oznámia vládam všetkých členských štátov. Mená úradníkov pojatých do týchto kategórií sa budú občas oznamovať vládam členských štátov.

§18

Úradníci Organizácie Spojených národov:

- a) budú požívať imunitu voči právnym konaniam pre výroky ústne alebo písomné a pre všetky konania, ktoré vykonajú pri výkone úradu;
- b) budú oslobodení od zdanenia plátov a požitkov, im platených Organizáciou Spojených národov;
- c) budú požívať imunitu voči povinnostiam plynúcim z národnej služby;
- d) budú spolu so svojimi manželmi a s členmi svojich rodín, žijúcimi na ich náklady, požívať imunitu voči prísťahovaleckým obmedzeniam a voči hláseniu cudzincov;
- e) budú požívať rovnaké výsady čo do devízových výhod ako úradníci obdobnej hodnosti pridelení diplomatickým zastupiteľským úradom povereným u príslušnej vlády;
- f) budú spolu so svojimi manželmi a s členmi svojich rodín, žijúcimi na ich náklady, v dobe medzinárodnej krízy požívať pri repatriácii tie isté výhody ako diplomatickí zástupcovia;
- g) budú mať právo doviezť bezcolne svoj nábytok a zvršky v čase, keď po prvý raz nastúpia na úrad v krajine, o ktorú ide.

§19

Generálnemu tajomníkovi a všetkým zástupcom generálneho tajomníka budú pre nich samotných, pre ich manželov a pre ich maloleté deti okrem imunit a výsad, spomenutých v § 18, poskytované výsady a imunity, vyňatia a výhody, poskytované podľa medzinárodného práva diplomatickým zástupcom.

§20

Výsady a imunity sa poskytujú úradníkom v záujme Organizácie Spojených národov a nie pre osobný prospech samotných jednotlivcov. Generálny tajomník bude mať právo a povinnosť zriecť sa imunity ktoréhokoľvek úradníka v každom prípade, keď by podľa jeho názoru imunita prekážala výkonu spravodlivosti a keď sa jej možno zriecť bez ujmy záujmov Organizácie Spojených národov. Ak ide o generálneho tajomníka, má Rada bezpečnosti právo zriecť sa imunity.

§21

Organizácia Spojených národov bude v každom čase spolupracovať s príslušnými úradmi členských štátov, aby uľahčila riadne vykonávanie práva, zabezpečila zachovávanie policajných predpisov a zabránila každému zneužitiu v súvislosti s výsadami, imunitami a výhodami uvedenými v tomto článku.

Článok VI

Znalci poverení poslaním pre Organizáciu Spojených národov

§22

Znalcom (pokiaľ nie sú úradníkmi spadajúcimi pod článok V) vykonávajúcim poslanie pre Organizáciu Spojených národov, sa budú poskytovať tie výsady a imunity, ktoré sú potrebné pre nezávislé vykonávanie ich úloh v čase ich poslanca, čítajúc do toho čas strávený na cestách, súvisiacich s ich poslaním. Najmä sa im poskytujú:

- a) imunita voči zatknutiu alebo väzbe a voči zaisteniu osobných batožín;
- b) imunita voči právnym konaniam ktoréhokoľvek druhu, pre výroky ústne alebo písomné a pre konanie, ktoré vykonajú pri plnení svojho poslanca. Táto imunita voči právnym konaniam sa bude i naďalej poskytovať, i keď tieto osoby už nebudú zamestnané poslaním pre Organizáciu Spojených národov;
- c) nedotknuteľnosť všetkých listín a dokumentov;
- d) pre ich spojenie s Organizáciou Spojených národov právo užívať šifry a prijímať listiny a korešpondenciu kuriérom alebo v zapečatených batožinách;

e) čo do obmedzení devízových alebo menových, tie isté výhody, ktoré sa poskytujú zástupcom cudzích vlád s dočasným úradným poslaním;

f) čo do osobných batožín, tie isté imunity a výhody, ktoré sa poskytujú diplomatickým zástupcom.

§23

Výsady a imunity sa poskytujú znalcom v záujme Organizácie Spojených národov a nie pre osobný prospech samotných jednotlivcov. Generálny tajomník bude mať právo a povinnosť zriecť sa imunity ktoréhokoľvek znalca v každom prípade, keď by podľa jeho názoru imunita prekážala výkonu spravodlivosti a keď sa jej možno zriecť bez ujmy záujmov Organizácie Spojených národov.

Článok VII

Laissez-passer Organizácie Spojených národov

§24

Organizácia Spojených národov môže svojim úradníkom vydávať laissez-passer. Úrady členských štátov budú uznávať a prijímať tieto laissez-passer ako platné cestovné doklady, prizierajúc pritom na ustanovenia § 25.

§25

Žiadosti majiteľov laissez-passer Organizácie Spojených národov o víza (ak sú vyžadované), sa vybavujú čo najskôr, ak je k nim pripojené osvedčenie, že majiteľ cestuje z poverenia Organizácie Spojených národov. Okrem toho sa takýmto osobám poskytujú výhody pre rýchle cestovanie.

§26

Výhody podobné tým, ktoré sú spomenuté v § 25, sa budú poskytovať znalcom a iným osobám, ktoré síce nie sú majiteľmi laissez-passer Organizácie Spojených národov, avšak majú osvedčenie, že cestujú z poverenia Organizácie Spojených národov.

§27

Generálnemu tajomníkovi, zástupcom generálneho tajomníka a riaditeľom, cestujúcim s laissez-passer Organizácie Spojených národov z poverenia Organizácie Spojených národov, sa budú poskytovať tie isté výhody, ktoré sa poskytujú diplomatickým zástupcom.

§28

Ustanovenia tohto článku možno vzťahovať na obdobných úradníkov zvláštnych orgánov, ak to ustanovujú dohody o vzťahu, dojednané podľa článku 63 Charty.

Článok VIII

Vybavovanie sporov

§29

Organizácia Spojených národov vykoná opatrenia pre vhodný spôsob vybavovania:

a) sporov, vzniknutých zo zmlúv alebo iných sporov súkromnoprávnej povahy, v ktorých je stranou Organizácia Spojených národov;

b) sporov, v ktorých je zúčastnený ktorýkoľvek úradník Organizácie Spojených národov, ktorý pre svoje úradné postavenie požíva imunitu, ak sa generálny tajomník imunity nezriekol.

§30

Všetky spory vzniknuté z výkladu alebo vykonávania tohto dohovoru sa predložia Medzinárodnému súdnemu dvoru, ak sa v niektorom prípade strany nedohodnú, že použijú iný spôsob vybavovania. Ak vznikne spor medzi Organizáciou Spojených národov na jednej strane a niektorým členským štátom na strane druhej, podá sa podľa článku 96 Charty a podľa článku 65 Štatútu Medzinárodného súdneho dvora žiadosť o posudok o ktorejkoľvek právnej otázke v spore zahrnutej. Strany prijímú posudok Medzinárodného súdneho dvora ako rozhodujúci.

Záverečný článok

§31

Tento dohovor sa predkladá všetkým členským štátom Organizácie Spojených národov k prístupu.

§32

Prístup sa vykoná zložením listiny u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov a dohovor nadobudne účinnosť pre každý členský štát dňom, keď zloží listinu o prístupe.

§33

Generálny tajomník upovedomí všetky členské štáty Organizácie Spojených národov o zložení každej listiny o prístupe.

§34

Rozumie sa, že keď sa za niektorý členský štát zloží listina o prístupe, bude onen členský štát podľa vlastného práva v stave vykonávať ustanovenia tohto dohovoru.

§35

Tento dohovor zostane medzi Organizáciou Spojených národov a každým členským štátom, ktorý zloží listinu o prístupe, v účinnosti po tak dlho, pokiaľ onen členský štát zostane členským štátom Organizácie Spojených národov, alebo až do toho času, keď revidovaný všeobecný dohovor schváli Valné zhromaždenie a onen členský štát sa stane zmluvnou stranou tohto revidovaného dohovoru.

§36

Generálny tajomník môže dojednať s ktorýmkoľvek členským štátom alebo s ktorýmkoľvek členskými štátmi dodatkové dohody, upravujúce ustanovenia tohto dohovoru, pokiaľ ide o onen členský štát alebo o oné členské štáty. Tieto dodatkové dohody budú v každom jednotlivom prípade podliehať schváleniu Valného zhromaždenia.

Pokojné riešenie medzinárodných sporov

Európsky dohovor o mierovom riešení sporov¹²

Preambula

Signatárske vlády, členovia Rady Európy,

berúc do úvahy, že cieľ Rady Európy je dosiahnuť väčšiu jednotu medzi jej členmi,

presvedčené, že upevnenie mieru založeného na spravodlivosti je životným záujmom na zachovanie ľudskej spoločnosti a civilizácie,

rozhodnuté riešiť spory, ktoré môžu vzniknúť medzi nimi, mierovými prostriedkami,

dohodli sa takto:

Kapitola I: Súdne vysporiadanie

Čl.1

Vysoké zmluvné strany predložia všetky medzinárodnoprávne spory, ktoré môžu vzniknúť medzi nimi, na rozhodnutie Medzinárodnému súdному dvoru; tieto spory sa týkajú najmä

- a) výkladu zmluvy,
- b) akejkolvek otázky medzinárodného práva,
- c) existencie akejkolvek skutočnosti, ktorá môže zakladať porušenie medzinárodného záväzku,
- d) povahy alebo rozsahu nápravy porušenia medzinárodného záväzku.

Čl.2

1. Ustanovenia článku 1 sa nedotýkajú záväzkov, ktorými Vysoké zmluvné strany prijali alebo môžu prijať jurisdikciu Medzinárodného súdneho dvora pri riešení iných sporov, ako sú uvedené v článku 1.

---

¹² Oznámenie MZV č. 373/2001 Z.z. Slovenská republika pri podpise dohovoru urobila nasledujúce vyhlásenie podľa článku 34 ods. 1 písm. a) dohovoru, ktoré potvrdila pri uložení ratifikačnej listiny: "*V súlade s ustanovením článku 34 ods. 1 písm. a) dohovoru Slovenská republika nebude viazaná kapitolou III týkajúcou sa rozhodcovského konania.*"

2. Strany v spore sa môžu pred súdnym vysporiadaním dohodnúť na zmierovacom konaní.

Čl.3

Vysoké zmluvné strany, ktoré nie sú stranami Štatútu Medzinárodného súdneho dvora, prijímú nevyhnutné opatrenia potrebné na prístup k tomuto štatútu.

Kapitola II: Zmierovacie konanie

Čl.4

1. Vysoké zmluvné strany predložia na zmierovacie konanie všetky spory, ktoré môžu vzniknúť medzi nimi a ktoré nespádajú do pôsobnosti článku 1.

2. Strany v spore, ktorý spadá do pôsobnosti tohto článku, sa však môžu dohodnúť, že predložia spor rozhodcovskému tribunálu bez predchádzajúceho zmierovacieho konania.

Čl.5

V prípade vzniku sporu v rozsahu článku 4 bude vzniknutý spor predložený stálej zmierovacej komisii príslušnej vo veci, ktorá bola už skôr zriadená príslušnými stranami. Ak sa strany dohodnú, že sa neobrátia na túto komisiu, alebo v prípade, ak takáto komisia neexistuje, spor bude predložený osobitnej zmierovacej komisii, ktorú strany vytvoria v lehote troch mesiacov od predloženia žiadosti v tejto veci jednou stranou druhej strane.

Čl.6

Ak sa príslušné strany nedohodnú inak, osobitná zmierovacia komisia bude zostavená takto: Komisia má päť členov. Každá strana vymenuje jedného člena komisie, ktorý môže byť jej občanom. Ďalší traja členovia komisie vrátane predsedu sa určujú po vzájomnej dohode z občanov tretích štátov. Títo traja členovia komisie musia byť občanmi rozdielnych štátov, nesmú mať obvyklý pobyt na území strán a nesmú byť v ich službách.

Čl.7

Ak sa spoločné vymenovanie členov komisie neuskutoční v lehote podľa článku 5, úloha vykonať nevyhnutné vymenovanie patrí vláde tretieho štátu vybranej po vzájomnej dohode strán a v prípade, ak sa na tom strany v lehote troch mesiacov nedohodnú, predsedovi Medzinárodného súdneho dvora. V prípade, že predseda Medzinárodného súdneho dvora je občanom jednej zo strán v spore, patrí táto úloha podpredsedovi dvora alebo ďalšiemu služobne najstaršiemu sudcovi dvora, ktorý nie je občanom strán.

Čl.8

Uvoľnené miesta, ktoré môžu vzniknúť v dôsledku úmrtia, odstúpenia, alebo z akéhokoľvek iného

dôvodu, sa obsadia v čo najkratšej lehote spôsobom stanoveným pre vymenovania.

Čl.9

1. Spory sa predkladajú osobitnej zmierovacej komisii prostredníctvom spoločnej žiadosti strán adresovanej predsedovi komisie, alebo ak nedôjde k dohode strán, prostredníctvom žiadosti ktorejkoľvek strany.

2. Žiadosť obsahuje po celkovom zhrnutí podstaty sporu výzvu, aby komisia prijala všetky nevyhnutné opatrenia s cieľom dospieť k mimosúdному riešeniu.

3. Ak žiadosť predloží len jedna zo strán, musí o nej bez meškania informovať druhú stranu.

Čl.10

1. Ak sa strany nedohodnú inak, bude osobitná zmierovacia komisia zasadať v sídle Rady Európy alebo na inom mieste určenom predsedom komisie.

2. Komisia môže kedykoľvek požiadať generálneho tajomníka Rady Európy o poskytnutie pomoci.

Čl.11

Činnosť osobitnej zmierovacej komisie je verejná, iba ak o tom rozhodne komisia so súhlasom strán.

Čl.12

1. Ak sa strany nedohodnú inak, osobitná zmierovacia komisia stanoví svoj procesný postup, ktorý v každom prípade musí zabezpečiť, aby boli obe strany vypočuté. Vo vzťahu k vyšetrovaniu, podľa ustanovení tohto dohovoru, komisia, pokiaľ jednomyseľne nerozhodne inak, postupuje v súlade s ustanoveniami III. časti Haagskeho dohovoru o pokojnom riešení medzinárodných sporov z 18. októbra 1907.

2. Strany sú pred zmierovacou komisiou zastúpené agentmi, ktorí konajú ako sprostredkovatelia medzi stranami a komisiou; stranám môžu pomáhať poradcovia a experti vymenovaní na tento účel a strany môžu požadovať, aby boli vypočuté všetky osoby, ktorých svedectvo považujú za potrebné.

3. Komisia je oprávnená požadovať ústne vysvetlenie od agentov, poradcov a expertov oboch strán a taktiež od všetkých osôb, ktoré bude považovať za potrebné predvolať, so súhlasom ich vlád.

Čl.13

Ak sa strany nedohodnú inak, osobitná zmierovacia komisia prijíma rozhodnutia väčšinou hlasov a s výnimkou procedurálnych otázok sú jej rozhodnutia platné len v prípade účasti všetkých jej členov.

Čl.14

Strany uľahčia činnosť osobitnej zmierovacej komisie, najmä jej poskytnú v čo najširšom

možnom rozsahu všetky relevantné dokumenty a informácie. Strany využijú dostupné prostriedky, aby umožnili komisii konať na svojom území a v súlade s ich právnym poriadkom predvolať a vypočúvať svedkov alebo expertov, ako aj uskutočniť ohliadku miesta.

Čl.15

1. Úlohou osobitnej zmierovacej komisie je objasniť sporné otázky, na tento účel vyšetrovaním alebo inak zhromaždiť všetky potrebné informácie a usilovať sa priviesť strany k dohode. Po preskúmaní prípadu môže stranám oznámiť podmienky riešenia, ktoré sa javí ako schodné, a stanoviť im lehotu na vyjadrenie.

2. Komisia na záver svojej činnosti vypracuje zápisnicu, ktorá podľa okolností prípadu obsahuje vyjadrenie, že strany dospeli k dohode, a ak je to potrebné, aj podmienky dohody, prípadne vyjadrenie, že nebolo možné dosiahnuť zmierenie. V zápisnici sa neuvedie, či rozhodnutia komisie boli prijaté jednomyseľne alebo väčšinou hlasov.

3. Ak sa strany nedohodnú inak, činnosť komisie sa skončí v lehote šiestich mesiacov odo dňa, keď bol komisii spor predložený.

Čl.16

Zápisnica komisie bude bez meškania doručená stranám. Môže byť zverejnená iba so súhlasom strán.

Čl.17

1. Počas činnosti komisie každý jej člen poberá odmenu, ktorej výška bude stanovená dohodou strán, pričom každá strana sa na nej bude podieľať rovnakým dielom.

2. Všeobecné výdavky spojené s činnosťou komisie budú rozdelené rovnakým spôsobom.

Čl.18

V prípade zmiešaných sporov, ktoré obsahujú otázky, ktoré je vhodné riešiť zmierovacím konaním, ako aj ďalšie otázky, ktoré je vhodné riešiť súdnym konaním, každá strana v spore má právo trvať na tom, aby zmierovaciemu konaniu predchádzalo súdne vysporiadanie právnych otázok.

Kapitola III: Rozhodcovské konanie

Čl.19

Vysoké zmluvné strany predložia na rozhodcovské konanie všetky spory, ktoré môžu vzniknúť medzi nimi, s výnimkou sporov uvedených v článku 1, a ktoré neboli urovnané v zmierovacom konaní, a to preto, že sa strany dohodli nepredložiť spor najskôr na zmierovacie konanie alebo že zmierovacie konanie bolo neúspešné.

Čl.20

1. Strana požadujúca, aby sa uskutočnilo rozhodcovské konanie, oboznámi druhú stranu s nárokom, ktorý má v úmysle predložiť v rámci rozhodcovského konania, so skutočnosťami, na ktorých je nárok založený, a s menom rozhodcu, ktorého vymenovala.

2. Ak sa strany v spore nedohodnú inak, rozhodcovský tribunál je zložený takto: Rozhodcovský tribunál sa skladá z piatich členov. Každá strana vymenuje jedného člena, ktorý môže byť jej občanom. Ďalší traja rozhodcovia vrátane predsedu sa určujú po vzájomnej dohode z občanov tretích štátov. Títo rozhodcovia musia byť občanmi rozdielnych štátov, nesmú mať obvyklý pobyt na území strán a nesmú byť v ich službách.

Čl.21

Ak sa vymenovanie členov rozhodcovského tribunálu neuskutoční v lehote troch mesiacov potom, ako jedna strana požiadala druhú stranu o vytvorenie rozhodcovského tribunálu, úloha vykonať nevyhnutné vymenovania patrí vláde tretieho štátu vybranej po vzájomnej dohode strán a v prípade, že sa strany nedohodnú v lehote troch mesiacov, predsedovi Medzinárodného súdneho dvora. V prípade, že predseda Medzinárodného súdneho dvora je občanom jednej zo strán v spore, táto úloha patrí podpredsedovi dvora alebo ďalšiemu služobne najstaršiemu sudcovi dvora, ktorý nie je občanom strán.

Čl.22

Uvoľnené miesta, ktoré môžu vzniknúť v dôsledku úmrtia, odstúpenia alebo z akéhokoľvek iného dôvodu, sa obsadia v čo najkratšej lehote spôsobom stanoveným pre vymenovania.

Čl.23

Strany uzavru osobitnú dohodu určujúcu predmet sporu a podrobnosti konania.

Čl.24

Ak osobitná dohoda neobsahuje náležitosti uvedené v článku 23, uplatňujú sa, pokiaľ je to možné, ustanovenia IV. časti Haagskeho dohovoru o pokojnom riešení medzinárodných sporov z 18. októbra 1907.

Čl.25

Ak v lehote troch mesiacov odo dňa vytvorenia rozhodcovského tribunálu nebude uzavretá osobitná dohoda, spor môže byť predložený tribunálu na základe žiadosti jednej zo strán.

Čl.26

Ak osobitná dohoda neobsahuje zodpovedajúce ustanovenia alebo ak osobitná dohoda nebola uzavretá, tribunál rozhodne "ex aequo et bono", pridržiavajúc sa všeobecných princípov

medzinárodného práva, rešpektujúc zmluvné záväzky a konečné rozhodnutia medzinárodných tribunálov, ktoré sú pre strany záväzné.

Kapitola IV: Všeobecné ustanovenia

Čl.27

Ustanovenia tohto dohovoru sa nepoužijú na spory

a) týkajúce sa skutočností alebo okolností pred nadobudnutím platnosti tohto dohovoru medzi stranami v spore,

b) o otázkach, ktoré podľa medzinárodného práva patria výlučne do vnútroštátnej jurisdikcie štátov.

Čl.28

1. Ustanovenia tohto dohovoru sa nepoužijú na spory, pri ktorých sa strany dohodli alebo sa môžu dohodnúť, že predložia spor na vyriešenie v rámci iného mierového urovnacieho konania. Vo vzťahu k sporom, ktoré spadajú do pôsobnosti článku 1, sa však Vysoké zmluvné strany vzdajú dovolávania sa takých dohôd uzavretých medzi nimi, ktoré neupravujú konanie vedúce k záväznému rozhodnutiu.

2. Tento dohovor sa v žiadnom prípade nedotýka vykonávania ustanovení Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného 4. novembra 1950, alebo Dodatkového protokolu k tomuto dohovoru, podpísaného 20. marca 1952.

Čl.29

1. V prípade sporov, ktorých predmet v súlade s vnútroštátnym právom jednej zo strán patrí do právomoci jej súdnych alebo správnych orgánov, môže táto strana vzniesť námietku proti tomu, aby sa v spore konalo podľa ktoréhokoľvek z postupov upravených týmto dohovorom, pokiaľ príslušný orgán v primeranej lehote nevydá konečné rozhodnutie.

2. Ak bolo vydané konečné rozhodnutie podľa vnútroštátneho práva príslušného štátu, nemožno postupovať v súlade s akýmkoľvek konaním v zmysle tohto dohovoru po uplynutí lehoty piatich rokov odo dňa tohto rozhodnutia.

Čl.30

Ak by bol výkon súdneho rozhodnutia alebo rozhodcovského nálezu v rozpore s rozhodnutím alebo opatrením vydaným súdom alebo iným orgánom jednej zo strán v spore a ak vnútroštátne právo tejto strany neumožňuje alebo iba čiastočne umožňuje zrušenie následkov tohto rozhodnutia alebo opatrenia, dvor alebo rozhodcovský tribunál, ak je to nevyhnutné, poskytne dotknutej strane uspokojivé zadostučinenie.

Čl.31

1. Vo všetkých prípadoch, keď je spor predmetom rozhodcovského alebo súdneho konania, a najmä vtedy, keď rozdielne postoje strán vyplývajú z činu už vykonaného alebo ktorý bude vykonaný, Medzinárodný súdny dvor, konajúc podľa článku 41 svojho štatútu, alebo rozhodcovský tribunál určí v najkratšej možnej lehote predbežné opatrenia, ktoré treba prijať. Strany v spore sú povinné tieto opatrenia akceptovať.

2. Ak je spor predložený zmierovacej komisii, môže odporučiť stranám prijať také predbežné opatrenia, aké považuje za vhodné.

3. Strany sa zdržia všetkých opatrení, ktoré by pravdepodobne mohli negatívne ovplyvniť výkon súdneho alebo rozhodcovského rozhodnutia alebo navrhnuté dohody zmierovacej komisie a vo všeobecnosti sa zdržia akéhokoľvek konania, ktoré by mohlo zhoršiť alebo rozšíriť spor.

Čl.32

1. Tento dohovor sa bude vykonávať medzi stranami aj v prípade, keď tretí štát, ktorý buď je, alebo nie je stranou tohto dohovoru, má záujem na spore.

2. V zmierovacom konaní sa strany môžu dohodnúť, že prizvú takýto tretí štát, aby vstúpil do konania.

Čl.33

1. Ak v súdnom alebo rozhodcovskom konaní má tretí štát názor, že spor sa týka jeho legitímnych záujmov, môže sa obrátiť na Medzinárodný súdny dvor alebo rozhodcovský tribunál so žiadosťou o vstup do konania ako tretia strana.

2. O tejto žiadosti rozhoduje dvor alebo tribunál.

Čl.34

1. Každá Vysoká zmluvná strana môže pri uložení ratifikačných listín vyhlásiť, že nebude viazaná

a) kapitolou III týkajúcou sa rozhodcovského konania alebo

b) kapitolami II a III týkajúcimi sa zmierovacieho konania a rozhodcovského konania.

2. Vysoká zmluvná strana sa môže dovolávať len tých ustanovení tohto dohovoru, ktorými je viazaná.

Čl.35

1. Vysoké zmluvné strany môžu urobiť iba výhrady, ktoré vylučujú použitie tohto dohovoru na spory týkajúce sa určitých prípadov alebo jasne určeného predmetu, ako je napríklad územný status alebo spory presne definovaných kategórií. Ak jedna z Vysokých zmluvných strán urobila výhradu, ostatné strany môžu uplatniť rovnakú výhradu vo vzťahu k tejto strane.

2. Predpokladá sa, pokiaľ nie je výslovne uvedené inak, že sa nijaká výhrada, ktorá bola urobená, nevzťahuje na zmierovacie konanie.

3. S výnimkou prípadu podľa odseku 4 tohto článku všetky výhrady musia byť urobené v čase uloženia ratifikačných listín k tomuto dohovoru.

4. Ak Vysoká zmluvná strana prijíma obligatórnu jurisdikciu Medzinárodného súdneho dvora podľa článku 36 ods. 2 jeho štatútu s výhradami alebo ak mení tieto výhrady, môže jednoduchým vyhlásením, v súlade s ustanoveniami odsekov 1 a 2 tohto článku urobiť rovnaké výhrady k tomuto dohovoru. Tieto výhrady nezavádzajú príslušnú Vysokú zmluvnú stranu záväzkov vyplývajúcich z tohto dohovoru vo vzťahu k sporom týkajúcim sa skutočností alebo okolností pred dňom urobenia výhrad. Tieto spory sa však podriadia príslušnému konaniu podľa podmienok tohto dohovoru v lehote jedného roka od uvedeného dňa.

Čl.36

Strana, ktorá je viazaná len časťou tohto dohovoru alebo ktorá urobila výhrady, môže kedykoľvek jednoduchým vyhlásením rozšíriť rozsah svojich záväzkov alebo odvolať všetky výhrady alebo len ich časť.

Čl.37

Vyhlásenia podľa článku 35 ods. 4 a článku 36 budú zaslané generálnemu tajomníkovi Rady Európy, ktorý zašle kópie ostatným Vysokým zmluvným stranám.

Čl.38

1. Spory týkajúce sa výkladu alebo vykonávania tohto dohovoru vrátane tých, ktoré sa týkajú klasifikácie sporov a rozsahu výhrad, budú predložené Medzinárodnému súdnemu dvoru. Námiетка týkajúca sa záväzku Vysokej zmluvnej strany predložiť príslušný spor na rozhodcovské konanie však môže byť predložená dvoru len v lehote troch mesiacov potom, čo jedna strana oznámila druhej strane úmysel obrátiť sa na rozhodcovské konanie. Každá takáto námiетка urobená po uplynutí tejto lehoty bude predložená na rozhodnutie rozhodcovskému tribunálu. Rozhodnutie dvora bude záväzné pre orgán, ktorý sa sporom zaoberá.

2. Predloženie spornej veci Medzinárodnému súdnemu dvoru podľa predchádzajúceho ustanovenia má za následok prerušenie príslušného zmierovacieho alebo rozhodcovského konania až do vyhlásenia

rozhodnutia dvora.

Čl.39

1. Každá Vysoká zmluvná strana sa podriadi rozhodnutiu Medzinárodného súdneho dvora alebo

nálezu rozhodcovského tribunálu v každom spore, ktorého je stranou.

2. Ak si jedna zo strán v spore nesplní záväzky z rozhodnutia Medzinárodného súdneho dvora alebo z nálezu rozhodcovského tribunálu, druhá strana v spore sa môže odvolať na Výbor ministrov Rady Európy. Ak to Výbor ministrov Rady Európy považuje za nevyhnutné, môže dvojtretinovou väčšinou zástupcov oprávnených zasadať vo výbore prijať odporúčania s cieľom zabezpečiť splnenie tohto rozhodnutia alebo nálezu.

Čl.40

1. Vysoká zmluvná strana môže tento dohovor vypovedať až po uplynutí lehoty piatich rokov odo dňa nadobudnutia platnosti tohto dohovoru pre túto stranu so šesťmesačnou výpovednou lehotou, ktorá začína plynúť od doručenia oznámenia generálnemu tajomníkovi Rady Európy; ten oznámi túto skutočnosť ostatným zmluvným stranám.

2. Výpoveď nezavahuje príslušnú Vysokú zmluvnú stranu záväzkov vyplývajúcich z tohto dohovoru vo vzťahu k sporom týkajúcim sa skutočností alebo okolností pred dňom oznámenia podľa predchádzajúceho odseku. Tieto spory sa však podriaďa príslušnému konaniu podľa podmienok tohto dohovoru v lehote jedného roka od tohto dňa.

3. Každá Vysoká zmluvná strana, ktorej zanikne členstvo v Rade Európy, prestáva byť za tých istých podmienok zmluvnou stranou tohto dohovoru v lehote jedného roka od tohto dňa.

Čl.41

1. Tento dohovor je otvorený na podpis členom Rady Európy. Dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Rady Európy.

2. Tento dohovor nadobudne platnosť dňom uloženia druhej ratifikačnej listiny.

3. Pre každého signatára, ktorý ratifikuje tento dohovor neskôr, nadobudne platnosť dňom uloženia jeho ratifikačnej listiny.

4. Generálny tajomník Rady Európy oznámi všetkým členom Rady Európy nadobudnutie platnosti dohovoru, ktoré Vysoké zmluvné strany ho ratifikovali, a každé neskoršie uloženie ratifikačných listín.

Na dôkaz toho podpísaní, riadne na to splnomocnení, podpísali tento dohovor. Dané v Štrasburgu 29. apríla 1957 v jednom vyhotovení, v anglickom a vo francúzskom jazyku, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť. Toto vyhotovenie bude uložené v archíve Rady Európy. Generálny tajomník zašle overené kópie každému signatárovi.

Vyhlásenie Slovenskej republiky o uznaní záväznej príslušnosti Medzinárodného súdneho dvora¹³

Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky oznamuje, že 28. mája 2004 bolo depositárovi Charty Organizácie Spojených národov a Štatútu Medzinárodného súdneho dvora (San Francisco 26. jún 1945), generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov odovzdané Vyhlásenie Slovenskej republiky o uznaní záväznej príslušnosti Medzinárodného súdneho dvora v súlade s článkom 36 ods. 2 Štatútu. Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas s vyhlásením svojím uznesením č. 849 z 10. marca 2004 a prezident Slovenskej republiky vyhlásenie podpísal 11. mája 2004. Vyhlásenie je účinné od 28. mája 2004.

Menom Slovenskej republiky mám česť vyhlásiť, že Slovenská republika uznáva za záväznú *ipso facto* a bez osobitnej dohody vo vzťahu ku ktorémukoľvek štátu, ktorý prijíma rovnaký záväzok, teda pod podmienkou vzájomnosti, príslušnosť Medzinárodného súdneho dvora v súlade s článkom 36 ods. 2 Štatútu Súdu v ktoromkoľvek právnom spore, ktorý vznikne po dni podpisu tohto vyhlásenia vo vzťahu k situáciám alebo skutočnostiam, ku ktorým dôjde po tomto dátume.

Toto vyhlásenie sa nevzťahuje na spory,

1. o ktorých sa strany dohodli, že ich budú riešiť iným prostriedkom mierového urovnania,

2. vo vzťahu ku ktorým ktorákoľvek druhá strana sporu prijala príslušnosť Medzinárodného súdneho dvora len vo vzťahu k tomuto sporu alebo na jeho účely alebo keď vyhlásenie o uznaní príslušnosti Súdu menom ktorejkoľvek druhej strany sporu bolo uložené menej ako dvanásť mesiacov pred podaním jednostrannej žiadosti predkladajúcej spor Súdu,

3. týkajúce sa ochrany životného prostredia,

4. týkajúce sa otázok, ktoré podľa medzinárodného práva patria výlučne do vnútornej právomoci Slovenskej republiky.

Slovenská republika si vyhradzuje právo kedykoľvek oznámením adresovaným generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov, a s účinnosťou od dňa obdržania takéhoto oznámenia pozmeniť alebo odvolať toto vyhlásenie.

V Bratislave 11. mája 2004

¹³ Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 427/2004 Z.z.

Osobitná dohoda o predložení sporu medzi SR a MR o projekte Gabčíkovo-Nagymaros Medzinárodnému súdnemu dvoru

Slovenská republika a Maďarská republika,

berúc do úvahy, že vznikol spor medzi Českou a Slovenskou Republikou o plnenie a skončenie Zmluvy o výstavbe a prevádzke Sústavy vodných diel Gabčíkovo - Nagymaros, podpísanej v Budapešti 16. septembra 1977, a súvisiacich dokumentov (ďalej len "Zmluva") a o výstavbe a prevádzke "dočasného riešenia",

majúc na zreteli, že Slovenská republika je jedným z dvoch nástupníckych štátov Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a výlučným nástupníckym štátom do práv a záväzkov týkajúcich sa projektu Gabčíkovo-Nagymaros,

uznávajúc, že príslušné strany neboli schopné vyriešiť tento spor rokovaním,

majúc na mysli, že maďarská a česko-slovenská delegáta vyjadrili svoj záväzok predložiť spor súvisiaci s projektom Gabčíkovo-Nagymaros vo všetkých jeho aspektoch záväznej medzinárodnej arbitráži alebo Medzinárodnému súdnemu dvoru,

želajúc si, aby tento spor vyriešil Medzinárodný súdny dvor,

pripomínajúc ich záväzok uplatňovať dovtedy, kým Medzinárodný súdny dvor vynesie rozsudok, taký dočasný vodohospodársky režim Dunaja, aký si strany dohodnú,

želajúc si ďalej vymedziť otázky predkladané Medzinárodnému súdnemu dvoru,

dohodli sa takto:

Čl.1

Strany predkladajú otázky uvedené v článku 2 Medzinárodnému súdnemu dvoru v súlade s článkom 40 ods. 1 Štatútu Medzinárodného súdneho dvora.

Čl.2

1. Súd sa žiada, aby na základe Zmluvy a pravidiel a zásad všeobecného medzinárodného práva, ako aj ďalších zmlúv, ktoré môže Súd považovať za aplikovateľné, rozhodol,

a) či Maďarská republika bola oprávnená prerušiť a následne, v roku 1989, zastaviť práce na projekte Nagymaros a časti projektu Gabčíkovo, za ktoré zodpovedala podľa Zmluvy Maďarská republika,

b) či Česká a Slovenská Federatívna Republika bola oprávnená pristúpiť v novembri 1991 k "dočasnému riešeniu" a uviesť tento systém do prevádzky od októbra 1992, ako je to opísané v Správe pracovnej

skupiny nezávislých expertov Komisie Európskych spoločenstiev, Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a Maďarskej republiky z 23. novembra 1992 (prehradenie Dunaja na riečnom kilometri 1851,7 na česko-slovenskom území a z toho vyplývajúce dôsledky na vodný tok a plavebnú cestu),

c) aké sú právne účinky notifikácie z 19. mája 1992 o skončení Zmluvy Maďarskou republikou.

2. Súd sa tiež žiada, aby určil právne prostriedky vrátane práv a záväzkov vyplývajúcich pre strany z jeho rozsudku o otázkach uvedených v odseku 1 tohto článku.

Čl.3

1. Všetky procesné otázky a otázky dokazovania sa budú riadiť ustanoveniami štatútu a rokovacieho poriadku Súdu.

2. Strany však žiadajú Súd, aby nariadil, že písomné konanie má pozostávať z

a) memoranda predloženého každou stranou do desiatich mesiacov odo dňa oznámenia tejto osobitnej dohody tajníkovi Medzinárodného súdneho dvora,

b) protimemoranda predloženého každou stranou do siedmich mesiacov odo dňa, keď každá strana dostala overenú kópiu memoranda,

c) odpovede predloženej každou stranou v takej časovej lehote, akú určí Súd.

d) Súd si môže vyžiadať od strán dodatočné písomné vyjadrenie, ak tak rozhodne.

3. Vyššie uvedené časti písomného materiálu a ich prílohy predložené tajníkovi sa neodovzdávajú druhej strane dovtedy, kým tajník nedostane zodpovedajúcu časť písomného materiálu od druhej strany.

Čl.4

1. Strany súhlasia s tým, že dovtedy, kým Súd vynesie konečný rozsudok, vypracujú a budú uplatňovať dočasný vodohospodársky režim Dunaja.

2. Ďalej súhlasia s tým, že ak v období, kým sa takýto režim vypracuje alebo bude uplatňovať, ktorákoľvek strana usúdi, že jej práva sú ohrozené postupom druhej strany, môže ak to bude potrebné, požadovať okamžité konzultácie a posudky expertov vrátane Komisie Európskych spoločenstiev za účelom ochrany týchto práv, a že nebude žiadať o ochranu Súd podaním žiadosti podľa čl. 41 štatútu.

3. Tento záväzok sa prijíma obidvoma stranami ako podstatný pre uzavretie a ďalšiu platnosť osobitnej dohody.

Čl.5

1. Strany prijímú rozsudok Súdu ako konečný a pre ne záväzný a vykonajú ho v dobrej viere a v plnom rozsahu.

2. Ihneď po doručení rozsudku začnú strany rokovanie o spôsobe jeho vykonania.

3. Ak strany nedosiahnu dohodu do šiestich mesiacov, ktorákoľvek strana môže požiadať Súd, aby vyniesol dodatečný rozsudok, ktorým určí spôsoby výkonu rozsudku.

Čl.6

1. Táto osobitná dohoda podlieha ratifikácii.

2. Ratifikačné listiny budú vymenené čo najskôr v Bruseli.

3. Táto dohoda nadobudne platnosť dňom výmeny ratifikačných listín. Potom bude spoločne notifikovaná tajomníkovi Súdu.

Na dôkaz toho dolupodpísaní, súc na to riadne splnomocnení, túto dohodu podpísali a pripojili k nej svoje pečate.

Dané v Bruseli 7. apríla 1993 v troch vyhotoveniach v anglickom jazyku.

Zodpovednosť v medzinárodnom práve

Návrh článkov o zodpovednosti štátov za medzinárodné protiprávne správanie sa¹⁴

(pracovný preklad)

Prvá časť: Medzinárodné protiprávne správanie sa štátu

I. kapitola: Všeobecné zásady

Článok 1

Zodpovednosť štátu za medzinárodné protiprávne správanie

Každé medzinárodné protiprávne správanie štátu vyvoláva jeho medzinárodnú zodpovednosť.

Článok 2

Prvky medzinárodne protiprávneho správania štátu

Za medzinárodné protiprávne správanie štátu sa považuje jeho konanie alebo opomenutie, ktoré

- mu možno pričítať podľa medzinárodného práva a ktorým
- porušuje medzinárodný záväzok.

Článok 3

Posúdenie správania štátu ako medzinárodne protiprávneho

Správanie štátu ako medzinárodne protiprávne sa posudzuje podľa medzinárodného práva. Takémuto jeho posúdeniu nebráni, že toto správanie sa podľa vnútroštátneho práva posudzuje ako zákonné.

II. kapitola: Pričítateľnosť konania štátu

Článok 4

Konanie štátnych orgánov

- (1) Konanie ktoréhokoľvek orgánu štátu sa bude pokladať za správanie štátu podľa medzinárodného práva, bez ohľadu na to, či ide o orgán zákonodarný, výkonný, súdny alebo iný, bez ohľadu na jeho postavenie v systéme štátnych orgánov, ako aj na jeho povahu ako ústredného orgánu alebo orgánu územnej jednotky štátu.
- (2) Za orgán štátu sa pokladá každá osoba alebo organizačná jednotka, ktoré majú takéto postavenie podľa vnútroštátneho práva.

Článok 5

Konanie osôb alebo organizačných jednotiek vykonávajúcich určité prvky štátnej moci

Za konanie štátu podľa medzinárodného práva sa pokladá aj konanie osoby alebo organizačnej jednotky, ktorá nie je štátnym orgánom podľa čl.4, ale ktorej štát zákonom zveril výkon určitých prvkov štátnej moci, pokiaľ táto osoba alebo jednotka v konkrétnom prípade konali v rozsahu tohto poverenia.

Článok 6

Konanie orgánov daných k dispozícii štátu iným štátom

Konanie orgánu daného k dispozícii štátu iným štátom sa podľa medzinárodného práva bude považovať za správanie štátu, ktorému bol takýto orgán daný k dispozícii, pokiaľ vykonáva určité prvky štátnej moci toho štátu, ktorému bol daný k dispozícii.

Článok 7

Prekročenie právomoci alebo konanie v rozpore s inštrukciami

Konanie štátneho orgánu, osoby alebo organizačnej jednotky oprávnenej na výkon určitých prvkov štátnej moci sa bude považovať za správanie sa štátu podľa

¹⁴ Responsibility of States for internationally wrongful acts: Resolution adopted by the General Assembly (A/RES/56/83).

medzinárodného práva aj vtedy, ak pri ňom dôjde k prekročeniu ich právomoci alebo je v rozpore s udelenými inštrukciami.

Článok 8

Konanie riadené alebo kontrolované štátom

Konanie osoby alebo skupiny osôb sa bude považovať za správanie sa štátu podľa medzinárodného práva, ak táto osoba alebo skupina osôb fakticky konali podľa inštrukcií štátu alebo pod jeho riadením alebo kontrolou.

Článok 9

Konanie štátu počas neexistencie lebo neprítomnosti štátnych orgánov

Konanie osoby alebo skupiny osôb sa bude považovať za správanie sa štátu podľa medzinárodného práva, ak fakticky vykonávajú prvky štátnej moci počas neexistencie alebo neprítomnosti orgánov štátu a za okolností, ktoré si ich výkon vyžadovali.

Článok 10

Konanie povstaleckého alebo iného hnutia

- (1) Konanie povstaleckého hnutia, ktoré sa stane novou vládou štátu, sa bude považovať za správanie sa tohto štátu podľa medzinárodného práva.
- (2) Konanie povstaleckého alebo iného hnutia, ktoré vyústilo do vytvorenia nového štátu na časti územia existujúceho štátu alebo územia pod jeho správou, sa bude považovať za správanie sa nového štátu podľa medzinárodného práva.
- (3) Tento článok nevyklučuje, aby sa štátu nemohlo pričítať akékoľvek konanie v spojitosti s povstaleckým alebo iným hnutím, ktoré sa bude považovať za jeho správanie v zmysle článkov 4 až 9.

Článok 11

Konanie uznané a akceptované štátom ako jeho vlastné

Aj konanie, ktoré nie je štátu pričítateľné podľa predchádzajúcich článkov, sa bude považovať za správanie sa štátu podľa medzinárodného práva v takom rozsahu, v akom ho štát uzná a akceptuje ako svoje vlastné.

III. kapitola: Porušenie medzinárodného záväzku

Článok 12

Porušenie medzinárodného záväzku

Porušenie medzinárodného záväzku nastane vtedy, keď správanie sa štátu nie je v súlade s tým, čo do neho záväzok požaduje, a to bez ohľadu na jeho povahu a charakter.

Článok 13

Medzinárodný záväzok musí byť platný

Správanie sa štátu nie je porušením medzinárodného záväzku, iba ak ním bol štát viazaný v čase správania sa, ktoré s ním nebolo v súlade.

Článok 14

Pokračujúce porušovanie medzinárodného záväzku

- (1) porušenie medzinárodného záväzku správaním sa štátu, ktoré nemá pokračujúcu povahu, nastáva v okamihu, keď k takémuto správaniu sa došlo, aj vtedy, keď účinky naďalej pretrvávajú.
- (2) Porušenie medzinárodného záväzku pokračujúcim správaním sa štátu trvá po celú dobu, počas ktorej toto správanie sa nie je v súlade s medzinárodným záväzkom.
- (3) Porušenie medzinárodného záväzku vyžadujúceho od štátu predísť konkrétnej udalosti nastáva okamihom, keď k nej došlo, a trvá po celú dobu, počas ktorej táto udalosť pretrváva a je v nesúlade s medzinárodným záväzkom.

Článok 15

Porušenie medzinárodného záväzku zloženými správaniami sa

- (1) Porušenie medzinárodného záväzku štátom prostredníctvom série konaní lebo opomenutí vyúsťujúcich vo svojom súhrne do protiprávnosti nastáva vtedy, keď takéto konanie alebo opomenutie spolu s inými konaniami alebo opomenutiami stačí na ich posúdenie ako protiprávných.
- (2) V takomto prípade sa porušenie vzťahuje na celé obdobie, počínajúc prvým z konaní alebo opomenutí z celej série a po celú dobu, počas ktorej sa opakovali a zostávali v rozpore s medzinárodným záväzkom.

IV. kapitola: Zodpovednosť štátu v spojení so správaním sa iného štátu

Článok 16

Pomoc alebo podpora pri uskutočnení medzinárodne protiprávneho správania sa

Štát, ktorý pomáha alebo podporuje iný štát pri medzinárodne protiprávnom správaní sa, za to nesie medzinárodnú zodpovednosť, ak

- a) takýto štát si bol vedomý okolností medzinárodne protiprávneho správania sa a ak
- b) by k takémuto správaniu sa došlo, považovalo by sa za medzinárodne protiprávne.

Článok 17

Riadenie alebo kontrola medzinárodne protiprávneho správania sa

Štát, ktorý riadi alebo kontroluje iný štát pri medzinárodne protiprávnom správaní, bude za to medzinárodne zodpovedný,

- a) ak takýto štát si bol vedomý okolností medzinárodne protiprávneho správania sa, a ak
- b) by k takémuto správaní sa došlo, považovalo vy sa za medzinárodne protiprávne.

Článok 18

Donútenie iného štátu

Štát, ktorý núti iný štát k medzinárodne protiprávnemu správaní sa, bude zaň zodpovedný, ak

- a) v dôsledku donútenia bude takéto správanie sa posúdené ako medzinárodne protiprávne správanie sa donúteného štátu a
- b) donútený štát ho uskutočnil, hoci si bol vedomý okolností takéhoto svojho správania sa.

Článok 19

Účinky tejto kapitoly

Táto kapitola nie je na ujmu medzinárodnej zodpovednosti štátu, ktorý uskutočnil takéto správanie sa podľa akéhokoľvek ďalšieho ustanovenia týchto článkov a ani medzinárodnej zodpovednosti akéhokoľvek ďalšieho štátu.

V. kapitola: Okolnosti vylučujúce protiprávnosť

Článok 20

Súhlas

Platne daný súhlas štátu s protiprávnym správaním sa iného štátu vylučuje jeho protiprávnosť voči štátu, ktorý súhlas udelil, pokiaľ správanie sa štátu zostalo v medziach udeleného súhlasu.

Článok 21

Sebaobrana

Protiprávnosť správania sa štátu je vylúčená, pokiaľ predstavuje zákonné opatrenie sebaobrany v súlade s Chartou OSN.

Článok 22

Protiopatrenia voči medzinárodne protiprávnemu správaníu

Protiprávnosť správania sa štátu, ktoré nie je v súlade s jeho medzinárodným záväzkom voči inému štátu, je vylúčená v takom rozsahu, v akom

ho možno považovať za protiopatrenie podľa druhej kapitoly tretej časti týchto článkov

Článok 23

Vyššia moc

- (1) Protiprávnosť správania sa štátu, ktoré nie je v súlade s medzinárodným záväzkom, je vylúčená, ak jeho správanie sa je dôsledkom vyššej moci, to znamená udalosti spôsobenej neodvratnou silou alebo nepredvídateľnou udalosťou, ktoré sa vymykajú kontrole štátu, a následkom ktorých je vznik okolností, ktoré štátu podstatnou mierou znemožnili správať sa v súlade s medzinárodným záväzkom.
- (2) Odsek 1 sa nepoužije,
  - a) Ak stav vyššej moci nastal výlučne v dôsledku správania sa štátu, ktorý sa ho dovoľáva, alebo v dôsledku takéhoto jeho správania sa v spojení s inými faktormi, alebo ak
  - b) Štát predpokladal riziko vzniku takejto situácie.

Článok 24

Tieseň

- (1) Protiprávnosť správania sa štátu, ktoré nie je v súlade s jeho medzinárodným záväzkom, je vylúčená, ak pre jeho pôvodcu bolo jedinou rozumnou cestou ako stave tiesne zachrániť svoj život alebo životy osôb zverených do jeho starostlivosti.
- (2) Odsek 1 sa nepoužije,
  - a) Ak stav tiesne nastal výlučne v dôsledku správania sa štátu, ktorý sa jej dovoľáva, alebo v dôsledku takéhoto jeho správania sa v spojení s inými faktormi, alebo ak
  - b) Takéto správanie sa štátu je spôsobilé privodiť porovnateľné alebo väčšie nebezpečenstvo.

Článok 25

Núdzna

- (1) Štát sa nemôže dovoľávať stavu núdze ako okolnosti vylučujúcej protiprávnosť správania sa, ktoré nie je v súlade s jeho medzinárodným záväzkom, iba ak takéto jeho správanie sa
  - a) je jediným spôsobom ochrany jeho podstatného záujmu proti závažnému a bezprostrednému nebezpečenstvu, a
  - b) takéto jeho správanie sa závažným spôsobom nepostihne podstatné záujmy štátu, alebo štátov, vo vzťahu ku ktorým je medzinárodný záväzok v platnosti, alebo podstatné záujmy medzinárodného spoločenstva ako celku.

- (2) Stav nůdže sa však nemožno dovolávať,
- Ak medzinárodný záväzok vylučuje možnosť dovolávať sa stavu nůdže, alebo ak
  - Štát sám prispel k vzniku stavu nůdže.

Článok 26

Plnenie kogentných noriem

Nič v tejto kapitole nevyklučuje protiprávnosť akéhokoľvek správania sa štátu, ktoré nie je v súlade s jeho záväzkom vyplývajúcim z kogentnej normy všeobecného medzinárodného práva.

Článok 27

Odvolanie sa na okolnosť vylučujúcu protiprávnosť

Odvolanie sa na okolnosť vylučujúcu protiprávnosť v súlade s touto kapitolou nie je na ujmu

- Plneniu medzinárodného záväzku, o ktorý ide, a v rozsahu, v ktorom okolnosť vylučujúca protiprávnosť už naďalej neexistuje,
- Náhrade akejkoľvek materiálnej škody spôsobenej správaním sa, pri ktorom sa štát odvolal na okolnosť vylučujúcu protiprávnosť.

Druhá časť: Obsah medzinárodnej zodpovednosti štátu

I. kapitola: Všeobecné zásady

Článok 28

Právne následky medzinárodne protiprávneho správania sa

Medzinárodná zodpovednosť štátu je spôsobená medzinárodne protiprávnym správaním sa štátu podľa ustanovení tejto časti a s právnymi dôsledkami, ktoré sú upravené v tejto časti.

Článok 29

Pokračujúci záväzok plnenia

Právne dôsledky medzinárodne protiprávneho správania sa štátu podľa tejto časti sa netýkajú záväzku zodpovedného štátu naďalej pokračovať v plnení porušeného medzinárodného záväzku.

Článok 30

Záväzok prestať a neopakovať medzinárodné protiprávne správanie sa

Štát zodpovedný za medzinárodne protiprávne správanie sa je povinný

- Prestať s takýmto správaním sa v prípade, ak pokračovalo,
- Ak to okolnosti vyžadujú, ponúknuť zodpovedajúce ubezpečenie alebo

garancie, že k opakovaniu takéhoto jeho správania už nedôjde.

Článok 31

Náhrada škody

- Zodpovedný štát je povinný poskytnúť plnú náhradu škody spôsobenej medzinárodne protiprávnym správaním.
- Škodou sa rozumie akákoľvek materiálna alebo morálna ujma spôsobená medzinárodne protiprávnym správaním sa štátu.

Článok 32

Nemožnosť použitia vnútroštátneho práva

Zodpovedný štát sa nesmie dovolávať ustanovení svojho vnútroštátneho práva ako dôvodu na neplnenie záväzkov, ktoré mu vyplývajú z tejto časti.

Článok 33

Rozsah medzinárodných záväzkov upravených v tejto časti

- Záväzkami zodpovedného štátu podľa tejto časti môže byť viazaný aj iný štát, viaceré štáty alebo medzinárodné spoločenstvo ako celok v závislosti od povahy a obsahu medzinárodného záväzku, ako aj od okolností jeho porušenia.
- Táto časť nie je na ujmu žiadnemu právu, ktoré môže vzniknúť z medzinárodnej zodpovednosti štátu priamo akejkoľvek osobe alebo organizačnej jednotke odlišnej od štátu.

II. kapitola: Náhrada škody

Článok 34

Spôsoby náhrady škody

Úplná náhrada škody spôsobenej medzinárodne protiprávnym správaním sa vykoná navrátením do pôvodného stavu, kompenzáciou alebo satisfakciou buď samostatne, alebo v ich vzájomnej kombinácii a v súlade s touto kapitolou.

Článok 35

Navrátenie do pôvodného stavu

Štát zodpovedný za medzinárodne protiprávne správanie sa je povinný navrátiť vec do pôvodného stavu, to znamená obnoviť situáciu, ktorá existovala pred jeho medzinárodne protiprávnym správaním sa, za predpokladu a v rozsahu, v ktorom toto navrátenie

- Nie je materiálne nemožné,
- Nie je spojené s neprimeranými nákladmi vo vzťahu k úžitku, ktorý vznikne v dôsledku navrátenia do pôvodného stavu namiesto kompenzácie.

Článok 36

Kompenzácia

- (1) Štát zodpovedný za medzinárodne protiprávne správanie sa je povinný kompenzovať takto vzniknutú škodu, pokiaľ nie je vhodnejšie ju nahradiť navrátením do pôvodného stavu.
- (2) Kompenzácia sa vzťahuje na každú finančne vyčísliteľnú škodu vrátane straty na zisku v rozsahu, v akom bola škoda potvrdená.

Článok 37

Satisfakcia

- (1) Štát zodpovedný za medzinárodne protiprávne správanie sa je povinný poskytnúť satisfakciu za takto vzniknutú škodu, pokiaľ nie je vhodnejšie nahradiť ju uvedením do pôvodného stavu alebo jej kompenzáciou.
- (2) Satisfakcia môže spočívať v priznaní sa štátu k porušeniu medzinárodného záväzku, vo vyjadrení ľútosťi, vo formálnom ospravedlnení alebo v inom primeranom spôsobe náhrady.
- (3) Satisfakcia však nemôže byť neprimeraná vo vzťahu ku škode a zodpovedný štát nesmie pokorovať.

Článok 38

Úrok

- (1) V súlade s touto kapitolou bude uhradený aj úrok z akéhokoľvek peňažného vkladu, ak je to nevyhnutné na dosiahnutie úplnej náhrady škody. Na dosiahnutie takéhoto výsledku sa určí úroková sadzba a spôsob jej výpočtu.
- (2) Úrok sa začína rátať od okamihu, keď mal byť vyplatený peňažný vklad, a ráta sa až do doby, keď bol záväzok zaplatiť vklad splnený.

Článok 39

Podiel na vzniku škody

Pri určení náhrady škody sa bude brať do úvahy aj podiel poškodeného štátu na vzniku škody v dôsledku jeho úmyselného alebo nedbanlivostného konania alebo opomenutia, ako aj podiel akejkolvek inej osoby alebo organizačnej jednotky, voči ktorým možno náhradu uplatniť.

III. kapitola: Závažné porušenie záväzkov vyplývajúcich z kogentných noriem všeobecného medzinárodného práva

Článok 40

Uplatňovanie tejto kapitoly

- (1) Táto kapitola upravuje medzinárodnú zodpovednosť, ktorá vznikla v dôsledku

závažného porušenia záväzku vyplývajúceho pre štát z kogentnej normy všeobecného medzinárodného práva.

- (2) Porušenie záväzku sa považuje za závažné vtedy, ak zahŕňa jeho hrubé alebo systematické neplnenie zodpovedným štátom.

Článok 41

Osobitné dôsledky závažného porušenia záväzku podľa kogentnej normy medzinárodného práva

- (1) Štáty budú všetkými zákonnými prostriedkami podľa článku 40 spolupracovať na ukončení akéhokoľvek závažného porušenia záväzku vyplývajúceho z kogentnej normy.
- (2) Žiadny štát neuzná zákonnosť situácie vzniknutej v dôsledku závažného porušenia kogentnej normy v zmysle článku 40 a neposkytne ani žiadnu pomoc alebo podporu na jej udržanie.
- (3) Tento článok nie je na ujmu iným dôsledkom, na ktoré sa odvoláva táto časť, ani ďalším dôsledkom, ktoré sa na takéto porušenie podľa medzinárodného práva môžu vzťahovať.

Tretia časť: Uplatňovanie medzinárodnej zodpovednosti štátu

I. kapitola: Dovolanie sa zodpovednosti štátu

Článok 42

Dovolanie sa zodpovednosti poškodeným štátom

Poškodený štát viazaný porušeným záväzkom je oprávnený dovolávať sa zodpovednosti iného štátu

- a) individuálne, alebo
- b) skupina štátov vrátane poškodeného štátu alebo medzinárodné spoločenstvo ako celok, pričom porušený záväzok
  - ba) osobitne postihuje poškodený štát, alebo
  - bb) skupina štátov vtedy, keď sa v dôsledku povahy porušeného záväzku výrazne zmení postavenie všetkých ostatných štátov, ktoré sú ním viazané, a vo vzťahu k jeho budúcemu uplatňovaniu.

Článok 43

Oznámenie nároku poškodeného štátu

- (1) Poškodený štát dovolávajúci sa zodpovednosti iného štátu ho oboznámi so svojim nárokom.
- (2) Poškodený štát môže predovšetkým špecifikovať:
  - a) Konanie, ktoré by mal zodpovedný štát uskutočniť na ukončenie svojho trvajúceho protiprávneho správania sa,

- b) Aký druh náhrady škody by sa mal poskytnúť v súlade s ustanoveniami druhej časti.

Článok 44

Prípustnosť nárokov

Zodpovednosti iného štátu sa nemožno dovolávať, ak

- a) Nárok nebol uplatnený v súlade s akýmkoľvek uplatniteľným pravidlom vzťahujúcim sa na „národnosť“ nároku,
- b) Uplatneniu nároku musí predchádzať vyčerpanie vnútroštátnych právnych prostriedkov nápravy a hoci tieto prostriedky nápravy boli poškodenému štátu prístupné a predstavujú účinné právne prostriedky nápravy, neboli vyčerpané.

Článok 45

Zánik práva dovolávať sa zodpovednosti

- a) sa poškodený štát platne vzdal svojho nároku
- b) v dôsledku jeho správania ho treba považovať za taký, ktorý platne súhlasil s prepadnutím jeho nároku

Článok 46

Viacero poškodených štátov

Ak je tým istým medzinárodne protiprávnym správaním sa poškodených viacero štátov, každý z nich sa môže samostatne dovolávať zodpovednosti štátu konajúceho protiprávne.

Článok 47

Viacero zodpovedných štátov

- (1) Ak je viacero štátov zodpovedných za to isté medzinárodne protiprávne správanie sa, dovolávať sa zodpovednosti možno voči ktorémukoľvek z nich.
- (2) Odsek 1:
  - a) žiadnemu poškodenému štátu nedovoľuje opätovné uplatňovanie nároku na náhradu škody v miere prevyšujúcej jej reálnu výšku,
  - b) nie je na ujmu akémukoľvek právu poškodeného štátu na náhradu škody voči iným zodpovedným štátom.

Článok 48

Dovolávanie sa zodpovednosti štátom, ktorý nie je poškodený

- (1) Aj štát, ktorý nie je poškodený, sa môže dovolávať zodpovednosti iného štátu v súlade s odsekom 2, pokiaľ
  - a) Porušeným záväzkom je viazaná skupina štátov vrátane toho, ktorý sa zodpovednosti dovoláva, pričom tento záväzok bol prijatý na ochranu kolektívneho záujmu štátov, alebo

- b) Porušeným záväzkom je viazané medzinárodné spoločenstvo ako celok.
- (2) Každý štát dovolávajúci sa zodpovednosti v súlade s odsekom 1 môže od zodpovedného štátu požadovať
  - a) Aby upustil od medzinárodne protiprávneho správania sa a v súlade s článkom 30 prijal zabezpečenia a garancie, že nedôjde k jeho opakovaniu, a
  - b) Splnenie záväzku na náhradu škody podľa predchádzajúcich článkov v záujme poškodeného štátu alebo „užívateľov“ porušeného záväzku.
- (3) Požiadavky spojené s dovolaním sa zodpovednosti poškodeným štátom podľa článkov 43, 44 a 45 sa použijú aj voči štátu oprávnenému domáhať sa zodpovednosti podľa odseku 1 tohto článku.

II. kapitola: Protiopatrenia

Článok 49

Predmet a medze protiopatrenia

- (1) Poškodený štát môže voči štátu zodpovednému za medzinárodne protiprávne správanie sa siahnuť iba k takým protiopatreniam, cieľom ktorých je donútiť ho k splneniu záväzku podľa druhej časti.
- (2) Protiopatrenia sa obmedzujú na dočasné neplnenie medzinárodných záväzkov štátom, ktorý ich vykonáva, voči zodpovednému štátu.
- (3) Pokiaľ je to možné, protiopatrenia sa budú vykonávať tak, aby umožnili pokračovať v plnení nimi dotknutých medzinárodných záväzkov.

Článok 50

Záväzky, ktoré protiopatreniami nesmú byť dotknuté

- (1) Protiopatreniami nesmú byť dotknuté:
  - a) Záväzok zdržať sa hrozby silou alebo použitia sily upravený v Charte OSN,
  - b) Záväzky na ochranu základných ľudských práv,
  - c) Záväzky humanitárnej povahy zakazujúce represálie,
  - d) Iné záväzky vyplývajúce z kogentných noriem všeobecného medzinárodného práva.
- (2) Štát vykonávajúci protiopatrenia je povinný plniť si záväzky:
  - a) Podľa akejkolvek procedúry pokojného riešenia sporov použiteľnej medzi ním a zodpovedným štátom,
  - b) Týkajúce sa nedotknuteľnosti diplomatických a konzulárnych priestorov, archívov a dokumentov.

Článok 51

Primeranosť

Protiopatrenia musia byť primerané utrpenej škode pri zohľadnení závažnosti medzinárodne protiprávneho správania sa, ako aj práv, o ktoré ide.

Článok 52

Podmienky použitia protiopatrení

- (1) Predtým, ako poškodený štát siahne k protiopatreniam, je povinný:
  - a) V súlade s článkom 43 vyzvať zodpovedný štát na splnenie záväzkov podľa druhej časti,
  - b) Oznámiť zodpovednému štátu každé svoje rozhodnutie o začatí protiopatrení a ponúknuť mu rokovanie,
- (2) Napriek odseku 1 písm. b) tohto článku, poškodený štát môže podniknúť naliehavé protiopatrenia na ochranu svojich práv.
- (3) Protiopatrenia sa nemôžu uskutočniť a v prípade, ak sa začali, musia byť bez zbytočného odkladu prerušené, ak sa
  - a) Medzinárodne protiprávne správanie sa ukončilo, a
  - b) Spor je pred súdom alebo tribunálom oprávneným rozhodnúť ho spôsobom záväzným pre sporové strany.
- (4) Odsek 3 sa nepoužije, ak zodpovedný štát nevyužíva procedúru mierového riešenia sporov v dobrej viere.

Článok 53

Ukončenie protiopatrení

Protiopatrenia sa ukončia ihneď po tom, čo zodpovedný štát začne plniť svoje záväzky podľa druhej časti vzťahujúce sa na jeho medzinárodne protiprávne správanie sa.

Článok 54

Opatrenie prijaté iným ako poškodeným štátom

Táto kapitola nie je na ujmu právu žiadneho štátu podľa článku 48 ods. 1 dovolávať sa zodpovednosti iného štátu, prijímať voči nemu zákonné opatrenia na zastavenie porušovania medzinárodného záväzku a na náhradu škody v záujme poškodeného štátu alebo užívateľov porušeného záväzku.

Štvrtá časť: Všeobecné ustanovenia

Článok 55

Lex specialis

Tieto články sa nepoužijú vtedy a v takom rozsahu, v akom sú podmienky medzinárodne protiprávneho správania, obsahu alebo spôsobu uplatnenia medzinárodnej zodpovednosti upravené osobitnými pravidlami medzinárodného práva.

Článok 56

Zodpovednosť štátu neupravená týmito článkami

Použiteľné pravidlá medzinárodného práva aj naďalej upravujú otázky týkajúce sa zodpovednosti štátu za medzinárodne protiprávne správanie sa v rozsahu, v ktorom nie sú upravené týmito článkami.

Článok 57

Zodpovednosť medzinárodných organizácií

Tieto články nie sú na ujmu žiadnej otázky zodpovednosti medzinárodnej organizácie alebo akéhokoľvek štátu vo vzťahu ku konaniu medzinárodnej organizácie.

Článok 58

Individuálna zodpovednosť

Tieto články nie sú na ujmu akejkolvek otázky individuálnej zodpovednosti jednotlivca konajúceho v mene štátu.

Článok 59

Charta Organizácie Spojených národov

Tieto články nie sú na ujmu Charte Organizácie Spojených národov.

Návrh článkov o zodpovednosti medzinárodných organizácií¹⁵

(pracovný preklad – výňatok)¹⁶

Zodpovednosť medzinárodných organizácií

Prvá časť: Úvodné ustanovenia

Článok 1

Rozsah predkladaného Návrhu článkov

1. Tento Návrh článkov sa vzťahuje na medzinárodnú zodpovednosť medzinárodných

---

¹⁵ Prijaté Komisiou pre medzinárodné právo na jej 36 zasadaní v roku 2011 a podané Valnému zhromaždeniu ako časť Správy komisie o prácach na danom zasadaní (A/66/10, par. 87). Správa bude uverejnená v *Yearbook of the International Law Commission, 2011*, vol. II, part II. Dostupné online: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/9_11_2011.pdf.

¹⁶ V tejto časti sú uvedené len tie ustanovenia Návrhu článkov o zodpovednosti medzinárodných organizácií, ktoré prinášajú osobitnú úpravu. Pre ustanovenia o zodpovednosti medzinárodných organizácií v prehľade neuvedené (okolnosti vylučujúce protiprávnosť, uplatňovanie zodpovednosti, protiopatrenia) sa primerane aplikujú ustanovenia Návrhu článkov o zodpovednosti štátov za medzinárodne protiprávne správanie sa.

organizácií za medzinárodne protiprávne správanie sa

2. Tento Návrh článkov sa tiež vzťahuje na medzinárodnú zodpovednosť štátu za medzinárodne protiprávne správanie sa v spojení s konaním medzinárodnej organizácie

Článok 2

Použitie pojmov

Pre účely tohto Návrhu článkov

(a) „medzinárodá organizácia“ je organizácia založená medzinárodnou zmluvou alebo iným nástrojom podľa medzinárodného práva a majúca vlastnú medzinárodnoprávnú subjektivitu. Medzinárodné organizácie môžu mať za členov aj iné subjekty okrem štátov

(b) „pravidlá medzinárodnej organizácie“ sú najmä, zakladajúce akty, rozhodnutia, rezolúcie a ostatné akty medzinárodných organizácií prijatých v súlade s týmito aktmi a praxou organizácie

(c) „orgán medzinárodnej organizácie“ je akákoľvek osoba, alebo iný subjekt, ktorý má toto postavenie podľa pravidiel organizácie

(d) „agent medzinárodnej organizácie“ je úradník, alebo iná osoba alebo subjekt, odlišná od orgánu, ktorá je poverená organizáciu na vykonanie, alebo napomáhanie pri vykonaní, niektorej z úloh organizácie a skrz ktorú organizácia koná

Druhá časť: Medzinárodné protiprávne správanie sa medzinárodnej organizácie

Kapitola I: Všeobecné zásady

Článok 3

Zodpovednosť medzinárodnej organizácie za medzinárodné protiprávne správanie

Každé medzinárodne protiprávne správanie medzinárodnej organizácie vyvoláva jej medzinárodnú zodpovednosť.

Článok 4

Prvky medzinárodne protiprávneho správania medzinárodnej organizácie

Za medzinárodne protiprávne správanie medzinárodnej organizácie sa považuje jej konanie alebo opomenutie, ktoré

(a) jej možno pričítať podľa medzinárodného práva a ktorým

(b) porušuje medzinárodný záväzok.

Článok 3

Posúdenie správania medzinárodnej organizácie ako medzinárodne protiprávneho

Správanie medzinárodnej organizácie ako medzinárodne protiprávne sa posudzuje podľa medzinárodného práva.

Kapitola II: Pričítateľnosť konania medzinárodnej organizácii

Článok 6

Konanie orgánov alebo agentov medzinárodnej organizácie

1. Konanie orgánu alebo agenta medzinárodnej organizácie pri výkone právomoci tohto orgánu alebo agenta bude posudzované ako konanie organizácie podľa medzinárodného práva, bez ohľadu na postavenie orgánu, alebo agenta voči organizácií

2. Pravidlá organizácie sa uplatňujú pri určení úloh jej orgánov a agentov

Článok 7

Konanie orgánov štátu alebo orgánov či agentov medzinárodnej organizácie daných k dispozícií inou medzinárodnou organizáciou

Konanie orgánu štátu, alebo orgánu či agenta medzinárodnej organizácie, ktorý je daný k dispozícií inou medzinárodnou organizáciou sa bude podľa medzinárodného práva posudzovať ako konanie medzinárodnej organizácie, ktorej bol orgán, alebo agent daný k dispozícií ak táto organizácia vykonáva efektívnu kontrolu nad týmito konaním.

Článok 8

Prekročenie právomocí alebo konanie v rozpore s inštrukciami

Konanie orgánu alebo agenta medzinárodnej organizácie sa bude považovať za správanie sa štátu podľa medzinárodného práva ak orgán alebo agent konajú v rámci právomoci danej organizácie aj vtedy, ak pri ňom dôjde k prekročeniu ich právomoci alebo je v rozpore s udelenými inštrukciami.

Článok 9

Konanie uznané a akceptované medzinárodnou organizáciou ako jej vlastné

Konanie, ktoré nie je medzinárodnej organizácii pričítateľné podľa článkov 6 a 8, sa bude aj napriek tomu považovať za správanie sa medzinárodnej organizácie podľa medzinárodného práva v takom rozsahu, v akom ho štát uzná a akceptuje ako svoje vlastné.

Kapitola III: Porušenie medzinárodného záväzku

Článok 10

Existencia porušenia medzinárodného záväzku

1. Porušenie medzinárodného záväzku medzinárodnou organizáciou nastane vtedy, ak konanie medzinárodnej organizácie nie je v súlade s tým čo vyžaduje záväzok, a to bez ohľadu na jeho pôvod alebo povahu

2. Odsek 1 zahŕňa porušenie akéhokoľvek medzinárodného záväzku, ktorý môže vzniknúť medzinárodnej organizácii voči jej členským štátom podľa pravidiel tejto organizácie.

Článok 11

Medzinárodný záväzok platný pre medzinárodnú organizáciu

Správanie sa medzinárodnej organizácie nie je porušením medzinárodného záväzku, iba ak ním bola medzinárodná organizácia viazaná v čase správania sa, ktoré s ním nebolo v súlade.

Článok 12

Pokračujúce porušovanie medzinárodného záväzku

1. Porušenie medzinárodného záväzku správaním sa medzinárodnej organizácie, ktoré nemá pokračujúcu povahu, nastáva v okamihu, keď k takémuto správaniu sa došlo, aj vtedy, keď účinky naďalej pretrvávajú.

2. Porušenie medzinárodného záväzku pokračujúcim správaním sa medzinárodnej organizácie trvá po celú dobu, počas ktorej toto správanie sa nie je v súlade s medzinárodným záväzkom.

3. Porušenie medzinárodného záväzku vyžadujúceho od medzinárodnej organizácie predísť konkrétnej udalosti nastáva okamihom, keď k nej došlo, a trvá po celú dobu, počas ktorej táto udalosť pretrváva a je v nesúlade s medzinárodným záväzkom.

Článok 13

Porušenie medzinárodného záväzku zloženými správaniami sa

1. Porušenie medzinárodného záväzku medzinárodnou organizáciou prostredníctvom série konaní lebo opomenutí vyúsťujúcich vo svojom súhrne do protiprávnosti nastáva vtedy, keď takéto konanie alebo opomenutie spolu s inými konaniami alebo opomenutiami stačí na ich posúdenie ako protiprávných.

2. V takomto prípade sa porušenie vzťahuje na celé obdobie, počínajúc prvým z konaní alebo opomenutí z celej série a po celú dobu, počas ktorej sa opakovali a zostávali v rozpore s medzinárodným záväzkom.

Kapitola IV: Zodpovednosť medzinárodnej organizácie v spojení s konaním štátu alebo inej medzinárodnej organizácie

Článok 14

Pomoc alebo podpora pri uskutočnení medzinárodne protiprávneho správania

Medzinárodná organizácia, ktorá pomáha alebo podporuje štát, alebo inú medzinárodnú organizáciu pri medzinárodne protiprávnom správaní sa, za to nesie medzinárodnú zodpovednosť, ak

(a) si bola (podporujúca) medzinárodná organizácia vedomá okolností medzinárodne protiprávneho správania sa a ak

(b) by k takémuto správaniu medzinárodnej organizácie došlo, považovalo by sa za medzinárodne protiprávne.

Článok 15

Riadenie a kontrola medzinárodne protiprávneho správania

Medzinárodná organizácia, ktorá riadi a kontroluje štát alebo inú medzinárodnú organizáciu pri medzinárodne protiprávnom správaní, je zaň medzinárodne zodpovedná ak:

(a) ak taká medzinárodná organizácia si bola vedomá okolností medzinárodne protiprávneho správania sa

(b) konanie by bolo medzinárodne protiprávne, ak by bolo vykonané touto organizáciou

Článok 16

Donútenie štátu, alebo inej medzinárodnej organizácie

Medzinárodná organizácia, ktorá donúti štát alebo inú medzinárodnú organizáciu k medzinárodnému protiprávnemu správaniu sa je za toto správanie sa zodpovedná ak:

(a) v dôsledku donútenia bude takéto správanie posúdené ako medzinárodne protiprávne správanie sa donúteného štátu alebo medzinárodnej organizácie

(b) donucujúca medzinárodná organizácia tak urobila vedomá si okolností správania sa

Článok 17

Obchádzanie medzinárodných záväzkov rozhodnutiami a autorizáciami adresovaných členským štátom

1. Medzinárodná organizácia je medzinárodné zodpovedná ak obchádza niektorý zo svojich medzinárodných záväzkov prijímaním rozhodnutí zaväzujúcich členské štáty alebo medzinárodné organizácie k správaniu, ktoré by bolo medzinárodne protiprávne ak by bolo uskutočnené touto medzinárodnou organizáciou

2. Medzinárodná organizácia znáša medzinárodnú zodpovednosť ak obchádza medzinárodný záväzok autorizovaním konania členských štátov alebo medzinárodných organizácií, ktoré by bolo medzinárodne protiprávne ak by bolo uskutočnené touto medzinárodnou organizáciou a ku konaniu o ktoré ide, dôjde kvôli autorizácií.

3. Odseky 1 a 2 sa uplatňujú bez ohľadu na to, či je konanie o ktoré ide medzinárodne protiprávne konanie štátov, alebo medzinárodných organizácií, ktorým je rozhodnutie, alebo autorizácia adresované

Článok 18

Zodpovednosť medzinárodnej organizácie ako člena inej medzinárodnej organizácie

Bez ohľadu na návrh článkov 14 až 17, medzinárodná zodpovednosť medzinárodnej organizácie, ktorá je členom inej medzinárodnej organizácie, vzniká vo vzťahu ku konaniu tejto organizácie za podmienok ustanovených v návrhu článkov 61 a 62 vzťahujúcich sa na štáty, ktoré sú členmi medzinárodnej organizácie

Článok 19

Účinky tejto kapitoly

Táto kapitola bez ohľadu na medzinárodnú zodpovednosť štátu alebo medzinárodnej organizácie, ktorá uskutoční konanie o ktoré ide, alebo ktorýkoľvek iný štát alebo medzinárodnú organizáciu.

Kapitola V: Okolnosti vylučujúce protiprávnosť

(...)

Piata časť: Zodpovednosť štátu v spojení s konaním medzinárodnej organizácie

Článok 58

Pomoc alebo podpora štátu pri medzinárodnom protiprávnom konaní medzinárodnej organizácie

1. Štát ktorý napomáha alebo podporuje medzinárodnú organizáciu v medzinárodnom protiprávnom konaní je za to medzinárodne zodpovedný ak:

(a) štát tak učinil s vedomím okolností medzinárodne protiprávneho správania a

(b) konanie by bolo medzinárodne protiprávne ak by bolo vykonané týmto štátom

2. Konanie členského štátu medzinárodnej organizácie vykonané v súlade s pravidlami organizácie samo osebe neznamená zodpovednosť štátu za toto konanie v zmysle tohto článku

Článok 59

Riadenie a kontrola štátu nad medzinárodne protiprávnym konaním medzinárodnej organizácie

1. štát, ktorý riadi a kontroluje medzinárodnú organizáciu pri medzinárodne protiprávnom konaní je zodpovedný za protiprávne konanie tejto organizácie ak:

(a) štát tak vykonal s vedomím okolností medzinárodne protiprávneho konania

(b) konanie by bolo medzinárodne protiprávne ak by ho štát vykonal

2. Konanie štátu ako členského štátu medzinárodnej organizácie, ktoré je v súlade s pravidlami organizácie nezakladá samo osebe medzinárodnú zodpovednosť štátu v zmysle tohto článku

Článok 60

Donútenie medzinárodnej organizácie štátom

Štát ktorý donúti medzinárodnú organizáciu k určitému konaniu zodpovedá za toto konanie ak:

(a) ak by konanie medzinárodnej organizácie bolo medzinárodne kvôli donúteniu. protiprávne a

(b) donucujúci štát tak učinil vedomý si okolností konania.

Článok 61

Obchádzanie medzinárodných záväzkov členského štátu medzinárodnej organizácie

1. Členský štát medzinárodnej organizácie nesie medzinárodnú zodpovednosť ak získaním výhody zo skutočnosti, že medzinárodná organizácia má právomoc vo vzťahu k subjektu alebo objektu niektorého zo záväzkov daného štátu, obíde záväzok tým, že spôsobí také konanie medzinárodnej organizácie, ktoré ak by bolo uskutočnené štátom, došlo by k porušeniu záväzku

2. Odsek 1 sa uplatní bez ohľadu na to, či konanie o ktoré ide je medzinárodne protiprávne konanie medzinárodnej organizácie.

Článok 62

Zodpovednosť členského štátu medzinárodnej organizácie za protiprávne konanie tejto organizácie

1. Členský štát medzinárodnej organizácie zodpovedá za protiprávne konanie organizácie ak:

(a) akceptoval zodpovednosť za konanie voči poškodenej strane

(b) vyvolal, že sa poškodená strana spoliehala na to, že tento štát za protiprávne správanie zodpovedá.

2. Medzinárodná zodpovednosť podľa odseku 1 sa považuje za subsidiárnu

Článok 63

Účinky tejto časti

Táto nevylučuje medzinárodnú zodpovednosť medzinárodnej organizácie, ktorá uskutočnila konanie o ktoré ide, alebo iného štátu alebo organizácie.

Šiesta časť: Všeobecné ustanovenia

Článok 64

Lex specialis

Tento návrh článkov sa neuplatňuje vtedy a v takom rozsahu v akom sú podmienky medzinárodne protiprávneho konania, obsahu, alebo uplatňovania medzinárodnej zodpovednosti medzinárodnej organizácie, alebo štátu v spojení s konaním medzinárodnej organizácie upravené osobitnými pravidlami medzinárodného práva. Tieto osobitné pravidlá môžu byť obsiahnuté v pravidlách organizácie aplikovateľných vo vzťahoch medzi medzinárodnou organizáciou a jej členmi.

Návrh článkov o prevencii cezhraničných škôd z rizikových činností¹⁷

Zmluvné strany,

majúc na zreteli čl. 13 ods.1 (a) Charty OSN, ktorý stanovuje, že Valné zhromaždenie môže iniciovať štúdie a predkladať komentáre pre podporu pokrokového rozvoja medzinárodného práva a jeho kodifikáciu,

s ohľadom na princíp trvalej zvrchovanosti štátov nad prírodnými zdrojmi na ich území alebo pod ich jurisdikciou či kontrolou,

majúc tiež na pamäti, že sloboda štátov vykonávať alebo povoľovať činnosti vykonávané na ich území alebo pod ich jurisdikciou či kontrolou nie je neobmedzená,

pripomínajúc Deklaráciu o živom prostredí a rozvoji z 13. júna 1992 z Ria,

uznávajúc význam podpory medzinárodnej spolupráce,

sa dohodli nasledovne:

Čl. 1

Rozsah

Tieto články sa vzťahujú na činnosti medzinárodným právom nezakázané, ktoré zahŕňajú riziko vzniku značnej cezhraničnej škody prostredníctvom fyzických dôsledkov.

Čl. 2

Používané pojmy

Pre účely týchto článkov:

a) „Riziko spôsobenia značnej cezhraničnej škody“ zahŕňa riziká v podobe vysokej pravdepodobnosti spôsobenia značnej cezhraničnej škody a nízkej pravdepodobnosti spôsobenia katastrofálnej cezhraničnej škody;

b) „Škoda“ predstavuje škodu spôsobenú osobe, majetku alebo životnému prostrediu;

c) „Cezhraničná škoda“ je škoda spôsobená na území alebo na iných miestach pod jurisdikciou alebo kontrolou iného štátu ako štátu pôvodu, bez ohľadu na to, či dotknuté štáty majú alebo nemajú spoločnú hranicu;

d) „Štát pôvodu“ predstavuje štát, na území ktorého alebo pod ktorého jurisdikciou či kontrolou sú činnosti uvedené v článku 1 vykonávané alebo plánované;

e) „Štát, ktorý môže byť dotknutý“ znamená štát alebo štáty, na území ktorých existuje riziko značnej cezhraničnej škody alebo ktorý vykonáva jurisdikciu alebo má kontrolu nad inými miestami, kde existuje takéto riziko;

f) „Zaujaté štáty“ znamenajú štát pôvodu a štát, ktorý môže byť dotknutý;

Čl. 3

Prevencia

Štát pôvodu prijme všetky vhodné opatrenia, aby tak predišiel značnej cezhraničnej škode alebo aby sa v každom prípade minimalizoval takýto risk.

Čl. 4

Spolupráca

Zaujaté štáty spolupracujú v dobrej viere a, ak je to potrebné, požiadajú o pomoc jednu alebo viacero kompetentných medzinárodných organizácií pri prevencii značnej cezhraničnej škody alebo v každom prípade pri minimalizovaní takéhoto risku.

Čl. 5

Realizácia

Zaujaté štáty prijmu nevyhnutné legislatívne, administratívne alebo iné opatrenia vrátane vytvorenia vhodných kontrolných mechanizmov na realizáciu ustanovení týchto článkov.

Čl. 6

Povolenia

1.) Štát pôvodu vyžaduje svoje prechádzajúce povolenie pre:

a) každú činnosť v rozsahu týchto článkov vykonávanú na jeho území alebo pod jeho jurisdikciou či kontrolou;

b) každú významnú zmenu v činnosti uvedenej v paragrafe a);

c) každý plán zmeny činnosti, ktorá ju môže zmeniť tak, že bude spadať do rozsahu predmetných článkov;

2.) Požiadavka povolenia štátom je aplikovateľná vo vzťahu k všetkým predchádzajúcim činnostiam v rozsahu týchto článkov.

¹⁷ International Law Commission, Report of the fifty- third session (2001), A/56/10, chap. 5. (pracovný preklad)

3.) V prípade nedodržania podmienok povolenia, uskutoční štát pôvodu potrebné opatrenia, vrátane odňatia povolenia.

Čl. 7

Posúdenie rizík

Každé rozhodnutie o povolení činnosti v rozsahu týchto článkov je založené najmä na zhodnotení novej cezhraničnej škody spôsobenej danou činnosťou, vrátane vplyvov na životné prostredie.

Čl. 8

Notifikácia a informácie

1.) Ak hodnotenie uvedené v čl. 7 naznačuje riziko spôsobenia cezhraničnej škody, štát pôvodu poskytne štátu, ktorý môže byť dotknutý, včasné oznámenie rizika a hodnotenia, a odovzdá mu dostupné technické a všetky inak relevantné informácie, na základe ktorých bolo vykonané hodnotenie.

2.) Štát pôvodu nesmie prijať žiadne rozhodnutie o povolení činnosti až do doručenia odpovede zo strany štátu, ktorý môže byť dotknutý (lehota nepresahuje 6 mesiacov).

Čl. 9

Konzultácie o preventívnych opatreniach

1.) Zaujaté štáty začnú konzultácie na žiadosť ktoréhokolvek z nich za účelom dosiahnutia prijateľného riešenia pokiaľ ide o opatrenia, ktoré sa majú prijať, aby sa zabránilo značnej cezhraničnej škode alebo aby sa v každom prípade minimalizovalo riziko takéhoto konania. Zaujaté štáty sa dohodnú o zahájení takýchto konzultácií v primeranom časovom rámci pre konzultácie.

2.) Zaujaté štáty hľadajú riešenia založené na spravodlivej rovnováhe záujmov v zmysle článku 10.

3.) Ak konzultácie uvedené v prvom odseku neprinesú vhodné riešenia, štát pôvodu, v prípade, že sa rozhodne povoliť sledované činnosti, vezme do úvahy záujmy štátu, ktorý môže byť dotknutý bez toho, aby boli dotknuté práva ktoréhokolvek štátu, ktorý by mohol byť dotknutý.

Čl. 10

Faktory podieľajúce sa na spravodlivej rovnováhe záujmov

Za účelom dosiahnutia spravodlivej rovnováhy záujmov uvedených v čl. 9 ods. 2, zaujaté štáty berú do úvahy všetky dôležité faktory a okolnosti, vrátane:

a) stupňa rizika závažnej cezhraničnej škody a dostupnosti prostriedkov jej prevencie alebo minimalizovania takéhoto rizika či nápravy škody;

b) významu činnosti, s prihliadnutím na jej celkové výhody sociálneho, ekonomického a technického charakteru pre štát pôvodu vo vzťahu k potenciálnej škode štátu, ktorý môže byť dotknutý;

c) rizika značnej škody na životnom prostredí a dostupnosti prostriedkov prevencie takejto škody, alebo minimalizácie tohto rizika, alebo obnovenia životného prostredia;

d) miery, do akej štát pôvodu, prípadne štát, ktorý môže byť dotknutý, sú pripravené prispieť na náklady prevencie;

e) ekonomickej realizovateľnosti činností vo vzťahu k nákladom na prevenciu a možnosti vykonávať danú činnosť na inom mieste alebo iným spôsobom či k nahradeniu inou alternatívnou činnosťou;

f) štandardov prevencie, ktoré štát, ktorý môže byť dotknutý, aplikuje na rovnaké alebo porovnateľné činnosti a štandardy aplikované v obdobnej regionálnej alebo medzinárodnej praxi.

Čl. 11

Postupy pri absencii notifikácie

1.) Ak má štát oprávnené dôvody predpokladať, že plánované alebo vykonávané činnosti v štáte pôvodu môžu byť spojené s rizikom vzniku značnej cezhraničnej škody tomuto štátu, môže žiadať štát pôvodu, aby uplatnil ustanovenia čl.8. Žiadosť musí obsahovať vysvetlenie zahŕňajúce jeho dôvody.

2.) V prípade, že štát pôvodu napriek tomu zistí, že nemá povinnosť podať oznámenie podľa čl.8, informuje o tom dožadujúci štát v primeranej lehote, pričom predloží dokumentujúce vysvetlenie, ktoré obsahuje dôvody takéhoto zistenia. Ak tento nález neuspokojuje štát, ktorý požadoval oznámenie, na jeho žiadosť začnú bezodkladne oba štáty konzultácie podľa čl.9.

3.) Počas konzultácií, štát pôvodu, ak o to požiadajú iný štát, zabezpečí zavedenie vhodných a postačujúcich opatrení na minimalizáciu rizika a, ak je to potrebné, pozastaví príslušné činnosti počas primeranej doby.

Čl. 12

Výmena informácií

Dotknuté štáty si počas výkonu činností vymieňajú včas všetky dostupné informácie týkajúce sa daných činností relevantné pre prevenciu značnej cezhraničnej škody alebo pre minimalizáciu daného rizika. Takáto výmena informácií bude pokračovať pokiaľ to zaujaté štáty budú považovať za vhodné, a to aj po skončení daných činností.

Čl. 13

Zverejňovanie informácií

Dotknuté štáty vhodnými prostriedkami poskytnú verejnosti, ktorá môže byť dotknutá činnosťou v rozsahu predmetných článkov, relevantné informácie týkajúce sa týchto činností, rizík a škody, ktorá môže vzniknúť, a zistia ich názory.

Čl. 14

Národná bezpečnosť a priemyselné tajomstvá

Údaje a informácie dôležité pre národnú bezpečnosť štátu pôvodu alebo na ochranu priemyselného tajomstva, či v súvislosti s duševným vlastníctvom, môžu byť odoprené, no štát pôvodu spolupracuje v dobrej viere so štátom, ktorý môže byť dotknutý, pri poskytovaní toľkých informácií, ako je za daných okolností možné.

Čl. 15

Nediskriminácia (zákaz diskriminácie)

Pokiaľ sa dotknuté štáty nedohodnú inak, v otázkach ochrany záujmov fyzických alebo právnických osôb, ktoré môžu byť alebo sú vystavené riziku značnej cezhraničnej škody ako výsledku činností v rozsahu daných článkov, štáty nesmú diskriminovať tieto osoby na základe štátnej príslušnosti, alebo bydliska alebo miesta, kde môže dôjsť ku škode, v súvislosti s ich právnym režimom, pri poskytovaní prístupu k súdnym alebo iným konaniam pri domáhaní sa ochrany či inej vhodnej nápravy.

Čl. 16

Pohotovostná pripravenosť

Štát pôvodu vypracuje pohotovostné plány s cieľom reagovať na mimoriadne udalosti v spolupráci, ak je to vhodné, so štátom, ktorý môže byť dotknutý alebo príslušnou medzinárodnou organizáciou.

Čl. 17

Oznámenie o mimoriadnej udalosti

Štát pôvodu bez meškania a najrýchlejšími prostriedkami, ktorými disponuje, upovedomí štáty, ktoré by mohli byť vystavené mimoriadnej udalosti v súvislosti s činnosťou v rozsahu týchto článkov, a poskytne im relevantné a dostupné informácie.

Čl. 18

Vzťah k iným pravidlám medzinárodného práva

Tieto články sú ustanovené bez toho, aby boli dotknuté akékoľvek záväzky, ktoré vyplývajú štátom na základe dohôd alebo pravidiel obyčajového medzinárodného práva.

Čl. 19

Riešenie sporov

1.) Akýkoľvek spor týkajúci sa výkladu alebo aplikácie týchto článkov bude riešený bezodkladne pokojným spôsobom určeným na základe

vzájomnej dohody strán sporu, vrátane negociácie, mediácie, zmierovacieho konania, arbitráže alebo súdneho zmiernia.

2.) Ak nevznikne dohoda o spôsobe mierového urovnania sporu v období šiestich mesiacov, sporové strany môžu na žiadosť ktorejkoľvek z nich využiť možnosť ustanovenia nestrannej „vyšetrovacej komisie“.

3.) „Vyšetrovacia komisia“ je tvorená jedným členom vymenovaným každou zo strán sporu a členom, ktorý nemá štátnu príslušnosť žiadnej zo sporových strán, pričom ho určia členovia nominovaní sporovými stranami ako predsedu.

4.) Ak na jednej strane sporu vystupuje viac ako jeden štát a tieto štáty sa spoločne nezhodnú na členovi Komisie, každý z nich nominuje jedného člena, pričom ďalšia strana sporu má právo nominovať rovnaký počet členov Komisie.

5.) Ak sa členovia nominovaní sporovými stranami nezhodnú na predsedovi v období 3 mesiacov od požiadania pre ustanovenie Komisie, ktorákoľvek strana môže požiadať generálneho sekretára OSN, aby ustanovil predsedu, ktorý nemá štátnu príslušnosť ani jednej zo sporových strán. Ak niektorá zo sporových strán neustanoví člena Komisie v období 3 mesiacov od počiatočnej žiadosti podľa odseku 2, ktorákoľvek ďalšia sporová strana môže požiadať generálneho sekretára OSN, aby vymenoval osobu, ktorá nemá štátnu príslušnosť žiadnej zo sporových strán. Takto vymenovaná osoba môže tvoriť aj jednočlennú Komisiu.

6.) Táto Komisia, ak nie je jednočlenná, prijíma správy väčšinou hlasov a predkladá ich sporovým stranám, ktoré v dobrej viere zväžia jej závery a odporúčania.

Dohovor o medzinárodnej zodpovednosti za škody spôsobené kozmickými objektmi¹⁸

Štáty, ktoré sú stranami tohto Dohovoru,

uznávajú spoločný záujem celého ľudstva na pokroku vo výskume a využívaní kozmického priestoru na mierové účely, *pripomínajú* Zmluvu o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru včítane Mesiaca a iných nebeských telies,

berúc do úvahy, že napriek zabezpečovacím opatreniam, ktoré majú robiť štáty a medzinárodné medzivládne organizácie zapodievané sa vypúšťaním kozmických

¹⁸ 58/1977 Zb.

objektov, môžu tieto objekty spôsobiť niekedy škody,

uznávajúc potrebu vypracovať účinné medzinárodné pravidlá a postupy týkajúce sa zodpovednosti za škody spôsobené kozmickými objektmi a najmä zabezpečiť podľa ustanovení tohto Dohovoru rýchle zaplatenie plnej a spravodlivej náhrady obetiam takých škôd,

súdiac, že ustanovenia týchto pravidiel a postupov prispejú k posilneniu medzinárodnej spolupráce vo výskume a využívaní kozmického priestoru na mierové účely,

dohodli sa na tomto:

Článok I

Na účely tohto Dohovoru:

a) výraz "škoda" znamená stratu života, telesné poškodenie alebo iné ublíženie na zdraví alebo stratu či škodu na majetku štátov či fyzických alebo právnických osôb alebo na majetku medzinárodných medzivládnych organizácií;

b) výraz "vypustenie" zahŕňa pokus o vypustenie;

c) výraz "vypúšťajúci štát" znamená:

1. štát, ktorý vypúšťa alebo obstaráva vypustenie kozmického objektu,

2. štát, z územia či zariadenia ktorého sa kozmický objekt vypúšťa;

d) výraz "kozmickej objekt" zahŕňa súčasti kozmického objektu, ako aj dopravný prostriedok kozmického objektu a jeho časti.

Článok II

Vypúšťajúci štát je absolútne zodpovedný za zaplatenie náhrady za škodu spôsobenú jeho kozmickým objektom na povrchu Zeme alebo lietadlám za letu.

Článok III

Ak škodu spôsobí kozmickému objektu jedného vypúšťajúceho štátu alebo osobám či majetku na palube tohto kozmického objektu kozmický objekt iného vypúšťajúceho štátu inde než na povrchu Zeme, je naposledy spomenutý štát zodpovedný len vtedy, ak škoda vznikla jeho vinou alebo vinou osôb, za ktoré je zodpovedný.

Článok IV

1. V prípade škody spôsobenej inde než na povrchu Zeme kozmickému objektu jedného vypúšťajúceho štátu alebo osobám či majetku na palube tohto kozmického objektu kozmickým objektom iného vypúšťajúceho štátu a škody tým spôsobenej tretiemu štátu alebo jeho fyzickým či právnickým osobám, sú prvé dva

štáty solidárne zodpovedné tretiemu štátu v tomto rozsahu:

a) ak bola škoda spôsobená tretiemu štátu na povrchu Zeme alebo lietadlu za letu, je ich zodpovednosť tretiemu štátu absolútna;

b) ak bola škoda spôsobená kozmickému objektu tretieho štátu alebo osobám či majetku na palube tohto kozmického objektu inde než na povrchu Zeme, zakladá sa ich zodpovednosť voči tretiemu štátu na zavinení ktoréhokolvek z prvých dvoch štátov alebo na zavinení osôb, za ktoré je tento štát zodpovedný.

2. Vo všetkých prípadoch solidárnej zodpovednosti spomenutej v odseku 1 tohto článku sa bremeno náhrady za škodu rozdelí medzi prvé dva štáty, a to podľa miery ich zavinenia; ak mieru zavinenia žiadneho z týchto štátov nemožno určiť, rozdelí sa bremeno náhrady medzi ne rovnakým dielom. Toto rozdelenie nie je na ujmu práva tretieho štátu domáhať sa celej náhrady, ktorá mu patrí podľa tohto Dohovoru, od každého či od všetkých vypúšťajúcich štátov, ktoré zodpovedajú solidárne.

Článok V

1. Ak vypúšťajú dva alebo viaceré štáty kozmický objekt spoločne, zodpovedajú za každú spôsobenú škodu solidárne.

2. Vypúšťajúci štát, ktorý zaplatil náhradu za škodu, má právo predložiť nárok na odškodnenie iným účastníkom spoločného vypustenia. Účastníci spoločného vypustenia môžu uzavrieť dohody o vzájomnom rozdelení finančného záväzku, za ktorý sú solidárne zodpovední. Tieto dohody nie sú na ujmu práva štátu, ktorý utrpel škodu, domáhať sa celej náhrady, ktorá mu patrí podľa tohto Dohovoru, od každého či od všetkých vypúšťajúcich štátov, ktoré zodpovedajú solidárne.

3. Štát, z územia či zariadenia ktorého sa kozmický objekt vypúšťa, sa považuje za účastníka spoločného vypustenia.

Článok VI

1. S výnimkou ustanovenia odseku 2 tohto článku sa poskytuje oslobodenie od absolútnej zodpovednosti v tej miere, v akej vypúšťajúci štát preukáže, že škoda bola úplne alebo čiastočne výsledkom buď hrubej nedbalosti, alebo konania či opomenutia, ku ktorému došlo s úmyslom spôsobiť škodu, na strane štátu predkladajúceho nárok alebo fyzických či právnických osôb, ktoré zastupuje.

2. Žiadne oslobodenie sa však neposkytuje v prípadoch, v ktorých škoda vznikla činnosťou vypúšťajúceho štátu, ktorá nie je v zhode s medzinárodným právom a najmä s Chartou Organizácie Spojených národov a Zmluvou o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru včítane Mesiaca a iných nebeských telies.

Článok VII

Ustanovenia tohto Dohovoru sa nevzťahujú na škodu spôsobenú kozmickými objektmi vypúšťajúceho štátu:

- a) štátnym príslušníkom tohto vypúšťajúceho štátu;
- b) cudzím štátnym príslušníkom v čase, v ktorom sa zúčastňujú na prevádzke tohto Kozmického objektu od okamihu jeho vypustenia alebo kedykoľvek neskôršie až do jeho zostupu, alebo v čase, v ktorom boli v bezprostrednom susedstve plánovanej vypúšťacej alebo pristávacej oblasti na pozvanie tohto vypúšťajúceho štátu.

Článok VIII

1. Štát, ktorý utrpel škodu alebo ktorého fyzické alebo právnické osoby utrpeli škodu, môže predložiť vypúšťajúcemu štátu nárok na náhradu tejto škody.

2. Ak nárok na náhradu nepredložil štát, ktorého štátnu príslušnosť majú fyzické alebo právnické osoby, môže predložiť vypúšťajúcemu štátu nárok na náhradu iný štát, a to vo veci škody spôsobenej na jeho území fyzickej alebo právnickej osobe.

3. Ak ani štát, ktorého štátnu príslušnosť majú fyzické alebo právnické osoby, ani štát, na území ktorého bola škoda spôsobená, nepredloží nárok na náhradu alebo neoznámí svoj úmysel nárok predložiť, môže predložiť nárok vypúšťajúcemu štátu iný štát, a to na náhradu škody spôsobenej osobám, ktoré v ňom majú trvalé sídlo.

Článok IX

Nárok na náhradu škody sa predkladá vypúšťajúcemu štátu diplomatickou cestou. Ak štát neudržiava s príslušným vypúšťajúcim štátom diplomatické styky, môže požiadať iný štát, aby predložil jeho nárok tomuto vypúšťajúcemu štátu alebo inak zastupoval jeho záujmy podľa tohto Dohovoru. Môže tiež predložiť nárok prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, ak štát predkladajúci nárok aj vypúšťajúci štát sú členmi Organizácie Spojených národov.

Článok X

1. Nárok na náhradu škody sa môže predložiť vypúšťajúcemu štátu najneskoršie jeden rok odo dňa vzniku škody alebo od menovitého zistenia vypúšťajúceho štátu, ktorý je za škodu zodpovedný.

2. Ak však štát nevie o vzniku škody alebo ak nemohol zistiť vypúšťajúci štát, ktorý je za škodu zodpovedný, môže predložiť nárok do jedného roka odo dňa, keď sa o týchto skutočnostiach dozvedel; toto obdobie však nesmie v žiadnom prípade prekročiť jeden rok odo dňa, keď sa štát podľa rozumného predpokladu mohol pri vynaložení patričnej pozornosti o týchto skutočnostiach dozvedieť.

3. Lehoty uvedené v odsekoch 1 a 2 tohto článku sa použijú, i keď nebude známy plný rozsah škody. V tomto prípade je však štát predkladajúci nárok oprávnený revidovať nárok a predložiť dodatočnú dokumentáciu po uplynutí týchto lehôt až do jedného roka po tom, čo bude známy celý rozsah škody.

Článok XI

1. Predloženie nároku na náhradu škody vypúšťajúcemu štátu podľa tohto Dohovoru nevyžaduje, aby štát predkladajúci nárok alebo fyzické či právnické osoby, ktoré zastupuje, vyčerpali predtým miestne prostriedky na nápravu, ktoré môžu mať k dispozícii.

2. Nič v tomto Dohovore nebráni štátu alebo fyzickým či právnickým osobám, ktoré môže zastupovať, aby predložili nárok súdom či správnym tribunálom alebo orgánom vypúšťajúceho štátu. Štát však nie je oprávnený predložiť nárok podľa tohto Dohovoru týkajúci sa škody, vo veci ktorej predkladá nárok súdom či správnym tribunálom alebo orgánom vypúšťajúceho štátu alebo podľa inej medzinárodnej dohody, ktorá zaväzuje príslušné štáty.

Článok XII

Náhrada, ktorú je vypúšťajúci štát povinný zaplatiť za škodu podľa tohto Dohovoru, sa určí v súlade s medzinárodným právom a zásadami spravodlivosti; spravidla sa poskytuje taká náhrada za škodu, ktorá uvedie fyzickú či právnickú osobu, štát alebo medzinárodnú organizáciu, ktorých nárok sa predkladá, do stavu, ktorý by existoval, keby škoda nebola nastala.

Článok XIII

Pokiaľ sa štát predkladajúci nárok a štát majúci podľa tohto Dohovoru poskytnúť náhradu nedohodnú na inom spôsobe náhrady, platí sa náhrada v mene štátu predkladajúceho nárok

alebo, ak o to požiada tento štát, v mene štátu, ktorý je povinný náhradu poskytnúť.

Článok XIV

Ak sa nedosiahne dohoda o nároku diplomatickým rokovaním, ako ustanovuje článok IX, do jedného roka odo dňa, keď štát predkladajúci nárok oznámi vypúšťajúcemu štátu, že predložil dokumentáciu o svojom nároku, zriadia príslušné strany na žiadosť ktoréhokolvek z nich komisiu na zistenie nárokov.

Článok XV

1. Komisia na zistenie nárokov sa skladá z troch členov. Jedného člena vymenuje štát predkladajúci nárok, druhého člena vymenuje vypúšťajúci štát, tretieho člena, a to predsedu, volia obe strany spoločne. Každá strana uskutoční príslušné vymenovanie do dvoch mesiacov po tom, čo sa požiadalo o zriadenie komisie na zistenie nárokov.

2. Ak nedôjde k dohode o voľbe predsedu do štyroch mesiacov po tom, čo sa požiadalo o zriadenie komisie na zistenie nárokov, môže ktorákolvek z oboch strán požiadať generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, aby vymenoval predsedu v ďalšej dvojmesačnej lehote.

Článok XVI

1. Ak jedna zo strán nevykoná v určenej lehote príslušné vymenovania, bude na žiadosť druhej strany predseda vystupovať sám ako jednočlenná komisia na zistenie nárokov.

2. Miesto, ktoré sa z akéhokolvek dôvodu v komisii uvoľní, sa obsadí rovnakým postupom, aký bol prijatý pre pôvodné vymenovanie.

3. Komisia si určí svoj vlastný poriadok.

4. Komisia rozhodne o mieste či miestach, kde bude zasadať, a o ostatných správnych záležitostiach.

5. Okrem prípadu rozhodnutí a nálezov vydaných jednočlennou komisiou prijíma komisia všetky rozhodnutia a nálezy väčšinou hlasov.

Článok XVII

Počet členov komisie na zistenie nárokov sa nezvýši, ani keď dva či viaceré štáty prekladajúce nárok alebo vypúšťajúce štáty vystupujú v akomkoľvek konaní pred komisiou spoločne. Štáty, ktoré takto spoločne predkladajú nárok, spoločne vymenujú jedného člena komisie spôsobom a za rovnakých podmienok ako v prípade, keď nárok uplatňuje jeden štát. Ak takto spoločne vystupujú dva či

viaceré vypúšťajúce štáty, vymenujú spoločne jedného člena komisie tým istým spôsobom. Ak štáty predkladajúce nárok alebo vypúšťajúce štáty neuskutočnia vymenovanie v určenej lehote, vystupuje predseda ako jednočlenná komisia.

Článok XVIII

Komisia na zistenie nárokov rozhodne o podstate nároku na náhradu, a pokiaľ sa má náhrada zaplatiť, určí jej výšku.

Článok XIX

1. Komisia na zistenie nárokov koná podľa ustanovenia článku XII.

2. Rozhodnutie komisie je konečné a záväzné, ak sa na tom strany dohodli; inak komisia vydá konečný nález majúci povahu odporúčenia, ktorý vezmú poctivo do úvahy. Komisia vyhlasuje dôvody svojho rozhodnutia či nález.

3. Komisia vydá svoje rozhodnutie či nález čo možno najrýchlejšie a najneskoršie do jedného roka odo dňa svojho zriadenia, ak komisia nezistí, že treba túto lehotu predĺžiť.

4. Komisia zverejní svoje rozhodnutie či nález. Vydá overenú kópiu svojho rozhodnutia či nález každému zo strán, ako aj generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

Článok XX

Náklady komisie na zistenie nárokov budú znášať strany rovnakou mierou, pokiaľ komisia nerozhodne inak.

Článok XXI

Ak škoda spôsobená kozmickým objektom predstavuje hrozbu pre ľudské životy vo veľkej miere alebo ak vážne narúša životné podmienky obyvateľstva alebo činnosť životne významných centier, preskúmajú zmluvné štáty, a najmä vypúšťajúci štát, možnosť poskytnutia zodpovedajúcej a rýchlej pomoci štátu, ktorý utrpel škodu, ak o ňu požiada. Nič v tomto článku sa však nedotýka práv alebo povinností zmluvných štátov podľa tohto Dohovoru.

Článok XXII

1. S výnimkou článkov XXIV a XXVII sa ustanovenia tohto Dohovoru týkajúce sa štátov budú posudzovať tak, že sa vzťahujú na každú medzinárodnú medzivládnu organizáciu, ktorá vykonáva kozmickú činnosť, ak organizácia vyhlási, že prijíma práva a záväzky predvídané v tomto Dohovore, a ak väčšina členských štátov organizácie tvorí strany tohto Dohovoru a Zmluvy o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru včítane Mesiaca a iných nebeských telies.

2. Členské štáty každej takej organizácie, ktoré sú stranami tohto Dohovoru, urobia všetky vhodné kroky na to, aby sa zabezpečilo, že organizácia urobí vyhlásenie podľa predchádzajúceho odseku.

3. Ak medzinárodná medzivládna organizácia bude zodpovedná za škodu na základe ustanovení tohto Dohovoru, táto organizácia a tie z jej členských štátov, ktoré sú členmi tohto Dohovoru, sú zodpovedné solidárne, ale za predpokladu, že

a) každý nárok na náhradu takej škody sa najprv predloží organizácii;

b) a iba vtedy, ak organizácia v lehote šiestich mesiacov nezaplatila dohodnutú či určenú sumu ako náhradu za túto škodu, môže sa štát predkladajúci nárok dovoliť zodpovednosti členských štátov, ktoré sú stranami tohto Dohovoru, za zaplatenie tejto sumy.

4. Každý nárok podľa ustanovení tohto Dohovoru na náhradu škody spôsobenej organizáciou, ktorá urobila vyhlásenie podľa odseku 1 tohto článku, musí predložiť členský štát tejto organizácie, ktorý je stranou tohto Dohovoru.

Článok XXIII

1. Ustanovenia tohto Dohovoru sa nedotýkajú iných platných medzinárodných dohôd, pokiaľ ide o vzťahy medzi štátmi, ktoré sú stranami týchto dohôd.

2. Žiadne ustanovenie tohto Dohovoru nebráni štátom, aby uzavreli medzinárodné dohody potvrdzujúce, dopĺňajúce či rozširujúce jeho ustanovenia.

Článok XXIV

1. Tento Dohovor je otvorený na podpis všetkým štátom. Každý štát, ktorý nepodpíše tento Dohovor pred tým, než podľa odseku 3 tohto článku nadobudne platnosť, môže k nemu kedykoľvek pristúpiť.

2. Tento Dohovor podlieha ratifikácii signatárnych štátov. Ratifikačné listiny a listiny o prístupe budú uložené u vlád Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, Zväzu sovietskych socialistických republík a Spojených štátov amerických, ktoré sú tak ustanovené za depozitárne vlády.

3. Tento Dohovor nadobudne platnosť po uložení piatej ratifikačnej listiny.

4. Pre štáty, ktorých ratifikačné listiny alebo listiny o prístupe budú uložené až po tom, čo tento Dohovor nadobudol platnosť, bude platiť odo dňa uloženia ich ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

5. Depozitárne vlády budú ihneď informovať všetky signatárne a pristúpivšie štáty o dátume každého podpisu, o dátume uloženia každej ratifikačnej listiny a listiny o prístupe k tomuto Dohovoru, o dátume jeho nadobudnutia platnosti a o iných oznámeniach.

6. Tento Dohovor budú registrovať depozitárne vlády podľa článku 102 Charty Organizácie Spojených národov.

Článok XXV

Každý štát, ktorý je stranou tohto Dohovoru, môže navrhnúť zmeny tohto Dohovoru. Zmeny nadobudnú platnosť pre každý zmluvný štát, ktorý tieto zmeny prijme, od okamihu, keď budú prijaté väčšinou zmluvných štátov, a po tom pre každý ďalší zmluvný štát odo dňa, keď ich prijme.

Článok XXVI

Desať rokov po tom, čo tento Dohovor nadobudne platnosť, bude otázka revízie tohto Dohovoru zaradená do predbežného programu rokovania Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, aby sa vo svetle doterajšieho vykonávania tohto Dohovoru posúdilo, či vyžaduje revíziu. No kedykoľvek po tom, čo Dohovor bude platiť päť rokov, na žiadosť jednej tretiny štátov, ktoré budú stranami tohto Dohovoru, a so súhlasom väčšiny zmluvných štátov, sa zvolá konferencia zmluvných štátov na revíziu tohto Dohovoru.

Článok XXVII

Každý štát, ktorý je stranou tohto Dohovoru, môže písomnou notifikáciou depozitárnym vládam oznámiť svoju výpoveď Dohovoru rok po tom, čo nadobudne platnosť. Táto výpoveď nadobudne účinnosť o rok od dňa doručenia tohto oznámenia.

Článok XXVIII

Tento Dohovor, ktorého anglické, čínske, francúzske, španielske a ruské znenie sú rovnako autentické, bude uložený v archívoch depozitárnych vlád. Náležite overené kópie tohto Dohovoru odovzdajú depozitárne vlády vládam signatárnych a pristúpivších štátov.

Na dôkaz toho podpísali tento Dohovor patrične oprávnení títo podpísaní.

Dané v troch vyhotoveniach v meste Londýne, Moskve a Washingtone dvadsiateho deviateho marca roku tisíc deväťsto sedemdesiateho druhého.

Sankcie v medzinárodnom práve

Rezolúcia Valného zhromaždenia OSN č. 3314 zo 14. decembra 1974 (Definícia agresie)¹⁹

Article 1

Aggression is the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations, as set out in this Definition.

Explanatory note: In this Definition the term "State":

(a) Is used without prejudice to questions of recognition or to whether a State is a member of the United Nations;

(b) Includes the concept of a "group of States" where appropriate.

Article 2

The First use of armed force by a State in contravention of the Charter shall constitute prima facie evidence of an act of aggression although the Security Council may, in conformity with the Charter, conclude that a determination that an act of aggression has been committed would not be justified in the light of other relevant circumstances, including the fact that the acts concerned or their consequences are not of sufficient gravity.

Article 3

Any of the following acts, regardless of a declaration of war, shall, subject to and in accordance with the provisions of article 2, qualify as an act of aggression:

(a) The invasion or attack by the armed forces of a State of the territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or part thereof,

(b) Bombardment by the armed forces of a State against the territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;

(c) The blockade of the ports or coasts of a State by the armed forces of another State;

(d) An attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;

(e) The use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;

(f) The action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;

(g) The sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed force against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.

Article 4

The acts enumerated above are not exhaustive and the Security Council may determine that other acts constitute aggression under the provisions of the Charter.

Article 5

1. No consideration of whatever nature, whether political, economic, military or otherwise, may serve as a justification for aggression.

2. A war of aggression is a crime against international peace. Aggression gives rise to international responsibility.

3. No territorial acquisition or special advantage resulting from aggression is or shall be recognized as lawful.

Zákon o vykonaní medzinárodných sankcií zabezpečujúcich medzinárodný mier a bezpečnosť²⁰

§ 1

Predmet zákona

Tento zákon upravuje vykonávanie medzinárodných sankcií zabezpečujúcich medzinárodný mier a bezpečnosť, ako aj pôsobnosť orgánov štátnej správy pri ukladaní sankcií za porušenie povinností podľa tohto zákona v oblasti obchodu a nefinančných služieb, v oblasti finančných služieb, v oblasti dopravy, pôšt a

¹⁹ <http://www.un-documents.net/a29r3314.htm>

²⁰ 460/2002 Z. z.

telekomunikácií, v oblasti technickej infraštruktúry, v oblasti vedeckotechnických, kultúrnych a športových stykov.

§ 2

Prijatie sankcií

(1) Ak Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov alebo Rada Európskej únie (ďalej len „medzinárodný orgán“) prijme rozhodnutie o medzinárodných sankciách na účel zachovania alebo obnovenia medzinárodného mieru a bezpečnosti, ktoré spočívajú v obmedzeniach, príkazoch alebo zákazoch uvedených v § 4 až 8; medzinárodné sankcie sa v Slovenskej republike vyhlásia nariadením vlády Slovenskej republiky.

(2) Ak medzinárodný orgán zruší rozhodnutie o medzinárodných sankciách, ktoré prispeli k zachovaniu alebo obnoveniu medzinárodného mieru a bezpečnosti, vláda Slovenskej republiky zruší nariadenie vydané podľa odseku 1.

(3) Každý je povinný dodržiavať medzinárodné sankcie vyhlásené vládou Slovenskej republiky podľa tohto zákona.

§ 3

Základné pojmy

Na účely tohto zákona sa rozumie

a) medzinárodnou sankciou súhrn obmedzení, príkazov alebo zákazov zavedených na účel zachovania alebo obnovenia medzinárodného mieru a bezpečnosti, ktoré vyplývajú

1. z rozhodnutia Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov prijatých podľa čl. 41 Charty Organizácie Spojených národov (ďalej len „rozhodnutie“), alebo

2. zo spoločných pozícií Rady Európskej únie, ku ktorým sa Slovenská republika na základe výzvy Rady Európskej únie pripojila (ďalej len „spoločná pozícia“),

b) sankcionovaným územím v rozhodnutí alebo v spoločnej pozícii určené územie úplne alebo čiastočne ovládané sankcionovanou osobou vrátane vzdušného priestoru a pobrežných vôd,

c) sankcionovanou osobou osoba, ktorá je určená rozhodnutím alebo spoločnou pozíciou

1. fyzická osoba žijúca na sankcionovanom území,

2. iná fyzická osoba alebo iná organizovaná moc a jej predstavitelia obvykle sa zdržujúca na sankcionovanom území s výnimkou občanov Slovenskej republiky,

3. právnická osoba so sídlom na sankcionovanom území,

d) slovenskou osobou

1. Slovenská republika,

2. občan Slovenskej republiky,

3. iná fyzická osoba zdržujúca sa na území Slovenskej republiky podľa osobitného zákona,

4. právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky vrátane jednotiek územnej samosprávy,

e) tovarom každá hnuiteľná vec vrátane surovín a elektrickej energie, výrobky alebo služby s výnimkou predmetov kultúrnej hodnoty bez ohľadu na ich odplatné alebo bezodplatné poskytnutie,

f) sankcionovaným tovarom v rozhodnutí alebo v spoločnej pozícii určený tovar, ktorý vlastní, drží alebo inak ovláda sankcionovaná osoba,

g) slovenským tovarom tovar, ktorý vlastní, drží alebo inak ovláda slovenská osoba,

h) iným tovarom tovar, ktorý nie je slovenským tovarom ani sankcionovaným tovarom,

i) dopravným prostriedkom zariadenie, ktoré je spôsobilé prepravovať najmä osoby, batožinu, tovar podľa písmena e) alebo poštové zásielky,

j) dopravným prostriedkom sankcionovanej osoby aj dopravný prostriedok plávajúci pod vlajkou, imatrikovaný, vlastnený, držaný, používaný alebo inak ovládaný sankcionovanou osobou alebo v jej prospech,

k) slovenským dopravným prostriedkom aj dopravný prostriedok plávajúci pod vlajkou, imatrikovaný, vlastnený, držaný, používaný alebo inak ovládaný slovenskou osobou alebo v jej prospech,

l) iným dopravným prostriedkom dopravný prostriedok, ktorý nie je slovenským dopravným prostriedkom ani dopravným prostriedkom sankcionovanej osoby,

m) predmetom kultúrnej hodnoty

1. umelecké dielo a predmety múzejnej hodnoty a galerijnej hodnoty,

2. národná kultúrna pamiatka a jej súbory,

3. historické knižničné dokumenty a historické knižničné fondy,

4. evidovaný majetok cirkví a náboženských spoločností,

5. archívne dokumenty,

n) ovládaním účinná faktická alebo právna možnosť svojim konaním zásadným spôsobom ovplyvňovať konanie inej osoby, používanie alebo využívanie vecí alebo priebeh udalostí na určitom území,

o) implementačným nariadením rozhodnutie medzinárodného orgánu, ktorým sa zaviedol rozsah

medzinárodných sankcií sankcionovaného územia alebo sankcionovanej osoby.

§ 4

Obchod a nefinančné služby

Medzinárodnou sankciou v oblasti obchodu a nefinančných služieb je najmä obmedzenie, príkaz alebo zákaz

- a) dovozu alebo kúpy sankcionovaného tovaru, jeho predaja alebo akéhokoľvek iného nakladania s ním slovenskými osobami alebo na slovenskom území,
- b) vývozu predaja alebo umožnenia iného nakladania so slovenským tovarom sankcionovanou osobou alebo na sankcionovanom území,
- c) prepravy slovenského tovaru cez sankcionované územie a sankcionovaného tovaru cez územie Slovenskej republiky,
- d) prepravy iného tovaru cez územie Slovenskej republiky na sankcionované územie alebo určeného sankcionovanej osobe,
- e) poskytovania akéhokoľvek iného plnenia slovenskými osobami na prospech sankcionovanej osoby na sankcionovanom území vrátane uzatvárania obchodov s nimi,
- f) poskytovania ubytovacích alebo stravovacích služieb sankcionovanej osobe na území Slovenskej republiky, alebo
- g) poskytovania služieb cestovného ruchu slovenskou osobou občanom Slovenskej republiky na sankcionovanom území.

§ 5

Finančné služby

Medzinárodnou sankciou v oblasti finančných služieb je najmä obmedzenie, príkaz alebo zákaz

- a) prevodu peňažných prostriedkov z účtov vedených a na účty vedené v bankách alebo v pobočkách zahraničných bánk pre sankcionované osoby, ktorý sa vykonáva na území Slovenskej republiky alebo ktorý vykoná občan Slovenskej republiky, iná fyzická osoba zdržujúca sa na území Slovenskej republiky alebo právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky,
- b) úročenia peňažných prostriedkov na účtoch podľa písmena a),
- c) akéhokoľvek iného poskytnutia peňažných prostriedkov, finančných a ekonomických zdrojov slovenskými osobami alebo z územia Slovenskej republiky sankcionovanej osobe, alebo
- d) uzatvárania alebo plnenia z poisťných zmlúv v prospech sankcionovanej osoby.

§ 6

Doprava, pošty a telekomunikácie

(1) Medzinárodnou sankciou v oblasti dopravy je najmä obmedzenie, príkaz alebo zákaz

- a) vstupu slovenských dopravných prostriedkov na sankcionované územie,
- b) vstupu iných dopravných prostriedkov na územie Slovenskej republiky alebo z územia Slovenskej republiky na sankcionované územie, alebo zo sankcionovaného územia na územie Slovenskej republiky, ak je dôvodné podozrenie, že sa v dopravnom prostriedku prepravuje sankcionovaný tovar alebo sankcionovaná osoba,
- c) prekročenie štátnych hraníc Slovenskej republiky dopravnými prostriedkami sankcionovanej osoby na účel prechodu cez územie Slovenskej republiky, vstupu na územie Slovenskej republiky alebo výstupu z územia Slovenskej republiky,
- d) akéhokoľvek fyzického alebo právneho disponovania s dopravnými prostriedkami sankcionovanej osoby, ktorá sa nachádza na území Slovenskej republiky,
- e) poskytnutia slovenských dopravných prostriedkov sankcionovanej osobe, alebo
- f) vykonávania opráv a úprav a poskytovania náhradných dielov, súčiastok alebo náradia potrebného na opravy alebo úpravy dopravných prostriedkov sankcionovanej osobe.

(2) Medzinárodnou sankciou v oblasti pošty a telekomunikácií je najmä obmedzenie, príkaz alebo zákaz

- a) prijatia na prepravu z územia, na územie alebo cez územie Slovenskej republiky listových, balíkových a iných zásielok prepravovaných poštovým podnikom na sankcionované územie alebo určené sankcionovanej osobe,
- b) poskytnutia telefónneho, telegrafného alebo iného podobného spojenia so sankcionovanou osobou alebo so sankcionovaným územím,
- c) rádiového, televízneho alebo iného vysielania na sankcionované územie.

§ 7

Technická infraštruktúra

Medzinárodnou sankciou v oblasti technickej infraštruktúry je najmä obmedzenie, príkaz alebo zákaz dodávok energie, surovín, strojov, ich častí a súčastí, materiálov, počítačového vybavenia vrátane technológií a vedomostí a iných zariadení potrebných na ich výrobu z územia alebo cez územie Slovenskej republiky sankcionovanej osobe alebo na sankcionované územie.

§ 8

Vedecko-technické, kultúrne a športové styky

§ 9

(1) Medzinárodnou sankciou v oblasti vedecko-technických stykov je najmä obmedzenie, príkaz alebo zákaz

a) vykonávania vedeckých výskumov alebo technických výskumov, programov alebo projektov, na ktorých sa spoločne podieľajú slovenské osoby a sankcionovaná osoba,

b) poskytnutia prístrojov a zariadení slovenskými osobami alebo z územia Slovenskej republiky sankcionovanej osobe na účel ich použitia na vedecký výskum alebo technický výskum, program alebo projekt,

c) poskytnutia informácií o vedeckých výskumoch a technických výskumoch, o programoch a projektoch slovenských osôb a ich výsledkoch akoukoľvek formou vrátane poskytovania informácií prostredníctvom faxu, elektronického prostriedku alebo telefónom sankcionovanej osobe alebo na sankcionované územie, ak nie sú tieto údaje verejne dostupné, alebo

d) poskytnutia patentov a patentových práv slovenských osôb sankcionovanej osobe.

(2) Medzinárodnou sankciou v oblasti kultúrnych stykov je najmä obmedzenie, príkaz alebo zákaz

a) poskytnutia predmetov kultúrnej hodnoty slovenskými osobami alebo zo slovenského územia sankcionovanej osobe alebo na sankcionované územie,

b) prijímania predmetov kultúrnej hodnoty slovenskými osobami alebo na slovenskom území od sankcionovanej osoby alebo zo sankcionovaného územia, ak nejde o krátkodobé prijatie na účel záchranu, ochrany alebo uchovania predmetov kultúrnej hodnoty bezprostredne ohrozených ozbrojeným konfliktom alebo živelnou katastrofou alebo o navrátenie predmetov kultúrnej hodnoty slovenskej osobe,

c) uskutočnenia verejného kultúrneho podujatia slovenskými osobami len pre sankcionovanú osobu alebo na sankcionovanom území, alebo

d) poskytnutia autorských a iných vecne príbuzných práv slovenských osôb sankcionovanej osobe.

(3) Medzinárodnou sankciou v oblasti športových stykov je obmedzenie, príkaz alebo zákaz

a) účasti osôb alebo skupín osôb reprezentujúcich sankcionovanú osobu na športových podujatiach, ktoré sú usporiadané na území Slovenskej republiky alebo slovenskými osobami,

b) účasti slovenských osôb alebo skupín osôb reprezentujúcich Slovenskú republiku na športových podujatiach usporiadaných sankcionovanou osobou alebo na sankcionovanom území.

Výnimky zo sankčného režimu

Ustanovenia tohto zákona sa nepoužijú na

a) poskytnutie zdravotnej starostlivosti,

b) humanitárnu pomoc, ak táto nie je obmedzená rozhodnutím, záväznou rezolúciou alebo spoločnou pozíciou príslušných medzinárodných orgánov (§ 2 ods. 1); za takúto pomoc sa považujú najmä dodávky

1. potravín,

2. ošatenia,

3. liekov,

4. zdravotného materiálu, alebo

5. iných humanitárnych potrieb na ochranu zdravia a záchranu života osôb nezúčastňujúcich sa na činnostiach, za ktoré bola uložená medzinárodná sankcia,

c) poskytovanie dávok sociálnej pomoci, štátnych sociálnych

dávok, dávok dôchodkového poistenia, dávok nemocenského poistenia, hmotného zabezpečenia uchádzačov o zamestnanie a na platby poistného na sociálne zabezpečenie a na príspevok na štátnu politiku zamestnanosti a poistného na všeobecné zdravotné poistenie,

d) poskytovanie mzdy, náhrady mzdy, odstúpeného a odchodného a ďalších platieb vyplývajúcich z pracovného alebo obdobného pracovnoprávného vzťahu,

e) poskytovanie výživného,

f) náhradu škody spôsobenej činnosťou, ktorá nie je v príčinnej súvislosti s vykonaním medzinárodných sankcií na základe tohto zákona, a na výplatu poistného s tým spojeného,

g) získanie vecí zdedených po sankcionovanej osobe,

h) úhradu pohľadávky sankcionovanou osobou, ak táto nevznikla porušením medzinárodných sankcií, alebo

i) na výkon rozhodnutia a na všeobecné záväzky vyplývajúce

z medzinárodných zmlúv.

§ 10

Správne delikty

(1) Za porušenie obmedzenia, príkazu alebo zákazu podľa § 4 až 8 vyhláseného nariadením vlády možno uložiť právnickej osobe alebo fyzickej osobe, ktorá je podnikateľom podľa osobitného zákona,

a) pokutu do 5 000 000 Sk,

b) prepadnutie veci.

(2) Fyzickej osobe, ktorá vlastní alebo oprávnené drží práva k priemyselnému a inému duševnému vlastníctvu a porušila obmedzenie, príkaz alebo zákaz uvedený v § 8 ods. 1 písm. d) a v § 8 ods. 2 písm. d), možno uložiť pokutu do 100 000 Sk.

(3) Ak konaním podľa odseku 1 došlo k porušeniu alebo ohrozeniu obzvlášť dôležitých zahraničnopolitických alebo bezpečnostných záujmov Slovenskej republiky, možno uložiť pokutu do 20 000 000 Sk.

(4) Sankciu možno uložiť do troch rokov odo dňa, keď sa orgán príslušný na rozhodnutie o uložení sankcie dozvedel o tom, kto sa dopustil konania podľa odsekov 1 až 3, najneskôr však do desiatich rokov odo dňa, keď ku konaniu došlo. Pri ukladaní sankcií sa prihliada na závažnosť, spôsob, čas trvania a následky protiprávneho konania.

(5) Prepádnutie veci možno uložiť samostatne alebo s pokutou. Prepádnutie veci možno uložiť, ak je vec vo vlastníctve osoby, ktorá porušila obmedzenie alebo zákaz podľa § 4 až 8 tohto zákona vyhláseného v nariadení vlády a

a) bola použitá alebo určená na spáchanie protiprávneho konania porušujúceho tieto povinnosti,

b) bola získaná takýmto konaním alebo ako odmena zaň, alebo

c) bola nadobudnutá za vec uvedenú pod písmenom b).

(6) Vlastníkom prepadnutej veci sa stáva štát.

(7) Orgánom príslušným na rozhodnutie podľa odsekov 1 a 2 je v rozsahu svojej pôsobnosti

a) Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky,

b) Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky,

c) Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky,

d) Ministerstvo školstva Slovenskej republiky,

e) Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky,

f) Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky.

(8) Ak vec nepatrí do pôsobnosti orgánov uvedených v odseku 3, je orgánom príslušným na rozhodnutie podľa odsekov 1 a 2 Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

(9) Orgán príslušný na rozhodnutie vo veci je povinný pred vydaním rozhodnutia vyžiadať si vyjadrenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky o rozsahu a intenzite porušenia zahraničnopolitických alebo bezpečnostných záujmov Slovenskej republiky. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky je povinné zaslať vyjadrenie orgánu do desiatich pracovných dní od doručenia žiadosti o vyjadrenie.

(10) Výnos z pokút je príjmom štátneho rozpočtu.

(11) Na konanie o uložení sankcie podľa odsekov 1 a 2 sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní, ak tento zákon neustanovuje inak; rozklad podaný proti rozhodnutiu nemá odkladný účinok.

Spoločné a zrušovacie ustanovenie

§ 11

Podrobnosti o sankcionovanej osobe a o sankcionovanom území, na ktoré sa vzťahuje nariadenie vlády, ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky.

§ 12

Zrušuje sa:

1. § 56a zákona č. 42/1980 Zb. o hospodárskych stykoch so zahraničím v znení zákona č. 483/2001 Z. z.

2. Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 273/2002 Z. z., ktorým sa vyhlasujú sankcie Rady bezpečnosti Organizácie Spojených národov.

§ 13

Účinnosť

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. septembra 2002.

Rudolf Schuster v. r.

Jozef Migaš v. r.

Mikuláš Dzurinda v. r.

Osobitná část'

Obyvatelia, štátni občania a cudzinci

Európsky dohovor o občianstve²¹

Preambula

Členské štáty Rady Európy a ostatné štáty, ktoré podpísali tento dohovor,

majúc na zreteli, že cieľom Rady Európy je dosiahnuť väčšiu jednotu jej členov,

pamätajúc na mnohé medzinárodné listiny vzťahujúce sa na občianstvo, viacnásobné občianstvo a stav bez štátnej príslušnosti,

uznávajúc, že v záležitostiach týkajúcich sa občianstva by sa mali brať do úvahy legitímne záujmy štátov i legitímne záujmy jednotlivcov,

želajúc si podporiť progresívny vývoj právnych princípov týkajúcich sa občianstva, ako aj ich prijatie vo vnútroštátnom právnom poriadku a v najväčšej možnej miere predchádzať prípadom stavu bez štátnej príslušnosti,

želajúc si predchádzať diskriminácii v záležitostiach týkajúcich sa občianstva,

vedomé si práva na rešpektovanie rodinného života obsiahnutého v článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

uvádzajúc rôzny prístup štátov k otázke viacnásobného občianstva a uznávajúc, že každý štát sa slobodne rozhoduje, aké dôsledky vo svojej vnútornej právnej norme pripisuje skutočnosti, že občan nadobúda alebo má ďalšie občianstvo,

súhlasiac s tým, že je nevyhnutné hľadať primerané riešenia dôsledkov viacnásobného občianstva, najmä pokiaľ ide o práva a povinnosti občanov s viacnásobným občianstvom,

majúc na zreteli, že je nevyhnutné, aby sa od osôb majúcich občianstvo dvoch alebo viacerých zmluvných štátov vyžadovalo splnenie ich vojenských záväzkov vo vzťahu iba k jednému z týchto štátov,

majúc na zreteli potrebu podporovať medzinárodnú spoluprácu medzi štátnymi orgánmi zodpovednými za záležitosti týkajúce sa občianstva,

dohodli sa takto:

Kapitola I: Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Cieľ dohovoru

Tento dohovor ustanovuje princípy a pravidlá týkajúce sa občianstva fyzických osôb a pravidlá upravujúce vojenské záväzky v prípadoch viacnásobného občianstva, s ktorými musí byť vnútroštátna právna norma zmluvných štátov v súlade.

Článok 2

Vymedzenie pojmov

Na účely tohto dohovoru

- a) "občianstvo" znamená právnu väzbu medzi osobou a štátom a neoznačuje etnický pôvod osoby,
- b) "viacnásobné občianstvo" znamená súčasné vlastníctvo dvoch alebo viacerých občianstiev tou istou osobou,
- c) "dieťa" znamená každú osobu pod vekovou hranicou osemnásť rokov, ak sa plnoletosť podľa zákona aplikovateľného na dieťa nedosiahla skôr,
- d) "vnútroštátna právna norma" znamená všetky druhy ustanovení vnútroštátneho právneho poriadku vrátane ústavy, zákonov, predpisov, nariadení, procesného práva, obyčajových pravidiel a praxe, ako aj pravidiel odvodených zo záväzných medzinárodných dokumentov.

Kapitola II: Všeobecné princípy týkajúce sa občianstva

Článok 3

Kompetencia štátu

1. Každý štát vo svojom právnom poriadku ustanoví, kto sú jeho občania.
2. Túto právnu normu ostatné štáty akceptujú, ak je v súlade s platnými medzinárodnými dohovormi, obyčajovým medzinárodným právom a všeobecne uznanými princípmi práva týkajúcimi sa občianstva.

Článok 4

Princípy

Normy týkajúce sa občianstva každého zmluvného štátu budú vychádzať z týchto princíпов:

- a) každý má právo na občianstvo,
- b) musí sa predchádzať stavu bez štátnej príslušnosti,
- c) nikto nebude svojvoľne zbavený svojho občianstva,
- d) ani manželstvo, ani zrušenie manželstva medzi občanom zmluvného štátu a cudzincom, ani zmena občianstva jedného z manželov počas manželstva neovplyvní automaticky občianstvo druhého z manželov.

Článok 5

²¹ Uverejnený pod číslom 418/2000 Z.z

Nediskriminácia

1. Normy zmluvného štátu týkajúce sa občianstva nebudú obsahovať rozdiely ani zahŕňať prax, ktoré predstavujú diskrimináciu na základe pohlavia, náboženstva, rasy, farby alebo národného, alebo etnického pôvodu.

2. Každý zmluvný štát sa bude riadiť princípom nediskriminácie svojich občanov, či sa stali jeho občanmi narodením alebo nadobudli občianstvo neskôr.

Kapitola III: Pravidlá týkajúce sa občianstva

Článok 6

Nadobudnutie občianstva

1. Každý zmluvný štát ustanoví vo svojej vnútroštátnej právnej norme, aby jeho občianstvo nadobudli zo zákona tieto osoby:

a) deti, ktorých jeden z rodičov má v čase ich narodenia občianstvo tohto zmluvného štátu, čo podlieha ľubovoľným výnimkám, ktoré môžu byť ustanovené vnútroštátnou právnou normou tohto štátu vo vzťahu k deťom narodeným v zahraničí. Vo vzťahu k deťom, ku ktorým rodičovstvo je určené uznaním, súdnym rozhodnutím alebo podobnými postupmi, môže každý zmluvný štát ustanoviť, že dieťa nadobudne občianstvo postupom ustanoveným jeho vnútroštátnou právnou normou,

b) nájdení nájdení na jeho území, ktorí by inak boli bez štátnej príslušnosti.

2. Každý zmluvný štát vo svojej právnej norme ustanoví, aby jeho občianstvo nadobudli deti narodené na jeho území, ktoré pri narodení nenadobúdajú ďalšie občianstvo. Také občianstvo bude udelené

a) narodením zo zákona alebo

b) neskôr deťom, ktoré ostali bez štátnej príslušnosti, po podaní žiadosti takým dieťaťom alebo v jeho mene príslušnému orgánu spôsobom, ktorý predpisuje vnútroštátna právna norma zmluvného štátu. Takú žiadosť možno podmieniť zákonným a obvyklým pobytom na jeho území v období nepresahujúcom päť rokov bezprostredne predchádzajúcich podaniu žiadosti.

3. Každý zmluvný štát vo svojej vnútroštátnej právnej norme ustanoví možnosť naturalizácie osôb, ktoré majú zákonný a obvyklý pobyt na jeho území. Pri určení podmienok naturalizácie neustanoví obdobie pobytu presahujúce 10 rokov pred podaním žiadosti.

4. Každý zmluvný štát vo svojej vnútroštátnej právnej norme uľahčí nadobudnutie občianstva týmto osobám:

a) manželom a manželkám svojich občanov,

b) deťom jedného zo svojich občanov, na ktoré sa vzťahuje výnimka uvedená v článku 6 ods. 1 písm. a),

c) deťom, ktorých jeden z rodičov nadobúda alebo nadobudol jeho občianstvo,

d) deťom adoptovaným jedným zo svojich občanov,

e) osobám, ktoré sa narodili na jeho území a majú tam zákonný a obvyklý pobyt,

f) osobám, ktoré majú zákonný a obvyklý pobyt na jeho území v období začínajúcom pred 18. rokom života; toto obdobie ustanoví vnútroštátna právna norma príslušného zmluvného štátu,

g) osobám bez štátnej príslušnosti a osobám s priznaným postavením utečenca, ktoré majú zákonný a obvyklý pobyt na jeho území.

Článok 7

Strata občianstva zo zákona alebo z iniciatívy zmluvného štátu

1. Zmluvný štát nemôže vo svojej vnútroštátnej právnej norme ustanoviť stratu občianstva zo zákona alebo na základe iniciatívy zmluvného štátu okrem týchto prípadov:

a) dobrovoľné nadobudnutie ďalšieho občianstva,

b) nadobudnutie občianstva zmluvného štátu podvodným konaním, na základe falošnej informácie alebo zatajenia ľubovoľnej relevantnej skutočnosti žiadateľom,

c) dobrovoľná služba v zahraničných ozbrojených silách,

d) konanie vážne poškodzujúce životné záujmy zmluvného štátu,

e) nedostatočná skutočná väzba medzi zmluvným štátom a občanom s obvyklým pobytom v zahraničí,

f) ak je počas nepľnoletosti dieťaťa ustanovené, že predbežné podmienky určené vnútroštátnou právnou normou, ktoré viedli k nadobudnutiu občianstva zmluvného štátu zo zákona, už ďalej nespĺňa,

g) adopcia dieťaťa, ak dieťa nadobudne alebo má cudzie občianstvo jedného adoptívneho rodiča alebo oboch adoptívnych rodičov.

2. Zmluvný štát môže ustanoviť stratu občianstva u detí, ktorých rodičia stratia toto občianstvo, okrem prípadov zahrnutých v odseku 1 písm. c) a d). Deti však toto občianstvo nestratia, ak si ho jeden z rodičov ponechá.

3. Zmluvný štát nemôže vo svojej vnútroštátnej právnej norme ustanoviť stratu svojho občianstva podľa odsekov 1 a 2 tohto článku, ak by sa tým takáto osoba stala osobou bez štátnej príslušnosti, s výnimkou prípadov uvedených v odseku 1 písm. b) tohto článku.

Článok 8

Strata občianstva na základe iniciatívy jednotlivca

1. Každý zmluvný štát umožní osobe zrieknutie sa občianstva za predpokladu, že sa tým taká osoba nestane osobou bez štátnej príslušnosti.

2. Zmluvný štát však môže vo svojej vnútroštátnej právnej norme ustanoviť, že zrieknutie sa občianstva môžu uskutočniť iba občania, ktorí majú obvyklý pobyt v zahraničí.

Článok 9

Obnovenie občianstva

Každý zmluvný štát v prípadoch a za podmienok ustanovených vo svojej vnútroštátnej právnej norme uľahčí opätovné nadobudnutie občianstva bývalým občanom, ktorí majú zákonný a obvyklý pobyt na jeho území.

Kapitola IV: Postupy týkajúce sa občianstva

Článok 10

Vybavovanie žiadostí

Každý zmluvný štát zabezpečí, aby sa žiadosti týkajúce sa nadobudnutia, zachovania, straty, opätovného nadobudnutia alebo osvedčenia jeho občianstva vybavili v primeranom čase.

Článok 11

Rozhodnutia

Každý zmluvný štát zabezpečí, aby rozhodnutia týkajúce sa nadobudnutia, zachovania, straty, opätovného nadobudnutia alebo osvedčenia jeho občianstva obsahovali písomné odôvodnenie.

Článok 12

Právo na preskúmanie

Každý zmluvný štát zabezpečí, aby rozhodnutia týkajúce sa nadobudnutia, zachovania, straty, opätovného nadobudnutia alebo osvedčenia jeho občianstva boli preskúmateľné v správnom alebo v súdnom konaní v súlade s jeho vnútroštátnou právnou normou.

Článok 13

Poplatky

1. Každý zmluvný štát zabezpečí, aby poplatky za nadobudnutie, zachovanie, stratu, opätovné

nadobudnutie alebo osvedčenie jeho občianstva boli primerané.

2. Každý zmluvný štát zabezpečí, aby poplatky za správne alebo súdne preskúmanie neboli prekážkou pre žiadateľov.

Kapitola V: Viacnásobné občianstvo

Článok 14

Prípady viacnásobného občianstva zo zákona

1. Zmluvný štát umožní

a) deťom, ktoré majú rôzne občianstvá nadobudnuté automaticky pri narodení, aby si ich ponechali,

b) svojim občanom mať ďalšie občianstvo, keď toto ďalšie občianstvo automaticky nadobudli manželstvom.

2. Na zachovanie občianstiev uvedených v odseku 1 sa vzťahujú príslušné ustanovenia článku 7 tohto dohovoru.

Článok 15

Iné možné prípady viacnásobného občianstva

Ustanovenia tohto dohovoru neobmedzujú právo zmluvného štátu ustanoviť vo svojej vnútroštátnej právnej norme, či

a) si jeho občania, ktorí nadobudnú alebo majú občianstvo ďalšieho štátu, jeho občianstvo ponechajú alebo ho stratia,

b) nadobudnutie alebo zachovanie jeho občianstva je podmienené zrieknutím sa alebo stratou ďalšieho občianstva.

Článok 16

Ochrana predchádzajúceho občianstva

Zmluvný štát nepodmiene nadobudnutie alebo zachovanie svojho občianstva zrieknutím sa alebo stratou ďalšieho občianstva v prípadoch, keď také zrieknutie sa alebo strata nie je možná alebo ju nemožno odôvodnene vyžadovať.

Článok 17

Práva a povinnosti súvisiace s viacnásobným občianstvom

1. Občania zmluvného štátu majúci ďalšie občianstvo majú na území toho zmluvného štátu, v ktorom majú trvalý pobyt, rovnaké práva a povinnosti ako ostatní občania tohto zmluvného štátu.

2. Ustanovenia tejto kapitoly sa netýkajú

a) pravidiel medzinárodného práva súvisiacich s diplomatickou a konzulárnou ochranou zmluvného štátu v prospech jedného z jeho občanov, ktorý má súčasne ďalšie občianstvo,

b) uplatnenia pravidiel súkromného medzinárodného práva každého zmluvného štátu v prípadoch viacnásobného občianstva.

Kapitola VI: Nástupníctvo štátov a občianstvo

Článok 18

Princípy

1. Vo veciach občianstva v prípadoch nástupníctva štátov každý príslušný zmluvný štát rešpektuje princípy právneho štátu, normy týkajúce sa ľudských práv a princípy obsiahnuté v článkoch 4 a 5 tohto dohovoru a v odseku 2 tohto článku, najmä v záujme predchádzania stavu bez štátnej príslušnosti.

2. Pri rozhodovaní o udelení alebo zachovaní občianstva v prípadoch nástupníctva štátov zohľadní každý príslušný zmluvný štát najmä

- a) skutočnú a účinnú väzbu medzi osobou a štátom,
- b) obvyklý pobyt osoby v čase nástupníctva štátu,
- c) vôľu osoby,
- d) pôvod osoby.

3. Na prípady, keď nadobudnutie občianstva podlieha strate cudzieho občianstva, sa vzťahujú ustanovenia článku 16 tohto dohovoru.

Článok 19

Vyriešenie medzinárodnou dohodou

V prípadoch nástupníctva štátov sa príslušné zmluvné štáty budú usilovať o úpravu záležitostí týkajúcich sa občianstva dohodou medzi sebou a tam, kde je to možné, vo vzťahu k iným štátom. Také dohody budú rešpektovať princípy a pravidlá, ktoré sú obsiahnuté v tejto kapitole alebo na ktoré táto kapitola odkazuje.

Článok 20

Princípy týkajúce sa neobčanov

1. Každý zmluvný štát rešpektuje tieto princípy:

- a) občania predchádzajúceho štátu s obvyklým pobytom na území, nad ktorým zvrchovanosť je prenesená na nástupnícky štát, ktorí nenadobudli jeho občianstvo, majú právo ostať v tomto štáte,
- b) k osobám uvedeným v písmene a) sa bude pristupovať rovnako ako k občanom nástupníckeho štátu v súvislosti so sociálnymi a ekonomickými právami.

2. Každý zmluvný štát môže osoby uvedené v odseku 1 vyňať zo zamestnania vo verejnej službe zahŕňajúcej výkon zvrchovaných právomocí.

Kapitola VII: Vojenské záväzky v prípadoch viacnásobného občianstva

Článok 21

Splnenie vojenských záväzkov

1. Od osôb majúcich občianstvo dvoch alebo viacerých zmluvných štátov sa vyžaduje splnenie ich vojenských záväzkov iba vo vzťahu k jednému z týchto zmluvných štátov.

2. Spôsoby aplikácie odseku 1 môžu ustanovovať osobitné dohody medzi zmluvnými štátmi.

3. Okrem prípadov, keď osobitná zmluva, ktorá bola uzavretá alebo môže byť uzavretá, ustanovuje inak, sa na osoby majúce občianstvo dvoch a viacerých zmluvných štátov vzťahujú tieto ustanovenia:

a) všetky takéto osoby podliehajú vojenským záväzkom vo vzťahu k zmluvnému štátu, na ktorého území majú obvyklý pobyt. Majú však možnosť slobodne sa rozhodnúť až do 19. roku života, že si splnia vojenský záväzok ako dobrovoľníci vo vzťahu k ľubovoľnému inému zmluvnému štátu, ktorého sú tiež občanmi minimálne počas obdobia rovnajúceho sa obdobiu aktívnej vojenskej služby vyžadovanej zmluvným štátom, v ktorom majú obvyklý pobyt,

b) osoby, ktoré majú obvyklý pobyt na území zmluvného štátu, ktorého nie sú občanmi, alebo na území štátu, ktorý nie je zmluvným štátom, môžu sa rozhodnúť vykonávať vojenskú službu na území ľubovoľného zmluvného štátu, ktorého sú občanmi,

c) o osobách, ktoré si v súlade s pravidlami ustanovenými v písmenách a) a b) splnia vojenské záväzky vo vzťahu k jednému zmluvnému štátu podľa jeho právnych predpisov, platí, že si splnili vojenské záväzky vo vzťahu ku každému inému zmluvnému štátu alebo k zmluvným štátom, ktorých sú tiež občanmi,

d) osoby, ktoré si pred nadobudnutím platnosti tohto dohovoru medzi zmluvnými štátmi, ktorých sú občanmi, splnili vo vzťahu k jednému z týchto zmluvných štátov vojenské záväzky v súlade s jeho právnymi predpismi, sa považujú za osoby, ktoré splnili rovnaké záväzky vo vzťahu k ľubovoľnému inému zmluvnému štátu alebo k zmluvným štátom, ktorých sú tiež občanmi,

e) osoby, ktoré v súlade s písmenom a) vykonali aktívnu vojenskú službu vo vzťahu k jednému zo zmluvných štátov, ktorých sú občanmi, a neskôr zmenia svoj obvyklý pobyt na územie iného zmluvného štátu, ktorého sú občanmi, podliehajú vojenskej službe v zálohe iba vo vzťahu k druhému uvedenému zmluvnému štátu,

f) realizácia tohto článku nebude v nijakom prípade na úkor občianstva takýchto osôb,

g) v prípade mobilizácie ktoréhokoľvek zmluvného štátu nebudú záväzky vyplývajúce z tohto článku pre tento zmluvný štát záväzné.

Článok 22

Oslobodenie od vojenských záväzkov alebo alternatívna civilná služba

Okrem prípadov, keď osobitná zmluva, ktorá bola uzavretá alebo ktorá môže byť uzavretá, ustanovuje inak, vzťahujú sa na osoby majúce občianstvo dvoch a viacerých zmluvných štátov tieto ustanovenia:

a) článok 21 ods. 3 písm. c) tohto dohovoru sa vzťahuje na osoby, ktoré boli oslobodené od vojenských záväzkov alebo ktoré vykonali civilnú službu ako alternatívu,

b) osoby, ktoré sú občanmi zmluvného štátu nevyžadujúceho povinnú vojenskú službu, sa považujú za osoby, ktoré si splnili vojenské záväzky, ak majú obvyklý pobyt na území tohto štátu. Považujú sa však za osoby, ktoré si nespĺnili vojenské záväzky vo vzťahu k zmluvnému štátu alebo k štátom, ktorých sú tiež občanmi a kde sa vojenská služba vyžaduje, iba ak by uvedený obvyklý pobyt nepokračoval až do určitého veku, čo každý príslušný zmluvný štát oznámi pri podpise alebo pri uložení svojich ratifikačných listín, listín o prijatí alebo o pristúpení,

c) osoby, ktoré sú občanmi zmluvného štátu nevyžadujúceho povinnú vojenskú službu, sa považujú za osoby, ktoré si splnili vojenské záväzky, keď v tomto štáte vykonali dobrovoľnú vojenskú službu minimálne v čase, ktorý sa rovná obdobiu aktívnej vojenskej služby zmluvného štátu alebo zmluvných štátov, ktorých sú tiež občanmi, bez ohľadu na miesto ich obvyklého pobytu.

Kapitola VIII: Spolupráca medzi zmluvnými štátmi

Článok 23

Spolupráca medzi zmluvnými štátmi

1. So zreteľom na uľahčenie spolupráce medzi zmluvnými štátmi ich príslušné orgány

a) poskytnú generálnemu tajomníkovi informácie o svojej vnútroštátnej právnej norme týkajúcej sa občianstva vrátane prípadov stavu bez štátnej príslušnosti a viacnásobného občianstva a o vývoji v súvislosti s realizáciou dohovoru,

b) si na požiadanie navzájom poskytnú informácie o svojej vnútroštátnej právnej norme týkajúcej sa občianstva a o vývoji v súvislosti s realizáciou dohovoru.

2. Zmluvné štáty budú spolupracovať medzi sebou a s inými členskými štátmi Rady Európy v rámci príslušného medzivládneho orgánu Rady Európy s cieľom riešiť všetky relevantné problémy a podporovať progresívny vývoj právnych princípov a praxe týkajúcich sa občianstva a s ním súvisiacich záležitostí.

Článok 24

Každý zmluvný štát môže kedykoľvek vyhlásiť, že bude informovať ktorýkoľvek zmluvný štát, ktorý urobil také isté vyhlásenie, o dobrovoľnom nadobudnutí svojho občianstva občanmi druhého zmluvného štátu v súlade s platnými právnymi predpismi týkajúcimi sa ochrany údajov. Také vyhlásenie môže uviesť podmienky, za ktorých zmluvný štát také informácie poskytne. Vyhlásenie možno kedykoľvek vziať späť.

Kapitola IX: Realizácia dohovoru

Článok 25

Vyhľadania týkajúce sa realizácie dohovoru

1. Každý štát môže pri podpise alebo pri uložení svojich ratifikačných listín, listín o prijatí, schválení alebo pristúpení vyhlásiť, že vylúči kapitolu VII z realizácie dohovoru.

2. Ustanovenia kapitoly VII budú platné iba vo vzťahoch medzi zmluvnými štátmi, na ktoré sa vzťahujú.

3. Každý zmluvný štát môže v ktoromkoľvek nasledujúcom období oznámiť generálnemu tajomníkovi Rady Európy, že bude vykonávať ustanovenia kapitoly VII vylúčené pri podpise alebo vo svojich ratifikačných listinách, listinách o prijatí, schválení alebo pristúpení. Toto oznámenie nadobudne platnosť dňom jeho prijatia.

Článok 26

Účinky dohovoru

1. Ustanovenia tohto dohovoru sa netýkajú ustanovení vnútroštátnej právnej normy a platných medzinárodných dokumentov ani tých, ktoré môžu nadobudnúť platnosť, na ktorých základe sa jednotlivcom poskytuje v oblasti občianstva výhodnejšie postavenie.

2. Tento dohovor neobmedzuje vykonávanie

a) Dohovoru o znížení prípadov viacnásobného občianstva a o vojenských záväzkoch v prípadoch viacnásobného občianstva z roku 1963 a jeho protokolov,

b) ďalších záväzných medzinárodných dokumentov, ak sú zlučiteľné s týmto dohovorom, vo vzťahu medzi zmluvnými štátmi, ktoré sú týmito dokumentmi viazané.

Kapitola X: Záverečné ustanovenia

Článok 27

Podpis a nadobudnutie platnosti

1. Tento dohovor je otvorený na podpis členským štátom Rady Európy a nečlenským štátom, ktoré sa zúčastnili na jeho vypracovaní. Tieto štáty môžu vyjadriť súhlas byť viazané dohovorom

a) podpisom bez výhrady ratifikácie, prijatia alebo schválenia alebo

b) podpisom podliehajúcim ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu, po ktorom nasleduje ratifikácia, prijatie alebo schválenie.

Ratifikačné listiny, listiny o prijatí alebo schválení budú uložené u generálneho tajomníka Rady Vzájomná výmena informácií

Európy.

2. Tento dohovor nadobudne platnosť pre všetky štáty, ktoré vyjadria súhlas byť viazané dohovorom prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov odo dňa, keď tri členské štáty Rady Európy vyjadria súhlas byť viazané týmto dohovorom podľa ustanovení predchádzajúceho odseku.

3. Vo vzťahu ku každému štátu, ktorý dodatočne vyjadří súhlas byť viazaný dohovorom, dohovor nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov odo dňa podpisu alebo uloženia jeho ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo schválení.

Článok 28

Pristúpenie

1. Po nadobudnutí platnosti dohovoru môže Výbor ministrov Rady Európy vyzvať každý nečlenský štát Rady Európy, ktorý sa nezúčastnil na jeho vypracovaní, na pristúpenie k dohovoru.

2. Pre každý pristupujúci štát tento dohovor nadobudne platnosť v prvý deň mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí troch mesiacov odo dňa uloženia listiny o pristúpení u generálneho tajomníka Rady Európy.

Článok 29

Výhrady

1. Voči ustanoveniam obsiahnutým v kapitolách I, II a VI tohto dohovoru nemožno urobiť žiadne výhrady. Každý štát môže pri podpise alebo pri uložení svojej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo o pristúpení urobiť jednu výhradu alebo viac výhrad voči ostatným ustanoveniam dohovoru, ak sú zlučiteľné s cieľom a účelom tohto dohovoru.

2. Každý štát, ktorý urobil jednu výhradu alebo viac výhrad, oznámi generálnemu tajomníkovi Rady Európy príslušný obsah svojej vnútroštátnej právnej normy alebo akékoľvek ďalšie príslušné informácie.

3. Štát, ktorý urobil jednu výhradu alebo viac výhrad podľa odseku 1, posúdi celkové alebo čiastočné späťvzatie, len čo to okolnosti umožnia. Také späťvzatie sa urobí oznámením adresovaným generálnemu tajomníkovi Rady Európy a nadobudne platnosť dňom jeho prijatia.

4. Každý štát, ktorý rozširuje realizáciu tohto dohovoru na územie uvedené vo vyhlásení podľa článku 30 ods. 2, môže v súvislosti s týmto územím urobiť jednu výhradu alebo viac výhrad v súlade s ustanoveniami predchádzajúcich bodov.

5. Zmluvný štát, ktorý urobil výhrady voči ktorémukoľvek ustanoveniu kapitoly VII dohovoru, nemôže trvať na uplatnení týchto ustanovení ďalším zmluvným štátom s výnimkou, že tento štát sám prijal tieto ustanovenia.

Článok 30

Územná pôsobnosť

1. Každý štát môže pri podpise alebo pri uložení svojej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo pristúpení vymedziť územie alebo územia, na ktoré sa tento dohovor bude vzťahovať.

2. Každý štát môže kedykoľvek neskôr vyhlásením adresovaným generálnemu tajomníkovi Rady Európy rozšíriť platnosť tohto dohovoru na každé územie vymedzené vo vyhlásení, za ktorého medzinárodné vzťahy zodpovedá alebo v ktorého mene je oprávnený sa zaväzovať.

Pre také územie dohovor nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov odo dňa, keď generálny tajomník takéto vyhlásenie prijal.

3. Každé vyhlásenie urobené podľa oboch predchádzajúcich bodov možno v súvislosti s každým územím vymedzeným v takom vyhlásení vziať späť oznámením adresovaným generálnemu tajomníkovi. Späťvzatie nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov odo dňa, keď generálny tajomník také oznámenie prijal.

Článok 31

Vypovedanie

1. Každá strana môže dohovor ako celok alebo kapitolu VII kedykoľvek vypovedať iba oznámením adresovaným generálnemu tajomníkovi Rady Európy.

2. Také vypovedanie nadobudne platnosť prvým dňom mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch

mesiacov odo dňa, keď generálny tajomník oznámenie prijal.

Článok 32

Oznámenia generálneho tajomníka

Generálny tajomník Rady Európy oznámi členským štátom Rady Európy, každému signatárovi, každej strane a každému inému štátu, ktorý pristúpil k tomuto dohovoru,

- a) každý podpis,
- b) uloženie každej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo pristúpení,
- c) každý dátum nadobudnutia platnosti dohovoru v súlade s článkami 27 a 28 tohto dohovoru,
- d) každú výhradu a späťvzatie výhrad urobených podľa ustanovení článku 29 tohto dohovoru,
- e) každé oznámenie alebo vyhlásenie urobené podľa ustanovení článkov 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30 a 31 tohto dohovoru,
- f) každý iný úkon, oznámenie alebo vyhlásenie týkajúce sa tohto dohovoru.

Na dôkaz toho podpísaní, ktorí boli na to riadne splnomocnení, podpísali tento dohovor.

Dané v Štrasburgu 6. novembra 1997 v anglickom a vo francúzskom jazyku, pričom obe znenia majú rovnakú platnosť, v jednom vyhotovení, ktoré bude uložené v archíve Rady Európy. Generálny tajomník Rady Európy zašle overené kópie každému členskému štátu Rady Európy, nečlenským štátom, ktoré sa zúčastnili na vypracovaní tohto dohovoru, a každému štátu, ktorý bol vyzvaný, aby pristúpil k tomuto dohovoru.

Dohovor o právnom postavení osôb bez štátnej príslušnosti²²

Preambula

Vysoké zmluvné strany,

majúc na zreteli, že Charta Organizácie Spojených národov a Všeobecná deklarácia ľudských práv, prijaté 10. decembra 1948 Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov, potvrdzujú zásadu, že všetci ľudia majú požívať základné práva a slobody bez diskriminácie,

uvážiac, že Organizácia Spojených národov prejavila za rôznych okolností svoj hlboký záujem o osoby bez štátnej príslušnosti a usilovala sa zaistiť osobám bez štátnej príslušnosti čo najväčšiu možnosť požívať základné práva a slobody,

uvážiac, že Dohovor o postavení utečencov z 28. júla 1951 sa vzťahuje len na tie osoby bez štátnej príslušnosti, ktoré sú zároveň aj utečencami, a že je veľa osôb bez štátnej príslušnosti, na ktoré sa tento dohovor nevzťahuje,

uvážiac, že je žiaduce upraviť a zlepšiť postavenie osôb bez štátnej príslušnosti medzinárodnou dohodou,

dohodli sa takto:

Kapitola I: Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Definícia pojmu "osoba bez štátnej príslušnosti"

1. Na účely tohto dohovoru sa pojem "osoba bez štátnej príslušnosti" vzťahuje na ktorúkoľvek osobu, ktorá nie je podľa zákonov žiadneho štátu považovaná za občana takéhoto štátu.

2. Tento dohovor sa nevzťahuje na

i) osoby, ktoré v súčasnosti požívajú ochranu alebo podporu iných orgánov alebo zastupiteľstiev Organizácie Spojených národov, než je Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov,

ii) osoby, ktorým kompetentné orgány krajiny, v ktorej majú trvalé bydlisko, priznali práva a povinnosti, ktoré prislúchajú občanom tejto krajiny,

iii) osoby, v súvislosti s ktorými existujú vážne dôvody domnievať sa, že

a) spáchali zločin proti mieru, vojnový zločin alebo zločin proti ľudskosti, ako sú definované v medzinárodných dokumentoch, ktoré boli vydané na účely právneho zabezpečenia proti takýmto zločinom,

b) spáchali vážny nepolitický zločin mimo krajiny svojho pobytu predtým, než boli prijaté v tejto krajine,

c) boli uznané za vinné z prečinov proti cieľom a zásadám Organizácie Spojených národov.

Článok 2

Všeobecné záväzky

Každá osoba bez štátnej príslušnosti má záväzky voči krajine svojho pobytu, ktoré predovšetkým vyžadujú, aby dodržiavala zákony a predpisy, ako aj opatrenia prijaté v záujme dodržiavania verejného poriadku.

Článok 3

Zákaz diskriminácie

Zmluvné štáty majú aplikovať ustanovenia tohto dohovoru na osoby bez štátnej príslušnosti bez ich diskriminácie, čo sa týka ich rasy, náboženstva alebo krajiny ich pôvodu.

²² Uverejnený pod číslom 206/2001 Z.z.

Článok 4

Náboženstvo

Zmluvné štáty majú zaobchádzať s osobami bez štátnej príslušnosti aspoň takým spôsobom, akým zaobchádzajú s vlastnými občanmi vo všetkých otázkach, ktoré sa týkajú slobody náboženstva, ako aj slobody náboženskej výchovy ich detí.

Článok 5

Práva udeľované nezávisle od tohto dohovoru

Žiadne ustanovenie tohto dohovoru nesmie narušiť akékoľvek práva a výsady udelené osobám bez štátnej príslušnosti ktorýmkoľvek zmluvným štátom nezávisle od tohto dohovoru.

Článok 6

Pojem "za rovnakých okolností"

Na účely tohto dohovoru pojem "za rovnakých okolností" znamená akékoľvek požiadavky (vrátane požiadaviek na dĺžku a podmienky pobytu), ktoré musí konkrétny jednotlivec spĺňať, aby mohol požívať také práva, ako keby nebol osobou bez štátnej príslušnosti, s výnimkou takých požiadaviek, ktoré sú svojou podstatou pre osobu bez štátnej príslušnosti nesplniteľné.

Článok 7

Vyňatie z reciprocity

1. Zmluvné štáty majú zaobchádzať s osobami bez štátnej príslušnosti rovnakým spôsobom ako s ostatnými cudzincami s výnimkou prípadov, keď ustanovenia tohto dohovoru predpisujú pre osoby bez štátnej príslušnosti výhodnejšie zaobchádzanie.
2. Po uplynutí troch rokov pobytu získajú všetky osoby bez štátnej príslušnosti právo byť vyňaté na území zmluvných štátov zo zásady reciprocity.
3. Každý zmluvný štát sa zaväzuje poskytovať utečencom práva a výhody, ktoré im prináležali bez nároku na reciprocitu v čase, keď pre daný štát nadobudol dohovor platnosť.
4. Zmluvné štáty sa zaväzujú priaznivo posudzovať možnosť udeliť osobám bez štátnej príslušnosti bez zásady reciprocity také práva a výhody, ktoré presahujú rámec ustanovení odsekov 2 a 3, a vyňať zo zásady reciprocity osoby bez štátnej príslušnosti, ktoré nespĺňajú podmienky uvedené v odsekoch 2 a 3.
5. Ustanovenia odsekov 2 a 3 sa týkajú práv a výsad uvedených v článkoch 13, 18, 19, 21 a 22 tohto dohovoru, ako aj práv a výsad neuvedených v tomto dohovore.

Článok 8

Vyňatie z výnimočných opatrení

Vzhľadom na výnimočné opatrenia, ktoré možno zaviesť voči osobe, majetku alebo záujmom občanov alebo bývalých občanov cudzieho štátu, zmluvné štáty sa zaväzujú, že nebudú takéto opatrenia aplikovať na osobu bez štátnej príslušnosti výhradne na základe toho, že predtým bola občanom uvedeného cudzieho štátu. Zmluvné štáty, ktoré podľa svojho zákonodarstva nemôžu použiť všeobecnú zásadu uvedenú v tomto článku, udelia v konkrétnych prípadoch výnimky v prospech takýchto osôb bez štátnej príslušnosti.

Článok 9

Dočasné opatrenia

Žiadne ustanovenie uvedené v tomto dohovore nemôže zabrániť ktorémukoľvek zmluvnému štátu, aby v čase vojny alebo za iných závažných a výnimočných okolností nepodnikol v prípade konkrétnej osoby dočasné opatrenia, ktoré považuje za nevyhnutné z hľadiska bezpečnosti, až kým nebude rozhodnuté, že daná osoba je skutočne osobou bez štátnej príslušnosti a že v prípade takejto osoby je pokračovanie v takýchto dočasných opatreniach v záujme štátnej bezpečnosti.

Článok 10

Kontinuita trvalého pobytu

1. Ak bola osoba bez štátnej príslušnosti násilne presídlená počas druhej svetovej vojny a premiestnená na územie zmluvného štátu, kde sa teraz trvale nachádza, považuje sa doba jej núteného dočasného pobytu za dobu zákonného pobytu na jeho území.
2. Ak bola osoba bez štátnej príslušnosti násilne presídlená počas druhej svetovej vojny z územia zmluvného štátu a predtým, než tento dohovor nadobudol platnosť, sa tam opäť vrátila, aby tam pokračovala v trvalom pobyte, doba pred takýmto násilným presídlením a po takomto násilnom presídlení sa považuje za nepretržité obdobie na akékoľvek účely, na aké sa takáto nepretržitá doba trvalého pobytu vyžaduje.

Článok 11

Námorníci bez štátnej príslušnosti

V prípade osôb bez štátnej príslušnosti slúžiacich ako členovia posádok na palubách lodí plaviacich sa pod vlajkou zmluvného štátu tento štát priaznivo posudzuje ich usadenie sa na jeho území a vydanie cestovných dokladov alebo dočasného povolenia na pobyt na jeho území takýmto osobám predovšetkým s cieľom uľahčiť im usadenie sa v inej krajine.

Kapitola II: Právne postavenie

Článok 12

Osobné postavenie

1. Osobné postavenie osoby bez štátnej príslušnosti upravujú právne predpisy platné v krajine jej domovského práva alebo v prípade, že nemá domovské právo, právne predpisy krajiny jej pobytu.

2. Práva, ktoré osoba bez štátnej príslušnosti nadobudla skôr a ktoré sa vzťahujú na jej osobné postavenie, konkrétne práva týkajúce sa sobáša, zmluvný štát rešpektuje, ak je to potrebné, za predpokladu, že zodpovedajú formalitám požadovaným jeho právnymi predpismi, a za predpokladu, že právo, ktorého sa to týka, je právom, ktoré by jej bolo priznané právnymi predpismi takéhoto štátu, keby nebola osobou bez štátnej príslušnosti.

Článok 13

Hnuteľný a nehnuteľný majetok

Čo sa týka nadobúdania hnuteľného a nehnuteľného majetku a ďalších práv s tým súvisiacich a čo sa týka nájomných a iných zmlúv súvisiacich s hnuteľným a nehnuteľným majetkom, zmluvné štáty majú poskytnúť osobám bez štátnej príslušnosti čo najpriaznivejšie zaobchádzanie, v žiadnom prípade nie menej priaznivé, než aké sa všeobecne za rovnakých okolností poskytuje cudzincom.

Článok 14

Umelecké práva a priemyselné vlastníctvo

Čo sa týka ochrany priemyselného vlastníctva, ako sú vynálezy, dizajny alebo vzory, obchodné značky, obchodné názvy a literárne, umelecké a vedecké autorské práva, krajina, v ktorej má osoba bez štátnej príslušnosti obvyklý pobyt, jej zaručí takú istú ochranu, akú zaručuje svojim vlastným občanom. Na území ktoréhokoľvek iného zmluvného štátu osoba bez štátnej príslušnosti požíva takú istú ochranu, aká sa tam poskytuje občanom tej krajiny, v ktorej má táto osoba obvyklý pobyt.

Článok 15

Právo spolčovania

Čo sa týka nepolitických a neziskových združení a odborových zväzov, zmluvné štáty poskytnú osobám bez štátnej príslušnosti zákonne sa zdržujúcim na ich území čo najvýhodnejšie, v žiadnom prípade nie menej výhodné podmienky, než aké všeobecne za rovnakých okolností poskytujú cudzincom.

Článok 16

Prístup k súdom

1. Osoba bez štátnej príslušnosti má zaručený slobodný prístup k súdom na území všetkých zmluvných štátov.

2. Osoba bez štátnej príslušnosti má na území zmluvného štátu, v ktorom má obvyklý pobyt, právo na rovnaké zaobchádzanie, akého sa dostáva vlastným občanom tohto štátu v záležitostiach týkajúcich sa slobodného prístupu k súdom vrátane právnej pomoci a oslobodenia od *cautio judicatum solvi*.

3. Osoba bez štátnej príslušnosti má v iných krajinách, než je krajina jej obvyklého pobytu, v záležitostiach uvedených v odseku 2 rovnaké práva, aké sa priznávajú hociktorému inému občanovi krajiny jej obvyklého pobytu.

Kapitola III: Zárobková činnosť

Článok 17

Zárobková činnosť

1. Zmluvné štáty poskytnú osobám bez štátnej príslušnosti, ktoré sa zákonne zdržiavajú na ich území, čo najvýhodnejšie a v žiadnom prípade nie menej výhodné podmienky, než aké sa všeobecne za rovnakých okolností poskytujú cudzincom v súvislosti s ich vstupom do zamestnania.

2. Zmluvné štáty priaznivo posudzujú prispôsobovanie práv všetkých osôb bez štátnej príslušnosti týkajúcich sa ich zárobkovej činnosti právam ich vlastných občanov, a najmä tých osôb bez štátnej príslušnosti, ktoré prišli na ich územie na základe náboru pracovných síl alebo v rámci prísťahovaleckých programov.

Článok 18

Samostatné podnikanie

Zmluvné štáty poskytujú osobám bez štátnej príslušnosti zákonne sa zdržujúcim na ich území čo najvýhodnejšie, v žiadnom prípade však nie menej priaznivé podmienky, než aké všeobecne za rovnakých okolností poskytujú cudzincom, čo sa týka ich práva samostatne podnikat' v poľnohospodárstve, priemysle, remeselníctve a obchode a práva zriaďovať obchodné a priemyselné spoločnosti.

Článok 19

Slobodné povolania

Každý zmluvný štát poskytne osobám bez štátnej príslušnosti zákonne sa zdržujúcim na jeho území, ktoré sú držiteľmi diplomov uznaných príslušnými orgánmi tohto štátu a ktoré majú v úmysle vykonávať slobodné povolanie, čo najvýhodnejšie, v žiadnom prípade však nie menej výhodné podmienky, než aké sa všeobecne za rovnakých okolností poskytujú cudzincom.

Kapitola IV: Sociálna starostlivosť

Článok 20

Prídelové zásobovanie

Tam, kde bolo pre občanov krajiny zavedené prídelové hospodárstvo upravujúce všeobecné zásobovanie nedostatkovým tovarom, majú osoby bez štátnej príslušnosti nárok na rovnaké zaobchádzanie ako občania.

Článok 21

Bývanie

Čo sa týka bývania, zmluvné štáty, ak je táto oblasť upravená zákonmi alebo inými právnymi predpismi alebo je predmetom kontroly verejnoprávnych orgánov, poskytujú osobám bez štátnej príslušnosti zákonne sa zdržujúcim na ich území čo najvýhodnejšie, v žiadnom prípade však nie menej výhodné podmienky, než aké všeobecne za rovnakých okolností poskytujú cudzincom.

Článok 22

Vzdelávanie

1. V oblasti základného vzdelania zmluvné štáty poskytnú osobám bez štátnej príslušnosti rovnaké podmienky ako vlastným občanom.

2. Zmluvné štáty poskytnú osobám bez štátnej príslušnosti zákonne sa zdržujúcim na ich území čo najvýhodnejšie, v žiadnom prípade však nie menej výhodné podmienky, než aké všeobecne za rovnakých okolností poskytujú cudzincom, čo sa týka iného vzdelania, než je základné vzdelanie, predovšetkým možnosti študovať, uznávania vysvedčení, diplomov a titulov zahraničných škôl, odpúšťania školného a poplatkov a udeľovania stipendií.

Článok 23

Verejná podpora

Zmluvné štáty poskytnú osobám bez štátnej príslušnosti zákonne sa zdržujúcim na ich území v súvislosti s verejnou podporou a pomocou rovnaké podmienky ako vlastným občanom.

Článok 24

Pracovné právo a sociálne zabezpečenie

1. Zmluvné štáty poskytnú osobám bez štátnej príslušnosti, ktoré sa zákonne nachádzajú na ich území, rovnaké zaobchádzanie ako vlastným občanom v nasledujúcich záležitostiach:

a) v rozsahu, v akom tieto záležitosti upravujú zákony a iné právne predpisy alebo podliehajú kontrole správnych orgánov: plat vrátane rodinných prídavkov, ak sú obsiahnuté v plate, pracovný čas, práca nadčas, platená dovolenka, obmedzenia kladené na prácu vykonávanú doma, minimálna veková hranica na vstup do zamestnania, učňovské školstvo a výcvik, práca žien a mladistvých a využitie výhod kolektívneho vyjednávania,

b) sociálne zabezpečenie (zákonne ustanovenia týkajúce sa zamestnania, pracovných úrazov, chorôb z povolania, materskej dovolenky, pracovnej neschopnosti, zabezpečenia v starobe, úmrtia, nezamestnanosti, rodinných povinností a všetkých ostatných prípadov, ktoré patria podľa vnútroštátnych zákonov alebo iných právnych predpisov do sociálneho zabezpečenia) s výnimkou nasledujúcich obmedzení:

i) môžu existovať primerané opatrenia týkajúce sa práv nadobudnutých a práv len nadobúdaných,

ii) zákony alebo iné právne predpisy krajiny pobytu môžu obsahovať osobitné ustanovenia týkajúce sa požitkov alebo ich častí, ktoré sa úplne uhrádzajú z verejných prostriedkov a príspevkov vyplácaných osobám, ktoré nespĺňajú podmienky na vyplácanie normálneho dôchodku.

2. Právo na kompenzáciu za smrť osoby bez štátnej príslušnosti spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania nemôže ovplyvňovať skutočnosť, že pobyt oprávnenej osoby je mimo územia zmluvného štátu.

3. Zmluvné štáty rozširujú na osoby bez štátnej príslušnosti výhody z dohôd, ktoré vzájomne uzavreli alebo v budúcnosti môžu uzavrieť v súvislosti so zachovaním nadobudnutých a nadobúdaných práv v oblasti sociálneho zabezpečenia, a budú sa na ne vzťahovať len podmienky, ktoré uplatňujú voči občanom signatárskych štátov uvedených dohôd.

4. Zmluvné štáty budú v čo najväčšej miere priaznivo posudzovať poskytovanie požitkov osobám bez štátnej príslušnosti vyplývajúcich z podobných dohôd, ktoré môžu kedykoľvek nadobudnúť platnosť medzi zmluvnými a nezmluvnými štátmi dohovorom.

Kapitola V: Administratívne opatrenia

Článok 25

Administratívna podpora

1. Ak by osoba bez štátnej príslušnosti pri využívaní svojho práva potrebovala pomoc orgánov cudzej krajiny, na ktoré sa nemôže obrátiť, zmluvný štát, na ktorého území má takáto osoba pobyt, zabezpečí, aby jej takúto pomoc poskytl jeho orgány.

2. Orgán alebo orgány uvedené v odseku 1 tohto článku osobám bez štátnej príslušnosti vydajú alebo zabezpečia vydanie dokladov alebo osvedčení, aké by normálne doručili cudzincom od ich alebo prostredníctvom ich štátnych orgánov.

3. Takto vydané doklady alebo osvedčenia nahrádzajú úradné doklady doručované cudzincom od ich alebo prostredníctvom ich štátnych orgánov

a považujú sa za platné, ak neexistuje dôkaz o opaku.

4. Za takéto výnimočné služby, ktoré možno poskytnúť všetkým osobám, ktoré to potrebujú, môžu byť vyrubené poplatky, ktoré však musia byť primerané a úmerné poplatkom vyberaným za podobné služby od občanov zmluvného štátu.

5. Ustanovenia tohto článku sa netýkajú článkov 27 a 28.

Článok 26

Sloboda pohybu

Každý zmluvný štát umožní osobám bez štátnej príslušnosti, ktoré sa zákonne zdržiavajú na jeho území, vybrať si miesto svojho pobytu a slobodne sa pohybovať na jeho území v súlade s právnymi predpismi vzťahujúcimi sa všeobecne za rovnakých okolností na cudzincov.

Článok 27

Osobné doklady

Zmluvné štáty vystavia osobné doklady každej osobe bez štátnej príslušnosti, ktorá sa zdržiava na ich území a nemá platný cestovný doklad.

Článok 28

Cestovné doklady

Zmluvné štáty vystavia osobám bez štátnej príslušnosti zákonne sa zdržujúcim na ich území cestovné doklady na účely cestovania mimo ich územia, ak tomu nebránia závažné dôvody týkajúce sa štátnej bezpečnosti alebo verejného poriadku; na takéto cestovné doklady sa vzťahujú ustanovenia uvedené v dodatku k tomuto dohovoru. Zmluvné štáty môžu vystaviť takýto cestovný doklad každej inej osobe bez štátnej príslušnosti, ktorá sa zdržiava na ich území; zvlášť priaznivo posudzujú vystavenie takéhoto cestovného dokumentu osobám bez štátnej príslušnosti zdržujúcim sa na ich území, ktoré nemajú možnosť získať cestovný doklad od krajiny ich zákonného pobytu.

Článok 29

Finančné dávky

1. Zmluvné štáty nebudú ukladať osobám bez štátnej príslušnosti dávky, poplatky a dane akéhokoľvek druhu, ktoré by boli iné alebo vyššie než tie, ktoré sú alebo môžu byť vymáhané v podobných situáciách od ich vlastných občanov.

2. Ustanovenie odseku 1 nebráni použitiu zákonov a právnych predpisov týkajúcich sa poplatkov v súvislosti s vydávaním úradných vrátane osobných dokladov cudzincom voči osobám bez štátnej príslušnosti.

Článok 30

Prevod majetku

1. Zmluvný štát v súlade so svojimi zákonmi a inými právnymi predpismi povolí osobám bez štátnej príslušnosti previesť majetok, ktorý si priniesli na jeho územie, do inej krajiny, kam im bolo povolené vstúpiť na účely presídlenia.

2. Zmluvný štát bude priaznivo posudzovať žiadosti osôb bez štátnej príslušnosti o povolenie prevodu majetku, kdekoľvek by sa mohol nachádzať, ktorý je potrebný na ich presídlenie do inej krajiny, ktorá ich prijala.

Článok 31

Vyhostenie

1. Zmluvné štáty nemôžu vyhostiť osobu bez štátnej príslušnosti zákonne sa zdržujúcu na ich území s výnimkou prípadov odôvodnených štátnou bezpečnosťou alebo verejným poriadkom.

2. Vyhostenie takejto osoby bez štátnej príslušnosti možno vykonať len na základe rozhodnutia prijatého zákonným postupom. S výnimkou závažných dôvodov vyžadovaných štátnou bezpečnosťou má byť osobe bez štátnej príslušnosti daná možnosť predložiť dôkazy na svoju obranu, odvolať sa a byť na tieto účely právne zastúpená pred kompetentným úradom alebo osobou, alebo osobami týmto úradom zvlášť poverenými.

3. Zmluvné štáty poskytnú takejto osobe bez štátnej príslušnosti dostatočnú dobu, v rámci ktorej by mohla získať povolenie na vstup do inej krajiny. Zmluvné štáty si vyhradujú právo uplatniť v rámci takejto doby také vnútorné opatrenia, ktoré môžu považovať za potrebné.

Článok 32

Udelenie štátnej príslušnosti

Zmluvné štáty majú uľahčovať, nakoľko je to len možné, asimiláciu a udelenie štátneho občianstva osobám bez štátnej príslušnosti. Konkrétne majú vyvinúť maximálne možné úsilie na urýchlenie konania v tejto záležitosti a v čo najväčšej miere redukovať poplatky a náklady takéhoto konania.

Kapitola VI: Záverečné ustanovenia

Článok 33

Informácia o vnútroštátnom zákonodarstve

Zmluvné štáty budú informovať generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov o obsahu zákonov a iných právnych predpisov, ktoré môžu prijať na realizáciu tohto dohovoru.

Článok 34

Riešenie sporov

Akýkoľvek spor medzi zmluvnými stranami tohto dohovoru týkajúci sa jeho výkladu alebo vykonávania, ktorý nie je možné vyriešiť iným

spôsobom, bude predložený Medzinárodnému súdnemu dvoru na návrh ktorejkoľvek zmluvnej strany zúčastnenej v spore.

Článok 35

Podpis, ratifikácia a prístupenie

1. Tento dohovor bude otvorený na podpis v sídle Organizácie Spojených národov do 31. decembra 1955.

2. Bude otvorený na podpis pre

a) ktorýkoľvek členský štát Organizácie Spojených národov,

b) ktorýkoľvek iný štát pozvaný na konferenciu o postavení osôb bez štátnej príslušnosti a

c) ktorýkoľvek iný štát, ktorý Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov môže vyzvať na podpis alebo na prístupenie.

3. Dohovor podlieha ratifikácii a ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

4. Dohovor bude otvorený na prístupenie pre štáty uvedené v odseku 2 tohto článku. Prístupenie sa vykoná uložením listiny o prístupení u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 36

Doložka o územnej pôsobnosti

1. Ktorýkoľvek štát môže v čase podpisu, ratifikácie alebo prístúpenia vyhlásiť, že tento dohovor bude rozšírený na všetky alebo na ktorékoľvek územia, za medzinárodné vzťahy ktorých je zodpovedný. Takéto vyhlásenie nadobudne platnosť dňom, keď tento dohovor pre daný štát nadobudne platnosť.

2. Podobné rozšírenie možno vykonať kedykoľvek neskôr formou oznámenia adresovaného generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov a nadobudne platnosť deväťdesiaty deň po prijatí takéhoto oznámenia generálnym tajomníkom Organizácie Spojených národov alebo dňom nadobudnutia platnosti dohovoru pre daný štát, podľa neskoršieho dátumu.

3. S ohľadom na územia, na ktoré nebola platnosť tohto dohovoru rozšírená v čase jeho podpísania, ratifikácie alebo prístúpenia k nemu, každý štát, ktorého sa to týka, posúdi možnosť podniknúť čo najskôr potrebné opatrenia na rozšírenie pôsobnosti tohto dohovoru na takéto územia so súhlasom vlád takýchto území, kde to ústavne pomery vyžadujú.

Článok 37

Federálna doložka

Na prípad federálneho alebo neunitárneho štátu sa vzťahujú nasledujúce ustanovenia:

a) ak ide o také články tohto dohovoru, ktoré patria do zákonodarnej právomoci federálneho zákonodarného orgánu, povinnosti federálneho štátu majú byť rovnaké ako povinnosti tých zmluvných štátov, ktoré nie sú federálnymi štátmi,

b) ak ide o také články tohto dohovoru, ktoré patria do zákonodarnej právomoci zákonodarného orgánu členských štátov federácie, provincií alebo kantónov, ktoré nie sú zaviazané podľa ústavného poriadku federácie prijímať legislatívne opatrenia, federálna vláda predloží takéto články s priaznivým odporúčaním na vedomie príslušným orgánom štátov, provincií alebo kantónov v najkratšom možnom čase,

c) federálny zmluvný štát tohto dohovoru na požiadanie ktoréhokoľvek iného zmluvného štátu podané prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov poskytne vyhlásenie o práve a praxi federácie a jej členov, z ktorých pozostáva, v súvislosti s ktorýmkoľvek ustanovením dohovoru, v ktorom uvedie rozsah realizácie takéhoto ustanovenia legislatívnym alebo iným spôsobom.

Článok 38

Výhrady

1. Pri podpise, ratifikácii alebo prístupení k dohovoru môže ktorýkoľvek štát vzniesť výhrady k článkom tohto dohovoru s výnimkou článkov 1, 3, 4, 16 ods. 1 a článkov 33 až 42 vrátane.

2. Ktorýkoľvek štát, ktorý urobil výhradu v súlade s odsekom 1 tohto článku, môže kedykoľvek výhradu odvolať vo forme oznámenia generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

Článok 39

Nadobudnutie platnosti

1. Tento dohovor nadobúda platnosť deväťdesiaty deň nasledujúci po dni uloženia šiestej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupení k dohovoru.

2. Pre každý štát, ktorý ratifikoval dohovor alebo pristúpil k dohovoru po dni uloženia šiestej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupení k dohovoru, dohovor nadobudne platnosť deväťdesiaty deň po uložení jeho ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupení.

Článok 40

Odstúpenie

1. Ktorýkoľvek zmluvný štát môže kedykoľvek odstúpiť od tohto dohovoru oznámením generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

2. Takéto odstúpenie nadobudne platnosť pre daný zmluvný štát jeden rok po prijatí oznámenia o

odstúpení generálnym tajomníkom Organizácie Spojených národov.

3. Ktorýkoľvek štát, ktorý uplatnil vyhlásenie alebo oznámenie podľa článku 36, môže kedykoľvek neskôr vyhlásiť vo forme oznámenia generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov, že dohovor sa na takéto územie prestane vzťahovať po uplynutí jedného roka od dátumu prijatia oznámenia generálnym tajomníkom Organizácie Spojených národov.

Článok 41

Zmeny

1. Ktorýkoľvek zmluvný štát môže kedykoľvek požiadať o zmenu tohto dohovoru vo forme oznámenia generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

2. Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov odporučí, aké kroky, ak sú vôbec potrebné, treba vykonať v súvislosti s takouto žiadosťou.

Článok 42

Oznámenia generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov

Generálny tajomník Organizácie Spojených národov informuje všetkých členov Organizácie Spojených národov a nečlenské štáty uvedené v článku 35 o

- a) podpisoch, ratifikáciách a pristúpeniach k dohovoru podľa článku 35,
- b) vyhláseniach a oznámeniach podľa článku 36,
- c) výhradách a ich odvolaniach podľa článku 38,
- d) dátume nadobudnutia platnosti tohto dohovoru podľa článku 39,
- e) odstúpeniach a oznámeniach podľa článku 40,
- f) žiadostiach o zmeny podľa článku 41.

Na dôkaz toho podpísané, riadne splnomocnené osoby podpísali tento dohovor v mene svojich vlád.

Dané v New Yorku 28. septembra 1954 v jednom vyhotovení, ktorého anglické, francúzske a španielske znenie má rovnakú platnosť a ktoré zostane uložené v archíve Organizácie Spojených národov a ktorého overené kópie budú doručené všetkým členským štátom Organizácie Spojených národov a nečlenským štátom uvedeným v článku 35.

Dohovor o redukovaní počtu osôb bez štátnej príslušnosti²³

Zmluvné štáty,

²³ Uverejnený pod číslom 192/2001 Z.z.

konajúc v súlade s uznesením č. 896 (IX) prijatým Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 4. decembra 1954,

považujúc za žiaduce redukovať počet osôb bez štátnej príslušnosti medzinárodnou dohodou,

dohodli sa takto:

Článok 1

1. Zmluvný štát udelí štátnu príslušnosť osobe narodenej na jeho území, ktorá by inak bola bez štátnej príslušnosti. Štátna príslušnosť sa udelí

a) pri narodení zo zákona alebo

b) na základe žiadosti podanej príslušnému orgánu danou osobou alebo v jej mene spôsobom predpísaným vnútroštátnymi právnymi predpismi. Podľa ustanovení bodu 2 tohto článku takúto žiadosť nemožno zamietnuť.

Zmluvný štát, ktorý udeľuje štátnu príslušnosť podľa písmena b) tohto bodu, môže tiež udeliť štátnu príslušnosť zo zákona v takom veku a za takých podmienok, ktoré ustanovujú vnútroštátne právne predpisy.

2. Zmluvný štát môže udeliť štátnu príslušnosť podľa bodu 1 písm. b) tohto článku na základe splnenia jednej podmienky alebo viacerých z týchto podmienok:

a) ak bude žiadosť podaná v lehote ustanovenej daným zmluvným štátom začínajúcej najneskôr dovŕšením osemnásteho roku veku a končiacej najneskôr dovŕšením dvadsiateho prvého roku veku, avšak s tým, že táto osoba bude mať najmenej jeden rok na to, aby mohla podať žiadosť bez toho, aby musela získať zákonné oprávnenie tak urobiť,

b) ak dotknutá osoba má miesto obvyklého pobytu na území zmluvného štátu po dobu, ktorá môže byť týmto štátom ustanovená, nesmie však prevyšovať päť rokov bezprostredne predchádzajúcich podaniu žiadosti alebo celkovo desať rokov,

c) ak dotknutá osoba nebola odsúdená za prečin proti štátnej bezpečnosti a nebola ani odsúdená k odňatiu slobody na päť a viac rokov na základe obvinenia z trestného činu,

d) ak dotknutá osoba bola vždy osobou bez štátnej príslušnosti.

3. Bez ohľadu na ustanovenia bodu 1 písm. b) a bodu 2 tohto článku dieťa, ktoré sa narodí z manželského zväzku na území zmluvného štátu a ktorého matka má štátnu príslušnosť tohto štátu, nadobudne pri narodení jeho štátnu príslušnosť, ak by inak bolo bez štátnej príslušnosti.

4. Zmluvný štát udelí štátnu príslušnosť osobe, ktorá by bola inak bez štátnej príslušnosti a ktorá nemôže nadobudnúť štátnu príslušnosť zmluvného štátu, na ktorého území sa narodila, pretože

prekročila vek na podanie žiadosti alebo nespĺnila podmienku dĺžky pobytu, ak jeden z rodičov tejto osoby v čase jej narodenia mal štátnu príslušnosť prvého z uvedených zmluvných štátov. Ak jej rodičia nemajú rovnakú štátnu príslušnosť v čase jej narodenia, otázku, či štátna príslušnosť tejto osoby má sledovať štátnu príslušnosť otca alebo matky, majú riešiť vnútroštátne právne predpisy tohto zmluvného štátu. Ak sa na udelenie štátnej príslušnosti vyžaduje podanie žiadosti, žiadosť má byť podaná žiadateľom alebo v jeho mene na príslušnom orgáne spôsobom predpísaným vnútroštátnymi právnymi predpismi. Podľa ustanovení bodu 5 tohto článku takúto žiadosť nemožno zamietnuť.

5. Zmluvný štát môže udeliť štátnu príslušnosť podľa bodu 4 tohto článku na základe splnenia jednej podmienky alebo viacerých z týchto podmienok:

- a) ak je žiadosť podaná skôr, než žiadateľ dovŕši určitý vek ustanovený zmluvným štátom, nie však menej ako dvadsaťtri rokov,
- b) ak dotknutá osoba mala obvyklý pobyt na území zmluvného štátu počas obdobia bezprostredne predchádzajúceho podaniu žiadosti, ktorého dĺžku môže štát ustanoviť; nemôže však prevyšovať tri roky,
- c) ak dotknutá osoba bola vždy osobou bez štátnej príslušnosti.

Článok 2

O dieťaťi nájdenom na území zmluvného štátu sa predpokladá, ak neexistuje dôkaz o opaku, že sa narodilo na tomto území rodičom majúcim štátnu príslušnosť tohto štátu.

Článok 3

Na účely určenia záväzkov zmluvných štátov vyplývajúcich z tohto dohovoru sa v prípadoch narodenia dieťaťa na palube lode alebo lietadla predpokladá, že k narodeniu došlo na území štátu, pod ktorého vlajkou loď pláva, alebo na území štátu, kde je lietadlo registrované, podľa toho, o aký prípad ide.

Článok 4

1. Zmluvný štát udelí svoju štátnu príslušnosť osobe, ktorá sa nenarodila na území zmluvného štátu, ktorá by inak bola osobou bez štátnej príslušnosti, ak jeden z jej rodičov mal v čase jej narodenia štátnu príslušnosť tohto štátu. Ak jej rodičia nemali v čase jej narodenia rovnakú štátnu príslušnosť, to, či jej štátna príslušnosť má sledovať štátnu príslušnosť otca alebo matky, určia vnútroštátne právne predpisy zmluvného štátu. Štátna príslušnosť udeľovaná podľa ustanovenia tohto bodu sa udelí

- a) pri narodení zo zákona alebo

- b) na základe žiadosti podanej príslušnému orgánu dotknutou osobou alebo v jej mene spôsobom predpísaným vnútroštátnymi právnymi predpismi. Podľa ustanovení bodu 2 tohto článku nemožno takúto žiadosť zamietnuť.

2. Zmluvný štát môže udeliť štátnu príslušnosť v súlade s ustanoveniami bodu 1 tohto článku na základe splnenia jednej podmienky alebo viacerých z týchto podmienok:

- a) ak je žiadosť podaná skôr, než žiadateľ dovŕši vek ustanovený zmluvným štátom; takto ustanovený vek však nemôže byť nižší ako dvadsaťtri rokov,
- b) ak dotknutá osoba mala obvyklý pobyt na území zmluvného štátu počas obdobia bezprostredne predchádzajúceho podaniu žiadosti, ktorého dĺžku môže ustanoviť tento štát; dĺžka takéhoto obdobia však nemôže prevyšovať tri roky,
- c) ak dotknutá osoba nebola odsúdená za trestný čin proti národnej bezpečnosti,
- d) ak dotknutá osoba bola vždy osobou bez štátnej príslušnosti.

Článok 5

1. Ak z právnych predpisov zmluvného štátu vyplýva strata štátnej príslušnosti z dôvodu akejkoľvek zmeny osobného postavenia osoby, ako je uzatvorenie manželstva, skončenie manželstva, zistenie otcovstva, uznanie alebo adopcia, strata sa podmieni inou štátnou príslušnosťou alebo jej nadobudnutím.

2. Ak podľa právnych predpisov zmluvného štátu stráca dieťa narodené z nemanželského vzťahu jeho štátnu príslušnosť v dôsledku uznania otcovstva, musí mu byť daná príležitosť opätovne nadobudnúť túto štátnu príslušnosť na základe písomnej žiadosti podanej príslušnému orgánu a podmienky vzťahujúce sa na podanie takejto žiadosti nesmú byť prísnejšie než podmienky uvedené v článku 1 bode 2 tohto dohovoru.

Článok 6

Ak právne predpisy zmluvného štátu ustanovujú stratu štátnej príslušnosti manžela (manželky) alebo detí v dôsledku straty alebo odňatia štátnej príslušnosti tejto osobe, takáto strata sa podmieni inou štátnou príslušnosťou alebo jej nadobudnutím.

Článok 7

1.

- a) Ak právne predpisy zmluvného štátu umožňujú zrieknutie sa štátnej príslušnosti, takéto zrieknutie nebude mať za následok stratu štátnej príslušnosti, ibaže osoba, ktorej sa to týka, má alebo nadobudne štátnu príslušnosť iného štátu.

b) Ustanovenia písmena a) tohto bodu sa nemajú aplikovať v prípadoch, keď by ich aplikácia nebola v súlade s princípmi uvedenými v článkoch 13 a 14 Všeobecnej deklarácie ľudských práv prijatej 10. decembra 1948 Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov.

2. Štátny príslušník zmluvného štátu, ktorý sa uchádza o udelenie štátneho občianstva v inom štáte, nestráca svoju štátnu príslušnosť, kým nemá štátnu príslušnosť iného štátu alebo príslušnosť nadobudnutia jeho štátnej príslušnosti.

3. Podľa bodov 4 a 5 tohto článku nemôže štátny príslušník zmluvného štátu stratiť svoju štátnu príslušnosť a stať sa osobou bez štátnej príslušnosti z dôvodu odchodu z krajiny, usídlenia sa v zahraničí, zanedbania zaregistrovania sa alebo z iného podobného dôvodu.

4. Osoba, ktorá nadobudla štátnu príslušnosť iného štátu, môže stratiť svoju pôvodnú štátnu príslušnosť z dôvodu pobytu v zahraničí počas obdobia určeného právnymi predpismi dotknutého zmluvného štátu, najmenej však sedem po sebe nasledujúcich rokov, ak príslušnému orgánu neohlási svoj úmysel ponechať si štátnu príslušnosť.

5. V prípade štátneho príslušníka zmluvného štátu, ktorý sa narodil mimo jeho územia, právne predpisy tohto štátu môžu pozastaviť jeho štátnu príslušnosť po uplynutí jedného roka od dovŕšenia plnoletosti a podmieniť ju miestom bydliska v tom čase na území tohto štátu alebo registráciou na príslušnom orgáne.

6. S výnimkou okolností uvedených v tomto článku nemôže osoba stratiť štátnu príslušnosť zmluvného štátu, ak by takáto strata spôsobila, že by sa stala osobou bez štátnej príslušnosti, bez ohľadu na to, že takúto stratu iné ustanovenie tohto dohovoru nezakazuje.

Článok 8

1. Zmluvný štát nemôže odňať osobe štátnu príslušnosť, ak by takéto odňatie malo za následok, že by ostala bez štátnej príslušnosti.

2. Bez ohľadu na ustanovenia bodu 1 tohto článku možno odňať štátnu príslušnosť zmluvného štátu

a) za okolností, za ktorých je podľa článku 7 bodov 4 a 5 povolené odňatie štátnej príslušnosti,

b) ak bola štátna príslušnosť získaná na základe falošných informácií alebo podvodom.

3. Bez ohľadu na ustanovenia bodu 1 tohto článku si môže zmluvný štát ponechať právo odňať štátnu príslušnosť, ak v čase podpisu, ratifikácie alebo pristúpenia k tomuto dohovoru uvedie ponechanie si takéhoto práva z jedného dôvodu alebo viacerých týchto dôvodov v čase podpisu, ratifikácie alebo

pristúpenia k tomuto dohovoru uvedených v jeho právnych predpisoch:

a) ak osoba v rozpore so svojím záväzkom dodržiavať zákony zmluvného štátu

i) napriek výslovnému zákazu vydanému zmluvným štátom poskytla alebo pokračovala v poskytovaní služieb inému štátu, alebo prijala alebo pokračovala v prijímaní odmien za služby od iného štátu, alebo

ii) sa chovala spôsobom vážne poškodzujúcim životné záujmy štátu,

b) ak osoba zložila prisahu alebo vykonala formálne vyhlásenie o oddanosti inému štátu, alebo poskytla jednoznačný dôkaz o svojom odhodlaní vypovedať oddanosť zmluvnému štátu.

4. Zmluvný štát nemôže využiť svoju právomoc priznanú bodmi 2 a 3 tohto článku odňať štátnu príslušnosť s výnimkou prípadov, keď tak urobí v súlade s právnymi predpismi, ktoré umožňujú dotknutej osobe právo na riadne vypočutie pred súdom alebo iným nezávislým orgánom.

Článok 9

Zmluvný štát nemôže odňať žiadnej osobe alebo skupine osôb ich štátnu príslušnosť z rasových, etnických, náboženských alebo politických dôvodov.

Článok 10

1. Každá zmluva medzi zmluvnými štátmi ustanovujúca odstúpenie územia musí obsahovať opatrenia určené na zabezpečenie, aby sa žiadna osoba v dôsledku takéhoto odstúpenia nestala osobou bez štátnej príslušnosti. Zmluvný štát vynaloží všetko úsilie na zabezpečenie toho, aby akákoľvek takáto zmluva uzatvorená ním so štátom, ktorý nie je zmluvným štátom tohto dohovoru, obsahovala takéto ustanovenia.

2. Ak zmluva takéto ustanovenia neobsahuje, zmluvný štát, ktorému je územie odstúpené alebo ktorý získal územie iným spôsobom, udelí svoju štátnu príslušnosť tým osobám, ktoré by sa inak stali osobami bez štátnej príslušnosti v dôsledku odstúpenia alebo získania územia.

Článok 11

Zmluvné štáty podporia, akonáhle to bude možné po uložení šiestej ratifikačnej listiny alebo listiny o pristúpení, zriadenie inštitúcie v rámci Organizácie Spojených národov, u ktorej bude môcť osoba nárokováca si výhody vyplývajúce z tohto dohovoru požiadať o preskúmanie svojho nároku a o pomoc pri jeho predložení príslušnému orgánu.

Článok 12

1. Vo vzťahu k zmluvným štátom, ktoré podľa ustanovení bodu 1 článku 1 alebo článku 4 tohto

dohovoru neudelujú svoju štátnu príslušnosť pri narodení dieťaťa zo zákona, sa aplikujú ustanovenia bodu 1 článku 1 alebo článku 4, podľa toho, o aký prípad ide, na osoby narodené pred, ako aj na osoby narodené po nadobudnutí platnosti tohto dohovoru.

2. Ustanovenia článku 1 bodu 4 tohto dohovoru sa aplikujú na osoby narodené pred, ako aj na osoby narodené po nadobudnutí jeho platnosti.

3. Ustanovenia článku 2 tohto dohovoru sa aplikujú len na deti nájdené na území zmluvného štátu po nadobudnutí jeho platnosti pre daný štát.

Článok 13

Dohovor nemožno vykladať tak, že ovplyvňuje akékoľvek ustanovenia vedúce k redukovaniu počtu osôb bez štátnej príslušnosti, ktoré môžu byť obsiahnuté v právnych predpisoch ktoréhokoľvek zmluvného štátu platných teraz alebo v budúcnosti, alebo ktoré by mohli byť obsiahnuté v akomkoľvek dohovore, zmluve, alebo dohode platnej teraz alebo v budúcnosti medzi dvoma alebo viacerými zmluvnými štátmi.

Článok 14

Akýkoľvek spor medzi zmluvnými štátmi týkajúci sa výkladu alebo vykonávania tohto dohovoru, ktorý nemožno vyriešiť iným spôsobom, bude na návrh ktorejkoľvek zmluvnej strany zúčastnenej v spore predložený Medzinárodnému súdnemu dvoru.

Článok 15

1. Tento dohovor sa vzťahuje na všetky nesamosprávne, poverenecké, koloniálne a iné nemetropolitné územia, za ktorých zahraničné vzťahy je ktorýkoľvek zmluvný štát zodpovedný; príslušný zmluvný štát podľa ustanovení bodu 2 tohto článku vyhlási v čase podpísania, ratifikácie alebo prístúpenia, na ktoré nemetropolitné územia alebo územia sa má dohovor vzťahovať ipso facto na základe podpísania, ratifikácie alebo prístúpenia.

2. Vo všetkých prípadoch, keď na účely štátnej príslušnosti sa nemetropolitné územie nepovažuje za celok s metropolitným územím alebo sa na základe ústavných zákonov alebo ústavnej praxe zmluvného štátu vyžaduje predchádzajúci súhlas nemetropolitného územia, sa takýto zmluvný štát bude snažiť zadovážiť potrebný súhlas nemetropolitného územia v priebehu dvanástich mesiacov od dátumu podpísania tohto dohovoru týmto zmluvným štátom a po získaní takéhoto súhlasu bude o tom informovať generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov. Tento dohovor sa bude na územie alebo územia uvedené v tomto oznámení vzťahovať od dátumu jeho prijatia generálnym tajomníkom.

3. Po uplynutí dvanásťmesačného obdobia uvedeného v bode 2 tohto článku budú príslušné zmluvné štáty informovať generálneho tajomníka o

výsledku konzultácií s nemetropolitnými územiami, za ktorých zahraničné vzťahy sú zodpovedné, a ktoré mohli odoprieť súhlas s vykonávaním tohto dohovoru.

Článok 16

1. Tento dohovor bude sprístupnený na podpis v sídle Organizácie Spojených národov od 30. augusta 1961 do 31. mája 1962.

2. Tento dohovor bude otvorený na podpis pre

a) ktorýkoľvek členský štát Organizácie Spojených národov,

b) ktorýkoľvek iný štát prizvaný zúčastniť sa konferencie o eliminácii alebo redukovani počtu osôb bez štátnej príslušnosti,

c) ktorýkoľvek iný štát, ktorý môže Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov vyzvať na podpísanie alebo prístúpenie k tomuto dohovoru.

3. Tento dohovor podlieha ratifikácii a po ratifikácii budú ratifikačné listiny uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

4. Tento dohovor bude sprístupnený na prístúpenie pre štáty uvedené v bode 2 tohto článku. Prístúpenie sa vykonáva uložením listín o prístúpení u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 17

1. Pri podpise, ratifikácii alebo prístúpení môže ktorýkoľvek štát vzniesť výhrady k článkom 11, 14 a 15.

2. Žiadne ďalšie výhrady k tomuto dohovoru nie sú prípustné.

Článok 18

1. Tento dohovor nadobúda platnosť dva roky po dni uloženia šiestej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístúpení.

2. Pre každý štát, ktorý ratifikoval alebo pristúpil k tomuto dohovoru po dni uloženia šiestej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístúpení, má dohovor nadobudnúť platnosť deväťdesiatym dňom po uložení ratifikačnej listiny tohto štátu alebo listiny o prístúpení alebo v deň nadobudnutia platnosti tohto dohovoru v súlade s ustanovením bodu 1 tohto článku, podľa neskoršieho dátumu.

Článok 19

1. Ktorýkoľvek zmluvný štát môže kedykoľvek odstúpiť od tohto dohovoru písomným oznámením generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov. Takéto odstúpenie nadobudne pre daný zmluvný štát platnosť jeden rok po prijatí oznámenia o odstúpení generálnym tajomníkom Organizácie Spojených národov.

2. V prípadoch, keď v súlade s ustanoveniami článku 15 tento dohovor nadobudol platnosť pre nemetropolitné územia zmluvného štátu, takýto štát môže kedykoľvek neskôr oznámiť generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov so súhlasom dotknutého územia odstúpenie od tohto dohovoru v súvislosti s týmto územím. Odstúpenie nadobudne platnosť jeden rok po dátume prijatia oznámenia generálnym tajomníkom Organizácie Spojených národov, ktorý informuje všetky ostatné členské štáty o oznámení a o dátume jeho prijatia.

Článok 20

1. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov oznámi všetkým členským štátom Organizácie Spojených národov a nečlenským štátom uvedeným v článku 16

- a) podpisy, ratifikácie a pristúpenia podľa článku 16,
- b) výhrady podľa článku 17,
- c) dátum nadobudnutia platnosti tohto dohovoru podľa článku 18,
- d) odstúpenia podľa článku 19.

2. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov po uložení šiestej ratifikačnej listiny alebo listiny o pristúpení prednesie Valnému zhromaždeniu otázku týkajúcu sa zriadenia inštitúcie v súlade s článkom 11, o ktorej sa tento článok zmieňuje.

Článok 21

Tento dohovor zaregistruje generálny tajomník Organizácie Spojených národov k dátumu nadobudnutia jeho platnosti.

Na dôkaz toho podpísaní splnomocnenci podpísali tento dohovor.

Dané v New Yorku 30. augusta 1961 v jednom vyhotovení, ktorého čínska, anglická, francúzska, ruská a španielska verzia majú rovnakú platnosť a ktoré budú uložené v archívoch Organizácie Spojených národov a ktorých overené kópie generálny tajomník Organizácie Spojených národov doručí všetkým členským štátom Organizácie Spojených národov a nečlenským štátom uvedeným v článku 16 tohto dohovoru.

Dohovor o právnom postavení utečencov²⁴

Preambula

Vysoké zmluvné strany,

majúc na zreteli, že Charta Organizácie Spojených národov a Všeobecná deklarácia ľudských práv,

²⁴ Uverejnený pod číslom 319/1996 Z.z.

schválené 10. decembra 1948 Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov, potvrdzujú zásadu, že všetci ľudia majú užívať základné práva a slobody bez diskriminácie,

že Organizácia Spojených národov za rôznych okolností prejavila svoju hlbokú účasť s utečencami a usilovala sa utečencom zabezpečiť čo najväčšiu možnosť užívať tieto základné práva a slobody, že je žiaduce, aby sa predchádzajúce medzinárodné dohody týkajúce sa postavenia utečencov revidovali a zjednotili a aby sa novou dohodou rozšíril rozsah a ochrana daná týmito prostriedkami,

že udelenie azylu by mohlo pre niektoré štáty predstavovať neprímerane ťažké bremeno a že uspokojivé riešenie problému, ktorého medzinárodný rozsah a povahu Organizácia Spojených národov uznala, nemožno dosiahnuť bez medzinárodnej spolupráce,

vysslovujúc želanie, aby všetky štáty uznávajúce sociálnu a humanitárnu povahu problému utečencov vykonali všetko, čo je v ich silách, aby tento problém nespôsobil napätie medzi štátmi, uvedomujúc si,

že Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov má za úlohu dohliadať na medzinárodné dohovory zaručujúce ochranu utečencov, a uznávajúc, že účinná koordinácia opatrení týkajúcich sa tohto problému bude záležať na spolupráci štátov s Vysokým komisárom Organizácie Spojených národov pre utečencov,

dohodli sa takto:

Kapitola I: Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Definícia pojmu "utečenec"

A. Na účely tohto dohovoru sa pojem "utečenec" vzťahuje na ktorúkoľvek osobu, ktorá:

1. bola považovaná za utečenca podľa dohôd z 12. mája 1926 a 30. júna 1928 alebo podľa dohovoru z 28. októbra 1933 a 10. februára 1938, podľa protokolu zo 14. septembra 1939 alebo podľa Stanov Medzinárodnej organizácie pre utečencov. Rozhodnutia Medzinárodnej organizácie pre utečencov o odmietnutí postavenia utečenca urobené počas jej činnosti nebránia priznaniu postavenia utečenca osobám, ktoré spĺňajú podmienky podľa odseku 2 tejto časti,

2. v dôsledku udalosti pred 1. januárom 1951 sa nachádza mimo svojho štátu a má oprávnené obavy pred prenasledovaním z rasových, náboženských a národnostných dôvodov alebo z dôvodu príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov, nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu svojho štátu; alebo osobe bez štátneho občianstva, ktorá sa nachádza mimo štátu svojho doterajšieho pobytu v

dôsledku týchto udalostí a ktorá sa tam vzhľadom na uvedené obavy nemôže alebo nechce vrátiť.

V prípade osoby, ktorá má niekoľko štátnych občianstiev, sa pojem "štát, ktorého štátne občianstvo má" vzťahuje na všetky štáty, ktorých je štátnym občanom; žiadna osoba sa však nebude považovať za zbavenú ochrany štátu, ktorého štátne občianstvo má, ak sa bez závažného dôvodu založeného na oprávnených obavách vzdala ochrany jedného zo štátov, ktorých je štátnym občanom.

B. 1.

Na účely tohto dohovoru slová "udalosti pred 1. januárom 1951" uvedené v článku 1 časti A možno vysvetľovať

a) buď ako "udalosti pred 1. januárom 1951 v Európe", alebo

b) "udalosti pred 1. januárom 1951 v Európe alebo kdekolvek inde"

a každý zmluvný štát urobí pri podpise, ratifikácii alebo pri pristúpení vyhlásenie vysvetľujúce, ktorý z týchto pojmov hodlá používať pri plnení svojich povinností ustanovených týmto dohovorom.

2. Každý zmluvný štát, ktorý prijal alternatívu uvedenú v písmene a), môže kedykoľvek rozšíriť svoje záväzky prijatím alternatívy uvedenej v písmene b) prostredníctvom oznámenia zaslaného generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

C. Tento dohovor stráca platnosť pre ktorúkoľvek osobu, na ktorú sa vzťahujú podmienky uvedené v časti A, ak

1. dobrovoľne znova požiadala o ochranu štát, ktorého štátne občianstvo má, alebo

2. po tom, čo stratila štátne občianstvo, znova ho dobrovoľne nadobudla, alebo

3. nadobudla nové štátne občianstvo a nachádza sa pod ochranou štátu, ktorého nové štátne občianstvo má, alebo

4. dobrovoľne sa znova usadila v štáte, ktorý opustila alebo do ktorého sa nevrátila z obavy pred prenasledovaním, alebo

5. nemôže ďalej odmietat' ochranu štátu, ktorého štátne občianstvo má, pretože zanikli okolnosti, pre ktoré sa jej priznalo postavenie utečenca.

Tento odsek sa netýka utečenca, na ktorého sa vzťahuje ustanovenie časti A ods. 1 tohto článku a ktorý je schopný uviesť na odmietnutie ochrany štátu, ktorého štátne občianstvo má, závažné dôvody založené na predchádzajúcom prenasledovaní,

6. ako osoba bez štátneho občianstva je schopná vrátiť sa do štátu svojho predchádzajúceho pobytu, pretože zanikli okolnosti, pre ktoré sa jej priznalo postavenie utečenca.

Tento odsek sa netýka utečenca, na ktorého sa vzťahuje ustanovenie časti A ods. 1 tohto článku a ktorý je schopný uviesť na odmietnutie návratu do štátu svojho predchádzajúceho pobytu závažné

dôvody založené na predchádzajúcom prenasledovaní.

D. Tento dohovor sa nevzťahuje na osoby, ktoré v súčasnosti majú ochranu alebo pomoc iných orgánov alebo odborných organizácií Organizácie Spojených národov, než je Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov.

Ak takáto ochrana alebo pomoc z akýchkoľvek dôvodov zanikla bez toho, aby sa o postavení týchto osôb definitívne rozhodlo podľa platných uznesení Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, vzťahujú sa na ne ipso facto ustanovenia tohto dohovoru.

E. Tento dohovor sa nevzťahuje na osobu, ktorej príslušné orgány štátu, v ktorom má pobyt, priznali práva a povinnosti, ktoré udeľujú štátnym občanom tohto štátu.

F. Ustanovenia tohto dohovoru sa nevzťahujú na žiadnu osobu, u ktorej sú vážne dôvody domnievať sa, že

a) sa dopustila trestného činu proti mieru, trestných činov vojenských alebo trestných činov proti ľudskosti podľa medzinárodných dokumentov obsahujúcich ustanovenia o takýchto trestných činoch,

b) sa dopustila vážneho nepolitického trestného činu mimo štátu svojho azylu predtým, než v ňom bola prijatá ako utečenec,

c) je vinná za činy, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov.

Článok 2

Všeobecné záväzky

Každý utečenec má povinnosti voči štátu, v ktorom sa nachádza, čo znamená, že sa musí podrobiť zákonom a iným predpisom, najmä opatreniam týkajúcim sa dodržiavania verejného poriadku.

Článok 3

Zákaz diskriminácie

Zmluvné štáty sa zaväzujú dodržiavať ustanovenia tohto dohovoru voči utečencom bez rozdielu rasy, náboženstva alebo krajiny pôvodu.

Článok 4

Náboženstvo

Zmluvné štáty sa zaväzujú zaobchádzať s utečencami žijúcimi na ich území aspoň takým spôsobom, ako zaobchádzajú so svojimi občanmi v otázkach, ktoré sa týkajú náboženskej slobody, ako aj slobody náboženskej výchovy ich detí.

Článok 5

Práva udelené nezávisle od tohto dohovoru

V tomto dohovore nič nesmie poškodzovať akékoľvek práva a výsady udelené utečencom zmluvnými štátmi nezávisle od tohto dohovoru.

Článok 6

Pojem "za rovnakých okolností"

Na účely tohto dohovoru pojem "za rovnakých okolností" znamená, že utečenec na výkon daných práv musí spĺňať všetky požiadavky (vrátane požiadaviek na dĺžku a podmienky prechodného alebo trvalého pobytu) ako ktorákoľvek iná osoba, ako keby nebol utečencom, s výnimkou tých požiadaviek, ktoré vzhľadom na ich povahu nie je schopný splniť.

Článok 7

Vyňatie zo zásady reciprocity

1. Zmluvný štát bude zaobchádzať s utečencami rovnakým spôsobom ako s ostatnými cudzincami s výnimkou prípadov, keď tento dohovor obsahuje ustanovenia, ktoré sú pre nich výhodnejšie.
2. Po uplynutí troch rokov pobytu všetci utečenci získajú vyňatie zo zásady reciprocity na území zmluvných štátov.
3. Každý zmluvný štát sa zaväzuje poskytnúť utečencom práva a výsady, bez nároku na reciprocitu, ktoré mali v čase nadobudnutia platnosti tohto dohovoru pre daný štát.
4. Zmluvné štáty sa zaväzujú priaznivo posudzovať možnosť udeľovať utečencom, bez nároku na reciprocitu, práva a výsady presahujúce rámec ustanovení odsekov 2 a 3 a rozširovať vyňatie zo zásady reciprocity na tých utečencov, ktorí nespĺňajú podmienky uvedené v odsekoch 2 a 3.
5. Ustanovenia odsekov 2 a 3 sa vzťahujú na práva a výsady uvedené v článkoch 13, 18, 19, 21 a 22 tohto dohovoru, ako aj na práva a výsady neuvedené v tomto dohovore.

Článok 8

Vyňatie z výnimočných opatrení

Pokiaľ ide o výnimočné opatrenia, ktoré možno použiť proti osobe, majetku alebo proti záujmom cudzích štátnych občanov, zmluvné štáty sa zaväzujú nepoužívať takéto opatrenia proti utečencovi, ktorý je ešte formálne občanom daného štátu, pre jeho štátne občianstvo. Zmluvné štáty, ktoré podľa svojho zákonodarstva nemôžu použiť všeobecnú zásadu uvedenú v tomto článku, urobia v príslušných prípadoch výnimky v prospech takýchto utečencov.

Článok 9

Dočasné opatrenia

V tomto dohovore nič nemôže zabrániť zmluvnému štátu v prípade vojny alebo za iných závažných a výnimočných okolností, aby neurobil voči určitej osobe dočasné opatrenia, ktoré považuje za nevyhnutné pre bezpečnosť štátu, až do rozhodnutia zmluvného štátu, že táto osoba je skutočne utečencom a že pokračovanie v týchto opatreniach je v jej prípade nevyhnutné pre bezpečnosť štátu.

Článok 10

Neprerušovaný pobyt

1. Ak bol utečenec počas druhej svetovej vojny násilne odvedený a dopravený na územie

zmluvného štátu, kde má trvalý pobyt, doba takéhoto núteného pobytu sa považuje za zákonný pobyt na tomto území.

2. Ak bol utečenec počas druhej svetovej vojny násilne odvedený z územia zmluvného štátu a pred nadobudnutím platnosti tohto dohovoru sa tam opäť vrátil na trvalý pobyt, doba pobytu pred násilným odvedením a po ňom sa považuje za neprerušujúcu vo všetkých prípadoch, keď sa vyžaduje neprerušovaný pobyt.

Článok 11

Utečenci námorníci

V prípade, keď utečenci slúžili ako stáli členovia posádky na lodi plávajúcej pod vlajkou zmluvného štátu, tento štát priaznivo posudzuje udelenie povolenia na pobyt na svojom území, vydanie cestovných dokladov alebo dočasné povolenie na vstup na svoje územie, najmä so zreteľom uľahčiť ich usadenie v inom štáte.

Kapitola II: Právne postavenie

Článok 12

Osobné postavenie

1. Osobné postavenie utečenca sa riadi zákonmi štátu jeho pôvodu alebo, ak ho nemá, zákonmi štátu jeho pobytu.
2. Práva, ktoré utečenec nadobudol skôr a ktoré sa vzťahujú na osobné postavenie, osobitne práva týkajúce sa manželstva, zmluvný štát rešpektuje, ak je to nevyhnutné, za predpokladu, že to zodpovedá formalitám požadovaným zákonmi tohto štátu, a to aj v prípade, keď sa mu nepriznalo postavenie utečenca.

Článok 13

Hnuteľný a nehnuteľný majetok

Pokiaľ ide o nadobúdanie hnuteľného a nehnuteľného majetku a nájomných alebo iných práv vzťahujúcich sa na takýto majetok, zmluvné štáty poskytnú utečencovi čo najpriaznivejšie zaobchádzanie, ale v každom prípade nie menej priaznivé, než poskytujú všeobecne cudzincom za rovnakých okolností.

Článok 14

Autorské práva a priemyselné vlastníctvo

Pokiaľ ide o ochranu priemyselného vlastníctva, ako sú vynálezy, priemyselné vzory, modely, ochranné známky, obchodné meno alebo práva v oblasti literárnych, umeleckých a vedeckých diel, štát, v ktorom má utečenec trvalý pobyt, mu poskytuje rovnakú ochranu ako svojim štátnym občanom. Na území ktoréhokoľvek iného zmluvného štátu sa mu poskytne rovnaká ochrana ako občanom štátu, v ktorom má trvalý pobyt.

Článok 15

Združovacie právo

Pokiaľ ide o nepolitické a neziskové združenia a odborové zväzy, zmluvné štáty poskytnú utečencom zákonne sa nachádzajúcim na ich území čo najpriaznivejšie zaobchádzanie, aké poskytujú ostatným cudzincom za rovnakých okolností.

Článok 16

Prístup k súdom

1. Utečenec má zaručený slobodný prístup ku všetkým súdom na území zmluvných štátov.
2. Utečenec má na území zmluvného štátu, v ktorom má trvalý pobyt, právo na rovnaké zaobchádzanie, aké má občan tohto štátu vo veciach prístupu k súdom vrátane právnej pomoci a vyňatia z cautio judicatum solvi.
3. Vo veciach uvedených v odseku 2 poskytnú utečencovi iné štáty, než je ten, v ktorom má trvalý pobyt, rovnaké zaobchádzanie, aké poskytujú občanom štátu, v ktorom má trvalý pobyt.

Kapitola III: Zárobková činnosť

Článok 17

Zamestnanie za mzdu

1. Pokiaľ ide o právo na zamestnanie za mzdu, zmluvný štát poskytnú utečencom zákonne sa nachádzajúcim na jeho území čo najpriaznivejšie zaobchádzanie, aké poskytuje cudzincom za rovnakých okolností.
2. Obmedzujúce opatrenia platné pre cudzincov alebo pre zamestnávanie cudzincov vzhľadom na ochranu vnútroštátneho trhu práce sa v žiadnom prípade nebudú uplatňovať voči utečencovi, ktorý bol z nich vyňatý už v čase nadobudnutia platnosti tohto dohovoru pre príslušný zmluvný štát alebo ktorý spĺňa jednu z týchto podmienok:
  - a) dosiahol tri roky pobytu v štáte,
  - b) je manželom občana štátu, v ktorom má pobyt; utečenec sa však nemôže dovolávať výhod tohto ustanovenia, ak svojho manžela opustil,
  - c) má jedno alebo viac detí, ktoré sú občanmi štátu, v ktorom má pobyt.
3. Zmluvné štáty sa zaväzujú priaznivo posudzovať prispôsobovanie práv všetkých utečencov týkajúcich sa zamestnania za mzdu právam svojich občanov, a osobitne tých utečencov, ktorí prišli na ich územie pri realizácii programov náborov pracovníkov alebo prísťahovaleckých programov.

Článok 18

Samostatné podnikanie

Pokiaľ ide o právo samostatne podnikat' v poľnohospodárstve, priemysle, remeslách a v obchode a zriaďovať obchodné a priemyselné spoločnosti, zmluvné štáty sa zaväzujú poskytovať utečencovi zákonne sa nachádzajúcemu na ich území čo najpriaznivejšie zaobchádzanie, ale v každom prípade nie menej priaznivé, než poskytujú všeobecne cudzincom za rovnakých okolností.

Článok 19

Slobodné povolania

1. Každý zmluvný štát poskytne utečencom zákonne sa nachádzajúcim na jeho území, ktorí sú držiteľmi diplomov uznaných jeho príslušnými orgánmi a ktorí majú v úmysle vykonávať slobodné povolanie, čo najpriaznivejšie zaobchádzanie, ale v každom prípade nie menej priaznivé, než poskytuje všeobecne cudzincom za rovnakých okolností.
2. Zmluvné štáty urobia v súlade so svojim právnym poriadkom všetko pre to, aby zabezpečili usadzovanie takýchto utečencov na iných územiach, okrem ich vlastného, za ktorých medzinárodné vzťahy sú zodpovedné.

Kapitola IV: Sociálne otázky

Článok 20

Prídelové hospodárstvo

Tam, kde existuje pre všetkých občanov prídelový systém upravujúci všeobecné zásobovanie nedostatkovým tovarom, majú utečenci nárok na rovnaké zaobchádzanie ako ostatní občania.

Článok 21

Bývanie

Pokiaľ ide o bývanie, zmluvné štáty v rámci úpravy zákonmi alebo inými predpismi alebo v rámci kontroly verejnoprávnymi orgánmi poskytnú utečencom zákonne sa nachádzajúcim na ich území čo najpriaznivejšie zaobchádzanie, ale v každom prípade nie menej priaznivé, než poskytujú všeobecne cudzincom za rovnakých okolností.

Článok 22

Vzdelávanie v štátnych školách

1. Pokiaľ ide o základné vzdelanie, zmluvné štáty poskytnú utečencom rovnaké zaobchádzanie ako svojim občanom.
2. Pokiaľ ide o iné než základné vzdelanie, a najmä prístup k štúdiu, uznanie platnosti cudzích školských vysvedčení, diplomov a titulov, odpustenie školného a poplatkov a udeľovanie štipendií, zmluvné štáty poskytnú utečencom čo najpriaznivejšie zaobchádzanie, ale v každom prípade nie menej priaznivé, než poskytujú všeobecne cudzincom za rovnakých okolností.

Článok 23

Verejná podpora

Zmluvné štáty poskytnú utečencom zákonne sa nachádzajúcim na ich území rovnaké zaobchádzanie vo vzťahu k možnosti získať verejnú pomoc a podporu ako svojim občanom.

Článok 24

Pracovné zákonodarstvo a sociálne zabezpečenie

1. Zmluvné štáty poskytnú utečencom zákonne sa nachádzajúcim na ich území rovnaké zaobchádzanie ako svojim občanom, pokiaľ ide o

a) odmenu za prácu vrátane rodinných prídavkov, ak sú súčasťou tejto odmeny, pracovný čas, prácu nadčas, platenú dovolenku, obmedzenie domácej práce, minimálnu vekovú hranicu na vstup do zamestnania, učňovské školstvo a výcvik, prácu žien a mladistvých a využívanie výhod kolektívneho vyjednávania, ak sú upravené zákonmi alebo inými predpismi alebo ak podliehajú kontrole verejnoprávnych orgánov,

b) sociálne zabezpečenie (záonné ustanovenia týkajúce sa pracovných úrazov, chorôb z povolania, materskej dovolenky, pracovnej neschopnosti, zabezpečenia v starobe, pri úmrtí, v nezamestnanosti, plnení vyplývajúcich z rodinných vzťahov a všetkých ostatných prípadov, ktoré sociálne zabezpečenie zahŕňa podľa vnútroštátnych zákonov alebo nariadení) s výnimkou týchto obmedzení:

i) príslušné opatrenia týkajúce sa zachovania práv už nadobudnutých alebo práve nadobúdaných,

ii) zákony alebo iné predpisy štátu pobytu môžu ustanoviť osobitné opatrenia týkajúce sa výhod alebo čiastočných výhod, ktoré možno v plnej miere uhrádzať z verejných prostriedkov, ako aj z príspevkov poskytovaných osobám, ktoré nespĺnili všetky požadované podmienky predpísané na vyplácanie riadneho dôchodku.

2. Právo na náhradu za smrť utečenca zavinenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania nesmie byť dotknuté skutočnosťou, že bydlisko oprávneného je mimo územia zmluvného štátu.

3. Zmluvné štáty sa zavazujú rozšíriť na utečencov výhody vyplývajúce z dohôd, ktoré uzavreli alebo v budúcnosti môžu uzavrieť a ktoré sa týkajú zachovania práv už nadobudnutých alebo práve nadobúdaných v oblasti sociálneho zabezpečenia, ak spĺňajú podmienky vzťahujúce sa na občanov štátov, ktoré tieto dohody podpísali.

4. Zmluvné štáty budú priaznivo posudzovať možnosť čo najväčšieho rozšírenia na utečencov výhod vyplývajúcich z obdobných dohôd, ktoré platia alebo ktoré nadobudnú platnosť, medzi nimi a štátmi, ktoré nie sú zmluvnými štátmi dohovoru.

Kapitola V: Správne opatrenia

Článok 25

Správna pomoc

1. Ak uplatnenie práva utečencom bežne vyžaduje pomoc orgánov cudzieho štátu, na ktoré sa nemôže obrátiť, zmluvné štáty, na ktorých území sa utečenec nachádza, zabezpečia, aby mu takúto pomoc poskytli ich vlastné alebo medzinárodné orgány.

2. Orgán alebo orgány uvedené v odseku 1 vydajú alebo zabezpečia pod svojím dohľadom, aby utečencom boli vydané doklady alebo potvrdenia rovnakým spôsobom, ako by sa obvykle vydali ktorémukoľvek inému cudzincovi jeho vlastnými orgánmi alebo ich prostredníctvom.

3. Takto vydané doklady alebo potvrdenia nahrádzajú úradné dokumenty vydané cudzincom ich vlastnými orgánmi alebo ich prostredníctvom a budú platné až do prípadného odvolania.

4. Okrem určitých výnimiek, ktoré možno udeliť nemajetným osobám, za uvedené služby možno vyberať poplatky, ktorých výška musí byť prispôbena a porovnateľná s výškou poplatkov určenou za rovnaké služby svojim občanom.

5. Ustanovenia tohto článku sa nedotýkajú článkov 27 a 28.

Článok 26

Sloboda pohybu

Každý zmluvný štát poskytne utečencom zákonne sa nachádzajúcim na jeho území právo vybrať si miesto pobytu a slobodne sa pohybovať na jeho území v rámci predpisov platných všeobecne pre cudzincov za rovnakých okolností.

Článok 27

Osobné doklady

Zmluvné štáty vydajú osobný doklad každému utečencovi, ktorý sa nachádza na ich území a nemá platný cestovný doklad.

Článok 28

Cestovné doklady

1. Zmluvné štáty vydajú utečencom zákonne sa nachádzajúcim na ich území cestovné doklady, ktoré im umožnia cestovať mimo ich územia, ak tomu nebránia závažné dôvody bezpečnosti štátu alebo verejného poriadku; na tieto doklady sa vzťahujú ustanovenia dodatku k tomuto dohovoru. Zmluvné štáty môžu takýto cestovný doklad vydať ktorémukoľvek utečencovi, ktorý sa nachádza na ich území, a osobitne musia priaznivo posudzovať vydanie takéhoto cestovného dokladu tým utečencom na svojom území, ktorí nemajú možnosť dostať cestovný doklad od štátu ich zákonného pobytu.

2. Cestovné doklady vydané utečencom podľa predchádzajúcich medzinárodných dohôd medzi zmluvnými stranami musia zmluvné štáty uznať a považovať za rovnako platné, ako keby boli vydané podľa tohto článku.

Článok 29

Dane a poplatky

1. Zmluvné štáty nesmú pod nijakou zámenkou ukladať utečencom povinnosti, poplatky alebo dane iné alebo vyššie než tie, ktoré uložili alebo môžu uložiť svojim občanom za obdobných okolností.

2. Ustanovenie odseku 1 nebráni tomu, aby sa na utečencov vzťahovali ustanovenia zákonov a iných predpisov týkajúce sa vydávania správnych dokladov cudzincom vrátane osobných dokladov.

Článok 30

Prevod majetku

1. Zmluvný štát v súlade so svojimi zákonmi a s inými predpismi sa zaväzuje umožniť utečencom, aby majetok, ktorý si priniesli na jeho územie, previedli do iného štátu, kde im bol povolený vstup na účely presídlenia.

2. Zmluvný štát sa zaväzuje, že bude priaznivo posudzovať žiadosť utečencov o povolenie prevodu všetkého majetku potrebného na ich presídlenie do iného štátu, v ktorom im bolo povolené usadiť sa.

Článok 31

Utečenci nezákonne sa nachádzajúci v štáte, do ktorého sa uchýlili

1. Zmluvné štáty sa zaväzujú, že nebudú trestne stíhať pre nezákonný vstup alebo pre prítomnosť utečencov, ktorí prichádzajú priamo z územia, kde ich život alebo ich sloboda boli ohrozené podľa článku 1, vstúpia na ich územie alebo sa na ňom nachádzajú bez povolenia, za predpokladu, že sa sami bezodkladne prihlásia a preukážu dostatočný dôvod na svoj nezákonný vstup alebo prítomnosť.

2. Zmluvné štáty nebudú na pohyb takýchto utečencov uplatňovať iné obmedzenia, než sú nevyhnutné, a takéto obmedzenia budú uplatňovať iba dovtedy, kým sa ich postavenie v štáte neupraví alebo kým nedostanú povolenie na vstup do iného štátu. Zmluvné štáty poskytnú takýmto utečencom primeranú lehotu a všetky potrebné prostriedky na získanie povolenia na vstup do iného štátu.

Článok 32

Vyhostenie

1. Zmluvné štáty nesmú vyhostiť utečenca zákonne sa nachádzajúceho na ich území okrem prípadov odôvodnených bezpečnosťou štátu alebo verejným poriadkom.

2. Vyhostenie takéhoto utečenca sa vykoná iba rozhodnutím prijatým na základe zákona. S výnimkou závažných prípadov odôvodnených požiadavkami bezpečnosti štátu musí byť utečencovi daná možnosť predložiť dôkazy o jeho nevine, odvolať sa a byť právne zastúpený pred príslušným orgánom osobou alebo osobami osobitne poverenými týmto orgánom.

3. Zmluvné štáty umožnia takémuto utečencovi dostatočnú lehotu na získanie zákonného povolenia na vstup do iného štátu. Počas tejto lehoty môžu zmluvné štáty uplatniť akékoľvek vnútorné opatrenia, ktoré považujú za nevyhnutné.

Článok 33

Zákaz vyhostenia alebo vrátenia ("refoulement")

1. Žiadny zmluvný štát nevyhostí utečenca akýmkoľvek spôsobom alebo ho nevráti na hranice územia, na ktorých by jeho život alebo jeho osobná sloboda boli ohrozené z dôvodov jeho rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov.

2. Výhody tohto ustanovenia však nemôže požadovať utečenec, ktorého odôvodnene možno považovať za nebezpečného pre bezpečnosť štátu, v ktorom sa nachádza, alebo ktorý po tom, čo bol právoplatným rozsudkom uznaný za vinného z osobitne závažného trestného činu, predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť tohto štátu.

Článok 34

Udelenie štátneho občianstva

Zmluvné štáty sa zaväzujú čo najviac uľahčovať utečencom asimiláciu a udeľovanie štátneho občianstva. Vyvinú všetko úsilie najmä na urýchlenie konania o udelenie štátneho občianstva a na čo najväčšie zníženie poplatkov a trov tohto konania.

Kapitola VI: Vykonávanie a prechodné ustanovenia

Článok 35

Spolupráca štátnych orgánov s Organizáciou Spojených národov

1. Zmluvné štáty sa zaväzujú spolupracovať s Úradom Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov alebo s ktoroukoľvek inou odbornou organizáciou Organizácie Spojených národov, ktorá ho môže nahradiť vo výkone jeho funkcií, a najmä uľahčovať jeho povinnosť dohliadať na vykonávanie ustanovení tohto dohovoru.

2. Zmluvné štáty s cieľom umožniť Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov alebo ktorejkoľvek inej odbornej organizácii Organizácie Spojených národov, ktorá ho môže nahradiť, vypracúvať správy príslušným orgánom Organizácie Spojených národov sa zaväzujú poskytovať im v náležitej forme požadované informácie a štatistické údaje týkajúce sa

a) situácie utečencov,
b) uplatňovania tohto dohovoru a
c) zákonov, nariadení a vyhlášok vzťahujúcich sa na utečencov, ktoré sú platné alebo nadobudnú platnosť.

Článok 36

Informácie o vnútroštátnom zákonodarstve

Zmluvné štáty budú informovať generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov o zákonoch a predpisoch, ktoré môžu prijať na zabezpečenie vykonávania tohto dohovoru.

Článok 37

Vzťah k predchádzajúcim dohovorum

Bez toho, aby bol dotknutý článok 28 ods. 2, tento dohovor nahrádza medzi jeho zmluvnými stranami dohody z 5. júla 1922, 31. mája 1924, 12. mája 1926, 30. júna 1928 a 30. júla 1935, dohovory z 28.

októbra 1933 a 10. februára 1938, protokol zo 14. septembra 1939 a dohodu z 15. októbra 1946.

Kapitola VII: Záverečné ustanovenia

Článok 38

Riešenie sporov

Akýkoľvek spor medzi stranami tohto dohovoru, ktorý sa týka jeho výkladu alebo vykonávania a ktorý nemožno vyriešiť iným spôsobom, bude na žiadosť ktorejkoľvek strany sporu predložený Medzinárodnému súdному dvoru.

Článok 39

Podpis, ratifikácia a pristúpenie

1. Tento dohovor bude otvorený na podpis v Ženeve 28. júla 1951 a potom bude uložený u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov. Bude otvorený na podpis v európskom úrade Organizácie Spojených národov od 28. júla do 31. augusta 1951 a znova otvorený na podpis v sídle Organizácie Spojených národov od 17. septembra 1951 do 31. decembra 1952.

2. Tento dohovor bude otvorený na podpis pre všetky členské štáty Organizácie Spojených národov, pre ktorýkoľvek iný štát pozvaný zúčastniť sa na Konferencii splnomocnených zástupcov o postavení utečencov a bezdomovcov alebo pre ktorýkoľvek iný štát vyzvaný na podpis Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov. Podlieha ratifikácii a ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

3. Tento dohovor bude otvorený na pristúpenie od 28. júla 1951 pre štáty uvedené v odseku 2 tohto článku. Pristúpenie nadobudne účinnosť uložením listiny o pristúpení u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 40

Doložka o územnej pôsobnosti

1. Ktorýkoľvek štát môže v čase podpisu, ratifikácie alebo pristúpenia vyhlásiť, že tento dohovor rozširuje na všetky územia alebo na ktorékoľvek územie, za ktorého medzinárodné vzťahy je zodpovedný. Toto vyhlásenie nadobudne účinnosť s nadobudnutím platnosti dohovoru pre daný štát.

2. Podobné rozšírenie možno urobiť kedykoľvek neskôr oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov a nadobudne účinnosť deväťdesiatym dňom po prijatí tohto oznámenia generálnym tajomníkom Organizácie Spojených národov alebo dňom nadobudnutia platnosti tohto dohovoru pre daný štát, ak je tento dátum neskorší.

3. Pokiaľ ide o územia, na ktoré sa tento dohovor nevzťahuje v deň podpisu, ratifikácie alebo pristúpenia, každý takýto štát posúdi možnosť podniknúť potrebné kroky na rozšírenie pôsobnosti

tohto dohovoru na uvedené územia s výhradou súhlasu vlád takýchto štátov, ak je to z ústavných dôvodov nevyhnutné.

Článok 41

Federálna doložka

V prípade federálneho alebo neunitárneho štátu platia tieto ustanovenia:

a) pokiaľ ide o články tohto dohovoru, ktoré patria do zákonodarnej právomoci federálneho zákonodarného orgánu, budú záväzky federálnej vlády rovnaké ako záväzky strán, ktoré nie sú federálnymi štátmi,

b) pokiaľ ide o články tohto dohovoru, ktoré patria do zákonodarnej právomoci členských štátov, provincií alebo kantónov, ktoré nie sú podľa ústavného systému federácie povinné prijať zákonodarné opatrenie, federálna vláda navrhne tieto články s priaznivým odporúčaním do pozornosti príslušných orgánov štátov, provincií alebo kantónov v čo najkratšom čase,

c) federálny zmluvný štát tohto dohovoru poskytne na žiadosť ktoréhokoľvek iného zmluvného štátu, doručenú prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, vyhlásenie o práve a praxi federácie a jej ústavných častí týkajúce sa akéhokoľvek jednotlivého ustanovenia dohovoru a ukazujúce rozsah, v akom sa toto ustanovenie vykonalo legislatívnym alebo iným opatrením.

Článok 42

Výhrady

1. Pri podpise, ratifikácii alebo pri pristúpení môže ktorýkoľvek štát uplatniť výhrady ku všetkým článkom tohto dohovoru s výnimkou článkov 1, 3, 4, článku 16 ods. 1, článkov 33, 36 až 46.

2. Každý štát, ktorý uplatnil výhradu podľa odseku 1 tohto článku, môže ju kedykoľvek odvolať príslušným oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

Článok 43

Nadobudnutie platnosti

1. Tento dohovor nadobudne platnosť deväťdesiatym dňom po uložení šiestej ratifikačnej listiny alebo listiny o pristúpení.

2. Pre každý štát, ktorý ratifikoval tento dohovor alebo k nemu pristúpil po uložení šiestej ratifikačnej listiny alebo listiny o pristúpení, dohovor nadobudne platnosť deväťdesiatym dňom odo dňa, keď uložil svoju ratifikačnú listinu alebo listinu o pristúpení.

Článok 44

Odstúpenie

1. Ktorýkoľvek zmluvný štát môže kedykoľvek odstúpiť od tohto dohovoru oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

2. Toto odstúpenie nadobudne účinnosť pre daný zmluvný štát jeden rok odo dňa jeho doručenia

generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

3. Ktorýkoľvek štát, ktorý urobil vyhlásenie alebo oznámenie podľa článku 40, môže kedykoľvek neskôr oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov vyhlásiť, že dohovor sa prestane vzťahovať na takéto územie jeden rok odo dňa doručenia tohto oznámenia generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

Článok 45

Zmena

1. Ktorýkoľvek štát môže kedykoľvek požiadať o zmenu tohto dohovoru oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov.

2. Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov odporučí, aké kroky by sa mali vykonať v súvislosti s touto žiadosťou.

Článok 46

Oznámenia generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov

Generálny tajomník Organizácie Spojených národov bude informovať všetky členské štáty Organizácie Spojených národov a nečlenské štáty uvedené v článku 39 o

- a) vyhláseniach a oznámeniach podľa článku 1 časti B,
- b) podpisoch, ratifikáciách a pristúpeniach podľa článku 39,
- c) vyhláseniach a oznámeniach podľa článku 40,
- d) výhradách a odvolaniach podľa článku 42,
- e) dátume nadobudnutia platnosti tohto dohovoru podľa článku 43,
- f) odstúpeniach a oznámeniach podľa článku 44,
- g) žiadostiach o zmenu podľa článku 45.

Na potvrdenie toho dolupodpísaní, náležite na to splnomocnení, podpísali tento dohovor v mene svojich vlád.

Dané v Ženeve 28. júla 1951 v jednom vyhotovení, ktorého anglické a francúzske znenie sú rovnako autentické, zostane uložené v archívoch Organizácie Spojených národov, pričom jeho overené kópie sa doručia všetkým členským štátom Organizácie Spojených národov, ako aj nečlenským štátom uvedeným v článku 39.

Štátne územie

Zmluva medzi ČSSR a ZSSR o Zakarpatskej Ukrajine (a protokol k zmluve)²⁵

Prezident Československej republiky a Prezídium Najvyššieho soviету ZSSR predchnuti želaním, aby národy Československej republiky

a Zväzu sovietskych socialistických republík žily vo večnom úprimnom priateľstve a aby im vo vzájomnej úzkej spolupráci bola zaistená šťastná budúcnosť, rozhodli sa k tomuto účelu uzavrieť Smluvu a menovali svojimi plnomocníkmi:

Prezident Československej republiky Zdenka Fierlingera, predsedu vlády a Vladimíra Clementisa, štátneho tajomníka v ministerstve zahraničných vecí;

Prezídium Najvyššieho soviету ZSSR Vjačeslava Michajloviča Molotova, zástupcu predsedu Rady ľudových komisárov a ľudového komisára zahraničných vecí ZSSR, ktorí, vymeniac si svoje plné moci, ktoré boli najdené v patričnej forme a v úplnom poriadku, dohodli sa na nižšie uvedenom:

Článok 1

Zakarpatská Ukrajina (podľa československej ústavy nazvaná Podkarpatská Rus), ktorá bola pojatá na základe smluvy zo dňa 10. septembra 1919, uzavretej v St.-Germain-en-Laye ako samosprávny celok do rámca Československej republiky, sjednotuje sa v súhlase so želaním, prejavým obyvateľstvom Zakarpatskej Ukrajiny a na základe priateľskej dohody medzi obidvoma Vysokými smluvnými stranami, so svojou odvekou otčinou – Ukrajinou a vteľuje sa do rámca Ukrajinskej sovietskej socialistickej republiky.

Hranica ako bola medzi Slovenskom a Zakarpatskou Ukrajinou dňa 29. septembra 1938 stáva sa s prevedenými zmenami hranicou medzi Československou republikou a Sväzom sovietskych socialistických republík podľa pripojenej mapy.

Článok 2

Táto Smluva podlieha schváleniu československého Národného zhromaždenia a prezídia Najvyššieho soviету Sväzu sovietskych socialistických republík.

Ratifikačné listiny budú vymenené v Prahe.

Táto Smluva bola uzavretá v Moskve v troch vyhotoveniach, a to každá v slovenskej, ruskej a ukrajinskej reči. Pri interpretácii majú všetky tri texty rovnakú moc.

29. júna 1945.

Protokol ku zmluve medzi ČSR a ZSSR o Zakarpatskej Ukrajine.

Pri podpise Smluvy o Zakarpatskej Ukrajine strany sa dohodly na nižšie uvedenom:

Článok 1

²⁵ Uverejnená pod číslom 186/1946 Sb.

Vytýčenie hraníc na mieste samom, ako ich má na zreteli článok 1. Smluvy, bude prevedené Rozhraničovacou komisiou, do ktorej každá z Vysokých smluvných strán vyšle troch zástupcov, ktorí budú mať právo pribrať k rokovaniam potrebný počet znalcov.

Trovy Rozhraničovacej komisie budú znášať obidva zúčastnené štáty rovnakou mierou.

Článok 2

Osoby slovenskej a českej národnosti, ktoré sú príslušné (majú trvalé bydlisko) na územie Zakarpatskej Ukrajiny, majú právo optovať pre štátne občianstvo Československej republiky a to do 1. januára 1946. Opcia sa koná podľa platných zákonov Československej republiky a nadobúda účinnosti iba po súhlase československých úradov.

Osoby ukrajinskej a ruskej národnosti, ktoré žijú na území Československa (v okresoch Slovenska), majú právo optovať pre štátne občianstvo Sväzu sovietskych socialistických republík a to do 1. januára 1946. Opcia sa koná podľa platných zákonov Sväzu SSR a nadobúda účinnosti iba po súhlase sovietskych úradov.

Osoby, ktoré použijú tohoto práva opcie, prenesú svoje bydlisko behom nasledujúcich 12 mesiacov po obdržaní súhlasu príslušnej vlády s opciou, do štátu, štátne občianstvo ktorého majú prijať, pri čom môžu vziať so sebou celý svoj hnutel'ný majetok. Tento majetok nepodlieha z tohoto dôvodu nijakému vývoznému clu ani poplatku. Za nehnuteľný majetok dostanú odškodné.

Taktiež budú odškodnené za zanechaný nehnuteľný majetok osoby českej a slovenskej národnosti, ktoré musely v dôsledku nepriateľskej okupácie opustiť územie Zakarpatskej Ukrajiny. Týmto fyzickým osobám sú postavené na roveň právnické osoby, ktoré vzhľadom na národnostné složené ich štatutárnych orgánov, aké boli pred okupáciou, je treba považovať za české alebo slovenské.

Článok 3

K uskutočneniu článku 1. Smluvy z dnešného dňa a článku 2. tohoto Protokolu, pokiaľ ide o otázky právne, majetkové a finančné, ustanovuje sa Likvidačná komisia, do ktorej každá z Vysokých smluvných strán vyšle svojich zástupcov, ktorí budú mať právo pribrať k prácam potrebný počet znalcov.

Do pôsobnosti tejto komisie patrí bezúplatný prevod štátneho majetku na Zakarpatskej Ukrajine z vlastníctva Československej republiky do vlastníctva Sväzu sovietskych socialistických republík.

Článok 4

Odškodnenie podľa článku 2., odseku 3. a 4., prevedie podľa zásad, vypracovaných Likvidačnou komisiou, československá rešpektívne sovietska vláda. Vysoké smluvné strany vymenia si soznamy vyplatených odškodnení a potom sa prevedie vyrovnanie

vzniknuteľného dľhu. Likvidácia všetkých odškodnení a úhrada rozdielu bude prevedená do 18 mesiacov odo dňa ratifikácie Smluvy.

Článok 5

Tento Protokol, ktorý tvorí integrujúcu časť Smluvy, podlieha ratifikácii, ktorá sa uskutoční za rovnakých podmienok ako ratifikácia hlavného smluvného aktu.

Medzinárodné rieky

Dohovor o režime plavby na Dunaji²⁶

Sväz Sovietskych Socialistických Republik, Ľudová Republika Bulharská, Republika Maďarská, Ľudová Republika Rumunská, Ukrajinská Sovietska Socialistická Republika, Republika Československá a Federatívna Ľudová Republika Juhoslávie,

Vzhľadom na rozhodnutie Rady Ministrov Zahraničných Vecí z 12. decembra 1946, aby bola svolaná Konferencia zástupcov, v tomto rozhodnutí uvedených štátov, na vypracovanie nového Dohovoru o režime plavby na Dunaji a

V snahe zaistiť slobodnú plavbu na Dunaji v súlade so záujmami a svrchovanými právami podunajských krajín, ako aj posilniť hospodárske a kultúrne sväzky podunajských krajín medzi sebou a s inými krajinami,

Rozhodly sa uzavrieť Dohovor o režime plavby na Dunaji a za tým účelom vymenovaly podpísaných splnomocnencov, ktorí po predložení svojich plnomocenstiev, uznaných v poriadku a náležitej forme, dohodli sa o nasledujúcom:

Kapitola I: Všeobecné ustanovenia.

Článok 1

Plavba na Dunaji bude slobodnou a otvorenou pre občanov, obchodné lode a tovar všetkých štátov na podklade rovnosti, pokiaľ sa týka prístavných poplatkov a poplatkov plavebných, a za podmienok, ktorými je upravená obchodná plavba. Horeuvedené ustanovenia nebude však možné použiť na dopravu medzi prístavmi toho istého štátu.

Článok 2

Režim zriadený týmto Dohovorom platí pre splavnú časť rieky Dunaja od Ulmu k Čiernemu moru cez rameno Sulinské s prístupom k Čiernemu moru Sulinským kanálom.

Článok 3

Podunajské štáty sa zaväzujú udržiavať svoje úseky Dunaja v stave splavnom pre riečne a na patričných úsekoch pre námorné lode, vykonávať práce potrebné na zaistenie a zlepšenie podmienok plavby, ako aj nerobiť ťažkostí alebo prekážky plavbe na splavných tokoch Dunaja. Podunajské štáty budú sa radiť o veciach, uvedených v tomto článku, s Dunajskou komisiou (viď čl. 5 nižšie).

Pobrežné štáty môžu podniknúť vo svojich hraniciach práce na zaistenie plavby, ktorých

vykonanie je potrebné vzhľadom na to, že nastaly naliehavé a nepredvídané okolnosti. Štáty oznámia Komisii dôvody, ktoré vyvolaly tieto práce a predložia stručný opis týchto prác.

Článok 4

V prípade, že niektorý podunajský štát nebude môcť sám podniknúť práce, spadajúce do jeho územnej kompetencie a potrebné pre zaistenie normálnej plavby, bude povinnosťou tohto štátu dať ich vykonať Dunajskou komisiou (čl. 5) za podmienok ňou určených bez práva sveriť vykonanie týchto prác inému štátu, s výnimkou tej časti riečneho toku, ktorá tvorí hranicu toho ktorého štátu. V tomto poslednom prípade Komisia určí podmienky vykonania týchto prác.

Podunajské štáty sa zaväzujú poskytnúť všemožnú pomoc Komisii alebo štátu, vykonávajúcemu zmienené práce.

Kapitola II: Organizačné ustanovenia.

Časť I: Dunajská komisia.

Článok 5

Zriaďuje sa Dunajská komisia, v ďalšom označená "Komisia", složená zo zástupcov podunajských krajín, a to po jednom za každú krajinu.

Článok 6

Komisia zvolí zo svojich členov predsedu, podpredsedu a tajomníka na čas troch rokov.

Článok 7

Komisia určí čas svojich zasadaní a svoj spravovací poriadok. Prvá schôdzka Komisie sa má konať do šiestich mesiacov odo dňa platnosti tohoto Dohovoru.

Článok 8

Právomoc Komisie vzťahuje sa na Dunaj, ako je definovaný v článku 2.

Do právomoci Komisie patrí:

a) bdieť nad vykonávaním ustanovení tohoto Dohovoru;

b) vypracovať na základe návrhov a projektov predložených dunajskými štátmi a osobitnými riečnymi Administráciami (čl. 20 a 21) celkový plán veľkých prác v záujme plavby, ako aj zostaviť všeobecný preliminár výdavkov, spojených s týmito prácami;

c) vykonávať práce v prípadoch, predvídaných v článku 4;

d) dávať rady a odporúčania podunajským štátom ohľadom prevádzania prác, uvedených v bode "b" tohto článku so zreteľom na technické a

²⁶ Uverejnený pod číslom 241/1949 Zb.

hospodárske záujmy, plány a možnosti príslušných štátov;

e) dávať rady a odporúčania osobitným riečnym Administráciám (čl. 20 a 21) a vykonávať výmenu informácií s týmito Administráciami;

f) vytvoriť na celom splavnom toku Dunaja jednotný systém navigačného dopravného zariadenia a určiť, so zreteľom na osobitné podmienky jednotlivých úsekov, základné predpisy pre plavbu na Dunaji, včítane služby lodivodnej;

g) sjednotiť pravidlá riečneho dozoru;

h) koordinovať hydrometeorologickú službu na Dunaji, vydávať jednotný hydrologický bulletin a krátkodobé i dlhodobé hydrologické predpovede pre Dunaj;

i) shromažďovať štatistické údaje o plavbe na Dunaji, pokiaľ ide o otázky spadajúce do právomoci Komisie;

j) vydávať pre potrebu plavby lodivodné príručky, navigačné mapy a atlasy;

k) zostavovať a schvaľovať rozpočet Komisie, ako aj ustanovovať a vyberávať poplatky, o ktorých je reč v článku 10.

Článok 9

Aby mohla plniť úlohy, uvedené v predchádzajúcom článku, Komisia má poruke sekretariát a potrebný aparát, ktorých personál sa prijíma z občanov podunajských štátov.

Komisii samej prislúcha organizovať svoj sekretariát a svoj aparát.

Článok 10

Komisia zostavuje svoj rozpočet a schvaľuje ho väčšinou hlasov svojich členov. Do rozpočtu majú byť pojaté výdavky potrebné na udržiavanie Komisie a jej aparátu, ktoré budú kryté príspevkami podunajských štátov, splatnými každoročne v rovnakej výške pre každý štát.

Na pokrytie výdavkov pre vykonávanie osobitných prác, zabezpečujúcich náležitý stav plavby alebo jej zlepšenie, Komisia môže ustanoviť osobitné poplatky.

Článok 11

Komisia rozhoduje väčšinou hlasov prítomných členov, okrem prípadov osobitne uvedených v tomto Dohovore (čl. 10, 12 a 13).

Quorum Komisie je päť členov.

Článok 12

Rozhodnutia Komisie v otázkach, uvedených v bodoch b), c), f) a g) článku 8, musia sa stať väčšinou hlasov všetkých členov Komisie, ale bez

toho, žeby bol majorizovaný štát, na území ktorého majú byť vykonané práce.

Článok 13

Sídlom Komisie je Galac.

Komisia však môže zmeniť svoje sídlo usnesením väčšiny hlasov všetkých členov.

Článok 14

Komisia je právnickou osobou v súlade so zákonmi štátu, v ktorom má sídlo.

Článok 15

Ruština a francúzština sú úradnými jazykmi Komisie.

Článok 16

Členovia Komisie a ňou splnomocnení činovníci požívajú diplomatickú imunitu. Úradné miestnosti, archívy a dokumenty každého druhu, patriace Komisii, sú nedotknuteľné.

Článok 17

Úradníci Komisie, ktorí sú na to splnomocnení, informujú príslušné úrady podunajských štátov o porušení plavebných a zdravotných predpisov, ako aj o porušení predpisov riečneho dozoru, o ktorom sa Komisia dozvie. Príslušné úrady budú povinné so svojej strany informovať Komisiu o opatreniach, ktoré boli vykonané v súvislosti so zmenenými informáciami o porušení predpisov.

Článok 18

Komisia má svoju pečiatku a vlajku, ktorá sa vztyčuje na jej úradovniach a jej plavidlách.

Článok 19

Podunajské štáty sú povinné poskytnúť pomoc Komisii, ako aj jej úradníkom a jej personálu v miere potrebnej na vykonávanie záväzkov, vyplývajúcich im z tohto Dohovoru.

Títo úradníci a tento personál budú oprávnení pri vykonávaní svojho úradného poslanca voľne sa pohybovať po rieke a v prístavoch v rámci právomoci Komisie s podmienkou, že budú dodržiavať zákony príslušného štátu.

Časť II: Osobitné riečne administrácie.

Článok 20

Na dolnom toku Dunaja (od ústia Sulinského kanálu do Brailly včítane) zriaďuje sa osobitná riečna Administrácia na vykonávanie hydrotechnických prác a na reguláciu plavby, skladajúca sa zo zástupcov príľahlých pobrežných štátov (Ľudovej Republiky Rumunskej a Sväzu Sovietskych Socialistických Republik).

Táto Administrácia pôsobí na základe dohody medzi vládami krajín, ktoré sú jej členmi.

Sídлом Administrácie je Galac.

Článok 21

V úseku Železnej Brány (od Vincea po Kostol na pravom brehu a od Moldova Veche po Turnu-Severin na ľavom brehu Dunaja) zriaďuje sa osobitná riečna Administrácia Železnej Brány, skladajúca sa zo zástupcov Ľudovej Republiky Rumunska a Federatívnej Ľudovej Republiky Juhoslávie, na vykonávanie hydrotechnických prác a na reguláciu plavby na tomto úseku.

Táto Administrácia pôsobí na základe dohody medzi vládami krajín, ktoré sú jej členmi.

Sídлом Administrácie je Oršova a Tekija.

Článok 22

Dohody o osobitných riečnych Administráciách (ďalej označovaných "Administrácie"), uvedené v článku 20 a 21, predkladajú sa Komisii na vedomie.

Kapitola III: Plavebný režim.

Časť I: Plavba.

Článok 23

Plavba na dolnom toku Dunaja a v úseku Železnej Brány prevádza sa v súlade s plavebnými pravidlami, ustanovenými Administráciami príslušných úsekov. Plavba na ostatných úsekoch Dunaja prevádza sa v súlade s pravidlami ustanovenými príslušnými podunajskými krajinami, územím ktorých preteká Dunaj a v tých úsekoch, kde brehy Dunaja patria dvom rozličným štátom, v súlade s pravidlami ustanovenými dohodou medzi týmito štátmi.

Pri určení plavebných pravidiel budú pre podunajské štáty a Administrácie smerodajné základné ustanovenia o plavbe na Dunaji určené Komisiou.

Článok 24

Lode, plávajúce po Dunaji, majú - pridržiavajúc sa pravidiel, vydaných príslušnými podunajskými štátmi - právo vstupovať do prístavov, tam vykonávať naložovacie a vyloďovacie operácie, naložovať a vyložovať cestujúcich, ako i zásobovať sa palivom, doplňovať bežné potreby atď.

Článok 25

Preprava cestujúcich a tovaru v miestnej doprave a preprava medzi prístavmi tohože štátu môže sa vykonávať loďami, plávajúcimi pod cudzou vlajkou, len, keď sa zachovávajú predpisy tohto štátu.

Článok 26

Zdravotné a policajné predpisy na Dunaji majú sa vykonávať bez diskriminácie z dôvodov národnej

príslušnosti lodí, miesta vyplávania a určenia, alebo z akéhokoľvek iného dôvodu.

Funkciu colného, zdravotného a riečného dozoru na Dunaji vykonávajú podunajské štáty, ktoré informujú Komisiu o nimi vydaných pravidlách, aby Komisia mohla byť nápomocná na sjednotenie colných a zdravotných pravidiel a aby mohla urobiť sjednotenie pravidiel riečného dozoru (čl. 8. "g").

Colné, zdravotné a policajné pravidlá majú byť také, aby neprekážaly plavbe.

Článok 27

Pri prechode tranzitného tovaru úsekmi, na ktorých obidva brehy rieky Dunaja patria tomuže štátu, má dotýčny štát právo zapečatiť tranzitný tovar alebo dať tento tovar pod kontrolu colného dozoru. Pritom má dotýčny štát právo požadovať od kapitána alebo prevádzkovateľa lode písomnú deklaráciu len o tom, či preváža tovar, ktorého dovoz je dotýčným štátom zakázaný, ale nemá právo zakázať tranzit tohto tovaru. Tieto formality nemôžu byť dôvodom ani prehliadky tovaru, ani spomalenia tranzitu. Za predloženie nesprávnej deklarácie zodpovedá kapitán alebo prevádzkovateľ lode podľa zákonov štátu, ktorému deklarácia bola urobená.

Ak tvorí rieka Dunaj hranicu medzi dvoma štátmi, oslobodzujú sa lode, plte, cestujúci a tranzitný tovar od všetkých colných formalít pri plavbe po rieke.

Článok 28

Plavidlá, určené podunajskými štátmi pre službu riečného dozoru (riečna polícia), sú povinné nosiť svoju štátnu vlajku a okrem toho byť označené jednotným rozpoznávacím znakom; ich opis a čísla musia sa oznámiť Komisii. Plavba týchto plavidiel po Dunaji tak isto ako colných plavidiel všetkých podunajských krajín je prípustná len v rámci hraníc krajiny, pod vlajkou ktorej plavidlo pláva, a okrem týchto hraníc len so súhlasom príslušných podunajských štátov.

Článok 29

Lodiam, plávajúcim po Dunaji, dáva sa možnosť používať ako lodné rádiostanice, tak i pobrežné spojovacie prostriedky potrebné na navigáciu.

Článok 30

Plavba po Dunaji je zakázaná vojnovým plavidlám všetkých nepodunajských štátov.

Plavba vojnových plavidiel podunajských štátov po Dunaji i za hranicami krajiny, pod vlajkou ktorej plavidlo pláva, môže sa uskutočniť iba na základe dohody medzi interesovanými podunajskými štátmi.

Časť II: Služba lodivodná.

Článok 31

Na dolnom toku Dunaja a v úseku Železnej Brány ustanovujú sa sbory lodivodov, podriadené príslušným Administráciám (čl. 22).

Pravidlá pre lodivodnú službu určia Administrácie v súlade so základnými predpismi o plavbe na Dunaji (čl. 8 "f") a oznamujú ich Komisii.

Článok 32

Vedenie lodí na dolnom toku Dunaja a v úseku Železnej Brány koná sa lodivodmi, ktorí sú členmi príslušných lodivodných sborov, alebo lodivodmi, ktorí složili skúšku u orgánov príslušnej riečnej Administrácie a ktorí boli pripustení dotyčnou Administráciou na vedenie lodí.

Článok 33.

Personál lodivodných sborov sa prijíma z občanov podunajských krajín, ktoré sú členmi príslušných Administrácií. Poradie prijímania je určené osobitnými dohodami medzi vyššie uvedenými členmi týchto Administrácií (čl. 20 a 21).

Kapitola IV: Spôsob krytia výdavkov na zaistenie plavby.

Článok 34

Financovanie hydrotechnických prác na Dunaji, vykonávaných podunajskými krajinami podľa článku 3 tohto Dohovoru, vykonávajú príslušné podunajské krajiny.

Financovanie prác uvedených v článku 8 "c" vykonáva Komisia.

Článok 35

Na krytie výdavkov potrebných pre zaistenie plavby môžu podunajské štáty po dohode s Komisiou ustáliť plavebné poplatky, vyberané z plavidiel, ktorých výška sa určuje podľa udržovacích nákladov a podľa výdavkov na práce, uvedené v článku 34.

Článok 36

Na krytie výdavkov pre zaistenie plavby a na vykonanie prác, vykonávaných Administráciami, určí Administrácia osobitné poplatky vyberané z plavidiel, plávajúcich v úsekoch medzi ústím Sulinského prieplavu a Brailou a od Vincea po Kostol na pravom brehu a od Moldava Veche po Turnu-Severin na ľavom brehu Dunaja.

Administrácie informujú Komisiu o osobitných poplatkoch, ktoré zaviedly, a o spôsobe ich vyberania.

Článok 37

Celkové sumy špeciálnych, navigačných a osobitných poplatkov, vyberaných Komisiou, podunajskými štátmi a Administráciami, nemajú vynášať zisk.

Článok 38

Spôsob vyberania špeciálnych, navigačných a osobitných poplatkov sa určí smernicami, vypracovanými podľa kompetencie Komisiou, podunajskými štátmi a Administráciami. Smernice vydávané podunajskými štátmi a Administráciami treba dohodnúť s Komisiou.

Výpočet poplatkov sa robí podľa tonáže plavidiel.

Článok 39

Vykonávanie prác a rozdelenie nákladov na prevedenie týchto prác na úsekoch Dunaja, ktoré tvoria štátnu hranicu, upravuje sa dohodou medzi príslušnými pohraničnými štátmi.

Článok 40

Prístavné poplatky z plavidiel vyberajú orgány príslušných podunajských štátov. Tu sa nepripustí žiadna diskriminácia z dôvodov národnej príslušnosti plavidla, miesta vyplávania alebo miesta určenia, alebo z akýchkoľvek dôvodov.

Článok 41

Plavidlá, plávajúce do prístavu za účelom vykonávania naloďovacích alebo vyloďovacích prác, sú oprávnené používať mechanické zariadenia naloďovacie alebo vyloďovacie, náradia, skladištia, skladištné priestory atď., na základe dohôd s príslušnými dopravnými a zasielateľskými inštitúciami.

Pri určení výšky poplatkov za vykonané práce sa nepripustí diskriminácia.

Výhody, poskytnuté podľa obchodných zvyklostí s ohľadom na rozsah prác a povahu tovaru, nebudú sa považovať za diskrimináciu.

Článok 42

Nebudú určené žiadne poplatky za tranzit ako taký pre lode, plte, cestujúcich a tovar.

Článok 43

Tarifý lodivodných poplatkov na dolnom toku Dunaja a v úseku Železnej Brány určia príslušné Administrácie a oznámia ich Komisii.

Kapitola V: Záverečné ustanovenia.

Článok 44

V tomto Dohovore výrazy "podunajský štát" alebo "podunajská krajina" znamenajú štát, ktorý má aspoň jeden breh Dunaja v smysle článku 2.

Článok 45

Akýkoľvek spor medzi signatármi tohto Dohovoru o aplikácii a výklade tohto Dohovoru, ktorý by nebol urovnaný cestou priamych rokovaní, bude na žiadosť ktorejkoľvek zo sporných strán predložený na rozhodnutie smierčej komisii, skladajúcej sa z členov ustanovených po jednom za každú sporovú stranu a z jedného člena, ustanoveného predsedom Dunajskej komisie, z občanov štátov, nezúčastnených vo spore, a v prípade, že predseda Komisie je občanom štátu zúčastneného vo spore, vymenovanie vykoná Dunajská komisia. Rozhodnutie smierčej komisie uznáva sa za konečné a záväzné pre sporné strany.

Článok 46

Tento Dohovor môže byť revidovaný na žiadosť väčšiny signatárnych štátov. Taká žiadosť sa doručí vláde Ľudovej Federatívnej Republiky Juhoslávie, ktorá v najkratšej lehote pozve na Konferenciu všetky štáty, ktoré podpísaly tento Dohovor. Zrevidované ustanovenia vstúpia do platnosti až po složení ratifikačných listín šiestich signatárnych štátov.

Článok 47

Tento Dohovor s Prílohami, ktorého ruské a francúzske texty sú autentické, podlieha ratifikácii a vstúpi do platnosti po složení šiestich ratifikačných listín. Ratifikačné listiny odovzdajú sa do úschovy vláde Ľudovej Federatívnej Republiky Juhoslávie, v archívoch ktorej sa uloží pôvodný exemplár tohto Dohovoru.

Vláda Ľudovej Federatívnej Republiky Juhoslávie zašle všetkým signatárnym štátom po jednom overenom odpise pôvodného exemplára a bude informovať signatárov Dohovoru o ratifikačných listinách, odovzdaných do úschovy, v poradí, v akom ich dostane.

Soznam príloh:

Príloha I. O prijatí Rakúska za člena Dunajskej komisie.

Príloha II. O úseku Gabčíkovo-Gönyü.

Príloha I: O prijatí Rakúska za člena Dunajskej komisie.

1. Zástupca Rakúska bude prijatý za člena Dunajskej komisie po vyriešení otázky Smluvy s Rakúskom.
2. Táto Príloha vstúpi do platnosti súčasne s Dohovorom o režime plavby na Dunaji a bude integrujúcou časťou tohto Dohovoru.

Príloha II: O úseku Gabčíkovo-Gönyü.

Čo sa týka prác, potrebných na zaistenie normálnych podmienok plavby v úseku Gabčíkovo-

Gönyü (od km 1821 až do km 1791), Smluvné Strany shodne uznávajú, že je vo všeobecnom záujme udržiavať tento úsek v dobrom stave splavnosti, a že práce, potrebné na ten účel, presahujú vysoko to, čo by bolo možné rozumne vyžadovať od príslušných pobrežných štátov.

V dôsledku toho bolo dohodnuté, že Dunajská komisia prerokuje a rozhodne otázku, či bude potrebné na dosiahnutie tohto účelu zriadiť pre tento úsek osobitnú riečnu Administráciu, obdobnú Administráciám, ktoré predvídajú články 20 a 21, alebo či by postačovalo použiť ustanovenia článkov 4 a 34 (ods. 2) tohto Dohovoru.

Ustanovenia analogické článku 20 tohto Dohovoru, ktorého integrujúcou časťou je táto príloha, použijú sa vtedy, keď sa Administrácia zriadi.

Na svedomie toho nižšie uvedení splnomocnení podpísali tento Dohovor a pripojili k nemu svoje pečiatky.

Dané v meste Belehrade 18. augusta tisíc deväťsto štyridsať osem.

Dodatkový protokol k dohovoru o režime plavby na Dunaji podpísaný v Belehrade dňa 18. augusta 1948.

1. Konštatuje sa, že režim plavby na Dunaji predtým platný, ako aj akty, odvolávajúce sa na zriadenie tohto režimu, najmä Dohovor podpísaný v Paríži dňa 23. júla 1921, stratily platnosť.
2. Všetok majetok, ktorý patril bývalej Európskej dunajskej komisii, sa prenáša na osobitnú riečnu Administráciu na dolnom toku Dunaja, utvorenú podľa článku 20 Dohovoru, ku ktorému sa vzťahuje tento Protokol.
3. Bolo dohodnuté, že všetky záväzky bývalej Európskej dunajskej komisie, týkajúce sa splatenia úverov, ktoré jej boli poskytnuté Veľkou Britániou, Francúzskom, Ruskom a inými štátmi, považujú sa za umorené.
4. Záväzky bývalej Medzinárodnej dunajskej komisie tak isto ako záväzky bývalej Administrácie Železnej Brány a Kataraktov, ako i príslušné záruky považujú sa za umorené.
5. Nelikvidovaný majetok bývalej Medzinárodnej dunajskej komisie sa prenáša na Dunajskú komisiu, predvídanú článkom 5 Dohovoru, ku ktorému sa vzťahuje tento Protokol. Časť majetku bývalej Medzinárodnej dunajskej komisie, daná k dispozícii bývalej Administrácii Železnej Brány a Kataraktov a všetok majetok bývalej Administrácie Železnej Brány a Kataraktov prenášajú sa na osobitnú riečnu Administráciu Železnej Brány, utvorenú v shode s článkom 21 Dohovoru, ku ktorému sa vzťahuje tento Protokol.

Dané v meste Belehrade 18. augusta 1948.

Vzdušný priestor

Dohovor o medzinárodnom civilnom letectve²⁷

Úvod.

Poněvadž budoucí rozvoj mezinárodního civilního letectví může značně přispěti k vytvoření a zachování přátelství a porozumění mezi národy a lidstvem světa, kdežto jeho zneužití může ohrozit obecnou bezpečnost, a poněvadž jest žádoucí, aby se zabránilo neshodám a šířila mezi státy a národy ona spolupráce, na níž spočívá světový mír, proto podepsané vlády, dohodnuvše se na některých zásadách a úpravách, aby se mezinárodní civilní letectví mohlo bezpečně a spořádaně vyvíjeti a aby se mezinárodní letecké dopravní služby mohly zřizovati na podkladě stejných možností a zdravě a hospodárně provozovati, uzavřely za tím účelem tuto Úmluvu.

Část I: Létání.

Hlava I: Všeobecné zásady a platnost Úmluvy.

Čl.1.

Svrchovanost.

Smluvní státy uznávají, že každý stát má úplnou a výlučnou svrchovanost nad vzduchovým prostorem nad svým územím.

Čl.2.

Území.

Územím státu ve smyslu této Úmluvy se budou rozuměti pozemní oblasti a přilehlé k nim pobřežní vody stojící pod svrchovaností, suzerenitou, ochranou nebo mandátem příslušného státu.

Čl.3.

Civilní a státní letadla.

- a) Tato Úmluva se bude vztahovati jen na civilní letadla a nikoliv na letadla státní.
- b) Letadlo používané ve službách vojenských, celních a policejních bude pokládáno za státní letadlo.
- c) Žádné státní letadlo smluvního státu nesmí letěti nad územím jiného státu ani na něm přistáti, nedostalo-li se mu k tomu zmocnění zvláštní

dohodou nebo jinak, a ve shodě s podmínkami tohoto zmocnění.

d) Smluvní státy se zavazují, že, vydávajíc předpisy pro svá státní letadla, budou náležitě dbáti bezpečnosti létání civilních letadel.

Čl.4.

Zneužití civilního letectví.

Každý smluvní stát se shoduje na tom, že nepoužije civilního letectví k žádnému účelu, který by byl neslučitelný s účely této Úmluvy.

Hlava II: Let nad územím smluvních států.

Čl.5.

Právo nepravidelného letu.

Každý smluvní stát se shoduje na tom, že veškerá letadla jiných smluvních států, která nejsou používána při pravidelných mezinárodních leteckých dopravních službách, budou oprávněna, jsouce vázána předpisy této Úmluvy, přilétávati na jeho území, nebo je transítně, aniž přistanou, přelétávati, jakož i přistávati pro potřeby nikoliv obchodní, aniž jest třeba, aby k tomu obdržela předem svolení, a s výhradou, že přelétávaný stát jest oprávněn žádati, aby se přistálo. Každý smluvní stát si však vyhrazuje právo z důvodů bezpečnosti letu žádati, aby letadla, která hodlají letěti nad oblastmi nepřístupnými nebo nedostatečně vybavenými leteckými pomocnými zařízeními, sledovala předepsané letecké cesty nebo si pro takové lety vyžádala zvláštní svolení.

Jsou-li tato letadla používána k dopravě cestujících, zboží nebo pošty za odměnu nebo plat mimo pravidelné mezinárodní civilní letecké dopravní služby, budou rovněž oprávněna, jsouce vázána ustanovením čl. 7, přijímati nebo vykládati cestující, zboží nebo poštu, s výhradou, že stát, ve kterém se toto nakládání a vykládání děje, jest oprávněn stanoviti předpisy, podmínky nebo omezení, jež uzná za vhodné.

Čl.6.

Pravidelné letecké dopravní služby.

žádná pravidelná mezinárodní letecká dopravní služba nesmí býti provozována nad územím smluvního státu nebo na něm, leč se zvláštním svolením nebo jiným zmocněním tohoto státu, a v souhlase s podmínkami takového svolení nebo zmocnění.

Čl.7.

Kabotáž.

Každý smluvní stát bude oprávněn odmítnouti letadlům jiných smluvních států povolení nakládati na jeho území cestující, poštu a zboží dopravované

²⁷²⁷ Uveřejněný pod číslem 147/1947 Zb.

za odměnu nebo plat a určené do jiného místa na jeho území. Každý smluvní stát se zavazuje, že neučiní ujednání, kterým by se některému jinému státu nebo leteckému podniku jiného státu výslovně poskytovala některá tato výsada na podkladě výlučného práva, ani že neobdrží takovou výlučnou výsadu od některého jiného státu.

Čl.8.

Letadla neřízená pilotem.

Žádné letadlo, které jest způsobilé býti řízeno bez pilota, nesmí létat nad územím smluvního státu, leč se zvláštním zmocněním tohoto státu a v souhlase s podmínkami takového zmocnění. Každý smluvní stát se zavazuje zajistiti, aby let takových letadel bez pilota byl v oblastech přístupných civilním letadlům řízen tak, aby bylo vyloučeno nebezpečí pro civilní letadla.

Čl.9.

Zakázané oblasti.

a) Každý smluvní stát může z důvodů vojenské nezbytnosti nebo veřejné bezpečnosti jednotně omeziti nebo zakázati létání letadel jiných států nad jistými oblastmi svého území, s výhradou však, že nebude v tomto směru činiti rozdíl mezi letadly státu, jehož území jest dotčeno, používanými k pravidelným mezinárodním civilním leteckým dopravním službám a letadly jiných smluvních států, která jsou používána k podobným službám. Takovéto zakázané oblasti budou přiměřeného rozsahu a takové polohy, aby létání zbytečně nepřekážely. Popisy takovýchto zakázaných oblastí na území smluvního státu, jakož i veškeré jejich pozdější změny musí býti co nejdříve sděleny ostatním smluvním státům a Mezinárodní organizaci pro civilní letectví.

b) Každý smluvní stát vyhrazuje si též právo, za výjimečných okolností nebo po dobu naléhavé potřeby nebo v zájmu veřejné bezpečnosti dočasně omeziti nebo zakázati, a to s okamžitou platností, létání nad celým svým územím nebo nad některou jeho částí, s podmínkou, že se takovéto omezení nebo zákaz bude vztahovati na letadla všech ostatních států bez rozdílu státní příslušnosti.

c) Každý smluvní stát může podle předpisů, které vydá, žádati, aby každé letadlo, které vstoupí do oblastí zmíněných shora v odstavcích a) a b), přistálo, jakmile mu to bude možné, na některém letišti určeném na jeho území.

Čl.10.

Přistání na celním letišti.

Kromě případu, kdy podle podmínek této Úmluvy nebo zvláštního zmocnění jest dovoleno, aby letadlo přeletělo území smluvního státu, aniž přistálo, bude každé letadlo, které vstoupí na území smluvního státu, povinno, vyžadují-li toho předpisy

tohoto státu, přistáti na letišti, které tento stát určí za účelem celní nebo jiné prohlídky. Při odletu z území smluvního státu odletí takové letadlo z celního letiště podobně určeného. Podrobné údaje o všech letištích prohlášených za celní letiště budou státem uveřejněny a oznámeny Mezinárodní organizaci pro civilní letectví, zřízené podle části II. této Úmluvy, za účelem sdělení všem ostatním smluvním státům.

Čl.11.

Platnost leteckých předpisů.

Zákony a nařízení smluvního státu, kterými se upravují vstup letadel užívaných v mezinárodním létání na jeho území nebo výstup z něho, nebo které upravují provoz a létání těchto letadel, pokud jsou na jeho území, budou se vztahovati, s výhradou ustanovení této Úmluvy, na letadla všech smluvních států bez ohledu na státní příslušnost, a tato letadla se jim podrobí při vstupu, výstupu a pobytu na území onoho státu.

Čl.12.

Pravidla pro létání.

Každý smluvní stát se zavazuje, že učiní opatření, aby bylo zajištěno, že každé letadlo letící nad jeho územím nebo pohybující se na jeho území, jakož i každé letadlo, jež nese značku jeho státní příslušnosti, ať se nachází kdekoliv, se podrobí platným tam pravidlům a předpisům, které se týkají letu a pohybu letadel. Každý smluvní stát se zavazuje udržovati své vlastní předpisy o těchto věcech největší možnou měrou ve shodě s předpisy, k stanovenými čas od času podle této Úmluvy. Na širém moři budou platiti pravidla stanovená podle této Úmluvy. Každý smluvní stát se zavazuje, že zajistí stíhání všech osob, které by porušily předpisy v tom směru platné.

Čl.13.

Předpisy o vstupu a výstupu.

Zákonům a nařízením smluvního státu, které upravují připuštění cestujících, posádek nebo zboží letadla na jeho území nebo výstup z něho, jakož i předpisům, které se týkají vstupu, výstupu, přistěhování, cestovních pasů, cla a karantény, podrobí se tyto cestující, posádky nebo zboží sami nebo zástupcem při vstupu, výstupu nebo pobytu na území tohoto státu.

Čl.14.

Ochrana proti šíření se nakažlivých nemocí.

Každý smluvní stát se shoduje na tom, že učiní účinná opatření, aby se zabránilo, aby se létáním nešířila cholera, tyfus (epidemický), neštovice, žlutá horečka a mor, jakož i jiné nakažlivé nemoci, které budou rozhodnutím smluvních států čas od času určeny a za tím účelem smluvní státy budou v

těsném poradním styku s orgány, které se zabývají mezinárodními předpisy, týkajícími se zdravotních opatření, platných pro letadla. Tento poradní styk nebude na překážku provádění jakékoliv platné mezinárodní Úmluvy o tomto předmětu, již by smluvní státy byly stranou.

Čl.15.

Letištní a podobné poplatky.

Každé letiště ve smluvním státě, přístupné veřejnému užívání domácími letadly, bude s výhradou ustanovení čl. 68 taktéž přístupné za stejných podmínek letadlům všech ostatních smluvních států. Stejně podmínky budou rovněž platit pro užívání veškerých leteckých pomocných zařízení, zahrnujíc v to služby rádiové a povětrnostní, jež by byly určeny k veřejnému užívání pro zabezpečení a urychlení létání, letadly všech smluvních států.

Veškeré poplatky, které by smluvní stát ukládal nebo dovolil, aby byly ukládány, za použití těchto letišť a leteckých pomocných zařízení letadly kteréhokoli jiného smluvního státu, nebudou vyšší,

a) pro letadla nekonající pravidelné mezinárodní letecké dopravní služby, než ony, které by byly placeny jeho domácími letadly téže skupiny, konajícími podobný provoz, a

b) pro letadla konající pravidelné mezinárodní letecké dopravní služby, než ony, které by byly placeny jeho domácími letadly, konajícími podobné mezinárodní letecké dopravní služby. Veškeré tyto poplatky musí být uveřejněny a sděleny Mezinárodní organizaci pro civilní letectví, s výhradou však, že na základě

přednesu interesovaného smluvního státu budou poplatky, ukládané za používání letišť a jiných pomocných zařízení, předmětem zkoumání Rady, která o tom vydá zprávu a učiní doporučení k úvaze příslušného státu nebo států. Smluvní stát nesmí vybírat žádné dávky, daně nebo jiné poplatky, postihující výhradně právo transitu, vstupu nebo výstupu z jeho území kterýchkoliv letadel smluvního státu nebo na nich se nalézajících osob nebo majetku.

Čl.16.

Prohlídka letadla.

Příslušné úřady každého smluvního státu budou mít právo při přistání nebo odletu prohlédnouti bez zbytečných průtahů letadlo jiného smluvního státu a zkoumati osvědčení a jiné doklady předepsané touto Úmluvou.

Hlava III: Státní příslušnost letadel.

Čl.17.

Státní příslušnost letadel.

Letadla mají státní příslušnost toho státu, v němž jsou zapsána do rejstříku.

Čl.18.

Dvojitý zápis do rejstříku.

Letadlo nemůže být platně zapsáno do rejstříku ve více než jednom státě, avšak jeho zápis může být převeden z jednoho státu do druhého.

Čl.19.

Národní právní řád, upravující zápis do rejstříku.

Zápis letadel do rejstříku nebo jeho převod bude se v každém smluvním státě řídit jeho zákona a nařízeními.

Čl.20.

Označení letadel značkami.

Každé letadlo používané k mezinárodnímu létání musí být opatřeno příslušnou svojí značkou státní příslušnosti a značkou rejstříkovou.

Čl.21.

Výpis ze zápisů do rejstříku.

Každý smluvní stát se zavazuje, že poskytne, bude-li o to požádán, kterémukoli jinému smluvnímu státu nebo Mezinárodní organizaci pro civilní letectví informaci o zápisu do rejstříku a o vlastnictví kteréhokoli letadla, zapsaného do jeho rejstříku. Mimo to jest každý smluvní stát povinen podávat Mezinárodní organizaci pro civilní letectví podle předpisů touto organizací stanovených zprávy, jež by obsahovaly takové přiměřené údaje, které budou moci být dány k dispozici, o vlastnictví letadel zapsaných do rejstříku tohoto státu a používaných obvykle k mezinárodnímu létání a o disposiční moci nad nimi. Údaje, získané takto Mezinárodní organizací pro civilní letectví, budou touto organizací dány k dispozici smluvním státům, které o to požádají.

Hlava IV: Opatření k usnadnění letectví.

Čl.22.

Usnadnění formalit.

Každý smluvní stát se shoduje na tom, že vydá zvláštní předpisy, nebo jinak učiní veškerá proveditelná opatření, aby se usnadnilo a urychlilo létání letadel mezi územími smluvních států a aby se zabránilo zbytečným zdržováním letadel, posádky, cestujících a zboží, zejména při provádění zákonů týkajících se přistěhovalectví, karantény, cla a výstupu.

Čl.23.

Celní a přistěhovalecké řízení.

Každý stát se zavazuje, že zavede, pokud to bude možné, celní a přistěhovalecké řízení, vztahující se na mezinárodní letectví, v souhlase s postupem, který bude čas od času stanoven nebo doporučen ve shodě s touto Úmluvou. Žádné ustanovení této Úmluvy nebude lze vykládati tak, jako by bránilo zřizování svobodných celních letišť.

Čl.24.

Clo.

a) Letadla, letící do území jiného smluvního státu, z něho nebo přes ně, budou dočasně osvobozena od cla, podrobí-li se celním předpisům tohoto státu. Pohonné hmoty, mazací oleje, náhradní součástky, pravidelná výstroj a letadlové zásoby, které jsou na palubě letadel smluvního státu při vstupu na území jiného smluvního státu a zůstanou na palubě při výstupu z území tohoto státu, budou osvobozeny od cla, kontrolních dávek a poplatků. Toto osvobození se nebude vztahovati na složená množství nebo předměty, leč by to bylo v souhlase s předpisy tohoto státu, který může žádati, aby tato množství nebo předměty zůstaly pod celním dozorem.

b) Náhradní součástky a výstroj, dovezené na území smluvního státu, aby jimi byla vybavena letadla jiného smluvního státu, používaná k mezinárodnímu létání, nebo aby se jich na těchto letadlech užilo, budou osvobozeny od cla s výhradou, že se podrobí předpisům příslušného státu, kterými lze stanovit, že tyto předměty setrvávají pod celním dozorem a kontrolou.

Čl.25.

Letadla v tísni.

Každý smluvní stát se zavazuje, že poskytne takovou pomoc letadlům, ocitnuvším se v tísni na jeho území, kterou uzná za proveditelnou, a že dovolí, aby pod dozorem jeho vlastních úřadů majitelé nebo úřady státu, v jehož rejstříku jest letadlo zapsáno, poskytli takovou pomoc, jež by za daných okolností byla nutná. Každý smluvní stát, zahájí-li pátrání po zmizelém letadle, bude spolupracovati na koordinovaných opatřeních, která mohou být čas od času doporučena ve shodě s touto Úmluvou.

Čl.26.

Vyšetřování nehod.

Dojde-li k nehodě letadla smluvního státu na území jiného smluvního státu, kterou bude způsobena smrt nebo těžké poškození na těle anebo kterou se projeví vážná technická porucha letadla nebo leteckých pomocných zařízení, zavede stát, v němž k nehodě došlo, šetření o okolnostech nehody, a to, pokud to jeho zákony dovolují, v souhlase s postupem, který by Mezinárodní organizace pro civilní letectví doporučila. Státu, ve kterém letadlo jest zapsáno do rejstříku, se umožní, aby jmenoval

pozorovatele, kteří by byli přítomni šetření, a stát provádějící šetření podá onomu státu o věci zprávu a sdělit výsledek.

Čl.27.

Osvobození od zabavení pro zásah v práva patentní.

a) Letadlo smluvního státu, používané k mezinárodnímu létání, nebude při dovoleném vstupu na území jiného smluvního státu, nebo při dovoleném přeletu jeho území, ať na něm přistává či nikoli, ani zabaveno, ani zadrženo, ani nebude důvodem nějakého postihu proti jeho vlastníku nebo provozovateli, ani nějakého jiného zákroku se strany tohoto státu nebo kterékoliv osoby tam pobývající, nebo jejich jménem, z důvodu, že konstrukce, mechanismus, součástky, příslušenství nebo provoz letadla jest zásahem do práva patentního, vzorkového nebo modelového, řádně uděleného nebo zapsaného ve státě, na jehož území letadlo vstoupilo, žádáno složení jistoty v souvislosti se shora zmíněným osvobozením od zabavení nebo zadržování letadla.

b) Ustanovení odstavce a) tohoto článku budou se rovněž vztahovati na uskladnění náhradních součástek a náhradní výstroje letadla, jakož i na oprávnění k jejich použití a instalaci při opravě letadla jednoho smluvního státu na území druhého smluvního státu, s výhradou, že takto uskladněné patentované součástky nebo výstroj nebudou prodávány nebo rozděleny uvnitř smluvního státu, na jehož území letadlo vstoupilo, ani z něho obchodně vyvázeny.

c) Výhody tohoto článku budou požívatí jen ty státy, které jsou stranami této Úmluvy a též 1) buď jsou stranami Mezinárodní úmluvy o ochraně průmyslového vlastnictví a jejich doplňků, anebo 2) vyhlásily patentní zákony, které uznávají vynálezy učiněné státními příslušníky jiných států zúčastněných na této Úmluvě a poskytují jim přiměřenou ochranu.

Čl.28.

Pomocná letecká zařízení a normalizační soustavy.

Každý smluvní stát se zavazuje, že pokud to uzná za proveditelné,

a) zřídí na svém území letiště, radiové služby, meteorologické služby a jiná letecká pomocná zařízení za účelem usnadnění mezinárodního letectví, souhlasně s normami a pravidly, jež budou čas od času doporučeny nebo stanoveny podle této Úmluvy;

b) přijme a bude používatí příslušné normalizované soustavy komunikací, kodexů, značkování, signálů, osvětlovacích a jiných provozních metod a pravidel,

jež budou moci býti čas od času doporučeny, nebo stanoveny podle této Úmluvy;

c) bude spolupracovati na mezinárodních opatřeních k zajištění vydávání leteckých nákrešů a map souhlasně s normami, jež budou moci býti čas od času doporučeny nebo stanoveny podle této Úmluvy.

Hlava V: Podmínky, jimž musí vyhovovati letadla.

Čl.29.

Palubní doklady letadel.

Každé letadlo smluvního státu, používané k mezinárodnímu létání, musí v souhlase s podmínkami stanovenými touto Úmluvou vésti s sebou tyto doklady:

- a) své osvědčení o zápisu do rejstříku,
- b) své osvědčení o způsobilosti k letu,
- c) náležité letecké legitimace každého člena posádky,
- d) svůj cestovní deník,
- e) je-li vyzbrojeno radiovým přístrojem, povolení pro letadlovou radiostanici,
- f) dopravuje-li cestující, seznam jejich jmen, jakož i míst odletu a určení,
- g) dopravuje-li zboží, manifest a podrobné prohlášky o zboží.

Čl.30.

Radiová výstroj letadel.

a) Letadla každého smluvního státu mohou na území jiného smluvního státu nebo nad ním míti s sebou radiový vysílací přístroj jen tehdy, bylo-li příslušnými úřady státu, v němž letadlo jest zapsáno do rejstříku, dáno povolení k vestavění a k provozu takového přístroje. Vysílacího přístroje radiového bude na území smluvního státu, nad kterým se letí, používáno v souhlase s předpisy vydanými tímto státem.

b) Vysílacího přístroje radiového smějí používat jen členové letecké posádky, kteří jsou opatřeni zvláštním povolením, vydaným pro ten účel příslušnými úřady státu, v němž letadlo je zapsáno do rejstříku.

Čl.31.

Osvědčení o způsobilosti k letu.

Každé letadlo používané k mezinárodnímu létání musí býti opatřeno osvědčením o způsobilosti k letu, které bylo vydáno nebo prohlášeno za platné státem, v němž letadlo jest zapsáno do rejstříku.

Čl.32.

Průkazy personálu.

a) Pilot každého letadla a ostatní členové létající posádky každého letadla, používaného k mezinárodnímu létání, musí býti opatřeni diplomy a leteckými legitimacemi, které byly vydány nebo prohlášeny za platné státem, v němž letadlo jest zapsáno do rejstříku.

b) Každý smluvní stát si vyhrazuje právo, že pro účely létání nad svým vlastním územím odepře uznání diplomy a letecké legitimace vydané některému z jeho vlastních státních příslušníků jiným smluvním státem.

Čl.33.

Uznání osvědčení a průkazů.

Osvědčení o způsobilosti k letu, diplomy a letecké legitimace, vydané nebo za platné uznané smluvním státem, v němž letadlo jest zapsáno do rejstříku, musí býti ostatními smluvními státy uznány za platné s výhradou, že podmínky, za kterých tato osvědčení, diplomy nebo legitimace byly vydány nebo za platné uznány, se rovnají minimálním podmínkám, které budou moci býti čas od času stanoveny podle Úmluvy, nebo jsou přísnější.

Čl.34.

Cestovní deníky.

Pro každé letadlo, používané k mezinárodnímu létání, jest vésti deník, do něhož se zapisují podrobné údaje o letadle, jeho posádce a každé cestě tak, jak to bude moci býti čas od času předepsáno podle této Úmluvy.

Čl.35.

Omezení dopravy zboží.

a) Válečné střelivo nebo válečný materiál nebude směti býti dopravován letadlem, používaným k mezinárodnímu létání na území některého státu nebo nad ním, vyjímajíc případ, že tento stát dá k tomu svolení. Každý stát stanoví v předpisech, co jest ve smyslu tohoto článku rozuměti válečným střelivem nebo válečným materiálem, při čemž jest v zájmu jednotnosti náležitě dbáti doporučení, která může čas od času učiniti Mezinárodní organizace pro civilní letectví.

b) Každý smluvní stát si vyhrazuje právo, upravit nebo zakázati z důvodů veřejného pořádku a bezpečnosti na svém území nebo nad ním dopravu jiných předmětů, než které jsou uvedeny v odst. a), s výhradou však, že při tom nebude činěno rozdílu mezi jeho domácími letadly, používanými k mezinárodnímu létání, a podobně používanými letadly jiných států, a dále s výhradou, že nebudou ukládána žádná omezení, která by překážela dopravě a používání na letadlech přístrojů potřebných k provozu nebo k vedení letadel, nebo pro bezpečnost personálu nebo cestujících.

Čl.36.

Fotografické přístroje.

Každý smluvní stát může zakázat nebo upravit používání fotografických přístrojů na letadle nad svým územím.

Hlava VI: Mezinárodní normy a doporučené předpisy.

Čl.37.

Zavádění mezinárodních norem a řízení.

Každý smluvní stát se zavazuje spolupracovat k dosažení co možno nejvyššího stupně jednotnosti v úpravách, normách, řízeních a organizaci, týkajících se letadel, personálu, leteckých tratí a pomocných služeb, všude tam, kde tato jednotnost usnadní a zdokonalí létání.

K tomu cíli Mezinárodní organizace pro civilní letectví stanoví a změní čas od času podle potřeby mezinárodní normy a doporučené předpisy a řízení, týkající se:

- a) soustav komunikačních a pomocných zařízení leteckých, počítajíc v to pozemní značky orientační,
- b) charakteristických znaků letišť a přistávacích ploch,
- c) pravidel pro létání a metod kontroly létání,
- d) výdeje průkazů létajícího personálu a mechaniků,
- e) způsobilosti letadel k letu,
- f) zápisu letadel do rejstříku a zjišťování totožnosti letadel,
- g) sbírání a výměny meteorologických zpráv,
- h) palubních knih,
- i) leteckých nákrešů a map,
- j) řízení celních a přistěhovaleckých,
- k) letadel v tísni a vyšetřování nehod, jakož i jiných věcí majících vztah k bezpečnosti, pravidelnosti a výkonnosti létání, pokud se čas od času mohou jevit vhodnými.

Čl.38.

Odchytky od mezinárodních norem a řízení.

Stát, který shledá, že mu není možno podrobiti se ve všech směrech některé mezinárodní normě nebo řízení, nebo uvést vlastní nařízení nebo předpisy v naprostý soulad s mezinárodní normou neb řízením, když taková norma nebo řízení byly změněny, anebo který pokládá za nutné zavést nařízení nebo předpisy, lišící se v jednotlivosti od předpisů nebo metod, stanovených mezinárodní normou, oznámí ihned Mezinárodní organizaci pro civilní letectví rozdíl mezi jeho vlastním předpisem a předpisem stanoveným mezinárodní normou. Jde-li o změny

mezinárodních norem, jest stát, který ve svých vlastních nařízeních nebo předpisech neučiní příslušných změn, povinen oznámiti to Radě do šedesáti dnů ode dne přijetí změny mezinárodní normy, anebo udati, co hodlá podniknouti. Rada pak všem ostatním státům ihned oznámí, v čem se mezinárodní norma liší od příslušného předpisu tohoto státu.

Čl.39.

Poznámky na osvědčeních a leteckých legitimacích.

a) Každé letadlo nebo část letadla, pro něž platí mezinárodní norma o způsobilosti k letu nebo o výkonu, a které v době vydání jeho osvědčení této normě v jakémkoliv směru nevyhovovalo, musí mít ve svém osvědčení o způsobilosti k letu nebo v jeho příloze úplný výpočet případů, ve kterých nevyhovělo.

b) Každá osoba, mající leteckou legitimaci, jež plně nevyhověla podmínkám stanoveným mezinárodní normou vztahující se na příslušný druh letecké legitimace nebo diplomu, kterými jest opatřena, musí mít ve své letecké legitimaci nebo v její příloze úplný výpočet jednotlivostí, ve kterých těmto podmínkám nevyhověla.

Čl.40.

Platnost osvědčení a leteckých legitimací opatřených poznámkami.

Žádné letadlo a žádný člen personálu, jejichž osvědčení nebo letecké legitimace jsou takto opatřeny poznámkami, nesmějí se účastnit mezinárodního létání, leč za souhlasu státu nebo států, na jejichž území se vstupuje. Zápis do rejstříku neb užití takového letadla nebo letadlové části, opatřené osvědčením, v jiném státu, než ve kterém bylo osvědčení původně vydáno, záleží na vůli státu, na jehož území se letadlo nebo jeho část přivezou.

Čl.41.

Uznání dosavadních norem o způsobilosti k letu.

Ustanovení této hlavy se nebudou vztahovati na letadla a letadlovou výstroj typů, jejichž prototyp se příslušným úřadům státu předloží k výdeji osvědčení ve lhůtě tří let po dni přijetí mezinárodní normy o způsobilosti k letu této výstroje.

Čl.42.

Uznání dosavadních norem o schopnostech personálu.

Ustanovení této hlavy se nebudou vztahovati na personál, jehož letecké legitimace budou původně vydány ve lhůtě jednoho roku od počátečního přijetí mezinárodní normy o způsobilosti tohoto personálu; v každém případě se však budou vztahovati na veškerý personál, jehož průkazy

zůstávají v platnosti po pět let od přijetí těchto norem.

Část II: Mezinárodní organizace pro civilní letectví.

Hlava VII: Organizace.

Čl.43.

Název a složení.

Touto Úmluvou se zřizuje organizace nazvaná Mezinárodní organizace pro civilní letectví. Tato organizace se skládá ze Shromáždění, Rady a jiných orgánů, jichž bude třeba.

Čl.44.

Předmět.

Cílem a předmětem organizace jest rozvíjetí zásady a techniku mezinárodního létání a podporovatí plánování a rozvoj mezinárodní letecké dopravy, a to:

- a) zajišťovatí bezpečný a spořádaný rozvoj mezinárodního civilního letectví na celém světě;
- b) podporovatí techniku letecké konstrukce a provozu k mírovým účelům;
- c) podporovatí rozvoj leteckých tratí, letišť a leteckých pomocných zařízení pro mezinárodní civilní létání;
- d) vyhovovatí potřebám lidstva týkajícím se bezpečné, pravidelné, účinné a hospodárné letecké dopravy;
- e) zabránovatí hospodářským ztrátám, vyvolaným nerozumnou soutěží;
- f) zajišťovatí, aby bylo plně dbáno práv smluvních států a aby každému smluvnímu státu byla dána vhodná příležitost provozovatí mezinárodní letecké dopravní podniky;
- g) zabránovatí nepříznivému rozlišování mezi smluvními státy;
- h) přispívati k bezpečnosti letu v mezinárodním létání;
- i) přispívati všeobecně k rozvoji mezinárodního civilního letectví ve všech směrech.

Čl.45.

Stálé sídlo.

Stálé sídlo organizace bude v místě, které ve své závěrečné schůzi určí Zatímní shromáždění. Zatímní mezinárodní organizace pro civilní letectví, zřízené Zatímní dohodou o mezinárodním civilním letectví, podepsanou v Chicagu dne 7. prosince 1944. Sídlo může býti rozhodnutím Rady dočasně přeneseno jinam.

Čl.46.

První schůze Shromáždění.

První schůze Shromáždění bude svolána Zatímní radou shora zmíněné Zatímní organizace, jakmile Úmluva nabude platnosti, a sejde se v době a místě, které určí Zatímní rada.

Čl.47.

Právní způsobilost.

Organizace bude mítí na území každého smluvního státu takovou právní způsobilost, jaké má zapotřebí k výkonu svých úkolů. Plná právní osobnost se jí přizná všude tam, kde to jest slučitelné s ústavou a zákony příslušného státu.

Hlava VIII: Shromáždění.

Čl.48.

Schůze Shromáždění.

- a) Shromáždění se bude scházeti jednou do roka a svolá je Rada v příhodnou dobu a na příhodném místě. Mimořádné schůze Shromáždění se mohou konati kdykoliv na výzvu Rady nebo na žádost deseti smluvních států, řízenou generálnímu sekretáři.
- b) všechny smluvní státy budou mítí rovné právo býti zastoupeny na schůzích Shromáždění a každý smluvní stát bude oprávněn mítí jeden hlas. Zmocněnci zastupující smluvní státy mohou býti doprovázeni odbornými poradci, kteří se mohou účastniti schůzí, avšak nebudou oprávněni hlasovatí.
- c) Většina smluvních států jest zapotřebí, aby se na schůzích Shromáždění vytvořilo quorum. Není-li v této Úmluvě jinak ustanoveno, bude se ve Shromáždění rozhodovatí většinou odevzdaných hlasů.

Čl.49.

Práva a povinnosti Shromáždění.

Práva a povinnosti Shromáždění budou tato:

- a) voliti na každé schůzi svého předsedu a jiné členy předsednictva;
- b) voliti smluvní státy, které mají býti zastoupeny v Radě, jak stanoveno v hlavě IX;
- c) zkoumání zpráv Rady a činiti na základě nich vhodná opatření a rozhodovatí o všech věcech, které mu byly Radou předloženy;
- d) stanovití si svůj jednací řád a zřizovatí podle potřeby nebo účelnosti pomocné komise a výbory;
- e) schvalovatí roční rozpočet a určovatí finanční uspořádání organizace v souhlase s ustanovením hlavy XII;
- f) kontrolovatí výdaje a schvalovatí účty organizace;

g) podle volné úvahy odkazovati Radě, pomocným komisím nebo jiným orgánům kterékoliv otázky ze svého oboru působnosti;

h) přenést na Radu práva a zmocnění, nutná nebo žádoucí ke splnění úkolů organizace, jakož i tento přenos oprávnění kdykoliv odvolávati a měniti;

i) prováděti příslušná ustanovení hlavy XIII;

j) zkoumati návrhy na změnu nebo zlepšení předpisů této Úmluvy, a, schválí-li je, doporučovati je smluvním státům v souhlase s ustanoveními hlavy XXI;

k) zabývati se otázkami patřícími do okruhu působnosti organizace, pokud nejsou výslovně přikázány Radě.

Hlava IX: Rada.

Čl.50.

Složení a volba Rady.

a) Rada bude stálým orgánem, odpovědným Shromáždění. Bude se skládati z 21 smluvních států volených Shromážděním. Volba se bude konati na první schůzi Shromáždění a potom vždy po 3 letech, a takto zvolení členové Rady setrvají v úřadě do příští volby.

b) Při volbě členů Rady poskytne Shromáždění přiměřené zastoupení 1) státům v letecké dopravě nejvýznamnějším, 2) státům jinak nezastoupeným, které nejvíce přispívají k získání pomocných zařízení pro mezinárodní civilní létání a 3) státům jinak nezastoupeným, jejichž volbou se zaručí, že všechny hlavní zeměpisné okruhy světa budou v Radě zastoupeny. Uprázdní-li se místo v Radě, obsadí je Shromáždění co nejdříve; smluvní stát, takto zvolený do Rady, zůstane ve své funkci po neuplynulou část období svého předchůdce.

c) Zástupce smluvního státu v Radě nesmí se činně účastniti provozu mezinárodní letecké dopravní služby, ani míti na takové službě finanční zájem.

Čl.51.

Předseda Rady.

Rada si zvolí předsedu na dobu 3 let. Tento může býti znovu zvolen. Předseda nemá hlasovacího práva. Rada si zvolí ze svých členů jednoho nebo několik místopředsedů, kteří podrží své hlasovací právo, vykonávají-li funkci úřadujícího předsedy. Předseda nemusí býti zvolen ze zástupců, jež jsou členy Rady, avšak je-li zvolen takový zástupce, pokládá se jeho místo za uprázdněné a bude obsazeno oním státem, jež zastupoval. Povinností předsedy bude:

a) svolávati schůze rady, letecko-dopravního výboru a letecké komise;

b) jednati jako zástupce Rady a

c) jménem Rady vykonávati funkce svěřené mu Radou.

Čl.52.

Hlasování v Radě.

Rozhodnutí Rady budou vyžadovati souhlasu většiny jejích členů. Rada může v jednotlivých věcech udělití plnou moc výboru, skládajícímu se z jejích členů. Do rozhodnutí výboru Rady se může odvolati každý smluvní stát, který má na věci zájem.

Čl.53.

Účast, neoprávněující k hlasování.

Každý smluvní stát smí, aniž jest oprávněn hlasovati, účastniti se v Radě a v jejích výborech a komisích projednávání každé otázky, týkající se zvláště jeho zájmů, žádný člen Rady nesmí hlasovati při jednání v Radě v rozepři, ve které jest stranou.

Čl.54.

Povinná působnost Rady.

Rada bude povinna:

a) předkládati Shromáždění výroční zprávy;

b) prováděti směrnice Shromáždění a plniti povinnosti a závazky, uložené jí touto Úmluvou;

c) stanoviti si organizaci a jednací řád;

d) jmenovati letecko-dopravní výbor, zvolený ze zástupců členů Rady a jí odpovědný, a vymeziti jeho působnost;

e) zříditi leteckou komisi v souhlase s ustanoveními hlavy X;

f) spravovati finance organizace v souhlase s ustanoveními hlavy XII a XV;

g) určití plat předsedy Rady;

h) jmenovati hlavního výkonného úředníka s titulem generálního tajemníka a učiniti opatření za účelem jmenování jiných potřebných zaměstnanců v souhlase s ustanoveními hlavy XI;

i) požadovati, sbíratí, zkoumati a uveřejňovati zprávy, týkající se pokroku létání a provozu mezinárodních leteckých dopravních služeb, zahrnujíc v to zprávy o provozních nákladech a podrobnosti o subvencích, vyplácených leteckým dopravním podnikům z veřejných peněz;

j) hlásiti smluvním státům každé porušení této Úmluvy, jakož i případy, ve kterých doporučení nebo rozhodnutí Rady nebylo provedeno;

k) hlásiti Shromáždění každé porušení této Úmluvy, opomene-li smluvní stát učiniti vhodná opatření v přiměřené lhůtě po tom, kdy mu bylo porušení oznámeno;

l) schvalovati v souhlase s ustanoveními hlavy VI této Úmluvy mezinárodní normy a doporučené předpisy, označovat je z důvodů vhodnosti jako přílohy k této Úmluvě a oznamovat všem smluvním státům, co bylo zařízeno;

m) zkoumat doporučení letecké komise na doplnění příloh a činit opatření ve shodě s ustanoveními hlavy XX;

n) zkoumat otázky týkající se Úmluvy, které jí předloží některý smluvní stát.

Čl.55.

Přípustná působnost Rady.

Rada smí:

a) bude-li se to jevití vhodným a podle zkušeností žádoucím, zříditi podřízené letecko-dopravní komise na oblastním nebo jiném podkladě a určiti skupiny států nebo leteckých dopravních podniků, s nimiž nebo jichž prostřednictvím smí jednati, aby se usnadnilo provádění účelů této Úmluvy;

b) přenášeti na leteckou komisi další povinnosti, než které jsou vytčeny v této Úmluvě, a tento přenos oprávnění kdykoliv odvolávati nebo měniti;

c) vésti bádání ve všech oborech letecké dopravy a létání mezinárodní důležitosti, oznamovati výsledky svého bádání smluvním státům a usnadňovati mezi smluvními státy výměnu zpráv o otázkách letecké dopravy a létání;

d) studovati otázky, týkající se organizace a provozu mezinárodní letecké dopravy, počítajíc v to mezinárodní vlastnictví a provoz mezinárodních leteckých dopravních služeb na dálkových tratích a předkládati Shromáždění návrhy v tom směru;

e) vyšetřovati, na žádost kteréhokoliv smluvního státu, každou situaci, o níž by se zdálo, že staví rozvoji mezinárodního létání překážky, jimiž se lze vyhnouti, a po tomto vyšetření činiti taková doporučení, která pokládají za žádoucí.

Hlava X: Letecká komise.

Čl.56.

Navrhování a jmenování členů komise.

Letecká komise bude se skládati z dvanácti členů, jmenovaných Radou z osob, navržených smluvními státy. Tyto osoby musí míti náležitou způsobilost a zkušenost ve vědeckých a praktických otázkách leteckých. Rada vyzve veškeré smluvní státy, aby předložily návrhy na jmenování. Předsedu letecké komise jmenuje Rada.

Čl.57.

Povinnosti komise.

Letecká komise bude:

a) uvažovati o změnách příloh této Úmluvy a doporučovati Radě jejich přijetí;

b) ustanovovati odborné podkomise, ve kterých každý smluvní stát smí býti zastoupen, přeje-li si toho;

c) podávati Radě posudky o sbírání a oznamování veškerých zpráv smluvních států, které pokládá za nutné a užitečné pro pokrok létání.

Hlava XI: Zaměstnanci.

Čl.58.

Jmenování zaměstnanců.

S výhradou předpisů stanovených Shromážděním, jakož i s výhradou ustanovení této Úmluvy, bude Rada určovati způsob jmenování a propouštění, způsobilost, platy, odměny a podmínky služebního poměru generálního tajemníka a ostatních zaměstnanců organizace, a bude směti zaměstnávat nebo používat služeb příslušníků kteréhokoli smluvního státu.

Čl.59.

Mezinárodní povaha zaměstnanců.

Předseda Rady, generální tajemník a ostatní zaměstnanci nebudou směti ve věci výkonu svých povinností ani žádati ani přijímat pokyny od jakéhokoli úřadu, stojícího mimo organizaci. Každý smluvní stát se zavazuje, že bude plně šetřiti mezinárodní povahy povinností zaměstnanců a nebude se snažiti ovlivňovati žádného svého příslušníka ve výkonu jeho povinností.

Čl.60.

Imunity a výsady zaměstnanců.

Každý smluvní stát se zavazuje, že pokud to jest možné podle jeho ústavního řádu, přizná předsedovi Rady, generálnímu tajemníkovi a ostatním zaměstnancům organizace imunity a výsad, přiznávané podobným zaměstnancům jiných veřejných mezinárodních organizací. Bude-li sjednána všeobecná mezinárodní dohoda o imunitách a výsadách mezinárodních úředníků, budou imunity a výsady, přiznané předsedovi Rady, generálnímu tajemníkovi a ostatním zaměstnancům organizace, tytéž, jako imunity a výsady, přiznávané podle ustanovení této všeobecné mezinárodní dohody.

Hlava XII: Finance.

Čl.61.

Rozpočet a rozvrh výdajů.

Rada předloží shromáždění roční rozpočet, roční uzávěrku účtů a odhad příjmů a vydání. Shromáždění bude hlasovati o rozpočtu, měníc jej, jak uzná za vhodné, a vydaje organizace vyjma finanční závazky podle ustanovení hlavy XV,

pokud je státy převzaly, rozvrhne na smluvní státy na podkladě, který čas od času určí.

Čl.62.

Odnětí hlasovacího práva.

Shromáždění může zastavit výkon hlasovacího práva ve Shromáždění a v Radě smluvnímu státu, který v přiměřené lhůtě nesplní své finanční závazky vůči organizaci.

Čl.63.

Útraty delegací a jiných zástupců.

Každý smluvní stát ponese výdaje svého vlastního zastoupení ve Shromáždění, jakož i odměny, cestovné a jiné výdaje osob, které jmenuje do Rady, jakož i svých navržených osob nebo zástupců v pomocných výborech nebo komisích organizace.

Hlava XIII: Jiná mezinárodní ujednání.

Čl.64.

Ujednání týkající se bezpečnosti.

Organisace smí, odhlasuje-li to Shromáždění, sjednávat o leteckých otázkách v oboru své působnosti, které se přímo týkají světové bezpečnosti, vhodná ujednání s kteroukoliv všeobecnou organizací, zřízenou státy světa k zachování míru.

Čl.65.

Ujednání s jinými mezinárodními organizacemi.

Rada smí jménem organizace sjednávat dohody s jinými mezinárodními organizacemi o udržování společných služeb a o společné úpravě, týkající se zaměstnanců, a sjednávat za souhlasu Shromáždění jiné ujednání, jimiž by se usnadnila práce organizace.

Čl.66.

Činnost vztahující se na jiné dohody.

a) Organizace bude rovněž plnit úkoly, jež jí ukládají Dohoda o transitu mezinárodních leteckých dopravních služeb a Dohoda o mezinárodní letecké dopravě, sepsané v Chicagu dne 7. prosince 1944, a to v soulase se zněním a podmínkami těchto Dohod.

b) Členové Shromáždění a Rady, kteří nepřijali Dohodu o transitu mezinárodních leteckých dopravních služeb nebo Dohodu o mezinárodní letecké dopravě, sepsané v Chicagu dne 7. prosince 1944, nejsou oprávněni hlasovat o otázkách, které by byly předloženy Shromáždění, nebo Radě podle ustanovení příslušné Dohody.

Část III: Mezinárodní letecká doprava.

Hlava XIV: Zprávy a hlášení.

Čl.67.

Předkládání zpráv Radě.

Každý smluvní stát se zavazuje, že jeho mezinárodní letecké dopravní podniky budou, v soulase s požadavky kladenými Radou, předkládati Radě zprávy o dopravě, statistické údaje o finančních nákladech a finanční výkazy, vykazující mezi jinými veškeré příjmy a jejich prameny.

Hlava XV: Letiště a jiná letecká pomocná zařízení.

Čl.68.

Určení leteckých cest a letišť.

Každý smluvní stát smí s výhradou ustanovení této Úmluvy stanovit leteckou cestu, kterou zachovávat musí na jeho území každá mezinárodní letecká dopravní služba, jakož i letiště, jichž tato služba smí používat.

Čl.69.

Zdokonalování leteckých pomocných zařízení.

Má-li Rada za to, že letiště nebo jiná letecká pomocná zařízení některého smluvního státu, počítajíc v to služby radiové a povětrnostní, nevyhovují přiměřeně bezpečnému, pravidelnému, účinnému a hospodárnému provozu dosavadních nebo zamýšlených mezinárodních leteckých dopravních služeb, zahájí jednání s přímo zúčastněným státem a s jinými státy majícími na věci zájem, aby se vyhledaly prostředky, jak situaci napravit, a může učiniti příslušná doporučení, žádný smluvní stát nebude vinen porušením této Úmluvy, neprovede-li tato doporučení.

Čl.70.

Financování leteckých pomocných zařízení.

Smluvní stát může za okolností nastávších ve smyslu ustanovení článku 69 sjednat s Radou ujednání, kterým by se tato doporučení uvedla ve skutek. Stát se může rozhodnout, že ponese veškeré útraty, jichž si toto ujednání vyžádá. Nerozhodne-li se tak stát, může se Rada na žádost státu usnésti, že uhradí veškeré útraty nebo jejich část.

Čl.71.

Opatření a udržování pomocných zařízení Radou.

Žádá-li o to smluvní stát, může se Rada usnésti, že opatří, vybaví personálem, bude udržovat a

spravovatí veškerá nebo některá letiště a jiná letecká pomocná zařízení, počítajíc v to služby radiové a povětrnostní, jichž na jeho území vyžaduje bezpečný, pravidelný, účinný a hospodárný provoz mezinárodních leteckých dopravních služeb jiných smluvních států, a může stanoviti spravedlivé a přiměřené poplatky za užívání opatřených pomocných zařízení.

Čl.72.

Nabytí nebo užívání pozemků.

Je-li k pomocným zařízením, financovaným na žádost smluvního státu zcela nebo zčásti Radou, zapotřebí pozemku, jest onen stát povinen buď pozemek sám poskytnouti, při čemž může, přejede-li si, podržeti právo vlastnické, anebo užívání pozemku za spravedlivých a přiměřených podmínek a v souhlase se svými zákony usnadniti.

Čl.73.

Výdaje a rozvrh úhrady.

V mezích peněžních prostředků, které Shromáždění poskytne k tomu Radě podle ustanovení hlavy XII, smí Rada činiti ze všeobecných zdrojů organizace běžné výdaje na účely této hlavy. Rada rozvrhne částky potřebné k účelům této hlavy podle předběžně schváleného poměru pro přiměřené období na smluvní státy, které s tím vyslovily souhlas a jejichž letecké dopravní podniky těchto pomocných zařízení užívají. Rada může rovněž rozvrhnouti částky potřebné k provozu na státy, vyslovivší s tím souhlas.

Čl.74.

Technická pomoc a použití příjmů.

Poskytne-li Rada na žádost smluvního státu peněžní prostředky nebo zcela neb zčásti opatří letiště či jiná pomocná zařízení, může ujednání, se souhlasem tohoto státu, obsahovati ustanovení o technické pomoci při dohledu a provozování letišť a jiných pomocných zařízení, jakož i o placení provozních výdajů letišť a jiných pomocných zařízení z příjmů, vyplývajících z provozu letišť a jiných pomocných zařízení, jakož i o úrocích a umořovacích částkách.

Čl.75.

Převzetí pomocných zařízení opatřených Radou.

Smluvní stát se může kdykoli zhostiti závazku převzatého podle ustanovení článku 70 a převzítí letiště a jiná pomocná zařízení, která Rada zřídila na jeho území podle ustanovení článků 71 a 72, tím, že zaplatí Radě částku, kterou Rada uzná za daných okolností za přiměřenou. Má-li stát za to, že částka stanovená Radou jest nepřiměřená, může se do rozhodnutí Rady odvolati ke Shromáždění a Shromáždění může rozhodnutí Rady potvrditi nebo změniti.

Čl.76.

Vrácení peněz.

Peníze, získané Radou zaplacením podle ustanovení článku 75 nebo placením úroků nebo umořovacích částek podle ustanovení článku 74, budou v případě, že státy původně poskytly zálohy podle ustanovení článku 73, vráceny státům, na něž byly výdaje původně rozvrženy, a to v poměru podle rozvrhu stanoveného Radou.

Hlava XVI: Společné provozní organizace a poolové dopravní služby.

Čl.77.

Dovolené společné provozní organizace.

žádné ustanovení této Úmluvy nebude brániti tomu, aby dva nebo více smluvních států neutvořily společné provozní organizace pro leteckou dopravu nebo mezinárodní provozní jednatelství, nebo aby neprovozovaly v poolu svoje letecké dopravní služby na kterýchkoliv tratích nebo v kterýchkoli oblastech, avšak tyto organizace nebo jednatelství a poolové dopravní služby se podrobí všem ustanovením této Úmluvy, včetně ustanovení, jež se týkají registrace dohod Radou. Rada ustanoví, jak jest předpisy této Úmluvy, týkající se státní příslušnosti letadel, vztahovati na letadla v provozu mezinárodních provozních jednatelství.

Čl.78.

Úkol Rady.

Rada bude moci navrhnouti dotčeným smluvním státům, aby utvořily společné organizace pro provoz leteckých dopravních služeb na kterýchkoli leteckých cestách nebo v kterýchkoli oblastech.

Čl.79.

Účast v provozních organizacích.

Stát se může zúčastniti společných provozních organizací nebo poolových ujednání buď prostřednictvím své vlády nebo prostřednictvím jedné nebo několika leteckých dopravních společností, které jeho vláda jmenuje. Společnosti mohou býti podle volné úvahy příslušného státu zcela nebo zčásti v majetku státním nebo v majetku soukromém.

Část IV: Závěrečná ustanovení.

Hlava XVII: Jiné letecké dohody a ujednání.

Čl.80.

Úmluvy pařížská a havanská.

Každý smluvní stát se zavazuje, že ihned, jakmile tato Úmluva nabude platnosti, vypoví Úmluvu o úpravě letectví podepsanou v Paříži dne 13. října

1919, nebo Úmluvu o obchodním letectví, podepsanou v Havaně dne 20. února 1928, je-li stranou některé z nich. Mezi smluvními státy nahrazuje tato Úmluva shora zmíněné Úmluvy pařížskou a havanskou.

Čl.81.

Registrace platných dohod.

Veškeré letecké dohody trvající v době, kdy tato Úmluva nabude platnosti, mezi smluvním státem a některým jiným státem nebo mezi leteckým dopravním podnikem smluvního státu a některým jiným státem nebo leteckým dopravním podnikem některého jiného státu, musí být ihned předloženy Radě k registraci.

Čl.82.

Zrušení neslučitelných ujednání.

Smluvní státy, přijímající tuto Úmluvu, zrušují veškeré závazky a ujednání mezi sebou, které jsou neslučitelné s jejími ustanoveními, a zavazují se, že takových závazků a ujednání nesjednají. Smluvní stát, který dříve, než se stal členem organizace, převzal vůči mimosmluvnímu státu nebo vůči státnímu občanu smluvního nebo nesmluvního státu závazky neslučitelné se zněním této Úmluvy, podnikne ihned kroky, aby se těchto závazků zprostil. Převzal-li letecký dopravní podnik smluvního státu takové neslučitelné závazky, vynaloží stát, jehož má tento letecký dopravní podnik státní příslušnost, všemožné úsilí, aby dosáhl jejich bezodkladného zrušení, a v každém případě zařídí, aby byly zrušeny, jakmile tak lze po právu učiniti po nabytí platnosti této Úmluvy.

Čl.83.

Zápis nových ujednání.

S výhradou ustanovení předešlého článku může každý smluvní stát uzavřít ujednání, která nejsou neslučitelná s ustanoveními této Úmluvy. Každé takové ujednání bude bezodkladně registrováno u Rady, která je co možno nejdříve uveřejní.

Hlava XVIII: Rozepře a tresty.

Čl.84.

Řešení sporů.

Nelze-li neshodu mezi dvěma nebo několika státy ve věci výkladu nebo provádění této Úmluvy a jejich příloh urovnati vyjednáváním, rozhodne o ní Rada, požádá-li o to některý stát, jehož se neshoda týká. Žádný člen Rady nesmí hlasovati, vyřizuje-li Rada rozepři, ve které jest tento stát stranou. Smluvní stát se smí s výhradou článku 85 odvolati do rozhodnutí Rady k rozhodčímu soudu ad hoc, ujednanému s ostatními stranami v rozepři, anebo k Stálému dvoru mezinárodní spravedlnosti. Takové

odvolání jest oznámiti Radě do 60 dnů od přijetí oznámení o rozhodnutí Rady.

Čl.85.

Rozhodčí řízení.

Jestliže smluvní stát, který jest stranou v rozepři, v níž se do rozhodnutí Rady podává odvolání, nepřijal stanovy Stálého dvoru mezinárodní spravedlnosti a nemohou-li se smluvní strany, které jsou stranami v rozepři, dohodnouti na volbě rozhodčího soudu, jmenuje každá smluvní strana, která jest stranou v rozepři, jednoho rozhodčího a rozhodčí jmenují rozsudího. Jestliže některý smluvní stát, který jest stranou v rozepři, opomene jmenovati rozhodčího v době tří měsíců ode dne, kdy bylo podáno odvolání, bude rozhodčí jmenován jménem tohoto státu předsedou Rady ze seznamu způsobilých a upotřebitelných osob, zřízeného Radou. Jestliže se do třiceti dnů nemohou rozhodčí dohodnouti o rozsudím, jmenuje ho předseda Rady ze seznamu právě zmíněného. Rozhodčí a rozsudí budou pak tvořiti společně rozhodčí soud. Rozhodčí soud, zřízený podle ustanovení tohoto nebo předešlého článku, stanoví si své vlastní řízení a činí rozhodnutí většinou hlasů, s výhradou však, že Rada může rozhodnouti o otázkách řízení, kdyby došlo k průtahům, které by pokládala za přílišné.

Čl.86.

Odvolání.

Nerozhodne-li Rada jinak, zůstane každé rozhodnutí Rady o otázce, zda mezinárodní letecký dopravní podnik je provozován ve shodě s ustanoveními této Úmluvy, v platnosti, pokud nebudou v odvolání změněno. Ve všech jiných otázkách bude platnost rozhodnutí Rady, proti nimž bylo podáno odvolání, odložena do té doby, až bude o odvolání rozhodnuto. Rozhodnutí Stálého dvoru mezinárodní spravedlnosti a rozhodčího soudu budou konečná a závazná.

Čl.87.

Trestní opatření proti nepodrobivšímu se podniku.

Každý smluvní stát se zavazuje, že nedovolí provoz leteckého dopravního podniku smluvního státu ve vzduchovém prostoru nad svým územím, rozhodne-li Rada, že tento letecký dopravní podnik se nepodrobuje konečnému rozhodnutí, vynesenému v souhlase s předešlým článkem.

Čl.88.

Trestní opatření proti nepodrobivšímu se státu.

Shromáždění zastaví výkon hlasovacího práva ve Shromáždění a v Radě každému smluvnímu státu, o němž se zjistí, že se provinil proti ustanovení této hlavy.

Hlava XIX: Válka.

Čl.89.

Válka a stav tísně.

V případě války nebude ustanoveními této Úmluvy dotčena svoboda jednání smluvních států, válkou dotčených, ať jako států válčících nebo neutrálních. Totéž bude platit pro smluvní stát, který vyhlásí stav národní tísně a oznámí to Radě.

Hlava XX: Přílohy.

Čl.90.

Přijetí a doplňování příloh.

a) Schválení příloh zmíněných v článku 54, pododstavci 1), Radou bude vyžadováni dvoutřetinové většiny Rady ve schůzi k tomu účelu svolané a tyto přílohy budou pak předloženy každému smluvnímu státu. Každá tato příloha nebo její doplněk nabývá platnosti po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy byly předloženy smluvním státům, nebo po uplynutí delší doby, stanovené Radou, leč by většina smluvních států mezitím oznámila Radě svůj nesouhlas.

b) Rada ihned oznámí všem smluvním státům, jakmile některá příloha nebo její doplněk nabudou platnosti.

Hlava XXI: Ratifikace, přístupy, změny a výpovědi.

Čl.91.

Ratifikace Úmluvy.

a) Tato Úmluva bude ratifikována signatárními státy. Ratifikační listiny budou uloženy v archivu vlády Spojených států amerických, která oznámí datum uložení každému státu, který Úmluvu podepsal nebo k ní přistoupil.

b) Jakmile tuto Úmluvu ratifikuje nebo k ní přistoupí šestadvacet států, nabude mezi nimi tato Úmluva platnosti třicátého dne po tom, co šestadvacátá ratifikační listina byla uložena. Pro stát, který ji ratifikuje později, nabude tato Úmluva platnosti třicátý den po uložení ratifikační listiny.

c) Bude povinností vlády Spojených států amerických, aby vládě každého ze signatárních nebo přistoupivších států oznámila den, kdy tato Úmluva nabývá účinnosti.

Čl.92.

Přístup k Úmluvě.

a) Tato Úmluva bude otevřena přístupu členům Spojených národů a státům s nimi sdruženým jakož i státům zachovávším neutralitu po dobu nynějšího světového zápolení.

b) Přístup se provede oznámením, řízeným vládě Spojených států amerických a nabude účinnosti třicátý den po tom, co vláda Spojených států amerických obdrží oznámení, které sdělí všem ostatním smluvním státům.

Čl.93.

Připuštění jiných států.

Státy, na které se ustanovení článku 91 a 92 a) nevztahují, mohou být, vysloví-li s tím souhlas všeobecná mezinárodní organizace, zřízená národy světa k zachování míru, připuštěny k účasti na této Úmluvě čtyřpětinovou většinou hlasů Shromáždění, a to za podmínek, které by Shromáždění stanovilo, s výhradou však, že jest v každém případě třeba souhlasu států, do něhož vtrhl nebo jež napadl během této války stát, žádající o připuštění.

Čl.94.

Změny Úmluvy.

a) Každá navrhovaná změna této Úmluvy musí být schválena dvoutřetinovou většinou hlasů Shromáždění a nabude pak účinnosti vůči státům, které tuto změnu ratifikovaly, jakmile bude ratifikována počtem smluvních států, který stanoví Shromáždění. Počet takto stanovený nebude menší než dvě třetiny úhrnného počtu smluvních států.

b) Je-li podle názoru Shromáždění změna takové povahy, že odůvodňuje tento postup, může Shromáždění ve svém usnesení, jímž se přijetí doporučuje, stanoviti, že stát, který neratifikoval ve stanovené době po tom, co změna nabude účinnosti, přestává být členem organizace a stranou Úmluvy.

Čl.95.

Výpověď Úmluvy.

a) Smluvní stát smí vypovědět tuto Úmluvu tři roky po nabytí účinnosti této Úmluvy oznámením adresovaným vládě Spojených států amerických, která ihned vyrozumí každý smluvní stát.

b) Výpověď nabude účinnosti rok po tom, co bylo přijato její oznámení a má platnost pouze vůči státu, který výpověď dal.

Hlava XXII: Definice.

Čl.96.

Ve smyslu této Úmluvy výraz:

a) "letecká dopravní služba" značí každou pravidelnou leteckou dopravní službu, konanou letadlem používaným pro veřejnou dopravu cestujících, pošty nebo zboží,

b) "mezinárodní letecká dopravní služba" značí leteckou dopravní službu, která prochází vzduchovým prostorem nad územím více než jednoho státu,

c) "letecký dopravní podnik" značí každý podnik pro leteckou dopravu, který nabízí nebo provozuje mezinárodní leteckou dopravní službu,

d) "přistání pro potřeby nikoliv obchodní" značí přistání z jiné potřeby, než jest odvážení nebo přivážení cestujících, zboží nebo pošty.

Podpis Úmluvy.

Čemuž na důkaz podepsaní zplnomocněnci, byvše k tomu řádně zmocnění, podepisují tuto Úmluvu jménem svých příslušných vlád ve dnech uvedených vedle jejich podpisů.

Sepsáno v Chicagu dne 7. prosince 1944 v jazyce anglickém. Text vyhotovený v jazycích anglickém, francouzském a španělském, kterážto znění jsou všechna stejně autentická, bude otevřen k podpisu ve Washingtoně, D.C. Oba texty se uloží v archivu vlády Spojených států a ověřené opisy zašle tato vláda vládám všech států, které podepíší nebo přijmou tuto Úmluvu.

(vypuštěné)

1. Vzhledem ke svému strategickému postavení a odpovědnosti ohledně ochrany komunikačních prostředků na svém území, které jsou v nejvyšší míře důležité pro světový obchod a mají životní důležitost pro obranu západní polokoule, vyhrazuje si republika Panama právo učiniti všechna opatření, pokud jde o všechny lety vzdušnými prostoremi nad jejím územím, jež by byla vhodná pro její vlastní bezpečnost nebo pro ochranu řečených komunikačních prostředků.

2) Podle názoru republiky Panama se rozumí, že odborné přílohy, na něž se v Úmluvě poukazuje, představují pouze doporučení, nikoliv však uložené závazky.

(vypuštěné)

Prozkoumajše tuto Úmluvu, schvalujeme a potvrzujeme ji.

Tomu na svědomí jsme tento list podepsali a k němu pečeť republiky Československé přitisknouti dali.

Na Hradě Pražském dne 25. února léta tisícího devítistého čtyřicátého sedmého.

Dr. Edvard Beneš v.r.

President republiky Československé.

Dr. V. Clementis v.r.

Státní tajemník v ministerstvu zahraničních věcí.

Vyhlašuje se s tím, že za republiku Československou byla Úmluva podepsána dne 18. dubna 1945 ve Washingtonu a ratifikační listina byla uložena u státního departementu Spojených států amerických ve Washingtonu dne 1. března 1947.

Podle článku 91. Úmluvy nabude tato, jakmile ji ratifikuje nebo k ní přistoupí šestadvacet států, mezi nimi platnosti třicátého dne po tom, co šestadvacátá ratifikační listina byla uložena. Poněvadž šestadvacátá ratifikační listina byla uložena dne 5. března 1947, nabyla Úmluva mezinárodní platnosti dnem 4. dubna 1947, a to i pro republiku Československou.

(vypuštěné)

Dr. Clementis v.r.

státní tajemník v ministerstvu zahraničních věcí.

Dohoda o mezinárodné leteckej prepravnej službe: SR oznámila sukcesiu (6. marca 1995), SK text v zbierke nie je.

Medzinárodné územné režimy: Morské právo

Dohovor OSN o morskom práve – UNCLOS (výňatky)²⁸

Štáty, ktoré sú stranami tohto Dohovoru,

vedené priánim urovnať v duchu vzájomného porozumenia a spolupráce všetky otázky týkajúce sa morského práva a vedomé si historického významu tohto Dohovoru, ako dôležitého prínosu pre udržanie mieru, spravodlivosti a pokroku pre všetky národy sveta,

konštatujúc, že vývoj ku ktorému došlo od Konferencií OSN o morskom práve, ktoré sa uskutočnili v Ženeve v roku 1958 a 1960, zdôraznil potrebu nového a všeobecne prijateľného Dohovoru o morskom práve,

vedomé si toho, že problémy oceánskeho priestoru spolu vzájomne úzko súvisia a že je potrebné ich posudzovať ako celok,

uznávajúc, že je žiadúce vytvoriť týmto Dohovorom, s náležitým ohľadom na zvrchovanosť všetkých štátov, právny poriadok pre moria a oceány, ktorý by uľahčil medzinárodné spojenia a napomáhal mierovému využitiu morí a oceánov, spravodlivému a účinnému využívaniu ich zdrojov, zachovaniu živých zdrojov a ich

štúdiu, ochrane a zachovaniu morského prostredia,

majúc na zreteli, že dosiahnutie týchto cieľov prispeje k realizácii spravodlivého a rovnoprávneho medzinárodného hospodárskeho poriadku, ktorý by pamätal na záujmy a potreby ľudstva ako celku a najmä na zvláštne záujmy a potreby rozvojových krajín, či už pobrežných alebo vnútrozemských, prajúc si rozvinúť v tomto Dohovore zásady

²⁸ Uverejnený pod číslom 242/1996 Z. z.

obsiahnuté v rezolúcii 2749 (XXV) zo 17. decembra 1970, v ktorej Valné zhromaždenie

okrem iného slávnostne prehlásilo, že oblasti, dna morí a oceánov a ich podložie za hranicami národnej jurisdikcie, ako aj ich zdroje, sú spoločným dedičstvom ľudstva, ktorých prieskum a využívanie sa robí v prospech ľudstva ako celku, nezávisle od zemepisnej polohy štátov,

v *presvedčení*, že kodifikácia a progresívny rozvoj morského práva v tomto Dohovore prispievajú k upevneniu mieru, bezpečnosti, spolupráce a priateľských vzťahov medzi všetkými štátmi v súlade so zásadami spravodlivosti a rovnosti a že napomôže hospodárskemu a spoločenskému pokroku všetkých národov sveta v súlade s cieľmi a zásadami OSN vytyčenými v jej Charte,

potvrdzujúc, že záležitosti, ktoré nie sú upravené týmto Dohovorom, budú sa aj naďalej riadiť pravidlami a zásadami všeobecného medzinárodného práva,

sa dohodli takto:

Časť I: Úvod

Článok 1

Definície a rozsah pôsobnosti

1. Pre účely tohto Dohovoru:

(1) "Oblasť" znamená dno morí a oceánov a ich podložie za hranicami národnej jurisdikcie,

(2) "Organizácia" znamená Medzinárodnú organizáciu pre morské dno,

(...)

Časť II: Pobrežné more a príľahlá zóna

Oddiel 1: Všeobecné ustanovenia

Článok 2

Právny štatút pobrežného mora, vzdušného priestoru nad pobrežným morom a jeho dna a podložia

1. Zvrchovanosť pobrežného štátu sa rozširuje za jeho pevninské územie a vnútorné vody a v prípade súostrovného štátu na príľahlé morské pásmo nazývané pobrežným morom.

2. Táto zvrchovanosť sa rozširuje na vzdušný priestor nad pobrežným morom, ako aj na jeho morské dno a podložie.

(...)

Oddiel 2: Hranice pobrežného mora

Článok 3

Šírka pobrežného mora

Každý štát má právo si určiť šírku svojho pobrežného mora až po hranicu nepresahujúcu 12 námorných míľ, ktorá sa meria od základných línií stanovených v súlade s týmto Dohovorom

Článok 4

Vonkajšie hranice pobrežného mora

Vonkajšiu hranicu pobrežného mora tvorí línia, ktorej každý bod leží od najbližšieho bodu základnej línie vo vzdialenosti rovnajúcej sa šírke pobrežného mora.

Článok 5

Obvyklá základná línia

Ak nie je stanovené inak v tomto Dohovore, je obvyklou základnou líniou pre meranie šírky pobrežného mora čiara najväčšieho odlivu pozdĺž pobrežia, ako je zakreslená v námorných mapách veľkej mierky, ktoré sú úradne uznané pobrežným štátom.

Článok 6

Útesy

V prípade ostrovov rozkladajúcich sa na atoloch alebo ostrovov obklopených útesmi, je základnou líniou pre meranie šírky pobrežného mora čiara najnižšieho odlivu pozdĺž útesu smerom k moru, ako je označená príslušným symbolom na námorných mapách, ktoré sú úradne uznané pobrežným štátom.

Článok 7

Priame základné línie

1. V miestach kde je pobrežie veľmi členité a má hlboké zárezy alebo kde je pás ostrovov pozdĺž pobrežia v jeho bezprostrednej blízkosti, je možné použiť pri vytyčovaní základnej línie, od ktorej sa meria šírka pobrežného mora, metódy priamych základných línií spájajúcich príslušné body.

2. Kde je pobrežie v dôsledku delty alebo iných prírodných podmienok veľmi nestále, môžu byť príslušné body zvolené pozdĺž najvzdialenejšej čiary odlivu a bez ohľadu na ďalší ústup, čiary odlivu zostanú priame základné línie platné, pokiaľ nebudú zmenené pobrežným štátom v súlade s týmto Dohovorom.

3. Vytýčenie takýchto základných línií sa nesmie podstatne odchyľovať od celkového smeru pobrežia a morské priestory ležiace vo vnútri týchto línií musia byť dostatočne tesne spojené s oblasťou zeme, aby mohli byť podriadené režimu vnútorných vôd.

4. Pri vytyčovaní priamych základných línií sa nesmie vychádzať z vynárajúcich sa vyvýšenín v pásme odlivu, pokiaľ na nich nie sú zriadené

majáky alebo iné podobné zariadenia nachádzajúce sa trvalé nad hladinou mora, okrem prípadov kedy vytýčenie základných línií k týmto vyvýšeninám alebo do takýchto vyvýšení bolo všeobecne medzinárodne uznané.

5. Tam, kde sa používa metóda priamych základných línií podľa odseku 1, je možné prihliadnuť pri určovaní jednotlivých základných línií k zvláštnym hospodárskym záujmom dotknutej oblasti, ktorej existencia a dôležitosť je zrejmá na základe dlhodobého užívania.

6. Systém priamych základných línií nemôže štát používať takým spôsobom, ktorým by oddelil pobrežné more iného štátu od voľného mora alebo výhradnej ekonomickej zóny.

Článok 8

Vnútorne vody

1. S výnimkou ustanovení časti IV tvoria vody rozprestierajúce sa smerom k pevnine od základnej línie pobrežného mora časť vnútorných vôd štátu.

2. Tam, kde vytýčenie priamej základnej línie metódou stanovenou v článku 7 má za následok, že do vnútorných vôd sú zahrnuté oblasti, ktoré tam pôvodne nepatrili, bude existovať právo pokojného prechodu týmito vodami ako je stanovené v tomto Dohovore.

Článok 9

Ústia riek

V prípade, že sa rieka vlieva priamo do mora, je základnou líniou priama čiara naprieč ústím rieky medzi bodmi jej brehov na čiare najmenšieho odlivu.

Článok 10

Zálivy

1. Tento článok sa vzťahuje len na zálivy, ktorých pobrežie patrí jedinému štátu.

2. Pre účely tohto Dohovoru sa zálivom rozumie zreteľný zárez, ktorého prienik do pevniny je v takom pomere k šírke jeho ústia, že obsahuje vody obklopené pevninou a predstavuje viac než len záhyb pobrežia. Zárez sa však nepovažuje za záliv, ak nie je jeho plocha rovnako veľká alebo väčšia ako plocha polkruhu, ktorého priemerom je priamka vedená naprieč ústím zárezu.

3. Pre účely merania sa za oblasť zárezu považuje oblasť ležiaca medzi čiarou najväčšieho odlivu pozdĺž pobrežia zárezu a priamkou spájajúcou body najmenšieho odlivu pri jeho prirodzenom ústí. Tam, kde vzhľadom k existencii ostrovov má zárez viac ako jedno ústie, vytýči sa polkruh na línií takej dlhšej, ako je úplný súčet dĺžok spojnic vedených cez rôzne ústia. Ostrovy v záreze sa budú

započítavať ako keby boli súčasťou vodnej plochy zárezu.

4. Ak vzdialenosť medzi bodmi najmenšieho odlivu u prirodzeného ústia zálivu nepresahuje 24 námorných míľ, je možné viesť rozhraničujúcu líniu medzi týmito dvoma bodmi. Takto ohraničené vody sa budú považovať za vnútorné vody.

5. Tam kde vzdialenosť medzi bodmi najväčšieho odlivu prirodzeného ústia zálivu presahuje 24 námorných míľ, je možné vytýčiť priamu základnú líniu v dĺžke 24 námorných míľ v zálive a to takým spôsobom, aby zahrnula maximum vodnej plochy, ktorú je možné oddeliť líniou tejto dĺžky.

6. Vyššie uvedené ustanovenia sa nevzťahujú na tzv. "historické" zálivy, ani na tie prípady, kedy sa používa systém priamych základných línií v zmysle článku 7.

Článok 11

Prístavy

Pre účely vymedzenia pobrežného mora budú stále prístavné zariadenia, ktoré najďalej vybiehajú do mora a tvoria neoddeliteľnú súčasť prístavného systému, považované za súčasť pobrežia. Pobrežné zariadenia a umelé ostrovy sa nebudú považovať za stále prístavné zariadenia.

Článok 12

Rejdy

Rejdy, ktoré sa normálne používajú pre nakladanie, vykladanie a kotvenie lodí a ktoré by sa ináč nachádzali úplne alebo čiastočne za vonkajšou hranicou pobrežného mora, sa začleňujú do pobrežného mora.

Článok 13

Vynárajúce sa vyvýšeniny

1. Vynárajúca sa vyvýšenina je prírodou vytvorená časť zeme, ktorá je obklopená vodou a vyčnieva nad ňou za najmenšieho odlivu, avšak je ňou zaplavovaná za najväčšieho prílivu. Tam, kde vynárajúca vyvýšenina leží úplne alebo čiastočne v takej vzdialenosti od pevniny alebo ostrova, ktorá nepresahuje šírku pobrežného mora, môže byť čiara najväčšieho odlivu tejto vyvýšeniny použitá za základnú líniu pre meranie šírky pobrežného mora.

2. Ak leží vynárajúca sa vyvýšenina celá vo vzdialenosti od pevniny alebo ostrova, ktorá presahuje šírku pobrežného mora, nemá svoje vlastné pobrežné more.

Článok 14

Kombinácia metód pre vytýčovanie základných línií

Pobrežný štát môže vytýčovať základné línie sriedavo pomocou ktorejkoľvek metódy v zmysle

vyššie uvedených článkov a s prihliadnutím k rozdielnym podmienkam.

Článok 15

Delimitácia pobrežného mora medzi protiľahlými alebo susediacimi štátmi

Tam, kde pobrežie dvoch štátov leží oproti sebe alebo vzájomne susedí, nie je žiadny z oboch štátov oprávnený rozšíriť svoje pobrežné more za stredovú líniu, ak dohoda medzi nimi neustanovuje opak. Stredová línia je taká línia, ktorej každý bod je v rovnakej vzdialenosti od najbližších bodov na základných líniách, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora každého z oboch štátov. Toto ustanovenie však neplatí tam, kde je z historických dôvodov alebo pre iné zvláštne okolnosti potrebné vymedziť hranice pobrežných morí týchto dvoch štátov spôsobom, ktorý sa líši od tohto ustanovenia.

Článok 16

(...)

Oddiel 3: Pokojný prechod pobrežným morom

Pododdiel A: Ustanovenia, ktoré platia pre všetky lode

Článok 17

Právo pokojného prechodu

Lode všetkých štátov, či už pobrežných alebo vnútrozemských, majú v súlade s týmto Dohovorom právo pokojného prechodu pobrežným morom.

Článok 18

Pojem prechodu

1. Prechod znamená plavbu pobrežným morom za účelom:

(a) prechodu týmto morom bez toho, že by loď vplávala do vnútorných vôd alebo sa zastavila na rejde alebo v prístavnom zariadení nachádzajúcom sa mimo vnútorných vôd, alebo

(b) vplávania do vnútorných vôd alebo vyplávania z nich alebo zástavky lode v rejde alebo prístavnom zariadení.

2. Prechod musí byť neprerušovaný a rýchly. Zahŕňa zastavenie a kotvenie lode ale len potiaľ, pokiaľ súvisí s normálnou plavbou alebo sa stali nevyhnutnými z dôvodov vyššej moci alebo potreby alebo za účelom poskytnutia pomoci osobám, lodiam, alebo lietadlám v nebezpečenstve alebo v núdzi.

Článok 19

Pojem pokojného prechodu

1. Prechod je pokojný pokiaľ neohrozuje mier, verejný poriadok alebo bezpečnosť pobrežného štátu. Takýto prechod prebieha v súlade s ustanoveniami tohto Dohovoru a inými pravidlami medzinárodného práva.

2. Prechod cudzej lode je považovaný za ohrozenie mieru, verejného poriadku alebo bezpečnosti pobrežného štátu, ak vyvoláva v pobrežnom mori niektorú z týchto činností:

(a) akúkoľvek hrozbu silou alebo použitím sily proti zvrchovanosti, územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti pobrežného štátu alebo akýmkoľvek iným spôsobom porušuje zásady medzinárodného práva zakotvené v Charte OSN,

(b) akékoľvek cvičenie alebo výcvik so zbraňami akéhokoľvek druhu,

(c) akúkoľvek činnosť zameranú na zhromažďovanie informácií na ujmu obrany alebo bezpečnosti pobrežného štátu,

(d) akúkoľvek propagandu zameranú na oslabenie bezpečnosti alebo obrany pobrežného štátu,

(e) vypúšťanie, pristavanie alebo vzatie na palubu akýchkoľvek lietadiel,

(f) vypúšťanie, pristavanie alebo vzatie na palubu akéhokoľvek vojenského zariadenia,

(g) nalodovanie alebo vylodovanie akéhokoľvek tovaru, meny alebo osôb v rozpore s colnými, finančnými, prístahovaleckými alebo zdravotnými predpismi pobrežného štátu,

(h) akýkoľvek čin úmyselného a závažného znečistenia, ktorý je v rozpore s týmto Dohovorom,

(i) akákoľvek rybolovná činnosť,

(j) vykonávanie akejkoľvek výskumnej alebo prieskumnej činnosti,

(k) akýkoľvek čin zameraný na zasahovanie do ktorýchkoľvek spojovacích systémov alebo iných zariadení pobrežného štátu,

(l) akúkoľvek inú činnosť, ktorá nemá priamu súvislosť s prechodom.

Článok 20

Ponorky a iné podmorské plavidlá

V pobrežnom mori sú ponorky a iné podmorské plavidlá povinné plávať na povrchu a vytýčiť svoju vlajku.

Článok 21

Zákony a iné právne predpisy pobrežného štátu týkajúce sa pokojného prechodu

1. Pobrežný štát môže prijímať zákony a iné právne predpisy v súlade s ustanoveniami tohto Dohovoru a inými pravidlami medzinárodného práva

dotýkajúcimi sa pokojného prechodu pobrežným morom, s ohľadom na všetko alebo hocičo z tohto:

- (a) bezpečnosť plavby a úpravu námornej dopravy,
- (b) ochranu navigačných pomôcok a zariadení a iných inštalácií,
- (c) ochrana káblov a potrubí,
- (d) zachovanie živých zdrojov mora,
- (e) zabránenie porušovania predpisov rybolovu pobrežného štátu,
- (f) ochranu životného prostredia pobrežného štátu a zabránenie, zníženie a kontrolu jeho znečisťovania,
- (g) morský vedecký výskum a hydrografický prieskum,
- (h) zabránenie porušovania colných, fiškálnych, prístahovaleckých alebo zdravotných predpisov pobrežného štátu.

2. Tieto právne predpisy sa nebudú vzťahovať na projektovanie, konštrukciu, zloženie posádky alebo vybavenie cudzích lodí, pokiaľ to neumožňujú všeobecne prijaté medzinárodné predpisy alebo normy.

3. Pobrežný štát náležitým spôsobom zverejní všetky tieto zákony a iné právne predpisy.

4. Cudzíe lode uplatňujúce právo pokojného prechodu pobrežným morom sa podriaďujú všetkým týmto zákonom a iným právnym predpisom a všetkým všeobecne prijatým medzinárodným predpisom, ktoré sa dotýkajú zabránenia zrážok na mori.

Článok 22

Námorné koridory a systémy oddelenej prevádzky v pobrežnom mori

8. Ak je to potrebné s ohľadom na bezpečnosť plavby, môže pobrežný štát požiadať cudzie lode uplatňujúce právo pokojného prechodu pobrežným morom, aby použili námorné koridory a systémy oddelenej prevádzky, ktoré určí alebo stanoví za účelom regulácie prechodu lodí.

(...)

Článok 23

(...)

Článok 24

Povinnosti pobrežného štátu

1. Pobrežný štát nesmie brániť pokojnému prechodu cudzích lodí pobrežným morom, pokiaľ to nie je v súlade s týmto Dohovorom. Obzvlášť pri

používaní tohto Dohovoru alebo akýchkoľvek právnych predpisov prijatých v súlade s týmto Dohovorom pobrežný štát nesmie:

(a) klásť voči cudzím lodiam požiadavky, ktoré by v skutočnosti viedli k odopreniu alebo obmedzeniu práva pokojného prechodu, alebo

(b) diskriminoval formálne alebo skutočne lode ktoréhokoľvek štátu alebo lode vezúce náklad do ktoréhokoľvek štátu, z ktoréhokoľvek štátu alebo v jeho mene.

2. Pobrežný štát musí náležitým spôsobom oznámiť všetky nebezpečenstvá pre plavbu v jeho pobrežnom mori, o ktorých vie.

Článok 25

Práva ochrany pobrežného štátu

1. Pobrežný štát môže vo svojom pobrežnom mori vykonať nevyhnutné opatrenia aby zabránil prechodu, ktorý nie je pokojný.

2. V prípade lodí plávajúcich vo vnútorných vodách alebo zastavujúcich v prístavných zariadeniach uprostred vnútorných vôd má pobrežný štát taktiež právo urobiť nevyhnutné opatrenia aby zabránil akémukoľvek porušeniu podmienok, ktorým podlieha vpustenie týchto lodí do vnútorných vôd alebo do takéhoto prístavného zariadenia.

3. Pobrežný štát môže bez toho, že by formálne alebo v skutočnosti diskriminoval cudzie lode, dočasne pozastaviť v určitých oblastiach svojho pobrežného mora pokojný prechod cudzích lodí, ak je takéto pozastavenie nevyhnutné pre ochranu jeho bezpečnosti, počítajúc do toho aj vojenské cvičenia. Takéto pozastavenie nadobudne účinnosť až po náležitom zverejnení.

Článok 26

(...)

Pododdiel B: Pravidlá vzťahujúce sa na obchodné lode a štátne lode používané na obchodné účely

Článok 27

Trestná jurisdikcia na palube cudzej lode

1. Trestná jurisdikcia pobrežného štátu sa nebude vykonávať na palube cudzej lode prechádzajúcou pobrežným morom za účelom zatknutia nejakej osoby alebo vedenia vyšetrovania v súvislosti s trestným činom, ktorý bol spáchaný na palube lode v dobe jej prechodu, s výnimkou týchto prípadov:

(a) ak následky trestného činu postihujú pobrežný štát,

(b) ak trestný čin je takého druhu, že môže narušiť pokoj v zemi alebo poriadok v pobrežnom mori,

(c) ak si pomoc miestnych úradov vyžiadal kapitán lode alebo diplomatický pracovník alebo konzulárny úradník štátu vlajky, alebo

(d) ak takéto opatrenia sú nevyhnutné pre potlačenie nezákonného obchodu s omamnými jedmi alebo psychotropnými látkami.

2. Predchádzajúce ustanovenia sa nedotýkajú práva pobrežného štátu podniknúť akékoľvek opatrenia stanovené jeho zákonmi za účelom zatknutia alebo vyšetrovania na palube cudzej lode prechádzajúcej pobrežným morom po opustení vnútorných vôd.

3. V prípadoch uvedených v odsekoch 1 a 2 vyrozumie pobrežný štát na žiadosť kapitána diplomatického pracovníka alebo konzulárneho úradníka štátu vlajky predtým, ako podnikne akékoľvek opatrenia a uľahčí nadviazanie styku medzi týmto pracovníkom alebo úradníkom a posádkou lode. V naliehavých prípadoch je možné oznámenie vykonať v priebehu podnikaných opatrení.

4. Pri posudzovaní či a ako sa má zatknutie vykonať, miestne úrady vezmú do úvahy záujmy plavby.

5. S výnimkou ustanovení v časti XII alebo v prípadoch porušenia zákonov a iných právnych predpisov prijatých v súlade s časťou V, nesmie pobrežný štát podniknúť na palube cudzej lode prechádzajúcej pobrežným morom žiadne opatrenia za účelom zatknutia osoby alebo vyšetrovania v súvislosti s akýmkoľvek činom, ktorý bol spáchaný predtým ako loď vplávala do pobrežného mora, v prípade že táto loď vyplávala z cudzieho prístavu a len prechádza pobrežným morom bez toho, že by vplávala do vnútorných vôd.

Článok 28

Občianskoprávna jurisdikcia vo vzťahu k cudzím lodiam

1. Pobrežný štát nesmie zadržať cudziu loď, ktorá pláva pobrežnými vodami ani zmeniť smer jej plavby za účelom výkonu občianskoprávnej jurisdikcie proti niektorej osobe na palube lode.

2. Pobrežný štát nesmie vykonať exekúciu alebo zaistenie lode vo veciach občianskoprávných s výnimkou toho, ak boli tieto opatrenia urobené v dôsledku záväzkov alebo zodpovedností, ktoré loď prevzala alebo ktoré pre ňu vznikli v čase plavby, alebo za účelom plavby vodami pobrežného štátu.

3. Odsek 2 sa nedotýka práva pobrežného štátu urobiť výkon rozhodnutia alebo zaistenia vo veciach občianskoprávných v súlade s jeho zákonmi voči cudzej lodi, ktorá kotví v pobrežnom mori alebo prechádza pobrežným morom po opustení vnútrozemských vôd.

Pododdiel C: Práva vzťahujúce sa na vojnové lode a iné štátne lode používané na neobchodné účely

Článok 29

Definícia vojnových lodí

Pre účely tohto Dohovoru "vojnová loď" je loď, ktorá patrí k ozbrojeným silám štátu, majúca vonkajšie známky označujúce štátnu príslušnosť takejto lode, ktorá je pod velením dôstojníka riadne povereného vládou štátu a jeho meno je uvedené v príslušnom služobnom zozname alebo rovnocennom dokumente a ktorej posádka podlieha disciplíne pravidelných ozbrojených síl.

Článok 30

Nedodržiavanie zákonov a iných právnych predpisov pobrežného štátu zo strany vojnových lodí

(...)

Článok 31

Zodpovednosť štátu vlajky za škody spôsobené vojnovou loďou alebo inou štátnou loďou používanou na neobchodné účely

Štát vlajky nesie medzinárodnú zodpovednosť za akúkoľvek ujmu alebo škodu spôsobenú pobrežnému štátu, ktorá vyplýva z nedodržiavania právnych predpisov pobrežného štátu týkajúcich sa prechodu pobrežným morom alebo ustanovení tohto Dohovoru alebo iných pravidiel medzinárodného práva zo strany vojnovej lode alebo inej štátnej lode používanej na neobchodné účely.

Článok 32

Imunita vojnových lodí a iných štátnych lodí používaných na neobchodné účely

S výnimkami obsiahnutými v pododdiely A a v článkoch 30 a 31 sa nič v tomto Dohovore nedotýka imunity vojnových lodí a iných štátnych lodí používaných na neobchodné účely.

Oddiel 4: Príľahlá zóna

Článok 33

Príľahlá zóna

1. V pásme voľného mora, ktoré prilieha k jeho pobrežnému moru ako zóna príľahlého mora môže pobrežný štát vykonávať potrebnú kontrolu k tomu, aby:

(a) bolo zabránené porušovaniu jeho colných, fiškálnych, pristáhovaleckých alebo zdravotných zákonov a iných právnych predpisov na jeho území alebo v pobrežnom mori,

(b) bolo potrestané porušenie uvedených zákonov a iných právnych predpisov, ku ktorému došlo na jeho území alebo v pobrežnom mori.

2. Prilahlá zóna sa nesmie rozprestierať ďalej ako 24 námorných míľ od základných línií, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora.

Časť III: Prielivy používané pre medzinárodnú plavbu

Oddiel 1: Všeobecné ustanovenia

Článok 34

Právny štatút vôd tvoriacich prielivy používané pre medzinárodnú plavbu

1. Režim prechodu prielivmi, ktorý sa používa pre medzinárodnú plavbu, ustanovený v tejto časti, sa v žiadnom inom ohľade nedotýka štatútu vôd tvoriacich takéto prielivy, ani výkonu zvrchovanosti alebo jurisdikcie štátov hraničiacich s takýmito prielivmi a ich vzdušným priestorom, dnom a podložíom.

2. Zvrchovanosť alebo jurisdikcia štátov susediacich s prielivmi sa vykonáva v zmysle ustanovení tejto časti a iných noriem medzinárodného práva.

Článok 35

Rozsah pôsobnosti tejto časti

Niž z uvedeného v tejto časti sa nesmie dotýkať:

(a) žiadnej oblasti vnútorných vôd vo vnútri prielivu s výnimkou prípadov, kde vytýčenie rovnej základnej línie v súlade s metodikou opísanou v článku 7 vymedzuje ako vnútorné vody tie oblasti, ktoré sa za také predtým nepovažovali,

(b) právneho štatútu vôd štátov hraničiacich s prielivmi za pobrežným morom ako výlučných ekonomických zón alebo šireho mora, alebo

(c) právneho režimu prielivov, v ktorých je prechod úplne alebo z časti upravený v skorších medzinárodných dohovoroch, ktoré sú stále v platnosti a špeciálne sa týkajú takýchto prielivov.

Článok 36

Trasy na širom mori alebo trasy vo výlučných ekonomických zónach, ktoré vedú prielivmi využívanými pre medzinárodnú plavbu

Táto časť sa nevzťahuje na prieliv používaný pre medzinárodnú plavbu, ak týmto prielivom vedie trasa cez šire more alebo cez výlučnú ekonomickú zónu, ktorá má rovnako vhodnú navigačnú a hydrografickú povahu. Na takéto trasy sa vzťahujú iné príslušné časti tohto Dohovoru vrátane ustanovení o slobode plavby a preletu.

Oddiel 2: Tranzitný prechod

Článok 37

Rozsah pôsobnosti tohto oddielu

Tento oddiel sa vzťahuje na prielivy, ktoré sa používajú pre medzinárodnú plavbu medzi jednou časťou šireho mora alebo výlučnej ekonomickej zóny a inou časťou šireho mora alebo výlučnej ekonomickej zóny.

Článok 38

Právo tranzitného prechodu

1. V prielivoch, o ktorých je zmienka v článku 37, používajú všetky lode a lietadlá práva tranzitného prechodu, ktorému sa nesmie zabraňovať s výnimkou prípadov, ak je prieliv tvorený ostrovom štátu hraničiaceho s prielivom a jeho pevninskou časťou, kedy sa nebude používať tranzitného prechodu, ak existuje rovnako vhodná cesta po širom mori alebo vo výlučnej ekonomickej zóne, ktorá má smerom k moru rovnaké navigačné a hydrografické podmienky.

2. V súlade s touto časťou sa tranzitným prechodom rozumie výkon slobody plavby a preletu výlučne za účelom neprerušovaného a rýchleho tranzitu prielivom medzi jednou časťou šireho mora alebo výlučnej ekonomickej zóny a inou časťou šireho mora alebo výlučnej ekonomickej zóny. Požiadavka neprerušovaného a rýchleho tranzitu nevylučuje však prechod prielivom za účelom vstupu, výstupu alebo návratu do štátu hraničiaceho s prielivom pri dodržaní podmienok vstupu do (c) štátu.

(...)

Článok 39

POVINNOSTI LODÍ A LIETADIEL V PRIEBEHU TRANZITNÉHO PRECHODU

1. Lode a lietadlá pri výkone práva tranzitného prechodu musia:

(a) preplávať alebo preletieť prieliv bez prerušenia,

(b) zdržať sa akejkoľvek hrozby silou alebo použitia sily proti zvrchovanosti, územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti štátov hraničiacich s prielivmi alebo akýchkoľvek činov, ktoré porušujú zásady medzinárodného práva zakotvené v Charte OSN,

(c) zdržať sa akejkoľvek inej činnosti ako činnosti, ktorá súvisí s normálnymi spôsobmi neprerušovaného a urýchleného prechodu, s výnimkou prípadov vyvolaných vyššou mocou alebo stavom núdze,

(d) dodržiavať iné príslušné ustanovenia tejto časti.

2. Lode sa pri tranzite musia:

(a) podriaďiť všeobecne uznaným medzinárodným predpisom, postupom a zvyklostiam, ktoré zabezpečujú bezpečnosť na mori, vrátane medzinárodných pravidiel na predchádzanie námorným zrážkam,

(b) podriaďiť všeobecne uznaným medzinárodným predpisom, postupom a zvyklostiam, ktoré sa dotýkajú predchádzania, zníženia a kontroly znečisťovania z lodí.

3. Lietadlá pri tranzite musia:

(a) dodržiavať pravidlá o vzdušnej doprave určené medzinárodnou organizáciou pre civilné letectvo, pokiaľ sa dotýkajú civilných lietadiel. Lietadlá jednotlivých štátov a štátne lietadlá sa normálne podriaďujú takýmto bezpečnostným opatreniam a vždy budú lietať s náležitým ohľadom na bezpečnosť plavby,

(b) vždy sledovať rádiovú frekvenciu, ktorá je určená príslušným medzinárodne určeným orgánom pre kontrolu leteckej dopravy alebo príslušnou medzinárodnou rádiovou frekvenciou pre stav núdze.

Článok 40

Výskumná a prieskumná činnosť

V priebehu svojho prechodu prielivmi nesmú cudzie lode, vrátane lodí pre morský vedecký výskum a hydrografický prieskum, vykonávať žiadnu výskumnú alebo prieskumnú činnosť bez predchádzajúceho povolenia štátov hraničiacich s prielivmi.

Článok 41 – 43

(...)

Článok 44

Povinnosti štátov hraničiacich s prielivmi

Štáty, ktoré hraničia s prielivmi nesmú brániť tranzitný prechod a sú povinné náležitým spôsobom oznamovať všetky nebezpečia, o ktorých vedia a ktoré ohrozujú plavbu prielivom alebo prelet nad ním. Tranzitný prechod nesmie byť zastavený.

Oddiel 3: Pokojný prechod

Článok 45

(...)

Časť IV: Súostrovne štáty

Článok 46

Definície

Pre účely tohto Dohovoru:

(a) "súostrovny štát" je štát, ktorý sa skladá z jedného alebo viac ostrovov a môže zahŕňať ďalšie ostrovy,

(b) "súostrovie" je skupina ostrovov, vrátane časti ostrovov, ktoré vzájomne spájajú vody a iné prírodné útvary, ktoré navzájom tak úzko súvisia, že takéto ostrovy a iné prírodné útvary tvoria jediný zemepisný, ekonomický a politický celok alebo boli za takýto celok považované.

Článok 47 – 54

(...)

Časť V: Výlučná ekonomická zóna

Článok 55

Zvláštny právny režim výlučnej ekonomickej zóny

Výlučná ekonomická zóna je oblasť, ktorá sa nachádza za pobrežným morom a k nemu prilieha a ktorá podlieha zvláštnemu právnemu režimu stanovenému v tejto časti, podľa ktorého sa práva a jurisdikcia pobrežného štátu, práva a sloboda iných štátov riadia podľa príslušných ustanovení tohto Dohovoru.

Článok 56

Práva, jurisdikcia a povinnosti pobrežného štátu vo výlučnej ekonomickej zóne

1. Vo výlučnej ekonomickej zóne má pobrežný štát:

(a) zvrchované práva za účelom prieskumu a využívania, zachovávaní prírodných zdrojov živých aj neživých a hospodárenia s nimi, morského dna a jeho podložia a vôd ležiacich nad nimi s ohľadom na inú činnosť, ktorá sa dotýka hospodárskeho využívania a prieskumu zóny, ako aj výroby energie pomocou vody, morských prúdov a vetra,

(b) jurisdikciu v súlade s príslušnými ustanoveniami tohto Dohovoru s ohľadom na:

(i) zriaďovanie a využívanie umelých ostrovov, zariadení a stavieb,

(ii) morský vedecký výskum,

(iii) ochranu a zachovanie morského prostredia,

(c) iné práva a povinnosti stanovené týmto Dohovorom.

2. Pri výkone svojich práv a plnení svojich povinností podľa tohto Dohovoru vo výlučnej ekonomickej zóne musí pobrežný štát primeraným spôsobom prihliadať k právam a povinnostiam iných štátov a rokovať spôsobom, ktorý je v súlade s ustanoveniami tohto Dohovoru.

3. Práva stanovené v tomto článku, pokiaľ sa týka morského dna a jeho podložia, sa budú vykonávať v súlade s časťou VI.

Článok 57

Šírka výlučnej ekonomickej zóny

Výlučná ekonomická zóna nesmie byť širšia ako 200 námorných míľ od základných línií, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora.

Článok 58

Práva a povinnosti iných štátov vo výlučnej ekonomickej zóne

1. Vo výlučnej ekonomickej zóne využívajú všetky štáty, či už pobrežné alebo vnútrozemské, s výhradou príslušných ustanovení tohto Dohovoru, slobody o ktorých je zmienka v článku 87, a síce slobody plavby, preletu, kladenia podmorských káblov a potrubí a iných spôsobov využívania mora dotýkajúcich sa týchto medzinárodným právom uznávaných slobôd, ktoré sú spojené s prevádzkou lodí, lietadiel, podmorských káblov a potrubí a ktoré sú zlučiteľné s ostatnými ustanoveniami tohto Dohovoru.

(...)

Článok 59

Riešenie sporov dotýkajúcich sa priznania práv a jurisdikcie vo výlučnej ekonomickej zóne

V prípadoch kedy tento Dohovor nepriznáva práva alebo jurisdikciu pobrežnému štátu alebo iným štátom vo výlučnej ekonomickej zóne a ak dôjde ku konfliktom medzi záujmami pobrežného štátu a ktoréhokoľvek iného štátu alebo štátov, mal by byť konflikt vyriešený na základe spravodlivosti a v svetle všetkých závažných okolností, s ohľadom na príslušnú dôležitosť dotknutých záujmov strán, ako aj medzinárodného spoločenstva ako celku.

Článok 60

Umelé ostrovy, zariadenia a stavby vo výlučnej ekonomickej zóne

1. Vo výlučnej ekonomickej zóne bude mať pobrežný štát výlučné právo budovať, povoľovať a riadiť stavbu, činnosť, prevádzku a používanie:

(a) umelých ostrovov,

(b) zariadení a stavieb pre účely predvídané v článku 56 a pre iné hospodárske účely,

(c) zariadení a stavieb, ktoré môžu zasahovať do výkonu práv pobrežného štátu v zóne.

2. Pobrežný štát bude mať výlučnú jurisdikciu nad takýmito umelými ostrovmi, zariadeniami a stavbami vrátane jurisdikcie s prihliadnutím na colné, fiškálne, zdravotnícke, bezpečnostné a prístahovateľské predpisy.

(...)

8. Umelé ostrovy, zariadenia a stavby nemajú status ostrovov. Nemajú vlastné pobrežné more a ich existencia sa nedotýka vymedzovania pobrežného mora, výlučnej ekonomickej zóny alebo kontinentálneho šelfu.

Článok 61

Zachovanie živých zdrojov

1. Pobrežný štát určí prípustný úlovok živých zdrojov vo svojej výlučnej ekonomickej zóne.

(...)

Článok 62

Využitie živých zdrojov

1. Pobrežný štát bude podporovať optimálne využitie živých zdrojov vo výlučnej ekonomickej zóne bez porušenia ustanovení článku 61.

2. Pobrežný štát bude určovať kapacitu výlovu živých zdrojov vo výlučnej ekonomickej zóne. Tam, kde pobrežný štát nemá kapacitu na výlov celého prípustného množstva, poskytne na základe dohôd alebo inými prípadnými dohovormi a podľa podmienok a predpisov, o ktorých je zmienka v odseku 4, iným štátom prístup k prebytkom prípustného výlovu so zvláštnym zreteľom k ustanoveniam článkov 69 a 70, hlavne vo vzťahu k rozvojovým štátom, o ktorých je zmienka v týchto článkoch.

(...)

Článok 63 – 68

(...)

Článok 69

Právo vnútrozemských štátov

1. Vnútrozemské štáty majú právo zúčastniť sa na spravodlivom základe pri využívaní príslušnej časti nadbytku živých druhov vo výlučných ekonomických zónach pobrežných štátov rovnakej podoblasti alebo oblasti, s ohľadom na ekonomické a geografické okolnosti všetkých dotknutých štátov a v súlade s ustanoveniami tohto článku a článkov 61 a 62.

(...)

Článok 70

Právo zemepisne znevýhodnených štátov

1. Zemepisne znevýhodnené štáty budú mať právo zúčastňovať sa na spravodlivom základe pri využívaní primeranej časti prebytku živých zdrojov vo výlučných ekonomických zónach pobrežných štátov rovnakej podoblasti alebo oblasti s ohľadom na príslušné ekonomické a geografické podmienky všetkých dotknutých štátov a to v súlade s ustanoveniami tohto článku a článkov 61 a 62.

2. Pre účely tohto Dohovoru sa "zemepisne znevýhodnenými štátmi" rozumejú pobrežné štáty vrátane štátov hraničiacich s uzavretým alebo polouzavretým morom, ktorých zemepisná poloha ich robí závislými na využívaní živých zdrojov vo výlučných ekonomických zónach iných štátov

podoblasti alebo oblasti pre zabezpečenie zodpovedajúcich dodávok rýb pre výživu obyvateľstva alebo jeho časti a pobrežné štáty, ktoré si nemôžu uplatňovať nárok na svoju vlastnú výlučnú ekonomickú zónu.

(...)

Článok 71 – 75

(...)

Časť VI: Kontinentálny šelf

Článok 76

Definícia kontinentálneho šelfu

1. Kontinentálny šelf pobrežného štátu zahrňuje morské dno a podložie, ktoré leží za hranicami pobrežného mora po celej prirodzenej dĺžke pevninského územia až k vonkajšej hranici kontinentálneho okraja, alebo do vzdialenosti 200 námorných míľ od základných línií, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora tam, kde vonkajšia hranica kontinentálneho okraja nedosahuje túto vzdialenosť.

2. Kontinentálny šelf pobrežného štátu nesmie presahovať hranice uvedené v odsekoch 4 až 6.

3. Kontinentálny okraj zahrňuje ponorené predĺženie pevninského bloku pobrežného štátu a skladá sa z morského dna a podložia šelfu, jeho svahu a vyvýšenín. Nezahrňuje hlboké oceánske dno s jeho hrebeňmi ani jeho podložie.

4. (a) Pre účely tohto Dohovoru stanoví pobrežný štát vonkajšiu hranicu kontinentálneho okraja všade tam, kde okraj presahuje 200 námorných míľ od základných línií, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora, a to za pomoci:

(i) línie, vytýčenej v súlade s odsekom 7, ktorá spája najvzdialenejšie body na každom z ktorých je hrúbka usadených hornín najmenej 1 % najkratšej vzdialenosti od takéhoto bodu k úpätiu kontinentálneho svahu, alebo

(ii) línie, vytýčenej v súlade s odsekom 7, ktorá spája body, ktoré nie sú vo väčšej vzdialenosti ako 60 míľ od úpätia kontinentálneho svahu,

(b) Ak nebude dokázaný opak, bude úpätie kontinentálneho svahu určené ako bod maximálnej zmeny v sklone na jeho základni.

5. Pevné body, ktoré tvoria líniu vonkajších hraníc kontinentálneho šelfu na morskom dne, vytýčené v súlade s odsekom 4 písm. a) bodmi (i) a (ii), budú nepresiahnu vzdialenosť 350 námorných míľ od základných línií, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora, alebo nepresiahnu 100 námorných míľ od izobaty 2500 m čo je línia spájajúca body v hĺbke 2 500 m.

6. Bez ohľadu na ustanovenia odseku 5 neprekročí vonkajšia hranica kontinentálneho šelfu na podmorských hrebeňoch 350 námorných míľ od základných línií, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora. Tento odsek sa nevzťahuje na podmorské vyvýšeniny, ktoré sú prirodzenou súčasťou kontinentálneho okraja, ako sú jeho plošiny, kopce, vršky, prahy a výbežky.

7. Pobrežný štát vytýči vonkajšiu hranicu svojho kontinentálneho šelfu tam, kde šelf nepresahuje 200 námorných míľ od základných línií, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora, priamymi líniami nepresahujúcimi svojou dĺžkou 60 námorných míľ, ktoré spájajú pevné body určené súradnicami zemepisnej šírky a dĺžky.

8. Pobrežný štát odovzdá Komisii pre hranice kontinentálneho šelfu, ktorá je určená podľa prílohy II na základe spravodlivého zemepisného zastúpenia, informáciu o hraniciach kontinentálneho šelfu, ktorý presahuje 200 námorných míľ od základných línií, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora. Komisia odovzdá pobrežným štátom odporúčania vo všetkých veciach, ktoré sa dotýkajú stanovenia vonkajších hraníc ich kontinentálnych šelfov. Hranice šelfu stanovené pobrežným štátom na základe týchto odporúčaní budú konečné a záväzné.

9. Pobrežný štát uloží u generálneho tajomníka OSN námorné mapy a príslušné informácie, vrátane geodetických údajov, ktoré trvale vyznačujú hranice jeho kontinentálneho šelfu. Generálny tajomník ich náležitým spôsobom zverejní.

10. Ustanovenia tohto článku sa nedotýkajú otázky vymedzenia kontinentálneho šelfu medzi protihľými alebo susediacimi štátmi.

Článok 77

Práva pobrežného štátu nad kontinentálnym šelfom

1. Pobrežný štát vykonáva nad kontinentálnym šelfom zvrchované práva prieskumu a využívania jeho prírodných zdrojov.

2. Práva uvedené v odseku 1 sú výhradné v tom zmysle, že ak nevykonáva pobrežný štát prieskum kontinentálneho šelfu alebo nevyužíva jeho prírodné zdroje, nemôže nikto vykonávať takúto činnosť bez výslovného súhlasu pobrežného štátu.

3. Práva pobrežného štátu nad kontinentálnym šelfom nezávisia na okupácii skutočnej alebo fiktívnej, alebo na akomkoľvek výslovnom prehlásení.

4. Prírodné zdroje, o ktorých je zmienka v tejto časti, zahrňujú nerastné a iné neživé zdroje morského dna a jeho podložia, ako aj živé organizmy, ktoré patria k prisadlým druhom, tzn. ktoré v stave keď je možné ich loviť ležia nehybne

na morskem dne alebo pod ním, alebo sú neschopné sa premiestňovať ináč ako v stálom fyzickom kontakte s morským dnom alebo jeho podložíom.

Článok 78

Právny štatút vôd a vzdušného priestoru nad kontinentálnym šelfom, práva a slobody iných štátov

1. Práva pobrežného štátu nad kontinentálnym šelfom sa nedotýkajú právneho štatútu vôd, ktoré sa nachádzajú nad ním, ani vzdušného priestoru nad týmito vodami.

2. Výkon práv pobrežného štátu nad kontinentálnym šelfom nesmie narušiť plavbu a iné práva a

slobody ostatných štátov predvídaných týmto Dohovorom, ani vyústiť do neoprávneného zasahovania do nich.

Článok 79

Podmorské káble a diaľkové potrubia na kontinentálnom šelfe

1. Všetky štáty sú oprávnené klást' podmorské káble a diaľkové potrubia na kontinentálnom šelfe v súlade s ustanoveniami tohto článku.

(...)

Článok 80 – 85

(...)

Časť VII: Šíre more

Oddiel 1: Všeobecné ustanovenia

Článok 86

Rozsah pôsobnosti tejto časti

Ustanovenia tejto časti sa vzťahujú na všetky časti mora, ktoré nie sú zahrnuté do výlučnej ekonomickej zóny, do pobrežného mora alebo vnútorných vôd štátu, ani do súostrovnych vôd súostrovneho štátu. Z tohto článku nevyplýva žiadne obmedzenie slobôd, ktoré sú využívané všetkými štátmi vo výlučnej ekonomickej zóne v súlade s článkom 58.

Článok 87

Sloboda šíreho mora

1. Šíre more je otvorené všetkým štátom, či už pobrežným alebo vnútrozemským. Sloboda šíreho mora sa uplatňuje za podmienok ustanovených v tomto Dohovore a inými pravidlami medzinárodného práva. Zahrňuje pre pobrežné a vnútrozemské štáty okrem iného:

(a) slobodu plavby,

(b) slobodu preletu,

(c) slobodu kladenia podmorských káblov a diaľkových potrubí s výhradou ustanovení časti VI,

(d) slobodu budovania umelých ostrovov a iných zariadení, ktoré povoľuje medzinárodné právo s výhradou ustanovení časti VI,

(e) slobodu rybolovu za podmienok stanovených v oddieli 2

(f) slobodu vedeckého výskumu s výhradou ustanovení častí VI a XIII.

2. Tieto slobody budú využívať všetky štáty s náležitým ohľadom na záujmy iných štátov pri využívaní slobody šíreho mora a taktiež s náležitým ohľadom na práva, ktoré podľa tohto Dohovoru sa vzťahujú na činnosti v oblasti.

Článok 88

Vyhradenie šíreho mora pre mierové účely

Šíre more je vyhradené pre mierové účely.

Článok 89

Neplatnosť nárokov a zvrchovanosť nad šírým morom

Žiadny štát si nesmie robiť nárok na podrobenie akejkoľvek časti šíreho mora do svojej zvrchovanosti.

Článok 90

Právo plavby

Každý štát, či už pobrežný alebo vnútrozemský, má právo aby na šírom mori plávali lode pod jeho vlajkou.

Článok 91

Štátna príslušnosť lodí

1. Každý štát určí podmienky pre udelenie svojej štátnej príslušnosti lodiam, pre registráciu lodí na svojom území a pre právo plavby pod jeho vlajkou. Lode majú štátnu príslušnosť toho štátu, pod ktorého vlajkou sú oprávnené plávať. Medzi štátom a loďou musí existovať skutočné prepojenie.

(...)

Článok 92 – 94

(...)

Článok 95

Imunita vojnových lodí na šírom mori

Vojnové lode využívajú na šírom mori úplnú imunitu z jurisdikcie ktoréhokoľvek iného štátu okrem toho, pod ktorého vlajkou plávajú.

Článok 96

Imunita lodí používaných len pre neobchodnú štátnu službu

Lode, ktorých vlastníkom alebo prevádzkovateľom je štát a ktoré sú používané len pre neobchodnú štátnu službu, sú v plnom rozsahu vyňaté z jurisdikcie ktoréhokoľvek iného štátu, ako je štát vlajky.

Článok 97

(...)

Článok 98

Povinnosť poskytnutia pomoci

1. Každý štát je povinný požadovať od kapitána lode plávajúcej pod jeho vlajkou, pokiaľ tak môže urobiť bez vážneho ohrozenia lode, jej posádky alebo cestujúcich, aby:

(a) poskytol pomoc ktorejkoľvek osobe nájdenej na mori, ktorá je v nebezpečenstve života,

(b) sa s najväčšou možnou rýchlosťou vydal na záchranu osôb, ktoré sú v nebezpečenstve ak bol o tom upovedomený, že potrebujú pomoc a pokiaľ je možné rozumne očakávať takýto jeho zákrok,

(c) po zrážke poskytol pomoc druhej lodi, jej posádke a cestujúcim a pokiaľ je to možné oznámil druhej lodi meno svojej lode, jej domovský prístav a najbližší prístav do ktorého pláva.

2. Každý pobrežný štát je povinný napomáhať vytvoreniu, prevádzke a udržiavaniu primeranej a účinnej pátracej záchranej služby za účelom zabezpečenia bezpečnosti na mori a nad morom, a tam, kde to okolnosti vyžadujú, uzavrie za tým účelom oblastné dohody o vzájomnej spolupráci so susednými štátmi.

Článok 99 – 100

(...)

Článok 101

Definícia pirátstva

Za pirátstvo sa považujú tieto skutky:

(a) akýkoľvek protiprávny skutok násilia alebo zadržania alebo akýkoľvek lúpežný skutok spáchaný pre súkromné účely posádkou alebo cestujúcimi na súkromnej lodi, alebo súkromnom lietadle, ktoré sú namierené:

(i) na širom mori proti inej lodi, alebo inému lietadlu, alebo proti osobám a majetku na ich palube,

(ii) proti lodi, lietadlu, osobám alebo majetku v mieste nepodliehajúcim jurisdikcii žiadneho štátu,

(b) akýkoľvek skutok dobrovoľnej účasti pri použití lode alebo lietadla, ak ten, ktorý sa ho dopúšťa vie o skutočnostiach, ktoré dodávajú tejto lodi alebo

tomuto lietadlu charakter pirátskej lode alebo pirátskeho lietadla,

(c) akýkoľvek skutok, ktorého cieľom je podnecovať alebo úmyselne umožňovať činy, ktoré sú uvedené v pododseku (a) alebo (b).

Článok 102 – 104

(...)

Článok 105

Zabavenie pirátskej lode alebo lietadla

Na širom mori alebo na akomkoľvek inom mieste, ktoré nepodlieha jurisdikcii žiadneho štátu, môže každý štát zabaviť pirátsku loď alebo lietadlo, alebo unesenú loď alebo lietadlo, ktoré sú v moci pirátov a zatknúť osoby a zabaviť majetok na palube. Súdy štátu, ktorý vykonal zabavenie, môžu rozhodnúť o trestoch, ktoré majú byť uložené, ako i opatreniach, ktoré majú byť urobené vo vzťahu k lodiam, lietadlám a majetku, s výhradou práv tretích strán rokujúcich v dobrej viere.

Článok 106

Zodpovednosť za zabavenie bez dostatočného dôvodu

V prípade, že bolo zabavenie lode alebo lietadla podozrievaného z pirátstva urobené bez dostatočného dôvodu je štát, ktorý ich zabavil zodpovedný štátu, ktorého štátnu príslušnosť zabavené lode alebo lietadlá mali, za všetky straty alebo škody spôsobené zabavením.

Článok 107

Lode a lietadlá, ktoré sú oprávnené vykonať zabavenie z dôvodu pirátstva

Zabavenie z dôvodu pirátstva môže byť vykonané len vojnovými loďami alebo vojenskými lietadlami, alebo inými loďami alebo lietadlami, ktoré sú zreteľne označené a sú identifikovateľné ako lode alebo lietadlá v štátnej službe a oprávnené pre takéto účely.

Článok 108 – 109

(...)

Článok 110

Právo na prehliadku lodí

1. S výnimkou prípadov kedy sa zásahy vyplývajú z oprávnení daných zmluvami, nemôže vojnová loď, ktorá sa stretne na širom mori s cudzou loďou nepatriacou medzi lode požívajúce plnej imunity v súlade s článkami 95 a 96, podrobiť túto loď prehliadke, ak nie je dôvodné podozrenie, že:

(a) loď vykonáva pirátstvo,

(b) loď vykonáva obchod s otrokmi,

(c) loď sa zaoberá neoprávneným vysielaním a že štátu vlajky vojnovej lode prislúcha jurisdikcia podľa článku 109,

(d) loď je bez štátnej príslušnosti, alebo

(e) loď plávajúca pod cudzou vlajkou alebo odmietajúca vztýčiť svoju vlajku, má v skutočnosti rovnakú štátnu príslušnosť ako vojnová loď.

2. V prípadoch uvedených v odseku 1 môže vojnová loď pristúpiť k overeniu práva lode používať vlajku, pod ktorou pláva. Za tým účelom môže k podozrivej lodi vyslať člň pod velením dôstojníka. Ak trvá podozrenie i po prehliadke dokladov môže prikročiť k ďalšej prehliadke na palube lode, pričom musí byť zachovaná čo najväčšia ohľaduplnosť.

3. Ak sa ukáže, že podozrenie bolo neodôvodnené a že zadržaná loď sa nedopustila žiadneho činu, ktorý by takéto podozrenie ospravedlňoval, musí byť odškodnená za všetky straty alebo škody, ktoré utrpela.

4. Toto ustanovenie platí *mutatis mutandis* pre vojenské lietadlá.

5. Toto ustanovenie sa bude vzťahovať aj na akékoľvek riadne zmocnené lode alebo lietadlá, ktoré sú zreteľne označené a identifikovateľné ako lode alebo lietadlá v štátnej službe.

Článok 111

Právo na prenasledovanie

1. Cudzia loď môže byť prenasledovaná, ak príslušné orgány pobrežného štátu sa oprávnené domnievajú, že loď porušila právne predpisy tohto štátu. Toto prenasledovanie sa musí začať v okamžiku, kedy je cudzia loď alebo jeden z jej člňov vo vnútri vnútorných vôd, súostrovňých vôd, pobrežného mora alebo priľahlej zóny prenasledujúceho štátu a môže pokračovať za hranice pobrežného mora alebo priľahlej zóny len za podmienky, že nebolo prerušené. Nie je potrebné, aby loď, ktorá nariadi cudzej lodi plávajúcej v pobrežnom mori alebo priľahlej zóne aby zastavila, sa tam rovnako nachádzala vo chvíli, kedy loď, o ktorej je zmienka, obdrží tento rozkaz. Ak je cudzia loď vo vnútri priľahlej zóny, definovanej v článku 33, môže byť prenasledovanie začaté len vtedy, ak došlo k porušeniu práv na ochranu ktorých táto ochranná zóna bola určená.

2. Právo na prenasledovanie sa bude *mutatis mutandis* aplikovať na prípady porušenia právnych predpisov pobrežného štátu, ktoré boli vydané v súlade s týmto Dohovorom a dotýkajú sa výlučnej ekonomickej zóny alebo kontinentálneho šelfu, vrátane bezpečnostných zón okolo zariadení na kontinentálnom šelfe. K takýmto porušeniam môže dôjsť vo výlučnej ekonomickej zóne alebo na kontinentálnom šelfe vrátane týchto zón.

3. Právo na prenasledovanie zaniká, akonáhle prenasledovaná loď vpláva do pobrežného mora svojho vlastného štátu alebo tretieho štátu.

4. Prenasledovanie sa považuje za začaté len za podmienky, že sa prenasledujúca loď presvedčila takými vhodnými prostriedkami, ktoré má k dispozícii, že prenasledovaná loď, alebo jeden z jej člňov alebo iné člňy, ktoré tvoria skupinu a používajú prenasledovanú loď ako materskú loď, sú vo vnútri pobrežného mora, priľahlej zóny alebo výlučnej ekonomickej zóny alebo nad kontinentálnym šelfom. Prenasledovanie môže byť začaté až potom, keď bol vyslaný vizuálny alebo zvukový signál pre zastavenie a to vo vzdialenosti, ktorá dovoľuje cudzej lodi, aby ju videla alebo počula.

5. Právo na prenasledovanie môže byť vykonávané len vojnovými loďami alebo vojenskými lietadlami alebo inými loďami alebo lietadlami, ktoré sú zreteľne označené a identifikovateľné ako lode alebo lietadlá v štátnej službe, oprávnené pre tieto účely.

6. Ak je prenasledovanie vykonávané lietadlom:

(a) použije sa *mutatis mutandis* ustanovenie odsekov 1 až 4,

(b) lietadlo, ktoré dáva príkaz k zastaveniu musí samo aktívne prenasledovať loď, pokiaľ nejaká loď alebo iné lietadlo pobrežného štátu privolané lietadlom, sa nedostaví na miesto, aby pokračovali v prenasledovaní pokiaľ by lietadlo samotné nebolo schopné loď zadržať. Preto, aby zadržanie lode vo vnútri pobrežného mora bolo ospravedlnené nestačí, aby lietadlo len zistilo, že loď sa dopustila priestupku, alebo je v podozrení z priestupku, ak nebol tejto lodi daný príkaz na zastavenie, alebo nie je prenasledovaná týmto lietadlom, alebo inými lietadlami alebo loďami, ktoré pokračujú v prenasledovaní bez prerušenia.

7. Prepustenie lode, zadržanej na mieste podliehajúcom jurisdikcii niektorého štátu a eskortovanej do prístavu tohto štátu za účelom prešetrenia pred príslušnými orgánmi, nemôže byť požadované z jednoduchého dôvodu, že loď bola eskortovaná časťou výlučnej ekonomickej zóny alebo šireho mora, ak si to okolnosti vyžadali.

8. Ak bola loď zastavená alebo zadržaná vo vnútri pobrežného mora za okolností, ktoré neospravedlňujú výkon práva na prenasledovanie, musí byť odškodnená za každú stratu alebo škodu, ktorá jej tým vznikla.

Článok 112 – 120

(...)

Časť VIII: Režim ostrovov

Článok 121

Režim ostrovov

1. Ostrov je prírodou vytvorená časť suchej zeme, ktorá je obklopená vodou a zostáva pri odlive nad jej hladinou.

2. S výnimkou ustanovenia odseku 3, sa pobrežné more, príľahlá zóna, výlučná ekonomická zóna a kontinentálny šelf ostrova určujú v súlade s ustanoveniami tohto Dohovoru, ktoré sa vzťahujú na iné pevninské územia.

3. Skaly trvalé neobývateľné alebo neposkytujúce možnosť samostatnej ekonomickej existencie nemajú výlučnú ekonomickú zónu ani kontinentálny šelf.

Časť IX: Uzavreté a polouzavreté more

Článok 122

Definície

Pre účely tohto Dohovoru "uzavreté a polouzavreté more" znamená záliv, prístavnú zátoku alebo more obklopené dvomi alebo viacerými štátmi a spojené s iným morom alebo oceánom úzkym priechodom alebo zložené úplne alebo predovšetkým z pobrežných morí a výlučných ekonomických zón dvoch alebo viac pobrežných štátov.

Článok 123

(...)

Časť X: Právo vnútrozemských štátov na prístup k moru a od mora a sloboda ich tranzitu

Článok 124

Definície

1. Pre účely tohto Dohovoru:

(a) "vnútrozemský štát" je štát, ktorý nemá morské pobrežie,

(b) "tranzitný štát" je štát, či už s morským pobrežím alebo bez neho, ktorý leží medzi vnútrozemským štátom a morom, ktorého územím prechádza "tranzitná preprava",

(...)

Článok 125

Právo na prístup k moru a od mora a sloboda tranzitu

1. Vnútrozemské štáty majú právo na prístup k moru a od mora za účelom výkonu práv predvídaných týmto Dohovorom, vrátane práv dotýkajúcich sa slobody širšieho mora a spoločného dedičstva ľudstva. Za týmto účelom používajú vnútrozemské štáty slobodu tranzitu územím

tranzitných štátov akýmikoľvek dopravnými prostriedkami.

(...)

Článok 126 - 132

(...)

Časť XI: Oblasť

Oddiel 1: Všeobecné ustanovenia

Článok 133

Používané termíny

Pre účely tejto časti:

(a) "zdrojmi" sa rozumejú všetky tuhé, tekuté alebo plynné nerastné zdroje, ktoré sa nachádzajú v oblasti na morskom dne alebo v jeho podloží, vrátane polymetalických konkrécií,

(b) vyťažené zdroje v oblasti sa uvádzajú ako "nerastné suroviny".

Článok 134 – 135

(...)

Oddiel 2: Zásady upravujúce oblasť

Článok 136

Spoločné dedičstvo ľudstva

Oblasť a jej zdroje sú spoločným dedičstvom ľudstva.

Článok 137

Právny status oblasti a jej zdrojov

1. Žiadny štát nesmie uplatňovať nárok alebo vykonávať zvrchovanosť alebo zvrchované práva nad akoukoľvek časťou oblasti alebo jej zdrojmi a ani žiadny štát alebo fyzické či právnické osoby si nesmú privlastniť niektorú jej časť. Žiadny takýto nárok alebo výkon zvrchovanosti alebo zvrchovaných práv, ani takéto privlastnenie nebudú uznané.

2. Všetky práva na zdroje oblasti patria ľudstvu ako celku, v mene ktorého rokuje organizácia. Tieto zdroje nepodliehajú odcudzeniu. Avšak nerastné suroviny vyťažené v oblasti môžu byť odcudzené len v súlade s touto časťou a pravidlami, predpismi a poriadkom organizácie.

3. Žiadny štát alebo fyzická, či právnická osoba sa nebude domáhať, vyžadovať alebo vykonávať práva, pokiaľ sa týkajú nerastných surovín vyťažených v oblasti iným spôsobom, aký je v súlade s touto časťou. Ináč žiadna takáto požiadavka domáhania sa, získania alebo vykonávania takýchto práv nebude uznaná.

Článok 138 – 140

(...)

Článok 141

Využívanie oblastí výhradne pre mierové účely

Oblasť je otvorená pre využívanie výhradne pre mierové účely všetkým štátom, či už pobrežným alebo vnútrozemským, bez diskriminácie a bez toho, že by boli dotknuté iné ustanovenia tejto časti.

Článok 142 – 155

(...)

Oddiel 4: Organizácia

Pododdiel A: Všeobecné ustanovenia

Článok 156

Zriadenie organizácie

1. Zriaďuje sa Medzinárodná Organizácia pre morské dno, ktorá bude pôsobiť v súlade s touto časťou.

2. Všetky štáty, ktoré sú stranami tohto Dohovoru, sú zároveň členmi organizácie.

(...)

4. Sídlo organizácie je na Jamajke.

(...)

Článok 157

Povaha a základné zásady organizácie

1. Organizácia je organizáciou, prostredníctvom ktorej zmluvné štáty v súlade s ustanoveniami tejto časti organizujú a kontrolujú činnosť v oblasti, obzvlášť za účelom spravodlivého spravovania a využívania zdrojov oblasti.

2. Právomoci a funkcie organizácie sú také, aké jej boli výslovne zverené týmto Dohovorom Organizácii sú zverené také podporné právomoci zlučiteľné s týmto Dohovorom, ktoré vyplývajú z výkonu právomocí a funkcií dotýkajúcich sa činnosti v oblasti a sú pre ne potrebné.

3. Organizácia je založená na zásade zvrchovanej rovnosti všetkých svojich členov.

4. Všetci členovia organizácie plnia poctivo záväzky, ktoré na seba prevzali podľa ustanovení tejto časti, aby pre všetkých zabezpečili práva a prospech vyplývajúce z členstva.

Článok 158 – 191

(...)

Časť XII: Ochrana a zachovanie morského prostredia

Oddiel 1: Všeobecné ustanovenia

Článok 192

Všeobecná povinnosť

Štáty majú povinnosť chrániť a zachovávať morské prostredie.

Článok 193

Zvrchované právo ťažiť svoje prírodné zdroje

Štáty majú zvrchované právo ťažiť svoje prírodné zdroje v súlade so svojou koncepciou ochrany životného prostredia a v súlade s ich povinnosťou chrániť a zachovávať morské prostredie.

Článok 194 – 278

(...)

Časť XV: Riešenie sporov

Oddiel 1: Všeobecné ustanovenia

Článok 279

Povinnosť riešiť spory mierovými prostriedkami

Zmluvné štáty riešia akýkoľvek spor medzi sebou, týkajúci sa výkladu alebo uplatňovania tohto dohovoru, mierovými prostriedkami v súlade s článkom 2 odsek 3 Charty OSN a s týmto cieľom sa usilujú o riešenie sporov mierovými prostriedkami uvedenými v článku 33 odsek 1 charty.

Článok 280

Riešenie sporov mierovými prostriedkami podľa voľby strán

Žiadne ustanovenie tejto časti sa nedotýka práva zmluvných štátov, aby sa kedykoľvek dohodli riešiť spor medzi sebou, ktorý sa týka výkladu alebo uplatňovania tohto dohovoru, akýmkoľvek mierovými prostriedkami podľa svojej voľby.

Článok 281

Konanie v prípade, že strany nedosiahli riešenie

1. Ak sa zmluvné štáty, ktoré sú stranami v spore týkajúcom sa výkladu alebo uplatňovania tohto dohovoru, dohodli usilovať sa o riešenie sporu mierovými prostriedkami podľa svojej voľby, uplatnia sa konania stanovené v tejto časti len vtedy, ak nebol spor týmto prostriedkom vyriešený a ak dohoda medzi stranami, ktoré sú účastníkmi sporu, nevylučuje ďalšie iné riešenia.

2. Ak sa strany taktiež dohodli na určitom termíne, odsek 1 sa uplatní až po uplynutí tohto termínu.

Článok 282

Povinnosti vyplývajúce zo všeobecných, oblastných alebo dvojstranných dohôd

Ak sa zmluvné štáty, ktoré sú stranami v spore týkajúcom sa výkladu alebo uplatňovania tohto dohovoru, dohodli na základe všeobecnej, oblastnej alebo dvojstrannej dohody alebo iným spôsobom, že sa takýto spor bude na žiadosť ktorejkoľvek strany v spore riešiť v konaní, ktorého výsledkom je

záväzné rozhodnutie, uplatní sa toto konanie namiesto konaní stanovených v tejto časti, pokiaľ sa strany v spore nedohodnú inak.

Článok 283

Povinnosť vymieňať si názory

1. Ak medzi zmluvnými štátmi vznikne spor týkajúci sa výkladu alebo uplatňovania tohto dohovoru, vymenia si strany v spore bez meškania názory, pokiaľ ide o riešenie sporu rokováním alebo inými mierovými prostriedkami.

2. Strany taktiež bez meškania pristúpia k výmene názorov, ak konanie o ukončenie sporu bolo zakončené bez toho, aby bol spor vyriešený alebo keď je spor vyriešený a okolnosti si vyžadujú poradu o spôsobe vykonania dohodnutého riešenia.

Článok 284

Zmierovacie konanie

1. Zmluvný štát, ktorý je stranou v spore týkajúcom sa výkladu alebo uplatňovania tohto dohovoru, môže navrhnúť druhej strane alebo stranám, aby predložili tento spor na zmierovacie konanie v súlade s konaním podľa prílohy V oddiel I alebo iným zmierovacím konaním.

2. Ak je návrh prijatý a strany sa dohodnú na zmierovacom konaní, ktoré sa má uplatniť, môže každá zo strán predložiť spor na takéto konanie.

3. Ak nie je návrh prijatý alebo sa strany na konaní nedohodnú, považuje sa zmierovacie konanie za skončené.

4. Ak je spor predložený na zmierovacie konanie a pokiaľ sa strany nedohodnú inak, môže byť konanie ukončené len v súlade s dohodnutým zmierovacím konaním.

Článok 285

Uplatňovanie tohto oddielu na spory predložené podľa časti XI

Tento oddiel sa uplatňuje na akýkoľvek spor, ktorý sa má riešiť podľa časti XI oddiel 5 v súlade s konaniami stanovenými v tejto časti. Ak je stranou v takomto spore iný právny subjekt ako zmluvný štát, tento oddiel sa uplatňuje *mutatis mutandis*.

Oddiel 2: Obligatórne konanie, ktorého výsledkom sú záväzné rozhodnutia

Článok 286

Uplatňovanie konania podľa tohto oddielu

S výhradou oddielu 3 sa každý spor týkajúci sa výkladu alebo uplatňovania tohto dohovoru, ak nebol vyriešený za použitia ustanovení oddielu 1, predloží na žiadosť ktoréhokoľvek štátu v spore súdu alebo tribunálu, ktorý je podľa tohto oddielu príslušný.

Článok 287

Voľba konania

1. Pri podpise, ratifikácii alebo pristúpení k tomuto dohovoru, alebo kedykoľvek potom, si každý štát môže zvoliť písomným vyhlásením jeden alebo viac z týchto prostriedkov riešenia sporov týkajúcich sa výkladu alebo uplatňovania tohto dohovoru:

a) Medzinárodný tribunál pre morské právo zriadený v súlade s prílohou VI;

b) Medzinárodný súdny dvor;

c) Arbitrážny tribunál ustanovený v súlade s prílohou VII;

d) osobitný arbitrážny tribunál ustanovený v súlade s prílohou VIII pre jednu alebo viac kategórií sporov, o ktorých je zmienka v tejto prílohe.

2. Vyhlásenie urobené podľa odseku 1 sa nedotýka povinností zmluvného štátu uznať príslušnosť Komory pre spory týkajúce sa morského dna Medzinárodného tribunálu pre morské právo v rozsahu a spôsobom stanoveným v časti XI oddiel 5 ani nie je touto povinnosťou dotknuté.

3. Predpokladá sa, že zmluvný štát, ktorý je stranou v spore, ktorý nie je zahrnutý v platnom vyhlásení, prijal arbitráž v súlade s prílohou VII.

4. Pokiaľ strany v spore prijali pre riešenie sporu rovnaké konanie, môže byť spor predložený len tomuto konaniu, ak sa strany nedohodli inak.

5. Pokiaľ strany v spore neprijali pre riešenie sporu rovnaké konanie, môže byť spor predložený len arbitráži v súlade s prílohou VII, ak sa strany nedohodli inak.

6. Vyhlásenie urobené podľa odseku 1 zostane v platnosti tri mesiace potom, kedy bolo oznámenie o jeho odvolaní uložené u generálneho tajomníka Organizácie spojených národov.

7. Nové vyhlásenie, oznámenie o odvolaní vyhlásenia alebo uplynutie účinnosti vyhlásenia nijako neovplyvní konanie, ktoré práve prebieha pred súdom alebo tribunálom príslušným podľa tohto článku, pokiaľ sa strany nedohodnú inak.

8. Vyhlásenia a oznámenia uvedené v tomto článku sa ukládajú u generálneho tajomníka OSN, ktorý odovzdá ich kópie zmluvným štátom.

Článok 288 – 310

(...)

Článok 311

Vzťah k iným dohovorom a medzinárodným dohodám

1. Tento dohovor má medzi zmluvnými štátmi prednosť pred Ženevskými dohovormi o morskom práve z 29. apríla 1958.

2. Tento dohovor nemení práva alebo záväzky zmluvných štátov vyplývajúce s iných dohôd, ktoré sú zlučiteľné s týmto dohovorom a ktoré sa nedotýkajú užívania práv alebo plnenia záväzkov inými zmluvnými štátmi podľa tohto dohovoru.

3. Dva alebo viac zmluvných štátov môže uzavierať dohody pozmeňujúce alebo pozastavujúce účinnosť ustanovení tohto dohovoru, uplatniteľných len na vzťahy medzi nimi, za predpokladu, že takéto dohody sa nevzťahujú na ustanovenie, odchýlka od ktorého je nezlučiteľná s účinným vykonávaním predmetu a účelu tohto dohovoru a ďalej za predpokladu, že takéto dohody sa nebudú dotýkať uplatňovania základných zásad v ňom obsiahnutých a že ustanovenia takýchto dohôd sa nedotknú užívania práv druhých štátov alebo plnenia ich záväzkov podľa tohto dohovoru.

(...)

6. Zmluvné štáty súhlasia s tým, že nie je možné robiť žiadne zmeny a doplnky základných zásad týkajúcich sa spoločného dedičstva ľudstva, ako je zakotvené v článku 136, a že sa nestanú stranami žiadnej dohody, ktorá by sa od nich odchyľovala.

Článok 312 – 318

(...)

Článok 319

Depozitár

1. Depozitárom tohto dohovoru a jeho zmien a doplnkom je generálny tajomník OSN.

(...)

Medzinárodné územné režimy: Antarktída

Zmluva o antarktíde²⁹

Vlády Argentíny, Austrálie, Belgicka, Chile, Francúzskej republiky, Japonska, Nového Zélandu, Nórska, Juhoafrickej Únie, Sväzu sovietskych socialistických republík, Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a Spojených štátov amerických,

uvedomujúc si, že je v záujme všetkého ľudstva, aby Antarktída naďalej vždy slúžila výhradne mierovým účelom a nestala sa dejiskom ani predmetom medzinárodných sporov;

uznávajúc podstatný prínos k vedeckému poznaniu na základe medzinárodnej spolupráce vo vedeckom výskume Antarktídy;

presvedčené, že vytvorenie pevného základu pre pokračovanie v tejto spolupráci a pre jej rozvoj na základe slobodného vedeckého bádania v Antarktíde, ako tomu bolo počas Medzinárodného geofyzikálneho roku, zodpovedá záujmom vedy a pokroku všetkého ľudstva;

súč d'alej presvedčené, že zmluva, ktorá zabezpečuje využitie Antarktídy len pre mierové účely, a pokračovanie medzinárodného dorozumenia v Antarktíde, prispeje k uskutočneniu cieľov a zásad Charty Organizácie Spojených národov;

sa dohodli na tomto:

Čl. I

1. Antarktída sa využije len pre mierové účely. Zakazujú sa okrem iného akékoľvek opatrenia vojenského charakteru, ako je vybudovanie vojenských základní a opevnení, konanie vojenských manévrov, ako aj pokusy s akýmikoľvek druhmi zbraní.

2. Táto Zmluva nezabraňuje využiť vojenský personál alebo zariadenie pre vedecké výskumy alebo pre akékoľvek iné mierové účely.

Čl. II

Slobodný vedecký výskum v Antarktíde a spolupráca v tomto smere, ako sa uplatňovali za Medzinárodného geofyzikálneho roku, potvrdávajú v súlade s ustanoveniami tejto Zmluvy.

Čl. III

1. Na podporu medzinárodnej spolupráce vo vedeckých výskumoch v Antarktíde, ako to ustanovuje článok II. tejto Zmluvy, sa zmluvné

strany dohodli, že si budú v najvyššie možnej a prakticky vykonateľnej miere:

a) vymieňať informácie o plánoch vedeckých prác v Antarktíde, aby sa zabezpečila maximálna úspora prostriedkov a efektívnosť práce;

b) vymieňať vedecký personál medzi výpravami a stanicami v Antarktíde;

c) vymieňať údaje a výsledky vedeckých pozorovaní v Antarktíde a zabezpečiť k nim voľný prístup.

2. Pri plnení tohto článku bude sa všemožne podporovať naväzovanie aktívnej spolupráce s tými odbornými organizáciami Organizácie Spojených národov a inými medzinárodnými organizáciami, ktoré majú o Antarktídu záujem z vedeckého alebo technického hľadiska.

Čl. IV

1. Nič, čo je v tejto Zmluve obsiahnuté, sa nebude vykladať ako:

a) zrieknutie sa ktorejkoľvek zo zmluvných strán už predtým vyhlásených práv alebo nárokov na územnú zvrchovanosť v Antarktíde;

b) zrieknutie sa ktorejkoľvek zo zmluvných strán akéhokoľvek podkladu pre nároky na územnú zvrchovanosť v Antarktíde, alebo obmedzenie tohto podkladu, ktorý môže ktorákoľvek zo zmluvných strán získať v dôsledku svojej činnosti alebo činnosti svojich občanov v Antarktíde alebo z iných dôvodov;

c) poškodenie pozícií ktorejkoľvek zo zmluvných strán pokiaľ ide o uznanie alebo neuznanie jej práva či nároku, alebo podkladu pre nároky ktoréhokoľvek iného štátu na územnú zvrchovanosť v Antarktíde.

2. Žiadne akcie alebo činnosť, spadajúce do doby, keď táto Zmluva bude v platnosti, nebudú podkladom pre vyhlásenia, podporovanie či popieranie akýchkoľvek nárokov na územnú zvrchovanosť v Antarktíde a nevytvorí žiadne práva na zvrchovanosť v Antarktíde. Žiadne nové nároky na rozšírenie existujúcich nárokov na územnú zvrchovanosť v Antarktíde sa nebudú uplatňovať dokiaľ táto Zmluva bude v platnosti.

Čl. V

1. Akékoľvek jadrové výbuchy v Antarktíde, ako aj zneškodňovanie rádioaktívneho odpadového materiálu v tejto oblasti sa zakazuje.

2. Ak sa uzavrujú medzinárodné dohody, týkajúce sa využitia jadrovej energie vrátane jadrových výbuchov a zneškodňovania rádioaktívneho odpadového materiálu, na ktorých sa budú podieľať všetky zmluvné strany, predstavitelia ktorých majú právo zúčastniť sa konferencií ustanovených

²⁹ Uverejnená pod číslom 76/1962 Zb.

článkom IX, budú sa v Antarktíde uplatňovať pravidlá určené týmito dohodami.

Čl. VI

Ustanovenia tejto Zmluvy platia pre oblasť na juh od 60. rovnobežky južnej šírky, vrátane plávajúcich ľadovcov, avšak nič, čo je v tejto Zmluve obsiahnuté, nepoškodzuje a nijako sa nedotýka práv ktoréhokoľvek štátu alebo výkonu týchto práv uznávaných medzinárodným právom o širom mori v tejto oblasti.

Čl. VII

1. V záujme dosiahnutia určených cieľov a v záujme rešpektovania ustanovení tejto Zmluvy má každá zo zmluvných strán, ktorých zástupcovia sa môžu zúčastniť konferencií, predpokladaných článkom IX tejto Zmluvy, právo vymenúvať pozorovateľov pre akúkoľvek inšpekciu, predvídanú týmto článkom. Pozorovatelia musia byť občanmi zmluvných strán, ktoré ich vymenúvajú. Mená pozorovateľov sa oznámi každej zo zmluvných strán, ktorá má právo pozorovateľa vymenúvať; obdobná zpráva sa zašle v prípade ukončenia ich funkcie.

2. Každý pozorovateľ, vymenovaný podľa ustanovenia bodu 1 tohto článku má celkom voľný prístup do ktorejkoľvek či do všetkých oblastí Antarktídy, a to v ktoromkoľvek čase.

3. Všetky oblasti Antarktídy, vrátane všetkých staníc a zariadení v týchto oblastiach, a tiež všetky námorné lode a lietadlá na základniach, kde sa vykladá alebo nakladá náklad či personál v Antarktíde, sú v ktoromkoľvek čase prístupné na inšpekciu pozorovateľom vymenovaným podľa ustanovenia bodu 1 tohto článku.

4. Pozorovanie zo vzduchu môže vykonávať v ktoromkoľvek čase a nad ktoroukoľvek či nad všetkými oblasťami Antarktídy každá zo zmluvných strán, ktorá má právo vymenovať pozorovateľov.

5. Každá zo zmluvných strán, až pre ňu nadobudne táto Zmluva platnosť, bude informovať ostatné zmluvné strany a v budúcnosti ich včas upovedomi:

a) o všetkých výpravách do Antarktídy alebo do oblasti Antarktídy, ktoré podnikajú jej lode alebo jej občania, a o všetkých výpravách do Antarktídy, ktoré sú organizované na jej území, alebo sú z jej územia vysielané;

b) o všetkých staniách v Antarktíde jej občanov,

c) o každom vojenskom personále či vybavení, určenom na vysielanie do Antarktídy s prihliadnutím na podmienky určené bodom 2 článku I tejto Zmluvy.

Čl. VIII

1. Pozorovatelia, vymenovaní podľa ustanovenia bodu 1 článku VII a vedecký personál, vymieňaný podľa ustanovenia bodu 1 b) článku III Zmluvy, ako aj personál sprevádzajúci takéto osoby, podliehajú v záujme uľahčenia výkonu ich funkcií vyplývajúcich z tejto Zmluvy a bez toho, že by sa dotkli príslušnej pozície každej zmluvnej strany v otázke jurisdikcie nad všetkými ostatnými osobami v Antarktíde, výlučne jurisdikcii zmluvnej strany, ktorej sú občanmi, a to pokiaľ ide o všetky činy či nedopatrenia, ku ktorým dôjde za ich pobytu v Antarktíde, za účelom výkonu ich funkcií.

2. Zainteresované zmluvné strany, bez toho, že by sa dotklo ustanovenie bodu 1 tohto článku a pred podniknutím opatrení podľa ustanovenia bodu 1 e) článku IX, sa musia bez meškania, ak dôjde k akémukoľvek sporu v otázke jurisdikcie v Antarktíde, ihneď vzájomne konzultovať, aby sa dospelo ku vzájomne prijateľnému riešeniu.

Čl. IX

1. Zástupcovia zmluvných strán uvedených v preambuli tejto Zmluvy sa zídu v Canbere najneskoršie dva mesiace po nadobudnutí platnosti tejto Zmluvy, a v budúcnosti sa budú schádzať v termínoch a na miestach, ktoré si určia v záujme výmeny informácií, vzájomných konzultácií o otázkach Antarktídy, ktoré predstavujú všeobecný záujem a tiež v záujme rozpracovania, preskúmania a odporúčania opatrení svojim vládam, ktoré by prispeli k uskutočneniu zásad a cieľov tejto Zmluvy, vrátane opatrení o:

a) využití Antarktídy iba pre mierové účely;

b) podpore vedeckého bádania v Antarktíde;

c) podpore medzinárodnej vedeckej spolupráce v Antarktíde;

d) podpore na uskutočnenie práv inšpekcie, ustanovených v článku VII tejto Zmluvy;

e) otázkach, týkajúcich sa výkonu jurisdikcie v Antarktíde;

f) ochrane a uchovaní živých zdrojov v Antarktíde.

2. Každá zmluvná strana, ktorá sa stane stranou Zmluvy prístupom podľa ustanovenia článku XIII, bude mať právo vymenovať svojich zástupcov, aby sa zúčastnili konferencií uvedených v bode 1 tohto článku, a to po dobu, kedy táto zmluvná strana prejavuje svoj záujem o Antarktídu tým, že tam vyvíja podstatnú vedeckú a výskumnú činnosť, ako je vybudovanie vedeckej stanice alebo vyslanie vedeckej expedície.

3. Zprávy pozorovateľov, uvedených v článku VII tejto Zmluvy, budú zasielané zástupcom zmluvných strán, ktoré sa zúčastnia konferencií uvedených v bode 1 tohto článku.

4. Opatrenia, uvedené v bode 1 tohto článku, nadobudnú platnosť po schválení všetkými zmluvnými stranami, ktorých zástupcovia majú právo zúčastniť sa konferencií zvolaných na

prejednanie týchto opatrení.

5. Niektoré práva, alebo všetky práva určené touto Zmluvou, môžu sa uplatňovať akonáhle Zmluva nadobudne platnosť, a to bez ohľadu na to, či niektoré opatrenia, prispievajúce k výkonu týchto práv, boli či neboli navrhnuté, prejednané alebo schválené, ako to

predpokladá tento článok.

Čl. X

Každá zo zmluvných strán sa zaväzuje, že vyvinie náležité úsilie, v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov, aby sa v Antarktíde nevykonávala žiadna činnosť odporujúca zásadám alebo cieľom tejto Zmluvy.

Čl. XI

1. Ak vznikne nejaký spor medzi dvoma alebo viacerými zmluvnými stranami o výklad alebo vykonávanie tejto Zmluvy, budú sa tieto zmluvné strany navzájom konzultovať, aby spor vyriešili jednaním, vyšetrením, sprostredkovaním, zmierovacím, rozhodcovským, súdnym konaním alebo inými pokojnými prostriedkami, ktoré si samy zvolia.

2. Každý takýto spor, ktorý sa nevyrieši uvedeným spôsobom, predloží sa so súhlasom všetkých strán zúčastnených na tomto spore, Medzinárodnému súdu. Avšak, ak sa dohoda nedosiahne o predložení sporu Medzinárodnému súdu, zúčastnené strany nie sú pozbavené povinnosti i naďalej usilovať sa o jeho vyriešenie najrôznejšími pokojnými prostriedkami, uvedenými v bode 1 tohto

článku.

Čl. XII

1. a) Táto Zmluva sa môže zmeniť alebo doplniť v ktoromkoľvek čase po dohode všetkých zmluvných strán, ktorých zástupcovia majú právo zúčastniť sa konferencií predvídaných článkom IX. Každá takáto zmena alebo doplnok nadobudne platnosť, až vláda, u ktorej je Zmluva uložená, dostane od všetkých týchto zmluvných strán zprávu o ich ratifikácii.

b) Táto zmena alebo doplnok nadobudne potom platnosť, pre ktorúkoľvek inú zmluvnú stranu, až od nej vláda, u ktorej je Zmluva uložená, dostane zprávu o ich ratifikácii. Ktorákoľvek táto zmluvná strana, ktorá nepodá zprávu o ratifikácii do dvoch rokov po vstupe zmeny alebo doplnku v platnosť podľa ustanovenia bodu 1 a) tohto článku, bude sa odo dňa uplynutia tejto lehoty považovať za odstúpivšiu od Zmluvy.

2. a) Ak po uplynutí tridsiatich rokov od nadobudnutia platnosti tejto Zmluvy niektorá zo zmluvných strán, ktorej zástupcovia majú právo zúčastniť sa konferencií predvídaných v článku IX, požiadala vládu, u ktorej je Zmluva uložená, zvolá sa tak rýchlo, ako to len prakticky bude možné, konferencia všetkých zmluvných strán, ktorá bude rokovať o tom, ako sa Zmluva vykonáva.

b) Akákoľvek zmena alebo doplnok tejto Zmluvy, schválenej na uvedenej konferencii väčšinou zmluvných strán na nej zastúpených, vrátane väčšiny tých strán, ktorých predstavitelia majú právo zúčastniť sa konferencií predvídaných v článku IX, oznámi vláda, u ktorej je Zmluva uložená, všetkým zmluvným stranám bez meškania po skončení konferencie a nadobudne platnosť podľa ustanovení bodu 1 tohto článku.

c) Ak ktorákoľvek táto zmena alebo doplnok nenadobudne platnosť podľa ustanovenia bodu 1 a) tohto článku do dvoch rokov odo dňa, keď o nich boli informované všetky zmluvné strany, môže ktorákoľvek zo zmluvných strán kedykoľvek po uplynutí tejto lehoty upovedomiť vládu, u ktorej je Zmluva uložená, o svojom odstúpení od Zmluvy; toto odstúpenie od Zmluvy nadobudne platnosť po uplynutí dvoch rokov odo dňa, keď bola o ňom upovedomená vláda, u ktorej je Zmluva uložená.

Čl. XIII

1. Táto Zmluva podlieha ratifikácii štátov, ktoré ju podpísali. Bude otvorená na prístupenie každému štátu, ktorý je členom Organizácie Spojených národov alebo ktorémukoľvek inému štátu, ktorý môže byť so súhlasom všetkých zmluvných strán, ktorých zástupcovia majú právo zúčastniť sa konferencií predvídaných v článku IX tejto Zmluvy, pozvaný, aby pristúpil k Zmluve.

2. Každý štát túto Zmluvu ratifikuje alebo k nej pristupuje v súlade so svojimi ústavnými predpismi.

3. Ratifikačné listiny a listiny o prístupe budú uložené u vlády Spojených štátov amerických, ktorá je depozitárom.

4. Vláda, u ktorej je Zmluva uložená, upovedomí všetky štáty, ktoré Zmluvu podpísali a pristúpili k nej, o dátume uloženia každej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, ako aj o dátume vstupu Zmluvy v platnosť a ktorejkoľvek zmene alebo doplnení.

5. Až všetky štáty, ktoré Zmluvu podpísali, uložia ratifikačné listiny, nadobudne táto Zmluva platnosť pre tieto štáty a pre štáty, ktoré uložili listiny o prístupe. V budúcnosti nadobudne Zmluva platnosť pre každý štát, ktorý k nej pristúpi, po uložení jeho listiny o prístupe.

6. Táto Zmluva bude zaregistrovaná vládou, u ktorej je uložená, podľa ustanovenia článku 102 Charty Organizácie Spojených národov.

Čl. XIV

Táto Zmluva napísaná v anglickom, francúzskom, ruskom a španielskom jazyku, pri čom každé znenie má rovnakú platnosť, bude uložená v archíve vlády Spojených štátov amerických, ktorá zašle overené odpisy Zmluvy vládam štátov, ktoré ju podpísali alebo k nej pristúpili.

Na dôkaz toho poverení zástupcovia, riadne na to splnomocnení, podpísali túto Zmluvu.

Dané vo Washingtone 1. decembra 1959.

Medzinárodné územné režimy: Kozmické právo

Zmluva o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies³⁰

Zmluvné štáty

inšpirované veľkými možnosťami, ktoré sa pred ľudstvom otvorili tým, že človek vstúpil do kozmického priestoru,

uznávajúc spoločný záujem celého ľudstva na pokroku vo výskume a využívaní kozmického priestoru pre mierové účely,

presvedčené o tom, že výskum a využívanie kozmického priestoru majú sa vykonávať pre blaho všetkých národov bez ohľadu na stupeň ich hospodárskeho alebo vedeckého rozvoja,

prajúc si prispieť k širokej medzinárodnej spolupráci, pokiaľ ide o vedecké a právne aspekty výskumu a využívania kozmického priestoru pre mierové účely,

presvedčené o tom, že táto spolupráca prispeje k rozvoju vzájomného porozumenia a k upevneniu priateľských vzťahov medzi štátmi a národmi,

pripomínajúc rezolúciu 1962 (XVIII) nazývanú "Deklarácia právnych zásad činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru", ktorú jednomyseľne prijalo Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov 13. decembra 1963,

pripomínajúc rezolúciu 1884 (XVIII) vyzývajúcu štáty, aby sa zdržali umiestňovania akýchkoľvek objektov nesúcich jadrové zbrane alebo akékoľvek iné druhy zbraní hromadného ničenia na obežnú dráhu okolo Zeme alebo zavádzania takýchto zbraní na nebeské telesá, ktorú jednomyseľne prijalo Valné zhromaždenie Organizácie Spojených

národov 17. októbra 1963, s prihliadnutím na rezolúciu Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov 110 (II) z 3. novembra 1947, ktorá odsúdila propagandu, ktorej je cieľom alebo ktorá by mohla vyvolať alebo podporiť hrozbu mieru, porušenie mieru alebo útočný čin, a majú za to, že uvedená rezolúcia platí i pre kozmický priestor,

presvedčené o tom, že zmluva o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies ďalej rozvinie ciele a zásady Charty Organizácie Spojených národov,

dohodli sa na tomto:

Článok I

Výskum a využívanie kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies sa vykonávajú pre blaho a v záujme všetkých krajín bez ohľadu na stupeň ich hospodárskeho a vedeckého rozvoja a patria celému ľudstvu. Kozmický priestor vrátane Mesiaca a iných nebeských telies je voľný pre výskum a využívanie všetkými štátmi bez akejkoľvek diskriminácie, na základe rovnosti a podľa medzinárodného práva a všetky oblasti nebeských telies sú voľne prístupné. V kozmickom priestore vrátane Mesiaca a iných nebeských telies musí byť sloboda vedeckého bádania a štáty uľahčujú a napomáhajú medzinárodnú spoluprácu pri takomto bádani.

Článok II

Kozmický priestor vrátane Mesiaca a iných nebeských telies si jednotlivé štáty nemôžu privlastniť vyhlásením suverenity, užívaním, okupáciou alebo akýmkoľvek iným spôsobom.

Článok III

Zmluvné štáty vykonávajú činnosť pri výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies podľa medzinárodného práva vrátane Charty Organizácie Spojených národov v záujme zachovania medzinárodného mieru a bezpečnosti a rozvoja medzinárodnej spolupráce a porozumenia.

Článok IV

Zmluvné štáty sa zaväzujú neumiestňovať na obežnú dráhu okolo Zeme nijaké objekty nesúce jadrové zbrane alebo akékoľvek iné druhy zbraní hromadného ničenia, nezavádzať tieto zbrane na nebeské telesá a nerozmiestňovať tieto zbrane akýmkoľvek iným spôsobom v kozmickom priestore. Mesiac a iné nebeské telesá využívajú všetky zmluvné štáty výhradne pre mierové účely. Na nebeských telesách sa zakazuje budovanie vojenských základní, zariadení a opevnení, skúšky akýchkoľvek zbraní a vykonávanie vojenských manévrov. Využívať vojenské osoby pre vedecký

³⁰ Uverejnená pod číslom 12/1968 Zb.

výskum a pre akékoľvek iné mierové účely nie je zakázané. Používať akýkoľvek výstroj alebo akékoľvek zariadenie nevyhnutné pre mierový výskum Mesiaca a iných nebeských telies nie je taktiež zakázané.

Článok V

Zmluvné štáty považujú kozmonautov za vyslancov ľudstva v kozmickom priestore a poskytnú im všemožnú pomoc v prípade nehody, tiesne alebo núdzového pristátia na území iného zmluvného štátu alebo na širom mori. Ak kozmonauti pristanú týmto spôsobom, dopraví sa bezpečne a rýchlo do štátu, v registri ktorého je kozmické plavidlo zapísané. Pri vykonávaní činnosti v kozmickom priestore a na nebeských telesách poskytujú kozmonauti jedného zmluvného štátu všemožnú pomoc kozmonautom ostatných zmluvných štátov. Zmluvné štáty okamžite informujú ostatné zmluvné štáty alebo generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov o akýchkoľvek javoch, ktoré zistia v kozmickom priestore vrátane Mesiaca a iných nebeských telies a ktoré by mohli byť nebezpečné pre život alebo zdravie kozmonautov.

Článok VI

Zmluvné štáty majú medzinárodnú zodpovednosť za národnú činnosť v kozmickom priestore vrátane Mesiaca a iných nebeských telies, či už túto činnosť vykonáva vládna organizácia alebo nevládna inštitúcia, a za to, že národná činnosť sa vykonáva v súlade s ustanoveniami obsiahnutými v tejto zmluve. Činnosť nevládnymi inštitúciami v kozmickom priestore vrátane Mesiaca a iných nebeských telies povoľuje a trvale kontroluje príslušný zmluvný štát. Ak činnosť v kozmickom priestore vrátane Mesiaca a iných nebeských telies vykonáva medzinárodná organizácia, má zodpovednosť za dodržiavanie tejto zmluvy tak medzinárodná organizácia, ako aj zmluvné štáty, ktoré sú členmi tejto organizácie.

Článok VII

Každý zmluvný štát, ktorý vypúšťa alebo obstaráva vypúšťanie objektov do kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies, a každý zmluvný štát, z územia alebo zariadenia ktorého sa objekt vypúšťa, je medzinárodne zodpovedný za škody spôsobené týmito objektami alebo ich súčasťami inej zmluvnej strane alebo jej fyzickým či právnickým osobám na Zemi, vo vzdušnom priestore alebo v kozmickom priestore vrátane Mesiaca a iných nebeských telies.

Článok VIII

Zmluvný štát, v registri ktorého je objekt vypustený do kozmického priestoru zapísaný, si zachováva jurisdikciu a kontrolu nad týmto objektom a nad jeho celou posádkou po čas, keď sa nachádza v kozmickom priestore alebo na nebeskom telese.

Vlastníctvo objektov a ich súčastí vypustených do kozmického priestoru vrátane objektov, ktoré pristáli alebo boli skonštruované na nebeskom telese, nie je dotknuté ich pobytom v kozmickom priestore alebo na nebeskom telese alebo ich návratom na Zem. Tieto objekty alebo súčasti nájdené za hranicami zmluvného štátu, v registri ktorého sú zapísané, budú vrátené tomuto zmluvnému štátu, ktorý však predtým na požiadanie poskytne identifikačné údaje.

Článok IX

Pri výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies sa zmluvné štáty spravujú zásadou spolupráce a vzájomnej pomoci a vykonávajú svoju všetku činnosť v kozmickom priestore vrátane Mesiaca a iných nebeských telies s náležitým ohľadom na obdobné záujmy všetkých ostatných zmluvných štátov. Zmluvné štáty vykonávajú štúdium kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies a ich výskum tak, aby predišli ich škodlivému zamorovaniu a taktiež nežiadúcim zmenám v okolí Zeme, ktoré by mohli nastať prenesením mimozemskej hmoty, a pokiaľ je to nevyhnutné, robia proti tomu príslušné opatrenia. Ak zmluvný štát má dôvodné obavy, že činnosť alebo pokus, ktoré pripravuje alebo ktoré pripravujú jeho štátni príslušníci v kozmickom priestore vrátane Mesiaca a iných nebeských telies, by mohli škodlivo pôsobiť na činnosť ostatných zmluvných štátov pri mierovom výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies, vykoná pred začatím akejkoľvek takejto činnosti alebo pokusu potrebné medzinárodné konzultácie. Zmluvný štát, ktorý má dôvodné obavy, že činnosť alebo pokus, ktoré pripravuje iný zmluvný štát v kozmickom priestore vrátane Mesiaca a iných nebeských telies, by mohli škodlivo pôsobiť na činnosť pri mierovom výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies, môže požadovať konzultácie o takejto činnosti alebo pokuse.

Článok X

Na podporu medzinárodnej spolupráce pri výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies v súlade s cieľmi tejto Zmluvy budú zmluvné štáty posudzovať na základe rovnosti všetky žiadosti iných zmluvných štátov o poskytnutie možnosti pozorovať let kozmických objektov vypustených týmito štátmi. Povaha takejto možnosti pozorovania a podmienky, za ktorých sa môže táto možnosť poskytnúť, bude určená na základe dohody medzi príslušnými štátmi.

Článok XI

Na podporu medzinárodnej spolupráce pri mierovom výskume a využívaní kozmického priestoru súhlasia zmluvné štáty vykonávajúce

činnosť v kozmickom priestore vrátane Mesiaca a iných nebeských telies s tým, že budú informovať generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, ako aj verejnosť a medzinárodnú vedeckú pospolitosť v čo najkratšej uskutočniteľnej a praktickej miere o povahe, vykonávaní, mieste a výsledkoch tejto činnosti. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov bude prijaté informácie okamžite a účinne rozširovať.

Článok XII

Všetky stanice, zariadenia, výstroj a kozmické plavidlá na Mesiaci a iných nebeských telesách sú voľne prístupné predstaviteľom iných zmluvných strán na základe vzájomnosti. Títo predstavitelia vopred v rozumnej lehote oznámia plánovanú návštevu, aby sa mohli vykonať potrebné konzultácie a urobiť maximálne opatrenia na zaistenie bezpečnosti a na to, aby sa nenarušila normálna činnosť zariadenia, ktoré sa má navštíviť.

Článok XIII

Ustanovenia tejto Zmluvy sa vzťahujú na činnosť zmluvných štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies, či už túto činnosť vykonáva zmluvný štát jednotlivito alebo spoločne s inými zmluvnými štátmi vrátane prípadov, v ktorých sa táto činnosť vykonáva v rámci medzinárodných vládnych organizácií. Všetky praktické otázky vznikajúce v súvislosti s činnosťou vykonávanou medzinárodnými vládnyimi organizáciami pri výskume a využívaní kozmického priestoru vrátane Mesiaca a iných nebeských telies riešia zmluvné štáty buď s príslušnou medzinárodnou organizáciou, alebo s jedným či viacerými štátmi, ktoré sú členmi tejto medzinárodnej organizácie a stranami tejto Zmluvy.

Článok XIV

1. Táto Zmluva je otvorená na podpis všetkým štátom. Každý štát, ktorý nepodpíše túto Zmluvu predtým než podľa odseku 3 tohto článku nadobudne platnosť, môže k nej kedykoľvek pristúpiť.
2. Táto Zmluva podlieha ratifikácii signatárskych štátov. Ratifikačné listiny a listiny o prístupe budú uložené u vlád Sväzu sovietskych socialistických republík, Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a Spojených štátov amerických, ktoré sú tak ustanovené ako depozitárne vlády.
3. Táto Zmluva vstúpi v platnosť po uložení ratifikačných listín piatimi vládami vrátane vlád ustanovených touto Zmluvou ako depozitárne vlády.
4. Pre štáty, ktorých ratifikačné listiny alebo listiny o prístupe budú uložené až po tom, čo táto Zmluva vstúpi v platnosť, bude Zmluva platiť odo dňa uloženia ratifikačných listín alebo listín o prístupe.

5. Depozitárne vlády budú ihneď informovať všetky signatárske a pristúpivšie štáty o dátume každého podpisu, dátume uloženia každej ratifikačnej listiny a listiny o prístupe k tejto Zmluve, o dátume vstupu tejto Zmluvy v platnosť a o iných oznámeniach.

6. Depozitárne vlády budú túto Zmluvu registrovať podľa článku 102 Charty Organizácie Spojených národov.

Článok XV

Každý zmluvný štát môže navrhovať zmeny tejto Zmluvy. Zmeny nadobudnú platnosť pre každý zmluvný štát, ktorý ich prijme, od okamihu, keď ich prijme väčšina zmluvných štátov, a po tom pre každý ďalší zmluvný štát odo dňa, keď ich prijme.

Článok XVI

Každý zmluvný štát môže písomne oznámiť depozitárnym vládam výpoveď zmluvy rok po tom, keď vstúpi v platnosť. Táto výpoveď nadobudne platnosť o rok od dátumu prijatia písomného oznámenia.

Článok XVII

Táto Zmluva, ktorej ruský, čínsky, anglický, francúzsky a španielsky text sú autentické, bude uložená v archíve depozitárnych vlád. Depozitárne vlády odovzdajú náležite overené kópie tejto Zmluvy vládam signatárskych a pristúpivších štátov.

Na dôkaz toho podpísaní, patrične na to oprávnení, túto Zmluvu podpísali.

Dané v troch vyhotoveniach v Moskve, Londýne a Washingtone dvadsiateho siedmeho januára tisíc deväťsto šesťdesiatšedem.

Dohovor o registrácii objektov vypustených do kozmického priestoru³¹

Štáty, ktoré sú stranami tohto Dohovoru,

uznávajúc spoločný záujem celého ľudstva na pokroku vo výskume a využívaní kozmického priestoru na mierové účely,

pripomínajúc, že Zmluva o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru včítane Mesiaca a iných nebeských telies potvrdzuje, že štáty majú zodpovednosť za svoju národnú činnosť v kozmickom priestore, a odvoláva sa na štát, v registri ktorého je objekt vypustený do kozmického priestoru zapísaný,

pripomínajúc tiež, že Dohoda o pomoci kozmonautom, ich návrate a o vrátení objektov vypustených do kozmického priestoru ustanovuje,

³¹ Uverejnené v Zbierke zákonov č. 30/1978

že vypúšťajúce orgány poskytnú na požiadanie identifikačné údaje predtým, než sa im vráti objekt, ktorý vypustili do kozmického priestoru a ktorý sa našiel za územnými hranicami ich právomoci,

pripomínajúc ďalej, že Dohovor o medzinárodnej zodpovednosti za škody spôsobené kozmickými objektmi ustanovuje medzinárodné pravidlá a postupy týkajúce sa zodpovednosti vypúšťajúcich štátov za škody spôsobené ich kozmickými objektmi,

požadujúc v súlade so Zmluvou o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru včítane Mesiaca a iných nebeských telies prijať ustanovenie o národnej registrácii kozmických objektov vypustených do kozmického priestoru vypúšťajúcimi štátmi,

požadujúc ďalej, aby generálny tajomník Organizácie Spojených národov založil a viedol na povinnom základe ústredný register objektov vypustených do kozmického priestoru,

požadujúc tiež, aby sa zmluvným štátom poskytli ďalšie prostriedky a postupy, ktoré im pomôžu identifikovať kozmické objekty,

veriac, že povinný systém registrácie objektov vypustených do kozmického priestoru môže pomôcť ich identifikácii a prispieť k používaniu a rozvoju medzinárodného práva upravujúceho výskum a využívanie kozmického priestoru,

dohodli sa takto:

Článok I

Na účely tohto Dohovoru:

a) výraz "vypúšťajúci štát" znamená:

1) štát, ktorý vypúšťa alebo obstaráva vypustenie kozmického objektu;

2) štát, z územia či zariadenia ktorého je kozmický objekt vypustený;

b) výraz "kozmickej objekt" zahŕňa súčasti kozmického objektu, ako aj dopravný prostriedok kozmického objektu a jeho časti;

c) výraz "štát registrácie" znamená vypúšťajúci štát, v registri ktorého je kozmický objekt zapísaný podľa článku II.

Článok II

1. Len čo sa kozmický objekt vypustí na obežnú dráhu okolo Zeme alebo mimo nej, zaregistruje vypúšťajúci štát kozmický objekt tak, že ho zapíše do príslušného registra, ktorý bude viesť na ten účel. Každý vypúšťajúci štát informuje generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov o založení takéhoto registra.

2. Pokiaľ sa na vypustení kozmického objektu podieľajú dva alebo viaceré štáty, rozhodnú spoločne o tom, ktorý z nich objekt podľa odseku 1

tohto článku zaregistruje. Vezmú pritom do úvahy ustanovenie článku VIII Zmluvy o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru včítane Mesiaca a iných nebeských telies bez toho však, že by tým prejedlikovali príslušné dohody o jurisdikcii a kontrole kozmického objektu a jeho posádky uzavreté alebo chystané medzi vypúšťajúcimi štátmi.

3. O obsahu každého registra a o podmienkach, za ktorých sa bude viesť, rozhodne štát registrácie sám.

Článok III

1. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov bude viesť Register, do ktorého sa budú zapisovať údaje poskytnuté podľa článku IV.

2. Všetky údaje zapísané v Registri budú úplne a voľne prístupné.

Článok IV

1. Každý štát registrácie poskytne generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov, len čo to bude možné, tieto údaje o každom kozmickom objekte, ktorý bol zapísaný do jeho registra:

- a) meno vypúšťajúceho štátu alebo štátov;
- b) vhodný poznávací znak kozmického objektu alebo jeho registračné číslo;
- c) dátum a územie alebo miesto vypustenia;
- d) základné údaje o obežnej dráhe včítane:
  - 1) času obehu,
  - 2) sklonu dráhy,
  - 3) apogea,
  - 4) perigea;
- e) všeobecná funkcia kozmického objektu.

2. Štát registrácie môže z času na čas poskytnúť generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov ďalšie informácie o kozmických objektoch zapísaných v jeho registri.

3. Štát registrácie oboznámi generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov v čo najväčšom rozsahu, len čo to bude možné, o kozmických objektoch, o ktorých prv podal informácie a ktoré boli, ale už nie sú na obežnej dráhe okolo Zeme.

Článok V

Ak má kozmický objekt vypustený na obežnú dráhu okolo Zeme alebo za ňu poznávací znak alebo registračné číslo podľa článku IV ods. 1b) alebo oboje, oboznámi štát registrácie generálneho tajomníka o tejto skutočnosti, až bude podávať informácie o tomto kozmickom objekte podľa článku IV. V takom prípade zapíše generálny tajomník Organizácie Spojených národov toto oznámenie do Registra.

Článok VI

V prípade, že použitie ustanovení tohto Dohovoru neumožní zmluvnému štátu identifikovať kozmický objekt, ktorý jemu alebo ktorejkoľvek z jeho fyzických alebo právnických osôb spôsobil škodu alebo ktorý vyvoláva nebezpečenstvo alebo môže spôsobiť škodu, vyhovejú ostatné zmluvné štáty, najmä štáty, ktoré majú kozmické monitorovacie a sledovacie zariadenia, v čo najväčšom rozsahu priamej žiadosti tohto zmluvného štátu alebo žiadosti podanej v jeho mene prostredníctvom generálneho tajomníka o pomoc pri identifikácii kozmického objektu za spravodlivých a rozumných podmienok. Zmluvný štát, ktorý požiadá o takú pomoc, odovzdá v čo najväčšom rozsahu informácie o čase, povahe a okolnostiach udalosti, ktorá ho viedla podať žiadosť. Podmienky a podrobnosti, za ktorých sa taká pomoc poskytne, dohodnú strany, ktorých sa to týka.

Článok VII

1. Odkazy na štáty obsiahnuté v tomto Dohovore okrem článkov VII až XII sa vzťahujú na každú medzinárodnú medzivládnu organizáciu, ktorá vykonáva kozmickú činnosť, ak organizácia vyhlási, že prijíma práva a záväzky predvídané v tomto Dohovore, a ak väčšina členských štátov tejto organizácie je stranami tohto Dohovoru a Zmluvy o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru včítane Mesiaca a iných nebeských telies.

2. Členské štáty každej takej organizácie, pokiaľ sú stranami tohto Dohovoru, urobia všetky vhodné kroky pre to, aby sa zabezpečilo, že organizácia urobí vyhlásenie podľa predchádzajúceho odseku.

Článok VIII

1. Tento Dohovor je otvorený na podpis všetkým štátom v sídle Organizácie Spojených národov v New Yorku. Každý štát, ktorý nepodpíše tento Dohovor prv, než podľa odseku 3 tohto článku nadobudne platnosť, môže k nemu kedykoľvek pristúpiť.

2. Tento Dohovor podlieha ratifikácii signatárnych štátov. Ratifikačné listiny a listiny o prístupe budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

3. Tento Dohovor nadobudne platnosť medzi štátmi, ktoré uložili ratifikačné listiny, po uložení piatej ratifikačnej listiny u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

4. Pre štáty, ktorých ratifikačné listiny alebo listiny o prístupe budú uložené až po tom, čo tento Dohovor nadobudne platnosť, bude platiť odo dňa uloženia ich ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

5. Generálny tajomník bude ihneď informovať všetky signatárne a pristúpivšie štáty o dátume

každého podpisu, dátume uloženia každej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe k tomuto Dohovoru, o dátume nadobudnutia jeho platnosti a o iných oznámeniach.

Článok IX

Každý štát, ktorý je stranou tohto Dohovoru, môže navrhnúť zmeny tohto Dohovoru. Zmeny nadobudnú platnosť pre každý zmluvný štát, ktorý tieto zmeny prijme, od okamihu, keď ich prijme väčšina zmluvných štátov, a potom pre každý ďalší zmluvný štát odo dňa, keď ich prijme.

Článok X

Desať rokov po tom, čo tento Dohovor nadobudne platnosť, sa otázka revízie tohto Dohovoru zaradi do dočasného programu rokovania Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, aby sa posúdilo vo svetle doterajšieho vykonávania tohto Dohovoru, či vyžaduje revíziu. Ale kedykoľvek po tom, čo Dohovor bude platiť päť rokov, sa na žiadosť jednej tretiny štátov, ktoré budú stranami tohto Dohovoru, a so súhlasom väčšiny zmluvných štátov zvolá konferencia zmluvných štátov na revíziu tohto Dohovoru. Táto revízia vezme do úvahy vývoj príslušnej techniky včítane identifikácie kozmických objektov.

Článok XI

Každý štát, ktorý je stranou tohto Dohovoru, môže písomne oznámiť generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov svoju výpoveď Dohovoru rok po tom, čo nadobudne platnosť. Táto výpoveď nadobudne platnosť rok po prijatí tohto oznámenia.

Článok XII

Tento Dohovor, ktorého anglické, arabské, čínske, francúzske, ruské a španielske znenia sú rovnako autentické, sa uloží u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, ktorý odovzdá náležité overené kópie všetkým signatárom a pristúpivším štátom.

Na dôkaz toho podpísaní po náležitom splnomocnení svojimi vládami podpísali tento Dohovor, otvorený na podpis v New Yorku 14. januára 1975.

Dohoda o pomoci kozmonautom a ich návrate a o vrátení predmetov vypustených do kozmického priestoru³²

Zmluvné strany,

pripomínajúc si veľký význam Zmluvy o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní

³² Uverejnené v Zbierke zákonov č. 35/1970

kozmickeho priestoru včítane Mesiaca a iných nebeských telies, ktorá požaduje poskytovať všemožnú pomoc kozmonautom v prípade nehody, tiesne alebo núdzového pristátia, rýchly a bezpečný návrat kozmonautov a vrátenie objektov vypustených do kozmickeho priestoru,

chtiac rozvinúť tieto záväzky a dať im ďalší konkrétnejší výraz,

prajúc si podporovať medzinárodnú spoluprácu pri mierovom výskume a využívaní kozmickeho priestoru,

vedené citmi ľudskosti,

dohodli sa na tomto:

Článok 1

Každá zmluvná strana, ktorá dostane informácie alebo objaví, že posádka kozmickej lode utrpela nehodu alebo sa nachádza v tiesni alebo vykonala núdzové či nezamýšľané pristátie na území, ktoré podlieha jej právomoci, alebo na voľnom mori či ktoromkoľvek inom mieste, ktoré nespadá pod právomoc žiadneho štátu, okamžite

a) upovedomí o tom vypúšťajúce orgány alebo, ak ich nemôže zistiť a ihneď s nimi naviazať spojenie, bez meškania to verejne oznámi všetkými vhodnými komunikačnými prostriedkami, ktoré má k dispozícii, a

b) upovedomí generálneho tajomníka Organizácie spojených národov, ktorý má informáciu bez odkladu rozšíriť všetkými vhodnými komunikačnými prostriedkami, ktoré má k dispozícii.

Článok 2

Ak posádka kozmickej lode pristane v dôsledku nehody, tiesne, núdzového alebo nezamýšľaného pristátia na území pod právomocou zmluvnej strany, vykoná táto strana ihneď všetky možné opatrenia na jej záchranu a poskytne jej všetku potrebnú pomoc. Bude informovať vypúšťajúce orgány, tak isto generálneho tajomníka Organizácie spojených národov o opatreniach, ktoré vykonáva, a o ich postupe. Ak pomoc vypúšťajúcich orgánov by mohla prispieť k dosiahnutiu rýchlej záchranu alebo by podstatne prispela k účinnosti pátracích a záchranných operácií, budú vypúšťajúce orgány spolupracovať so zmluvnou stranou, aby sa dosiahlo účinné vykonávanie pátracích a záchranných operácií. Tieto operácie bude riadiť a kontrolovať zmluvná strana, ktorá bude konať za tesných a stálych konzultácií s vypúšťajúcimi orgánmi.

Článok 3

Ak dôjdu informácie alebo sa objaví, že posádka kozmickej lode zostúpila na voľné more alebo na iné miesto, ktoré nespadá pod právomoc žiadneho

štátu, poskytnú v prípade potreby tie zmluvné strany, ktoré to môžu urobiť, pomoc pri pátracích a záchranných operáciách pre túto posádku, aby zabezpečili jej urýchlenú záchranu. Budú informovať vypúšťajúce orgány a generálneho tajomníka Organizácie spojených národov o opatreniach, ktoré vykonávajú, a o ich postupe.

Článok 4

Ak posádka kozmickej lode pristane v dôsledku nehody, tiesne, núdzového alebo nezamýšľaného pristátia na území, ktoré spadá pod právomoc niektorej zmluvnej strany, alebo ak bola nájdená na voľnom mori alebo inom mieste, ktoré nepatrí pod právomoc žiadneho štátu, bude bezpečne a bez meškania vrátená zástupcom vypúšťajúcich orgánov.

Článok 5

1. Každá zmluvná strana, ktorá dostane informácie alebo objaví, že kozmický objekt alebo jeho súčasti sa vrátili na Zem na územie pod jej právomoc alebo na voľné more, alebo ktorékoľvek iné miesto, ktoré nepatrí pod právomoc žiadneho štátu, upovedomí o tom vypúšťajúce orgány a generálneho tajomníka Organizácie spojených národov.

2. Každá zmluvná strana, vykonávajúca právomoc nad územím, na ktorom bol objavený kozmický objekt alebo jeho súčasti, vykoná na žiadosť vypúšťajúcich orgánov a s ich pomocou, ak sa o ňu požiada, také opatrenia, ktoré uzná za vykonateľné na záchranu objektu alebo jeho súčastí.

3. Objekty vypustené do kozmickeho priestoru alebo ich súčasti, ktoré budú objavené mimo hraníc územia vypúšťajúcich orgánov, budú na ich žiadosť vrátené alebo uchované k dispozícii zástupcom vypúšťajúcich orgánov, ktoré poskytnú, rovnako na žiadosť, identifikačné údaje pred ich vrátením.

4. Bez ohľadu na odseky 2 a 3 tohto článku zmluvná strana, ktorá má dôvodné obavy, že kozmický objekt alebo jeho súčasti objavené na území spadajúcom pod jej právomoc alebo ňou zachránené kdekoľvek inde, sú nebezpečného alebo škodlivého charakteru, môže o tom upovedomiť vypúšťajúce orgány, ktoré bez meškania vykonajú pod vedením a kontrolou uvedenej zmluvnej strany účinné opatrenia na odstránenie možného nebezpečenstva alebo škody.

5. Výdavky vzniknuté pri plnení záväzkov zachrániť a vrátiť kozmický objekt alebo jeho súčasti podľa odsekov 2 a 3 tohto článku ponese vypúšťajúce orgány.

Článok 6

Na účely tejto dohody výraz "vypúšťajúce orgány" sa vzťahuje na štát zodpovedný za vypustenie alebo, keď je za vypustenie zodpovedná medzinárodná vládna organizácia, na túto

organizáciu, ak táto organizácia vydá vyhlásenie o svojom prijatí práv a povinností ustanovených touto Dohodou a väčšina členských štátov tejto organizácie sú zmluvnými stranami tejto Dohody a Zmluvy o zásadách činnosti štátov pri výskume a využívaní kozmického priestoru včítane Mesiaca a iných nebeských telies.

Článok 7

1. Táto Dohoda je otvorená na podpis všetkým štátom. Každý štát, ktorý nepodpíše túto Dohodu predtým, než podľa odseku 3 tohto článku nadobudne platnosť, môže k nej kedykoľvek pristúpiť.

2. Táto Dohoda podlieha ratifikácii signatárnych štátov. Ratifikačné listiny a listiny o prístupe budú uložené u vlád Spojených štátov amerických, Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a Zväzu sovietskych socialistických republík, ktoré sú tak ustanovené za depozitárne vlády.

3. Táto Dohoda nadobudne platnosť po uložení ratifikačných listín piatimi vládami včítane vlád ustanovených touto Dohodou za depozitárne vlády.

4. Pre štáty, ktorých ratifikačné listiny alebo listiny o prístupe budú uložené až po tom, čo táto dohoda nadobudne platnosť, bude platiť odo dňa uloženia ich ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

5. Depozitárne vlády budú ihneď informovať všetky signatárne a pristúpivšie štáty o dátume každého podpisu, dátume uloženia každej ratifikačnej listiny a listiny o prístupe k tejto Dohode, o dátume jej nadobudnutia platnosti a o iných oznámeniach.

6. Túto Dohodu budú registrovať depozitárne vlády podľa článku 102 Charty Organizácie spojených národov.

Článok 8

Každý štát, ktorý je stranou tejto Dohody, môže navrhovať zmeny tejto Dohody. Zmeny nadobudnú platnosť pre každý štát, ktorý je stranou tejto Dohody a ktorý tieto zmeny prijme, od okamžiku, keď budú prijaté väčšinou štátov, ktoré sú stranami tejto Dohody, a potom pre každý ďalší štát, ktorý je stranou tejto Dohody, odo dňa, keď ich prijme.

Článok 9

Každý štát, ktorý je stranou tejto Dohody, môže písomne oznámiť depozitárnym vládam svoju výpoveď Dohody rok po tom, keď nadobudne platnosť. Táto výpoveď nadobudne platnosť za rok od dátumu prijatia písomného oznámenia.

Článok 10

Táto dohoda, ktorej anglický, ruský, francúzsky, španielsky a čínsky text sú rovnako autentické, bude uložená v archívoch depozitárnych vlád. Náležite overené kópie tejto Dohody odovzdajú

depozitárne vlády vládam signatárnych a pristúpivších štátov.

Na dôkaz toho podpísali túto Dohodu riadne splnomocnení títo nižšie podpísaní.

Dané v troch vyhotoveniach v mestách Moskve, Londýne a Washingtone dvadsiateho druhého apríla roku tisíc deväťsto šesťdesiateho osmého.

Medzinárodné diplomatické právo

Viedenský dohovor o diplomatických stykoch³³

Štáty, ktoré sú stranami tohto Dohovoru,

pripomínajúc, že ľud všetkých krajín od dávnych čias uznával postavenie diplomatických zástupcov,

majúc na zreteli ciele a zásady Charty Spojených národov týkajúce sa zvrchovanej rovnosti štátov, udržania medzinárodného mieru a bezpečnosti a podpory priateľských vzťahov medzi národmi,

veriac, že medzinárodný dohovor o diplomatických stykoch, výsadách a imunitách prispeje k rozvoju priateľských vzťahov medzi národmi bez ohľadu na rozdielnosť v ich ústavnom a spoločenskom zriadení,

uvedomujúc si, že účelom takýchto výsad a imunit nie je prospech jednotlivca, ale zabezpečenie účinného výkonu funkcií diplomatických misií predstavujúcich štáty,

potvrdzujúc, že pravidlá medzinárodného obyčajového práva budú i naďalej platiť v otázkach, ktoré nie sú výslovne upravené ustanoveniami tohto Dohovoru,

dohodli sa na tomto:

Článok 1

Pre účely tohto Dohovoru nasledujúce výrazy budú mať tento význam:

- a) "šéf misie" je osoba poverená vysielajúcim štátom, aby vykonávala povinnosti spojené s touto funkciou;
- b) "členmi misie" sa rozumejú šéf misie a členovia personálu misie;
- c) "členmi personálu misie" sa rozumejú členovia diplomatického personálu, administratívneho a technického personálu, ako aj služobného personálu misie;
- d) "diplomatický personál" sa skladá z členov personálu misie, ktorí majú diplomatické hodnosti;

e) "diplomatický zástupca" je šéf misie alebo člen diplomatického personálu misie;

f) "členmi administratívneho a technického personálu" sa rozumejú členovia personálu misie, ktorí sú zamestnaní v administratívnych alebo technických službách misie;

g) "členmi služobného personálu" sa rozumejú členovia personálu misie, ktorí sú zamestnaní v domácich službách misie;

h) "súkromná služobná osoba" je osoba, ktorá je zamestnaná v domácich službách člena misie a ktorá nie je zamestnancom vysielajúceho štátu;

i) "miestnosťami misie" sa rozumejú budovy alebo časti budov a k nim príslušné pozemky bez ohľadu na vlastníctvo, ak sa používajú pre účely misie, vrátane rezidencie šéfa misie.

Článok 2

Nadviazanie diplomatických stykov medzi štátmi a zriadenie stálych diplomatických misií sa uskutočňuje vzájomnou dohodou.

Článok 3

1. Funkciou diplomatickej misie je okrem iného:

- a) zastupovať vysielajúci štát v štáte prijímajúcom;
- b) chrániť záujmy vysielajúceho štátu a jeho príslušníkov v štáte prijímajúcom v rozsahu dovolenom medzinárodným právom;
- c) viesť rokovania s vládou prijímajúceho štátu;
- d) zisťovať všetkými zákonnými prostriedkami podmienky a vývoj v prijímajúcom štáte a podávať o nich zprávy vláde vysielajúceho štátu;
- e) podporovať priateľské vzťahy medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom a rozvíjať ich hospodárske, kultúrne a vedecké styky.

2. Nič v tomto Dohovore sa nebude vykladať ako prekážka pre výkon konzulárnych funkcií zo strany diplomatickej misie.

Článok 4

1. Vysielajúci štát sa musí ubezpečiť, že prijímajúci štát udelil agrément osobe, ktorú zamýšľa poveriť ako šéfa misie v tomto štáte.

³³ Uverejnený pod číslom 157/1964 Z. z.

2. Prijímajúci štát nie je povinný oznámiť vysielajúcemu štátu dôvody, pre ktoré agrément odmietol udeliť.

Článok 5

1. Vysielajúci štát môže po tom, keď riadne upovedomil príslušné prijímajúce štáty, podľa okolností poveriť šéfa misie alebo vymenovať ktoréhokoľvek člena diplomatického personálu vo viacerých než jednom štáte, ak žiadny z prijímajúcich štátov nepodá výslovné námietky.

2. Ak vysielajúci štát poverí toho istého šéfa misie v jednom alebo viacerých ďalších štátoch, môže v každom štáte, kde šéf misie nemá svoje stále sídlo, zriadiť diplomatickú misiu riadenú chargé d'affaires ad interim.

3. Šéf misie alebo ktorýkoľvek člen diplomatického personálu misie môže vystupovať ako zástupca vysielajúceho štátu v akejkoľvek medzinárodnej organizácii.

Článok 6

Dva alebo viaceré štáty môžu poveriť tú istú osobu ako šéfa misie v inom štáte, ak prijímajúci štát nepodá námietky.

Článok 7

S výhradou ustanovení článkov 5, 8, 9 a 11 môže vysielajúci štát voľne vymenovať členov personálu misie. V prípade vojenských, námorných alebo leteckých pridencov môže si prijímajúci štát vyžiadať ich meno vopred na schválenie.

Článok 8

1. Členovia diplomatického personálu misie majú byť v zásade občanmi vysielajúceho štátu.

2. Členovia diplomatického personálu misie nesmú byť vymenovaní z radov občanov prijímajúceho štátu s výnimkou, keď na to tento štát dá súhlas, ktorý sa môže kedykoľvek odvolať.

3. Prijímajúci štát si môže vyhradiť to isté právo vo vzťahu k občanom tretieho štátu, ktorí súčasne nie sú občanmi vysielajúceho štátu.

Článok 9

1. Prijímajúci štát môže kedykoľvek a bez povinnosti uviesť dôvody pre svoje rozhodnutie oznámiť vysielajúcemu štátu, že šéf misie alebo ktorýkoľvek člen diplomatického personálu misie je persona non grata, alebo že ktorýkoľvek iný člen

personálu misie je neprijateľný. V takom prípade vysielajúci štát podľa okolností buď túto osobu odvolá, alebo ukončí jej funkciu na misii. Osoba môže byť vyhlásená za non grata alebo za neprijateľnú, predtým než vstúpila na územie prijímajúceho štátu.

2. Ak vysielajúci štát odmietne alebo opomenie v rozumnom čase vyhovieť povinnosti podľa odseku 1 tohto článku, prijímajúci štát môže odmietnuť uznať dotyčnú osobu za člena misie.

Článok 10

1. Ministerstvo zahraničných vecí prijímajúceho štátu alebo iné také ministerstvo, na ktorom sa možno dohodnúť, bude upovedomené o:

a) vymenovaní členov misie, ich príchode a konečnom odchode

alebo o ukončení ich funkcie na misii;

b) príchode a konečnom odchode osoby patriacej k rodine člena misie a prípadne o skutočnosti, že osoba sa stala alebo prestala byť príslušníkom rodiny člena misie;

c) príchode a konečnom odchode súkromných služobných osôb, ktoré sú zamestnané u osôb uvedených v bode a) tohto odseku, a prípadne o skutočnosti, že opúšťajú zamestnanie u týchto osôb;

d) najímaní a prepúšťaní osôb, ktoré sú trvale usídlené v prijímajúcom štáte, ako členov misie alebo súkromných služobných osôb oprávnených na výsady a imunity.

2. Podľa možnosti sa bude dávať predchádzajúce oznámenie o príchode a konečnom odchode.

Článok 11

1. Ak niet osobitnej dohody o počte členov personálu misie, môže prijímajúci štát požadovať, aby počet personálu misie sa udržiaval v hraniciach, ktoré on považuje za rozumné a obvyklé, so zreteľom na okolnosti a podmienky v prijímajúcom štáte a na potreby príslušnej misie.

2. Prijímajúci štát môže taktiež v týchto medziach a bez diskriminácie odmietnuť prijatie úradníkov určitej kategórie.

Článok 12

Vysielajúci štát nemôže bez predchádzajúceho výslovného súhlasu prijímajúceho štátu zriadiť úradovne, ktoré

sú súčasťou misie, v iných miestach než v tých, v ktorých je sídlo misie.

Článok 13

1. Má sa za to, že šéf misie prevzal svoje funkcie v

prijímajúcom štáte buď len čo odovzdal svoje poverovacie listiny, alebo len čo notifikoval svoj príchod ministerstvu zahraničných vecí prijímajúceho štátu alebo takému inému ministerstvu, na ktorom sa možno dohodnúť, bola odovzdaná overená kópia jeho poverovacích listín v zhode s praxou platnou v prijímajúcom štáte, čo sa bude jednotne dodržiavať.

2. Poradie pri odovzdávaní poverovacích listín alebo ich overenej kópie je určované dátumom a časom príchodu šéfa misie.

Článok 14

1. Šéfovia misií sú rozdelení do troch tried, a to:

a) veľvyslanci alebo nuncovia poverení u hláv štátov a iní šéfovia misií rovnocennej hodnoti;

b) vyslanci, ministri a internuncovia poverení u hláv štátov;

c) chargés d'affaires poverení u ministrov zahraničných vecí.

2. S výnimkou poradia a etikety nebude sa robiť žiadne rozlišovanie medzi šéfmi misie s ohľadom na ich zaradenie do tried.

Článok 15

Štáty sa dohodnú o triede, ku ktorej budú patriť šéfovia ich misií.

Článok 16

1. Šéfovia misií budú mať vo svojich triedach poradie podľa dátumu a času, kedy prevzali svoje funkcie v súlade s článkom 13.

2. Zmena v poverovacích listinách šéfa misie, ktorá neznamená zmenu triedy, nemá vplyv na jeho poradie.

3. Tento článok sa nedotýka akejkolvek praxe vykonávanej prijímajúcim štátom, pokiaľ ide o poradie zástupcu Vatikánu.

Článok 17

Poradie členov diplomatického personálu misie oznámi šéf misie ministerstvu zahraničných vecí alebo takému inému ministerstvu, na ktorom sa možno dohodnúť.

Článok 18

V každom štáte sa bude zachovávať jednotný postup pri prijímaní šéfov misií v každej triede.

Článok 19

1. Ak je miesto šéfa misie uprázdnené alebo ak šéf misie nemôže vykonávať svoje funkcie, bude ako šéf misie dočasne vystupovať chargé d'affaires ad interim. Meno chargé d'affaires ad interim bude notifikovať buď šéf misie alebo v prípade, že tak nemôže urobiť, ministerstvo zahraničných vecí vysielajúceho štátu ministerstvu zahraničných vecí prijímajúceho štátu alebo takému inému ministerstvu, na ktorom sa možno dohodnúť.

2. V prípadoch, v ktorých v prijímajúcom štáte nie je prítomný žiadny člen diplomatického personálu misie, môže vysielajúci štát so súhlasom prijímajúceho štátu určiť člena administratívneho a technického personálu, ktorý bude poverený vedením bežných administratívnych vecí misie.

Článok 20

Misia a jej šéf majú právo vyvesovať vlajku a štátny znak vysielajúceho štátu na miestnostiach misie, počítajúc do toho rezidenciu šéfa misie, a na jeho dopravných prostriedkoch.

Článok 21

1. Prijímajúci štát buď vysielajúcemu štátu uľahčí v súlade so svojimi zákonmi získať miestnosti potrebné pre misiu na svojom území, alebo mu pomôže obstaráť umiestnenie misie iným spôsobom.

2. Takisto pomôže misiám obstaráť v prípade potreby vhodné ubytovanie pre ich členov.

Článok 22

1. Miestnosti misie sú nedotknuteľné. Orgány prijímajúceho štátu nesmú do nich vstúpiť, okrem ak so zvoľením šéfa misie.

2. Prijímajúci štát má osobitnú povinnosť urobiť všetky vhodné opatrenia na ochranu miestností misie pred akýmkoľvek vniknutím alebo poškodením a na zabránenie akémukoľvek rušeniu pokoja misie alebo ujme na jej dôstojnosti.

3. Miestnosti misie, ich zariadenie a iný majetok v nich i dopravné prostriedky misie nemôžu byť predmetom prehliadky, rekvizície, zhabania alebo exekúcie.

Článok 23

1. Vysielajúci štát a šéf misie sú oslobodení od všetkých celoštátnych, oblastných alebo miestnych daní a dávok, pokiaľ ide o miestnosti misie, ktorých sú vlastníkmi alebo nájomníkmi, okrem ak ide o poplatky predstavujúce odplatu za služby skutočne preukázané.

2. Vyňatie zo zdanenia uvedené v tomto článku sa nevzťahuje na také dane a dávky, ktoré majú podľa zákonov prijímajúceho štátu platiť osoby vstupujúce do zmluvného pomeru s vysielajúcim štátom alebo šéfom misie.

Článok 24

Archívy a písomnosti misie sú nedotknuteľné kedykoľvek a kdekoľvek sa nachádzajú.

Článok 25

Prijímajúci štát všemožne uľahčí výkon funkcií misie.

Článok 26

S výhradou zákonov a nariadení týkajúcich sa oblastí, do ktorých je prístup zakázaný alebo upravený z dôvodov štátnej bezpečnosti, prijímajúci štát zabezpečí všetkým členom misie slobodu pobytu a cestovania na svojom území.

Článok 27

1. Prijímajúci štát povolí a bude chrániť slobodné spojenie misie na všetky oficiálne účely. Pri spojení s vládou, ako aj s ostatnými misiami a konzulátmi vysielajúceho štátu, nech sú kdekoľvek, môže misia použiť všetky vhodné oznamovacie prostriedky, počítajúc do toho diplomatických kuriérov a kódované alebo šifrované zprávy. Zriaďiť a používať rádiovú stanicu misia môže iba so súhlasom prijímajúceho štátu.

2. Úradná korešpondencia misie je nedotknuteľná. Pod úradnou korešpondenciou sa rozumie všetka korešpondencia majúca vzťah k misii a jej funkciám.

3. Diplomacia pošta nesmie sa otvoriť ani zadržať.

4. Zásielky predstavujúce diplomatickú poštu musia sa opatriť zreteľným vonkajším označením, že ide o diplomatickú poštu a môžu obsahovať iba diplomatické písomnosti alebo predmety určené na úradné použitie.

5. Diplomacia kuriéra, ktorý bude vybavený úradným dokumentom označujúcim jeho postavenie a počet zásielok predstavujúcich diplomatickú poštu, bude prijímajúci štát chrániť pri výkone svojich funkcií. Požíva osobnú nedotknuteľnosť a nesmie byť žiadnym spôsobom zatknutý ani zadržaný.

6. Vysielajúci štát alebo misie môžu určovať diplomatických kuriérov ad hoc. V takýchto prípadoch sa taktiež použije ustanovenie odseku 5 tohto článku s tým, že imunity v ňom vymenované sa prestanú aplikovať, len čo takýto kuriér odovzdal zverenú mu diplomatickú poštu na miesto určenia.

7. Diplomacia pošta môže sa zveriť kapitánovi civilného lietadla pristávajúceho na dovolenom vstupnom letisku. Kapitán bude vybavený úradným dokumentom označujúcim počet zásielok predstavujúcich diplomatickú poštu, avšak nebude sa považovať za diplomacia kuriéra. Misia môže poslať jedného zo svojich členov, aby prevzal diplomatickú poštu priamo a voľne od kapitána lietadla.

Článok 28

Poplatky a dávky vyberané misiou v rámci výkonu jej úradných povinností sú vyňaté zo zdanenia.

Článok 29

Osoba diplomacia zástupcu je nedotknuteľná. Diplomacia zástupca nesmie byť žiadnym spôsobom zatknutý alebo zadržaný. Prijímajúci štát s ním bude konať s náležitou úctou a urobí všetky vhodné opatrenia, aby zabránili každému útoku proti jeho osobe, slobode alebo dôstojnosti.

Článok 30

1. Súkromné obydlie diplomacia zástupcu požíva rovnakú nedotknuteľnosť a rovnakú ochranu ako miestnosti misie.

2. Jeho písomnosti, korešpondencia a s výnimkou ustanovenia odseku 3 článku 31 i jeho majetok požívajú taktiež nedotknuteľnosť.

Článok 31

1. Diplomacia zástupca je vyňatý z trestnej jurisdikcie prijímajúceho štátu. Je taktiež vyňatý z jeho civilnej a správnej jurisdikcie, s výnimkou prípadov, v ktorých ide:

a) o vecnú žalobu týkajúcu sa súkromnej nehnuteľností na území prijímajúceho štátu, okrem ak ju vlastní v zastúpení vysielajúceho štátu pre účely misie;

b) o žalobu týkajúcu sa dedičstva, v ktorom je diplomatický

zástupca ako súkromná osoba a nie ako splnomocnenec vysielajúceho štátu vykonávateľom poslednej vôle, správcom dedičstva, dedičom alebo odkazovníkom;

c) o žalobu týkajúcu sa akéhokoľvek slobodného povolania alebo obchodnej činnosti, ktorú diplomatický zástupca vykonáva v prijímajúcom štáte popri svojich úradných funkciách.

2. Diplomatický zástupca nie je povinný vypovedať ako svedok.

3. Diplomatický zástupca nepodlieha exekučným opatreniam, s výnimkou prípadov uvedených pod písmenami a), b) a c) odseku 1 tohto článku, a ak exekúcia môže sa vykonať bez toho, že by sa porušila nedotknuteľnosť jeho osoby alebo jeho obydlia.

4. Vyňatie diplomatického zástupcu z jurisdikcie prijímajúceho štátu neznamená jeho vyňatie z jurisdikcie štátu vysielajúceho.

Článok 32

1. Vysielajúci štát sa môže zriecť vyňatia z jurisdikcie diplomatických zástupcov a osôb požívajúcich imunity podľa článku 37.

2. Zrieknutie sa musí vždy urobiť výslovne.

3. Ak začne konanie diplomatický zástupca alebo osoba požívajúca imunitu podľa článku 37, nemôže sa dovolávať vyňatia z jurisdikcie, pokiaľ ide o vzájomné pohľadávky priamo súvisiace s hlavnou žalobou.

4. O zrieknutí sa vyňatia z jurisdikcie v civilných alebo administratívnych veciach sa nepredpokladá, že zahŕňa zrieknutie sa imunity čo do exekučného výkonu rozsudku, pre ktoré treba osobitné zrieknutie sa.

Článok 33

1. S výhradou ustanovenia odseku 3 tohto článku je diplomatický zástupca vyňatý z ustanovení o sociálnom zabezpečení, ktoré môžu platiť v prijímajúcom štáte, pokiaľ ide o služby vykonávané pre vysielajúci štát.

2. Vyňatie ustanovené v odseku 1 tohto článku sa vzťahuje taktiež na súkromné služobné osoby zamestnané výlučne u diplomatického zástupcu za podmienky:

a) že nie sú občanmi prijímajúceho štátu alebo v ňom nie sú trvale usídlené;

b) že sú podrobené ustanoveniam o sociálnom zabezpečení, ktoré môžu platiť vo vysielajúcom štáte alebo v treťom štáte.

3. Diplomatický zástupca, ktorý zamestnáva osoby, na ktoré sa nevzťahuje vyňatie ustanovené v odseku 2 tohto článku, je povinný plniť povinnosti uložené zamestnávateľom ustanoveniami o sociálnom zabezpečení prijímajúceho štátu.

4. Vyňatie ustanovené v odsekoch 1 a 2 tohto článku nebráni v dobrovoľnej účasti na sociálnom zabezpečení prijímajúceho štátu, pokiaľ taká účasť je týmto štátom dovoľená.

5. Ustanovenia tohto článku sa nedotýkajú predtým dojednaných dvojstranných alebo mnohostranných dojednaní o sociálnom zabezpečení a nebránia dojednaniu takých dojednaní v budúcnosti.

Článok 34

Diplomatický zástupca je oslobodený od všetkých osobných alebo vecných, celoštátnych, oblastných alebo miestnych daní a dávok s výnimkou:

a) nepriamych daní, ktoré bývajú obvykle obsiahnuté v cene tovaru alebo služieb;

b) daní a dávok zo súkromných nehnuteľností na území prijímajúceho štátu, okrem ak ich vlastní v zastúpení vysielajúceho štátu pre účely misie;

c) pozostalostných, nástupníckych alebo dedičských poplatkov vybraných prijímajúcim štátom s výhradou ustanovenia odseku 4 článku 39;

d) daní a dávok zo súkromných príjmov, ktoré majú svoj prameň na území prijímajúceho štátu, a kapitálových daní z investícií vložených do obchodných podnikov v prijímajúcom štáte;

e) poplatkov vybraných ako odplata za osobitné služby skutočne preukázané;

f) registračných, súdnych, hypotečných a kolkových poplatkov v súvislosti s nehnuteľnosťami s výhradou ustanovení článku 23.

Článok 35

Prijímajúci štát oslobodí diplomatických zástupcov od všetkých osobných služieb, od všetkých verejných služieb akéhokoľvek druhu a od všetkých takých vojenských povinností, ako sú povinnosti spojené s rekvizíciami, s vojenskými príspevkami a ubytovacou povinnosťou.

Článok 36

1. V súlade so zákonmi a predpismi, ktoré môže vydať, prijímajúci štát dovoľí doviesť a poskytnie vyňatie zo všetkých colných dávok, daní a s tým súvisiacich poplatkov, iných než poplatkov za uskladňovanie, odvoz a podobné služby:

a) pri predmetoch určených pre úradnú potrebu misie;

b) pri predmetoch určených pre osobnú potrebu diplomatického zástupcu alebo členov jeho rodiny tvoriacich súčasť jeho domácnosti, počítajúc do toho veci určené pre jeho zariadenie.

2. Osobná batožina diplomatického zástupcu nepodlieha colnej prehliadke, okrem ak sú vážne dôvody k domnienke, že obsahuje predmety, ktoré nepoživajú oslobodenie uvedené v odseku 1 tohto článku, alebo predmety, dovoz alebo vývoz ktorých je zakázaný zákonmi alebo upravený karanténnymi predpismi prijímajúceho štátu. Takáto prehliadka sa vykoná len za prítomnosti diplomatického zástupcu alebo jeho splnomocnenca.

Článok 37

1. Členovia rodiny diplomatického zástupcu tvoriaci súčasť jeho domácnosti, ak nie sú občanmi prijímajúceho štátu, požívajú výsady a imunity uvedené v článkoch 29 až 36.

2. Členovia administratívneho a technického personálu spolu s členmi svojich rodín, ktorí tvoria súčasť ich domácnosti, ak nie sú občanmi prijímajúceho štátu alebo ak nie sú v ňom trvale usídlení, požívajú výsady a imunity uvedené v článkoch 29 až 35 s výnimkou, že vyňatie z civilnej a administratívnej jurisdikcie prijímajúceho štátu uvedené v odseku 1 článku 31 sa nebude vzťahovať na činnosť vykonávanú mimo rámca ich povinností. Požívajú taktiež výsady uvedené v odseku 1 článku 36, pokiaľ ide o predmety dovážané v čase ich prvého zariadenia.

3. Členovia služobného personálu misie, ktorí nie sú občanmi prijímajúceho štátu alebo v ňom trvale nesídli, požívajú

imunity, pokiaľ ide o činnosť vykonávanú v rámci ich povinností, sú oslobodení od daní a dávok z odmeny, ktorú dostávajú z dôvodu svojho zamestnania, a požívajú vyňatie uvedené v článku 33.

4. Súkromné služobné osoby v službách členov misie, ak nie sú občanmi prijímajúceho štátu alebo ak nie sú v ňom trvale usídlení, sú oslobodené od daní a dávok z odmeny, ktorú dostávajú z dôvodu svojho zamestnania. Prijímajúci štát musí však nad týmito osobami vykonávať svoju jurisdikciu tak, aby nedošlo k nevhodnému zasahovaniu do výkonu funkcií misie.

Článok 38

1. Okrem iných výsad a imunit, ktoré mu môže poskytnúť prijímajúci štát, diplomatický zástupca, ktorý je občanom tohto štátu alebo v ňom trvale sídli, požíva iba vyňatie z jurisdikcie a nedotknuteľnosť, pokiaľ ide o oficiálnu činnosť pri plnení jeho funkcií.

2. Ostatní členovia personálu misie a súkromné služobné osoby, ktoré sú občanmi prijímajúceho štátu alebo v ňom trvale sídli, používajú výsady a imunity iba v rozsahu, aký pripustí prijímajúci štát. Prijímajúci štát musí však vykonávať nad týmito osobami svoju jurisdikciu tak, aby nedošlo k nevhodnému zasahovaniu do výkonu funkcií misie.

Článok 39

1. Každá osoba, ktorá má nárok na výsady a imunity, bude ich požívať, len čo vstúpi na územie prijímajúceho štátu, aby nastúpila svoje miesto, alebo ak je už na jeho území, len čo jej vymenovanie bude notifikované ministerstvu zahraničných vecí alebo inému ministerstvu, na ktorom sa možno dohodnúť.

2. Keď sa skončí funkcia osoby požívajúcej výsady a imunity, skončia sa tieto výsady a imunity obvykle v okamihu, keď táto osoba opustí krajinu alebo po uplynutí rozumného času, v ktorom tak má urobiť, avšak potrvávajú až do tohto času i v prípade ozbrojeného konfliktu. Imunita však trvá, pokiaľ ide o činy, ktoré táto osoba urobila pri výkone svojich funkcií ako člen misie.

3. V prípade smrti člena misie požívajú členovia jeho rodiny naďalej výsady a imunity, na ktoré sú oprávnení, až do uplynutia rozumného času, v ktorom majú opustiť krajinu.

4. Ak zomrie člen misie, ktorý nie je občanom prijímajúceho štátu alebo v ňom trvale nesídlí, alebo člen jeho rodiny, ktorý tvorí súčasť jeho domácnosti, povolí prijímajúci štát odvezenie hnutel'ného majetku zomretého s výnimkou majetku, ktorý bol získaný v krajine a vývoz ktorého bol v čase úmrtia zakázaný. Pozostalostné, nástupnícke a dedičské poplatky sa nebudú vyberať z hnutel'ného majetku, ktorý bol na území prijímajúceho štátu iba v dôsledku prítomnosti zomretého ako člena misie alebo ako príslušníka rodiny člena misie.

Článok 40

1. Ak diplomatický zástupca prechádza územím alebo je na území tretieho štátu, ktorý mu poskytol vízum, pokiaľ sa vízum vyžaduje, aby nastúpil alebo sa vrátil na svoje miesto, alebo ak sa vracia do svojej krajiny, tretí štát mu zabezpečí nedotknuteľnosť a ostatné imunity potrebné na zabezpečenie jeho prechodu alebo návratu. To isté platí pre členov jeho rodiny požívajúcich výsady a imunity, ktorí sprevádzajú diplomatického zástupcu alebo cestujú oddelene za ním alebo sa vracajú do svojej krajiny.

2. Za okolností podobných okolnostiam, ktoré sú uvedené v odseku 1 tohto článku, tretie štáty nebudú brániť členom administratívneho a technického alebo služobného personálu misie a členom ich rodín v prechode svojím územím.

3. Tretie štáty poskytnú úradnej korešpondencii a iným úradným oznámeniam prechádzajúcim ich územím, vrátane kódovaných alebo šifrovaných oznámení, rovnakú voľnosť a ochranu, akú poskytuje prijímajúci štát. Diplomatickým kuriérom, ktorým boli udelené víza, pokiaľ sú potrebné, a prevážanej diplomatickej pošte poskytnú rovnakú nedotknuteľnosť a ochranu, akú je povinný poskytnúť prijímajúci štát.

4. Povinnosti tretích štátov uvedené v odsekoch 1, 2 a 3 tohto článku sa vzťahujú aj na osoby uvedené v týchto odsekoch a na úradné oznámenia a diplomatickú poštu, prítomnosť ktorých na území tretieho štátu je spôsobená vyššou mocou.

Článok 41

1. S výhradou svojich výsad a imunit majú všetky osoby požívajúce takéto výsady a imunity povinnosť dbať na zákony a predpisy prijímajúceho štátu. Sú taktiež

povinné nevmešovať sa do vnútorných vecí tohto štátu.

2. Všetky úradné rokovania s prijímajúcim štátom, ktorými je misia vysielajúcim štátom poverená, budú sa viesť s ministerstvom zahraničných vecí prijímajúceho štátu alebo s iným ministerstvom, na ktorom sa možno dohodnúť, alebo ich prostredníctvom.

3. Miestnosti misie nesmú sa používať spôsobom nezlučiteľným s funkciami misie, ako sú ustanovené týmto Dohovorom alebo inými pravidlami všeobecného medzinárodného práva alebo osobitnými dohodami platnými medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom.

Článok 42

Diplomatický zástupca nebude v prijímajúcom štáte vykonávať pre osobný prospech žiadne zamestnanie alebo obchodnú činnosť.

Článok 43

Funkcia diplomatického zástupcu sa končí okrem iného:

a) oznámením vysielajúceho štátu prijímajúcemu štátu, že funkcia diplomatického zástupcu sa skončila;

b) oznámením prijímajúceho štátu vysielajúcemu štátu, že podľa odseku 2 článku 9 odmieta uznávať diplomatického zástupcu ako

člena misie.

Článok 44

Prijímajúci štát musí i v prípade ozbrojeného konfliktu poskytnúť osobám požívajúcim výsady a imunity, pokiaľ nie sú príslušníkmi prijímajúceho štátu, a členom rodín týchto osôb bez ohľadu na ich príslušnosť, výhody umožňujúce im čo možno najskôr odísť. Najmä im musí dať v prípade potreby k dispozícii dopravné prostriedky potrebné pre ich dopravu a dopravu ich majetku.

Článok 45

V prípade prerušenia diplomatických stykov medzi dvoma štátmi, alebo ak bola misia trvale alebo dočasne odvolaná: a) prijímajúci štát musí, a to i v prípade ozbrojeného konfliktu, rešpektovať a chrániť miestnosti misie spolu s jej majetkom a archívmi,

b) vysielajúci štát môže zveriť opatrovanie miestností misie spolu s jej majetkom a

archívmi tretiemu štátu prijateľnému pre prijímajúci štát,

c) vysielajúci štát môže zveriť ochranu svojich záujmov a záujmov svojich príslušníkov tretiemu štátu prijateľnému pre prijímajúci štát.

Článok 46

Vysielajúci štát môže s predchádzajúcim súhlasom prijímajúceho štátu a na žiadosť tretieho štátu, ktorý nemá zastúpenie v prijímajúcom štáte, prevziať dočasnú ochranu záujmov tretieho štátu a jeho príslušníkov.

Článok 47

1. Pri použití ustanovení tohto Dohovoru nebude prijímajúci štát robiť rozdiel medzi jednotlivými štátmi.

2. Za diskrimináciu sa však nepovažuje:

a) ak prijímajúci štát obmedzene aplikuje niektoré z ustanovení tohto Dohovoru v dôsledku obmedzenej aplikácie tohto ustanovenia voči jeho misii vo vysielajúcom štáte;

b) ak na základe zvyklosti alebo dohody si štáty vzájomne poskytujú priaznivejšie zaobchádzanie, než sa požaduje ustanoveniami tohto Dohovoru.

Článok 48

Tento Dohovor bude otvorený na podpis všetkým členským štátom Organizácie Spojených národov alebo niektorej odbornej organizácie alebo účastníkom Štatútu Medzinárodného súdneho dvora a ktorémukoľvek inému štátu, ktorý Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov vyzve, aby sa stal stranou Dohovoru, a to: do 31. októbra 1961 u Spolkového ministerstva zahraničných vecí Rakúska a po tom do 31. marca 1962 v sídle Organizácie Spojených národov v New Yorku.

Článok 49

Tento Dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny sa uložia u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 50

Tento Dohovor bude otvorený na prístup ktorémukoľvek štátu, ktorý patrí do niektorej zo štyroch kategórií uvedených v článku 48. Listiny o prístupe sa uložia u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 51

1. Tento Dohovor vstúpi v platnosť tridsiaty deň po dátume uloženia dvadsiatej druhej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

2. Pre každý štát, ktorý ratifikuje Dohovor alebo k nemu pristúpi po uložení dvadsiatej druhej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, vstúpi Dohovor v platnosť tridsiaty deň po uložení jeho ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Článok 52

Generálny tajomník Organizácie Spojených národov bude informovať všetky štáty patriace do niektorej zo štyroch kategórií uvedených v článku 48:

a) o podpisoch tohto Dohovoru a o uložení ratifikačných listín a listín o prístupe podľa článku 48, 49 a 50;

b) o dátume, kedy tento Dohovor vstúpi v platnosť podľa článku 51.

Článok 53

Originál tohto Dohovoru, ktorého anglické, čínske, francúzske, ruské a španielske znenie majú rovnakú platnosť, sa uloží u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, ktorý zašle jeho overené kópie všetkým štátom patriacim do niektorej zo štyroch kategórií uvedených v článku 48.

Na dôkaz čoho podpísaní splnomocnení, súč riadne na to splnomocnení svojimi vládami, tento Dohovor podpísali.

Dané vo Viedni osemnásteho apríla roku tisíc deväťsto šesťdesiat jeden.

Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch³⁴

Štáty, ktoré sú stranami tohto Dohovoru,

pripomínajúc, že už od dávnych čias sa nadväzujú konzulárne styky medzi národmi,

majúc na zreteli ciele a zásady Charty Organizácie Spojených národov týkajúce sa zvrchovanej rovnosti štátov, udržiavania medzinárodného mieru a bezpečnosti a podpory priateľských stykov medzi národmi,

súč si vedomé, že Konferencia Organizácie Spojených národov o diplomatických stykoch a imunitách prijala Viedenský dohovor o

³⁴ Uverejnený pod číslom 32/1969 Zb

diplomatických stykoch otvorený na podpis 18.apríla 1961,

veriac, že medzinárodný dohovor o konzulárnych stykoch, výsadách a imunitách taktiež prispeje k rozvíjaniu priateľských stykov medzi národmi bez ohľadu na rozdielnosť ich ústavného a spoločenského zriadenia, *uvedomujúc si*, že účelom takýchto výsad a imunit nie je prospech jednotlivca, ale zabezpečenie účinného výkonu funkcií konzulárnych úradov v mene ich štátov,

potvrdzujúc, že pravidlá medzinárodného obyčajového práva budú aj naďalej platiť v otázkach, ktoré nie sú výslovne upravené ustanoveniami tohto Dohovoru,

dohodli sa takto:

Článok 1

Definície

1. Pre účely tohto Dohovoru majú nasledujúce výrazy tento význam:

- a) "konzulárny úrad" je generálny konzulát, konzulát, vicekonzulát alebo konzulárne zastupiteľstvo;
- b) "konzulárny obvod" je územie určené konzulárnemu úradu na výkon konzulárnych funkcií;
- c) "vedúci konzulárneho úradu" je osoba poverená vysielajúcim štátom, aby vykonávala povinnosti spojené s touto funkciou;
- d) "konzulárny úradník" je každá osoba vrátane vedúceho konzulárneho úradu poverená v tejto funkcii výkonom konzulárnych funkcií;
- e) "konzulárny zamestnanec" je každá osoba zamestnaná v domácich službách konzulárneho úradu;
- f) "člen služobného personálu" je každá osoba zamestnaná v domácich službách konzulárneho úradu;
- g) "členovia konzulárneho úradu" sú konzulárni úradníci, konzulárni zamestnanci a členovia služobného personálu;
- h) "členovia konzulárneho personálu" sú konzulárni úradníci, okrem vedúceho konzulárneho úradu, konzulárni zamestnanci a členovia služobného personálu;
- i) "člen súkromného personálu" je osoba zamestnaná výlučne v súkromných službách člena konzulárneho úradu;
- j) "konzulárne miestnosti" sú budovy alebo časti budov a k nim patriace pozemky, ktoré sa výlučne používajú na účely konzulárneho úradu bez ohľadu na to, kto je ich vlastníkom;

k) "konzulárne archívy" zahŕňajú všetky listiny, dokumenty, korešpondenciu, knihy, filmy, záznamové pásky a registre konzulárneho úradu spolu so šiframi a kódmi, kartotékami a ktoroukoľvek časťou zariadenia určenou na ich ochranu a uloženie.

2. Konzulárni úradníci sú dvojakej kategórie, a to konzulárni úradníci z povolania a honorárni konzulárni úradníci. Ustanovenia hlavy II tohto Dohovoru sa vzťahujú na konzulárne úrady vedené konzulárnymi úradníkmi z povolania, ustanovenia hlavy III sa vzťahujú na konzulárne úrady vedené honorárnymi konzulárnymi úradníkmi.

3. Osobitný status členov konzulárneho úradu, ktorí sú občanmi prijímajúceho štátu alebo v ňom trvale sídlia, spravuje sa článkom 71 tohto Dohovoru.

Hlava I: Konzulárne styky všeobecne

Časť I: Nadväzovanie a vykonávanie konzulárnych stykov

Článok 2

Nadväzovanie konzulárnych stykov

1. Konzulárne styky medzi štátmi sa nadväzujú na základe vzájomnej dohody.
2. Súhlas pre nadviazanie diplomatických stykov medzi dvoma štátmi zahŕňa, pokiaľ nie je ustanovené inak, aj súhlas pre nadviazanie konzulárnych stykov.
3. Prerušenie diplomatických stykov samo o sebe nezahŕňa prerušenie konzulárnych stykov.

Článok 3

Výkon konzulárnych funkcií

Konzulárne funkcie vykonávajú konzulárne úrady. Taktiež ich vykonávajú diplomatické misie v súlade s ustanoveniami tohto Dohovoru.

Článok 4

Zriadenie konzulárneho úradu

1. Konzulárny úrad môže byť zriadený na území prijímajúceho štátu iba s jeho súhlasom.
2. Sídlo konzulárneho úradu, jeho klasifikáciu a konzulárny obvod určuje vysielajúci štát a podliehajú schváleniu prijímajúceho štátu.
3. Dodatočné zmeny sídla konzulárneho úradu, jeho klasifikácie alebo konzulárneho obvodu môže vysielajúci štát vykonať iba so súhlasom prijímajúceho štátu.
4. Súhlas prijímajúceho štátu je taktiež potrebný v prípade, že si generálny konzulát alebo konzulát želá zriadiť vicekonzulát alebo konzulárne zastupiteľstvo v inom mieste, než v ktorom je sám zriadený.

5. Predchádzajúci výslovný súhlas prijímajúceho štátu je potrebný aj na zriadenie úradovne tvoriacej časť konzulárneho úradu, avšak umiestnenej mimo sídla tohto úradu.

Článok 5

Konzulárne funkcie

Konzulárne funkcie spočívajú:

a) v chránení záujmov vysielajúceho štátu a jeho štátnych príslušníkov, a to tak fyzických, ako aj právnických osôb v prijímajúcom štáte v rozsahu dovolenom medzinárodným právom; b) v podpore rozvoja obchodných, hospodárskych, kultúrnych a vedeckých stykov medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom a v inom rozvíjaní priateľských stykov medzi nimi v súlade s ustanoveniami tohto Dohovoru;

c) v zisťovaní stavu a vývoja obchodného, hospodárskeho, kultúrneho a vedeckého života prijímajúceho štátu všetkými zákonnými prostriedkami a v podávaní správ vláde vysielajúceho štátu a informácií zainteresovaným osobám;

d) vo vydávaní cestovných pasov a cestovných dokumentov štátnym príslušníkom vysielajúceho štátu a víz alebo príslušných dokumentov osobám prajúcim si cestovať do vysielajúceho štátu;

e) v poskytovaní pomoci a podpory štátnym príslušníkom vysielajúceho štátu, a to tak fyzickým, ako aj právnickým osobám;

f) vo vykonávaní funkcie notára, civilného matrikára a obdobných funkcií a vo výkone niektorých funkcií administratívnej povahy za predpokladu, že to nie je v rozpore so zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu;

g) v ochrane záujmov štátnych príslušníkov vysielajúceho štátu, fyzických i právnických osôb, vo veciach dedičských na území prijímajúceho štátu, a to v súlade so zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu;

h) v ochrane záujmov mladistvých a iných osôb, nemajúcich plnú spôsobilosť, ktoré sú štátnymi príslušníkmi vysielajúceho štátu, v rozsahu ustanovenom zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu, najmä v prípadoch, v ktorých sa vzhľadom na tieto osoby požaduje poručníctvo alebo opatrovníctvo;

i) v zastupovaní štátnych príslušníkov vysielajúceho štátu alebo v zabezpečovaní ich vhodného zastúpenia pred súdmi a inými orgánmi prijímajúceho štátu pri zachovaní praxe a procesných predpisov platných v prijímajúcom štáte, s cieľom dosiahnuť dočasné opatrenia na ochranu práv a záujmov týchto štátnych príslušníkov v súlade so zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu v prípadoch, v ktorých

vzhľadom na neprítomnosť alebo z iných dôvodov uvedení štátni príslušníci nie sú schopní včas sa ujať obhajovania svojich práv a záujmov;

j) v doručovaní súdnych a mimosúdnych dokumentov alebo vo vybavovaní dožiadaní alebo poverení na vykonanie dôkazu pre súdy vysielajúceho štátu v súlade s platnými medzinárodnými dohodami, alebo pokiaľ takéto medzinárodné dohody neexistujú, iným spôsobom, ktorý je v súlade so zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu;

k) vo výkone práva dozoru a inšpekcie ustanoveného zákonmi a predpismi vysielajúceho štátu, pokiaľ ide o lode majúce príslušnosť vysielajúceho štátu, o lietadlá registrované v tomto štáte a o ich posádky;

l) v poskytovaní pomoci lodiam a lietadlám uvedeným v pododseku k) tohto článku a ich posádkam, v prijímaní hlásení týkajúcich sa plavby lodí, kontrolovania a evidovania lodných dokumentov a bez toho, že by tým bola dotknutá právomoc orgánov prijímajúceho štátu, vo vyšetrovaní všetkých nehôd, ku ktorým došlo v priebehu plavby, a v riešení sporov všetkých druhov medzi kapitánom, dôstojníkmi a námorníkmi, pokiaľ to povoľujú zákony a predpisy vysielajúceho štátu;

m) vo vykonávaní iných funkcií zverených konzulárnemu úradu vysielajúcim štátom, ktoré nie sú zakázané zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu alebo proti ktorým prijímajúci štát nepodá nijaké námietky alebo ktoré sú uvedené v medzinárodných dohodách platných medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom.

Článok 6

Výkon konzulárnych funkcií

mimo konzulárneho obvodu

Konzulárny úradník môže v osobitných prípadoch vykonávať so súhlasom prijímacieho štátu svoje funkcie mimo konzulárneho obvodu.

Článok 7

Výkon konzulárnych funkcií v treťom štáte

Vysielajúci štát môže po upovedomení štátov, ktorých sa to týka, poveriť konzulárny úrad v určitom štáte výkonom konzulárnych funkcií v inom štáte, pokiaľ niektorý z dotknutých štátov výslovne proti tomu nepodá námietky.

Článok 8

Výkon konzulárnych funkcií za tretí štát

Konzulárny úrad vysielajúceho štátu môže po príslušnom upovedomení prijímajúceho štátu vykonávať, pokiaľ prijímajúci štát nepodá

námietky, konzulárne funkcie v prijímajúcom štáte za tretí štát.

Článok 9

Triedy vedúcich konzulárnych úradov

1. Vedúci konzulárnych úradov sú rozdelení do štyroch tried, a to:

- a) generálni konzuli;
- b) konzuli;
- c) vicekonzuli;
- d) konzulárni agenti.

2. Odsek 1 tohto článku nijakým spôsobom neobmedzuje právomoc ktorejkoľvek zmluvnej strany ustanoviť hodnosti konzulárnych úradníkov okrem hodnosti vedúcich konzulárnych úradov.

Článok 10

Vymenovanie a prijatie vedúcich konzulárnych úradov

1. Vedúci konzulárnych úradov sú vymenúvaní vysielajúcim štátom a prijímaní na výkon svojich funkcií prijímajúcim štátom. 2. Pri zachovaní ustanovení tohto Dohovoru sa formality vymenovania a prijatia vedúcich konzulárnych úradov spravujú zákonmi, predpismi a zvyklosťami vysielajúceho, prípadne prijímajúceho štátu.

Článok 11

Konzulský patent alebo oznámenie o vymenovaní

1. Vysielajúci štát musí vedúceho konzulárneho úradu vybaviť dokladom vo forme patentu alebo obdobného dokumentu vo forme patentu alebo obdobného dokumentu vyhotoveného pre každé vymenovanie osobitne, ktorý osvedčuje jeho funkciu a v ktorom je spravidla uvedené jeho plné meno, kategória a trieda, konzulárny obvod a sídlo konzulárneho úradu.

2. Vysielajúci štát zašle patent alebo obdobný dokument diplomatickou alebo inou vhodnou cestou vláde štátu, na území ktorého má vedúci konzulárneho úradu vykonávať svoje funkcie.

3. Vysielajúci štát môže so súhlasom prijímajúceho štátu zaslať prijímajúcemu štátu namiesto patentu alebo obdobného dokumentu oznámenie obsahujúce údaje požadované v odseku 1 tohto článku.

Článok 12

Exekvátur

1. Vedúci konzulárneho úradu je prijímaný na výkon svojich funkcií na základe privolenia prijímajúceho štátu nazývaného exekvátur, nech už forma privolenia je akákoľvek.

2. Štát, ktorý odmieta poskytovať exekvátur, nie je povinný oznámiť vysielajúcemu štátu dôvody svojho odmietnutia.

3. S výnimkou ustanovení článku 13 a 15 sa vedúci konzulárneho úradu neujme svojich funkcií, pokiaľ nedostane exekvátur.

Článok 13

Predbežné prijatie vedúceho konzulárneho úradu

Do doručenia exekvátur môže byť vedúci konzulárneho úradu prijatý na výkon svojich funkcií predbežne. V tomto prípade sa budú používať ustanovenia tohto Dohovoru.

Článok 14

Upovedomenie orgánov konzulárneho odvodu

Len čo je vedúci konzulárneho úradu prijatý čo aj len predbežne na výkon svojich funkcií, prijímajúci štát o tom ihneď upovedomí príslušné orgány konzulárneho obvodu. Taktiež zabezpečí vykonanie nevyhnutných opatrení, aby vedúci konzulárneho úradu mohol vykonávať povinnosti vyplývajúce z jeho úradu a požívať výhody vyplývajúce z ustanovení tohto Dohovoru.

Článok 15

Dočasný výkon funkcie vedúceho konzulárneho úradu

1. V prípade, že vedúci konzulárneho úradu nie je schopný vykonávať svoje funkcie alebo že miesto vedúceho konzulárneho úradu je uprázdnené, môže dočasný vedúci úradu dočasne konať ako vedúci konzulárneho úradu.

2. Diplomacia misia vysielajúceho štátu, alebo ak tento štát takúto misiu v prijímajúcom štáte nemá, vedúci konzulárneho úradu, alebo ak nie je schopný tak urobiť, ktorýkoľvek príslušný orgán vysielajúceho štátu musí oznámiť ministerstvu zahraničných vecí prijímajúceho štátu alebo orgánu týmto ministerstvom určenému plné meno dočasného vedúceho úradu. Toto oznámenie musí sa spravidla uskutočniť vopred. Prijímajúci štát môže viazať prijatie dočasného vedúceho úradu, pokiaľ nejde o diplomatického zástupcu alebo konzulárneho úradníka vysielajúceho štátu v prijímajúcom štáte, na svoj súhlas.

3. Príslušné orgány prijímajúceho štátu poskytnú dočasnému vedúcemu úradu pomoc a ochranu. Pokiaľ vedie úrad, vzťahujú sa na neho ustanovenia tohto Dohovoru na rovnakom základe, ako na vedúceho príslušného konzulárneho úradu. Prijímajúci štát nie je povinný poskytnúť dočasnému vedúcemu úradu nijaké výhody, výsady a imunity, ktoré vedúci konzulárneho úradu požíva iba v dôsledku podmienok, ktoré dočasný vedúci úradu nespĺňa.

4. Ak za okolností uvedených v odseku 1 tohto článku člen diplomatického personálu diplomatickej misie vysielajúceho štátu je v prijímajúcom štáte poverený vysielajúcim štátom funkciou dočasného vedúceho úradu, bude, pokiaľ prijímajúci štát proti tomu nepodá námietky, aj naďalej požívať diplomatické výsady a imunity.

Článok 16

Poradie vedúcich konzulárnych úradov

1. Vedúci konzulárnych úradov budú mať poradie v každej triede podľa dátumu udelenia exekvátur.

2. V prípadoch, v ktorých je vedúci konzulárneho úradu pred prijatím exekvátur prijatý na výkon svojich funkcií predbežne, bude však jeho poradie určené podľa dátumu predbežného prijatia; toto poradie sa zachová po poskytnutí exekvátur.

3. Poradie medzi dvoma alebo viacerými vedúcimi konzulárnych úradov, ktorí dostali exekvátur alebo predbežné prijatie v ten istý deň, určuje sa podľa dátumu doručenia ich patentov alebo obdobných dokumentov alebo oznámení uvedených v odseku 3 článku 11 prijímajúcemu štátu.

4. Dočasní vedúci úradov majú poradie za všetkými vedúcimi konzulárnych úradov a medzi sebou podľa dátumu prevzatia funkcií dočasného vedúceho úradu, ako je uvedené v oznámeniach zaslaných podľa odseku 2 článku 15.

5. Honorárni konzulárni úradníci, ktorí sú vedúcimi konzulárnych úradov, majú poradie v každej triede po vedúcich konzulárnych úradov z povolania, a to podľa pravidiel uvedených v predchádzajúcom odseku.

6. Vedúci konzulárnych úradov majú poradie pred konzulárnymi úradníkmi, ktorí nemajú toto postavenie.

Článok 17

Výkon diplomatických úkonov konzulárnymi úradníkmi

1. V štáte, v ktorom vysielajúci štát nemá diplomatickú misiu a nie je zastúpený diplomatickou misiou tretieho štátu, môže byť konzulárny úradník poverený výkonom diplomatických úkonov, ak s tým súhlasí prijímajúci štát. Konzulárny status konzulárneho úradníka sa tým nemení. Výkon takýchto úkonov mu nedáva právo domáhať sa diplomatických výsad a imunit.

2. Konzulárny úradník môže po oznámení zaslanom prijímajúcemu štátu vykonávať funkciu zástupcu vysielajúceho štátu pri ktorejkoľvek medzivládnej organizácii. Pri výkone tejto funkcie je oprávnený požívať všetky výsady a imunity poskytované takému zástupcovi na základe medzinárodného obyčajového práva alebo medzinárodných dohôd;

vo vzťahu k výkonu svojich konzulárnych funkcií však nebude oprávnený požívať väčšie vyňatie z jurisdikcie, než na aké má právo konzulárny úradník podľa tohto Dohovoru.

Článok 18

Vymenovanie tej istej osoby za konzulárneho úradníka dvoma alebo viacerými štátmi

Dva alebo viaceré štáty môžu so súhlasom prijímajúceho štátu vymenovať tú istú osobu za konzulárneho úradníka v prijímajúcom štáte.

Článok 19

Vymenovanie členov konzulárneho personálu

1. Pri zachovaní ustanovení článkov 20, 22 a 23 môže vysielajúci štát slobodne vymenovať členov konzulárneho personálu.

2. Vysielajúci štát musí oznámiť prijímajúcemu štátu plné meno, kategóriu a triedu všetkých konzulárnych úradníkov okrem vedúcich konzulárnych úradov tak, aby tento štát mal dostatok času vykonať, pokiaľ si to želá, svoje práva podľa odseku 3 článku 23.

3. Vysielajúci štát môže, pokiaľ to vyžadujú jeho zákony a predpisy, požiadať prijímajúci štát, aby poskytol exekvátur konzulárnemu úradníkovi, ktorý nie je vedúcim konzulárneho úradu.

4. Prijímajúci štát môže, pokiaľ to vyžadujú jeho zákony a predpisy, poskytnúť exekvátur konzulárnemu úradníkovi, ktorý nie je vedúcim konzulárneho úradu.

Článok 20

Rozsah konzulárneho personálu

Ak nie je výslovná dohoda o rozsahu konzulárneho personálu, môže prijímajúci štát požadovať, aby sa rozsah personálu udržiaval v medziach, ktoré sám považuje za rozumné a obvyklé so zreteľom na okolnosti a podmienky v konzulárnom obvode a na potreby príslušného konzulárneho úradu.

Článok 21

Poradie konzulárnych úradníkov konzulárneho úradu

Poradie konzulárnych úradníkov konzulárneho úradu a jeho zmeny oznamuje diplomatická misia vysielajúceho štátu, alebo ak tento štát nemá takúto misiu v prijímajúcom štáte, vedúci konzulárneho úradu ministerstvu zahraničných vecí prijímajúceho štátu alebo orgánu určenému týmto ministerstvom.

Článok 22

Občianstvo konzulárnych úradníkov

1. Konzulárni úradníci majú byť v zásade štátnymi príslušníkmi vysielajúceho štátu. 2. Konzulárni úradníci nemôžu byť vymenovaní z radov štátnych

príslušníkov prijímajúceho štátu, pokiaľ na to tento štát nedá výslovný súhlas; tento súhlas môže byť kedykoľvek odvolaný.

3. Prijímajúci štát si môže vyhradiť rovnaké právo, pokiaľ ide o štátnych príslušníkov tretieho štátu, ktorí nie sú súčasne štátnymi príslušníkmi vysielajúceho štátu.

Článok 23

Osoby vyhlásené za non grata

1. Prijímajúci štát môže kedykoľvek oznámiť vysielajúcemu štátu, že konzulárny úradník je persona non grata alebo že ktorýkoľvek iný člen konzulárneho personálu je neprijateľný. V takomto prípade vysielajúci štát podľa okolností buď takú osobu odvolá, alebo ukončí jej funkcie na konzulárnom úrade.

2. Ak vysielajúci štát odmietne alebo opomenie v primeranom čase vyhovieť svojim povinnostiam podľa odseku 1 tohto článku, môže prijímajúci štát podľa povahy prípadu buď odvolať exekvátur príslušnej osoby, alebo prestať ju považovať za člena konzulárneho personálu.

3. Osoba vymenovaná do funkcie člena konzulárneho úradu môže byť vyhlásená za neprijateľnú skôr, než príde na územie prijímajúceho štátu, alebo ak je už na jeho území, než sa ujme svojich funkcií na konzulárnom úrade. V každom takomto prípade vezme vysielajúci štát vymenovanie späť.

4. V prípadoch uvedených v odsekoch 1 a 3 tohto článku nie je prijímajúci štát povinný oznámiť vysielajúcemu štátu dôvody svojho rozhodnutia.

Článok 24

Oznámenie prijímajúcemu štátu o vymenovaní, príchode a odchode

1. Ministerstvu zahraničných vecí prijímajúceho štátu alebo úradu týmto ministerstvom určenému sa bude oznamovať:

a) vymenovanie členov konzulárneho úradu, ich príchod po vymenovaní na konzulárny úrad, ich definitívny odchod alebo skončenie ich funkcií a všetky iné zmeny, ktoré majú vplyv na ich status a ktoré môžu nastať počas ich služby na konzulárnom úrade;

b) príchod a definitívny odchod rodinného príslušníka člena konzulárneho úradu, ktorý s ním žije v spoločnej domácnosti, a tam, kde to pripadá do úvahy, prípady, v ktorých osoba sa stane alebo prestane byť takým rodinným príslušníkom;

c) príchod a definitívny odchod členov súkromného personálu a tam, kde to pripadá do úvahy, skončenie ich služby;

d) zamestnanie a prepustenie osôb, ktoré sú usadené v prijímajúcom štáte, pokiaľ ide o členov konzulárneho úradu alebo členov súkromného personálu požívajúcich výsady a imunity.

2. Príchod a konečný odchod sa bude, pokiaľ možno, taktiež oznamovať vopred.

Časť II: Ukončenie konzulárnych funkcií

Článok 25

Skončenie funkcií člena konzulárneho úradu

Funkcie člena konzulárneho úradu sa končia okrem iného:

a) oznámením vysielajúceho štátu prijímajúcemu štátu, že funkcie člena konzulárneho úradu sa skončili,

b) odvolaním exekvátur,

c) oznámením prijímajúceho štátu vysielajúcemu štátu, že prijímajúci štát ho prestal považovať za člena konzulárneho personálu.

Článok 26

Opustenie územia prijímajúceho štátu

Prijímajúci štát poskytne, a to aj v prípade ozbrojeného konfliktu, členom konzulárneho úradu a členom súkromného personálu, pokiaľ nejde o štátnych príslušníkov prijímajúceho štátu, a ich rodinným príslušníkom žijúcim s nimi v spoločnej domácnosti bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť potrebnú lehotu a pomoc, aby im umožnil prípravu odchodu a čo najrýchlejší odchod po skončení ich funkcií. V prípade potreby najmä musí dať k dispozícii nevyhnutné dopravné prostriedky pre uvedené osoby a ich majetok, pokiaľ nejde o majetok získaný v prijímajúcom štáte, ktorého vývoz je v čase odchodu zakázaný.

Článok 27

Ochrana konzulárnych miestností a archívov

a záujmov vysielajúceho štátu za mimoriadnych okolností

1. V prípade prerušenia konzulárnych stykov medzi dvoma štátmi:

a) prijímajúci štát bude i v prípade ozbrojeného konfliktu rešpektovať a chrániť konzulárne miestnosti spolu s majetkom konzulárneho úradu a s konzulárnymi archívmi;

b) vysielajúci štát môže zveriť starostlivosť o konzulárne miestnosti spolu s majetkom, ktorý sa v nich nachádza, a konzulárnymi archívmi tretiemu štátu, ktorý je prijateľný pre prijímajúci štát;

c) vysielajúci štát môže zveriť ochranu svojich záujmov a záujmov svojich štátnych príslušníkov

treťiemu štátu, ktorý je prijateľný pre prijímajúci štát.

2. V prípade dočasného alebo trvalého uzavretia konzulárneho úradu platí ustanovenie pododseku a) odseku 1 tohto článku. Okrem toho

a) v prípade, že vysielajúci štát nezastúpený v prijímajúcom štáte diplomatickou misiou má iný konzulárny úrad na území tohto štátu, môže byť tento konzulárny úrad poverený starostlivosťou o miestnosti uzavretého konzulárneho úradu spolu s majetkom a s konzulárnymi archívami, ktoré sa v nich nachádzajú, a so súhlasom prijímajúceho štátu výkonom konzulárnych funkcií v konzulárnom obvode tohto konzulárneho úradu, alebo

b) v prípade, že vysielajúci štát nemá žiadnu diplomatickú misiu a iný konzulárny úrad v prijímajúcom štáte, platia ustanovenia pododsekov b) a c) odseku 1 tohto článku.

Hlava II: Výhody, výsady a imunity konzulárnych úradov, konzulárnych úradníkov z povolania a ďalších členov konzulárneho úradu

Časť I: Výhody, výsady a imunity konzulárneho úradu

Článok 28

Uľahčenie práce konzulárneho úradu

Prijímajúci štát plne uľahčí výkon funkcií konzulárneho úradu.

Článok 29

Používanie štátnej vlajky a štátneho znaku

1. Vysielajúci štát má právo používať svoju štátnu vlajku a štátny znak v prijímajúcom štáte v súlade s ustanoveniami tohto článku.

2. Štátna vlajka vysielajúceho štátu môže sa vyvesiť a štátny znak umiestniť na budove konzulárneho úradu a na jeho vchode, na rezidencii vedúceho konzulárneho úradu a na jeho dopravných prostriedkoch, keď sa používajú na služobné účely.

3. Pri výkone práva daného týmto článkom treba prihliadať na zákony, predpisy a zvyklosti prijímajúceho štátu.

Článok 30

Umiestnenie

1. Prijímajúci štát uľahčí na svojom území v súlade so svojimi zákonmi a predpismi vysielajúcemu štátu získať miestnosti nevyhnutné pre jeho konzulárny úrad alebo mu pomôže obstaráť objekty na umiestnenie iným spôsobom.

2. V prípade nevyhnutnosti konzulárnemu úradu taktiež pomôže pri získaní vhodného ubytovania pre jeho členov.

Článok 31

Nedotknuteľnosť konzulárnych miestností

1. Konzulárne miestnosti sú nedotknuteľné v rozsahu uvedenom v tomto článku.

2. Orgány prijímajúceho štátu nesmú vstúpiť do tej časti konzulárnych miestností, ktoré sa výlučne používajú na pracovné účely konzulárneho úradu, okrem ak so súhlasom vedúceho konzulárneho úradu, jeho zástupcu alebo vedúceho diplomatickej misie vysielajúceho štátu. V prípade požiaru alebo inej pohromy vyžadujúcej okamžitú ochrannú akciu možno však predpokladať, že súhlas vedúceho konzulárneho úradu bol daný.

3. Pri zachovaní ustanovenia odseku 2 tohto článku má prijímajúci štát osobitnú povinnosť urobiť všetky primerané opatrenia na ochranu konzulárnych miestností proti každému napadnutiu alebo poškodeniu a aby sa zabránilo každému rušeniu pokoja konzulárneho úradu alebo ujme na jeho dôstojnosti.

4. Konzulárne miestnosti, ich zariadenie, majetok konzulárneho úradu a jeho dopravné prostriedky nepodliehajú žiadnej forme rekvizície pre účely národnej obrany alebo verejnej potreby. Ak ich treba vyvlastniť pre uvedené účely, musia sa urobiť všetky možné kroky, aby sa zabránilo narušeniu výkonu konzulárnych funkcií a vysielajúcemu štátu musí sa vyplatiť okamžitá, primeraná a efektívna náhrada.

Článok 32

Daňové oslobodenie konzulárnych miestností

1. Konzulárne miestnosti a rezidencia vedúceho konzulárneho úradu z povolania, ktorých je vysielajúci štát alebo ktorákoľvek osoba konajúca v jeho mene vlastníkom alebo nájomníkom, sú oslobodené od všetkých celoštátnych, oblastných alebo miestnych daní a poplatkov s výnimkou poplatkov vybraných za poskytovanie služieb.

2. Daňové oslobodenie uvedené v odseku 1 tohto článku sa nevzťahuje na dane a poplatky, ktoré majú podľa zákona prijímajúceho štátu platiť osoby vstupujúce do zmluvného pomeru s vysielajúcim štátom alebo s osobou konajúcou v jeho mene.

Článok 33

Nedotknuteľnosť konzulárnych archívov a dokumentov

Konzulárne archívy a dokumenty sú vždy a všade nedotknuteľné.

Článok 34

Sloboda pohybu

S výhradou zákonov a nariadení o oblastiach, do ktorých je prístup zakázaný alebo upravený z dôvodov štátnej bezpečnosti, prijímajúci štát zabezpečí všetkým členom konzulárneho úradu slobodu pohybu a cestovania na svojom území.

Článok 35

Sloboda spojenia

1. Prijímajúci štát povolí a bude chrániť slobodu spojenia konzulárneho úradu na všetky úradné účely. Pri spojení s vládou, diplomatickými misiami a ostatnými konzulárnymi úradmi vysielajúceho štátu, nech sú kdekoľvek, môže konzulárny úrad použiť všetky vhodné prostriedky vrátane diplomatických a konzulárnych kuriérov, diplomatických a konzulárnych batožín a kódovaných alebo šifrovaných správ. Rádiovú vysielaciu stanicu môže však konzulárny úrad zriadiť a používať iba so súhlasom prijímajúceho štátu.

2. Úradná korešpondencia konzulárneho úradu je nedotknuteľná. Úradnou korešpondenciou sa rozumie všetka korešpondencia majúca vzťah ku konzulárnemu úradu a jeho funkciám.

3. Konzulárna batožina nesmie byť otvorená ani zadržaná. V prípade, že príslušné orgány prijímajúceho štátu majú vážne dôvody, aby sa domnievali, že batožina obsahuje niečo iné ako korešpondenciu, dokumenty alebo predmety uvedené v odseku 4 tohto článku, môžu však žiadať, aby batožinu otvoril v ich prítomnosti zodpovedný zástupca vysielajúceho štátu. Ak orgány vysielajúceho štátu takúto žiadosť odmietnu, bude batožina vrátená na miesto, odkiaľ pochádza.

4. Zásielky tvoriace konzulárnu batožinu musia mať zreteľné vonkajšie označenie ich povahy a môžu obsahovať iba úradnú korešpondenciu a dokumenty alebo predmety výlučne určené na úradné použitie.

5. Konzulárny kuriér musí byť vybavený úradnou listinou označujúcou jeho status a počet zásielok tvoriacich konzulárnu batožinu. Bez súhlasu prijímajúceho štátu nesmie byť ani štátnym príslušníkom prijímajúceho štátu, ani, pokiaľ nie je štátnym príslušníkom vysielajúceho štátu, osobou trvale usadenou v prijímajúcom štáte. Pri výkone svojich funkcií požíva ochranu prijímajúceho štátu. Konzulárny kuriér požíva osobnú nedotknuteľnosť a nesmie byť nijakým spôsobom uväznený alebo zadržaný.

6. Vysielajúci štát, jeho diplomatická misia a jeho konzulárne úrady môžu vymenovať konzulárnych kuriérov ad hoc. V tom prípade platí ustanovenie odseku 5 tohto článku s tým, že imunity, ktoré sú v ňom uvedené, prestanú platiť, len čo kuriér odovzdá doručiteľovi konzulárnu batožinu, ktorú mal na starosti.

7. Konzulárna batožina môže sa zveriť kapitánovi lode alebo civilného lietadla, ktoré má pristáť na dovolenom vstupnom letisku. Kapitán bude vybavený úradnou listinou označujúcou počet zásielok tvoriacich konzulárnu batožinu, nebude však považovaný za konzulárneho kuriéra. Po prerokovaní s príslušnými miestnymi orgánmi môže konzulárny úrad poslať jedného zo svojich členov, aby prevzal uvedenú batožinu priamo a voľne od kapitána lode alebo lietadla.

Článok 36

Spojenie a styk so štátnymi príslušníkmi

1. Aby sa uľahčil výkon konzulárnych funkcií týkajúcich sa štátnych príslušníkov vysielajúceho štátu:

a) konzulárni úradníci majú právo na spojenie so štátnymi príslušníkmi vysielajúceho štátu a na prístup k nim. Štátni príslušníci vysielajúceho štátu majú rovnaké právo, pokiaľ ide o spojenie s konzulárnymi úradníkmi vysielajúceho štátu a o prístup k nim;

b) príslušné orgány prijímajúceho štátu budú bez meškania informovať konzulárny úrad vysielajúceho štátu o prípadoch, v ktorých v jeho konzulárnom obvode štátny príslušník vysielajúceho štátu bol zatknutý, uväznený, daný do väzby alebo zadržaný iným spôsobom, pokiaľ o to uvedený štátny príslušník požiada. Taktiež každú správu, ktorú určila pre konzulárny úrad osoba, ktorá bola zatknutá, je vo väzení, vo väzbe alebo bola zadržaná, doručia uvedené orgány bez meškania. Tieto orgány musia bez meškania informovať osobu, ktorej sa to týka, o jej právach, ktoré má podľa tohto pododseku;

c) konzulárni úradníci majú právo navštevovať štátnych príslušníkov vysielajúceho štátu, ktorí sú vo väzení, väzbe alebo sú zadržaní, aby s nimi mohli hovoriť a zabezpečiť ich právne zastúpenie. Taktiež majú právo navštíviť ktoréhokoľvek štátneho príslušníka vysielajúceho štátu, ktorý je vo väzení, vo väzbe alebo je zaistený v ich obvode na základe rozsudku. Konzulárny úradník sa však zdrží konania v mene štátneho príslušníka, ktorý je vo väzení, väzbe alebo je zadržaný, v prípade, že štátny príslušník proti takémuto konaniu výslovne podá svoje námietky.

2. Práva uvedené v odseku 1 tohto článku budú sa vykonávať v súlade so zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu, avšak za predpokladu, že zákony a predpisy umožnia plné uskutočnenie cieľov, na ktoré sa práva podľa tohto článku poskytl.

Článok 37

Informovanie v prípadoch smrti, poručníctva alebo opatrovníctva, stroskotania a leteckých nehôd

Príslušné orgány prijímajúceho štátu, ak majú k dispozícii potrebné informácie, sú povinné:

a) v prípade smrti štátneho príslušníka vysielajúceho štátu informovať bez meškania konzulárny úrad, v obvode ktorého smrť nastala;

b) informovať príslušný konzulárny úrad bez meškania o všetkých prípadoch, v ktorých sa ukazuje, že ustanovenie poručníka alebo opatrovníka je v záujme mladistvého alebo inej osoby nemajúcej plnú spôsobilosť, ktorí sú štátnymi príslušníkmi vysielajúceho štátu. Podanie tejto informácie nemá však vplyv na účinnosť zákonov a nariadení prijímajúceho štátu týkajúcich sa ustanovenia poručníka alebo opatrovníka;

c) bez meškania podať správu konzulárnemu úradu, ktorý je najbližšie miestu udalosti, v prípade, že loď majúca národnosť vysielajúceho štátu, stroskotá alebo uviazne v pobrežných lebo vnútorných vodách prijímajúceho štátu, alebo že lietadlo registrované vo vysielajúcom štáte postihne nehoda na území prijímajúceho štátu.

Článok 38

Spojenie s orgánmi prijímajúceho štátu

Konzulárni úradníci sa môžu pri výkone svojich funkcií obracať

a) na príslušné miestne orgány svojho konzulárneho obvodu;

b) na príslušné ústredné orgány prijímajúceho štátu, ak to dovoľujú zákony, predpisy a zvyklosti prijímajúceho štátu alebo príslušné medzinárodné dohody, a to v rozsahu nimi dovolenom.

Článok 39

Konzulárne poplatky a dávky

1. Konzulárny úrad môže za konzulárne úkony vyberať na území prijímajúceho štátu poplatky a dávky ustanovené zákonmi a predpismi vysielajúceho štátu.

2. Sumy vybraté vo forme poplatkov a dávok uvedených v odseku 1 tohto článku a potvrdenia o ich zaplatení sú oslobodené od všetkých daní a dávok v prijímajúcom štáte.

Časť II: Výhody, výsady a imunity konzulárnych úradníkov z povolania a ďalších členov konzulárneho úradu

Článok 40

Ochrana konzulárnych úradníkov

Prijímajúci štát bude konať s konzulárnymi úradníkmi s náležitou úctou a urobí všetky vhodné opatrenia, aby zabránil každému útoku proti ich osobe, slobode alebo dôstojnosti.

Článok 41

Osobná nedotknuteľnosť konzulárnych úradníkov

1. Konzulárni úradníci nesmú byť zatknutí alebo vzatí do väzby, okrem ak v prípade ťažkého zločinu a na základe rozhodnutia príslušného súdneho orgánu.

2. S výnimkou prípadu uvedeného v odseku 1 tohto článku nesmú byť konzulárni úradníci uväznení alebo nesmie byť obmedzená ich osobná sloboda, okrem ak pri výkone súdneho rozhodnutia, ktoré nadobudlo právoplatnosť.

3. Konzulárny úradník musí prísť na príslušné orgány v prípade, že sa proti nemu začalo trestné konanie. Konanie sa však bude uskutočňovať s náležitým ohľadom na jeho osobu, odôvodneným jeho úradným postavením, a s výnimkou prípadu uvedeného v odseku 1 tohto článku, spôsobom, ktorý by čo najmenej narušil výkon konzulárnych funkcií. V prípade, že za okolností uvedených v odseku 1 tohto článku je potrebné vziať konzulárneho úradníka do väzby, musí sa konanie proti nemu začať v čo najkratšom čase.

Článok 42

Oznamovanie zatknutia, väzby alebo stíhania

Prijímajúci štát bez odkladu upovedomí vedúceho konzulárneho úradu v prípadoch, v ktorých je člen konzulárneho personálu zatknutý, vzatý do väzby alebo keď sa proti nemu začalo trestné konanie. Ak sa uvedené opatrenia týkajú vedúceho konzulárneho úradu, prijímajúci štát o tom diplomatickou cestou upovedomí vysielajúci štát.

Článok 43

Vyňatie z jurisdikcie

1. Pokiaľ ide o úkony uskutočňované pri výkone konzulárnych funkcií, konzulárni úradníci a konzulárni zamestnanci nepodliehajú jurisdikcii súdnych a správnych orgánov prijímajúceho štátu.

2. Ustanovenie odseku 1 tohto článku sa však nevzťahuje na civilnoprávne konanie:

a) vyplývajúce zo zmluvy uzavretej konzulárnym úradníkom alebo konzulárnym zamestnancom, ktorú výslovne alebo zrejme nedojednal ako zástupca vysielajúceho štátu; alebo

b) začaté treťou stranou v prípade škody vzniknutej v prijímajúcom štáte z nehody spôsobenej vozidlom, loďou alebo lietadlom.

Článok 44

Povinnosť podať svedectvo

1. Členovia konzulárneho úradu môžu byť vyzvaní, aby ako svedkovia prišli počas súdneho alebo administratívneho konania. Konzulárny zamestnanec alebo člen služobného personálu nesmie s výnimkou prípadov uvedených v odseku 3

tohto článku odmietnuť podať svedectvo. V prípade, že tak konzulárny úradník urobí, nesmie sa voči nemu uplatniť žiadne donucovacie opatrenie alebo trest.

2. Orgán požadujúci od konzulárneho úradníka svedectvo zdrží sa vmiešavania do výkonu jeho funkcií. Tam, kde je to možné, môže prijať svedectvo v jeho rezidencii alebo v konzulárnom úrade alebo prijať od neho písomné svedectvo.

3. Členovia konzulárneho úradu nemajú povinnosť podávať svedectvo týkajúce sa vecí spojených s výkonom svojich funkcií alebo predkladať úradnú korešpondenciu a dokumenty týkajúce sa týchto vecí. Taktiež sú oprávnení odmietnuť podať svedectvo ako znaleckí svedkovia o práve vysielajúceho štátu.

Článok 45

Vzdanie sa výsad a imunit

1. Vysielajúci štát sa môže vzdať ktorejkoľvek výsady a imunity členov konzulárneho úradu uvedenej v článkoch 41, 43 a 44.

2. Vzdanie sa výsad a imunit musí byť vo všetkých prípadoch, s výnimkou prípadu uvedeného v odseku 3 tohto článku, výslovné a musí sa písomne oznámiť prijímajúcemu štátu.

3. Ak konzulárny úradník alebo konzulárny zamestnanec začne konanie vo veci, v ktorej by požíval vyňatie z jurisdikcie podľa článku 43, nemôže sa dovoliavať vyňatia z jurisdikcie, pokiaľ ide o žaloby navzájom súvisiace priamo s hlavnou žalobou.

4. Vzdať sa vyňatia z jurisdikcie v civilných alebo správnych veciach neznamená vzdať sa tým aj imunity, pokiaľ ide o exekučný výkon rozsudku; jej sa treba vzdať osobitne.

Článok 46

Vyňatie z registrácie cudzincov a povolenia na pobyt

1. Konzulárni úradníci a konzulárni zamestnanci a členovia ich rodín bývajúci s nimi v spoločnej domácnosti sú vyňatí zo všetkých povinností uložených zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu týkajúcimi sa registrácie cudzincov a povolenia na pobyt.

2. Ustanovenie odseku 1 tohto článku sa však nevzťahuje na konzulárnych zamestnancov, ktorí nie sú stálymi zamestnancami vysielajúceho štátu alebo ktorí vykonávajú súkromné zárobkové povolanie v prijímajúcom štáte, a na ich rodinných príslušníkov.

Článok 47

Vyňatie z povolenia na zamestnanie

1. Členovia konzulárneho úradu sú, pokiaľ ide o služby vykonávané pre vysielajúci štát, vyňatí zo všetkých povinností týkajúcich sa povolenia na zamestnanie požadovaného zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu o zamestnávaní cudzích pracovných síl.

2. Členovia súkromného personálu konzulárnych úradníkov a konzulárnych zamestnancov sú vyňatí z povinností uvedených v odseku 1 tohto článku v prípade, že nevykonávajú žiadne iné zárobkové povolanie v prijímajúcom štáte.

Článok 48

Vyňatie zo sociálneho zabezpečenia

1. Pri zachovaní ustanovenia odseku 3 tohto článku sú členovia konzulárneho úradu, pokiaľ ide o služby, ktoré vykonávajú pre vysielajúci štát, a ich rodinní príslušníci žijúci s nimi v spoločnej domácnosti vyňatí z ustanovení o sociálnom zabezpečení, ktoré platia v prijímajúcom štáte.

2. Vyňatie uvedené v odseku 1 tohto článku sa vzťahuje aj na členov súkromného personálu, ktorí sú zamestnaní len u členov konzulárneho úradu, a to za podmienky:

a) že nie sú štátnymi príslušníkmi prijímajúceho štátu alebo v ňom nie sú trvale usadení a

b) že sa na nich vzťahujú predpisy o sociálnom zabezpečení platné vo vysielajúcom alebo v treťom štáte.

3. Členovia konzulárneho úradu zamestnávajúci osoby, na ktoré sa nevzťahuje vyňatie uvedené v odseku 2 tohto článku, musia plniť povinnosti, ktoré ukladajú zamestnávateľom ustanovenia o sociálnom zabezpečení prijímajúceho štátu.

4. Vyňatie uvedené v odsekoch 1 a 2 tohto článku nevyklučuje dobrovoľnú účasť na systéme sociálneho zabezpečenia prijímajúceho štátu za predpokladu, že účasť na ňom prijímajúci štát dovoľuje.

Článok 49

Oslobodenie od zdanenia

1. Konzulárni úradníci a konzulárni zamestnanci a ich rodinní príslušníci žijúci s nimi v spoločnej domácnosti sú oslobodení od všetkých daní a poplatkov, a to osobných alebo vecných, celoštátnych, oblastných alebo miestnych s výnimkou:

a) nepriamych daní, ktoré bývajú obvykle zahrnuté do ceny tovaru alebo služieb;

b) daní a poplatkov zo súkromných nehnuteľností na území prijímajúceho štátu, s výhradou ustanovení článku 32;

c) pozostalostných alebo dedičských poplatkov a poplatkov z prevodu majetku vybraných

prijímajúcim štátom, s výhradou ustanovenia odseku b) článku 51;

d) daní a poplatkov zo súkromného príjmu vrátane výnosu z kapitálu, ktorý má svoj prameň v prijímajúcom štáte, a z majetkových daní vzťahujúcich sa na investície vložené do obchodných alebo finančných podnikov v prijímajúcom štáte;

e) poplatkov vybraných za poskytovanie služieb;

f) registračných, súdnych, listinných, hypotečných a kolkových poplatkov, s výhradou ustanovení článku 32.

2. Členovia služobného personálu sú oslobodení od daní a poplatkov zo mzdy, ktorú dostávajú za svoje služby.

3. Členovia konzulárneho úradu, ktorí zamestnávajú osoby, ktorých mzdy alebo platy nie sú vyňaté z dane z príjmov v prijímajúcom štáte, musia plniť povinnosti, ktoré zákony a nariadenia tohto štátu ukládajú zamestnávateľom v súvislosti s vyberaním dane z príjmov.

Článok 50

Oslobodenie od colných dávok a prehliadky

1. Prijímajúci štát bude v súlade so zákonmi a nariadeniami, ktoré prijme, povoľovať dovoz a poskytovať oslobodenie od všetkých colných dávok, daní a s tým súvisiacich poplatkov okrem poplatkov za skladovanie, prepravu a podobné služby:

a) pri predmetoch určených pre úradnú potrebu konzulárneho úradu; b) pri predmetoch určených pre osobnú potrebu konzulárnych úradníkov a ich rodinných príslušníkov žijúcich s nimi v spoločnej domácnosti vrátane predmetov určených pre ich začiatkové zariadenie. Predmety určené na spotrebu nesmú presiahnuť množstvo nevyhnutné na priamu spotrebu príslušných osôb.

2. Konzulárni zamestnanci budú požívať výsady a oslobodenie uvedené v odseku 1 tohto článku, pokiaľ ide o predmety dovezené v čase ich prvého nástupu do úradu.

3. Osobné batožiny sprevádzajúce konzulárnych úradníkov a ich rodinných príslušníkov žijúcich s nimi v spoločnej domácnosti sú oslobodené od prehliadky. Môžu byť prehliadnuté iba v prípade, že sú vážne dôvody pre domnienku, že obsahujú iné predmety než uvedené v pododseku b) odseku 1 tohto článku alebo predmety, dovoz alebo vývoz ktorých je zakázaný zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu alebo na ktoré sa vzťahujú jeho zákony a predpisy o karanténe. Uvedená prehliadka musí sa vykonať v prítomnosti konzulárneho úradníka alebo jeho rodinného príslušníka.

Článok 51

Majetok člena konzulárneho úradu alebo jeho rodinného príslušníka

Prijímajúci štát v prípade smrti člena konzulárneho úradu alebo člena jeho rodiny žijúceho s ním v spoločnej domácnosti

a) povolí vývoz hnuťelného majetku zosnulého s výnimkou majetku, ktorý bol získaný v prijímajúcom štáte a ktorého vývoz bol zakázaný v čase jeho smrti;

b) nebude vyberať celoštátne, oblastné alebo miestne pozostalostné alebo dedičské poplatky a poplatky z prevodu majetku, pokiaľ ide o hnuťelný majetok, ktorý bol na území prijímajúceho štátu iba v dôsledku pobytu zosnulého v tomto štáte ako člena konzulárneho úradu alebo rodinného príslušníka člena konzulárneho úradu.

Článok 52

Oslobodenie od osobných služieb alebo povinností

Prijímajúci štát oslobodí členov konzulárneho úradu a ich rodinných príslušníkov žijúcich s nimi v spoločnej domácnosti od všetkých osobných služieb, všetkých verejných služieb každého druhu a od vojenských povinností, ako sú rekvizície, vojenské kontribúcie a ubytovanie.

Článok 53

Začiatok a koniec konzulárnych výsad a imunit

1. Každý člen konzulárneho úradu bude požívať výsady a imunity uvedené v tomto Dohovore od svojho vstupu na územie prijímajúceho štátu s cieľom prevzatia svojho úradu, alebo pokiaľ už je na jeho území, od času, keď sa ujme svojich povinností na konzulárnom úrade.

2. Rodinní príslušníci člena konzulárneho úradu žijúci s ním v spoločnej domácnosti a členovia jeho súkromného personálu budú požívať výsady a imunity uvedené v tomto Dohovore odo dňa, keď uvedený člen konzulárneho úradu požíva výsady a imunity podľa odseku 1 tohto článku, alebo odo dňa ich vstupu na územie prijímajúceho štátu, alebo odo dňa, keď sa stanú príslušníkmi jeho rodiny alebo členmi jeho súkromného personálu, a to podľa toho, ktorý deň je neskorší.

3. Keď sa skončili funkcie člena konzulárneho úradu, končia sa jeho výsady a imunity a výsady a imunity jeho rodinného príslušníka žijúceho s ním v spoločnej domácnosti alebo člena jeho súkromného personálu, a to obvykle v čase, keď osoba, ktorej sa to týka, opustí prijímajúci štát, alebo po uplynutí primeranej lehoty, v ktorej má krajinu opustiť, podľa toho, k čomu dôjde skôr, potrvávajú však po túto dobu i v prípade ozbrojeného konfliktu. Výsady a imunity osôb uvedených v odseku 2 tohto článku skončia sa v čase, keď tieto osoby prestanú patriť k domácnosti alebo ak opustia službu u člena

konzulárneho úradu, avšak v prípade, že uvedené osoby hodlajú opustiť štát v primeranej lehote, ich výsady a imunity potrvajú do ich odchodu.

4. Pokiaľ ide o úkony uskutočňované konzulárnym úradníkom alebo konzulárnym zamestnancom pri výkone ich funkcií, potrvá však ich vyňatie z jurisdikcie bez časového obmedzenia.

5. V prípade smrti člena konzulárneho úradu budú jeho rodinní príslušníci bývajúcí s ním v spoločnej domácnosti aj naďalej požívať výsady a imunity, ktoré im patria, do času, kým opustia prijímajúci štát alebo kým uplynie primeraná lehota umožňujúca im, aby tak urobili, a to podľa toho, k čomu dôjde skôr.

Článok 54

Závazky tretích štátov

1. V prípade, že konzulárny úradník prechádza územím tretieho štátu, ktorý mu udelil vízum, ak by bolo potrebné alebo ak sa na jeho území zdržiava, aby mohol prevziať svoj úrad alebo sa vrátiť do svojho úradu alebo vysielajúceho štátu, poskytnite mu tretí štát všetky imunity potrebné na zabezpečenie jeho prechodu alebo návratu, ktoré mu patria podľa ostatných článkov tohto dohovoru. To isté platí v prípade ktoréhokoľvek jeho rodinného príslušníka žijúceho s ním v spoločnej domácnosti a požívajúceho také výsady a imunity, ktorý sprevádza konzulárneho úradníka alebo cestuje sám, aby sa k nemu pripojil alebo sa vrátil do vysielajúceho štátu.

2. Za okolností obdobných tým, ktoré sú uvedené v odseku 1 tohto článku, nebude tretí štát brániť v prechode cez vlastné územie ostatným členom konzulárneho úradu alebo ich rodinným príslušníkom žijúcim s nimi v spoločnej domácnosti.

3. Tretie štáty poskytnú úradnej korešpondencii a ostatným úradným oznámeniam v tranzite vrátane kódovaných a šifrovaných práv rovnakú voľnosť a ochranu, ktorú je prijímajúci štát povinný poskytnúť podľa tohto Dohovoru. Poskytnú konzulárnym kuriérom, ktorí dostali vízum, pokiaľ je vízum potrebné, a konzulárnej batožine v tranzite tú istú nedotknuteľnosť a ochranu, ktorú je povinný poskytnúť podľa tohto Dohovoru prijímajúci štát.

4. Závazky tretích štátov podľa odsekov 1, 2 a 3 tohto článku sa vzťahujú aj na osoby, ktoré sú uvedené v týchto odsekoch, a na úradné oznámenia a konzulárne batožiny, ktoré sa dostanú na územie tretieho štátu v dôsledku vyššej moci.

Článok 55

Zachovávanie zákonov a predpisov prijímajúceho štátu

1. Bez ujmy na ich výsadách a imunitách je povinnosťou všetkých osôb požívajúcich výsady a

imunity dbať na zákony a predpisy prijímajúceho štátu. Taktiež majú povinnosť nevmiešavať sa do vnútorných vecí prijímajúceho štátu. 2. Konzulárne miestnosti sa nesmú používať spôsobom, ktorý by bol v rozpore s výkonom konzulárnych funkcií.

3. Ustanovenia odseku 2 tohto článku nevylučujú možnosť umiestniť úradovne iných inštitúcií alebo organizácií v časti budovy, v ktorej sú konzulárne miestnosti, za predpokladu, že miestnosti, ktoré sú im určené, sú oddelené od miestností používaných konzulárnym úradom. V takomto prípade sa uvedené úradovne nebudú považovať pre účely tohto Dohovoru za časť konzulárnych miestností.

Článok 56

Poistenie proti škodám spôsobeným tretím osobám

Členovia konzulárneho úradu budú dbať na povinnosti uložené zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu, pokiaľ ide o poistenie proti škodám spôsobeným tretím osobám pri prevádzke vozidla, lode alebo lietadla.

Článok 57

Osobitné ustanovenia týkajúce sa súkromného zárobkového povolania

1. Konzulárni úradníci z povolania nebudú v prijímajúcom štáte vykonávať pre svoj osobný zisk žiadnu profesionálnu alebo obchodnú činnosť.

2. Výsady a imunity uvedené v tejto hlave sa nebudú poskytovať:

a) konzulárnym zamestnancom alebo členom služobného personálu, ktorí vykonávajú akékoľvek zárobkové povolanie v prijímajúcom štáte;

b) rodinným príslušníkom osôb uvedených v pododseku a) tohto odseku alebo členom ich súkromného personálu;

c) rodinným príslušníkom člena konzulárneho úradu, ktorí sami vykonávajú akékoľvek zárobkové povolanie v prijímajúcom štáte.

Hlava III: Postavenie honorárnych konzulárnych úradníkov a konzulárnych úradov vedených týmito úradníkmi

Článok 58

Všeobecné ustanovenia o výhodách, výsadách a imunitách

1. Články 28, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 38 a 39, odsek 3 článku 54 a odseky 2 a 3 článku 55 sa vzťahujú na konzulárne úrady vedené honorárnym konzulárnym úradníkom. Okrem toho sa výhody, výsady a imunity týchto konzulárnych úradov spravujú článkami 59, 60, 61 a 62.

2. Články 42 a 43, odsek 3 článku 44, články 45 a 53 a odsek 1 článku 55 sa vzťahujú na honorárnych konzulárnych úradníkov. Okrem toho sa výhody, výsady a imunity týchto konzulárnych úradníkov spravujú článkami 63, 64, 65, 66 a 67.

3. Výsady a imunity uvedené v tomto Dohovore sa neposkytujú rodinným príslušníkom honorárneho konzulárneho úradníka alebo konzulárneho zamestnanca zamestnaného na konzulárnom úrade vedenom honorárnym konzulárnym úradníkom.

4. Zasielanie konzulárnych batožín medzi dvoma konzulárnymi úradmi umiestnenými v rôznych štátoch a vedenými honorárnymi konzulárnymi úradníkmi nie je dovolené bez súhlasu obidvoch príslušných prijímajúcich štátov.

Článok 59

Ochrana konzulárnych miestností

Prijímajúci štát urobí také opatrenia, ktoré sú nevyhnutné na ochranu konzulárnych miestností konzulárneho úradu vedeného honorárnym konzulárnym úradníkom pred napadnutím alebo poškodením a na to, aby sa zabránilo rušeniu pokoja konzulárneho úradu alebo ujme na jeho dôstojnosti.

Článok 60

Oslobodenie od zdanenia konzulárnych miestností

1. Konzulárne miestnosti konzulárneho úradu vedeného honorárnym konzulárnym úradníkom, ktorých je vysielajúci štát vlastníkom alebo nájomníkom, sú oslobodené od všetkých celoštátnych, oblastných alebo miestnych daní a dávok každého druhu s výnimkou tých, ktoré sa vyberajú za poskytovanie služieb.

2. Oslobodenie od zdanenia uvedené v odseku 1 tohto článku sa nevzťahuje na dane a poplatky, ktoré majú podľa zákonov a predpisov prijímajúceho štátu platiť osoby vstupujúce do zmluvného pomeru s vysielajúcim štátom.

Článok 61

Nedotknuteľnosť konzulárnych archívov a dokumentov

Konzulárne archívy a dokumenty konzulárneho úradu vedeného honorárnym konzulárnym úradníkom sú vždy a všade nedotknuteľné za predpokladu, že sú uložené oddelene od ostatných listín a dokumentov, a to osobitne od súkromnej korešpondencie vedúceho konzulárneho úradu a všetkých osôb, ktoré s ním pracujú, a od materiálov, kníh a dokumentov týkajúcich sa ich povolania alebo obchodu.

Článok 62

Oslobodenie od colných dávok

Prijímajúci štát bude v súlade so zákonmi a nariadeniami, ktoré prijme, povoľovať dovoz a poskytovať oslobodenie od všetkých colných dávok, daní a s tým súvisiacich poplatkov, okrem poplatkov za skladovanie, prepravu a podobné služby pri ďalej uvedených predmetoch za predpokladu, že sú určené na úradnú potrebu konzulárneho úradu vedeného honorárnym konzulárnym úradníkom; týka sa to štátnych znakov, vlajok, vývesných štítov, pečatí a pečiatok, kníh, úradných tlačovín, úradného nábytku, úradného vybavenia a obdobných predmetov dodávaných vysielajúcim štátom alebo na jeho podnet konzulárnemu úradu.

Článok 63

Trestné konanie

Honorárny konzulárny úradník musí prísť na príslušné orgány, ak sa proti nemu začalo trestné konanie. Konanie sa však bude uskutočňovať s náležitým ohľadom na jeho osobu, odôvodneným jeho úradným postavením, a pokiaľ nie je zatknutý alebo vo väzbe, spôsobom, ktorý by čo najmenej narušil výkon konzulárnych funkcií. Ak je nevyhnutné vziať honorárneho konzula do väzby, musí sa konanie proti nemu začať v čo najkratšom čase.

Článok 64

Ochrana honorárnych konzulárnych úradníkov

Prijímajúci štát má povinnosť poskytnúť honorárnemu konzulárnemu úradníkovi ochranu, ktorú vyžaduje jeho úradné postavenie.

Článok 65

Vyňatie z registrácie cudzincov a z povolenia pobytu

Honorárni konzulárni úradníci, pokiaľ nevykonávajú pre svoj osobný zisk akúkoľvek profesionálnu alebo obchodnú činnosť v prijímajúcom štáte, sú oslobodení od všetkých povinností uložených zákonmi a predpismi prijímajúceho štátu týkajúcimi sa registrácie cudzincov a povolenia pobytu.

Článok 66

Oslobodenie od zdanenia

Honorárny konzulárny úradník je oslobodený od všetkých daní a dávok z odmien a príjmov, ktoré dostáva od vysielajúceho štátu vzhľadom na výkon konzulárnych funkcií.

Článok 67

Oslobodenie od osobných služieb a povinností

Prijímajúci štát oslobodí honorárnych konzulárnych úradníkov od všetkých služieb, všetkých verejných služieb každého druhu a od vojenských povinností,

ako sú rekvizície, vojenské kontribúcie a ubytovanie.

Článok 68

Fakultatívna povaha inštitúcie honorárnych konzulárnych úradníkov

Každý štát má právo slobodne rozhodnúť, či bude vymenúvať alebo prijímať honorárnych konzulárnych úradníkov.

Hlava IV: Všeobecné ustanovenia

Článok 69

Konzulárni agenti, ktorí nie sú vedúcimi konzulárnych úradov

1. Každý štát má právo slobodne rozhodnúť, či bude zriaďovať alebo povoľovať konzulárne zastupiteľstvá spravované konzulárnymi agentmi, ktorých vysielajúci štát nevymenoval za vedúcich konzulárnych úradov.

2. Podmienky, za ktorých konzulárne zastupiteľstvá uvedené v odseku 1 tohto článku môžu vykonávať svoju činnosť, a výsady a imunity, ktoré budú požívať konzulárni agenti, ktorým tieto zastupiteľstvá boli zverené, určia sa na základe dohody medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom.

Článok 70

Výkon konzulárnych funkcií diplomatickými misiami

1. Ustanovenia tohto Dohovoru sa vzťahujú, pokiaľ to súvislosť dovoľuje, taktiež na výkon konzulárnych funkcií diplomatickými misiami.

2. Mená členov diplomatickej misie poverených prácou v konzulárnych oddeleniach alebo inak poverených výkonom konzulárnych funkcií misie treba oznamovať ministerstvu zahraničných vecí prijímajúceho štátu alebo orgánu určenému týmto ministerstvom.

3. Pri výkone konzulárnych funkcií sa diplomatická misia môže obracať:

a) na miestne orgány konzulárneho obvodu;

b) na ústredné orgány prijímajúceho štátu, pokiaľ to dovoľujú zákony, predpisy a zvyklosti prijímajúceho štátu alebo príslušné medzinárodné dohody.

4. Výsady a imunity členov diplomatickej misie uvedených v odseku 2 tohto článku sa budú aj naďalej spravovať pravidlami medzinárodného práva týkajúcimi sa diplomatických stykov.

Článok 71

Občania prijímajúceho štátu a osoby v ňom trvale usadené

1. Konzulárni úradníci, ktorí sú štátnymi príslušníkmi prijímajúceho štátu alebo sú v ňom trvale usadení, požívajú, pokiaľ im prijímajúci štát neposkytne ďalšie výhody, výsady a imunity, iba vyňatie z jurisdikcie a osobnú nedotknuteľnosť v súvislosti s úradnými úkonmi pri výkone ich funkcií a výsady uvedené v odseku 3 článku 44. Pokiaľ ide o týchto konzulárnych úradníkov, je prijímajúci štát taktiež viazaný povinnosťou uvedenou v článku 42. Ak je proti uvedenému konzulárnemu úradníkovi začaté trestné konanie, bude sa s výnimkou prípadu, že úradník je zatknutý alebo vo väzbe, uskutočňovať spôsobom, ktorý by čo najmenej narušil výkon konzulárnych funkcií.

2. Ostatní členovia konzulárneho úradu, ktorí sú štátnymi príslušníkmi prijímajúceho štátu alebo sú v ňom trvale usadení, a členovia ich rodín, ako aj rodinní príslušníci konzulárnych úradníkov uvedených v odseku 1 tohto článku požívajú výhody, výsady a imunity iba v rozsahu, v akom im ich poskytne prijímajúci štát. Rodinní príslušníci členov konzulárneho úradu a členovia súkromného personálu, ktorí sú sami štátnymi príslušníkmi prijímajúceho štátu alebo sú v ňom trvale usadení, taktiež požívajú výhody, výsady a imunity iba v rozsahu, v akom im ich poskytne prijímajúci štát. Prijímajúci štát však bude vykonávať svoju jurisdikciu nad uvedených osobami takým spôsobom, aby neodôvodnene nebránil výkonu funkcií konzulárneho úradu.

Článok 72

Zákaz diskriminácie

1. Pri vykonávaní ustanovení tohto Dohovoru nebude prijímajúci štát robiť rozdiel medzi jednotlivými štátmi.

2. Za diskrimináciu sa však nepovažuje:

a) ak prijímajúci štát vykonáva niektoré z ustanovení tohto Dohovoru v obmedzenom rozsahu, pretože sa v obmedzenom rozsahu vykonáva aj voči jeho misii vo vysielajúcom štáte;

b) ak na základe obyčaje alebo podľa dohody si štáty vzájomne poskytujú priaznivejšie zaobchádzanie, než aké je požadované ustanoveniami tohto Dohovoru.

Článok 73

Vzťah medzi týmto Dohovorom a inými medzinárodnými dohodami

1. Ustanovenia tohto Dohovoru sa nedotýkajú iných medzinárodných dohôd, ktoré sú v platnosti medzi ich zmluvnými štátmi.

2. Nijaké ustanovenie tohto Dohovoru nebráni štátom, aby dojednávali medzinárodné dohody potvrdzujúce, dopĺňajúce, rozširujúce alebo rozmnožujúce jeho ustanovenia.

Hlava V: Záverečné ustanovenia

Článok 74

Podpis

Tento Dohovor bude otvorený na podpis všetkým štátom, ktoré sú členmi Organizácie Spojených národov alebo niektorej odbornej organizácie alebo stranami Štatútu Medzinárodného súdneho dvora, a ktorémukoľvek inému štátu, ktorého vyzve Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov, aby sa stal stranou Dohovoru, a to: do 31. októbra 1963 na Spolkovom ministerstve zahraničných vecí Rakúskej republiky a potom do 31. marca 1964 v sídle Organizácie Spojených národov v New Yorku.

Článok 75

Ratifikácia

Tento Dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 76

Prístup

Tento Dohovor bude otvorený na prístup pre ktorýkoľvek štát, ktorý patrí do niektorej zo štyroch kategórií uvedených v článku 74. Listiny o prístupe budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 77

Nadobudnutie platnosti

1. Tento Dohovor nadobudne platnosť tridsiaty deň po dni uloženia dvadsiatej druhej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

2. Pre každý štát, ktorý Dohovor ratifikuje alebo k nemu pristúpi po uložení dvadsiatej druhej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, nadobudne Dohovor platnosť tridsiaty deň po dni uloženia jeho ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Článok 78

Oznamovacia povinnosť generálneho tajomníka

Generálny tajomník Organizácie Spojených národov upovedomí všetky štáty patriace do niektorých zo štyroch kategórií uvedených v článku 74:

- o podpisoch tohto Dohovoru a o uložení ratifikačných listín a listín o prístupe podľa článku 74, 75 a 76;
- o dni, keď tento Dohovor nadobudne platnosť podľa článku 77.

Článok 79

Autentické znenie

Originál tohto Dohovoru, ktorého čínske, anglické, francúzske, ruské a španielske znenie majú rovnakú platnosť, bude uložený u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, ktorý zašle jeho overené odpisy všetkým štátom patriacim do niektorej zo štyroch kategórií uvedených v článku 74.

Na dôkaz toho podpísaní splnomocnení, ktorí boli na to svojimi vládami riadne splnomocnení, tento Dohovor podpísali.

Dané vo Viedni 24. apríla 1963.

Dohovor o osobitných misiách³⁵

Štáty, ktoré sú stranami tohto Dohovoru,

pripomínajúc, že osobitným misiám sa vždy poskytovalo osobitné zaobchádzanie,

majúc na zreteli ciele a zásady Charty Spojených národov týkajúce sa zvrchovanej rovnosti štátov, udržania medzinárodného mieru a bezpečnosti a rozvoja priateľských vzťahov a spolupráce medzi štátmi,

pripomínajúc, že dôležitosť otázky osobitných misií bola uznaná v priebehu konferencie Spojených národov o diplomatických stykoch a imunitách prijala Viedenský dohovor o diplomatických stykoch, ktorý bol otvorený na podpis 18. apríla 1961,

berúc do úvahy, že konferencia Spojených národov o konzulárnych stykoch prijala Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch, ktorý bol otvorený na podpis 24. apríla 1963,

veriac, že medzinárodný dohovor o osobitných misiách doplní tieto dva dohovory a prispeje k rozvoju priateľských vzťahov medzi národmi, bez ohľadu na ich ústavné a spoločenské zriadenie,

uvedomujúc si, že účelom výsad a imunit týkajúcich sa osobitných misií nie je prospech jednotlivca, ale zabezpečenie účinného výkonu funkcií osobitných misií ako misií zastupujúcich štát,

potvrdzujúc, že pravidlá obyčajového medzinárodného práva naďalej spravujú otázky, ktoré nie sú upravené ustanoveniami tohto Dohovoru

dohodli sa na tomto:

Článok 1

Použitie výrazov

Na účely tohto Dohovoru:

(a) "osobitná misia" je dočasná misia zastupujúca štát, ktorá je vyslaná jedným štátom do druhého

³⁵ Uverejnený pod číslom 40/1987 Zb.

štátu s jeho súhlasom, za účelom rokovania s ním o určitých otázkach alebo na vykonanie určitej úlohy vo vzťahu k tomuto druhému štátu; (b) "stála diplomatická misia" je diplomatická misia podľa Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch; (c) "konzulárny úrad" je generálny konzulát, konzulát, vicekonzulát alebo konzulárne zastupiteľstvo; (d) "vedúci osobitnej misie" je osoba poverená vysielajúcim štátom, aby vykonávala povinnosti spojené s touto funkciou; (e) "zástupca vysielajúceho štátu v osobitnej misii" je každá osoba, ktorej vysielajúci štát udelil túto funkciu; (f) "členmi osobitnej misie" sú vedúci osobitnej misie, zástupcovia vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členovia personálu osobitnej misie; (g) "personál osobitnej misie" sú členovia diplomatického personálu, administratívneho a technického personálu a služobného personálu osobitnej misie; (h) "členmi diplomatického personálu" sú členovia personálu osobitnej misie, ktorí majú diplomatický štatút na účely osobitnej misie; (i) "členmi administratívneho a technického personálu" sú členovia personálu osobitnej misie, ktorí sú zamestnaní v administratívnej a technickej službe osobitnej misie; (j) "členmi služobného personálu" sú členovia personálu osobitnej misie, zamestnaní misiou ako pracovníci v domácnosti alebo pre podobné úlohy; (k) "súkromný personál" sú osoby zamestnané výlučne v súkromných službách členov osobitnej misie.

Článok 2

Vyslanie osobitnej misie

Štát môže vyslať osobitnú misiu do iného štátu so súhlasom tohto štátu, ktorý bol vopred získaný diplomatickou cestou alebo iným dohodnutým alebo navzájom prijateľným spôsobom.

Článok 3

Funkcia osobitnej misie

Funkcia osobitnej misie sa určí vzájomným súhlasom vysielajúceho a prijímajúceho štátu.

Článok 4

Vyslanie tej istej misie do dvoch alebo viacerých štátov

Štát, ktorý si praje vyslať tú istú osobitnú misiu do dvoch alebo viacerých štátov, upovedomí o tom každý z prijímajúcich štátov, keď žiada o súhlas tohto štátu.

Článok 5

Vyslanie spoločnej osobitnej misie dvoma alebo viacerými štátmi

Dva alebo viaceré štáty, ktoré si prajú vyslať spoločnú osobitnú misiu do iného štátu, upovedomia o tom prijímajúci štát, keď žiadajú o súhlas tohto štátu.

Článok 6

Vyslanie osobitných misií dvoma alebo viacerými štátmi za účelom rokovania o otázkach spoločného záujmu

Dva alebo viaceré štáty môžu každý súčasne vyslať osobitnú misiu do iného štátu, so súhlasom tohto štátu získaným v súlade s článkom 2, aby spoločne po dohode všetkých týchto štátov rokovali o otázkach spoločného záujmu.

Článok 7

Neexistencia diplomatických alebo konzulárnych stykov

Na vyslanie alebo prijatie osobitnej misie nie je potrebná existencia diplomatických alebo konzulárnych stykov.

Článok 8

Vymenovanie členov osobitnej misie

S výhradou ustanovení článkov 10, 11 a 12 vysielajúci štát môže voľne vymenovať členov osobitnej misie po tom, čo prijímajúcemu štátu poskytne všetky nevyhnutné informácie týkajúce sa početnosti a zloženia osobitnej misie, osobitne mená a funkcie osôb, ktoré zamýšľa vymenovať. Prijímajúci štát môže odmietnuť prijatie osobitnej misie, ktorej početnosť nepovažuje za primeranú so zreteľom na okolnosti a podmienky v prijímacom štáte a na potreby príslušnej misie. Bez uvedenia dôvodov môže takisto odmietnuť prijatie ktorejkoľvek osoby ako člena osobitnej komisie.

Článok 9

Zloženie osobitnej misie

1. Osobitná misia sa skladá z jedného alebo viacerých zástupcov vysielajúceho štátu, z ktorých vysielajúci štát môže vymenovať vedúceho. Môže tiež zahŕňať diplomatický personál, administratívny a technický personál a služobný personál.

2. Ak členovia stálej diplomatickej misie alebo konzulárneho úradu v prijímacom štáte sú začlenení do osobitnej misie, ponechajú si svoje výsady a imunity, ktoré majú ako členovia svojej stálej diplomatickej misie alebo konzulárneho úradu, popri výsadách a imunitách poskytovaných podľa tohto Dohovoru.

Článok 10

Občianstvo členov osobitnej misie

1. Zástupcovia vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členovia jej diplomatického personálu v zásade majú byť občanmi vysielajúceho štátu.

2. Občania prijímajúceho štátu nemôžu byť vymenovaní do osobitnej misie, leda so súhlasom tohto štátu, ktorý môže byť kedykoľvek odvolaný.

3. Prijímajúci štát si môže vyhradiť právo ustanovené v odseku 2 tohto článku voči občanom tretieho štátu, ktorí zároveň nie sú občanmi vysielajúceho štátu.

Článok 11

Notifikácia

1. Ministerstvo zahraničných vecí prijímajúceho štátu alebo iný taký orgán, ktorý bol dohodnutý, bude upovedomený o:

(a) zložení osobitnej misie a o akýchkoľvek neskorších zmenách v tomto zložení; (b) príchode a konečnom odchode členov misie a ukončení ich funkcií v misii; (c) príchode a konečnom odchode akejkoľvek osoby sprevádzajúcej člena misie; (d) najímaní a prepúšťaní osôb, ktoré sú trvalo usídlené v prijímajúcom štáte, ako členov misie alebo ako súkromného personálu; (e) vymenovaní vedúceho osobitnej misie alebo, pokiaľ nikto nie je vedúcim, zástupcu uvedeného v odseku 1 článku 14 alebo kohokoľvek, kto ich zastupuje; (f) umiestnení miestností používaných osobitnou misiou a súkromných obydlí, ktoré požívajú nedotknuteľnosť podľa článkov 30, 36 a 39, rovnako ako o iných informáciách, ktoré môžu byť nevyhnutné na identifikáciu takých miestností a obydlí.

2. Pokiaľ to nie je nemožné, oznámenie o príchode a konečnom odchode musí byť dané vopred.

Článok 12

Osoby vyhlásené za non grata alebo za neprijateľné

1. Prijímací štát môže kedykoľvek, bez toho aby bol povinný uviesť dôvody pre svoje rozhodnutie, oznámiť vysielajúcemu štátu, že ktorýkoľvek zástupca vysielajúceho štátu v osobitnej misii alebo ktorýkoľvek člen jej diplomatického personálu je persona non grata, alebo že ktorýkoľvek iný člen personálu misie je neprijateľný. V takom prípade vysielajúci štát podľa okolností buď túto osobu odvolá, alebo ukončí jej funkciu v misii. Osoba môže byť vyhlásená za non grata alebo za neprijateľnú ešte než vstúpila na územie prijímajúceho štátu.

2. Ak vysielajúci štát odmietne alebo opomenie v rozumnom čase vyhovieť svojej povinnosti podľa odseku 1 tohto článku, prijímajúci štát môže odmietnuť uznať dotčnú osobu za člena osobitnej misie.

Článok 13

Začiatok funkcií osobitnej misie

1. Funkcie osobitnej misie sa začínajú, akonáhle misia vstúpi do úradného styku s ministrom zahraničných vecí alebo iným takým orgánom prijímajúceho štátu, ktorý bol dohodnutý.

2. Začiatok funkcií osobitnej misie nezávisí na jej predstavení stálou diplomatickou misiou vysielajúceho štátu alebo na predložení poverovacích listín alebo splnomocnenstiev.

Článok 14

Oprávnenie konať za osobitnú misiu

1. Vedúci osobitnej misie alebo, pokiaľ vysielajúci štát nevymenoval vedúceho, jeden zo zástupcov vysielajúceho štátu ním určený je oprávnený konať za osobitnú misiu a zasielať písomnosti prijímajúcemu štátu. Prijímajúci štát zasiela písomnosti týkajúce sa osobitnej misie vedúcemu misie alebo, pokiaľ nikto nie je vedúcim, uvedenému zástupcovi buď priamo, alebo prostredníctvom stálej diplomatickej misie.

2. Člen osobitnej misie však môže byť splnomocnený vysielajúcim štátom, vedúcim osobitnej misie alebo, ak nikto nie je vedúcim, zástupcom uvedeným v odseku 1 tohto článku, aby buď zastupoval vedúceho osobitnej misie, alebo uvedeného zástupcu, alebo aby vykonával určité akty za misiu.

Článok 15

Orgán prijímajúceho štátu, s ktorým je udržiavaný úradný styk

Všetok úradný styk s prijímajúcim štátom, ktorým poveril vysielajúci štát osobitnú misiu, bude udržiavaný s ministerstvom zahraničných vecí alebo jeho prostredníctvom alebo s iným takým orgánom prijímajúceho štátu, ktorý bol dohodnutý.

Článok 16

Pravidlá týkajúce sa poradia

1. Tam, kde sa na území prijímajúceho štátu alebo tretieho štátu stretnú dve alebo viaceré osobitné misie, poradie medzi misiami sa určí, pokiaľ o tom nie je osobitná dohoda, podľa abecedného poradia názvov štátov používaných podľa protokolu štátu, na území ktorého sa misie stretávajú.

2. Poradie medzi dvoma alebo viacerými osobitnými misiami, ktoré sa stretávajú pri slávnostnej alebo formálnej príležitosti, sa spravuje podľa protokolu platného v prijímajúcom štáte.

3. Poradie medzi členmi tej istej osobitnej misie je také, aké je notifikované prijímajúcemu štátu alebo tretiemu štátu, na území ktorého sa dve alebo viaceré osobitné misie nachádzajú.

Článok 17

Sídlo osobitných misií

1. Osobitná misia má svoje sídlo v mieste dohodnutom zúčastnenými štátmi.

2. Pokiaľ nie je taká dohoda, osobitná misia má svoje sídlo v mieste, kde je umiestnené ministerstvo zahraničných vecí prijímajúceho štátu.

3. Ak osobitná misia vykonáva svoje funkcie na rôznych miestach, zúčastnené štáty sa môžu dohodnúť, že bude mať viac ako jedno sídlo, z ktorých jedno si môžu vybrať za hlavné sídlo.

Článok 18

Stretnutie osobitných misií na území tretieho štátu

1. Osobitné misie z dvoch alebo viacerých štátov sa môžu stretnúť na území tretieho štátu iba s výslovným súhlasom tohto štátu, ktorému zostáva právo zrušiť ho.

2. Tretí štát môže pri vyslovení svojho súhlasu určiť podmienky, ktoré musia vysielajúce štáty dodržiavať.

3. Tretí štát vezme vo vzťahu k vysielajúcim štátom práva a povinnosti prijímajúceho štátu v rozsahu, ktorý určí pri udelení svojho súhlasu.

Článok 19

Práva osobitnej misie používať vlajku a štátny znak vysielajúceho štátu

1. Osobitná misia má právo používať vlajku a štátny znak vysielajúceho štátu na miestnostiach používaných misiou a na jej dopravných prostriedkoch, keď sa používajú na úradné účely.

2. Pri výkone práva poskytovaného týmto článkom sa bude brať ohľad na zákony, predpisy a zvyklosti prijímajúceho štátu.

Článok 20

Koniec funkcií osobitnej misie

1. Funkcia osobitnej sa končí okrem iného:

- a) dohodou zúčastnených štátov;
- b) dokončením úlohy osobitnej misie;
- c) uplynutím lehoty určenej pre osobitnú misiu, ledaže je výslovne predĺžená;
- d) oznámením vysielajúceho štátu, že osobitnú misiu ukončuje alebo odvoláva;
- e) oznámením prijímajúceho štátu, že považuje osobitnú misiu zaskončenú.

2. Prerušením diplomatických alebo konzulárnych stykov medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom nemá samo o sebe za následok ukončenie osobitnej misie, ktorá existuje v čase tohto prerušenia.

Článok 21

Postavenie hlavy štátu a osôb s vysokým postavením

1. Hlava vysielajúceho štátu, keď vedie osobitnú misiu, požíva v prijímajúcom štáte alebo v treťom štáte uľahčenia, výsady a imunity, ktoré medzinárodné právo poskytuje hlave štátu pri oficiálnej návšteve.

2. Šéf vlády, minister zahraničných vecí a ostatné osoby s vysokým postavením požívajú v prijímajúcom štáte alebo v treťom štáte, ak sa zúčastnia na osobitnej misii vysielajúceho štátu, popri tom čo poskytuje tento Dohovor aj uľahčenia, výsady a imunity poskytované podľa medzinárodného práva.

Článok 22

Všeobecné uľahčenia

Vysielajúci štát poskytne osobitnej misii uľahčenia, ktoré sa vyžadujú na výkon jej funkcií vzhľadom na povahu a úlohu osobitnej misie.

Článok 23

Miestnosti a ubytovanie

Prijímajúci štát pomôže osobitnej misii, pokiaľ o to požiadá, pri obstaraní nevyhnutných miestností a pri obstaraní vhodného ubytovania pre jej členov.

Článok 24

Oslobodenie miestností osobitnej misie od zdanenia

1. V rozsahu zlučiteľnom s povahou a trvaním funkcií vykonávaných osobitnou misiou sú vysielajúci štát a členovia osobitnej misie konajúci za misiu oslobodení od všetkých celoštátnych, oblastných alebo miestnych daní a dávok vzťahujúcich sa na miestnosti, ktoré zaujíma osobitná misia, okrem tých, ktoré predstavujú úhradu za preukázané osobitné služby.

2. Oslobodenie od zdanenia uvedené v tomto článku sa nevzťahuje na také dane a dávky, ktoré podľa práva prijímajúceho štátu platia osoby, ktoré sú v zmluvnom styku s vysielajúcim štátom alebo členom osobitnej misie.

Článok 25

Nedotknuteľnosť miestností

1. Miestnosti, kde je osobitná misia v súlade s týmto Dohovorom umiestnená, sú nedotknuteľné. Orgány prijímajúceho štátu do nich nesmú vstúpiť, leda so súhlasom vedúceho osobitnej misie alebo, ak je to vhodné, vedúceho stálej diplomatickej misie vysielajúceho štátu akreditovanej v prijímajúcom štáte. Taký súhlas možno predpokladať v prípade ohňa alebo inej pohromy, ktorá vážne ohrozí verejnú bezpečnosť, a to len v prípade, že nebolo možné získať výslovný súhlas vedúceho osobitnej misie alebo, kde je to vhodné, vedúceho stálej misie.

2. Prijímajúci štát má osobitnú povinnosť podniknúť všetky vhodné opatrenia na ochranu miestností osobitnej misie pred akýmkoľvek vniknutím alebo poškodením a na zabránenie akémukoľvek rušeniu pokoja misie alebo ujme na jej dôstojnosti.

3. Miestnosti osobitnej misie, ich zaradenie, ostatný majetok používaný na činnosť osobitnej misie a jej dopravné prostriedky nemôžu byť predmetom prehliadky, rekvizície, zabavenia alebo exekúcie.

Článok 26

Nedotknuteľnosť archívov a dokumentov

Archívy a dokumenty osobitnej misie sú nedotknuteľné kedykoľvek a kdekoľvek sa nachádzajú. Ak je to nevyhnutné, majú byť opatrené viditeľným vonkajším označením.

Článok 27

Sloboda pohybu

S výhradou zákonov a nariadení týkajúcich sa oblastí, do ktorých je prístup zakázaný alebo upravený z dôvodov štátnej bezpečnosti, prijímajúci štát zabezpečí všetkým členom osobitnej misie takú slobodu pohybu a cestovania na svojom území, aká je potrebná na výkon funkcií osobitnej misie.

Článok 28

Sloboda spojenia

1. Prijímajúci štát povolí a bude chrániť voľné spojenie osobitnej misie na všetky úradné účely. Pri spojení s vládou vysielajúceho štátu, jeho diplomatickými misiami, konzulárnymi úradmi a inými osobitnými misiami alebo so súčasťou tej istej misie, nech sú kdekoľvek, môže osobitná misia použiť všetky vhodné prostriedky včítane kuriérov a kódovaných a šifrovaných správ. Rádiostanicu však môže osobitná misia zriadiť a používať len so súhlasom prijímajúceho štátu.

2. Úradná korešpondencia osobitnej misie je nedotknuteľná. Pod úradnou korešpondenciou sa rozumie všetka korešpondencia majúca vzťah k osobitnej misii a k jej funkciám.

3. Kde je to účelné, osobitná misia použije spojovacie prostriedky včítane pošty a kuriéra stálej diplomatickej misie vysielajúceho štátu.

4. Pošta osobitnej misie sa nemôže otvoriť ani zadržať.

5. Zásielky predstavujúce poštu osobitnej misie musia byť opatrené zreteľným vonkajším označením ich povahy a môžu obsahovať len dokumenty alebo predmety určené na úradné použitie osobitnej misie.

6. Kuriér osobitnej misie, ktorý bude vybavený úradným dokumentom označujúcim jeho postavenie a počet zásielok predstavujúcich poštu,

bude chránený prijímajúcim štátom pri výkone svojich funkcií. Požíva osobnú nedotknuteľnosť a nesmie byť žiadnym spôsobom zatknutý ani zadržaný.

7. Vysielajúci štát alebo osobitná misia môžu určovať kuriérov osobitnej misie ad hoc. V takých prípadoch sa takisto použije ustanovenie odseku 6 tohto článku s tým, že imunity v ňom uvedené sa prestanú aplikovať, len čo kuriér ad hoc odovzdal jemu zverenú poštu osobitnej misie na miesto určenia.

8. Pošta osobitnej misie môže byť zverená kapitánovi lode alebo civilného lietadla, ktoré majú pristáť v dovolenom mieste. Kapitán bude vybavený úradným dokumentom označujúcim počet zásielok predstavujúcich poštu, ale nebude považovaný za kuriéra osobitnej misie. Po dohode s kompetentnými orgánmi môže osobitná misia poslať jedného zo svojich členov, aby priamo a voľne prevzal poštu od kapitána lode alebo lietadla.

Článok 29

Osobná nedotknuteľnosť

Osoby zástupcov vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členov jej diplomatického personálu sú nedotknuteľné. Nesmú byť žiadnym spôsobom zatknutí ani zadržaní. Prijímajúci štát bude s nimi zaobchádzať s náležitou úctou a urobí všetky vhodné opatrenia, aby zabránil akémukoľvek útoku proti ich osobe, slobode a dôstojnosti.

Článok 30

Nedotknuteľnosť súkromného obydla

1. Súkromné obydlie zástupcov vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členov jej diplomatického personálu požíva rovnakú nedotknuteľnosť a ochranu ako miestnosti osobitnej misie.

2. Ich písomnosti, korešpondencia a s výnimkou ustanovenia odseku 4 článku 31 aj ich majetok požívajú takisto nedotknuteľnosť.

Článok 31

Vyňatie z jurisdikcie

1. Zástupcovia vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členovia jej diplomatického personálu sú vyňatí z trestnej jurisdikcie prijímajúceho štátu.

2. Takisto sú vyňatí z občianskoprávnej a správnej jurisdikcie prijímajúceho štátu s výnimkou prípadov:

a) vecnej žaloby týkajúcej sa súkromnej nehnuteľnosti na území prijímajúceho štátu, ledaže ju dotyčná osoba vlastní v zastúpení vysielajúceho štátu na účely misie;

b) žaloby týkajúcej sa dedičstva, v ktorej je dotyčná osoba vykonávateľom poslednej vôle, správcom dedičstva, dedičom zo zákona alebo dedičom zo

závetu ako súkromná osoba a nie v mene vysielajúceho štátu;

c) žaloby týkajúcej sa akéhokoľvek povolania alebo obchodnej činnosti vykonávanej dotyčnou osobou v prijímajúcom štáte popri jej úradných funkciách;

d) žaloby o náhradu škody z nehody zavinenej vozidlom použitým mimo úradnej funkcie dotyčnej osoby.

3. Zástupca vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členovia jej diplomatického personálu nie sú povinní vypovedať ako svedkovia.

4. Voči zástupcovi vysielajúceho štátu v osobitnej misii alebo voči členom jej diplomatického personálu nemožno uplatniť exekučné opatrenie okrem prípadov patriacich pod pododseky a), b), c) a d) ods. 2 tohto článku, a ak exekúcia môže byť vykonaná bez toho, že by bola porušená nedotknuteľnosť jeho osoby alebo jeho obydlia.

5. Vyňatia zástupcu vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členov jej diplomatického personálu z jurisdikcie neznamená ich vyňatie z jurisdikcie vysielajúceho štátu.

Článok 32

Vyňatie zo zákonodarstva o sociálnom zabezpečení

1. S výhradou ustanovenia odseku 3 tohto článku, zástupca vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členovia jej diplomatického personálu sú vyňatí z predpisov o sociálnom zabezpečení, ktoré môžu platiť v prijímajúcom štáte, pokiaľ ide o služby vykonané pre vysielajúci štát.

2. Vyňatie ustanovené v odseku 1 tohto článku sa takisto vzťahuje na osoby zamestnané výlučne zástupcom vysielajúceho štátu v osobitnej misii alebo členom jej diplomatického personálu za podmienky:

a) že tieto osoby nie sú občanmi prijímajúceho štátu alebo v ňom nie sú trvale usídlené;

b) že sa na ne vzťahujú ustanovenia o sociálnom zabezpečení, ktoré môžu platiť vo vysielajúcom štáte alebo v treťom štáte.

3. Zástupca vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členovia jej diplomatického personálu, ktorí zamestnávajú osoby, na ktoré sa vyňatie ustanovené v odseku 2 tohto článku nevzťahuje, sú povinní plniť záväzky, ktoré ukladajú zamestnávateľom predpisy o sociálnom zabezpečení prijímajúceho štátu.

4. Vyňatie ustanovené v odsekoch 1 a 2 tohto článku nebránia dobrovoľnej účasti na sociálnom zabezpečení prijímajúceho štátu, pokiaľ takú účasť tento štát dovoľuje.

5. Ustanovenia tohto článku sa nedotýkajú dvojstranných alebo mnohostranných dohôd o sociálnom zabezpečení skôr uzavretých a nebránia v dojednaní takých dohôd v budúcnosti.

Článok 33

Vyňatie z daní a dávok

Zástupcovia vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členovia jej diplomatického personálu sú oslobodení od všetkých osobných alebo vecných, celoštátnych, oblastných alebo miestnych daní a dávok s výnimkou:

a) nepriamych daní, ktoré sú obvykle obsiahnuté v cene tovaru alebo služieb;

b) daní a dávok zo súkromných nehnuteľností na území prijímajúceho štátu, ledaže ich dotyčná osoba vlastní v zastúpení vysielajúceho štátu na účely misie;

c) pozostalých, nástupníckych alebo dedičských poplatkov prijímajúcim štátom s výhradou ustanovení článku 44;

d) daní a dávok zo súkromných príjmov, ktoré majú svoj prameň na území prijímajúceho štátu, a kapitálových daní z investícií vložených do obchodných podnikov v prijímajúcom štáte;

e) poplatkov vybraných za osobitné služby skutočne preukázané;

f) registračných, súdnych, hypotékových a kolkovacích poplatkov s výhradou ustanovení článku 24.

Článok 34

Oslobodenie od osobných služieb

Prijímajúci štát oslobodí zástupcu vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členov jej diplomatického personálu od všetkých osobných služieb, od všetkých verejných služieb akéhokoľvek druhu, ako aj od všetkých vojenských povinností, ako sú povinnosti spojené s rekvizíciami, vojenskými príspevkami a ubytovacou povinnosťou.

Článok 35

Oslobodenie od colných poplatkov a prehliadky

1. Prijímajúci štát v súlade so zákonmi a predpismi, ktoré môže vydať, dovoľí doviezť a poskytnie oslobodenie od všetkých colných dávok, daní a s tým súvisiacich poplatkov iných než poplatkov za skladovanie, odvoz a podobné služby:

a) pri predmetoch určených na úradnú potrebu osobitnej misie;

b) pri predmetoch určených na osobnú potrebu zástupcu vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členov jej diplomatického personálu.

2. Osobná batožina zástupcu vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členov jej diplomatického personálu nepodlieha colnej prehliadke, ledaže sú vážne dôvody domnievať sa, že neobsahuje predmety, na ktoré sa nevzťahuje oslobodenie uvedené v odseku 1 tohto článku, alebo predmety, ktorých dovoz alebo vývoz zakazujú zákony alebo upravujú konkrétne predpisy prijímajúceho štátu. V takom prípade sa prehliadka vykoná iba v prítomnosti dotýčnej osoby alebo jej splnomocneného zástupcu.

Článok 36

Administratívny a technický personál

Členovia administratívneho a technického personálu osobitnej misie požívajú výsady a imunity uvedené v článkoch 29 až 34 s tou výnimkou, že vyňatie z občianskoprávnej a správnej jurisdikcie prijímajúceho štátu uvedené v odseku 2 článku 31 sa nevzťahuje na činnosť vykonávanú mimo rámca ich povinností. Požívajú takisto výsady uvedené v odseku 1 článku 35, pokiaľ ide o predmety dovezené v čase ich prvého vstupu na územie prijímajúceho štátu.

Článok 37

Služobný personál

Členovia služobného personálu osobitnej misie požívajú vyňatie z jurisdikcie prijímajúceho štátu, pokiaľ ide o činnosť vykonávanú v rámci jej povinností, oslobodenie od daní a dávok z odmeny, ktorú dostávajú z dôvodov svojho zamestnania, a vyňatie zo zákonodarstva o sociálnom zabezpečení, ako je ustanovené v článku 32.

Článok 38

Súkromný personál

Súkromný personál členov osobitnej misie je oslobodený od daní a dávok z odmeny, ktorú dostáva z dôvodov svojho zamestnania. Vo všetkých ostatných ohľadoch požíva výsady a imunity v rozsahu povolenom prijímajúcim štátom. Prijímajúci štát však musí vykonávať svoju jurisdikciu nad týmito osobami takým spôsobom, aby nedošlo k nevhodnému zasahovaniu do výkonu funkcií osobitnej misie.

Článok 39

Rodinní príslušníci

1. Rodinní príslušníci zástupcov vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členov jej diplomatického personálu, ak ich sprevádzajú, požívajú výsady a imunity uvedené v článkoch 29 až 35, pokiaľ nie sú občanmi prijímajúceho štátu ani v ňom nie sú trvalo usídlení.

2. Rodinní príslušníci členov administratívneho a technického personálu osobitnej misie, ak ich sprevádzajú, požívajú výsady a imunity uvedené v

článku 36 za predpokladu, že nie sú občanmi prijímajúceho štátu ani v ňom nie sú trvalo usídlení.

Článok 40

Občania prijímajúceho štátu a osoby trvalo usídlené v prijímajúcom štáte

1. Okrem iných výsad a imunit, ktoré môže poskytnúť prijímajúci štát, zástupcovia vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členovia jej diplomatického personálu, ktorí sú príslušníkmi prijímajúceho štátu alebo sú v ňom trvalo usídlení, požívajú vyňatie z jurisdikcie a nedotknuteľnosť, iba pokiaľ ide o úradnú činnosť pri výkone ich funkcií.

2. Ostatní členovia osobitnej misie a súkromný personál, ktorí sú príslušníkmi alebo trvalo usídlení v prijímajúcom štáte, požívajú výsady a imunity len v rozsahu poskytovanom im týmto štátom. Prijímajúci štát však musí vykonávať svoju jurisdikciu nad týmito osobami takým spôsobom, aby nedošlo k nevhodnému zasahovaniu do výkonu funkcií osobitnej misie.

Článok 41

Vzdanie sa imunity

1. Vysielajúci štát sa môže vzdať vyňatia z jurisdikcie svojich zástupcov v osobitnej misii, členov jej diplomatického personálu a ostatných osôb požívajúcich vyňatie podľa článkov 36 až 40.

2. Vzdanie sa musí byť vždy výslovné.

3. Ak ktorákoľvek osoba uvedená v odseku 1 tohto článku začne konanie, nemôže sa dovoliavať vyňatia z jurisdikcie, pokiaľ ide o protipohľadávky priamo súvisiace s hlavnou žalobou.

4. O vzdaní sa imunity v civilných alebo administratívnych veciach sa nepredpokladá, že zahŕňa vzdanie sa imunity vzhľadom na výkon rozsudku, pre ktorý je potrebné osobitné vzdanie sa.

Článok 42

Tranzit územím tretieho štátu

1. Ak zástupca vysielajúceho štátu v osobitnej misii alebo člen jej diplomatického personálu prechádza územím alebo je na území tretieho štátu, aby sa ujal svojich funkcií alebo sa vracia do vysielajúceho štátu, tretí štát mu poskytne nedotknuteľnosť a také iné imunity, aké sa môžu požadovať na zabezpečenie jeho tranzitu alebo návratu. To isté platí pre členov jeho rodiny požívajúcich výsady a imunity, ktorí sprevádzajú osoby uvedené v tomto odseku, či už cestujú s nimi alebo oddelene, aby sa k nim pripojili, alebo sa vracajú do svojej krajiny.

2. Za okolností, obdobných tým, ktoré sú uvedené v odseku 1 tohto článku, tretie štáty nebudú brániť členom administratívneho a technického alebo

služobného personálu osobitnej misie alebo členom ich rodín v tranzite svojím územím.

3. Tretie štáty poskytnú úradnej korešpondencii a iným úradným oznámeniam prechádzajúcim ich územím, včítane kódovaných alebo šifrovaných oznámení, rovnakú voľnosť a ochranu, akú je povinný podľa tohto Dohovoru poskytovať prijímajúci štát. S výnimkou ustanovení odseku 4 tohto článku poskytnú kuriérom a batožine osobitnej misie pri tranzite rovnakú nedotknuteľnosť a ochranu, ako je povinný podľa tohto Dohovoru poskytovať prijímajúci štát.

4. Tretí štát je povinný dodržať svoje záväzky voči osobám uvedeným v odsekoch 1, 2 a 3 tohto článku iba vtedy, pokiaľ je informovaný vopred, či už v žiadosti o víza alebo v oznámení o tranzite týchto osôb ako členov osobitnej misie, ako členov ich rodín alebo ako kuriérov, a nevzniesol proti tomu žiadnu námietku.

5. Povinnosti tretích štátov podľa odsekov 1, 2 a 3 tohto článku sa tiež vzťahujú na osoby uvedené v týchto odsekoch a na úradné oznámenia a na poštu osobitnej misie, ak použitie územia tretieho štátu je spôsobené vyššou mocou.

Článok 43

Trvanie výsad a imunit

1. Každý člen osobitnej misie požíva výsady a imunity, na ktoré je oprávnený od okamihu, keď vstúpi na územie prijímajúceho štátu za účelom výkonu svojich funkcií v osobitnej misii alebo ak už je na jeho území od okamihu, keď je jeho vymenovanie oznámené ministerstvu zahraničných vecí alebo inému takému orgánu prijímajúceho štátu, ktorý bol dohodnutý.

2. Keď sa skončí funkcia člena osobitnej misie, jeho výsady a imunity sa obvykle skončia v okamihu, keď opustí územie prijímajúceho štátu alebo po uplynutí rozumného času, v ktorom tak má urobiť, ale potrvávajú až do toho času aj v prípade ozbrojeného konfliktu. Imunita však trvá, pokiaľ ide o činy, ktoré tento člen vykonal pri plnení svojich funkcií.

3. V prípade smrti člena osobitnej misie požívajú členovia jeho rodiny aj naďalej výsady a imunity, na ktoré sú oprávnené, až do uplynutia rozumného času, v ktorom majú opustiť územie prijímajúceho štátu.

Článok 44

Majetok člena osobitnej misie alebo rodinného príslušníka v prípade smrti

1. Ak zomrie člen osobitnej misie alebo jeho rodinný príslušník, ktorý ho sprevádza, prijímajúci štát, ak zomretý nie je jeho príslušníkom, povolí odvezenie jeho hnutel'ného majetku s výnimkou

majetku nadobudnutého na jeho území, ktorého vývoz bol v čase jeho smrti zakázaný.

2. Pozostalostné, nástupnícke a dedičské poplatky sa nebudú vyberať z hnutel'ného majetku, ktorý bol v prijímajúcom štáte iba v dôsledku prítomnosti zomretého ako člena osobitnej misie alebo ako rodinného príslušníka člena misie.

Článok 45

Uľahčenie opustenia územia prijímajúceho štátu a odvezenie archívov osobitnej misie

1. Prijímajúci štát musí aj v prípade ozbrojeného konfliktu uľahčiť osobám, ktoré požívajú výsady a imunity a nie sú občanmi prijímajúceho štátu, a rodinným príslušníkom takýchto osôb, bez ohľadu na ich štátne občianstvo čo možno najskôr odchod. Najmä im musí v prípade potreby dať k dispozícii nevyhnutné dopravné prostriedky pre nich a pre ich majetok.

2. Prijímajúci štát musí poskytnúť vysielajúcemu štátu náležitosti na odvezenie archívov osobitnej misie z územia prijímajúceho štátu.

Článok 46

Následky skončenia funkcií osobitnej misie

1. Keď sa funkcia osobitnej misie skončí, prijímajúci štát musí rešpektovať a chrániť miestnosti osobitnej misie tak dlho, dokiaľ sú jej pridelené, takisto ako majetok a archívy osobitnej misie. Vysielajúci štát musí majetok a archívy v primeranom čase odviezť.

2. V prípade, že medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom neexistujú diplomatické alebo konzulárne styky alebo sú tieto styky prerušené a ak sa funkcie osobitnej misie skončili, vysielajúci štát môže aj v prípade ozbrojeného konfliktu zveriť opatrovanie majetku a archívov osobitnej misie tretiemu štátu, ktorý je prijateľný prijímajúcemu štátu.

Článok 47

Rešpektovanie zákonov a nariadení prijímajúceho štátu a užívanie miestností osobitnej misie

1. Bez ujmy na svojich výsadách a imunitách všetky osoby, ktoré tieto výsady a imunity požívajú, majú podľa tohto Dohovoru povinnosť dodržiavať zákony a nariadenia prijímajúceho štátu. Rovnako sú povinné nevmiešavať sa do vnútorných záležitostí tohto štátu.

2. Miestnosti osobitnej misie sa nesmú užívať spôsobom nezlučiteľným s funkciami osobitnej misie, ako sú ustanovené v tomto Dohovore, inými pravidlami všeobecného medzinárodného práva alebo inými osobitnými dohodami platnými medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom.

Článok 48

Zamestnanie alebo obchodná činnosť

Zástupcovi vysielajúceho štátu v osobitnej misii a členovia jej diplomatického personálu nebudú v prijímajúcom štáte vykonávať pre osobný prospech žiadne zamestnanie alebo obchodnú činnosť.

Článok 49

Nediskriminácia

1. Pri použití ustanovení tohto Dohovoru nebude sa medzi štátmi robiť žiadna diskriminácia.

2. Za diskrimináciu sa však nepovažuje:

a) keď prijímajúci štát aplikuje niektoré z ustanovení tohto Dohovoru obmedzene v dôsledku obmedzenej aplikácie tohto ustanovenia voči jeho osobitnej misii vo vysielajúcom štáte;

b) keď štáty medzi sebou na základe obyčaje alebo dohody modifikujú rozsah náležitostí, výsad a imunit svojich osobitných misií, hoci sa taká modifikácia nedohodla s inými štátmi, pod podmienkou, že nie je nezlučiteľná s predmetom a účelom tohto Dohovoru a nedotýka sa požívania práv alebo výkonu povinností tretích štátov.

Článok 50

Podpis

Tento Dohovor bude otvorený do 31. decembra 1970 v sídle Organizácie Spojených národov v New Yorku na podpis všetkým členským štátom Organizácie Spojených národov alebo niektorej odbornej organizácie alebo Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu alebo účastníkom Štatútu Medzinárodného súdneho dvora a ktorémukoľvek inému štátu, ktorý pozve Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov, aby sa stal stranou Dohovoru.

Článok 51

Ratifikácia

Tento Dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Právo medzinárodných zmlúv

Viedenský dohovor o zmluvnom práve³⁶

Preambula

Štáty, ktoré sú stranami tohto dohovoru,

³⁶ Uverejnený pod číslom 15/1988 Zb.

berúc do úvahy základnú úlohu zmlúv v histórii medzinárodných vzťahov,

uznávajúc stále väčší význam zmlúv ako prameňa medzinárodného práva a prostriedku pre rozvoj mierovej spolupráce medzi národmi bez ohľadu na ich štátne a spoločenské zriadenie,

súc si vedomé, že zásady slobodného súhlasu, dobromyselnosti a pacta sunt servanda sú všeobecne uznávané,

potvrdzujúc, že spory týkajúce sa zmlúv sa musia, rovnako ako iné medzinárodné spory, riešiť mierovými prostriedkami a v súlade so zásadami spravodlivosti a medzinárodného práva,

pripomínajúc odhodlanie ľudu Spojených národov vytvoriť podmienky, za ktorých môžu byť zachované spravodlivosť a úcta k záväzkom plynúcim zo zmlúv,

majúc na zreteli zásady medzinárodného práva vtelené do Charty Organizácie Spojených národov, ako je zásada rovnoprávnosti národov a ich právo na sebaurčenie, zásada zvrchovanej rovnosti a nezávislosti všetkých štátov, zásada nevmiešavania sa do vnútorných záležitostí štátov, zásada zákazu hrozby silou alebo použitia sily a zásada všeobecného uznávania a dodržiavania ľudských práv a základných slobôd pre všetkých,

súc presvedčené, že kodifikácia a pokrokový rozvoj zmluvného práva, ktoré sa dosiahli v tomto dohovore, budú slúžiť na dosiahnutie cieľov Spojených národov vyhlásených v Charte, ako je udržanie medzinárodného mieru a medzinárodnej bezpečnosti, rozvoj priateľských vzťahov medzi národmi a uskutočňovanie medzinárodnej spolupráce,

potvrdzujúc, že pravidlá medzinárodného práva obyčajového budú aj naďalej upravovať otázky, ktoré neupravujú ustanovenia tohto dohovoru,

dohodli sa na tomto:

Časť I: Úvodné ustanovenia

Článok 1

Pôsobnosť dohovoru

Tento dohovor sa vzťahuje na zmluvy medzi štátmi.

Článok 2

Používané výrazy

1. Na účely tohto dohovoru:

a) "zmluva" je medzinárodná dohoda uzavretá medzi štátmi písomnou formou, spravujúca sa medzinárodným právom, spísaná v jedinej alebo vo dvoch alebo viacerých súvisiacich listinách, nech je jej názov akýkoľvek;

b) "ratifikácia", "prijatie", "schválenie", "prístup" je v jednotlivých prípadoch takto pomenovaný medzinárodný úkon, ktorým štát prejavuje na medzinárodnom poli svoj súhlas s tým, že bude viazaný zmluvou;

c) "plnomocenstvo" je listina vydaná príslušným orgánom štátu, ktorá splnomocňuje jednu alebo viac osôb zastupovať štát pri rokovaní, pri prijatí alebo overení textu zmluvy, vyjadriť súhlas štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, alebo vykonať akýkoľvek iný úkon, ktorý sa týka zmluvy;

d) "výhrada" je jednostranné akokoľvek formulované alebo označené vyhlásenie urobené štátom pri podpise, ratifikácii, prijatí alebo schválení zmluvy alebo pri prístupe k nej, ktorým tento štát zamýšľa vylúčiť alebo zmeniť právny účinok určitých ustanovení zmluvy pri ich použití voči tomuto štátu;

e) "štát, ktorý sa zúčastnil na rokovaní", je štát, ktorý sa podieľal na vypracovaní a prijatí textu zmluvy;

f) "zmluvný štát" je štát, ktorý prejavil súhlas s tým, že bude viazaný zmluvou, či nadobudla platnosť, alebo nie;

g) "zmluvná strana" je štát, ktorý prejavil súhlas s tým, že bude viazaný zmluvou, a voči ktorému je zmluva v platnosti;

h) "tretí štát" je štát, ktorý nie je stranou zmluvy;

i) "medzinárodná organizácia" je medzivládna organizácia.

2. Ustanovenia odseku 1 o výrazoch používaných v tomto dohovore nemajú vplyv na použitie týchto výrazov alebo ich zmysel, ktorý im môže byť daný vo vnútroštátnom práve akéhokoľvek štátu.

Článok 3

Medzinárodné dohody, na ktoré sa dohovor nevzťahuje

Skutočnosť, že sa tento dohovor nevzťahuje na medzinárodné dohody dojednané medzi štátmi a inými subjektami medzinárodného práva alebo medzi týmito subjektami medzinárodného práva ani na medzinárodné dohody, ktoré sa nedojednali písomnou formou, nepôsobí: a) na právoplatnosť takých dohôd; b) na použitie akýchkoľvek v tomto dohovore obsiahnutých pravidiel, ktoré by sa na také dohody vzťahovali podľa medzinárodného práva nezávisle na tomto dohovore; c) na použitie dohovoru na vzťahy medzi štátmi, ktoré sú upravené medzinárodnými dohodami, ktorých stranami sú aj iné subjekty medzinárodného práva.

Článok 4

Vylúčenie spätnej pôsobnosti dohovoru

Tento dohovor sa vzťahuje len na zmluvy uzavreté medzi štátmi až potom, keď dohovor nadobudol voči nim platnosť, bez ujmy všetkých pravidiel v ňom obsiahnutých, vzťahujúcich sa na zmluvy podľa medzinárodného práva nezávisle na tomto dohovore.

Článok 5

Zmluvy zakladajúce medzinárodné organizácie a zmluvy prijaté v medzinárodnej organizácii

Tento dohovor sa vzťahuje na každú zmluvu, ktorá je zakladajúcou listinou medzinárodnej organizácie, a na každú zmluvu prijatú v medzinárodnej organizácii bez ujmy všetkých príslušných pravidiel danej organizácie.

Časť II: Uzavieranie zmlúv a nadobúdanie ich platnosti

Oddiel 1: Uzavieranie zmlúv

Článok 6

Spôsobilosť štátov uzavierať zmluvy

Každý štát má spôsobilosť uzavierať zmluvy.

Článok 7

Plnomocenstvo

1. Určitá osoba sa považuje za zástupcu štátu pre prijatie alebo overenie textu zmluvy alebo pre vyjadrenie súhlasu štátu s tým, že bude viazaný zmluvou:

a) ak predloží riadne plnomocenstvo, alebo

b) ak z praxe príslušných štátov alebo z iných okolností vyplýva, že bolo ich úmyslom považovať túto osobu za zástupcu štátu pre uvedené úkony a upustiť od predloženia plnomocenstva.

2. Z titulu svojich funkcií a bez predloženia plnomocenstva sa za zástupcu svojho štátu považujú:

a) hlavy štátov, predsedovia vlád a ministri zahraničných vecí, a to pre všetky úkony súvisiace s dojednávaním zmluvy;

b) vedúci diplomatickej misie, a to pre prijatie textu zmluvy medzi vysielajúcim štátom a prijímajúcim štátom;

c) poverení zástupcovia štátov na medzinárodnej konferencii, v medzinárodnej organizácii alebo na niektorom z jej orgánov, a to pre prijatie textu zmluvy na tejto konferencii, v tejto organizácii alebo na orgáne.

Článok 8

Dodatočné potvrdenie úkonu vykonaného bez oprávnenia

Úkon súvisiaci s dojednaním zmluvy a vykonaný osobou, ktorá podľa článku 7 nemôže byť pokladaná za oprávnenú zastupovať štát na tento účel, je právne neúčinný, ledaže ho tento štát dodatočne potvrdí.

Článok 9

Prijatie textu

1. Text zmluvy sa prijíma, s výnimkou prípadov uvedených v odseku 2, so súhlasom všetkých štátov, ktoré sa podieľajú na jeho vypracovaní.

2. Text zmluvy sa prijíma na medzinárodnej konferencii dvojtretinovou väčšinou prítomných a hlasujúcich štátov, ledaže sa tieto štáty rovnakou väčšinou rozhodli použiť iné pravidlo.

Článok 10

Overenie textu

Text zmluvy sa stáva pôvodným a konečným: a) ak sa zachoval postup ustanovený v texte alebo dohodnutý štátmi, ktoré sa podieľali na vypracovaní zmluvy, alebo b) ak nie je taký postup ustanovený, tak podpisom ad referendum alebo parafovaním textu zmluvy alebo záverečného aktu konferencie obsahujúceho text, a to zástupcami týchto štátov.

Článok 11

Spôsoby vyjadrenia súhlasu s tým byť viazaný zmluvou

Súhlas štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, môže byť vyjadrený podpisom, výmenou listín tvoriacich zmluvu, ratifikáciou zmluvy, jej prijatím, schválením alebo prístupom k nej alebo iným dohodnutým spôsobom.

Článok 12

Súhlas s tým byť viazaný zmluvou vyjadrený podpisom

1. Súhlas štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, sa vyjadruje podpisom zástupcu tohto štátu, ak:

a) zmluva ustanovuje, že podpis bude mať tento účinok;

b) sa inak potvrdí, že štáty, ktoré sa zúčastnili na rokovaní, sa dohodli, že podpis bude mať tento účinok;

c) úmysel štátu, aby podpis mal tento účinok, vyplýva z plnomocenstva jeho zástupcu alebo bol vyjadrený v priebehu rokovania.

2. Na účely odseku 1:

a) parafovanie textu má účinky podpisu zmluvy, ak je potvrdené, že sa tak dohodli štáty, ktoré sa zúčastnili na rokovaní;

b) podpis zmluvy ad referendum zástupcom štátu má účinky konečného podpisu zmluvy, ak ho tento štát potvrdil.

Článok 13

Súhlas s tým byť viazaný zmluvou vyjadrený výmenou listín tvoriacich zmluvu

Súhlas štátov s tým, že budú viazané zmluvou, ktorú tvoria navzájom vymenené listiny, sa vyjadruje touto výmenou: a) ak listiny ustanovujú, že ich výmena bude mať tento účinok; alebo b) ak je inak potvrdené, že sa štáty dohodli, že výmena listín bude mať tento účinok.

Článok 14

Súhlas s tým byť viazaný zmluvou

vyjadrený ratifikáciou, prijatím alebo schválením

1. Súhlas štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, sa vyjadruje ratifikáciou, ak:

a) zmluva ustanovuje, že tento súhlas je vyjadrený ratifikáciou;

b) je inak potvrdené, že štáty, ktoré sa zúčastnili na rokovaní, sa dohodli, že ratifikácia sa bude požadovať;

c) zástupca štátu podpísal zmluvu s výhradou ratifikácie; alebo

d) úmysel štátu podpísať zmluvu s výhradou ratifikácie vyplýva z plnomocenstva jeho zástupcu alebo bol vyjadrený v priebehu rokovania.

2. Súhlas štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, sa vyjadruje prijatím alebo schválením za rovnakých podmienok ako pri ratifikácii.

Článok 15

Súhlas s tým byť viazaný zmluvou vyjadrený prístupom

Súhlas štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, sa vyjadruje, ak: a) zmluva ustanovuje, že taký súhlas môže tento štát vyjadriť prístupom; b) je inak potvrdené, že štáty, ktoré sa zúčastnili na rokovaní, sa dohodli, že tento štát môže vyjadriť taký súhlas prístupom; alebo c) sa všetky zmluvné strany neskôr dohodli, že taký súhlas môže tento štát vyjadriť prístupom.

Článok 16

Výmena alebo uloženie ratifikačných listín, listín o prijatí, schválení alebo prístupe

Pokiaľ zmluva neustanovuje inak, ratifikačné listiny, listiny o prijatí, schválení alebo prístupe zakladajú súhlas štátu s tým, že bude viazaný zmluvou dňom: a) ich výmeny medzi zmluvnými štátmi; b) ich uloženia u depozitára; alebo c) ich oznámenia zmluvným štátom alebo depozitárom, ak sa tak dohodlo.

Článok 17

Súhlas s tým byť viazaný časťou zmluvy a voľba rozdielnych ustanovení

1. Bez ujmy článkov 19 až 23 je súhlas štátu s tým, že bude viazaný časťou zmluvy, účinný, ak to zmluva pripúšťa alebo ak s tým ostatné zmluvné štáty súhlasia.

2. Súhlas štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, ktorá pripúšťa voľbu medzi rozdielnymi ustanoveniami, je účinný len vtedy, ak sú jasne uvedené ustanovenia, ktorých sa súhlas týka.

Článok 18

Závazok nemariť predmet a účel zmluvy pred nadobudnutím jej platnosti

Štát je povinný zdržať sa konania, ktorý by mohlo mariť predmet a účel zmluvy, ak: a) podpísal zmluvu alebo vymenil listiny tvoriace zmluvu s výhradou ratifikácie, prijatia alebo schválenia, kým jasne neprejavil úmysel, že sa nehodlá stať jej zmluvnou stranou; alebo b) v období, ktoré predchádza nadobudnutiu platnosti zmluvy, vyjadril svoj súhlas s tým, že bude viazaný zmluvou, a to za podmienky, že nadobudnutie platnosti zmluvy nie je neprimerane oddaľované.

Oddiel 2: Výhrady

Článok 19

Urobenie výhrad

Štát môže pri podpise, ratifikácii, prijatí, schválení zmluvy alebo pri prístupe k nej urobiť výhradu, ledaže: a) takú výhradu zmluva zakazuje; b) zmluva ustanovuje, že sa môžu urobiť iba určité výhrady, medzi ktorými nie je taká výhrada uvedená; c) v prípadoch, ktoré nepatria pod body a) a b), je taká výhrada nezlučiteľná s predmetom a účelom zmluvy.

Článok 20

Prijatie výhrad a námietky proti výhradám

1. Výhrada, ktorú zmluva výslovne pripúšťa, nevyžaduje neskoršie prijatie ostatnými zmluvnými štátmi, ledaže to ustanovuje zmluva.

2. Ak z obmedzeného počtu štátov, ktoré sa zúčastnili na rokovaní, a z predmetu a účelu zmluvy vyplýva, že jej vykonávanie ako celku všetkými zmluvnými stranami je podstatnou podmienkou súhlasu každej z nich s tým, že bude viazaná zmluvou, musia výhradu prijať všetky zmluvné strany.

3. Ak je zmluva zakladajúcou listinou medzinárodnej organizácie a ak v nej nie je ustanovené inak, musí výhradu prijať príslušný orgán tejto organizácie.

4. Pre prípady, ktoré nie sú uvedené v predchádzajúcich odsekoch, a pokiaľ zmluva neustanovuje inak, platí, že

a) prijatím výhrady druhým zmluvným štátom sa stane štát, ktorý výhradu urobil, zmluvnou stranou vo vzťahu k tomuto druhému štátu, ak je zmluva v platnosti alebo nadobudne platnosť pre tieto štáty;

b) námietka proti výhrade, vznesená druhým zmluvným štátom, nebráni tomu, aby zmluva nadobudla platnosť medzi štátom, ktorý vzniesol námietku, a štátom, ktorý urobil výhradu, ledaže štát, ktorý vzniesol námietku, jasne vyjadril opačný úmysel;

c) úkon vyjadrujúci súhlas štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, a obsahujúci výhradu nadobúda účinnosť, len čo aspoň jeden z ostatných zmluvných štátov túto výhradu prijal.

5. Na účely odsekov 2 a 4, a pokiaľ zmluva neustanovuje inak, považuje sa výhrada za prijatú štátom, ak nevzniesol námietku proti výhrade do dvanástich mesiacov odo dňa, keď dostal oznámenie o výhrade, alebo odo dňa, keď vyjadril súhlas s tým, že bude viazaný zmluvou, a to podľa toho, ktorý z týchto dní je neskorší.

Článok 21

Právne účinky výhrad a námietok proti výhradám

1. Výhrada urobená vo vzťahu k druhej zmluvnej strane v súlade s článkami 19, 20 a 23:

a) mení pre štát, ktorý urobil výhradu, v jeho vzťahoch s touto druhou stranou ustanovenia zmluvy, ktorých sa výhrada týka, v rozsahu tejto výhrady; a

b) mení tieto ustanovenia v rovnakom rozsahu pre túto druhú zmluvnú stranu v jej vzťahoch so štátom, ktorý urobil výhradu.

2. Výhrada nemení ustanovenia zmluvy pre ostatné zmluvné strany v ich vzájomných vzťahoch.

3. Ak sa štát, ktorý vzniesol námietku proti výhrade, nevyslovil proti nadobudnutiu platnosti zmluvy medzi ním a štátom, ktorý urobil výhradu, potom sa medzi oboma štátmi nepoužijú v rozsahu tejto výhrady tie ustanovenia, ktorých sa výhrada týka.

Článok 22

Odvolanie výhrad a námietok proti výhradám

1. Pokiaľ zmluva neustanovuje inak, môže byť výhrada kedykoľvek odvolaná bez toho, aby na to bol potrebný súhlas štátu, ktorý výhradu prijal.

2. Pokiaľ zmluva neustanovuje inak, môže byť námietka k výhrade kedykoľvek odvolaná.

3. Pokiaľ zmluva neustanovuje inak alebo ak nebolo inak dohodnuté, potom

a) odvolanie výhrady nadobúda účinnosť voči druhému zmluvnému štátu dňom, keď dostal oznámenie o odvolaní výhrady;

b) odvolanie námietky proti výhrade nadobúda účinnosť dňom, keď štát, ktorý urobil výhradu, dostal oznámenie o odvolaní námietky proti výhrade.

Článok 23

Konanie o výhradách

1. Výhrada, výslovné prijatie výhrady a námietka proti výhrade sa musia urobiť písomne a oznámiť zmluvným štátom a iným štátom, ktoré sa môžu stať zmluvnými stranami.

2. Výhrada urobená pri podpise zmluvy podliehajúcej ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu musí byť výslovne potvrdená štátom, ktorý ju urobil, a to pri vyjadrení jeho súhlasu s tým, že bude viazaný zmluvou. V takom prípade sa bude výhrada považovať za urobenú dňom potvrdenia.

3. Výslovné prijatie výhrady alebo námietka proti výhrade nevyžadujú potvrdenie, ako boli urobené pred potvrdením výhrady.

4. Odvolanie výhrady alebo námietky proti výhrade sa musia urobiť písomne.

Oddiel 3: Nadobudnutie platnosti a dočasné vykonávanie zmlúv

Článok 24

Nadobudnutie platnosti

1. Zmluva nadobúda platnosť spôsobom a dňom určeným v jej ustanoveniach alebo dohodou štátov, ktoré sa zúčastnili na rokovaní.

2. Ak nie sú také ustanovenia alebo také dohody, nadobúda zmluva platnosť vtedy, len čo súhlas s tým byť viazaný zmluvou vyjadrili všetky štáty, ktoré sa zúčastnili na rokovaní.

3. Ak štát vyjadrí súhlas s tým, že bude viazaný zmluvou po jej nadobudnutí platnosti, nadobúda zmluva pre tento štát platnosť dňom vyjadrenia jeho súhlasu, pokiaľ v nej nie je ustanovené inak.

4. Ustanovenia zmluvy, ktoré upravujú overenie textu, vyjadrenie súhlasu štátov s tým, že budú viazané zmluvou, spôsob alebo deň nadobudnutia platnosti, výhrady, funkcie depozitára, ako aj iné otázky nevyhnutne vznikajúce pred nadobudnutím platnosti zmluvy sa vykonávajú začínajúc prijatím textu zmluvy.

Článok 25

Dočasné vykonávanie

1. Zmluva alebo jej časť sa dočasne vykonávajú do jej nadobudnutia platnosti, ak

a) tak zmluva ustanovuje; alebo

b) štáty, ktoré sa zúčastnili na rokovaní, sa o tom dohodli iným spôsobom.

2. Ak zmluva neustanovuje inak, alebo ak sa štáty, ktoré sa zúčastnili na rokovaní, nedohodli inak, skončí sa dočasné vykonávanie zmluvy alebo častí zmluvy vo vzťahu k určitému štátu, ak tento štát oznámi ostatným štátom, medzi ktorými sa zmluva dočasne vykonáva, svoj úmysel prestať sa zmluvnou stranou.

Časť III: Dodržiavanie, vykonávanie a výklad zmlúv

Oddiel 1: Dodržiavanie zmlúv

Článok 26

Pacta sunt servanda

Každá platná zmluva zaväzuje zmluvné strany a musí byť nimi plnená dobromyseľne.

Článok 27

Vnútroštátne právo a dodržiavanie zmlúv

Strana sa nemôže dovolávať ustanovení svojho vnútroštátneho práva ako dôvodu pre neplnenie zmluvy. Toto pravidlo nie je na ujmu článku 46.

Oddiel 2: Vykonávanie zmlúv

Článok 28

Vylúčenie spätnej pôsobnosti zmlúv

Pokiaľ zo zmluvy nevyplýva alebo nie je inak zjavný iný úmysel, nezaväzujú ustanovenia zmluvy zmluvnú stranu, pokiaľ ide o akýkoľvek úkon alebo skutočnosť, ktoré pre túto stranu nastali do dňa nadobudnutia platnosti dohovoru, alebo pokiaľ ide o akúkoľvek situáciu, ktorá do tohto dňa zanikla.

Článok 29

Územný rozsah zmlúv

Pokiaľ zo zmluvy nevyplýva alebo nie je inak zjavný iný úmysel, zaväzuje zmluva každú zmluvnú stranu pre celé jej územie.

Článok 30

Vykonávanie po sebe uzavretých zmlúv, ktoré sa týkajú toho istého predmetu

1. S výnimkou ustanovenia článku 103 Charty Organizácie Spojených národov upravujú sa práva a záväzky štátov, ktoré sú stranami po sebe uzavretých zmlúv týkajúcich sa toho istého predmetu, podľa nasledujúcich odsekov.

2. Ak zmluva ustanovuje, že je podriadená skoršej alebo neskoršej zmluve alebo že sa nemá

považovať za nezlučiteľnú s touto druhou zmluvou, majú ustanovenia tejto druhej zmluvy prednosť.

3. Ak sú všetky zmluvné strany skoršej zmluvy tiež stranami neskoršej zmluvy bez tohto, aby podľa článku 59 skoršia zmluva zanikla alebo jej vykonávanie bolo prerušené, vykonáva sa skoršia zmluva iba v tom rozsahu, v akom sú jej ustanovenia zlučiteľné s ustanoveniami neskoršej zmluvy.

4. Ak nie sú všetky zmluvné strany neskoršej zmluvy stranami skoršej zmluvy, platí, že vo vzťahoch

a) medzi štátmi, ktoré sú stranami oboch zmlúv, sa postupuje podľa pravidiel uvedeného v odseku 3;

b) medzi štátom, ktorý je stranou oboch zmlúv, a štátom, ktorý je stranou iba jednej z nich, sú ich vzájomné práva a záväzky upravené zmluvou, ktorej stranami sú oba štáty.

5. Odsek 4 sa nevzťahuje na článok 41, na akúkoľvek otázku zániku zmluvy alebo prerušenia jej vykonávania podľa článku 60, alebo na akúkoľvek otázku zodpovednosti štátu, ktorá môže pre štát vzniknúť z uzavretia alebo vykonávania zmluvy, ktorej ustanovenia nie sú zlučiteľné s jeho záväzkami voči inému štátu podľa inej zmluvy.

Oddiel 3: Výklad zmlúv

Článok 31

Všeobecné pravidlo výkladu

1. Zmluva sa musí vykladať dobromyseľne, v súlade s obvyklým významom, ktorý sa dáva výrazom v zmluve v ich celkovej súvislosti, a takisto s prihliadnutím na predmet a účel zmluvy.

2. Na účely výkladu zmluvy sa okrem textu, včítane preambuly a príloh, celkovou súvislosťou rozumie:

a) každá dohoda vzťahujúca sa na zmluvu, ku ktorej došlo medzi všetkými stranami v súvislosti s uzavretím zmluvy;

b) každá listina vyhotovená jednou alebo viacerými stranami v súvislosti s uzavretím zmluvy a prijatá ostatnými stranami ako listina vzťahujúca sa na zmluvu.

3. Spolu s celkovou súvislosťou bude sa brať zreteľ:

a) na každú neskoršiu dohodu týkajúcu sa výkladu zmluvy alebo vykonávania jej ustanovení, ku ktorej došlo medzi stranami;

b) na akúkoľvek neskoršiu prax pri vykonávaní zmluvy, ktorá založila dohodu strán týkajúcu sa jej výkladu;

c) na každé príslušné pravidlo medzinárodného práva použiteľné vo vzťahoch medzi stranami.

4. Výraz sa bude chápať v osobitnom zmysle, ak sa potvrdí, že to bolo úmyslom strán.

Článok 32

Doplnkové prostriedky výkladu

Doplnkové prostriedky výkladu, včítane prípravných materiálov na zmluve a okolností, za ktorých sa zmluva uzavrela, možno použiť buď pre potvrdenie významu, ktorý vyplýva z použitia článku 31, alebo pre určenie významu, keď výklad urobený podľa článku 31 a) buď ponecháva význam nejednoznačným alebo nejasným; alebo b) vedie k výsledku, ktorý je zrejme protizmyselný alebo nerozumný.

Článok 33

Výklad zmlúv, ktorých pôvodné vyhotovenie je vo dvoch alebo viacerých jazykoch

1. Ak bola zmluva pôvodne vyhotovená vo dvoch alebo viacerých jazykoch, má jej text rovnakú platnosť v každom z týchto jazykov, pokiaľ zmluva neustanovuje alebo sa strany nedohodnú, že v prípade rozdielnosti je rozhodujúci určitý text.

2. Znenie zmluvy v inom jazyku, než v jednom z tých, v ktorom bol text pôvodne vyhotovený, sa bude považovať za pôvodný text len v prípade, že to ustanovuje zmluva alebo sa strany na tom dohodli.

3. Predpokladá sa, že výrazy použité v zmluve majú v každom z pôvodných textov rovnaký význam.

4. Ak pri porovnávaní pôvodných textov dôjde k rozdielnostiam vo význame, ktoré sa nemôžu odstrániť použitím článkov 31 a 32, prijme sa, s výnimkou prípadu, keď určitý text je podľa odseku 1 rozhodujúci, ten význam, ktorý so zreteľom na predmet a účel zmluvy tieto texty najlepšie zblížuje.

Oddiel 4: Zmluvy a tretie štáty

Článok 34

Všeobecné pravidlo týkajúce sa tretích štátov

Zo zmluvy nevznikajú ani záväzky ani práva tretiemu štátu bez jeho súhlasu.

Článok 35

Zmluvy ustanovujúce záväzky tretím štátom

Tretiemu štátu vznikne záväzok z ustanovenia zmluvy, ak strany tejto zmluvy majú v úmysle týmto ustanovením vytvoriť záväzok a ak tretí štát tento záväzok výslovne prijme písomnou formou.

Článok 36

Zmluvy ustanovujúce práva tretím štátom

1. Tretiemu štátu vznikne právo z ustanovení zmluvy, ak strany tejto zmluvy majú v úmysle týmto ustanovením poskytnúť toto právo buď

tretiemu štátu alebo skupine štátov, ku ktorej patrí, alebo všetkým štátom a ak s tým tretí štát súhlasí. Jeho súhlas sa predpokladá, pokiaľ nie je dôkaz o opaku, ledaže by zmluva ustanovila inak.

2. Pri výkone práva podľa odseku 1 musí štát zachovávať podmienky ustanovené v zmluve, alebo ktoré vznikli v súlade s ňou.

Článok 37

Zrušenie alebo zmena záväzkov alebo práv tretích štátov

1. Ak tretiemu štátu vznikol záväzok podľa článku 35, môže byť tento záväzok zrušený alebo zmenený iba so súhlasom zmluvných strán a tretieho štátu, ledaže bolo dohodou medzi nimi ustanovené inak.

2. Ak tretiemu štátu vzniklo právo podľa článku 36, nemôže byť toto právo stranami zrušené alebo zmenené, ak bolo ustanovené, že toto právo nemôže byť zrušené alebo zmenené bez súhlasu tretieho štátu.

Článok 38

Ustanovenia zmluvy, ktoré sa stávajú záväznými pre tretie štáty v dôsledku vzniku medzinárodnej obyčaje

Žiadne ustanovenie článkov 34 až 37 nebráni tomu, aby sa akékoľvek ustanovenie zmluvy stalo záväzným pre tretí štát ako obyčajové pravidlo medzinárodného práva uznané za také pravidlo.

Časť IV: Zmena a úprava zmlúv

Článok 39

Všeobecné pravidlo o zmene zmlúv

Zmluva môže byť zmenená dohodou medzi stranami. Na takú dohodu sa vzťahujú pravidlá uvedené v časti II., ledaže by zmluva ustanovila inak.

Článok 40

Zmena mnohostranných zmlúv

1. Pokiaľ zmluva neustanovuje inak, spravuje sa zmena mnohostranných zmlúv podľa nasledujúcich odsekov.

2. Akýkoľvek návrh na zmenu mnohostrannej zmluvy vo vzťahoch medzi všetkými stranami sa musí oznámiť všetkým zmluvným štátom, z ktorých každý má právo sa podieľať:

a) na rozhodovaní o postupe pri prerokúvaní tohto návrhu,

b) na rokovaní a na uzavretí akejkoľvek dohody o zmene zmluvy.

3. Každý štát, ktorý je oprávnený stať sa zmluvnou stranou, môže sa takisto stať stranou zmluvy, v ktorej boli vykonané zmeny.

4. Dohoda o zmene nezaväzuje štát, ktorý je už stranou zmluvy a ktorý sa nestal stranou tejto dohody; vo vzťahu k nemu sa použije článok 30 ods. 4 písm. b).

5. Každý štát, ktorý sa stane stranou zmluvy po tom, keď nadobudla platnosť dohoda o jej zmene, bude, pokiaľ nevyjadril iný úmysel, považovaný:

a) tak za stranu zmluvy, v ktorej sa vykonali zmeny, ako aj

b) za stranu pôvodnej zmluvy, ktorá nie je viazaná dohodou o jej zmene.

Článok 41

Dohody pozmieňajúce mnohostranné zmluvy vo vzťahoch medzi niektorými stranami

1. Dve alebo viaceré strany jednej mnohostrannej zmluvy môžu uzavrieť dohodu pozmieňajúcu zmluvu iba vo svojich vzájomných vzťahoch, ak:

a) zmluva pripúšťa možnosť takej zmeny;

b) zmluva takú zmenu nezakazuje a zmena

i) nie je na ujmu ani výkonu práv plynúcich zo zmluvy druhým stranám ani na ujmu plneniu ich záväzkov; a

ii) nedotýka sa ustanovenia, ktorého zmena je nezlučiteľná s riadnym plnením predmetu a účelu zmluvy ako celku.

2. Pokiaľ v prípade podľa odseku 1 písm. a) zmluva neustanovuje inak, príslušné strany musia oznámiť ostatným stranám svoj úmysel uzavrieť dohodu a informovať ich o úpravách zmluvy, s ktorými sa v dohode počíta.

Časť V: Neplatnosť, zánik a prerušenie vykonávania zmlúv

Oddiel 1: Všeobecné ustanovenia

Článok 42

Platnosť a trvanie platnosti zmlúv

1. Platnosť zmluvy alebo súhlasu štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, sa môžu popierať len podľa tohto dohovoru.

2. Zánik zmluvy, jej výpoveď alebo odstúpenie niektorej strany od zmluvy sa môžu uskutočniť iba na základe ustanovení zmluvy alebo tohto dohovoru. Rovnaké pravidlo platí pre prerušenie vykonávania zmluvy.

Článok 43

Záväzky uložené medzinárodným právom nezávisle na zmluve

Neplatnosť, zánik alebo výpoveď zmluvy, odstúpenie jednej zo strán od zmluvy alebo prerušenie jej vykonávania, ak vyplývajú z

vykonávania tohto dohovoru alebo z ustanovení zmluvy, nijako neovplyvňujú povinnosť štátu plniť záväzky obsiahnuté v zmluve, ktoré mu ukladá medzinárodné právo nezávisle na zmluve.

Článok 44

Deliteľnosť ustanovení zmluvy

1. Právo strany ustanovené zmluvou alebo vyplývajúce z článku 56 vypovedať zmluvu, odstúpiť od nej alebo prerušiť jej vykonávanie, sa môže uplatniť len so zreteľom na zmluvu ako celok, pokiaľ zmluva neustanovuje inak alebo pokiaľ sa strany nedohodli inak.

2. Dôvodu neplatnosti alebo zániku zmluvy, odstúpenia od zmluvy alebo prerušenia jej vykonávania uznaného týmto dohovorom je možné sa dovolávať len so zreteľom na zmluvu ako celok s výnimkou prípadov uvedených v nasledujúcich odsekoch alebo v článku 60.

3. Ak sa dôvod týka len určitých ustanovení, možno sa ho dovolávať iba vtedy, pokiaľ ide o tieto ustanovenia, ak:

a) tieto ustanovenia možno oddeliť od zostávajúcich častí zmluvy, pokiaľ ide o ich vykonávanie;

b) zo zmluvy vyplýva alebo je inak potvrdené, že prijatie týchto ustanovení nebolo pre druhú stranu alebo pre iné zmluvné strany podstatnými základom ich súhlasu na to, aby boli viazané zmluvou ako celkom; a

c) nie je nespravodlivé pokračovať vo vykonávaní zostávajúcej časti zmluvy.

4. V prípadoch, na ktoré sa vzťahujú články 49 a 50, môže štát, ktorý má právo dovolávať sa podvodu alebo podplácania, tak urobiť buď pokiaľ ide o zmluvu ako celok, alebo, v prípade uvedenom v odseku 3, iba pokiaľ ide o jej určité ustanovenia.

5. V prípadoch, na ktoré sa vzťahujú články 51, 52 a 53, nie je deliteľnosť ustanovení zmluvy prípustná.

Článok 45

Strata práva dovolávať sa dôvodu neplatnosti zmluvy alebo jej zániku, odstúpenia od nej alebo prerušenia jej vykonávania

Štát sa už nemôže dovolávať neplatnosti zmluvy alebo jej zániku, odstúpenia od nej alebo prerušenia jej vykonávania podľa článkov 46 až 50 alebo článkov 60 a 62, ak po tom, čo sa dozvedel o skutočnostiach: a) buď výslovne súhlasil s tým, že podľa okolností zmluva je buď platná, alebo zostáva v platnosti, alebo že sa bude pokračovať v jej vykonávaní; alebo b) musí sa z jeho chovania usúdiť, že mlčky súhlasil s tým, že podľa okolností zmluva je buď platná alebo zostáva v platnosti, alebo že sa bude pokračovať v jej vykonávaní.

Oddiel 2: Neplatnosť zmlúv

Článok 46

Ustanovenia vnútroštátneho práva o oprávnení uzavierať zmluvy

1. Skutočnosť, že pri vyjadrení súhlasu štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, došlo k porušeniu niektorého z ustanovení jeho vnútroštátneho práva týkajúceho sa oprávnenia uzavierať zmluvy, sa štát nemôže dovolávať ako dôvodu pre zrušenie svojho súhlasu, ledaže toto porušenie bolo zjavné a týka sa osobitne dôležitého pravidla jeho vnútroštátneho práva.

2. Porušenie je zjavné, ak je objektívne zrejmé ktorémukoľvek štátu postupujúcemu v tejto veci podľa obvyklej praxe a dobromyseľne.

Článok 47

Osobitné obmedzenie splnomocnení vyjadriť súhlas štátu

Ak bolo splnomocnenie zástupcu vyjadriť súhlas štátu s tým, že bude viazaný určitou zmluvou, podmienené osobitným obmedzením, potom skutočnosť, že zástupca nevzal zreteľ na také obmedzenie, sa nemožno dovolávať ako dôvodu pre zrušenie vyjadreného súhlasu, ledaže toto obmedzenie bolo oznámené ostatným štátom zúčastňujúcim sa na rokovaní pred vyjadrením tohto súhlasu.

Článok 48

Omyl

1. Štát sa môže dovolávať omylu v zmluve ako dôvodu pre zrušenie svojho súhlasu s tým, že bude viazaný zmluvou, ak sa omyl týka skutočnosti alebo situácie, ktorých existenciu tento štát predpokladal v čase uzavretia zmluvy a ktoré boli podstatným základom súhlasu tohto štátu s tým, že bude viazaný zmluvou.

2. Odsek 1 sa nepoužije, ak spomenutý štát prispel svojim chovaním k tomuto omylu alebo ak vzhľadom na okolnosti mohol tento štát možnosť omylu predpokladať.

3. Omyl týkajúce sa iba znenia textu zmluvy sa nedotýka platnosti zmluvy; v tomto prípade sa použije článok 79.

Článok 49

Podvod

Ak štát uzavrel zmluvu pod vplyvom podvodného konania iného štátu, ktorý sa zúčastnil na rokovaní, môže sa dovolávať podvodu ako dôvodu pre zrušenie svojho súhlasu s tým, že bude viazaný zmluvou.

Článok 50

Podplatenie zástupcu štátu

Ak vyjadrenie súhlasu štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, bolo dosiahnuté priamym alebo nepriamym po doplatením jeho zástupcu, ktorého sa dopustil druhý štát zúčastňujúci sa na rokovaní, môže sa štát dovolávať tohto podplatenia ako dôvodu pre zrušenie svojho súhlasu s tým, že bude viazaný zmluvou.

Článok 51

Donútenie zástupcu štátu

Súhlas štátu s tým, že bude viazaný zmluvou, ktorý sa dosiahol donútením zástupcu štátu činmi alebo hrozbami, je bez akéhokoľvek právneho účinku.

Článok 52

Donútenie štátu hrozbou sily alebo použitím sily

Každá zmluva, ktorej uzavretie sa dosiaholo hrozbou sily alebo použitím sily za porušenia zásad medzinárodného práva vtelených do Charty Organizácie Spojených národov, je nulitná.

Článok 53

Zmluvy, ktoré sú v rozpore s imperatívnou normou všeobecného medzinárodného práva (*ius cogens*)

Každá zmluva, ktorá v čase svojho uzavretia je v rozpore s imperatívnou normou všeobecného medzinárodného práva, je nulitná. Na účely tohto dohovoru je imperatívnou normou všeobecného medzinárodného práva norma prijatá a uznaná medzinárodným spoločenstvom štátov ako celkom za normu, od ktorej nie je dovolené odchyliť sa a ktorá sa môže zmeniť iba novou normou všeobecného medzinárodného práva rovnakej povahy.

Oddiel 3: Zánik zmlúv a prerušenie ich vykonávania

Článok 54

Zánik zmluvy alebo odstúpenie od nej na základe ustanovení zmluvy alebo so súhlasom strán

Zánik zmluvy alebo odstúpenie niektorej strany od nej môže nastať: a) v súlade s ustanovením zmluvy; alebo b) kedykoľvek so súhlasom všetkých strán po porade s ostatnými zmluvnými štátmi.

Článok 55

Zmenšenie počtu strán mnohostrannej zmluvy pod počet potrebný pre jej nadobudnutie platnosti

Pokiaľ zmluva neustanovuje inak, mnohostranná zmluva nezanikne iba z tohto dôvodu, že počet strán klesol pod počet potrebný pre jej nadobudnutie platnosti

Článok 56

Výpoveď alebo odstúpenie od zmluvy, ktorá neobsahuje ustanovenie o zániku, výpovedi alebo odstúpení

1. Zmluvu, ktorá neobsahuje ustanovenie o svojom zániku a ktorá nepredvída, že môže byť vypovedaná alebo že od nej možno odstúpiť, nie je možné vypovedať alebo od nej odstúpiť, ledaže:

a) je potvrdené, že bolo úmyslom strán pripustiť možnosť výpovede alebo odstúpenia; alebo

b) právo zmluvu vypovedať alebo od nej odstúpiť možno vyvodiť z povahy zmluvy.

2. Strana musí oznámiť najmenej dvanásť mesiacov vopred svoj úmysel zmluvu vypovedať alebo od nej odstúpiť v súlade s ustanoveniami odseku 1.

Článok 57

Prerušenie vykonávania zmluvy podľa jej ustanovení alebo sú súhlasom strán

Vykonávanie zmluvy vo vzťahu ku všetkým stranám alebo k určitej strane sa môže prerušiť: a) v súlade s ustanoveniami zmluvy; alebo b) kedykoľvek so súhlasom všetkých zmluvných strán po porade s druhými zmluvnými štátmi.

Článok 58

Prerušenie vykonávania mnohostrannej zmluvy dohodou iba medzi niektorými stranami

1. Dve alebo viaceré strany mnohostrannej zmluvy môžu uzavrieť dohodu o tom, že dočasne a iba vo vzájomných vzťahoch prerušia vykonávanie ustanovení zmluvy, ak:

a) zmluva pripúšťa možnosť takého prerušenia;

b) také prerušenie nie je zmluvou zakázané a za podmienky, že prerušenie

i) nie je na ujmu ani výkonu práv, ktoré zo zmluvy vyplývajú pre druhé strany, ani plneniu ich záväzkov;

ii) nie je nezlučiteľné s predmetom a účelom zmluvy.

2. Pokiaľ v prípade podľa odseku 1 písm. a) zmluva neustanovuje inak, príslušné strany musia oznámiť druhým stranám svoj úmysel uzavrieť takú dohodu a uviesť tie ustanovenia zmluvy, ktorých vykonávanie hodlajú prerušiť.

Článok 59

Zánik zmluvy alebo prerušenie jej vykonávania v dôsledku uzavretia neskoršej zmluvy

1. Zmluva sa považuje za zaniknutú, ak všetky jej strany uzavrú neskoršiu zmluvu o tom istom predmete a:

a) z neskoršej zmluvy vyplýva alebo je inak potvrdené, že úmyslom strán bolo upraviť daný predmet touto zmluvou; alebo

b) ustanovenia neskoršej zmluvy sú natoľko nezlučiteľné s ustanoveniami skoršej zmluvy, že nie je možné vykonávať obe zmluvy súčasne.

2. Vykonávanie skoršej zmluvy sa považuje iba za prerušenie, ako to vyplýva z neskoršej zmluvy alebo ak je inak potvrdené, že to bolo úmyslom strán.

Článok 60

Zánik zmluvy alebo prerušenie jej vykonávania v dôsledku jej porušenia

1. Podstatné porušenie dvojstrannej zmluvy jednou zo strán oprávňuje druhú stranu, aby sa dovoľavala porušenia ako dôvodu pre zánik zmluvy alebo pre prerušenie jej vykonávania úplne alebo čiastočne.

2. Podstatné porušenie mnohostrannej zmluvy jednou zo strán oprávňuje:

a) druhé strany prerušiť jednomyseľnou dohodou vykonávanie zmluvy úplne alebo čiastočne alebo ju ukončiť

i) buď vo vzťahoch medzi nimi a štátom, ktorý zmluvu porušil,

ii) alebo medzi všetkými stranami;

b) stranu osobitne dotknutú porušením, aby sa dovoľavala porušenia ako dôvodu pre prerušenie vykonávania zmluvy úplne alebo čiastočne vo vzťahoch medzi ňou a štátom, ktorý zmluvu porušil;

c) ktorúkoľvek stranu, okrem štátu, ktorý zmluvu porušil, aby sa dovoľavala porušenia ako dôvodu pre prerušenie vykonávania zmluvy úplne alebo čiastočne, pokiaľ ide o ňu samú, ak je zmluva takej povahy, že podstatné porušenia jej ustanovení jednou stranou zásadne menia postavenie každej strany, pokiaľ ide o ďalšie plnenia jej záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy.

3. Na účely tohto článku podstatné porušenie zmluvy spočíva:

a) v takom odmietnutí zmluvy, aké tento dohovor nedovoľuje; alebo b) v porušení ustanovenia, ktoré je podstatné pre plnenie predmetu a účelu zmluvy.

4. Predchádzajúce odseky sa nedotýkajú žiadneho ustanovenia zmluvy použiteľného v prípade jej porušenia.

5. Odseky 1 až 3 sa nedotýkajú ustanovení o ochrane ľudskej osobnosti, ktoré sú obsiahnuté v zmluvách humanitnej povahy, najmä nie ustanovení zakazujúcich akékoľvek represálie voči osobám chráneným takými zmluvami.

Článok 61

Dodatočná nemožnosť plnenia

1. Strana sa môže dovoľávať nemožnosti plnenia zmluvy ako dôvodu pre jej zánik alebo pre odstúpenie od nej, ak táto nemožnosť vyplýva z trvalej straty alebo zničenia predmetu nevyhnutného pre vykonávanie zmluvy. Ak je nemožnosť dočasná, je možné sa jej dovoľávať iba ako dôvodu pre prerušenie vykonávania zmluvy.

2. Nemožnosti plnenia sa nemôže strana dovoľávať ako dôvodu pre zánik zmluvy, odstúpenie od nej alebo prerušenie jej vykonávania, ak táto nemožnosť plnenia vznikla v dôsledku toho, že strana poruší buď záväzok vyplývajúci zo zmluvy, alebo iný medzinárodný záväzok, ktorý prevzala voči ktorejkoľvek druhej strane zmluvy.

Článok 62

Podstatná zmena pomerov

1. Podstatnej zmeny pomerov, ktorá nastala so zreteľom na pomery existujúce v čase uzavretia zmluvy a ktorú predtým strany nepredvídali, sa nemožno dovoľávať ako dôvodu pre zánik zmluvy alebo pre odstúpenie od nej, ledaže:

a) existencia týchto pomerov tvorila podstatný základ súhlasu strán s tým, že budú viazané zmluvou, a

b) táto zmena zásadne mení rozsah záväzkov, ktoré sa majú podľa zmluvy ešte plniť.

2. Podstatnej zmeny pomerov sa nemožno dovoľávať ako dôvodu pre zánik zmluvy alebo pre odstúpenie od nej, ak:

a) ide o zmluvu, ktorá ustanovuje štátne hranice; alebo

b) podstatná zmena je dôsledkom toho, že strana, ktorá sa jej dovoľáva, porušila buď záväzok vyplývajúci zo zmluvy, alebo akýkoľvek iný medzinárodný záväzok, ktorý prevzala voči ktorejkoľvek druhej strane zmluvy.

3. Ak sa strana podľa predchádzajúcich odsekov môže dovoľávať podstatnej zmeny pomerov ako dôvodu pre zánik zmluvy alebo pre odstúpenie od nej, môže sa tiež dovoľávať tejto zmeny ako dôvodu pre prerušenie vykonávania zmluvy.

Článok 63

Prerušenie diplomatických alebo konzulárnych stykov

Prerušenie diplomatických alebo konzulárnych stykov medzi stranami zmluvy nemá vplyv na právne vzťahy, ktoré zo zmluvy vznikli, s výnimkou tých prípadov, keď trvanie diplomatických alebo konzulárnych stykov je nevyhnutné na vykonávanie zmluvy.

Článok 64

Vznik novej imperatívnej normy všeobecného medzinárodného práva (ius cogens)

Ak vznikne nová imperatívna norma všeobecného medzinárodného práva, každá zmluva, ktorá je v rozpore s touto normou, sa stane neplatnou a zanikne.

Oddiel 4: Konanie

Článok 65

Konanie o neplatnosti zmluvy, o jej zániku,

o odstúpení od zmluvy alebo o prerušení jej vykonávania

1. Strana, ktorá sa na základe ustanovení tohoto dohovoru dovoľáva byť vady vo svojom súhlase byť viazaná zmluvou, alebo dôvodu pre popretie platnosti zmluvy, a to pre jej zánik, pre odstúpenie od nej alebo pre prerušenie jej vykonávania, musí svoju požiadavku oznámiť ostatným stranám. V oznámení musí byť uvedené zamýšľané opatrenie, pokiaľ ide o zmluvu, a jeho odôvodnenie.

2. Ak po uplynutí lehoty, ktorá s výnimkou prípadov osobitnej naliehavosti, nemá byť kratšia ako tri mesiace odo dňa po tom, čo došlo oznámenie, žiadna strana neznesie námietku, môže strana, ktorá urobila oznámenie, vykonať zamýšľané opatrenie spôsobom uvedeným v článku 67.

3. Ak však niektorá z ostatných strán vzniesla námietku, sú strany povinné hľadať riešenie prostriedkami uvedenými v článku 33 Charty Organizácie Spojených národov.

4. Nič v predchádzajúcich odsekoch sa nedotýka práv alebo záväzkov strán vyplývajúcich v ustanovení o riešení sporov, ktoré sú medzi nimi v platnosti.

5. Skutočnosť, že niektorý štát nezaslal oznámenie predpísané v odseku 1, nebráni tomuto štátu zaslať toto oznámenie ako odpoveď druhej strane, ktorá požaduje plnenie zmluvy alebo ktorá sa dovoľáva jej porušenia; tým nie je dotknuté ustanovenie článku 45.

Článok 66

Súdne, rozhodcovské a zmierovacie konanie

Ak v priebehu dvanástich mesiacov nasledujúcich po dni, keď sa vznesie námietka, nedosiahlo sa riešenie v súlade s článkom 65 ods. 3, bude sa postupovať takto:

a) každá strana sporu týkajúca sa použitia alebo výkladu článku 53 alebo 64 môže spor predložiť písomným podaním na rozhodnutie Medzinárodnému súdnemu dvoru, ledaže sa strany spoločne dohodli predložiť spor rozhodcom;

b) každá strana sporu týkajúca sa použitia alebo výkladu akéhokoľvek iného článku v časti V tohoto dohovoru môže začať konanie uvedené v prílohe tohoto dohovoru tým, že o to požiadá generálneho tajomníka Organizácie spojených národov.

Článok 67

Listiny o vyhlásení zmluvy za neplatnú, za zaniknutú, o odstúpení od zmluvy alebo prerušení jej vykonávania

1. Oznámenie podľa článku 65 ods. 1 sa musí urobiť písomne.

2. Akýkoľvek úkon vyhlasujúci zmluvu za neplatnú alebo za zaniknutú alebo úkon, ktorým sa od zmluvy odstupuje alebo sa prerušuje jej vykonávanie na základe ustanovenia zmluvy alebo na základe článku 65 ods. 2 alebo 3 sa musí urobiť vo forme listiny, ktorá sa zasiela ostatným stranám. Ak listina nie je podpísaná hlavou štátu, predsedom vlády alebo ministrom zahraničných vecí, môže sa od zástupcu štátu, ktorý robí oznámenie, požadovať predloženie plnomocenstva.

Článok 68

Odvolaie oznámení a listín uvedených v článkoch 65 a 67

Oznámenie alebo listina uvedené v článkoch 65 a 67 môžu byť odvolané kedykoľvek predtým, než nadobudnú platnosť.

Oddiel 5: Následky neplatnosti zmluvy, jej zániku alebo prerušenia jej vykonávania

Článok 69

Následky neplatnosti zmluvy

1. Zmluva, ktorej neplatnosť sa zistí podľa tohto dohovoru, je neplatná. Ustanovenia neplatnej zmluvy nemajú žiadnu právnu silu.

2. Ak sa však na základe takej zmluvy vykonali nejaké úkony, potom:

a) každá strana môže žiadať od ktorejkoľvek druhej strany, aby pokiaľ možno vytvorila v ich vzájomných vzťahoch stav, ktorý by existoval, keby nedošlo k týmto úkonom;

b) úkony vykonané dobromyseľne pred tým, než došlo k dovolaniu sa neplatnosti, nestávajú sa protiprávnymi iba preto, že zmluva je neplatná.

3. V prípadoch, na ktoré sa nevzťahujú články 49, 50, 51 a 52 sa nepoužije odsek 2 voči strane, ktorá je zodpovedná za podvod, podplatenie alebo donútenie.

4. V prípadoch, keď súhlas určitého štátu s tým, že bude viazaný mnohostrannou zmluvou, je neplatný, použijú sa vo vzťahoch medzi týmto štátom a stranami zmluvy uvedené pravidlá.

Článok 70

Následky zániku zmluvy

1. Pokiaľ zmluva neustanovuje inak alebo sa strany nedohodnú inak, zánik zmluvy podľa jej ustanovení alebo v súlade s týmto dohovorom:

- a) zbavuje strany povinnosti pokračovať v plnení zmluvy;
- b) nedotýka sa žiadneho práva, záväzku alebo právneho postavenia strán, ktoré vznikli pri vykonávaní zmluvy do jej skončenia.

2. Ak štát vypovie mnohostrannú zmluvu alebo od nej ustúpi, použije sa odsek 1 vo vzťahoch medzi týmto štátom a každou z ostatných zmluvných strán odo dňa, keď výpoveď alebo odstúpenie nadobudli účinnosť.

Článok 71

Následky neplatnosti zmluvy, ktorá je v rozpore s imperatívnou normou všeobecného medzinárodného práva

1. Ak je zmluva neplatná podľa článku 53, majú strany povinnosť:

- a) vylúčiť čo možno najviac následky každého úkonu, ku ktorému došlo na základe ustanovenia, ktoré je v rozpore s imperatívnou normou všeobecného medzinárodného práva; a
- b) uviesť svoje vzájomné vzťahy do súladu s imperatívnou normou všeobecného medzinárodného práva.

2. Ak sa zmluva stane neplatnou a ak zanikne podľa článku 64, zánik zmluvy:

- a) zbavuje strany od povinností pokračovať v plnení zmluvy;
- b) sa nedotýka žiadneho práva, záväzku alebo právneho postavenia strán vzniknutých pri vykonávaní zmluvy pred jej zánikom; tieto práva, záväzky alebo situácie sa však môžu naďalej zachovať iba vtedy, pokiaľ ich zachovanie samo osebe nie je v rozpore s novou imperatívnou normou všeobecného medzinárodného práva.

Článok 72

Následky prerušenia vykonávania zmluvy

1. Pokiaľ zmluva neustanovuje inak alebo sa strany nedohodli inak, prerušenie vykonávania zmluvy podľa jej ustanovení alebo podľa tohto dohovoru:

- a) zbavuje strany, medzi ktorými je vykonávanie zmluvy prerušené, záväzku plniť zmluvu vo svojich vzájomných vzťahoch po dobu prerušenia;
- b) nedotýka sa inak právnych vzťahov vzniknutých zo zmluvy medzi stranami.

2. Po dobu prerušenia vykonávania sa musia strany zdržať každého rokovania, ktoré by mohlo zabrániť opätovnému vykonávaniu zmluvy.

Časť VI: Rôzne ustanovenia

Článok 73

Sukcesia štátov, zodpovednosť štátu alebo vznik vojnového stavu

Ustanovenia tohto dohovoru sa nebudú dotýkať žiadnej otázky, ktorá v súvislosti so zmluvou môže vzniknúť zo sukcesie štátov, z medzinárodnej zodpovednosti štátu alebo zo vzniku vojnového stavu medzi štátmi.

Článok 74

Diplomatické alebo konzulárne styky

a uzavieranie zmlúv

Prerušenie diplomatických alebo konzulárnych stykov alebo neexistovanie týchto stykov medzi dvoma alebo viacerými štátmi nebráni uzavieraniu zmlúv medzi týmito štátmi. Uzavretie zmluvy nemá samo osebe vplyv na stav v oblasti diplomatických alebo konzulárnych stykov.

Článok 75

Prípád útočného štátu

Ustanovenia tohto dohovoru nemajú vplyv na záväzky vzťahujúce sa na zmluvu, ktoré môžu útočnému štátu vzniknúť v dôsledku opatrení vykonaných podľa Charty Organizácie Spojených národov vzhľadom na agresiu, ktorej sa tento štát dopustil.

Časť VII: Depozitári, oznámenia , opravy a registrácie

Článok 76

Depozitári zmlúv

1. Depozitára zmluvy môžu určiť štáty, ktoré sa zúčastnili na rokovaní, buď priamo v zmluve, alebo akýmkoľvek iným spôsobom. Depozitárom môže byť jeden alebo viac štátov, medzinárodná organizácia alebo najvyšší správny úradník takej organizácie.

2. Funkcie depozitára zmluvy majú medzinárodnú povahu a depozitár musí pri výkone svojich funkcií konať nestranne. Túto povinnosť nesmie ovplyvniť najmä skutočnosť, že zmluva medzi niektorými zo strán nenadobudla platnosť, alebo ak vznikne medzi niektorým štátom a depozitárom rozpor týkajúci sa výkonu funkcií depozitára.

Článok 77

Funkcie depozitárov

1. pokiaľ zmluva neustanovuje inak alebo zmluvné štáty sa nedohodli inak, funkcia depozitára spočíva najmä:

- a) v úschove pôvodného textu zmluvy a plnomocenstiev, ktoré sa mu odovzdali;
- b) vo vyhotovovaní overených odpisov zhodných s pôvodným textom a všetkých ďalších textov zmluvy v iných jazykoch, ktoré sa môžu podľa zmluvy požadovať, a v ich zasielaní zmluvným stranám a štátom, ktoré majú spôsobilosť stať sa stranami zmluvy;
- c) v prijímaní podpisov zmluvy, v prijímaní a v uschovávaní všetkých listín, správ a oznámení vzťahujúcich sa k zmluve;
- d) v zisťovaní, či podpis, listina, správa alebo oznámenie týkajúce sa zmluvy sú v dobrej a náležitej forme a v upozornení príslušného štátu v prípade potreby;
- e) v informovaní zmluvných strán a štátov, ktoré sú oprávnené stať sa stranami zmluvy, o listinách, správach a oznámeniach týkajúcich sa zmluvy;
- f) v informovaní štátov, ktoré sú oprávnené stať sa stranami zmluvy, o dátume, keď bol prijatý alebo uložený potrebný počet podpisov, ratifikačných listín, listín o prijatí, schválení alebo prístupe, vyžadovaný pre nadobudnutie platnosti zmluvy;
- g) v registrácii zmluvy na Sekretariáte Organizácie Spojených národov;
- h) v plnení funkcií uvedených v iných ustanoveniach tohto dohovoru.

2. Ak vznikne rozpor medzi niektorým štátom a depozitárom o výkone jeho funkcií, depozitár musí upozorniť na túto záležitosť signatárske štáty, zmluvné štáty a príslušný orgán medzinárodnej organizácie, ak sa jej vec týka.

Článok 78

Správa a oznámenie

S výnimkou prípadov, keď zmluva alebo tento dohovor ustanovuje inak, správa alebo oznámenie, ktoré má urobiť ktorýkoľvek štát podľa tohto dohovoru: a) sa odovzdáva buď priamo štátom, ak nie je depozitár, alebo depozitárovi; b) sa považuje za podané príslušným štátom okamihom jeho prijatia štátom, ktorému bolo určené, prípadne okamihom jeho prijatia depozitárom; c) ak sa odovzdá depozitárovi, považuje sa za prijaté štátom, ktorému je určené, okamihom, keď informoval tento štát depozitár v súlade s článkom 77 ods. 1 písm. e).

Článok 79

Oprava chýb v textoch alebo overených odpisoch zmlúv

1. Ak sa po určení autentického textu zmluvy signatárske a zmluvné štáty spoločne zhodli, že v texte je chyba, bude táto chyba, ak tieto štáty nerozhodli o inom spôsobe opravy, opravená:

- a) vykonaním príslušnej opravy textu a jej parafovaním náležite splnomocnenými predstaviteľmi;
- b) vyhotovením listiny alebo výmenou listín obsahujúcich dohodnutú opravu textu;
- c) vyhotovením opraveného textu celej zmluvy tým istým postupom ako pri vyhotovení pôvodného textu.

2. Ak ide o zmluvu, pre ktorú sa určil depozitár, upovedomí tento depozitár signatárske štáty a zmluvné štáty o chybe a návrhu na jej opravu s uvedením primeranej lehoty, v ktorej sa môže proti navrhutej oprave vzniesť námietka. Ak do skončenia tejto lehoty:

a) nebola vznesená žiadna námietka, depozitár vykoná a paraľuje opravu v texte, vyhotoví protokol o oprave textu a zašle jeho odpisy zmluvným stranám a štátom, ktoré sú oprávnené stať sa stranami zmluvy;

b) bola vznesená námietka, depozitár oznámi námietku signatárskym a zmluvným štátom.

3. Pravidlá uvedené v odsekoch 1 a 2 sa použijú aj v tých prípadoch, ak sa text autenticky vyhotovil vo dvoch alebo viacerých pôvodných jazykoch a ak sa objaví medzi rôznymi textami rozdiel, ktorý sa musí opraviť po dohode signatárskych a zmluvných štátov.

4. Opravený text nahrádza od začiatku chybný text, ledaže signatárske štáty a zmluvné štáty rozhodli inak.

5. Oprava textu zmluvy, ktorá sa zaregistrovala, sa oznámi Sekretariátu Organizácie Spojených národov.

6. Ak sa zistí chyba v overenom odpise zmluvy, depozitár vyhotoví protokol o oprave a zašle jeho odpisy signatárskym a zmluvným štátom.

Článok 80

Registrácia a publikácia zmlúv

1. Zmluvy sa zasielajú po svojom nadobudnutí platnosti Sekretariátu Organizácie Spojených národov podľa okolností na registráciu alebo na zaradenie a zápis do registra, ako aj na publikáciu.

2. Funkcia depozitára zahŕňa splnomocnenie vykonávať úkony podľa predchádzajúceho odseku.

Časť VIII: Záverečné ustanovenia

Článok 81

Podpis

Tento dohovor bude otvorený na podpis všetkým štátom, ktoré sú členmi Organizácie Spojených národov alebo niektorej odbornej organizácie alebo Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu alebo sú stranami Štátútu Medzinárodného súdneho dvora, a ktorémukoľvek inému štátu, ktorý Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov vyzve, aby sa stal stranou dohovoru, a to do 30.novembra na Spolkovom ministerstve zahraničných vecí Rakúskej republiky a potom do 30.apríla 1970 v sídle Organizácie Spojených národov v New Yorku.

Článok 82

Ratifikácia

Tento dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 83

Prístup

Tento dohovor bude otvorený na prístup každému štátu, ktorý patrí do niektorej z kategórií uvedených v článku 81. Listiny o prístupe budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 84

Nadobudnutie platnosti

1. Tento dohovor nadobudne platnosť tridsiatym dňom po dni uloženia tridsiatej piatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

2. Pre každý štát, ktorý dohovor ratifikuje lebo k nemu pristúpi po uložení tridsiatej piatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, nadobudne dohovor platnosť tridsiatym dňom po uložení jeho ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Článok 85

Autentické texty

Pôvodné vyhotovenie tohto dohovoru, ktorého anglický, čínsky, francúzsky, ruský a španielsky text sú rovnako autentické, bude uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Na dôkaz toho podpísaní splnomocnenci, ktorí boli riadne splnomocnení svojimi vládami, tento dohovor podpísali.

Dané vo Viedni dvadsiateho tretieho mája roku tisíc deväťsto šesťdesiatdeväť.

Príloha.

1. Generálny tajomník Organizácie spojených národov založí a vedie zoznam zmierovacích sudcov z kvalifikovaných právnikov. Za tým

účelom sa vyzýva každý štát, ktorý je členom Organizácie Spojených národov alebo stranou tohto dohovoru, aby navrhol dvoch zmierovacích sudcov, ktorých mená sa pojmú do zoznamu. Zmierovací sudcovia, vrátane tých, ktorá majú nastúpiť na prípadne uprázdnené miesto, sa určujú na obdobie piatich rokov, ktoré sa môže opakovať. Zmierovací sudca, ktorého obdobie sa skončí, bude pokračovať vo výkone funkcie, pre ktorú bol vybraný, podľa nasledujúceho odseku.

2. Ak sa generálnemu tajomníkovi predloží žiadosť podľa článku 66, generálny tajomník predloží spor zmierovacej komisii zriadenej takto:

Štát alebo štáty, ktoré sú jednou zo sporných strán, vymenujú:

a) jedného zmierovacieho sudcu, ktorý je občanom tohto štátu alebo jedného z týchto štátov, vybraného buď z osôb uvedených v zozname podľa odseku 1, alebo z iných osôb, a

b) jedného zmierovacieho sudcu, ktorý nie je občanom tohto štátu alebo jedného z týchto štátov, vybraného z osôb, uvedených v zozname.

Štát alebo štáty, ktoré sú druhou spornou stranou, vymenujú dvoch zmierovacích sudcov rovnakým spôsobom. Štyria zmierovací sudcovia, ktorých si strany vybrali, sa musia vymenovať v lehote šesťdesiatich dní odo dňa, keď generálny tajomník dostal žiadosť.

Do šesťdesiatich dní od posledného vymenovania vymenujú štyria zmierovací sudcovia piateho zmierovacieho sudcu vybraného z osôb uvedených v zozname, ktorý bude predsedom.

Ak k vymenovaniu predsedu alebo niektorého z ostatných zmierovacích sudcov nedôjde v lehotách uvedených pre toto vymenovanie, vykoná vymenovanie generálny tajomník do šesťdesiatich dní po uplynutí príslušnej lehoty. Generálny tajomník môže vymenovať za predsedu buď jednu z osôb uvedených v zozname, alebo niektorého z členov Komisie pre medzinárodné právo. Každá z lehôt, v ktorých sa má vykonať vymenovanie, môže sa predĺžiť dohodou sporných strán.

Každé uprázdnené miesto musí byť obsadené tým istým spôsobom ako pri pôvodnom vymenovaní.

3. Zmierovacia komisia sama ustanoví spôsob konania. So súhlasom sporných strán môže zmierovacia komisia požiadať ktorúkoľvek zmluvnú stranu o oznámenie jej ústneho alebo písomného stanoviska. Rozhodnutia a odporúčania zmierovacej komisie sa prijímajú väčšinou hlasov z jej piatich členov.

4. Zmierovacia komisia môže upozorniť sporné strany na akékoľvek opatrenie, ktoré môže uľahčiť priateľské urovnanie sporu.

5. Zmierovacia komisia vypočuje strany, posúdi nároky a námietky a urobí stranám návrhy, aby im pomohla dospieť k priateľskému urovnaniu sporu.

6. Zmierovacia komisia vypracuje správu do dvanástich mesiacov od svojho ustanovenia. Jej správa sa ukladá u generálneho tajomníka a zasiela sporným stranám. Správa komisie, včítane záverov o právnych skutočnostiach a včítane právnych úvah v nej obsiahnutých, nezaväzuje strany a má len povahu odporúčania predkladaných na posúdenie stranám za účelom uľahčenia priateľského urovnania sporu.

7. Generálny tajomník poskytuje zmierovacej komisii potrebnú pomoc a prostriedky. Náklady zmierovacej komisie uhrádza Organizácia Spojených národov.

Viedenský dohovor o sukcesii štátov vo vzťahu k zmluvám³⁷

Štáty, zmluvné strany tohto dohovoru,

majúc na zreteli, že proces dekolonizácie spôsobil hlboké zmeny medzinárodného spoločenstva,

majúc tiež na zreteli, že v budúcnosti môžu ďalšie faktory viesť k prípadom sukcesie štátov,

súc presvedčené za daných okolností o nevyhnutnosti kodifikácie a pokrokového rozvoja pravidiel o sukcesii

štátov vo vzťahu k zmluvám ako prostriedku na zabezpečenie väčšej právnej istoty v medzinárodných vzťahoch,

konštatujúc, že zásady slobodného súhlasu, dobrej viery a pacta sunt servanda sú všeobecne uznávané,

zdôrazňujúc, že trvalé dodržiavanie všeobecných mnohostranných zmlúv týkajúcich sa kodifikácie a pokrokového rozvoja medzinárodného práva a zmlúv, ktorých predmet a účel predstavujú záujem medzinárodného spoločenstva ako celku, má osobitný význam pre posilnenie mieru a medzinárodnej spolupráce, majúc na pamäti zásady medzinárodného práva zakotvené v Charte Organizácie Spojených národov, ako je rovnoprávnosť národov a právo národov na sebaurčenie, zvrchovaná rovnosť a nezávislosť všetkých štátov, nezasahovanie do vnútorných záležitostí štátov, zákaz hrozby alebo použitia sily a všeobecné a účinné dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd pre všetkých,

pripomínajúc, že Charta Organizácie Spojených národov požaduje dodržiavanie územnej celistvosti a politickej nezávislosti každého štátu,

majúc na pamäti ustanovenia Viedenského dohovoru o zmluvnom práve z roku 1969,

majúc tiež na pamäti článok 73 uvedeného dohovoru,

potvrdzujúc, že otázky zmluvného práva, s výnimkou tých, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti so sukcesiou štátov, sú upravené príslušnými pravidlami medzinárodného práva vrátane pravidiel obyčajového medzinárodného práva obsiahnutých vo Viedenskom dohovore o zmluvnom práve z roku 1969,

potvrdzujúc, že pravidlá obyčajového medzinárodného práva naďalej upravujú otázky neupravené ustanoveniami tohto dohovoru,

dohodli sa takto:

Prvá časť: Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Pôsobnosť dohovoru

Tento dohovor sa vzťahuje na účinky sukcesie štátov vo vzťahu k zmluvám medzi štátmi.

Článok 2

Používané výrazy

1. Na účely tohto dohovoru

a) "zmluva" je medzinárodná dohoda uzavretá medzi štátmi v písomnej forme v súlade s medzinárodným právom, napísaná v jednom dokumente alebo v dvoch či vo viacerých súvisiacich dokumentoch bez ohľadu na jej názov,

b) "sukcesia štátov" je nahradenie jedného štátu iným v zodpovednosti za medzinárodné územné vzťahy,

c) "štát predchodca" je štát, ktorý bol pri sukcesii štátov nahradený iným štátom,

d) "štát nástupca" je štát, ktorý pri sukcesii štátov nahradil iný štát,

e) "dátum sukcesie štátov" je dátum, od ktorého štát nástupca nahradil predchodcu v zodpovednosti za medzinárodné územné vzťahy, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje,

f) "nový nezávislý štát" je štát nástupca, ktorého územie bolo bezprostredne pred dátumom sukcesie štátov závislým územím, za ktorého medzinárodné vzťahy zodpovedal štát predchodca,

g) "notifikácia sukcesie" je vo vzťahu k mnohostrannej zmluve každé oznámenie štátu nástupcu, akokoľvek formulované alebo pomenované, vyjadrujúce jeho súhlas s tým, aby bol považovaný za viazaného zmluvou,

h) "plná moc" je vo vzťahu k notifikácii sukcesie alebo k inej notifikácii vykonávanej podľa tohto dohovoru dokument vydaný príslušným orgánom

³⁷ Uverejnený pod číslom 33/2001 Z.z.

štátu, ktorým sa určuje jedna osoba alebo viac osôb, aby v zastúpení štátu vykonali notifikáciu sukcesie alebo podľa okolností vykonali inú notifikáciu,

i) slovami "ratifikácia", "prijatie" a "schválenie" je podľa okolností pomenovaný medzinárodný úkon, ktorým štát z medzinárodného hľadiska prejavuje súhlas byť viazaný zmluvou, j) "výhrada" je jednostranné vyhlásenie akokoľvek formulované alebo pomenované, urobené štátom pri podpise, ratifikácii, prijatí alebo schválení zmluvy, alebo pri prístupe k nej, alebo pri notifikácii sukcesie do zmluvy, ktorým zamýšľa vylúčiť alebo zmeniť právny účinok niektorých ustanovení zmluvy pri ich vykonávaní voči tomuto štátu,

k) "zmluvný štát" je štát, ktorý prejavil súhlas byť viazaný zmluvou bez ohľadu na to, či zmluva nadobudla platnosť alebo nie, l) "strana" je štát, ktorý prejavil súhlas byť viazaný zmluvou a vo vzťahu ku ktorému je zmluva platná,

m) "iný štát, iná zmluvná strana" je vo vzťahu k štátu nástupcovi strana zmluvy platnej k dátumu sukcesie štátov na území, na ktoré sa táto sukcesia štátov vzťahuje, s výnimkou štátu predchodcu, n) "medzinárodná organizácia" je medzivládna organizácia.

2. Ustanovenia odseku 1 týkajúce sa používaných výrazov v tomto dohovore sa nedotýkajú použitia týchto výrazov alebo ich významu v rámci vnútroštátneho práva ktoréhokoľvek štátu.

Článok 3

Prípady, na ktoré sa tento dohovor nevzťahuje

Skutočnosť, že sa tento dohovor nevzťahuje na účinky sukcesie štátov vo vzťahu k medzinárodným dohodám uzavretým medzi štátmi a inými subjektmi medzinárodného práva alebo vo vzťahu k medzinárodným dohodám, ktoré neboli uzavreté písomne, sa nedotýka použitia

a) akýchkoľvek pravidiel obsiahnutých v tomto dohovore na tie prípady, ktoré sú nimi upravené podľa medzinárodného práva nezávisle od tohto dohovoru,

b) tohto dohovoru medzi štátmi na účinky sukcesie štátov vo vzťahu k medzinárodným dohodám, ktorých stranami sú aj iné subjekty medzinárodného práva.

Článok 4

Zmluvy zakladajúce medzinárodné organizácie a zmluvy prijaté v rámci medzinárodnej organizácie

Tento dohovor sa vzťahuje na účinky sukcesie štátov vo vzťahu ku

a) každej zmluve, ktorá je zakladajúcim dokumentom medzinárodnej organizácie; pravidlá

týkajúce sa získania členstva a iné príslušné pravidlá organizácie tým nie sú dotknuté,

b) každej zmluve prijatej v rámci medzinárodnej organizácie; príslušné pravidlá organizácie tým nie sú dotknuté.

Článok 5

Záväzky uložené medzinárodným právom nezávisle od zmluvy

Skutočnosť, že zmluva sa nepovažuje za platnú vo vzťahu k štátu v dôsledku použitia tohto dohovoru, neovplyvňuje povinnosť tohto štátu plniť záväzky obsiahnuté v zmluve, ktoré je štát povinný plniť podľa medzinárodného práva nezávisle od zmluvy.

Článok 6

Prípady sukcesie štátov, na ktoré sa vzťahuje tento dohovor

Tento dohovor sa vzťahuje iba na účinky sukcesie štátov, ktorá nastala v súlade s medzinárodným právom a najmä so zásadami medzinárodného práva zakotvenými v Charte Organizácie Spojených národov.

Článok 7

Časová pôsobnosť dohovoru

1. Bez toho, aby bolo dotknuté použitie akýchkoľvek pravidiel obsiahnutých v tomto dohovore, ktorými by sa mohli riadiť účinky sukcesie štátov podľa medzinárodného práva nezávisle od dohovoru, sa dohovor vzťahuje iba na sukcesiu štátov, ktorá nastala po nadobudnutí jeho platnosti, ak nie je dohodnuté inak.

2. Štát nástupca môže vtedy, keď vyjadruje súhlas byť viazaný týmto dohovorm, alebo kedykoľvek potom, vyhlásiť, že použije ustanovenia tohto dohovoru na svoju sukcesiu, ktorá nastala pred nadobudnutím platnosti dohovoru, voči zmluvnému štátu alebo štátu zmluvnej strane tohto dohovoru, ktorý vyhlási, že prijíma vyhlásenie štátu nástupcu. Po nadobudnutí platnosti dohovoru medzi štátmi, ktoré vyhlásenia urobili, alebo po vyhlásení o prijatí, bez ohľadu na to, ktoré nastane neskôr, sa ustanovenia dohovoru použijú na účinky sukcesie štátov od dátumu sukcesie.

3. Štát nástupca môže pri podpise tohto dohovoru alebo vtedy, keď vyjadruje súhlas byť ním viazaný, vyhlásiť, že bude predbežne vykonávať ustanovenia dohovoru vo vzťahu k svojej sukcesii, ktorá nastala pred nadobudnutím platnosti tohto dohovoru voči inému signatárskemu štátu alebo zmluvnému štátu, ktorý vyhlási, že prijíma vyhlásenie štátu nástupcu. Po tom, čo sa vyhlásenie o prijatí urobilo, budú sa tieto ustanovenia predbežne uplatňovať na účinky sukcesie štátov medzi oboma štátmi od dátumu uvedenej sukcesie.

4. Vyhlásenie urobené podľa odseku 2 alebo 3 musí obsahovať písomná notifikácia depozitárovi; ten bude o notifikácii, ktorú prijal, a o jej podmienkach informovať strany a štáty, ktoré sú spôsobilé stať sa stranami tohto dohovoru.

Článok 8

Dohody o prechode zmluvných záväzkov alebo práv zo štátu predchodcu na štát nástupcu

1. Záväzky alebo práva štátu predchodcu vyplývajúce zo zmlúv platných vo vzťahu k územiu k dátumu sukcesie štátu sa nestávajú záväzkami alebo právami štátu nástupcu voči iným štátom, zmluvným stranám týchto zmlúv iba na základe skutočnosti, že štát predchodca a štát nástupca uzavreli dohodu o tom, že takéto záväzky alebo práva prechádzajú na štát nástupcu.

2. Bez ohľadu na uzavretie takejto dohody sa účinky sukcesie štátov na zmluvy, ktoré k dátumu sukcesie platili vo vzťahu k danému územiu, riadia týmto dohovorom.

Článok 9

Jednostranné vyhlásenie štátu nástupcu týkajúce sa zmlúv štátu predchodcu

1. Záväzky alebo práva vyplývajúce zo zmlúv platných vo vzťahu k územiu k dátumu sukcesie štátov sa nestávajú záväzkami alebo právami štátu nástupcu alebo iných štátov, zmluvných strán týchto zmlúv, iba na základe jednostranného vyhlásenia štátu nástupcu o pokračovaní platnosti zmlúv vo vzťahu k jeho územiu.

2. V takom prípade sa účinky sukcesie štátov na zmluvy, ktoré k dátumu sukcesie štátov platili vo vzťahu k danému územiu, riadia týmto dohovorom.

Článok 10

Zmluvy ustanovujúce účasť štátu nástupcu

1. Ak zmluva ustanovuje, že v prípade sukcesie štátov bude mať štát nástupca možnosť považovať sa za jej stranu, môže notifikovať svoju sukcesiu vo vzťahu k zmluve v súlade s ustanoveniami zmluvy, alebo ak nie sú takéto ustanovenia, podľa ustanovení tohto dohovoru.

2. Ak zmluva ustanovuje, že v prípade sukcesie štátov sa štát nástupca bude považovať za stranu zmluvy, bude takéto ustanovenie účinné iba vtedy, ak štát nástupca s tým písomne vyjadrí výslovný súhlas.

3. V prípadoch uvedených v odseku 1 alebo 2 sa štát nástupca, ktorý súhlasí s tým, že bude zmluvnou stranou, považuje za stranu od dátumu sukcesie štátov, ak zmluva neustanovuje inak alebo ak nie je dohodnuté inak.

Článok 11

Hraničné režimy

Sukcesia štátov sa nedotýka

a) hraníc ustanovených zmluvou ani

b) záväzkov a práv ustanovených zmluvou a vzťahujúcich sa na režim hraníc.

Článok 12

Iné územné režimy

1. Sukcesia štátov sa nedotýka

a) záväzkov týkajúcich sa užívania akéhokoľvek územia ani obmedzení jeho užívania ustanovených zmluvou v prospech akéhokoľvek územia cudzieho štátu a považovaných za patriace k daným územiam,

b) práv ustanovených zmluvou v prospech akéhokoľvek územia a týkajúcich sa užívania ani obmedzení užívania akéhokoľvek územia cudzieho štátu a považovaných za patriace k daným územiam.

2. Sukcesia štátov sa nedotýka

a) záväzkov týkajúcich sa užívania akéhokoľvek územia ani obmedzení jeho užívania ustanovených zmluvou v prospech skupiny štátov alebo všetkých štátov a považovaných za patriace k tomuto územiu,

b) práv ustanovených zmluvou v prospech skupiny štátov alebo všetkých štátov a týkajúcich sa užívania akéhokoľvek územia ani obmedzení jeho užívania a považovaných za patriace k tomuto územiu.

3. Ustanovenia tohto článku sa nevzťahujú na zmluvné záväzky štátu predchodcu o zriadení cudzích vojenských základní na území, ktorého sa sukcesia štátov týka.

Článok 13

Tento dohovor a trvalá zvrchovanosť nad prírodným bohatstvom a zdrojmi

Žiadne ustanovenie tohto dohovoru sa nedotýka zásad medzinárodného práva potvrdzujúcich trvalú zvrchovanosť každého národa a štátu nad jeho prírodným bohatstvom a zdrojmi.

Článok 14

Otázky týkajúce sa platnosti zmluvy

Žiadne ustanovenie tohto dohovoru sa nepovažuje za také, ktoré by vopred rozhodovalo o všetkých otázkach týkajúcich sa platnosti zmluvy.

Druhá časť: Sukcesia vo vzťahu k časti územia

Článok 15

Sukcesia vo vzťahu k časti územia

Ak sa časť územia štátu alebo niektoré územie, za ktorého medzinárodné vzťahy je štát zodpovedný a ktoré nie je súčasťou územia tohto štátu, stáva časťou územia iného štátu,

a) zmluvy štátu predchodcu prestávajú platiť vo vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje, od dátumu sukcesie štátov,

b) zmluvy štátu nástupcu platia vo vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje, od dátumu sukcesie štátov, ak zo zmluvy nevyplýva alebo ak nie je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy na tomto území by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo že by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

Tretia časť: Nové nezávislé štáty

Oddiel 1: Všeobecné pravidlo

Článok 16

Postoj vo vzťahu k zmluvám štátu predchodcu

Nový nezávislý štát nie je povinný zachovávať platnosť žiadnej zmluvy ani stať sa stranou nejakej zmluvy iba z toho dôvodu, že k dátumu sukcesie štátov zmluva platila vo vzťahu k územiu, na ktoré sa vzťahuje sukcesia štátov.

Oddiel 2: Mnohostranné zmluvy

Článok 17

Účasť na zmluvách platných k dátumu sukcesie štátov

1. S výnimkou odsekov 2 a 3 môže nový nezávislý štát notifikáciou sukcesie založiť svoj status strany ktorejkoľvek mnohostrannej zmluvy, ktorá k dátumu sukcesie štátov platila vo vzťahu k územiu, na ktoré sa vzťahuje sukcesia štátov.

2. Odsek 1 sa nepoužije, ak zo zmluvy vyplýva alebo ak je ustanovené inak, že by vykonávanie zmluvy vo vzťahu k novému nezávislému štátu bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo že by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

3. Ak na základe podmienok zmluvy alebo z dôvodu obmedzeného počtu zúčastnených štátov, ako aj z predmetu a účelu zmluvy vyplýva, že účasť iného štátu na zmluve vyžaduje súhlas všetkých strán, nový nezávislý štát sa môže stať stranou zmluvy iba s takým súhlasom.

Článok 18

Účasť na zmluvách, ktoré k dátumu sukcesie štátov nenadobudli platnosť

1. S výnimkou odsekov 3 a 4 môže nový nezávislý štát notifikáciou sukcesie založiť svoj status zmluvného štátu mnohostrannej zmluvy, ktorá doteraz nenadobudla platnosť, ak k dátumu sukcesie bol štát predchodca zmluvným štátom vo

vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje.

2. S výnimkou odsekov 3 a 4 môže nový nezávislý štát notifikáciou sukcesie založiť svoj status strany mnohostrannej zmluvy, ktorá nadobudne platnosť po dátume sukcesie štátov, ak k dátumu sukcesie bol štát predchodca zmluvným štátom vo vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje.

3. Odseky 1 a 2 sa nepoužijú, ak zo zmluvy vyplýva alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy vo vzťahu k novému nezávislému štátu by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo že by podstatne zmenilo podmienky na vykonávanie zmluvy.

4. Ak na základe podmienok zmluvy alebo z dôvodu obmedzeného počtu zúčastnených štátov, ako aj z predmetu a účelu zmluvy vyplýva, že účasť iného štátu na zmluve si vyžaduje súhlas všetkých strán alebo všetkých zmluvných štátov, nový nezávislý štát môže založiť svoj status strany alebo zmluvného štátu zmluvy iba s takým súhlasom.

5. Ak zmluva ustanovuje, že pre nadobudnutie jej platnosti treba určitý počet zmluvných štátov, nový nezávislý štát, ktorý zakladá svoj status zmluvného štátu podľa odseku 1, bude sa považovať za zmluvný štát na účely tohto ustanovenia, ak zo zmluvy nevyplýva iný úmysel alebo ak nie je ustanovené inak.

Článok 19

Účasť na zmluvách podpísaných štátom predchodcom s výhradou ratifikácie, prijatia alebo schválenia

1. S výnimkou odsekov 3 a 4, ak pred dátumom sukcesie štátov štát predchodca podpísal mnohostrannú zmluvu s výhradou ratifikácie, prijatia alebo schválenia a svojím podpisom vyjadril úmysel vzťahovať zmluvu na územie, na ktoré sa vzťahuje sukcesia štátov, nový nezávislý štát môže zmluvu ratifikovať, prijať alebo schváliť, akoby ju sám podpísal, a môže sa tak stať stranou alebo zmluvným štátom tejto zmluvy.

2. Na účely odseku 1, ak zo zmluvy nevyplýva iný úmysel alebo ak nie je ustanovené inak, podpis zmluvy štátom predchodcom sa považuje za vyjadrenie úmyslu, aby sa zmluva vzťahovala na celé územie, za ktorého medzinárodné vzťahy bol štát predchodca zodpovedný.

3. Odsek 1 sa nepoužije, ak zo zmluvy vyplýva alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy novým nezávislým štátom by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo že by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

4. Ak na základe podmienok zmluvy alebo z dôvodu obmedzeného počtu zúčastnených štátov, ako aj z predmetu a účelu zmluvy vyplýva, že účasť

iného štátu na zmluve vyžaduje súhlas všetkých strán alebo všetkých zmluvných štátov, nový nezávislý štát sa môže stať stranou alebo zmluvným štátom iba s takým súhlasom.

Článok 20

Výhrady

1. Ak nový nezávislý štát notifikáciou sukcesie podľa ustanovení článku 17 alebo 18 zakladá svoj status strany alebo zmluvného štátu mnohostrannej zmluvy, predpokladá sa, že zachováva všetky výhrady k zmluve, ktoré platili k dátumu sukcesie štátov vo vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje, ak pri notifikácii sukcesie nevyjadrí opačný úmysel alebo neurobí výhradu vzťahujúcu sa k tomu istému predmetu ako uvedená výhrada.

2. Nový nezávislý štát môže pri notifikácii sukcesie podľa ustanovení článku 17 alebo 18, ktorou zakladá svoj status strany alebo zmluvného štátu mnohostrannej zmluvy, urobiť výhradu, ak by takúto výhradu nevyučovali ustanovenia článku 19 písm. a), b) alebo c) Viedenského dohovoru o zmluvnom práve.

3. Ak urobí nový nezávislý štát výhradu v súlade s odsekom 2, použijú sa na túto výhradu ustanovenia uvedené v článkoch 20 až 23 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve.

Článok 21

Súhlas štátu byť viazaný časťou zmluvy a voľba medzi rôznymi ustanoveniami

1. Nový nezávislý štát môže pri notifikácii sukcesie podľa ustanovení článku 17 alebo 18, ktorou zakladá svoj status strany alebo zmluvného štátu mnohostrannej zmluvy, ak to zmluva dovoľuje, vyjadriť svoj súhlas byť viazaný časťou zmluvy alebo si zvoliť medzi rôznymi ustanoveniami za podmienok ustanovených v zmluve na vyjadrenie takého súhlasu alebo na vykonanie takej voľby.

2. Nový nezávislý štát môže za rovnakých podmienok ako ostatné strany alebo zmluvné štáty uplatniť aj akékoľvek právo dané zmluvou na zrušenie súhlasu alebo na jeho zmenu, alebo voľby vykonanej ním alebo štátom predchodcom vo vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje.

3. Ak nový nezávislý štát nevyjadří súhlas alebo nevykoná voľbu v súlade s odsekom 1, alebo nezruší, alebo nezmení súhlas alebo voľbu štátu predchodcu v súlade s odsekom 2, predpokladá sa, že zachováva

a) súhlas štátu predchodcu byť viazaný časťou zmluvy vyjadrený v súlade so zmluvou vo vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje, alebo

b) voľbu vykonanú štátom predchodcom v súlade so zmluvou medzi rôznymi ustanoveniami pri

vykonávaní zmluvy vo vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje.

Článok 22

Notifikácia sukcesie

1. Notifikácia sukcesie vo vzťahu k mnohostrannej zmluve podľa článku 17 alebo 18 musí byť písomná.

2. Ak notifikácia sukcesie nie je podpísaná hlavou štátu, predsedom vlády alebo ministrom zahraničných vecí, zástupcu štátu, ktorý ju vykonáva, možno vyzvať, aby predložil plnú moc.

3. Ak zmluva neustanovuje inak, notifikácia sukcesie

a) novým nezávislým štátom sa odovzdáva depozitárovi, alebo ak nie je žiadny depozitár, stranám alebo zmluvným štátom,

b) sa považuje za vykonanú novým nezávislým štátom k dátumu prijatia depozitárom, alebo ak nie je žiadny depozitár, k dátumu jej prijatia všetkými stranami alebo všetkými zmluvnými štátmi.

4. Odsek 3 sa nedotýka žiadnej povinnosti uloženej depozitárovi v súlade so zmluvou alebo povinnosti inak informovať strany alebo zmluvné štáty o notifikácii sukcesie alebo o každom oznámení vykonanom v tejto súvislosti novým nezávislým štátom.

5. S výnimkou ustanovení zmluvy sa predpokladá, že notifikácia sukcesie alebo oznámenie bolo doručené štátu, ktorému bolo určené, vtedy, keď ho o nich informoval depozitár.

Článok 23

Účinky notifikácie sukcesie

1. Ak zmluva neustanovuje inak alebo ak nie je dohodnuté inak, nový nezávislý štát, ktorý vykonáva notifikáciu sukcesie podľa článku 17 alebo podľa článku 18 ods. 2, sa bude považovať za stranu zmluvy od dátumu sukcesie štátov alebo od dátumu nadobudnutia platnosti zmluvy, ak zmluva nadobúda platnosť neskôr.

2. Napriek tomu sa predpokladá, že vykonávanie zmluvy je medzi novým nezávislým štátom a ostatnými stranami zmluvy prerušené až do dátumu notifikácie sukcesie s výnimkou prípadu, keď sa zmluva vykonáva predbežne v súlade s článkom 27 alebo keď je dohodnuté inak.

3. Ak zmluva neustanovuje inak alebo ak nie je dohodnuté inak, nový nezávislý štát, ktorý notifikuje sukcesiu podľa článku 18 ods. 1, sa považuje za zmluvný štát od dátumu notifikácie sukcesie.

Oddiel 3: Dvojstranné zmluvy

Článok 24

Podmienky, za ktorých sa zmluva považuje za platnú v prípade sukcesie štátov

1. Dvojstranná zmluva, ktorá bola k dátumu sukcesie štátov platná vo vzťahu k územiu, na ktoré sa vzťahuje sukcesia štátov, považuje sa za platnú medzi novým nezávislým štátom a druhým štátom, zmluvnou stranou, ak

- a) s tým výslovne súhlasia alebo
- b) na základe ich správania možno usudzovať, že s tým súhlasili.

2. Zmluva považovaná za platnú podľa odseku 1 sa uplatňuje medzi novým nezávislým štátom a druhým štátom, zmluvnou stranou, od dátumu sukcesie štátov, ak z ich dohody nevyplýva iný úmysel alebo nie je ustanovené inak.

Článok 25

Vzájomný vzťah štátu predchodcu a nového nezávislého štátu

Zmluva, ktorá sa v súlade s článkom 24 považuje za platnú medzi novým nezávislým štátom a druhým štátom, zmluvnou stranou, nemôže sa iba z tohto dôvodu považovať za platnú aj medzi štátom predchodcom a novým nezávislým štátom.

Článok 26

Zánik, prerušenie vykonávania alebo zmena zmluvy medzi štátom predchodcom a druhým štátom, zmluvnou stranou

1. Ak sa zmluva v súlade s článkom 24 považuje za platnú medzi novým nezávislým štátom a druhým štátom, zmluvnou stranou,

a) táto zmluva medzi nimi neprestáva platiť len z toho dôvodu, že následne zanikla medzi štátom predchodcom a druhým štátom, zmluvnou stranou,

b) nepreruší sa medzi nimi jej vykonávanie len z toho dôvodu, že následne sa prerušilo jej vykonávanie medzi štátom predchodcom a druhým štátom, zmluvnou stranou,

c) nebude sa medzi nimi meniť len z toho dôvodu, že sa následne zmenila medzi štátom predchodcom a druhým štátom, zmluvnou stranou.

2. Skutočnosť, že zmluva zanikla alebo že sa prerušilo jej vykonávanie medzi štátom predchodcom a druhým štátom, zmluvnou stranou, po dátume sukcesie štátov, nebráni tomu, aby sa zmluva naďalej považovala za platnú, prípadne aby sa vykonávala medzi novým nezávislým štátom a druhou zmluvnou stranou, ak v súlade s článkom 24 bolo ustanovené, že s tým oba štáty súhlasili.

3. Skutočnosť, že zmluva bola zmenená medzi štátom predchodcom a druhou zmluvnou stranou po dátume sukcesie štátov, nebráni tomu, aby sa nezmenená zmluva považovala za platnú v súlade s článkom 24 medzi novým nezávislým štátom a

druhým štátom, zmluvnou stranou, ak nie je ustanovené, že ich úmyslom bolo uplatňovať medzi nimi zmenenú zmluvu.

Oddiel 4: Predbežné vykonávanie

Článok 27

Mnohostranné zmluvy

1. Ak k dátumu sukcesie štátov mnohostranná zmluva platila vo vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje, a nový nezávislý štát oznámi úmysel, aby sa zmluva predbežne vykonávala vo vzťahu k jeho územiu, zmluva sa bude predbežne vykonávať medzi novým nezávislým štátom a každou stranou, ktorá s tým výslovne súhlasí alebo podľa ktorej správania možno usudzovať, že s tým súhlasila.

2. Napriek tomu sa v prípade zmluvy, ktorá patrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, vyžaduje na také predbežné vykonávanie súhlas všetkých strán.

3. Ak k dátumu sukcesie štátov mnohostranná zmluva, ktorá nenadobudla platnosť, sa predbežne vykonávala vo vzťahu k územiu, na ktoré sa vzťahuje sukcesia štátov, a nový nezávislý štát oznámi úmysel, aby sa zmluva naďalej predbežne vykonávala vo vzťahu k jeho územiu, zmluva sa bude predbežne vykonávať medzi novým nezávislým štátom a každým zmluvným štátom, ktorý s tým výslovne súhlasí alebo podľa ktorého správania možno usudzovať, že s tým súhlasil.

4. Napriek tomu sa v prípade zmluvy, ktorá patrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, na pokračovanie takého predbežného vykonávania vyžaduje súhlas všetkých zmluvných štátov.

5. Odseky 1 až 4 sa nepoužijú, ak zo zmluvy vyplýva alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy vo vzťahu k novému nezávislému štátu by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo že by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

Článok 28

Dvojstranné zmluvy

Dvojstranná zmluva, ktorá k dátumu sukcesie štátov platila alebo sa predbežne vykonávala vo vzťahu k územiu, na ktoré sa vzťahuje sukcesia štátov, považuje sa za predbežne vykonávanú medzi novým nezávislým štátom a druhým príslušným štátom, ak

a) s tým oba štáty výslovne súhlasia alebo

b) na základe ich správania možno usudzovať, že s tým súhlasili.

Článok 29

Skončenie predbežného vykonávania

1. Ak zmluva neustanovuje inak alebo ak nie je dohodnuté inak, predbežné vykonávanie

mnohostrannej zmluvy podľa článku 27 sa môže skončiť

a) oznámením o skončení vykonaným v primeranej lehote novým nezávislým štátom, stranou alebo zmluvným štátom predbežne vykonávajúcim zmluvu a uplynutím určitej lehoty alebo b) v prípade, ak zmluva patrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, oznámením o skončení vykonaným v primeranej lehote novým nezávislým štátom alebo všetkými stranami, prípadne všetkými zmluvnými štátmi a uplynutím stanovenej lehoty.

2. Ak zmluva neustanovuje inak alebo ak nie je dohodnuté inak, predbežné vykonávanie dvojstrannej zmluvy v súlade s článkom 28 sa môže skončiť oznámením o skončení vykonaným v primeranej lehote novým nezávislým štátom alebo druhým príslušným štátom a uplynutím stanovenej lehoty.

3. Ak zmluva neustanovuje kratšiu lehotu na jej skončenie alebo ak nie je dohodnuté inak, primeraná lehota na skončenie predbežného vykonávania je 12 mesiacov od dátumu, keď bol o nej upovedomený druhý štát alebo iné štáty, ktoré zmluvu predbežne vykonávajú.

4. Ak zmluva neustanovuje inak alebo ak nie je dohodnuté inak, predbežné vykonávanie mnohostrannej zmluvy v súlade s článkom 27 sa skončí, ak nový nezávislý štát oznámi úmysel nestáť sa stranou zmluvy.

Oddiel 5: Nové nezávislé štáty vytvorené z dvoch alebo z viacerých území

Článok 30

Nové nezávislé štáty vytvorené z dvoch alebo z viacerých území

1. Články 16 až 29 sa použijú v prípade nového nezávislého štátu vytvoreného z dvoch alebo z viacerých území.

2. Ak nový nezávislý štát vytvorený z dvoch alebo z viacerých území sa považuje za stranu zmluvy alebo sa ňou stane podľa článkov 17, 18 alebo 24 a k dátumu sukcesie štátov zmluva platila alebo súhlas byť ňou viazaný bol daný vo vzťahu k jednému územiu alebo k viacerým územiam, nie však ku všetkým, zmluva sa bude vykonávať vo vzťahu k celému územiu tohto štátu, ak

a) zo zmluvy nevyplýva alebo ak nie je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy vo vzťahu k celému územiu by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo že by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie,

b) v prípade mnohostrannej zmluvy, na ktorú sa nevzťahuje článok 17 ods. 3 alebo článok 18 ods. 4, nie je notifikácia sukcesie obmedzená na územie, vo vzťahu ku ktorému zmluva platila k dátumu

sukcesie štátov alebo vo vzťahu ku ktorému bol daný súhlas byť viazaný zmluvou pred týmto dátumom,

c) sa v prípade mnohostrannej zmluvy, na ktorú sa vzťahuje článok 17 ods. 3 alebo článok 18 ods. 4, nový nezávislý štát a ďalšie štáty, zmluvné strany, prípadne ďalšie zmluvné štáty nedohodnú inak,

d) sa v prípade dvojstrannej zmluvy nový nezávislý štát a druhý príslušný štát nedohodnú inak.

3. Ak sa nový nezávislý štát vytvorený z dvoch alebo z viacerých území stane stranou mnohostrannej zmluvy v súlade s článkom 19 a podpisom alebo podpismi štátu alebo štátov predchodcov bol vyjadrený úmysel vzťahovať zmluvu na jedno územie alebo na viac týchto území, nie však na všetky, zmluva sa bude vykonávať voči celému územiu nového nezávislého štátu, ak

a) zo zmluvy nevyplýva alebo ak nie je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy vo vzťahu k celému územiu by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo že by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie,

b) v prípade mnohostrannej zmluvy, na ktorú sa nevzťahuje článok 19 ods. 4, nie je ratifikácia, prijatie alebo schválenie zmluvy obmedzené na územie alebo územia, na ktoré bol vyjadrený úmysel zmluvu vzťahovať, alebo

c) sa v prípade mnohostrannej zmluvy, na ktorú sa vzťahuje článok 19 ods. 4, nový nezávislý štát a ostatné štáty, zmluvné strany, prípadne ostatné zmluvné štáty nedohodnú inak.

Štvrtá časť: Spojenie a oddelenie štátov

Článok 31

Účinky spojenia štátov vo vzťahu k zmlúvam platným k dátumu sukcesie štátov

1. Ak sa dva štáty alebo viac štátov spojí a vytvorí tak jeden štát nástupcu, každá zmluva, ktorá k dátumu sukcesie štátov platí vo vzťahu k niektorému z týchto štátov, zostáva v platnosti vo vzťahu k štátu nástupcovi, ak

a) sa štát nástupca a druhý štát alebo štáty, zmluvné strany, nedohodli inak alebo

b) zo zmluvy nevyplýva alebo ak nie je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy vo vzťahu k štátu nástupcovi by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo že by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

2. Zmluva, ktorá zostáva v platnosti v súlade s odsekom 1, sa vykonáva len vo vzťahu k tej časti územia štátu nástupcu, na ktorej platila k dátumu sukcesie štátov, ak

a) v prípade mnohostrannej zmluvy, ktorá nepatrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, štát nástupca neoznami, že sa zmluva vykonáva vo vzťahu k jeho celému územiu,

b) sa v prípade mnohostrannej zmluvy, ktorá patrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, štát nástupca a ostatné štáty, zmluvné strany, nedohodnú inak alebo

c) sa v prípade dvojstrannej zmluvy štát nástupca a druhý štát, zmluvná strana, nedohodnú inak.

3. Ustanovenie odseku 2 písm. a) sa nepoužije, ak zo zmluvy vyplýva alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy vo vzťahu k celému územiu štátu nástupcu by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo ak by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

Článok 32

Účinky spojenia štátov vo vzťahu k zmluvám, ktoré k dátumu sukcesie štátov nenadobudli platnosť

1. S výnimkou odsekov 3 a 4 môže štát nástupca podľa článku 31 vykonaním notifikácie založiť svoj status zmluvného štátu mnohostrannej zmluvy, ktorá doteraz nenadobudla platnosť, ak k dátumu sukcesie štátov bol niektorý zo štátov predchodcov zmluvným štátom tejto zmluvy.

2. S výnimkou odsekov 3 a 4 môže štát nástupca podľa článku 31 vykonaním notifikácie založiť svoj status strany mnohostrannej zmluvy, ktorá nadobudne platnosť po dátume sukcesie štátov, ak bol k tomuto dátumu niektorý zo štátov predchodcov zmluvným štátom zmluvy.

3. Odseky 1 a 2 sa nepoužijú, ak zo zmluvy vyplýva alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy štátom nástupcom by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo ak by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

4. Ak zmluva patrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, štát nástupca môže založiť svoj status strany alebo zmluvného štátu zmluvy iba so súhlasom všetkých strán alebo všetkých zmluvných štátov.

5. Každá zmluva, ktorej zmluvným štátom alebo stranou sa stane štát nástupca podľa odseku 1 alebo 2, sa bude vykonávať len vo vzťahu k tej časti územia štátu nástupcu, vo vzťahu ku ktorej bol daný súhlas byť viazaný zmluvou pred dátumom sukcesie štátov, ak

a) v prípade mnohostrannej zmluvy, ktorá nepatrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, štát nástupca neuvedie v notifikácii vykonanej podľa odseku 1 alebo 2, že zmluva sa bude vykonávať vo vzťahu k jeho celému územiu, alebo

b) sa v prípade mnohostrannej zmluvy, ktorá patrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, štát nástupca a všetky strany, prípadne všetky zmluvné štáty nedohodnú inak.

6. Ustanovenie odseku 5 písm. a) sa nepoužije, ak zo zmluvy vyplýva alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy vo vzťahu k celému územiu štátu nástupcu by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo ak by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

Článok 33

Účinky spojenia štátov vo vzťahu k zmluvám podpísaným štátom predchodcom s výhradou ratifikácie, prijatia alebo schválenia

1. S výnimkou odsekov 2 a 3, ak pred dátumom sukcesie štátov jeden zo štátov predchodcov podpísal mnohostrannú zmluvu s výhradou ratifikácie, prijatia alebo schválenia, štát nástupca podľa článku 31 môže zmluvu ratifikovať, prijať alebo schváliť, akoby ju podpísal, a môže sa tak stať jej stranou alebo zmluvným štátom.

2. Ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak zo zmluvy vyplýva alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy vo vzťahu k štátu nástupcovi by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo ak by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

3. Ak zmluva patrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, štát nástupca sa môže stať stranou alebo zmluvným štátom zmluvy iba so súhlasom všetkých strán alebo všetkých zmluvných štátov.

4. Každá zmluva, ktorej stranou alebo zmluvným štátom sa stane štát nástupca podľa odseku 1, sa bude vykonávať len vo vzťahu k časti územia štátu nástupcu, vo vzťahu ku ktorej bola zmluva jedným zo štátov predchodcov podpísaná, ak

a) v prípade mnohostrannej zmluvy, ktorá nepatrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, štát nástupca pri ratifikácii, prijatí alebo schválení zmluvy neoznami, že zmluva sa bude vykonávať vo vzťahu k jeho celému územiu, alebo

b) sa v prípade mnohostrannej zmluvy, ktorá patrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, štát nástupca a všetky strany, prípadne všetky zmluvné štáty nedohodnú inak.

5. Ustanovenie odseku 4 písm. a) sa nepoužije, ak zo zmluvy vyplýva alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy vo vzťahu k celému územiu štátu nástupcu by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo ak by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

Článok 34

Sukcesia štátov v prípade oddelenia časti štátu

1. Ak sa časť alebo časti územia štátu oddelia, aby vytvorili jeden štát alebo viac štátov bez ohľadu na to, či štát predchodca naďalej existuje alebo nie,

a) každá zmluva platná k dátumu sukcesie štátov vo vzťahu k celému územiu štátu predchodcu zostáva v platnosti vo vzťahu k štátu nástupcovi, ktorý takto vznikol,

b) každá zmluva platná k dátumu sukcesie štátov iba vo vzťahu k tej časti územia štátu predchodcu, ktorá sa stala štátom nástupcom, zostáva v platnosti iba pre tento štát nástupcu.

2. Ustanovenia odseku 1 sa nepoužijú, ak

a) sa príslušné štáty dohodnú inak alebo

b) zo zmluvy vyplýva, alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy štátom nástupcom by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom, alebo ak by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

Článok 35

Ďalšia existencia štátu po oddelení časti jeho územia

Ak po oddelení ktorejkoľvek časti územia štátu predchodcu tento štát naďalej existuje, každá zmluva, ktorá k dátumu sukcesie štátov platila pre štát predchodcu, naďalej zostáva v platnosti na zostávajúcim území, ak

a) sa príslušné štáty nedohodnú inak,

b) nie je ustanovené, že zmluva sa vzťahuje iba na územie, ktoré sa oddelilo od štátu predchodcu, alebo

c) zo zmluvy nevyplýva alebo ak nie je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy štátom predchodcom by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo ak by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

Článok 36

Účasť na zmluvách, ktoré k dátumu sukcesie štátov nenadobudli platnosť v prípadoch oddelenia časti územia

1. S výnimkou odsekov 3 a 4 môže štát nástupca podľa článku 34 ods. 1 vykonaním notifikácie založiť svoj status zmluvného štátu mnohostrannej zmluvy, ktorá nenadobudla platnosť, ak bol štát predchodca k dátumu sukcesie štátov zmluvným štátom zmluvy vo vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje.

2. S výnimkou odsekov 3 a 4 môže štát nástupca podľa článku 34 ods. 1 vykonaním notifikácie založiť svoj status strany mnohostrannej zmluvy, ktorá nadobudne platnosť po dátume sukcesie štátov, ak bol k tomuto dátumu štát predchodca zmluvným štátom zmluvy vo vzťahu k územiu, na ktoré sa sukcesia štátov vzťahuje.

3. Odseky 1 a 2 sa nepoužijú, ak zo zmluvy vyplýva

alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy štátom nástupcom by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo ak by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

4. Ak zmluva patrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, môže štát nástupca založiť svoj status strany alebo zmluvného štátu zmluvy len so súhlasom všetkých strán alebo všetkých zmluvných štátov.

Článok 37

Účasť na zmluvách podpísaných štátom predchodcom s výhradou ratifikácie, prijatia alebo schválenia v prípadoch oddelenia časti štátu

1. S výnimkou odsekov 2 a 3, ak štát predchodca podpísal pred dátumom sukcesie štátov mnohostrannú zmluvu s výhradou ratifikácie, prijatia alebo schválenia a zmluva v prípade, že by bola k tomuto dátumu v platnosti, vykonávala by sa vo vzťahu k územiu, ktorého sa sukcesia štátov týka, môže štát nástupca podľa článku 34 ods. 1 zmluvu ratifikovať, prijať alebo schváliť, akoby ju podpísal, a môže sa tak stať jej stranou alebo zmluvným štátom.

2. Odsek 1 sa nepoužije, ak zo zmluvy vyplýva alebo ak je ustanovené inak, že vykonávanie zmluvy štátom nástupcom by bolo nezlučiteľné s jej predmetom a účelom alebo ak by podstatne zmenilo podmienky na jej vykonávanie.

3. Ak zmluva patrí do kategórie uvedenej v článku 17 ods. 3, môže sa štát nástupca stať stranou alebo zmluvným štátom zmluvy iba so súhlasom všetkých strán alebo všetkých zmluvných štátov.

Článok 38

Notifikácia

1. Notifikácia podľa článkov 31, 32 alebo 36 musí byť písomná.

2. Ak nie je notifikácia podpísaná hlavou štátu, predsedom vlády alebo ministrom zahraničných vecí, zástupcu štátu, ktorý ju vykonáva, možno vyzvať, aby predložil plnú moc.

3. Ak zmluva neustanovuje inak,

a) štát nástupca odovzdá notifikáciu depozitárovi, alebo ak nie je depozitár, stranám alebo zmluvným štátom,

b) notifikácia sa považuje za vykonanú štátom nástupcom k dátumu, keď ju prijal depozitár, alebo ak nie je depozitár, k dátumu, keď ju prijali všetky strany, prípadne všetky zmluvné štáty.

4. Odsek 3 sa nedotýka žiadnej povinnosti, ktorá vyplýva pre depozitára zo zmluvy alebo inak, informovať strany alebo zmluvné štáty o notifikácii

alebo o každom oznámení, ktoré sa na ňu vzťahuje, vykonanom štátom nástupcom.

5. S výnimkou ustanovenia zmluvy sa notifikácia alebo oznámenie považuje za prijaté štátom, ktorému je určené, až po tom, čo bol štát informovaný depozitárom.

Piata časť: Rôzne ustanovenia

Článok 39

Prípady zodpovednosti štátu a vypuknutia nepriateľských akcií

Ustanovenia tohto dohovoru sa nedotýkajú žiadnej otázky, ktorá môže vzniknúť v súvislosti s účinkami sukcesie štátov vo vzťahu k zmluvám v dôsledku medzinárodnej zodpovednosti štátu alebo v dôsledku vypuknutia nepriateľských akcií.

Článok 40

Prípady vojenskej okupácie

Ustanovenia tohto dohovoru sa nedotýkajú žiadnej otázky, ktorá môže vzniknúť v súvislosti so zmluvou v dôsledku vojenskej okupácie územia.

Šiesta časť: Riešenie sporov

Článok 41

Konzultácie a rokovania

Ak vznikne medzi dvoma alebo viacerými stranami tohto dohovoru spor týkajúci sa jeho výkladu alebo vykonávania, strany na žiadosť ktorejkoľvek z nich sa budú usilovať o jeho vyriešenie konzultáciami a rokovaním.

Článok 42

Zmierovacie konanie

Ak spor nie je vyriešený v lehote šiestich mesiacov od dátumu, keď bola podaná žiadosť podľa článku 41, ktorákoľvek strana v spore môže spor predložiť na zmierovacie konanie podľa prílohy tohto dohovoru tak, že zašle žiadosť generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov a bude o tejto žiadosti informovať druhú stranu alebo strany v spore.

Článok 43

Súdne a rozhodcovské konanie

Každý štát môže pri podpise alebo ratifikácii tohto dohovoru, alebo pri prístupe k nemu, alebo kedykoľvek neskôr notifikáciou zaslanou depozitárovi vyhlásiť, že ak sa spor nevyrieši použitím postupov uvedených v článkoch 41 a 42, môže sa predložiť na rozhodnutie Medzinárodnému súdnemu dvoru prostredníctvom žaloby podanej ktoroukoľvek stranou sporu alebo na rozhodcovské konanie za podmienky, že druhá strana sporu urobila rovnaké vyhlásenie.

Článok 44

Urovanie spoločnou dohodou

Bez ohľadu na články 41, 42 a 43, ak vznikne medzi dvoma alebo viacerými stranami tohto dohovoru spor týkajúci sa jeho výkladu alebo vykonávania, strany sa môžu dohodnúť, že spor predložia Medzinárodnému súdnemu dvoru alebo na rozhodcovské konanie, alebo na iné konanie vhodné na riešenie sporov.

Článok 45

Iné platné ustanovenia na riešenie sporov

Žiadne ustanovenie v článkoch 41 až 44 sa nedotýka práv a záväzkov strán tohto dohovoru vyplývajúcich z platných ustanovení týkajúcich sa riešenia sporov, ktorými sú viazané.

Siedma časť: Záverečné ustanovenia

Článok 46

Podpis

Tento dohovor bude otvorený na podpis všetkým štátom do 28. februára 1979 na Spolkovom ministerstve zahraničných vecí Rakúskej republiky a po tomto dátume až do 31. augusta 1979 v sídle Organizácie Spojených národov v New Yorku.

Článok 47

Ratifikácia

Tento dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 48

Prístup

Tento dohovor bude otvorený na prístup všetkým štátom. Listiny o prístupe budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Článok 49

Nadobudnutie platnosti

1. Tento dohovor nadobudne platnosť tridsiatym dňom po dátume uloženia pätnástej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.
2. Pre každý štát, ktorý dohovor ratifikuje alebo k nemu pristúpi po uložení pätnástej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, nadobudne dohovor platnosť tridsiatym dňom po uložení ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe tohto štátu.

Článok 50

Autentické texty

Originál tohto dohovoru, ktorého anglické, arabské, čínske, francúzske, ruské a španielske znenie má

rovnakú platnosť, bude uložený u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Na dôkaz toho podpísaní, svojimi vládami riadne na to splnomocnení, podpísali tento dohovor.

Dané vo Viedni 23. augusta 1978.

Medzinárodné humanitárne právo

Úmluva týkajúca sa nakládání s válečnými zajatci ze dne 27. července 1929

PRESIDENT ŘÍŠE NĚMECKÉ,..... PRESIDENT
REPUBLIKY SPOJENÝCH STÁTŮ
VENEZUELSKÝCH,

uznávajice, že v nejzazším případě, jakým je válka, bud povinností každé mocnosti zmírňovati v té míře možností její nevyhnutelné tvrdosti a ulehčovati osou válečných zajatců;

přejíce si rozvíjeti zásady, kterými jsou prodchnuty mezinárodní haagské úmluvy, zvláště úmluva o zákonech a obyčejích válečných a Řád k ní připojený;

rozhodli se uzavřítí za tím účelem úmluvu a jmenovali svými plnomocníky....

kterí vyměnivše si své plné moci, jež shledali v dobré a náležité formě ,

shodli se na následujícím:

Hlava I: Ustanovení všeobecná

Článek 1

Tato úmluva se bude vztahovati, bez újmy ustanovení hlavy VII:

na všechny osoby, jichž se týkají články 1, 2 a 3 Řádu připojeného k úmluvě haagské o zákonech a obyčejích pozemní války ze dne 18. října 1907 a které byly zajaty nepřitelem;1)

na všechny osoby, náležející ozbrojeným silám válečných stran, zajaté nepřitelem během válečných operací námořních nebo leteckých, s výhradou výjimek, které by okolnosti, za nichž došlo k zajetí, činily nevyhnutelnými. Přes to však tyto výjimky nesmějí porušiti základní zásady této úmluvy ; musí skončiti v okamžiku, kdy zajaté osoby dorazily do zajateckého tábora.

Článek 2

Váleční zajatci jsou v moci nepřátelské mocnosti, nikoli však jednotlivců nebo vojenských oddílů, kteří je zajali.

Má s nimi býti vždy nakládáno lidsky a mají býti chráněny zejména před násilím, urážkami a zvědavostí obecnstva.

Odplatná opatření proti nim jsou zapověděna.

Článek 3

Váleční zajatci mají právo , aby bylo šetřeno jejich osobnosti a jejich cti. S ženami bude nakládáno se všemi ohledy, jež vyžaduje jejich pohlaví.

Zajatci si uchovávají svou plnou občanskou způsobilost.

Článek 4

Mocnost, jež drží válečné zajatce, jest povinna postarati se o jejich zaopatření.

Rozdíly v zacházení s zajatci nejsou dovoleny, leč jsou -li odůvodněny vojenskou hodností, zdravotním stavem tělesným nebo duševním, odbornými schopnostmi nebo pohlavím těch, kteří jich požívají.

Hlava II: O vzetí do zajetí

Článek 5.

Každý válečný zajatec jest povinen , je -li na to dotazován, říci své skutečné jméno a hodnost anebo své matriční číslo.

Kdyby jednal proti tomuto pravidlu, mohou mu býti menšeny výhody, poskytované zajatcům jeho kategorie.

Žádný nátlak nebude moci býti vykonáván na zajatce, aby se od nich získaly zprávy, týkající se stavu jejich armády neb jejich státu. Zajatci, kteří odmítnou odpovídati, nesmějí býti ni ohrožováni, ani uráženi, ani vydáni nepřijemnostem nebo nevýhodám jakéhokoli druhu.

Jestliže pro svůj tělesný nebo duševní stav je zajatec neschopen udati svou totožnost, bud svěřen zdravotnické službě.

Článek 6

Veškeré šatstvo, prádlo a předměty pro osobní potřebu - vyjma zbraně, koně , vojenskou výzbroj a vojenské listiny zůstanou v držení válečných zajatců, stejně i kovové přilby a masky proti plynům.

Peněžní částky, které budou míti zajatci u sebe, mohou jim býti odňaty toliko na rozkaz důstojníka a teprve tehdy, když částka byla spočítána. Stvrzenka na ně bud vydána. Částky takto odňaté budou zapsány na účet každého zajatce.

Průkazy totožnosti, odznaky, hodnost, vyznamenání a cenné předměty nesmějí býti zajatcům odňaty.

Hlava III: O zajetí

Oddíl I: O odsunu válečných zajatců

Článek 7

V čase co možná nekratším po svém zajetí budou váleční zajatci odsunuti do míst položených v krajině dostatečně vzdálené od bojiště, aby byly mimo nebezpečí.

V nebezpečném pásmu budou moci býti dočasně drženi jen zajatci, kteří vzhledem k svému poranění nebo nemocem by byli odsunutím vydání většímu nebezpečí, než kdyby zůstali na místě.

Po dobu než budou odsunuti z bojiště, nebudou zajatci zbytečně vydávati nebezpečí.

Odsun zajatců pěšky smí se díti normálně toliko v etapách dvaceti kilometrů za den, leč by nutnost dosíci místa, kde je připravena voda nebo potraviny, vyžadovala delších etap.

Článek 8

Válčící jsou povinni navzájem si oznamovati co možná v nejkratší době každé zajetí zajatců a to prostřednictvím informačních kanceláří, organisovaných podle čl. 77. Rovněž jsou povinni navzájem si oznámiti úřední adresy, na které rodinná korespondence může válečným zajatcům býti zasílána.

Jakmile jen to bude možné, má každému zajatci býti umožněno, aby si mohl dopisovati se svou rodinou a to za podmínek určených v čl. 36 a následujících.

Pokud jde o zajatce zajaté na moři, bude šetřeno ustanovení tohoto článku, jakmile to jen bude možno po příjezdu do přístavu.

Oddíl II: O táborech válečných zajatců

Článek 9

Váleční zajatci mohou býti internováni v městě, pevnosti nebo v jakémkoli místě, s povinností nevzdalovati se za určitý stanovený obvod. Rovněž mohou býti internováni v ohrožených táborech; nemožou však býti uzavřeni nebo omezeni na určité místo, leč z nezbytného důvodu bezpečnostního nebo zdravotního, a to jen po dobu trvání okolností, které činí toto opatření nezbytným.

Zajatci zajatí v nezdravých krajinách nebo v krajinách, jejichž podnebí je škodlivé osobám přicházejícím z mírného pásma, budou ihned, jakmile to bud možno, převezeni do krajin s podnebím příznivějším.

Válčící vyhnou se pokud možno tomu, aby ve stejném táboře byli shromážděni zajatci různých ras nebo rozdílných národností.

Žádný ze zajatců, ať je to kdykoli, nesmí býti poslán zpět do krajiny, kde by byl vystaven palbě bitevního pásma, a rovněž ho nesmí býti použito k tomu, aby svou přítomností chránil určitá místa nebo určité kraje před bombardováním.

Kapitola 1. - O zařízení táborů.

Článek 10

Váleční zajatci budou ubytováni v budovách nebo barácích poskytujících všechny možné záruky hygieny a zdraví.

Místnosti musí býti úplně chráněny před vlhkostí, dostatečně vytápěny a osvětlovány. Veškerá opatření musí býti učiněna proti nebezpečí požáru.

Pokud jde o společné spací místnosti: pro jejich plochu, minimální krychlový obsah vzduchu, zařízení a materiál spací, budou podmínky tytéž jako pro vojsko v posádkách mocností, u níž jsou zajatci.

Kapitola 2. - O stravování zajatců.

Článek 11

Dávka potravy válečných zajatců bude se rovnati jak co do množství, tak co do jakosti dávce vojska v posádkách.

Zajatci kromě toho dostanou prostředky, aby si mohli směli připravit doplňky k potravě, jež by snad měli po ruce.

Pitná voda jim bude dodána v dostatečné míře. Užívání tabáku bude jim povoleno. Zajatců bud možno použití v kuchyních.

Veškerá kolektivní disciplinární opatření co do stravy jsou zapověděna.

Článek 12

Mocnost, která má válečné zajatce, poskytne jim oděv, prádlo a obuv. Výměna a oprava těchto předmětů musí býti pravidelně zajištěna. Kromě toho pracující zajatci mají obdržeti pracovní šat všude tam, kde toho způsob práce bude vyžadovati.

Ve všech táborech budou zřízeny kantiny, v nichž si zajatci budou moci opatřiti za cenu v místním obchodě obvyklou potraviny a běžné předměty.

Zisků, které kantiny vynesou správám táborů, bud použito ve prospěch zajatců.

Kapitola 3. - O hygieně táborů.

Článek 13

Válčící jsou povinni učiniti veškerá zdravotnická opatření, nutná k zajištění čistoty a zdraví táborů a k zabránění epidemiím.

Váleční zajatci budou míti dnem i nocí k použití zařízení srovnávající k zjištění čistoty a se s pravidly hygieny a udržovaná neustále v čistotě.

Kromě toho, nehledě k lázním a sprchám, jimiž budou tábory opatřeny v mezích možnosti, bude poskytnuto zajatcům dostatečné množství vody k péči o tělesnou čistotu.

Má jim býti poskytnuta možnost, aby mohli věnovati se tělesným cvičením a užití čerstvého vzduchu.

Článek 14

Každý tábor bude míti nemocnici, v které se válečným zajatcům dostane všelikého ošetření, jehož bude jim třeba. Podle potřeby budou nemocným postiženým nakažlivými nemocemi vykázány isolační místnosti.

Léčebné výdaje, počítaje v to výdaje za prozatímní prothézy, případnou na vrub mocnosti, která má zajatce.

Válčící jsou povinni vydati na požádání každému ošetřovanému zajatci úřední osvědčení, v němž budou udány druh a trvání jeho nemoci, jakož i ošetření, jehož se mu dostalo.

Válčícím je volno zvláštními dohodami vzájemně si dovoliti zadržeti v táborech lékaře a ošetřovatele k ošetřování zajatců. Kterí jsou jejich krajany.

Zajatci, kteří jsou stíženi těžkou nemocí nebo jejichž stav vyžaduje důležitého chirurgického zákroku, musí býti přijati na účet mocnosti, která je drží v zajetí, do každého vojenského nebo civilního ústavu, schopného je léčiti.

Článek 15

Nejméně jednou za měsíc budou pořádaný lékařské prohlídky válečných zajatců. Jejich účelem bude kontrola všeobecného zdravotního stavu a stavu čistoty, jakož i pátrání po nakažlivých nemocech, zejména po tuberkulose, a po nemocech pohlavních.

Kapitola 4. - O duševních a morálních potřebách válečných zajatců.

Článek 16

Veškerá volnost bud ponechána válečným zajatcům co do výkonu jejich náboženství, čítaje v to účastenství při obřadech jejich vyznání, s tou podmínkou, že se budou řídit pořádkovými a policejními předpisy, vydanými vojenskou správou.

Zajatým kněžím kteréhokoli vyznání bud dovoleno plně vykonávati jejich poslání mezi souvěrci.

Článek 17

Válčící budou co nejvíce podporovati duševní a sportovní zábavy, pořádané válečnými zajatci.

Kapitola 5. - O vnitřní disciplině táborů.

Článek 18

Každý tábor válečných zajatců bude postaven pod pravomoc odpovědného důstojníka.

Kromě vnějších projevů úcty předepsaných platnými předpisy jejich armád vůči vlastním příslušníkům jsou váleční zajatci povinni zdraviti všechny důstojníky mocnosti, u níž jsou v zajetí.

Zajatí důstojníci jsou povinni zdraviti jen ty důstojníky této mocnosti, kteří mají vyšší neb stejnou hodnost.

Článek 19

Nošení odznaků hodnosti a vyznamenání bud dovoleno.

Článek 20

Nařízení, rozkazy, výstrahy a vyhlášky všech druhů mají býti oznámeny válečným zajatcům v jazyce, jemuž rozumí. Těže zásady bud použito při výslechu.

Kapitola 6. - Zvláštní ustanovení týkající se důstojníků a osob jim na roveň postavených.

Článek 21

Při zahájení nepřátelství budou válčící povinni si oznámiti tituly a hodnosti, které jsou v užívání v jejich příslušných armádách, aby zajistili stejné nakládání s důstojníky a jim na roveň postavenými osobami obdobných hodností.

Se zajatými důstojníky a osobami jim na roveň postavenými bude nakládáno s ohledy na jejich hodnost a jejich věk.

Článek 22

Aby byla zajištěna obsluha v důstojnických táborech, budou tam přiděleni, v dostatečném počtu s ohledem na hodnost důstojníka a osob jim na roveň postavených, zajatí vojáci těže armády a co možná mluvící týmž jazykem.

Důstojníci a osoby jim na roveň postavené opatří si své stravování a své ošacení z platu, který jim bude vypláceti mocnost držící je v zajetí. Správa stravování důstojníky samými má býti každým způsobem podrobována.

Kapitola 7. - O peněžních příjmech válečných zajatců.

Článek 23

S výhradou zvláštních dohod mezi válčícími mocnostmi a zejména dohod s předvídaných v čl. 24 budou zajatí důstojníci a osoby jim na roveň postavené dostávati od mocnosti, která je má v zajetí, týž plat jako důstojníci obdobné hodnosti v armádách této mocnosti, ovšem s tou podmínkou, že tento plate nepřesahuje onen plat, na nějž mají nárok v armádách státu, kterému sloužili. Tento plat bude jim vyplácen celý, co možná jednou za měsíc,

a nesmí při tom býti z něho učiněna žádná srážka na výdaje, které připadají na vrub mocnosti, která je drží v zajetí, a to i kdyby tyto výdaje byly v jejich prospěch.

Dohodu mezi válečícími bude určen peněžní kurs pro toto placení; nebude -li takovéto dohody, bud ustanoven onen kurs, který byl v platnosti v době zahájení nepřátelství.

Veškeré částky vyplacené válečným zajatcům jako plat musí býti navraceny po skončení nepřátelství onou mocností, které sloužili.

Článek 24

Při zahájení nepřátelství určí válečící společnou dohodou nejvyšší částku hotovosti, kterou váleční zajatci různých hodností a kategorií budou moci mít u sebe. Každý přebytek odňatý nebo zadrženy zajatci, stejně jako každá jim složená částka, bud připsán na jeho účet a nebude dovoleno jej směniti na jinou měnu bez jeho svolení.

Zůstatky připsané k dobru válečným zajatcům na jejich účtech budou jim vyplaceny, jakmile skončí jejich zajetí.

Po dobu jeho trvání bude jim poskytnuta možnost převést tyto částky, zcela nebo z části, do banka nebo na soukromníky v jejich vlasti.

Kapitola 8. - O převozu válečných zajatců.

Článek 25

Nevyžaduje -li toho chod válečných operací, nebudou nemocní a ranění váleční zajatci převezeni, jestliže by jejich uzdravení mohlo býti tím ohroženo.

Článek 26

Při převezení budou váleční zajatci úředně a předem zpraveni o svém novém určení; bude jim dovoleno vzít s sebou své osobní věci, svou korespondenci a balíky došlé na jejich adresu.

Veškerá potřebná opatření budou podniknuta, aby korespondence a balíky zasláné do jejich starého tábora byly bez odkladu za nimi zaslány.

Částky složené na účet převezených zajatců budou odevzdány příslušnému úřadu místa jejich nového pobytu.

Výdaje vzniklé převozem případnou na vrub mocnosti, která drží tyto zajatce.

Oddíl III: O práci válečných zajatců

Kapitola 1. - Všeobecná.

Článek 27

Válečící strany budou moci používat k práci zdravých válečných zajatců podle jejich hodnosti a jejich schopností, vyjímajíc důstojníky a osoby jim na roveň postavené.

Přes to však, jestliže důstojníci nebo osoby jim na roveň postavené požadují práci, která se pro ně hodí, bude jim tato poskytnuta v mezích možností.

Zajatí poddůstojníci budou přidržováni toliko k dozorčím pracím, leč by výslovně žádali o zaměstnání placené.

Válečící jsou povinni učiniti válečné zajatce, kteří utrpěli úraz při práci, účastnými po celou dobu zajetí výhod z ustanovení, která se vztahují na dělníky téže kategorie podle zákonodárství mocnosti, u níž jsou zajatci v zajetí. Pokud jde o válečné zajatce, na které by nemohlo býti užito těchto zákonných ustanovení, pro stav zákonodárství této mocnosti, zavazuje se tato mocnost doporučiti svému zákonodárnému sboru všechna opatření potřebná k spravedlivému odškodnění obětí.

Kapitola 2 - O Organizaci práce.

Článek 28

Mocnost držící zajatce vezme na sebe veškerou odpovědnost za výživu, péči, nakládání a vyplácení platu válečným zajatcům, pracujícím na účet soukromníků.

Článek 29

Žádného válečného zajatce nesmí býti používáno k pracím, ke kterým je fyzicky neschopen.

Článek 30

Denní pracovní doba válečných zajatců, počítaje v to cestu ta, a zpět, nebude přespřílišná a nebude v žádném případě přesahovati pracovní dobu přípustnou pro civilní dělníky používané k téže práci v dotčené krajině. Každému zajatci bud každý týden dán odpočinek 24 hodin za sebou následujících, především v neděli.

Kapitola 3. - O zakázané práci.

Článek 31

Práce konané válečnými zajatci nebudou v žádném přímém vztahu k válečným operacím. Zejména je zapovězeno používatí válečných zajatců k výrobě a dopravě zbraní a střeliva všeho druhu, jakož i k dopravě materiálu určeného bojovým jednotám.

Při porušení ustanovení předcházejícího odstavce mají mít zajatci možnost po splnění anebo při začátku plnění rozkazu přednésti své stížnosti prostřednictvím důvěrníků, jejichž úkoly jsou stanoveny v člancích 43 a 44, anebo, není -li důvěrníka, prostřednictvím zástupců ochranné mocnosti.

Článek 32

Je zakázáno používatí válečných zajatců k pracím nezdravým neb nebezpečným.

Každé zhoršení pracovních podmínek jakožto opatření disciplinární je zakázáno.

Kapitola 4. - O pracovních oddílech.

Článek 33

Režim pracovních oddílů bude se podobati režimu zajateckých táborů, zejména pokud jde o podmínky hygieny, o stravu, ošetření pro případ úrazu nebo nemoci, o korespondenci a přijímání balíků.

Každý pracovní oddíl bude náležeti k některému zajateckému táboru. Velitel dotčeného tábora bud odpověden za dodržování předpisů této úmluvy v pracovním oddílu.

Kapitola 5 - O mzdě

Článek 34

Válečným zajatcům nedostane se mzdy za práce týkající se správy, zařízení a udržování táborů.

Zajatci používání k jiným pracím budou mít nárok na mzdu, jež bude určena dohodami mezi válečnými.

Těmito dohodami bude určen též díl, který může správa tábora zadržeti, částka, která bude náležeti válečnému zajatci a způsob, jakým mu tato částka bude dána k použití po dobu trvání jeho zajetí.

Dokud nedojde k uzavření těchto dohod, bude odměna za práci zajatců stanovena podle těchto pravidel:

práce konané pros tát budou placeny podle tarifu platného pro vojiny domácí armády, vykonávající tytéž práce, nebo není -li takového, podle tarifu odpovídajícího konaným pracím.

Jestliže jsou práce konány pro jinou veřejnou správu nebo pro soukromníky, budou podmínky upraveny v dohodě, s vojenským úřadem.

Mzda zbylá k dobru zajatce bude mu odevzdána při skončení jeho zajetí. Při úmrtí bude odeslána cestou diplomatickou dědicům zemřelého.

Oddíl IV: O stycích válečných zajatců s vnějším světem

Článek 35

Při zahájení nepřátelství uveřejní váleční opatření učiněná k provedení ustanovení tohoto oddílu.

Článek 36

Každý z válečných určí občasně počet dopisů a dopisnic, jež bude dovoleno válečným zajatcům různých kategorií odesílati za měsíc, a počet tento oznámí druhému válečnímu. Tyto dopisy a dopisnice budou odeslány poštou nejkratší cestou. Nesmějí býti opožďovány neb zadržovány z důvodů disciplinárních.

Nejdéle do týdne po příchodu do tábora a stejně při onemocnění bude každému zajatci umožněno

zaslati své rodině dopisnici, kterou jí oznámí své zajetí a stav svého zdraví. Tyto dopisnice budou odeslány s největším urychlením a nemohou býti zdržovány nežádým způsobem.

Zpravidla bude korespondence zajatců psána v jejich mateřské řeči. Váleční mohou dovoliti korespondenci v jiných jazycích.

Článek 37

Válečným zajatcům bude dovoleno přijímati jednotlivě poštovní balíky obsahující potraviny a jiné předměty určené k jejich zásobování nebo ošacení. Balíky budou vydány adresátům na stvrzenku.

Článek 38

Psaní a zásilky peněz nebo cenností, jakož i poštovní balíky určené válečným zajatcům nebo jimi odesílané at' přímo at' prostřednictvím informačních kanceláří uvedených v čl. 77, budou prosty všech poštovních poplatků jak v zemích původů a určení, tak i v zemích zprostředkujících.

Dary a podpory v naturáliích, určené zajatcům, budou rovněž prosty všech vstupních a jiných poplatků, jakož i dopravovaného na železnicích státem provozovaných.

Při uznané nezbytnosti bude zajatcům dovoleno posílati telegramy za obvyklé poplatky.

Článek 39

Válečným zajatcům bude dovoleno přijímati jednotlivě zásilky knih, které budou moci býti podrobeny cenzuře.

Zástupci ochranných mocností a pomocných společností řádně uznaných a pověřených budou moci posílati knihy sbírky knih knihovnám zajateckých táborů. Odevzdání těchto zásilek knihovnám nemůže býti zdržováno pod záminkou censurních obtíží.

Článek 40

Censura korespondence má býti provedena ve lhůtě co možná nejkratší. Kromě toho má býti prohlídka poštovních zásilek prováděna za podmínek umožňujících zachování potravin, které obsahují, a je -li to možno, v přítomnosti příjemce nebo důvěrníka jím řádně uznaného.

Zákazy korespondence, vyhlášené válečným z důvodů vojenských nebo politických, mohou býti jen dočasné a mají býti co nejkratší.

Článek 41

Váleční se postarají o každé usnadnění dopravy listin, spisů nebo dokladů, určených válečným zajatcům nebo jimi podepsaných, zejména pak plných mocí a posledních pořízení.

Učiní nutná opatření, aby v případech potřeby zabezpečili ověření podpisů zajatců.

Oddíl V: O styku válečných zajatců s úřady

Kapitola 1. - O stížnostech válečných zajatců na zajatecký režim.

Článek 42

Váleční zajatci budou oprávněni přednésti vojenským úřadům, v jejichž moci jsou, své žádosti, týkající se zajateckého režimu, jemuž jsou podrobeni.

Rovněž budou oprávněni obrátiti se na zástupce ochranných mocností a jim oznámiti, v čemž si stěžují na zajatecký režim.

Tyto žádosti a stížnosti mají býti odeslány s urychlením.

I když byly uznány za neodůvodněné, nemohou býti důvodem k potrestání.

Kapitola 2. - O zástupcích válečných zajatců.

Článek 43

V každém místě, kde budou váleční zajatci, bude jim dovoleno určit si důvěrníky, kteří budou pověřeni je zastupovati před vojenskými úřady a před ochrannými mocnostmi.

Toto určení bude podrobena schválení vojenského úřadu.

Důvěrníci budou pověřeni přijímáním a rozdělováním společných zásilek. Stejně v případě, že by se zajatci rozhodli organisovati mezi sebou nějaký způsob vzájemné podpory, bude tato organizace spadatí do příslušnosti důvěrníků. Naproti tomu budou tito moci poskytnouti své služby zajatcům, aby jim usnadnili jejich styk s pomocnými společnostmi uvedenými v čl. 78.

V táborech důstojníků a osob jim na roveň postavených bude zajatý důstojník, jenž je nejstarší v nejvyšší hodnosti, uznán za zprostředkovatele mezi táborovými úřady a zajatými důstojníky a osobami jim na roveň postavenými. Za tím účelem bude moci označiti zajatého důstojníka, jenž mu byl nápomocen jako tlumočnick při jednáních s táborovými úřady.

Článek 44

Budou-li důvěrníci zaměstnání prací, musí jim býti jejich činnost jakožto zástupců válečných zajatců počítána do povinné doby pracovní.

Veškerá ulehčení budou poskytnuta důvěrníkům při jejich dopisování s vojenskými úřady a s ochrannou mocností. Toto dopisování nebude omezeno.

Žádný zástupce zajatců nebude moci býti přemístěn, aniž by mu byl poskytnut čas nutný k za svěcení jeho nástupců do záležitostí v běhu jsoucích.

Kapitola 3. - O trestech válečných zajatců.

Článek 45

Váleční zajatci budou podrobena zákonům, pravidlům a řádům platným v armádách mocnosti, u které jsou v zajetí.

Každý čin nekázně opravňuje k opatřením proti nim, jak jsou předvídána těmito zákony, pravidly a řády.

Nedotčena zůstávají však ustanovení této kapitoly.

Článek 46

Váleční zajatci nesmí býti trestáni vojenskými úřady a soudy mocnosti, u které jsou v zajetí, jinými tresty než které jsou stanoveny na stejné činy vojínů vlastní armády.

Při stejné hodnosti nebudou zajatí důstojníci, poddůstojníci a vojáci, trestáni disciplinárně, podrobena nakládání méně příznivému nežli tomu, jež je stanoveno, pokud jde o tentýž trest, v armádách mocností, u které jsou v zajetí.

Zapovězen je každý tělesný trest, každé uvěznění v místnostech neosvětlených denním světlem a vůbec každý způsob jakékoli krutosti.

Rovněž jsou zapovězeny kolektivní tresty za činy jednotlivců.

Článek 47

Činy, které jsou porušeny disciplíny, zejména pokus útěku, budou zjištěny co nejrychleji; pro všechny válečné zajatce, ať mají hodnost nebo nemají, bude zajišťovací vazba omezena na naprosto nutné minimum.

Soudní vyšetřování proti válečným zajatcům bude vedeno tak rychle, jak to okolnosti dovolí; zajišťovací vazba bude co nejvíce omezena.

V každém případě bude doba zajišťovací vazby odečtena od trestu uloženého disciplinárně nebo soudně, pokud toto odečtení je přípustné pro vlastní vojiny.

Článek 48

S válečnými zajatci, když si odpykali tresty soudní nebo disciplinární, které jim byly uloženy, nesmí býti nakládáno jinak než s ostatními zajatci.

Zajatci však, kteří byly potrestáni pro pokus útěku, mohou býti podrobena zvláštnímu dozoru, který však nesmí obsahovati zrušení žádné ze záruk přiznaných zajatcům touto úmluvou.

Článek 49

Žádný válečný zajatec nemůže být zbaven své hodnosti mocností, u které je v zajetí.

Zajatci disciplinárně potrestáni nemohou být zbaveni výhod spojených s jejich hodností. Zejména důstojníci a osoby jim na roveň postavené, kteří odpykávají trest mající za následek ztrátu svobody, nebudou umístěni v týchž místnostech jako trestaní poddůstojníci a prostí vojáci.

Článek 50

Uprchlí váleční zajatci, kteří byli dopadeni dříve, než mohli dosáhnouti jejich armády nebo vzdálení se z území obsazeného armádou, která je zajala, budou moci být potrestáni toliko disciplinárně

Zajatci, kteří by byli znovu zajati, když se jim předtím podařilo dosáhnouti jejich armády nebo opustiti území obsazené armádou, která je zajala, nebudou moci být nijak potrestáni pro svůj předchozí útek.

Článek 51

Pokus o útek, i když se opakuje, nebude pokládán za přitěžující okolnost, jestliže válečný zajatec byl postaven před soud pro zločiny neb přečiny proti osobám nebo vlastnictví spáchané za tohoto pokusu.

Po útěku, ať zdařilém neb nezdařilém, budou druhové uprchlíka, kteří pomáhali při útěku, moci být za to potrestáni jen disciplinárně.

Článek 52

Válčíci budou dbáti toho, aby příslušné úřady používaly co největší mírnosti při posuzování otázky, zda trestný čin, spáchaný válečným zajatcem, má být trestán disciplinárně či soudně.

Tak tomu bude zejména, když bud třeba posouditi činy spáchané ve spojitosti s útekem nebo s pokusem o útek.

Zajatec může být pro týž čin neb z téhož žalobního důvodu potrestán více než jedenkrát.

Článek 53

Žádný válečný zajatec, jemuž byl uložen disciplinární trest a u něhož jsou splněny podmínky pro repatriaci, nemůže být zadržěn z důvodu, že si svůj trest ještě neodpykal.

Zajatci, kteří mají být repatriováni, avšak jsou trestně stíháni, mohou být vyloučeni z repatriace až do skončení řízení, po případě až do výkonu trestu; ti, kteří si snad již na základě odsouzení odpykávají trest na svobodě, mohou být zadrženi až do skončení svého trestu.

Válčíci si oznámí seznamy těch, kteří nemohou být repatriováni z důvodů označených v předchozím odstavci.

2. - Disciplinární tresty.

Článek 54

Vězení je nejpřísnějším disciplinárním trestem, kterým může být potrestán válečný zajatec.

Trvání trestu nemůže přesahovati třicet dnů.

Toto maximum třiceti dnů nemůže být překročeno ani v tom případě, že by se zajatec měl v okamžiku, kdy jest o něm rozhodováno, disciplinárně odpovídati z několika činů ať již spolu souvisících či nikoli.

Jestliže zajatec v době uvěznění aneb po jeho skončení je odsouzen k novému disciplinárnímu trestu, musí nejméně třídní lhůta dělení od sebe každou z dob uvěznění, jakmile jedna z nich dosahuje nebo přesahuje deset nebo více dní.

Článek 55

S výhradou ustanovení v posledním odstavci čl. , lze vůči válečným zajatcům potrestaným disciplinárně použití jakožto zostření trestu oněch omezení stravy, která jsou přípustná a armádách mocností, u nichž jsou tito zajatci.

Avšak tato omezení mohou být nařízena jen dovoluje -li to zdravotní stav zajatců.

Článek 56

V žádném případě nesmějí váleční zajatci být převezeni do trestních ústavů (trestnic, žalářů, galejí atd.) k odpykání disciplinárních trestů.

Místnosti, ve kterých budou odpykávány disciplinární tresty, musí vyhovovati požadavkům zdravotním.

Potrestaným zajatcům bude dána možnost udržovati se v čistotě.

Každého dne budou moci tito zajatci vykonávati tělesná cvičení nebo pobývati na čerstvém vzduchu alespoň po dvě hodiny.

Článek 57

Válečným zajatcům disciplinárně potrestaným bud dovoleno čísti a psáti, jakož i posílati a přijímatí dopisy.

Za to však vydání balíků a peněžních zásilek adresátům bud emoci být odloženo až do skončení trestu. Jestliže neodevzdané balíky obsahují potraviny podléhající skáze, budou odevzdány táborové nemocnici nebo kuchyni.

Článek 58

Válečným zajatcům potrestaným disciplinárně bude na jejich žádost dovoleno hlásiti se k denní lékařské prohlídce. Dostane se jim ošetření, jež lékaři uznají za nutné, a po případě budou dopraveni do táborové nemocnice nebo do nemocnic.

Článek 59

S výhradou příslušnosti soudů a vyšších vojenských úřadů mohou být disciplinární tresty uloženy jen důstojníkem pověřeným disciplinární pravomocí ve funkci velitele tábora nebo oddílu, nebo odpovědným důstojníkem jenž ho zastupuje.

3. - Stíhání soudní

Článek 60

Jakmile bylo zahájeno soudní řízení proti válečnému zajatci, uvědomí o tom mocnost, v její moci je zajatec, co možná ihned, vždy však přede dnem stanoveným k hlavnímu líčení, zástupce ochranné mocnosti.

V tomto oznámení budou tyto údaje:

osobní stav a hodnost zajatcova;

místo pobytu nebo vazby;

uvedené důvodu nebo důvodů obžaloby s udáním příslušných zákonných ustanovení.

Není -li možno v tomto oznámení udati soud, který bude věc rozsuzovati, den zahájení hlavního přelíčení, budou tyto údaje dány zástupci ochranné mocnosti později, avšak co nejdříve a v každém případě nejméně tři týdny před zahájením přelíčení.

Článek 61

Žádného válečného a zajatce nelze odsouditi, aniž mu byla poskytnuta možnost se hájiti.

Žádný zajatec nesmí být nucen, aby se prohlásil za vinna činem, z něhož jest obžalován.

Článek 62

Válečný zajatec buď oprávněn míti způsobilého obhájce, kterého si zvolí, a je -li toho třeba, použití schopného tlumočníka. Na toto jeho právo upozorní jej zavčas před zahájením přelíčení mocnost, která jej drží v zajetí.

Nezvolí -li si zajatec obhájce, může mu jej opatřiti ochranná mocnost. Mocnost, která drží zajatce, odevzdá ochranné mocnosti na její žádost seznam osob způsobilých k obhajobě.

Zástupci ochranné mocnosti mají právo býti přítomni přelíčení o tomto případě.

Jedinou výjimkou z tohoto pravidla je, když přelíčení musí zůstatí tajným v zájmu státní bezpečnosti. Mocnost, která drží zajatce, zpraví o tom ochrannou mocnost.

Článek 63

Rozsudek proti válečnému zajatci může býti vydán jen týmiž soudy a na základě téhož procesního řízení, jako vůči osobám náležejícím ozbrojeným silám mocnosti, která drží zajatce.

Článek 64

Každý válečný zajatec bude míti právo odvolati se z rozsudku proti němu vyneseného, stejným způsobem jako osoby náležející ozbrojeným silám mocnosti, která jej drží v zajetí.

Článek 65

Rozsudky vynesené proti válečným zajatcům budou neprodleně oznámeny ochranné mocnosti.

Článek 66

Jestliže byl vynesen nad válečným zajatcem trest smrti, bude o tom co nejdříve učiněno zástupci ochranné mocnosti oznámení s podrobným vyličením povahy a okolností trestného činu, a to za tím účelem, aby bylo odevzdáno mocnosti, v jejíchž armádách zajatec sloužil.

Rozsudek nebude vykonán před uplynutím tří měsíců od tohoto učiněného oznámení.

Článek 67

Žádný válečný zajatec nemůže býti zbaven dobrodiní ustanovení článku 42 této úmluvy, a to ani na základě rozsudku, ani jinak.

Hlava IV: O skončení zajetí

Oddíl I: O přímé repatriaci a o ošetření v neutrálním státě

Článek 68

Válčící jsou povinni poslati zpět do vlasti bez ohledu na hodnost počet všechny těžce nemocné a těžce raněné válečné zajatce, když je předtím uvedli do stavu, že mohou býti převezeni.

Proto budou co nejdříve určeny dohodami mezi válčícími případy invalidity nebo nemocí, mající v zápětí přímou repatriaci, jakož i případy mající v zápětí po případě ošetřování v neutrálním státě. Doku nebudou tyto dohody uzavřeny, mohou válčící použití vzoru dohody připojeného k této úmluvě.

Článek 69

Jakmile nepřátelství bude zahájeno, dohodnou s válčící o jmenování smíšených lékařských komisí. Tyto komise budou se skládati ze tří členů, z nichž dva budou náležeti neutrálnímu státu a jeden bude jmenován mocností, co drží zajatce; jeden z lékařů neutrálního státu bude předsedati. Tyto smíšené lékařské komise budou prohlížeti nemocné a raněné zajatce a učiní o nich veškerá potřebná rozhodnutí.

Rozhodnutí těchto komisí budou učiněna většinou hlasů a budou provedena v nejkratším čase.

Článek 70

Kromě těch, kteří budou označeny táborovým lékařem, budou podrobeni prohlídce smíšené lékařské komise, o níž je zmínka v čl. 69, za účelem

jejich přímé repatriace nebo ošetřování v neutrálním státě ještě tito váleční zajatci:

zajatci, kteří o to přímo požádají táborového lékaře;

zajatci, kteří budou předvedeni důvěrníky uvedenými v čl. 43, ať již tak učiní z vlastního podnětu nebo na žádost samých zajatců.

zajatci, kteří byli navrženi mocnostmi, v jejichž armádách sloužili nebo pomocnou společností řádně uznanou a povolenou touto mocností.

Článek 71

Váleční zajatci, kteří utrpěli pracovní úraz, vyjmajíc ty, kteří se úmyslně poranili, budou požívati, pokud jde o repatriaci nebo po případě ošetření v neutrálním státě, dobrodiní týchž ustanovení.

Článek 72

Během trvání nepřátelství a z důvodů lidskosti mohou válčící uzavřít dohody o přímé repatriaci nebo ošetřování v neutrálním státě válečných zajatců zdravých, jestliže přestáli dlouhé zajetí.

Článek 73

Náklady na repatriaci nebo převoz válečných zajatců do neutrálního státu půjdou od hranic mocností, která je měla v zajetí, na účet mocností, v jejichž armádách tito zajatci sloužili.

Článek 74

Nikoho z repatriovaných nesmí býti užito k aktivní vojenské službě.

Oddíl II: O osvobození a repatriaci po skončení nepřátelství

Článek 75

Když válčící uzavrou úmluvu o příměří, mají v ní v zásadě býti též obsažena ustanovení o repatriaci válečných zajatců. Jestliže ustanovení o tom nemohla býti vložena do takové úmluvy, mají válčící přes to o tom co nejdříve jednati. V každém případě však bude uskutečněna repatriace zajatců co nejdříve po uzavření míru.

Váleční zajatci, kteří byli trestně stíháni pro zločin nebo trestný čin obecného práva, mohou býti zadrženi až do skončení řízení, po případě až do odpykání trestu. To platí i o zajatcích, kteří byli odsouzeni pro zločin nebo trestný čin obecného práva.

Dohodou válčících mohou býti zřízeny komise k vyhledávání roztroušených zajatců a k jejich repatriaci.

Hlava V: O úmrtí válečných zajatců

Článek 76

Poslední pořízení válečných zajatců budou přijímána a zřizována za týchž podmínek, jaké platí pro vojenské osoby vlastní armády.

Totéž platí o listinách vztahujících se k zjištění úmrtí.

Válčící budou dbáti toho, aby váleční zajatci zemřeli nebo zajetí byli četně pochováni, aby byla a jejich hrobech všechna potřebná označení a aby hroby byly chovány v úctě a slušně udržovány.

Hlava VI: Kanceláře pro pomoc válečným zajatcům a pro zprávy o nich

Článek 77

Při zahájení nepřátelství ustaví každá z válčících mocností, jakož i neutrální mocnosti, které přijaly příslušníky válčících, úřední kancelář pro zprávy o válečných zajatcích, kteří jsou na jejich územích.

Každá z válčících mocností uvědomí v době co nejkratší tuto svou kancelář o každém případě zajetí uskutečněném jejími armádami, při čemž jí poskytne veškeré zprávy týkající se totožnosti, jež má po ruce a které umožňují rychle zpravit rodiny na tom zúčastněné a současně jí oznámí úřední adresy, na něž rodiny budou moci zajatcům psáti.

Kancelář pro zprávy oznámí s urychlením všechny tyto údaje zúčastněným mocnostem, a to jednak prostřednictvím ochranných mocností, jednak prostřednictvím ústřední kanceláře uvedené v čl. 79.

Kancelář pro zprávy, pověřená odpovídati na všechny dotazy týkající se válečných zajatců, dostane od různých příslušných úřadů veškeré údaje týkající se internování a jeho změn, propuštění na svobodu na čestné slovo, repatriace, útěku, pobytu v nemocnicích, úmrtí, jakož i ostatní nutné k sepsání a k udržování osobního listu o každém válečném zajatci.

Na tomto listu zapíše kancelář v mezích možnosti a s výhradou ustanovení článku 5: matriční číslo, jméno a, příjmení, den a místo narození, hodnost vojenské těleso toho, o něž jde, křestní jméno otcovo a jméno matčino, adresu osoby, kterou je třeba zpravit pro případ úrazu, zranění, den a místo zajetí, internování, zranění a úmrtí, jakož i všechny jiné důležité zprávy.

Týdenní výkazy obsahující všechny nové zprávy, jež mohou ustadniti identifikaci každého zajatce, budou odevzdány zúčastněným mocnostem.

Osobní list válečného zajatce bude vydán po uzavření míru mocností, které zajatec sloužil.

Kancelář pro zprávy bude mimo to povinny shromáždit všechny předměty osobní potřeby,

cennosti, korespondenci, žoldové knížky, znamení totožnostmi, a. t. d., které byly zanechány repatriovanými válečnými zajatci, propuštěnými na čestné slovo uprchlími nebo zemřelými, a odevzdati je zúčastněným státům.

Článek 78

Společnosti pro pomoc válečným zajatcům řádně ustanovené podle zákona svého státu, které mají bati prostředníkem pro dobročinnou činnost, dostanou od válečích pro sebe a pro své pověřené jednatele v mezích daných vojenskými nutnostmi veškeré úlevy, pro účinné plnění svého humánního úkolu. Zástupcům těchto společností může bati dovoleno rozdělovati podpory v táboře, jakož i v etapních zastávkách repatriovaných zajatců, a to na základě osobního povolení, vydaného vojenským úřadem, a když s písemně zavázali, že s podřídí všem pořádkovým a policejním opatřením, předepsaným tímto úřadem.

Článek 79

V neutrálním státě bude zřízen ústřední informační úřad o válečných zajatcích. Jestliže to bude považováti za nutné, navrhne Mezinárodní výbor Červeného kříže zúčastněným mocnostem organizací takového úřadu.

Tento úřad bud pověřen soustředěním všech zpráv týkajících s zajatců, které mu bud možno získati cestou úřední nebo soukromou; tyto zprávy odevzdá co nejrychleji do vlasti zajatcovy nebo mocnosti, které zajatec sloužil.

Tato ustanovení nesmějí bati vykládána jako omezující humánní činnost Mezinárodního výbor Červeného kříže.

Článek 80

Informační kanceláře budou používati při poštovní dopravě osvobození od poštovného, jakož i všech výhod stanovených v čl. 38.

Hlava VII: O použití úmluvy na jisté druhy občanských osob

Článek 81

Osoby, které provázejí ozbrojenou moc, aniž jsou přímo její součástí, jako dopisovatelé, novinářští reportéři, prodavači, zásobovatelé, kteří upadnou v moc nepřítele a které nepřítel bude považováti za účelné zadržeti, mají právo, aby se s nimi nakládalo jako s válečnými zajatci, ovšem s podmínkou, že budou míti legitimaci vydanou vojenským úřadem ozbrojené moci, kterou doprovázeli.

Hlava VIII: O provádění úmluvy

Oddíl I: Všeobecná ustanovení

Článek 82

Ustanovení této úmluvy bude dbáno Vysokými smluvními stranami za všech okolností.

Pro případ, že by za války některý z válečích nebyl smluvní stranou této úmluvy, zůstanou její ustanovení přes to závaznými mezi válečícími, kteří jsou v ní účastny.

Článek 83

Vysoké smluvní strany si vyhrazují právo uzavřít zvláštní úmluvy o všech otázkách týkajících se válečných zajatců, které pokládají za vhodné zvlášť upravit.

Váleční zajatci budou požívati výhod těchto dohod až do skončení repatriace, leč by tyto dohody nebo dohody příští obsahovaly výslovná ustanovení jiná, nebo že by některá z válečích mocností zavedla opatření příznivější pro zajatce, které má v moci.

Aby provádění ustanovení této úmluvy s jedné i druhé strany bylo zajištěno a aby se usnadnilo uzavření zvláštních shora uvedených úmluv, mohou válečící při zahájení nepřátelství dáti svolení ke schůzím zástupců příslušných úřadů, pověřených správou věcí týkajících s válečných zajatců.

Článek 84

Znění této úmluvy a zvláštních úmluv uvedených v předchozím článku, bude vyvěšeno co možná v mateřském jazyce válečných zajatců na místech, kde všichni zajatci mohou do něho nahlédnouti.

Zajatcům, kteří by neměli možnost nahlédnutí do vyvěšeného znění, bude na jejich žádost znění těchto úmluv oznámeno.

Článek 85

Vysoké smluvní strany si navzájem oznámí prostřednictvím Spolkové rady švýcarské úřední překlady této úmluvy, jakož i zákony a nařízení, které snad vydají k jejímu provedení.

Oddíl II: O organizaci dozoru

Článek 86

Vysoké smluvní strany uznávají, že řádné provádění této úmluvy bud zaručeno umožněním spolupráce s ochrannými mocnostmi, pověřenými ochranou zájmů válečích; za tím účelem mohou ochranné mocnosti určit mimo svůj diplomatický personál též delegáty ze svých vlastních příslušníků nebo příslušníků jiných neutrálních mocností. Pro tyto delegáty bud třeba schválení válečícího, u něhož mají konati své poslán.

Zástupci ochranné mocnosti nebo její schválení delegáti budou oprávněni odebrati se bez výjimky do všech míst, kde jsou internováni váleční zajatci. Budou míti přístup do všech místností, v nichž jsou zajatci, a budou moci s nimi mluvit, zpravidla bez svědka, osobně nebo prostřednictvím tlumočnicků.

Válčíci usnadní v největší míře úkol zástupců schválených delegátů ochranné mocnosti. Vojenské úřady budu zpraveny o jejich návštěvě.

Válčíci mohou se dohodnouti, že připustí, aby osoby státní příslušnosti zajatců směly se zúčastniti inspekčních cest.

Článek 87

Při neshodě mezi válčíci o použití ustanovení této úmluvy mají ochranné mocnosti v mezích možnosti poskytnouti své dobré služby za účelem urovnání neshody.

Za tím účelem může zejména každá z ochranných mocností navrhnouti zúčastněným válčícím schůzi jejich zástupců, po případě na neutrálním území vhodně zvoleném. Válčíci jsou povinni vyhověti návrhům, které jim byly učiněny v tomto smyslu. Ochranná mocnost může po případě předložiti mocnostem, o něž jde, ke schválení osobnost náležející některé neutrální mocnosti anebo některou osobnost vyslanou Mezinárodním výborem Červeného kříže, jež byla pozvána zúčastniti se této schůze.

Článek 88

Předchozí ustanovení nejsou překážkou humánní činnosti, kterou může s svolením zúčastněných vyvíjet Mezinárodní výbor Červeného kříže za účelem ochrany válečných zajatců.

Oddíl III: Konečná ustanovení

Článek 89

Ve vztazích mezi mocnostmi, které jsou vázány haagskou úmluvou o zákonech a obyčejích pozemní války, ať již jde o úmluvu z 29. července 1899, nebo o úmluvu z 18. října 1907, a které jsou účastny této úmluvy, doplní tato úmluva kapitolu II. Řádu připojeného k výše uvedeným haagským úmluvám.

Článek 90

Tato úmluva, jež bude míti datum dnešního dne, může bati podepsána až do 1. února 1930 jménem všech států zastoupených na konferenci, která byla zahájena v Ženevě dne 1. července 1929.

Článek 91

Tato úmluva bude co nejdříve ratifikována.

Ratifikační listiny budou uloženy v Bernu.

O uložení každé ratifikační listiny bude učiněn zápis, jehož jeden ověřený opis bude zaslán Spolkovou radou švýcarskou vládám všech států, jejichž jménem tato úmluva byla podepsána nebo přístup oznámen.

Článek 92

Tato úmluva nabude účinnosti šest měsíců po složení nejméně dvou ratifikačních listin.

Později nabude účinnosti pro každou z Vysokých smluvních stran šest měsíců po složení její ratifikační listiny.

Článek 93

Počínaje dnem nabytí účinnosti, zůstane tato úmluva otevřena pro přístup každého státu, jehož jménem nebyla podepsána.

Článek 94

Přístupy budou oznámeny písemně Spolkové radě švýcarské, a nabudou účinnosti šest měsíc ode dne, kdy jí došly.

Spolková rada švýcarská oznámí přístupy vládám všech států, jejichž jménem úmluva byla podepsána aneb přístup bud oznámen.

Článek 95

Za válečného stavu nabudou ratifikace a přístupy složené a oznámené válčíci mocnostmi před zahájením nepřátelství nebo po něm, okamžité působnosti. Oznámení o ratifikacích nebo přístupech došlých od mocností jsoucích ve válečném stavu bude učiněno Spolkovou radou švýcarskou nejrychlejším způsobem.

Článek 96

Každá z Vysokých smluvních stran bude míti možnost vypověděti tuto úmluvu. Výpověď nabude účinnosti teprve jeden rok po písemném oznámení Spolkové radě švýcarské. Ta uvědomí o tomto oznámení vlády všech Vysokých smluvních stran.

Výpověď nabude účinnosti během války, do níž by byla vmíšena vypovídající mocnost. V tomto případě bude tato úmluva platiti i přes dobu jednoho roku až do uzavření míru a na každý způsob až do skončení akce repatriační.

Článek 97

Ověřený mopsi této úmluvy bud uložen péčí Spolkové rady švýcarské v archivu Společnosti národů. Stejně i ratifikace, přístupy a výpovědi, které budou oznámeny Spolkové radě švýcarské, budou sděleny Společnosti národů.

Čemuž na svědomí výše jmenovaní zmocněnci podepsali tuto úmluvu.

Sepsán v Ženevě dvacátého sedmého července tisíc devět set dvacet devět v jediném vyhotovení, které bude uloženo v archivu konfederace Švýcarské a jehož ověřené opisy budou odevzdány vládám všech států, pozvaných na tuto konferenci.

Záverečný akt Diplomatickej konferencie zvolanej na vykonanie revízie o Ženevských dohovoroch zo dňa 12. augusta 1949 na ochranu obetí vojny³⁸

Príloha č. 1: Záverečný akt

Diplomatickej konferencie svolanej na vykonanie revízie Ženevského dohovoru zo dňa 27. júla 1929 o zlepšení osudu ranených a nemocných v armádach v poli,

Haagskeho dohovoru zo dňa 18. októbra 1907 o prispôbení zásad Ženevského dohovoru zo dňa 6. júla 1906 na vojnu námornú, Dohovoru uzavretého v Ženeve dňa 27. júla 1929 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami a na dojednanie Dohovoru o ochrane civilných osôb za vojny.³⁹

Záverečný akt diplomatickej konferencie

svolanej na vykonanie revízie Ženevského dohovoru zo dňa 27. júla 1929 o zlepšení osudu ranených a nemocných v armádach v poli, Haagskeho dohovoru zo dňa 18. októbra 1907 o prispôbení zásad Ženevského dohovoru zo dňa 6. júla 1906 na vojnu námornú, Dohovoru uzavretého v Ženeve dňa 27. júla 1929 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami a na dojednanie Dohovoru o ochrane civilných osôb za vojny.

Konferencia svolaná Švajčiarskou spolkovou radou za účelom revízie Ženevského dohovoru zo dňa 27. júla 1929 o zlepšení osudu ranených a nemocných v armádach v poli, Haagskeho dohovoru zo dňa 18. októbra 1907 o prispôbení zásad Ženevského dohovoru zo dňa 6. júla 1906 na vojnu námornú,

Dohovoru uzavretého v Ženeve dňa 27. júla 1929 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami a na dojednanie dohovoru o ochrane civilných osôb za vojny rokovala v Ženeve od 21. apríla do 12. augusta 1949 na základe štyroch návrhov dohovorov prerokovaných a schválených XVII. medzinárodnou konferenciou Červeného kríža, ktorá sa konala v Stockholme.

Konferencia sa usniesla na textoch týchto dohovorov:

I. Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli;

II. Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených, nemocných a stroskotancov ozbrojených síl na mori;

III. Ženevský dohovor o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami;

IV. Ženevský dohovor o ochrane civilných osôb za vojny.

Tieto dohovory, ktorých text bol zhotovený v jazykoch francúzskom a anglickom, sú pripojené k tomuto aktu. Oficiálny preklad týchto dohovorov do jazyka španielskeho a ruského bude zhotovený starostlivosťou Švajčiarskej spolkovej rady.

Konferencia mimo toho prijala 11 rezolúcií, ktoré sú taktiež pripojené k tomuto Aktu, 1)

Na dôkaz čoho podpísaní, riadne splnomocnení svojimi vládami, podpísali tento Záverečný akt.

Dané v Ženeve dňa 12. augusta 1949 v jazyku francúzskom a anglickom. Originál a dokumenty k nemu priložené budú uložené v archíve Švajčiarskej konfederácie.

Príloha č. 2: Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli zo dňa 12. augusta 1949

Podpísaní splnomocnení vlád zastúpených na diplomatickej konferencii, ktorá sa konala v Ženeve od 21. apríla do 12. augusta 1949 za účelom revízie Ženevského dohovoru o zlepšení osudu ranených a nemocných v armádach v poli zo dňa 27. júla 1929, dohodli sa na tomto:

Kapitola I: Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že budú zachovávať tento dohovor a že zabezpečia jeho zachovávanie za každých okolností.

Článok 2

Nehľadiac na ustanovenia, ktoré majú nadobudnúť účinnosť už v mieri, bude sa tento dohovor vzťahovať na všetky prípady vyhlásenej vojny alebo akéhokoľvek iného ozbrojeného konfliktu, vzniknutého medzi dvoma alebo viacerými Vysokými smluvnými stranami, i keď vojnový stav nie je uznávaný jednou z nich.

Dohovor sa bude taktiež vzťahovať na všetky prípady čiastočnej alebo úplnej okupácie celého územia niektorej Vysokej smluvnej strany, i keď sa táto okupácia nestretne so žiadnym vojenským odporom.

³⁸ Uverejnené pod číslom 65/1954 Zb.

³⁹ Redakčná poznámka: Slovenský text je vytlačený podľa pravidiel starého slovenského pravopisu, pretože rukopis bol vysadený už pred 1. januárom 1954.

Ak nie je niektorá z mocností zúčastňujúcich sa na konflikte stranou tohto dohovoru, zostanú mocnosťami, ktoré sú jeho stranami, napriek tomu ním viazané vo svojich vzájomných vzťahoch. Budú okrem toho viazané týmto dohovorom voči spomenutej mocnosti, ak prijme táto jeho ustanovenia a ak sa bude nimi spravovať.

Článok 3

V prípade ozbrojeného konfliktu, ktorý nemá medzinárodný ráz a ktorý vznikne na území niektorej z Vysokých smluvných strán, bude každá zo strán v konflikte zaviazaná spravovať sa aspoň týmito ustanoveniami:

1. S osobami, ktoré sa priamo nezúčastnia na nepriateľstve, včítane príslušníkov ozbrojených síl, ktorí složili zbrane, a osôb, ktoré boli vyradené z boja nemocou, zranením, zadržaním alebo akoukoľvek inou príčinou, bude sa zaobchádzať za každých okolností ľudsky, bez akéhokoľvek nepriaznivého rozlišovania založeného či už na rase, farbe, náboženstve alebo viere, na pohlaví, rode alebo majetku alebo na akomkoľvek inom obdobnom znaku. Preto sú a zostávajú zakázané v každom čase a na každom mieste, pokiaľ ide o osoby hore spomenuté:

- a) útoky na život a zdravie, najmä vražda vo všetkých formách, zmrzačenie, kruté zaobchádzanie, trýznenie a mučenie,
- b) branie rukojemníkov,
- c) útoky proti osobnej dôstojnosti, najmä ponižujúce a pokorujúce zaobchádzanie,
- d) odsúdenie a vykonanie popravy bez predchádzajúceho rozsudku vyneseného riadne ustanoveným súdom, poskytujúcim súdnu záruku uznanú civilizovanými národmi za nevyhnutnú.

2. Ranení a nemocní budú posbieraní a ošetrení.

Nestranná ľudomilná organizácia, ako je Medzinárodný komitét Červeného kríža, môže ponúknuť svoje služby stranám v konflikte.

Strany v konflikte sa okrem toho vynasnažia, aby osobitnými dohodami boli uvedené do účinnosti všetky ostatné ustanovenia tohto dohovoru alebo jeho časť. Použitie predchádzajúcich ustanovení nebude mať vplyv na právne postavenie strán v konflikte.

Článok 4

Neutrálne mocnosti použijú analogicky ustanovenia tohto dohovoru na ranených a nemocných, ako aj na členov zdravotníckeho a duchovného personálu, prislúchajúcich k ozbrojeným silám strán v konflikte, ktorí budú prijatí alebo internovaní na ich území, a taktiež na nájdených mŕtvych.

Článok 5

Na chránené osoby, ktoré padly do moci nepriateľskej strany, bude sa tento dohovor používať až do chvíle ich konečnej repatriácie.

Článok 6

Okrem dohôd výslovne uvedených v článkoch 10, 15, 23, 28, 31, 36, 37 a 52 môžu Vysoké smluvné strany uzavrieť iné osobitné dohody o všetkých otázkach, ktoré budú považovať za vhodné upraviť osobitne. Nijaká osobitná dohoda nesmie byť na ujmu postaveniu ranených a nemocných, ako i členov zdravotníckeho a duchovného personálu, ako je upravené týmto dohovorom, ani obmedzovať práva týmto dohovorom im zabezpečené.

Ranení a nemocní, ako i členovia zdravotníckeho a duchovného personálu, budú požívať výhody týchto dohôd tak dlho, dokiaľ sa bude tento dohovor na nich vzťahovať okrem prípadu, že by spomenuté dohody alebo dohody neskoršie obsahovali výslovne ustanovenia opačné a vyjmúce priaznivejšie opatrenia urobené v ich prospech jednou alebo druhou zo strán v konflikte.

Článok 7

Ranení a nemocní, ako i členovia zdravotníckeho a duchovného personálu, nemôžu sa v nijakom prípade zriecť zčasti alebo celkom práv, ktoré im zabezpečuje tento dohovor, poprípade osobitné dohody spomenuté v predchádzajúcom článku.

Článok 8

Tento dohovor sa bude vykonávať za pomoci a pod dohľadom ochranných mocností poverených hájením záujmov strán v konflikte. Za tým účelom môžu ochranné mocnosti vymenúvať, popri svojom diplomatickom a konzulárnom personále, delegátov zo svojich príslušníkov alebo z príslušníkov iných neutrálnych mocností. Vymenúvanie týchto delegátov podlieha schváleniu mocnosti, u ktorej budú vykonávať svoje poslanie. Strany v konflikte uľahčia čo možno v najväčšej miere úlohu zástupcov alebo delegátov ochranných mocností.

Zástupcovia alebo delegáti ochranných mocností nesmú v nijakom prípade prekročiť hranice svojho poslania, ako je dané týmto dohovorom; budú najmä brať zreteľ na naliehavé potreby bezpečnosti štátu, u ktorého vykonávajú svoju funkciu. Jedine naliehavé vojenské potreby môžu byť výnimočne a na prechodný čas dôvodom pre obmedzenie ich činnosti.

Článok 9

Ustanovenia tohto dohovoru nie sú na prekážku ľudomilnej činnosti, ktorú by so súhlasom zúčastnených strán v konflikte rozvinul Medzinárodný komitét Červeného kríža alebo akákoľvek iná nestranná ľudomilná organizácia na ochranu ranených a nemocných, ako i členov

zdravotníckeho a duchovného personálu a za tým účelom, aby im bola poskytnutá pomoc.

Článok 10

Vysoké smluvné strany sa môžu kedykoľvek dohodnúť, že sveria úlohy, pripadajúce podľa tohto dohovoru ochranným mocnostiam, organizácii poskytujúcej všetky záruky nestrannosti a účinnosti.

Ak ranení a nemocní alebo členovia zdravotníckeho a duchovného personálu z akéhokoľvek dôvodu nepoživajú alebo prestanú požívať výhody činnosti ochrannej mocnosti alebo organizácie určenej podľa prvého odseku, požiada mocnosť, v moci ktorej sú, buď niektorý neutrálny štát alebo takú organizáciu, aby prevzaly funkcie prislúchajúce podľa tohto dohovoru ochranným mocnostiam vymenovaným stranami, ktoré sa zúčastnia na konflikte.

Ak nemožno takto zabezpečiť ochranu, musí požiadať mocnosť, v moci ktorej sú tieto osoby, niektorú ľudomilnú organizáciu ako je Medzinárodný komitét Červeného kríža, aby prevzaly ľudomilné úlohy prislúchajúce podľa tohto dohovoru ochranným mocnostiam alebo musí prijať, s výhradou ustanovení tohto článku, ponuku služieb urobenú takou organizáciou.

Každá neutrálna mocnosť alebo každá organizácia, ktorá bude vyzvaná zúčastnenou mocnosťou alebo sa sama ponúkne na ciele shora spomenuté, musí si byť vedomá pri svojej činnosti zodpovednosti voči strane v konflikte, ku ktorej patria osoby chránené týmto dohovorom, a musí dávať dostatočnú záruku, že je schopná prevziať spomenuté funkcie a nestranne ich plniť.

Predchádzajúce ustanovenie nemožno zmeniť osobitnou dohodou medzi mocnosťami, z ktorých jedna by bola, hoc i len prechodne, obmedzená vo svojej voľnosti konania s inou mocnosťou alebo s jej spojencami následkom vojenských udalostí, najmä v prípade okupácie celého alebo podstatnej časti svojho územia.

Kdekoľvek je v tomto dohovore zmienka o ochrannej mocnosti, vzťahuje sa táto zmienka aj na organizácie, ktoré ju vo smysle tohto článku nahradzujú.

Článok 11

Vo všetkých prípadoch, keď to budú ochranné mocnosti považovať za prospešné v záujme chránených osôb, najmä v prípade neshody medzi stranami v konflikte o použití alebo výklade ustanovení tohto dohovoru, poskytnú ochranné mocnosti svoje dobré služby na urovanie sporu.

Za tým účelom môže každá z ochranných mocností navrhnúť z podnetu niektorej strany alebo z vlastnej vôle stranám v konflikte schôdzku ich zástupcov, najmä úradov majúcich starostlivosť o ranených a

nemocných, ako i členov zdravotníckeho a duchovného personálu, poprípade na vhodne zvolenom neutrálnom území. Strany v konflikte sú povinné vyhovieť návrhom, ktoré im boli v tom smere urobené. Ochranné mocnosti môžu eventuálne navrhnúť stranám v konflikte na schválenie osobnosť, prislúchajúcu k niektorej neutrálnej mocnosti alebo osobnosť, vyslanú Medzinárodným komitétom Červeného kríža, ktorá bude pozvaná na účasť v tejto schôdzke.

Kapitola II: Ranení a nemocní

Článok 12

Príslušníci ozbrojených síl a ostatné osoby spomenuté v nasledujúcom článku, ktorí sú zranení alebo nemocní, musia byť za každých okolností rešpektovaní a chránení.

Strana v konflikte, do moci ktorej padnú, bude s nimi zaobchádzať a o nich sa starať ľudsky, bez akéhokoľvek nepriaznivého rozlišovania založeného na pohlaví, rase, národnosti, náboženstve, politickom presvedčení alebo na akomkoľvek inom podobnom znaku. Prísne je zakázaný akýkoľvek útok na ich život alebo na ich osobu, najmä nesmú byť dobití alebo vyhladení, podrobení mučeniu, nesmú byť na nich konané biologické pokusy, nesmú byť zámerne ponechaní bez lekárskej pomoci a ošetrovania ani vystavení na ten účel vytvorenému nebezpečenstvu nákazy alebo infekcie.

Jedine dôvody lekárskej naliehavosti ospravedľujú ošetrovanie v prednostnom poradí.

So ženami sa bude zaobchádzať so všetkými osobitnými ohľadmi prislúchajúcimi ich pohlaviu.

Strana v konflikte, ktorá je nútená zanechať ranených alebo nemocných svojmu protivníkovi, ponechá s nimi, pokiaľ to dovoľia vojenské potreby, časť svojho zdravotníckeho personálu a materiálu, aby pomáhal pri ich ošetrovaní.

Článok 13

Tento dohovor sa týka ranených a nemocných patriacich do týchto kategórií:

1. príslušníci ozbrojených síl niektorej strany v konflikte, ako aj príslušníci milícií a dobrovoľníckych sborov, ktoré sú súčasťou týchto ozbrojených síl,
2. príslušníci iných milícií a príslušníci iných dobrovoľníckych sborov, včítane príslušníkov organizovaných hnutí odporu, ktorí prináležia k niektorej strane v konflikte, a sú činní na svojom vlastnom území alebo mimo neho, i keď toto územie je obsadené, pokiaľ tieto milície alebo dobrovoľnícke sbory, včítane organizovaných hnutí odporu, vyhovujú týmto podmienkam:

a) ak majú na čele osobu zodpovednú za svojich podriadených,

b) ak majú pevný rozpoznávací znak viditeľný na diaľku,

c) ak nosia otvorene zbraň,

d) ak zachovávajú pri svojich úkonoch zákony a obyčaje vojnové;

3. príslušníci pravidelných ozbrojených síl, ktorí sa hlásia k vláde alebo k moci, ktorú neuznáva mocnosť, ktorá ich drží,

4. osoby, ktoré sprevádzajú ozbrojené sily, nie sú však priamo ich súčasťou, ako civilní členovia posádok vojenských letúnov, vojnoví korešpondenti, dodavatelia, členovia pracovných jednotiek a služieb, majúci na starosti starostlivosť o blaho vojenských osôb, pod podmienkou, že na to dostali povolenie od ozbrojených síl, ktoré sprevádzajú.

5. členovia lodných posádok, vrátane veliteľov, lodivodov a učňov obchodných lodí a posádky civilného letectva strán v konflikte, ktorí nepoživajú výhody priaznivejšieho zaobchádzania podľa iných ustanovení medzinárodného práva,

6. obyvatelia neobsadeného územia, ktorí sa pri príchode nepriateľa z vlastného popudu chopia zbrane, aby bojovali proti prenikajúcemu vojsku, bez toho že by mali čas sa ustaviť v pravidelné ozbrojené sily, ak nosia otvorene zbrane a zachovávajú zákony a obyčaje vojnové.

Článok 14

S výhradou ustanovení predchádzajúceho článku stanú sa ranení a nemocní niektorej vojnuvedúcej strany, ktorí padnú do moci nepriateľa, vojnovými zajatcami a budú sa na nich vzťahovať pravidlá medzinárodného práva týkajúce sa vojnových zajatcov.

Článok 15

V každom čase a najmä po boji urobia strany v konflikte bez meškania všetky možné opatrenia, aby vyhľadali a sobrali ranených a nemocných, aby ich chránili proti plieneniu a špatnému zaobchádzaniu a aby im zabezpečili potrebné ošetrovanie, ako aj aby vyhľadali mŕtvych a zamedzili ich olúpenie.

Kedykoľvek to dovoľia okolnosti, bude dojednané prímerie, zastavenie paľby alebo miestne dohody, aby bolo možno odniesť, vymeniť a prepraviť ranených, ktorí zostali na bojišti.

Miestne dohody môžu byť taktiež uzavreté medzi stranami v konflikte za účelom evakuácie alebo výmeny ranených a nemocných z obliehaného alebo obklúčeného územia a za účelom prevozu zdravotníckeho a duchovného personálu a

zdravotníckeho materiálu dopraveného do tohto územia.

Článok 16

Strany v konflikte zhotovia čo možno v najkratšej lehote súpis všetkých údajov potrebných na zistenie totožnosti ranených, nemocných a mŕtvych nepriateľskej strany, ktorí sa dostali do ich moci. Tieto údaje budú podľa možnosti obsahovať:

a) označenie mocnosti, ku ktorej náležia,

b) vojenský útvar alebo matričné číslo,

c) priezvisko,

d) krstné meno alebo mená,

e) dátum narodenia,

f) iné údaje z preukazu alebo štítku totožnosti,

g) dátum a miesto zajatia alebo úmrtia,

h) údaje o zraneniach, nemoci alebo o príčine smrti.

Údaje shora uvedené budú oznámené čo možno v najkratšej lehote Informačnej kancelárii spomenutej v článku 122 Ženevského dohovoru zo dňa 12. augusta 1949 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami, ktorá ich zašle mocnosti, ku ktorej zajatci náležia, prostredníctvom ochrannej mocnosti a Ústrednej kancelárie pre vojnových zajatcov.

Strany v konflikte vystavia a navzájom si zašlú cestou udanou v predchádzajúcom odseku úmrtné listy alebo soznamey zomretých, riadne overené. Soberú a navzájom si taktiež zašlú prostredníctvom tej istej kancelárie polovicu dvojitého štítku totožnosti, závetu alebo iné dokumenty dôležité pre rodinu zomretého, peňažné sumy a vôbec všetky predmety majúce nejakú vlastnú cenu, alebo hodnotu citovú, ktoré sa nájdu u mŕtvych. Tieto predmety, ako i veci, ktorých majiteľ nebol zistený, odošlú sa v zapečatených balíkoch spolu s vyhlásením o všetkých podrobnostiach, potrebných na zistenie zomretého majiteľa, ako i s úplným inventárom balíka.

Článok 17

Strany v konflikte budú dbať na to, aby pred pohrebom alebo spolnotením zomretých, konaným jednotlivce, bola, pokiaľ to len okolnosti dovoľia, vykonaná starostlivá a pokiaľ možno lekárska ohliadka mŕtvych za tým účelom, aby bola zistená smrť i totožnosť a aby bolo umožnené podať o tom zprávu. Polovica dvojitého štítku totožnosti alebo štítok sám, ak ide o štítok jednoduchý, ponechá sa u mŕtveho.

Telá sa smú spolnoiť iba z nalievavých zdravotných dôvodov alebo pohnútok vyplývajúcich z náboženstva zomretého. V prípade spolnotenia budú na úmrtnom liste alebo na overenom sozname zomretých podrobne udané okolnosti a dôvody spolnotenia.

Strany v konflikte budú dbať okrem toho na to, aby mŕtvi boli pochovaní s úctou, pokiaľ možno podľa náboženstva, ku ktorému patrili, aby ich hroby boli rešpektované a aby boli pokiaľ možno soskupené podľa národnosti zomretých, vhodne udržované a označené tak, aby ich bolo možno vždy nájsť. Na ten účel zriadia na začiatku nepriateľstva Úradnú správu pre evidenciu hrobov, aby bolo možno vykonať popřípade exhumácie, zistenie totožnosti mŕtvych, nech už sú hroby umiestené kdekoľvek, a eventuálne ich prevezenie do vlasti. Tieto ustanovenia platia taktiež pre popol, ktorý bude Správou pre evidenciu vojnových hrobov uchovaný až do chvíle, keď krajina pôvodu oznámi konečné rozhodnutie v tejto veci.

Len čo to okolnosti dovoľia a najneskoršie pri skončení nepriateľstva, vymenia si navzájom tieto Správy hrobov prostredníctvom Informačnej kancelárie, spomenutej v druhom odseku článku 16, soznamy udávajúce presne miesto a označenie hrobov, ako aj informácie o mŕtvych v nich pochovaných.

Článok 18

Vojenský úrad môže sa obrátiť na okolných obyvateľov so samaritánskou výzvou, aby dobrovoľne sobrali a ošetrili pod jeho dohľadom ranených a nemocných, a poskytnúť za to osobám, ktoré poslúchnu túto výzvu, potrebnú ochranu a úľavu. V prípade, že by nepriateľská strana dobyla alebo späť získala moc nad týmto krajom, poskytnie týmto osobám rovnakú ochranu a rovnaké úľavy.

Vojenský úrad musí dovoliť obyvateľom a pomocným spoločnostiam i v napadnutých alebo obsadených krajoch, aby zo svojej vlastnej vôle sbierali a ošetrovali ranených a nemocných, nech už sú príslušníkmi ktoréhokoľvek národa. Civilné obyvateľstvo je povinné rešpektovať týchto ranených a nemocných a najmä nedopúšťať sa na nich nijakého násillia.

Nikto nesmie trpieť ujmu alebo byť odsúdený za to, že ošetroval ranených alebo nemocných.

Ustanovenia tohto článku neoslobodzujú okupačnú mocnosť od záväzkov postarať sa o ranených a nemocných ako s telesnej tak s duševnej stránky.

Kapitola III: Zdravotnícke útvary a ústavy

Článok 19

Stále ústavy a pohyblivé útvary zdravotníckej služby nesmú za nijakých okolností byť napadnuté, ale musia byť vždy rešpektované a chránené stranami v konflikte. Ak sa dostanú do moci nepriateľskej strany, môžu i ďalej pokračovať vo svojej činnosti, pokiaľ mocnosť, ktorá ich zajala, sa sama nepostará o potrebné ošetrovanie ranených a nemocných, ktorí sú v týchto ústavoch a útvaroch.

Kompetentné úrady budú bdieť nad tým, aby tieto zdravotnícke ústavy a útvary boli pokiaľ možno umiestené tak, aby eventuálne útoky proti vojenským cieľom nemohly ohroziť tieto zdravotnícke ústavy a útvary.

Článok 20

Nemocničné lode, ktoré majú nárok na ochranu podľa Ženevského dohovoru z 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených, nemocných a stroskotancov ozbrojených síl na mori, nesmú byť napadnuté s pevniny.

Článok 21

Ochrana, ktorá prislúcha stálym ústavom a pohyblivým zdravotníckym útvarom zdravotníckej služby, zanikne iba vtedy, ak sú použité popri ich ľudomilného poslania na spáchanie činov škodiacich nepriateľovi. Ochrana môže však prestať až po výzve, ktorá určí vo všetkých prípadoch, kde je to vhodné, primeranú lehotu, ktorá uplynie bezvýsledne.

Článok 22

Okolnosti nižšie uvedené sa nebudú považovať za dôvod, aby zdravotnícky útvar alebo ústav bol pozbavený ochrany prislúchajúcej mu podľa článku 19:

1. ak je personál útvaru alebo ústavu ozbrojený a ak užíva svoje zbrane na svoju vlastnú obranu a na obranu svojich ranených a nemocných,
2. ak je útvar alebo ústav, nemajúci ozbrojených ošetrovateľov, chránený hliadkou, strážami alebo ozbrojeným sprievodom,
3. ak sa nájdú v útvaru alebo v ústave prenosné zbrane a strelivo odobraté raneným a nemocným, ktoré dosiaľ neboli odovzdané príslušným službám,
4. ak je v ústave alebo útvaru zverolekársky personál a materiál, bez toho, že by bol jeho nedeliteľnou súčasťou,
5. ak je ľudomilná činnosť útvaru alebo ústavu alebo jeho personálu rozšírená i na civilných ranených a nemocných.

Článok 23

Už za mieru môžu Vysoké smluvné strany, a strany v konflikte len čo vypukne nepriateľstvo, zriadiť na svojom vlastnom území, a v prípade potreby na území okupovanom, nemocničné oblasti a miesta zariadené tak, aby na nich našli ochranu pred účinkami vojny ranení a nemocní, ako i personál majúci na starosti organizáciu a správu týchto oblastí a miest a starostlivosť o osoby tam shromaždené.

Hneď od začiatku vojny i v jej priebehu môžu zúčastnené strany uzavrieť medzi sebou dohodu o uznaní týchto nemocničných oblastí a miest, ktoré

zriadily. Môžu za tým účelom uviesť v skutok ustanovenia uvedené v návrhu dohody pripojenej k tomuto dohovoru s prípadnými úpravami, ktoré by považovali za potrebné.

Ochranné mocnosti a Medzinárodný komitét Červeného kríža sa vyzývajú, aby boli nápomocné pri zriadení a uznaní týchto nemocničných oblastí a miest.

Kapitola IV: Personál

Článok 24

Zdravotnícky personál určený výhradne na vyhľadávanie, sbieranie, dopravu alebo na ošetrovanie ranených a nemocných alebo na zabránenie nemociam, personál určený výlučne pre správu zdravotníckych útvarov a ústavov, ako i vojenský duchovní pridelení k ozbrojeným silám budú za každých okolností rešpektovaní a chránení.

Článok 25

Vojenské osoby zvlášť vycvičené, aby v prípade potreby mohli byť použité ako ošetrovatelia alebo pomocní nosiči nosítkov pri vyhľadávaní, odnášaní, prevážaní alebo ošetrovaní ranených a nemocných, budú taktiež rešpektované a chránené, ak plnia tieto úlohy vo chvíli, keď prídu do styku s nepriateľom alebo keď sa dostanú do jeho moci.

Článok 26

Personálu uvedenému v článku 24 je na roveň postavený personál národných spoločností Červeného kríža a iných dobrovoľných pomocných spoločností, ktoré sú riadne uznané a povolené ich vládou, pokiaľ bude zamestnaný v rovnakých funkciách ako personál uvedený v spomenutom článku, s tou podmienkou, že personál týchto spoločností podlieha vojenským zákonom a predpisom.

Každá z Vysokých smluvných strán oznámi strane druhej buď už v mieri alebo pri začatí alebo v priebehu nepriateľstva, avšak v každom prípade pred skutočným ich použitím, mená spoločnosti, ktoré splnomocnila, aby pod jej zodpovednosťou pomáhali oficiálnej zdravotníckej službe jej ozbrojených síl.

Článok 27

Uznaná spoločnosť neutrálneho štátu smie poskytnúť niektorej strane v konflikte pomoc svojím personálom alebo svojimi zdravotníckymi útvarmi len po predchádzajúcom súhlase svojej vlády a s povolením strany v konflikte samotnej. Tento personál a tieto útvary budú postavené pod dohľad tejto strany v konflikte.

Neutrálna vláda oznámi spomenutý svoj súhlas nepriateľovi štátu, ktorý túto pomoc prijíma. Strana v konflikte, ktorá prijme túto pomoc, je povinná,

skôr než ju akokoľvek použije, upovedomiť o tom nepriateľskú stranu.

Za nijakých okolností nemožno považovať túto pomoc za vmešovanie sa do konfliktu.

Členovia personálu spomenutého v prvom odseku musia byť opatrení, skôr než opustia neutrálnu krajinu, ku ktorej náležia, riadnymi preukazmi totožnosti uvedenými v článku 40.

Článok 28

Personál uvedený v článku 24 a 26, ktorý sa dostane do rúk nepriateľa, bude zadržaný, len pokiaľ to vyžaduje zdravotný stav, duchovná potreba a počet vojnových zajatcov.

Členovia personálu, ktorí budú takto zadržaní, nebudú považovaní za vojnových zajatcov. Budú však niemeň požívať prinajmenšom výhody všetkých ustanovení Ženevského dohovoru z 12. augusta 1949 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami. Budú naďalej vykonávať, v rámci vojenských zákonov a predpisov mocnosti, v moci ktorej sú, pod dohľadom jej príslušných služieb a podľa svedomia svojho povolania svoju liečebnú alebo duchovnú funkciu v prospech vojnových zajatcov prislúchajúcich predovšetkým k ozbrojeným silám, ku ktorým sami patria. Budú ďalej požívať tieto výhody pri výkone svojho liečebného alebo duchovného poslania:

a) Budú mať právo občas navštevovať vojnových zajatcov, ktorí sú v pracovných oddieloch alebo v nemocniciach položených mimo tábora. Mocnosť, v moci ktorej sú, im za tým účelom poskytne potrebné dopravné prostriedky.

b) V každom tábore bude najstarší vojenský lekár najvyššej hodnosti zodpovedný vojenským úradom tábora za odbornú činnosť zadržaného zdravotníckeho personálu. Za tým účelom sa dohodnú strany v konflikte hneď na začiatku nepriateľstva o vzájomne si zodpovedajúcich hodnostiach svojho zdravotníckeho personálu, včítane personálu spoločností spomenutých v článku

26. Tento lekár, ako i duchovní budú mať priamy prístup k zodpovedným táborovým úradom vo všetkých otázkach týkajúcich sa ich poslania. Tieto úrady im poskytnú všetky výhody pre písomný styk v týchto otázkach.

c) Zadržaný personál nemôže byť nútený na nijakú prácu, ktorá nesúvisí s jeho zdravotníckym alebo duchovným poslaním, hoci zostáva podrobený vnútornej disciplíne tábora, v ktorom je.

Strany v konflikte sa dohodnú v priebehu nepriateľstva o eventuálnom vystriedaní zadržaného personálu a určia podmienky jeho vykonania.

Nijaké z predchádzajúcich ustanovení neoslobodzuje mocnosť, v moci ktorej sú tieto

osoby, od záväzkov, ktoré má vo veci zdravotnej a duchovnej starostlivosti o vojnových zajatcov.

Článok 29

Personál označený v článku 25, ktorý sa dostane do rúk nepriateľov, sa považuje za vojnových zajatcov, použije sa však, pokiaľ to bude potrebné, na zdravotnícku službu.

Článok 30

Personál, ktorý nebude nevyhnutne treba zadržať podľa ustanovení článku 28, bude vrátený strane v konflikte, ku ktorej náleží, len čo sa nájde nejaká cesta pre jeho návrat a len čo to dovoľia vojenské potreby.

Než dôjde k vráteniu, nebude považovaný za vojnových zajatcov. Predsa však bude požívať pri najmenšom všetky výhody určené Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami. Bude naďalej vykonávať svoje funkcie pod dohľadom nepriateľskej strany a bude predovšetkým použitý na ošetrovanie ranených a nemocných bojujúcej strany, ku ktorej prináleží.

Pri odchode smie si odniesť osobné hnutelnosti, cenné predmety a nástroje, ktoré sú jeho vlastníctvom.

Článok 31

Výber osôb, ktoré budú vrátené strane v konflikte podľa ustanovení článku 30, bude vykonaný bez ohľadu na rasu, náboženstvo alebo politické presvedčenie, najvhodnejšie podľa časového poradia ich zajatia a ich zdravotného stavu.

Hneď po začatí nepriateľstva môžu strany v konflikte určiť osobitnými dohodami percento personálu, ktorý má byť zadržaný, v pomere k počtu vojnových zajatcov, ako i jeho rozdelenie po táboroch.

Článok 32

Osoby spomenuté v článku 27, ktoré sa dostanú do moci protivníckej, nesmú byť zadržané.

Ak niet opačnej dohody, bude im dovolené vrátiť sa do vlasti alebo, ak to nie je možné, na územie tej strany v konflikte, v službách ktorej boli, len čo bude otvorená cesta pre ich návrat a len čo to dovoľia vojenské potreby.

Než dôjde k ich prepusteniu, budú ďalej vykonávať službu pod dohľadom nepriateľskej strany: budú predovšetkým pridelené k ošetrovaniu ranených a nemocných tej bojujúcej strany, v službách ktorej boli.

Pri svojom odchode smú si odviezť svoje hnutelnosti, osobné veci, cenné predmety, nástroje, zbrane a, ak možno, i dopravné prostriedky, ktoré im patria.

Strany v konflikte zabezpečia týmto osobám, pokiaľ budú v ich moci, to isté zaopatrenie, to isté ubytovanie, tie isté náležitosti a platy ako zodpovedajúcemu personálu svojej vlastnej armády. Strava má byť v každom prípade dostačujúca čo do množstva, akosti i rozmanitosti, aby im zaručila normálnu zdravotnú rovnováhu.

Kapitola V: Budovy a materiál

Článok 33

Materiál pohyblivých zdravotníckych útvarov ozbrojených síl, ktorý sa dostane do moci protivníckej, zostane vyhradený pre ranených a nemocných.

Stavby, materiál a sklady stálych zdravotníckych zariadení ozbrojených síl zostanú podrobené vojnovým zákonom, nemôžu však byť odňaté svojmu účelu, dokiaľ sú potrebné pre starostlivosť o ranených a nemocných. Velitelia armád v poli môžu ich však použiť v prípade naliehavej vojenskej potreby, za predpokladu, že urobili predtým opatrenia potrebné na zabezpečenie blaha nemocných a ranených, ktorí sú tam ošetrovaní.

Materiál a sklady uvedené v tomto článku sa nesmú úmyselne zničiť.

Článok 34

Hnutelný i nehnuteľný majetok pomocných spoločností, požívajúcich výhody tohto dohovoru, považuje sa za súkromné vlastníctvo.

Právo na rekvizície priznané vojnuvedúcim zákonmi a obyčajmi vojnovými bude uplatňované iba v prípadoch naliehavej potreby a až, keď je zabezpečený osud ranených a nemocných.

Kapitola VI: Zdravotnícke transporty

Článok 35

Transporty ranených a nemocných alebo zdravotníckeho materiálu treba rešpektovať a chrániť z rovnakých dôvodov ako pohyblivé zdravotnícke útvary.

Ak padnú tieto transporty alebo vozidlá do rúk nepriateľskej strany, budú podliehať zákonom vojnovým za podmienky, že strana v konflikte, ktorá sa ich zmocní, sa vo všetkých prípadoch postará o ranených a nemocných, ktorí v nich sú.

Civilný personál a všetky dopravné prostriedky pochádzajúce z rekvizícií podliehajú všeobecným pravidlám medzinárodného práva.

Článok 36

Sanitné lietadlá, to jest lietadlá výlučne používané na odvoz ranených a nemocných a pre dopravu sanitného personálu i materiálu, nesmú byť napadnuté, ale budú rešpektované vojnuvedúcimi

stranami pri letoch, ktoré budú konať vo výškach, v časoch a smermi výslovne dohodnutými medzi všetkými zúčastnenými bojujúcimi stranami.

Budú zreteľne označené, popri národných farbách, rozoznávacím znakom, uvedeným v článku 38, na svojich spodných, horných i bočných plochách. Budú opatrené akýmkoľvek iným označením alebo poznávacím prostriedkom, určenými dohodou medzi vojnuvedúcimi stranami buď na začiatku alebo v priebehu nepriateľstva.

Ak nie je opačná dohoda, zakazuje sa prelet nepriateľského alebo nepriateľom obsadeného územia.

Sanitné lietadlá musia poslúchnuť každú výzvu na pristátie. Ak pristane takto lietadlo podľa rozkazu, môže pokračovať v lete so svojim osadenstvom po eventuálnej prehladke.

Ak pristane lietadlo núdzove na území nepriateľskom alebo nepriateľom obsadenom, sú ranení, nemocní i posádka lietadla vojnovými zajatcami. So zdravotníckym personálom sa bude zaobchádzať podľa článku 24 a nasledujúcich.

Článok 37

Sanitné lietadlá strán v konflikte môžu s výhradou ustanovenia druhého odseku prelietať územia neutrálnych mocností a tam pristávať na pevnine alebo na vode v prípade potreby alebo aby tam urobili zastávku. Musia predovšetkým oznámiť neutrálnym mocnostiam prelet nad ich územím a poslúchnuť každú výzvu na pristátie na zemi alebo na vode. Budú chránené pred útokom, len ak poletia vo výške, v čase a smerom výslovne dohodnutým medzi zúčastnenými stranami v konflikte a neutrálnymi mocnosťami.

Neutrálne mocnosti môžu však určiť podmienky alebo obmedzenia, pokiaľ ide o prelet ich územia sanitnými lietadlami alebo o ich pristátie. Tieto eventuálne podmienky alebo obmedzenia budú platiť rovnakým spôsobom pre všetky bojujúce mocnosti.

Ranení alebo nemocní, vysadení so súhlasom miestneho úradu zo sanitného lietadla na neutrálnom území, budú, pokiaľ nebolo inak dojednané medzi neutrálnymi mocnosťami a stranami v konflikte, zadržaní neutrálnym štátom, keď to vyžaduje medzinárodné právo, tak aby sa nemohli znova zúčastniť na vojnových operáciách. Náklady na nemocničné ošetrovanie a internovanie snáša mocnosť, ku ktorej ranení a nemocní náležia.

Kapitola VII: Rozoznávací znak

Článok 38

Na poctu Švajčiarska bude heraldické znamenie červeného kríža na bielom poli, utvorené prevrátením spolkových farieb, podržané ako

odznak a rozoznávací znak zdravotníckej služby armád.

Jednako však pre štáty, ktoré používajú už ako rozoznávací znak namiesto červeného kríža, červený polmesiac alebo červeného leva a slnce na bielom poli, budú tieto znaky taktiež pripustené v smysle tohto dohovoru.

Článok 39

Tento odznak bude umiestnený pod dohľadom kompetentného vojenského veliteľstva na zástavách, na náramenných páskach a na všetkom materiále náležiacom zdravotníckej službe.

Článok 40

Personál uvedený v článku 24 a v článkoch 26 a 27 nosí na ľavom záľaktí pásku odolávajúcu vlhku s rozoznávacím znakom, vydanú kompetentným vojenským úradom a opatrenú jeho pečiatkou.

Tento personál bude mať pri sebe okrem štítku totožnosti uvedeného v článku 16 aj osobitný preukaz totožnosti opatrený rozoznávacím znakom. Tento preukaz musí odolávať vlhkosti a mať také rozmery, aby sa vošiel do vrečka. Bude vystavený v jazyku domovského štátu a bude obsahovať aspoň priezvisko, krstné mená, dátum narodenia, hodnosť a matričné číslo majiteľa. Bude v ňom uvedené, z akého dôvodu má právo na ochranu podľa tohto dohovoru. Preukaz bude opatrený fotografiou majiteľa a popri tom buď jeho podpisom alebo odtlačkom prstov alebo obidvoma zároveň. Bude na ňom pečiatka vojenského úradu.

Preukaz totožnosti bude jednotný v každej armáde a pokiaľ možno rovnakého typu v armádach Vysokých smluvných strán. Strany v konflikte môžu sa spravovať vzorom pripojeným ako príklad k tomuto dohovoru. Na začiatku nepriateľstva si zašlú navzájom vzor, ktorý budú používať. Každý preukaz totožnosti bude podľa možnosti vydaný aspoň vo dvoch exemplároch, z ktorých jeden si podrží krajina pôvodu.

V nijakom prípade nesmie byť personál vyššie uvedený pozbavený svojich odznakov alebo svojho preukazu totožnosti ani práva nosiť náramennú pásku. V prípade straty má nárok na duplikát preukazu a na to, aby mu boly vydané odznaky nové.

Článok 41

Personál označený v článku 25 nosí len pokiaľ vykonáva zdravotnícku službu bielu náramennú pásku s rozoznávacím znakom uprostred, ale menších rozmerov, vydanú a opečiatkovanú vojenským úradom.

Vojenské listiny totožnosti, ktoré bude mať tento personál u seba, budú obsahovať údaj o zdravotníckej príprave, ktorú dostal majiteľ, o

prechodnej povahe jeho služby a o jeho práve nosiť náramennú pásku.

Článok 42

Zástava so znakom podľa tohto dohovoru smie byť vztýčená iba u zdravotníckych útvarov a ústavov, ktoré tento dohovor predpisuje rešpektovať, a len so súhlasom vojenského úradu.

Na pohyblivých útvaroch a na stálych ústavoch môže byť vztýčená popri tejto zástave štátna zástava strany v konflikte, ku ktorej tento ústav alebo útvar náleží.

Avšak zdravotnícke útvary, ktoré padly do moci nepriateľa, vztýčia len zástavu podľa tohto dohovoru.

Strany v konflikte vykonajú, pokiaľ to vojenské potreby dovoľia, všetky potrebné opatrenia, aby urobili rozoznávacie znaky zdravotníckych útvarov a ústavov jasne viditeľnými nepriateľským silám pozemným, leteckým i námorným, aby tak bola vylúčená možnosť akejkoľvek útočnej akcie proti nim.

Článok 43

Zdravotnícke útvary neutrálnych štátov, ktorým by bolo za podmienok určených v článku 27 povolené poskytnúť služby niektorej vojnuvedúcej strane, musia vztýčiť so zástavou podľa tohto dohovoru štátnu zástavu tejto vojnuvedúcej strany, ak použije táto možnosť, ktorú jej dáva článok 42.

Ak nebráni tomu opačný rozkaz príslušného vojenského úradu, môžu za všetkých okolností vztýčiť svoju štátnu zástavu, i keď padnú do moci nepriateľskej strany.

Článok 44

Znak červeného kríža na bielom poli a slová "Červený kríž" alebo "Ženevský kríž" sa smú používať s výnimkou prípadov uvedených v nasledujúcich odsekoch tohto článku, ako v mieri tak i za vojny iba na označenie a na ochranu zdravotníckych útvarov a ústavov, personálu a materiálu, chránených týmto dohovorom a ostatnými medzinárodnými dohovormi upravujúcimi podobné veci. To isté platí i o odznakoch uvedených v článku 38, druhý odsek, pre štáty, ktoré ich používajú. Národné spoločnosti Červeného kríža a ostatné spoločnosti uvedené v článku 26 budú mať právo používať rozoznávací znak poskytujúci ochranu podľa tohto dohovoru iba v rámci ustanovení tohto odseku.

Národné spoločnosti Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnca) môžu ďalej používať v mieri vo shode so svojím domácim zákonodarstvom znak Červeného kríža pre svoju inú činnosť zodpovedajúcu zásadám vysloveným na medzinárodných konferenciách Červeného kríža. Ak pokračujú v tejto činnosti i za vojny, musia

používať tento znak za takých podmienok, aby nemohla vzniknúť domnienka, že si osobujú právo na ochranu podľa tohto dohovoru; odznak bude pomerne malých rozmerov a nesmie sa používať na náramenných páskach alebo na strechách budov.

Medzinárodná organizácia Červeného kríža a jeho personál riadne splnomocnený majú právo používať znak červeného kríža na bielom poli v každom čase.

Výnimočne možno používať vo shode s domácim zákonodarstvom a s výslovným súhlasom niektorej z národných spoločností Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnca) odznak podľa tohto dohovoru v mieri na označenie vozidiel používaných ako ambulancie a na označenie záchranných staníc výlučne určených na bezplatné ošetrovanie ranených a nemocných.

Kapitola VIII: Vykonávanie dohovoru

Článok 45

Každá strana v konflikte sa postará prostredníctvom svojich hlavných veliteľov o podrobné vykonanie predchádzajúcich článkov a o to, aby prípady, na ktoré nie je pamätané, boli riešené podľa všeobecných zásad tohto dohovoru.

Článok 46

Sú zakázané represálie proti raneným, nemocným, personálu a budovám alebo materiálu, chráneným týmto dohovorom.

Článok 47

Vysoké smluvné strany sa zavazujú, že rozšíria čo možno najviac, v mieri i vo vojne, text tohto dohovoru vo svojich krajinách a najmä že zaradia jeho štúdium do vojenských a, ak možno, i civilných štúdijných programov, tak, aby sa jeho zásady stali známymi celému obyvateľstvu, najmä bojujúcim ozbrojeným silám, zdravotníckemu personálu a vojenským duchovným.

Článok 48

Vysoké smluvné strany si navzájom zašlú prostredníctvom Švajčiarskej spolkovej rady, a za nepriateľstva prostredníctvom ochrannej mocnosti, oficiálne preklady tohto dohovoru, ako aj zákony a nariadenia, ktoré by vydaly, aby zabezpečily jeho používanie.

Kapitola IX: Stíhanie zneužitia a porušenia

Článok 49

Vysoké smluvné strany sa zavazujú, že urobia všetky potrebné zákonodarné opatrenia, aby určily primerané trestné sankcie postihujúce osoby, ktoré sa dopustia toho či onoho vážneho porušenia tohto

dohovoru, vymedzeného v nasledujúcom článku, alebo dajú na také porušenie rozkaz.

Každá smluvná strana je povinná vypátrať osoby obvinené z toho, že sa dopustily niektorého z týchto vážnych porušení alebo že dali na to rozkaz, a musí ich postaviť pred svoje vlastné súdy, nech už je akákoľvek ich štátna príslušnosť. Môže aj, ak dá tomu prednosť, odovzdať ich v súlade s podmienkami svojho vlastného zákonodarstva na súdne stíhanie niektorej inej smluvnej strane majúcej záujem na potrestaní, pokiaľ táto smluvná strana má dostatočné obvinenia proti týmto osobám.

Každá smluvná strana urobí potrebné opatrenia, aby odstránila všetky činy, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami tohto dohovoru, a to aj iné než vážne porušenia, ktoré sú uvedené v nasledujúcom článku.

Obvinení budú za každých okolností požívať záruky súdneho konania a slobodnej obhajoby, ktoré nebudú menej priaznivé než záruky spomenuté v článku 105 a nasledujúcich Ženevského dohovoru zo dňa 12. augusta 1949 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami.

Článok 50

Vážnymi porušeniami uvedenými v predchádzajúcom článku môžu byť niektoré z nižšie uvedených činov spáchaných na osobách alebo na majetku chránených týmto dohovorom: úmyselné zabitie, mučenie alebo neľudské zaobchádzanie, počítajúc do toho i biologické pokusy, úmyselné spôsobenie veľkého utrpenia alebo vážne telesné zranenie a ohrozenie zdravia, zničenie a prisvojenie si majetku neodôvodnenej vojenskou potrebou a vykonané vo veľkej miere nedovoleným a svojvoľným spôsobom.

Článok 51

Nijaká smluvná strana sa nemôže sama oslobodiť ani oslobodiť inú smluvnú stranu od zodpovednosti, ktorá postihuje ju samotnú alebo inú smluvnú stranu v dôsledku porušení spomenutých v predchádzajúcom článku.

Článok 52

Na žiadosť ktorejkoľvek strany v konflikte sa zavedie vyšetrovanie spôsobom, ktorý sa určí medzi zúčastnenými stranami, o každom tvrdenom porušení tohto dohovoru.

Ak sa nedosiahne dohoda o spôsobe vyšetrovania, shodnú sa strany na voľbe rozhodcu, ktorý určí, akým spôsobom postupovať.

Len čo sa zistí porušenie, urobia mu strany v konflikte koniec a odstránia ho čo možno najrýchlejšie.

Článok 53

Užívanie znaku alebo názvu "Červený kríž" alebo "Ženevský kríž" alebo iného znaku alebo názvu ich napodobňujúceho súkromnými osobami alebo obchodnými spoločnosťami alebo firmami, či už verejnými alebo súkromnými, inými než tými, ktorí na to majú právo podľa tohto dohovoru, je zakázané v každom čase, nech už má toto užívanie akýkoľvek účel a bez ohľadu na čas, kedy s týmto užívaním sa začalo.

Vzhľadom na poctu preukázanú Švajčiarsku prijatím spolkových prevrátených farieb a na možnosť zámery švajčiarskeho štátneho znaku a rozpoznávacieho odznaku podľa tohto dohovoru, je zakázané v každom čase súkromným osobám, obchodným spoločnostiam alebo firmám užívať štátny znak Švajčiarskej konfederácie, ako aj každý iný znak ho napodobňujúci, či už ako továrenskú alebo obchodnú známku alebo ako súčasť týchto známkov alebo za účelom odporujúcim obchodnej statočnosti alebo konečne za okolností, ktoré by mohli uraziť švajčiarsky národný cit.

Vysoké smluvné strany, ktoré neboli stranami Ženevského dohovoru z 27. júla 1929, môžu však povoliť tým, ktorí skôr používali odznaky, názvy alebo známky uvedené v prvom odseku, lehotu najviac troch rokov od okamihu, keď tento dohovor nadobudne účinnosť, aby prestali ich používať, za predpokladu, že v tejto lehote ich používanie nemôže za vojny vzbudiť domnienku, že má za účel poskytnúť ochranu vo smysle tohto dohovoru.

Zákaz vyslovený v prvom odseku tohto článku sa týka rovnako znakov a názvov uvedených v druhom odseku článku 38, bez toho že by tým boli dotknuté práva nadobudnuté skorším používaním.

Článok 54

Vysoké smluvné strany, ktorých doterajšie zákonodarstvo by nebolo postačujúce, urobia potrebné opatrenia, aby boli zamedzené a stíhané v každom čase zneužitia spomenuté v článku 53.

Záverečné ustanovenia

Článok 55

Tento dohovor je spísaný v jazyku anglickom a francúzskom. Obidve znenia sú rovnako záväzné.

Švajčiarska spolková rada dá vyhotoviť úradné preklady dohovoru do jazyka ruského a španielskeho.

Článok 56

Tento dohovor, ktorý bude mať dnešné dátum, môže byť podpísaný až do 12. februára 1950 v mene mocností zastúpených na konferencii, ktorá sa začala v Ženeve dňa 21. apríla 1949, ako i v mene mocností, na tejto konferencii nezastúpených, ktoré sú však stranami Ženevských dohovorov z r. 1864, z r. 1906 alebo z r. 1929 o zlepšení osudu ranených a nemocných v armádach v poli.

Článok 57

Tento dohovor bude ratifikovaný čo možno najskôr a ratifikačné listiny budú uložené v Berne.

O uložení každej ratifikačnej listiny sa vyhotoví zápisnica, ktorej jeden overený odpis sa zašle Švajčiarskou spolkovou radou všetkým mocnostiam, v mene ktorých bola podpísaná alebo v mene ktorých bol oznámený prístup.

Článok 58

Tento dohovor nadobudne účinnosť šesť mesiacov potom, keď boli uložené najmenej dve ratifikačné listiny.

Neskoršie nadobudne účinnosť pre každú z Vysokých smluvných strán šesť mesiacov po uložení jej ratifikačnej listiny.

Článok 59

Tento dohovor nahradzuje dohovory z 22. augusta 1864, z 6. júla 1906 a z 27. júla 1929 vo vzťahoch medzi Vysokými smluvnými stranami.

Článok 60

Odo dňa nadobudnutia účinnosti zostane tento dohovor otvorený pre prístup každej mocnosti, v mene ktorej nebol podpísaný.

Článok 61

Prístupy sa oznámia písomne Švajčiarskej spolkovej rade a nadobudnú účinnosť šesť mesiacov potom, keď jej došli.

Švajčiarska spolková rada oznámi prístupy všetkým mocnostiam, v mene ktorých bol dohovor podpísaný alebo v mene ktorých jej bol oznámený prístup.

Článok 62

Za situácie opísanej v článkoch 2 a 3 nadobudnú uložené ratifikácie a prístupy oznámené stranami v konflikte pred začatím nepriateľstva alebo okupácie alebo po ňom ihneď účinnosť. Oznámenia o ratifikáciách alebo o prístupoch došlých od strán v konflikte urobí Švajčiarska spolková rada čo najrýchlejšim spôsobom.

Článok 63

Každá z Vysokých smluvných strán bude mať možnosť vypovedať tento dohovor.

Výpoveď sa oznámi písomne Švajčiarskej spolkovej rade. Táto upovedomí o tomto oznámení vlády všetkých Vysokých smluvných strán.

Výpoveď nadobudne účinnosť jeden rok po jej oznámení Švajčiarskej spolkovej rade. Avšak výpoveď oznámená v čase, keď vypovedajúca mocnosť je zapletená do nepriateľstva, nenadobudne účinnosť, pokiaľ nebude uzavretý mier, a v nijakom prípade, pokiaľ nebudú skončené

operácie spojené s prepustením a repatriáciou osôb chránených týmto dohovorom.

Výpoveď bude platiť len pre vypovedajúcu mocnosť. Nebude mať vplyv na záväzky, ktoré strany v konflikte budú i naďalej nútené dodržiavať v smysle zásad medzinárodného práva, ako vyplývajú zo zvyklostí jestvujúcich medzi civilizovanými národmi, zo zákonov ľudskosti a z požiadaviek verejného svedomia.

Článok 64

Švajčiarska spolková rada dá tento dohovor zaregistrovať v Sekretariáte Organizácie Spojených národov. Švajčiarska spolková rada upovedomí aj Sekretariát Organizácie Spojených národov o všetkých ratifikáciách, prístupoch a výpovediach, ktoré došli k tomuto dohovoru.

Na dôkaz toho podpísaní, predloživší si svoje plnomocenstvá, podpísali tento dohovor.

Dané v Ženeve dňa 12. augusta 1949 v jazyku anglickom a francúzskom; originál bude uložený v archíve Švajčiarskej konfederácie. Švajčiarska spolková rada zašle overený odpis tohto dohovoru každému zo signatárnych štátov, ako i štátom, ktoré na dohovor pristúpia.

Príloha č. 3: Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených, nemocných a stroskotancov ozbrojených síl na mori zo dňa 12. augusta 1949

Podpísaní splnomocnenci vlád zastúpených na diplomatickej konferencii, ktorá sa konala v Ženeve od 21. apríla do 12. augusta 1949 za účelom revízie X. Haagského dohovoru z 18. októbra 1907 o prispôsobení zásad Ženevskej dohody z r. 1906 na vojnu námornú, dohodli sa na tomto:

Kapitola I: Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že za každých okolností budú dodržiavať tento dohovor a zabezpečia jeho dodržovanie.

Článok 2

Nehľadiac na ustanovenia, ktoré majú nadobudnúť účinnosť už v mieri, bude sa tento dohovor vzťahovať na všetky prípady vyhlásenej vojny alebo akéhokoľvek iného ozbrojeného konfliktu, vzniknutého medzi dvoma alebo viacerými Vysokými smluvnými stranami, i keď vojnový stav nie je uznávaný jednou z nich.

Dohovor sa bude taktiež vzťahovať na všetky prípady čiastočnej alebo úplnej okupácie územia

niektovej Vysokej smluvnej strany, i keď sa táto okupácia nestretne s vojenským odporom.

Ak nie je niektorá z mocností zúčastniacich sa na konflikte smluvnou stranou tohto dohovoru, zostanú mocnosti, ktoré sú jeho stranami, napriek tomu ním viazané vo svojich vzájomných vzťahoch. Budú okrem toho viazané týmto dohovorom voči spomenutej mocnosti, ak prijme táto ich ustanovenia a ak sa bude podľa nich spravovať.

Článok 3

V prípade ozbrojeného konfliktu, ktorý nemá medzinárodný ráz a ktorý vznikne na území niektovej z Vysokých smluvných strán, bude každá zo strán v konflikte viazaná spravovať sa pri najmenšom týmto ustanoveniami:

1. S osobami, ktoré sa priamo nezúčastnia nepriateľstva, včítane príslušníkov ozbrojených síl, ktorí složili zbrane, a osôb, ktoré boli vyradené z boja nemocou, zranením, zadržaním alebo akoukoľvek inou príčinou, bude sa za všetkých okolností zaobchádzať ľudsky, bez akéhokoľvek nepriaznivého rozlišovania založeného na rase, farbe, náboženstve alebo viere, pohlaví, rodu či majetku alebo na akomkoľvek inom obdobnom znaku.

Preto sú a zostávajú zakázané v každom čase a na každom mieste, pokiaľ ide o osoby hore spomenuté:

- a) útoky na život a zdravie, najmä vražda vo všetkých formách, zmrzačenie, kruté zaobchádzanie, trýznenie a mučenie,
- b) branie rukojemníkov,
- c) útoky proti osobnej dôstojnosti, najmä ponižujúce a pokorujúce zaobchádzanie,
- d) odsúdenie a vykonanie popravky bez predchádzajúceho rozsudku vyneseného riadne ustaveným súdom, poskytujúcim súdnu záruku, uznanú civilizovanými národmi za nevyhnutelnú.

2. Ranení, nemocní a stroskotanci sa soberú a ošetrí.

Nestranná ľudomilná organizácia, ako je Medzinárodný komitét Červeného kríža, môže ponúknuť svoje služby stranám v konflikte.

Strany v konflikte sa okrem toho vynasnažia, aby osobitnými dohodami boli uvedené do účinnosti všetky ostatné ustanovenia tohto dohovoru alebo ich časť.

Použitie predchádzajúcich ustanovení nebude mať vplyv na právne postavenie strán v konflikte.

Článok 4

V prípade vojnových operácií medzi pozemnými a námornými silami strán v konflikte budú použité ustanovenia tohto dohovoru len na sily na lodiach.

Na vylodené sily budú sa ihneď vzťahovať ustanovenia Ženevského dohovoru zo dňa 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli.

Článok 5

Neutrálne mocnosti použijú analogicky ustanovenia tohto dohovoru na ranených, nemocných a stroskotancov, členov zdravotníckeho a duchovného personálu, prislúchajúcich k ozbrojeným silám strán v konflikte, ktorí budú prijatí alebo internovaní na ich území, ako i na nájdených mŕtvych.

Článok 6

Okrem dohôd výslovne uvedených v článkoch 10, 18, 31, 38, 39, 40, 43 a 53 môžu Vysoké smluvné strany uzavrieť iné osobitné dohody o všetkých otázkach, ktoré budú považovať za vhodné upraviť osobitne. Žiadna osobitná dohoda nesmie byť na ujmu postaveniu ranených, nemocných a stroskotancov, ako i členov zdravotníckeho a duchovného personálu, ako je upravené týmto dohovorom, ani obmedzovať práva zabezpečené im týmto dohovorom.

Ranení, nemocní a stroskotanci, ako i členovia zdravotníckeho a duchovného personálu, budú požívať výhody týchto dohôd tak dlho, dokiaľ sa bude tento dohovor na nich vzťahovať, iba ak by spomenuté dohody alebo dohody neskoršie obsahovali výslovne ustanovenia opačné a vyjmúc priaznivejšie opatrenia urobené v ich prospech jednou alebo druhou zo strán v konflikte.

Článok 7

Ranení, nemocní a stroskotanci, ako i členovia zdravotníckeho a duchovného personálu, nemôžu sa v žiadnom prípade zriecť zčasti alebo celkom práv, ktoré im zabezpečuje tento dohovor, poprípade osobitné dohody spomenuté v predchádzajúcom článku.

Článok 8

Tento dohovor bude sa vykonávať za pomoci a pod dozorom ochranných mocností poverených hájením záujmov strán v konflikte. Za tým účelom môžu ochranné mocnosti vymenúvať okrem svojho diplomatického a konzulárneho personálu delegátov zo svojich príslušníkov alebo z príslušníkov iných neutrálnych mocností. Vymenúvanie týchto delegátov podlieha schváleniu mocnosti, u ktorej budú vykonávať svoje poslanie.

Strany v konflikte uľahčia čo možno v najväčšej miere úlohu zástupcov alebo delegátov ochranných mocností.

Zástupcovia alebo delegáti ochranných mocností nesmú v žiadnom prípade prekročiť medze svojho poslania, ako je dané týmto dohovorom; budú najmä brať zreteľ na naliehavé potreby bezpečnosti

štátu, u ktorého vykonávajú svoju funkciu. Jedine naliehavé vojenské potreby môžu byť výnimočne a na prechodný čas dôvodom pre obmedzenie ich činnosti.

Článok 9

Ustanovenia tohto dohovoru nie sú na prekážku ľudomilnej činnosti, ktorú by so súhlasom zúčastnených strán v konflikte rozvinul Medzinárodný komitét Červeného kríža alebo akákoľvek iná nestranná ľudomilná organizácia na ochranu ranených, nemocných a stroskotancov, ako i členov zdravotníckeho a duchovného personálu, a za tým účelom aby im bola poskytnutá pomoc.

Článok 10

Vysoké smluvné strany sa môžu kedykoľvek dohodnúť, že sveria úlohy prislúchajúce podľa tohto dohovoru ochranným mocnostiam, organizácii poskytujúcej všetky záruky nestrannosti a účinnosti.

Ak ranení, nemocní a stroskotanci alebo členovia zdravotníckeho a duchovného personálu z akéhokoľvek dôvodu nepoživajú alebo prestanú požívať výhody činnosti ochrannej mocnosti alebo organizácie určenej podľa prvého odseku, musí mocnosť, v moci ktorej sú, požiadať buď niektorý neutrálny štát alebo takú organizáciu, aby prevzala funkcie, prislúchajúce podľa tohto dohovoru ochranným mocnostiam vymenúvaným stranami v konflikte.

Ak nemožno takto zabezpečiť ochranu, musí požiadať mocnosť, u ktorej sú ranení, nemocní a stroskotanci držaní, ľudomilnú organizáciu ako je Medzinárodný komitét Červeného kríža, aby prevzala ľudomilné úlohy, prislúchajúce podľa tohto dohovoru ochranným mocnostiam, alebo musí prijať s výhradami ustanovení tohto článku ponuku služieb urobenú takou organizáciou.

Každá neutrálna mocnosť alebo každá organizácia, ktorá bude vyzvaná zúčastnenou mocnosťou alebo ktorá sa sama ponúkne na ciele hore spomenuté, musí si byť vedomá pri svojej činnosti zodpovednosti voči strane v konflikte, ku ktorej patria osoby chránené týmto dohovorom, a musí dávať dostatočnú záruku, že je schopná prevziať spomenuté funkcie a nestranne ich plniť.

Predchádzajúce ustanovenie nemožno zmeniť osobitnou dohodou medzi mocnosťami, z ktorých jedna by bola, hoci len prechodne, obmedzená vo svojej voľnosti konania s inou mocnosťou alebo s jej spojencami následkom vojenských udalostí, najmä v prípade okupácie celého alebo podstatnej časti svojho územia.

Kedykoľvek je v tomto dohovore zmienka o ochrannej mocnosti, vzťahuje sa táto zmienka aj na organizácie, ktoré je v smysle tohto článku nahradzujú.

Článok 11

Vo všetkých prípadoch, keď to budú ochranné mocnosti považovať za prospešné v záujme chránených osôb, najmä v prípade neshody medzi stranami v konflikte o použití alebo o výklade ustanovení tohto dohovoru, poskytnú ochranné mocnosti svoje dobré služby na urovnania sporu.

Za tým účelom môže každá z ochranných mocností navrhnúť z podnetu niektorej strany alebo z vlastnej vôle stranám v konflikte schôdzku ich zástupcov, najmä úradov majúcich starostlivosť o ranených, nemocných a stroskotancov, ako i členov zdravotníckeho a duchovného personálu, poprípade na vhodne zvolenom neutrálnom území. Strany v konflikte sú povinné vyhovieť návrhom, ktoré im boli v tomto smere urobené. Ochranné mocnosti môžu eventuálne navrhnúť stranám v konflikte na schválenie osobnosť prislúchajúcu k niektorej neutrálnej mocnosti alebo osobnosť vyslanú Medzinárodným komitétom Červeného kríža, ktorá bude pozvaná na účasť v tejto schôdzke.

Kapitola II: Ranení, nemocní a stroskotanci

Článok 12

Príslušníci ozbrojených síl a ostatné osoby spomenuté v nasledujúcom článku, ktorí sú na mori a sú zranení, onemocnia alebo stroskotajú, musia sa za všetkých okolností rešpektovať, pričom výraz stroskotanie sa vzťahuje na každé stroskotanie, nech už k nemu dôjde za akýchkoľvek okolností, včítane núteného pristátia lietadla na mori alebo pádu do mora.

Strana v konflikte, ktorá ich bude mať v moci, bude s nimi zaobchádzať a o nich sa starať ľudsky, bez akéhokoľvek nepriaznivého rozlišovania založeného na pohlaví, rase, národnosti, náboženstve, politickom presvedčení alebo na akomkoľvek inom podobnom znaku. Prisne sa zakazuje akýkoľvek útok na ich život alebo na ich osobu; najmä nesmú sa dobiť alebo vyhladiť, podrobiť mučeniu, nesmú sa na nich konať biologické pokusy, nesmú sa ponechať zámerne bez lekárskej pomoci a ošetrovania ani vystaviť nebezpečenstvu nákazy alebo infekcie na ten cieľ vytvorenému.

Jedine dôvody lekárskej naliehavosti ospravedľujú ošetrovanie v prednostnom poradí.

So ženami sa bude zaobchádzať so všetkými osobitnými ohľadmi prislúchajúcimi ich pohlaviu.

Článok 13

Tento dohovor sa týka stroskotancov, ranených a nemocných na mori, patriacich do týchto kategórií:

1. príslušníci ozbrojených síl niektorej strany v konflikte, ako i príslušníci milícií a

dobrovoľníckych sborov, ktoré sú súčasťou ozbrojených síl,

2. príslušníci iných milícií a príslušníci iných dobrovoľníckych sborov, včítane organizovaných hnutí odporu, ktorí prináležia k niektorej strane v konflikte a sú činní na svojom vlastnom území alebo mimo neho, i keď toto územie je obsadené, pokiaľ tieto milície alebo dobrovoľnícke sily, včítane organizovaných hnutí odporu, zodpovedajú týmto podmienkam:

- a) ak majú na čele osobu zodpovednú za svojich podriadených,
- b) ak majú pevný rozoznávaci znak viditeľný na diaľku,
- c) ak nosia otvorene zbrane,
- d) ak zachovávajú pri svojich úkonoch zákony a obyčaje vojnové,

3. príslušníci pravidelných ozbrojených síl, ktorí sa hlásia k vláde alebo k moci, ktoré neuznáva mocnosť, v moci ktorej sú,

4. osoby, ktoré sprevádzajú ozbrojené sily, nie sú však priamo ich súčasťou, ako civilní členovia posádok vojenských lietadiel, vojnoví korešpondenti, dodávatelia, príslušníci pracovných jednotiek a služieb, majúci na starosti starostlivosť o blaho vojenských osôb, pokiaľ na to dostali povolenie od ozbrojených síl, ktoré sprevádzajú,

5. členovia osadenstva lodí včítane veliteľov, lodivodov a učňov obchodných lodí a osadenstva civilného letectva strán v konflikte, ktorí nepoživajú priaznivejšie zaobchádzanie podľa iných ustanovení medzinárodného práva,

6. obyvatelia neobsadeného územia, ktoré sa pri príchode nepriateľa z vlastného popudu chopia zbrane, aby bojovali proti prenikajúcemu vojsku, bez toho že by mali čas ustaviť sa v pravidelné ozbrojené sily, ak nosia otvorene zbrane a ak dodržiavajú zákony a obyčaje vojnové.

Článok 14

Každá vojnová loď niektorej zo strán vojnuvedúcich môže požadovať, aby jej boli odovzdaní ranení, nemocní alebo stroskotanci, ktorí sú na vojenských nemocničných lodiach, na nemocničných lodiach patriacich pomocným spoločnostiam alebo súkromníkom, ako i na obchodných lodiach, jachtách a plavidlách akejkol'vek národnosti, pokiaľ zdravotný stav ranených a nemocných dovoľuje ich premiestnenie a za predpokladu, že vojnová loď má zariadenie, ktoré im zabezpečí dostačujúce ošetrovanie.

Článok 15

Ak sú ranení, nemocní alebo stroskotanci prevzatí na neutrálnu vojnovú loď alebo na neutrálne

vojenské lietadlo, treba urobiť opatrenie, ak to vyžaduje medzinárodné právo, aby sa nemohli znovu zúčastniť na vojnových úkonoch.

Článok 16

S výhradou ustanovení článku 12 stanú sa ranení, nemocní a stroskotanci niektorej vojnovéj strany, ktorí padnú do moci nepriateľa, vojnovými zajatcami a budú sa na nich vzťahovať pravidlá medzinárodného práva týkajúce sa vojnových zajatcov. Je na kaptorovi, aby rozhodol podľa okolností, či je účelné ich podžať či dopraviť do prístavu jeho vlastnej krajiny alebo do neutrálneho prístavu alebo snád' do prístavu na nepriateľskom území. V tomto poslednom prípade nebudú môcť vojnoví zajatci navrátení takto do svojej vlastnej krajiny slúžiť po čas vojny.

Článok 17

Ranení, nemocní alebo stroskotanci, ktorí budú vylovení v neutrálnom prístave so súhlasom miestnych úradov, budú, pokiaľ nebolo inak dojednané medzi neutrálnou mocnosťou a vojnuvedúcimi mocnosťami, zadržaní neutrálnou mocnosťou, keď to vyžaduje medzinárodné právo, tak aby sa nemohli znovu zúčastniť na vojnových úkonoch.

Výdavky na nemocničné ošetrovanie a na internovanie snáša mocnosť, ku ktorej ranení, nemocní a stroskotanci náležia.

Článok 18

Po každom boji urobia strany v konflikte bezodkladne všetky možné opatrenia, aby vyhľadali a sobraly stroskotancov, ranených a nemocných, chránili ich proti plieneniu a zlému zaobchádzaniu a aby im zabezpečili potrebné ošetrovanie, ako i aby vyhľadali mŕtvych a zamedzili ich olúpenie.

Kedykoľvek to okolnosti dovoľia, uzavrujú strany v konflikte miestne dojednanie za účelom evakuácie ranených a nemocných po mori z obiehaného alebo obkľúčeného územia a za účelom prevozu zdravotníckeho a duchovného personálu a zdravotníckeho materiálu dopravovaného do tohto územia.

Článok 19

Strany v konflikte vyhotovia čo možno v najkratšej lehote súpis všetkých údajov potrebných na zistenie totožnosti stroskotancov, ranených, nemocných a mŕtvych nepriateľskej strany, ktorí sa dostali do ich moci. Tieto údaje budú podľa možnosti obsahovať:

- a) označenie mocnosti, ku ktorej náležia,
- b) vojenský útvar alebo matričné číslo,
- c) priezvisko,
- d) krstné meno alebo mená,

- e) dátum narodenia,
- f) iné údaje z preukazu alebo štítku totožnosti,
- g) dátum a miesto zajatia alebo úmrtia,
- h) údaje o zraneniach, nemoci alebo o príčine smrti.

Údaje hore uvedené sa oznámia čo v najkrajšej možnej lehote Informačnej kancelárii spomenutej v článku 122 Ženevského dohovoru zo dňa 12. augusta 1949 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami, ktorá ich pošle mocnosti, ku ktorej zajatci náležia, prostredníctvom ochrannej mocnosti a Ústrednej kancelárie pre vojnových zajatcov.

Strany v konflikte vystavia a navzájom si zašlú cestou udanou v predchádzajúcom odseku úmrtné listy alebo soznamy zomretých, riadne overené. Soberú a navzájom si taktiež zašlú prostredníctvom tej istej kancelárie polovicu dvojitého štítku totožnosti alebo štítok sám, ak ide o jednoduchý štítok, závetý alebo iné dokumenty, dôležité pre rodinu zomretého, peňažité sumy a vôbec všetky predmety majúce nejakú vlastnú cenu alebo hodnotu citovú, ktoré budú nájdené u mŕtvych. Tieto predmety, ako i veci, ktorých majiteľ nebol zistený, sa odošlú v zapečatených balíkoch, spolu s vyhlásením o všetkých podrobnostiach potrebných na zistenie zomretého majiteľa, ako i s úplným inventárom balíka.

Článok 20

Strany v konflikte budú dbať na to, aby pred pochovaním zomretých do mora, konaným jednotlivo, bola, pokiaľ len to okolnosti dovoľia, vykonaná starostlivá a pokiaľ možno i lekárska ohliadka mŕtvych za tým účelom, aby sa zistila smrť i totožnosť a aby bolo umožnené podať o tom zpravu. Ak sa používajú dvojité štítky totožnosti, zostane jedna jeho polovica u mŕtveho.

Ak budú mŕtvi vylodení, použije sa na nich ustanovenie Ženevského dohovoru zo dňa 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli.

Článok 21

Strany v konflikte sa môžu odvolávať na charitatívnu starostlivosť veliteľov neutrálnych obchodných lodí, jacht a plavidiel, aby vzali na loď a ošetrili ranených, nemocných a stroskotancov, ako i aby sobrali mŕtvych.

Lode každého druhu, ktoré vyhovia tejto žiadosti, a tie, ktoré samy od seba soberú ranených, nemocných a stroskotancov, budú požívať osobitnú ochranu a úľavy na vykonanie ich pomocného poslania.

Tento druh dopravy nemôže byť v žiadnom prípade dôvodom pre uplatnenie koristného práva, avšak, ak sa im nedal opačný sľub, podliehajú i naďalej

koristného právu pre porušenie neutrality, ktorého by sa boly dopustily.

Kapitola III: Nemocničné lode

Článok 22

Vojenské nemocničné lode, to jest lode, ktoré mocnosti postavily alebo prispôbily jedine a výlučne na to, aby pomáhaly raneným, nemocným a stroskotancom, ich ošetrovaly a dopravovaly a nesmú sa za žiadnych okolností napadnúť alebo ukoristiť, ale budú vždy rešpektované a chránené za predpokladu, že ich mená a opis boly oznámené stranám v konflikte desať dní pred ich použitím.

Opis, ktorý sa musí udať v oznámení, má obsahovať brutto registrovanú tonáž, dĺžku od kormy k čelu a počet stožiarov a komínov.

Článok 23

Pobrežné zariadenia, ktoré majú nárok na ochranu Ženevského dohovoru zo dňa 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli, nesmú byť z mora ani napadnuté ani bombardované.

Článok 24

Nemocničné lode používané národnými spoločnosťami Červeného kríža, oficiálne uznanými pomocnými spoločnosťami i jednotlivcami budú požívať tú istú ochranu ako vojenské nemocničné lode a nebudú podliehať ukoristeniu, ak ich strana v konflikte, ku ktorej náležia, poverila oficiálnym poslaním a pokiaľ budú zachované ustanovenia článku 22 o notifikácii.

Tieto lode musia mať preukaz, ktorým kompetentný úrad vyhlasuje, že boly podrobené jeho kontrole pri svojom vystrojení a odchode.

Článok 25

Nemocničné lode používané národnými spoločnosťami Červeného kríža, oficiálne uznanými pomocnými spoločnosťami a jednotlivcami v neutrálnych krajinách, budú požívať tú istú ochranu ako vojenské nemocničné lode a nebudú podliehať ukoristeniu za predpokladu, že sa podriadily jednej zo strán v konflikte s predchádzajúcim súhlasom svojej vlády a so schválením spomenutej strany, a pokiaľ budú zachované ustanovenia článku 22 o notifikácii.

Článok 26

Ochrana spomenutá v článkoch 22, 24 a 25 sa vzťahuje na nemocničné lode všetkých tonáží a na ich záchranné člny, nech pôsobia kdekoľvek. Jednak však, aby bola zabezpečená najvyššia miera pohodlia a bezpečnosti, vynasnažia sa strany v konflikte, aby na dopravu ranených, nemocných a stroskotancov používaly na väčšie vzdialenosti a na

voľnom mori len nemocničné lode nad 2000 brutto registrovaných tón.

Článok 27

Za tých istých podmienok, ako sú uvedené v článkoch 22 a 24, budú taktiež rešpektované a chránené, pokiaľ tak dovoľia potreby operácií, plavidiel užívané štátom alebo oficiálne uznanými pomocnými spoločnosťami pre pobrežné záchranné práce.

Bude to tak isto v rámci možnosti, pokiaľ ide o pevné pobrežné zariadenia používané výlučne týmito plavidlami na ich ľudomilnú činnosť.

Článok 28

Ak dôjde k boju na vojnovej lodi, budú rešpektované a chránené lazarety, pokiaľ len to bude možné. Tieto lazarety a ich výstroj zostanú podrobené vojnovým zákonom, nemôžu sa však odňať svojmu účelu, pokiaľ ich ranení a nemocní potrebujú. Jednako však veliteľ, v moci ktorého sú, môže s nimi voľne naložiť v prípade naliehavej vojenskej potreby, ak zabezpečí vopred osud ranených a nemocných, ktorí sú v nich ošetrovaní.

Článok 29

Každá nemocničná loď nachádzajúca sa v prístave, ktorý padne do moci nepriateľa, je oprávnená z neho vyplávať.

Článok 30

Lode a plavidlá spomenuté v článkoch 22, 24, 25 a 27 poskytnú pomoc a podporu raneným, nemocným a stroskotancom bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť.

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že tieto lode a plavidlá nepoužijú na nejaký vojenský účel.

Tieto lode a plavidlá nesmú v žiadnom smere prekážať pohybu bojujúcich.

Za boja a po ňom konajú na svoje vlastné nebezpečenstvo.

Článok 31

Strany v konflikte majú právo kontroly a prehliadky lodí a plavidiel spomenutých v článkoch 22, 24, 25 a 27. Môžu odmietnuť pomoc týchto lodí a plavidiel, nariadiť im, aby sa vzdialili alebo uložiť im určitý kurz, upraviť použitie ich bezdrôtových zariadení a iných dorozumievacích prostriedkov a dokonca zadržať ich po čas najviac sedem dní odo dňa zastavenia, ak to vyžadujú závažné okolnosti.

Môžu dosadiť dočasne na loď komisára, ktorého jedinou úlohou bude zabezpečiť splnenie rozkazov vydaných podľa ustanovenia predchádzajúceho odseku.

Pokiaľ možno, zapíšu strany v konflikte do lodného denníka nemocničnej lode rozkazy, ktoré vydaly v jazyku srozumiteľnom veliteľovi nemocničnej lode.

Strany v konflikte môžu dosadiť, buď jednostranne alebo podľa osobitnej dohody, na svoje nemocničné lode neutrálnych pozorovateľov, ktorí zistia presné dodržiavanie ustanovení tohto dohovoru.

Článok 32

Lode a plavidlá uvedené v článkoch 22, 24, 25 a 27 nie sú postavené na roveň vojnovým lodiam, pokiaľ ide o ich pobyt v neutrálnom prístave.

Článok 33

Obchodné lode, premenené na lode nemocničné, nemôžu sa používať na iný účel po celý čas nepriateľstva.

Článok 34

Ochrana prislúchajúca nemocničným lodiam a lodným lazaretom zanikne iba vtedy, ak sú použité, popri ich ľudomilnej úlohe, na páchanie činov škodiacich nepriateľovi. Ochrana môže však prestať až po výzve, ktorá určí vo všetkých prípadoch, kde je to vhodné, primeranú lehotu, ktorá potom uplynie bezvýsledne.

Nemocničné lode nesmú najmä mať ani používať tajný kľúč pri bezdrôtovom vysielaní alebo pri inom dorozumievacom prostriedku.

Článok 35

Okolnosti nižšie uvedené nebudú sa považovať za dôvod, aby nemocničné lode alebo lodné lazarety boli pozbavené ochrany im prislúchajúcej:

1. ak je personál týchto lodí alebo lazaretov ozbrojený a ak používa svoje zbrane na udržanie poriadku, na svoju vlastnú obranu alebo na obranu svojich nemocných a ranených,
2. ak sú na lodi prístroje výlučne určené na uľahčenie plavby alebo na prenos zpráv,
3. ak sú na nemocničnej lodi alebo v lodnom lazarete prenosné zbrane a strelivo, odobraté raneným, nemocným a stroskotancom, ktoré dosiaľ neboli odovzdané príslušným službám,
4. ak je ľudomilná činnosť nemocničných lodí a lodných lazaretov a ich personálu rozšírená na civilných ranených, nemocných alebo stroskotancov,
5. ak dopravujú nemocničné lode materiál a personál, výlučne určený pre zdravotnícku službu, okrem toho, ktorý samy obvykle potrebujú.

Kapitola IV: Personál

Článok 36

Duchovný, lekársky a nemocničný personál nemocničných lodí a ich posádka sa musia

rešpektovať a chrániť; nemôžu byť zajatí, pokiaľ sú v službách týchto lodí, či už sú na nich ranení a nemocní alebo nie.

Článok 37

Duchovný, lekársky a nemocničný personál, určený pre zdravotnú a duchovnú starostlivosť osôb spomenutých v článkoch 12 a 13, ktorý sa dostane do rúk nepriateľa, bude rešpektovaný a chránený; môže pokračovať vo svojej činnosti, pokiaľ to bude vyžadovať starostlivosť o ranených a nemocných. Pošle sa potom späť, len čo to bude považovať za možné hlavný veliteľ, v moci ktorého je. Pri opustení lode môže vziať so sebou veci, ktoré sú jeho osobným majetkom.

Keby sa však ukázalo potrebným zadržať časť tohto personálu vzhľadom na zdravotné a duchovné potreby vojnových zajatcov, urobia sa všetky opatrenia, aby tento personál bol vylodený, čo možno najskôr.

Pri svojom vylodení bude zadržaný personál podliehať ustanoveniam Ženevského dohovoru zo dňa 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli.

Kapitola V: Zdravotnícke transporty

Článok 38

Lode najaté na ten účel sú oprávnené dopravovať materiál určený výlučne na ošetrovanie ranených a nemocných ozbrojených síl alebo na zabránenie nemociam, pod podmienkou, že podrobnosti ich cesty boli oznámené nepriateľskej mocnosti a ňou prijaté. Nepriateľská mocnosť má i potom právo ich zastaviť, nie však ich ukoristiť ani zhabať dopravovaný materiál.

Dohodou medzi stranami v konflikte možno dosadiť neutrálnych pozorovateľov na palubu týchto lodí, aby kontrolovali dopravovaný materiál. Tento materiál má byť ľahko prístupný.

Článok 39

Sanitné lietadlá, t.j. lietadlá výlučne užívané na odvoz ranených, nemocných a stroskotancov, ako i pre dopravu sanitného personálu, nesmú sa napadnúť, ale budú rešpektované stranami v konflikte, pokiaľ poletia vo výškach, v čase a v smeroch výslovne dohodnutých medzi všetkými zúčastnenými stranami v konflikte.

Budú zreteľne opatrené, popri národných farbách, rozoznávacím znakom uvedeným v článku 41 na svojich spodných, horných i bočných plochách. Budú opatrené akýmkoľvek iným označením alebo poznávacím prostriedkom určeným dohodou medzi stranami v konflikte, buď na začiatku alebo v priebehu nepriateľstva.

Ak nie je opačná dohoda, je zakázaný prelet nepriateľského alebo nepriateľom obsadeného územia.

Sanitné lietadlá musia poslúchnuť každú výzvu na pristátie na pevnine alebo na mori. Ak pristane lietadlo podľa takého rozkazu, môže pokračovať v lete so svojim personálom po eventuálnej prehliadke.

Ak pristane lietadlo núdzove na pevnine alebo na vode, na území nepriateľskom alebo nepriateľom obsadenom, sú ranení, nemocní a stroskotanci, ako i posádka lietadla vojnovými zajatcami. So zdravotníckym personálom sa bude zaobchádzať podľa článkov 36 a 37.

Článok 40

Sanitné lietadlá strán v konflikte môžu s výhradou druhého odseku prelietať územie neutrálnych mocností a tam pristávať na pevnine alebo na vode v prípade potreby alebo aby tam urobili zastávku. Musia vopred oznámiť neutrálnym mocnostiam prelet nad ich územím a poslúchnuť každú výzvu na pristátie na zemi alebo na vode. Budú chránené pred útokom, len ak poletia vo výškach, v čase a v smeroch výslovne dohodnutých medzi dotýčnými stranami v konflikte a neutrálnymi mocnosťami.

Neutrálne mocnosti môžu však určiť podmienky alebo obmedzenia, pokiaľ ide o prelet ich územia sanitnými lietadlami alebo o ich pristátie. Tieto eventuálne podmienky alebo obmedzenia budú sa vzťahovať rovnakým spôsobom na všetky strany v konflikte.

Ranení, nemocní, alebo stroskotanci vysadení so súhlasom miestneho úradu zo sanitného lietadla na neutrálnom území, budú, pokiaľ nebolo inak dojednané medzi neutrálnymi mocnosťami a stranami v konflikte, zadržaní neutrálnym štátom, keď to vyžaduje medzinárodné právo, tak aby sa nemohli znovu zúčastniť na vojnových úkonoch. Výdavky na nemocničné ošetrovanie a na internovanie snáša mocnosť, ku ktorej ranení, nemocní alebo stroskotanci náležia.

Kapitola VI: Rozoznávací znak

Článok 41

Odznak červeného kríža na bielom poli bude pod dohľadom kompetentného vojenského úradu umiestnený na zástavách, na náramenných páskach a na každom materiáli náležiacom zdravotníckej službe.

Jednako však pre štáty, ktoré už používajú ako rozoznávací znak namiesto červeného kríža červený polmesiac alebo červeného leva a slnko na bielom poli, budú tieto odznaky taktiež pripustené v smysle tejto dohody.

Článok 42

Personál spomenutý v článkoch 36 a 37 nosí na ľavom ramene pásku odolávajúcu vlhku s rozoznávacím znakom, vydanú kompetentným vojenským úradom a opatrenú jeho pečiatkou.

Tento personál bude mať aj popri štítku totožnosti uvedenom v článku 19 osobitný preukaz totožnosti opatrený rozoznávacím znakom. Tento preukaz musí odolávať vlhku a mať také rozmery, aby sa vošiel do vrecka. Bude vystavený v jazyku domovského štátu a bude obsahovať aspoň priezvisko, krstné mená, dátum narodenia, hodnosť a matričné číslo majiteľa. Bude v ňom uvedené, z akého dôvodu má právo na ochranu podľa tohto dohovoru. Preukaz bude opatrený fotografiou majiteľa a popri tom buď jeho podpisom alebo odtlačkom prstov alebo oboma súčasne. Bude na ňom pečiatka vojenského úradu.

Preukaz totožnosti bude jednotný v každej armáde a pokiaľ možno rovnakého typu v armádach Vysokých smluvných strán. Strany v konflikte môžu sa spravovať vzorom pripojeným ako príklad k tomuto dohovoru. Na začiatku nepriateľstva si zašlú vzor, ktorý budú používať. Každý preukaz totožnosti sa vydá podľa možnosti aspoň vo dvoch exemplároch, z ktorých jeden si podrží krajina pôvodu.

V žiadnom prípade nesmie byť vyššie uvedený personál pozbavený svojich odznakov alebo svojho preukazu totožnosti ani práva nosiť náramennú pásku. V prípade straty má nárok na duplikát preukazu a na to, aby mu boli vydané odznaky nové.

Článok 43

Lode a plavidlá spomenuté v článkoch 22, 24, 25 a 27 treba zreteľne označiť takto:

- a) všetky vonkajšie plochy budú biele,
- b) jeden alebo niekoľko tmavočervených krížov, čo možno najväčších, bude namaľované na každej strane lodného trupu a aj na vodorovných plochách, aby boli čo najlepšie viditeľné zo vzduchu i s mora.

Všetky nemocničné lode vztýčia, aby boli poznateľné, svoju národnú vlajku a popri tom, ak náležia neutrálnemu štátu, vlajku strany v konflikte, správe ktorej sa podriadili. Na hlavnom stožiarí čo možno najvyššie, bude vztýčená biela vlajka s červeným krížom.

Záchranné člny nemocničných lodí, pobrežné záchranné člny a všetky malé plavidlá používané zdravotníckou službou, budú bielo natreté, s tmavočervenými krížmi jasne viditeľnými a budú sa vôbec spravovať identifikačnými predpismi vyššie určenými pre nemocničné lode.

Lode a plavidlá hore spomenuté, ktoré si chcú zabezpečiť v noci a za zníženej viditeľnosti ochranu, na ktorú majú právo, urobia sa súhlasom

strany v konflikte, v moci ktorej sú, potrebné opatrenia, aby ich náter a ich rozoznávacie odznaky boli dostatočne viditeľné.

Nemocničné lode, ktoré podľa článku 31 sú prechodne zadržané nepriateľom, stiahnu vlajku strany v konflikte, v službách ktorej sú alebo vedeniu ktorej sa podriadili.

Pobrežné záchranné člny, ak operujú ďalej so súhlasom okupačnej mocnosti z obsadenej základne, môžu sa splnomocniť, aby i naďalej plávaly pod vlastnými národnými farbami a súčasne pod vlajkou s červeným krížom, keď budú vzdialené od svojej základne, s výhradou, že to vopred oznámia všetkým zúčastneným stranám v konflikte.

Všetky ustanovenia tohto článku, týkajúce sa odznaku červeného kríža týkajú sa taktiež ostatných odznakov uvedených v článku 41.

Strany v konflikte sa v každom čase vynasnažia, aby uzavrely dohody o použití najmodernejších, po ruke súčich metód, za tým účelom, aby sa uľahčilo zistenie totožnosti lodí a plavidiel spomenutých v tomto článku.

Článok 44

Rozoznávacie znaky spomenuté v článku 43 možno použiť ako v čase mieru tak i za vojny iba na označenie a ochranu lodí tam uvedených, s výhradou prípadov, ktoré by boli predvídané v inom medzinárodnom dohovore alebo po dohode dojednanej medzi všetkými zúčastnenými stranami v konflikte.

Článok 45

Vysoké smluvné strany, ktorých zákonodarstvo by nebolo dosiaľ dostačujúce, urobia potrebné opatrenia, aby zamedzily a potlačily v každom čase akékoľvek zneužitie rozoznávacích znakov spomenutých v článku 43.

Kapitola VII: Vykonanie dohovoru

Článok 46

Každá strana v konflikte sa postará prostredníctvom svojich hlavných veliteľov o podrobné vykonanie predchádzajúcich článkov a o to, aby prípady, na ktoré nie je pamätané, boli riešené podľa všeobecných zásad tohto dohovoru.

Článok 47

Sú zakázané represálie proti raneným, nemocným, stroskotancom, personálu, lodiam a materiálu chráneným týmto dohovorem.

Článok 48

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že rozšíria čo možno najviac, ako v mieri tak za vojny, text tohto dohovoru vo svojich krajinách a že najmä zaradia

jeho štúdium do vojenských, a ak možno, i civilných študijných programov, tak aby sa jeho zásady stali známymi všetkému obyvateľstvu, najmä potom bojujúcim ozbrojeným silám, zdravotníckemu personálu a vojenským duchovným.

Článok 49

Vysoké smluvné strany si zašlú prostredníctvom Švajčiarskej spolkovvej rady, a za nepriateľstva prostredníctvom ochranných mocností, oficiálne preklady tohto dohovoru a zákony i nariadenia, ktoré by vydaly, aby zabezpečili jeho používanie.

Kapitola VIII: Stíhanie zneužitia a porušenia

Článok 50

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že urobia všetky potrebné zákonodarné opatrenia, aby určili primerané trestné sankcie postihujúce osoby, ktoré sa dopustia toho či oného vážneho porušenia tohto dohovoru vymedzeného v nasledujúcom článku alebo dajú na také porušenie rozkaz.

Každá smluvná strana je povinná zistiť osoby obvinené z toho, že sa dopustily niektorého z týchto vážnych porušení alebo dali naň rozkaz, a musia ich postaviť pred svoj súd, nech sú akejkoľvek štátnej príslušnosti. Môže tiež, ak dá tomu prednosť, odovzdať ich v súlade s podmienkami určenými svojím vlastným zákonodarstvom, na súdne stíhanie niektorej inej smluvnej strane majúcej záujem na potrestaní, pokiaľ táto smluvná strana má dostatočné obvinenia proti týmto osobám.

Každá smluvná strana urobí potrebné opatrenia, aby odstránila všetky činy odporujúce ustanoveniam tohto dohovoru, a to aj iné než vážne porušenia, ktoré sú uvedené v nasledujúcom článku.

Obvinení budú za všetkých okolností požívať záruky súdneho konania a slobodnej obhajoby, ktoré nebudú menej priaznivé než záruky spomenuté v článku 105 a nasledujúcich Ženevského dohovoru zo dňa 12. augusta 1949 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami.

Článok 51

Vážnymi porušeniami, spomenutými v predošlom článku, sú niektoré z nižšie uvedených činov spáchaných na osobách alebo na majetku, chránených týmto dohovorom: úmyselné zabitie, mučenie alebo neľudské zaobchádzanie, počítajúc do toho biologické pokusy, úmyselné spôsobenie veľkého utrpenia alebo vážne telesné zranenie a ohrozenie zdravia, zničenie a prisvojenie si majetku neodôvodnené vojenskou potrebou a vykonané vo veľkej miere nezákonným a svojvoľným spôsobom.

Článok 52

Žiadna smluvná strana sa nemôže sama oslobodiť ani oslobodiť inú smluvnú stranu od zodpovednosti, ktorá stíha ju samotnú alebo inú smluvnú stranu v dôsledku porušení spomenutých v predchádzajúcom článku.

Článok 53

Na žiadosť niektorej strany v konflikte sa zavedie vyšetrovanie spôsobom, ktorý bude určený medzi zúčastnenými stranami, o každom tvrdenom porušení dohovoru.

Ak sa nedosiahne dohoda o spôsobe vyšetrovania, dohodnú sa strany o voľbe rozhodcu, ktorý určí, akým spôsobom sa bude postupovať.

Len čo sa zistí porušenie, urobia mu strany v konflikte koniec a odstránia ho, čo možno najrýchlejšie.

Záverečné ustanovenia

Článok 54

Tento dohovor je spísaný v jazyku anglickom a francúzskom. Obe znenia sú rovnako záväzné.

Švajčiarska spolková rada nechá vyhotoviť úradné preklady dohovoru do jazyka ruského a španielskeho.

Článok 55

Tento dohovor, ktorý bude mať dnešné dátum, môže sa podpísať až do 12. februára 1950 v mene mocností zastúpených na konferencii, ktorá sa začala v Ženeve dňa 21. apríla 1949, ako i v mene mocností na tejto konferencii nezastúpených, ktoré sú však stranami X. Haagského dohovoru zo dňa 18. októbra 1907 o prispôbení zásad Ženevskej dohody z r. 1906 na vojnu námornú, alebo Ženevských dohovorov z r. 1864, z r. 1906 alebo z r. 1929 o zlepšení osudu ranených a nemocných v armádach v poli.

Článok 56

Tento dohovor bude ratifikovaný čo možno najskôr a ratifikačné listiny budú uložené v Berne.

O uložení každej ratifikačnej listiny sa vyhotoví zápisnica, ktorej jeden overený odpis zašle Švajčiarska spolková rada všetkým mocnostiam, v ktorých mene bol dohovor podpísaný alebo v ktorých mene bol oznámený prístup.

Článok 57

Tento dohovor nadobudne účinnosť šesť mesiacov po tom, keď boly uložené aspoň dve ratifikačné listiny.

Neskoršie nadobudne účinnosť pre každú z Vysokých smluvných strán šesť mesiacov po uložení jej ratifikačnej listiny.

Článok 58

Tento dohovor nahradí X. Haagský dohovor zo dňa 18. októbra 1907 o prispôsobení zásad Ženevského dohovoru z r. 1906 na vojnu námornú vo vzťahoch medzi Vysokými smluvnými stranami.

Článok 59

Odo dňa nadobudnutia účinnosti zostane tento dohovor otvorený pre prístup každej mocnosti, v mene ktorej nebol podpísaný.

Článok 60

Prístupy budú oznámené písomne Švajčiarskej spolkovej rade a nadobudnú účinnosť šesť mesiacov po tom, keď jej došly.

Švajčiarska spolková rada oznámi prístupy všetkým mocnostiam, v mene ktorých dohovor bol podpísaný alebo prístup ktorých bol jej oznámený.

Článok 61

Za situácie opísanej v článkoch 2 a 3 nadobudnú uložené ratifikácie a prístupy, oznámené stranami v konflikte pred začatím nepriateľstva alebo okupácie alebo po ňom, okamžite účinnosť. Oznámenia o ratifikácii alebo prístupoch, došlé od strán v konflikte, urobí Švajčiarska spolková rada najrýchlejším spôsobom.

Článok 62

Každá z Vysokých smluvných strán bude mať možnosť vypovedať tento dohovor. Výpoveď bude oznámená písomne Švajčiarskej spolkovej rade. Táto upovedomí o tomto oznámení vlády všetkých Vysokých smluvných strán.

Výpoveď nadobudne účinnosť jeden rok po jej oznámení Švajčiarskej spolkovej rade. Výpoveď, oznámená však v čase, keď vypovedajúca mocnosť je zapletená do nepriateľstva, nenadobudne účinnosť, pokiaľ nebude uzavretý mier a v žiadnom prípade, pokiaľ nebudú skončené operácie spojené s prepustením a repatriáciou osôb chránených týmto dohovorom.

Výpoveď bude platiť len pre vypovedajúcu mocnosť. Nebude mať vplyv na záväzky, ktoré budú strany v konflikte i naďalej nútené dodržiavať v smysle zásad medzinárodného práva, ako vyplývajú zo zvyklostí, jestvujúcich medzi civilizovanými národmi, zo zákonov ľudskosti a požiadaviek verejného svedomia.

Článok 63

Švajčiarska spolková rada dá tento dohovor zaregistrovať v Sekretariáte Organizácie Spojených národov. Švajčiarska spolková rada upovedomí tiež Sekretariát Organizácie Spojených národov aj o všetkých ratifikáciách, prístupoch a výpovediach, došlých k tomuto dohovoru.

Na dôkaz toho podpísaní, predložiac si svoje plnomocenstvá, podpísali tento dohovor.

Dané v Ženeve dňa 12. augusta 1949 v jazyku anglickom a francúzskom; originál bude uložený v archíve Švajčiarskej konfederácie. Švajčiarska spolková rada zašle overený odpis dohovoru každému zo signatárnych štátov, ako i štátom, ktoré k nemu pristúpia.

Príloha č. 4: Ženevský dohovor o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami zo dňa 12. augusta 1949

Redakčná poznámka: Slovenský text je vytlačený podľa pravidiel starého slovenského pravopisu, pretože rukopis bol vysádzaný už pred 1. januárom 1954.

Podpísaní splnomocnenci vlád zastúpených na diplomatickej konferencii, ktorá sa konala od 21. apríla do 12. augusta 1949 za účelom revízie dohovoru, dojednaného v Ženeve dňa 27. júla 1929 a týkajúceho sa vojnových zajatcov, dohodli sa na tomto:

Časť I: Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že za všetkých okolností budú zachovávať tento dohovor a že zabezpečia jeho zachovávanie.

Článok 2

Okrem ustanovení, ktoré majú nadobudnúť účinnosť už v mieri, bude sa tento dohovor vzťahovať na všetky prípady vyhlásenej vojny alebo akéhokoľvek iného ozbrojeného konfliktu, vzniknutého medzi dvoma alebo viacerými Vysokými smluvnými stranami, i keď vojnový stav nie je uznávaný jednou z nich.

Dohovor sa bude taktiež vzťahovať na všetky prípady čiastočnej alebo úplnej okupácie územia niektorej Vysokéj smluvnej strany, i keď sa táto okupácia nestretnie s vojenským odporom.

Ak nie je niektorá zo strán zúčastňujúcich sa na konflikte smluvnou stranou tohto dohovoru, zostanú mocnosti, ktoré sú jeho stranami, napriek tomu ním viazané vo svojich vzájomných vzťahoch. Budú okrem toho viazané týmto dohovorom voči spomenutej mocnosti, ak prijme táto jeho ustanovenia a ak sa bude nimi správať.

Článok 3

V prípade ozbrojeného konfliktu, ktorý nemá medzinárodný ráz a ktorý vznikne na území niektorej z Vysokých smluvných strán, bude sa každá zo strán v konflikte správať aspoň týmito ustanoveniami:

1. S osobami, ktoré sa priamo nezúčastnia na nepriateľstve, včítane príslušníkov ozbrojených síl, ktorí složili zbrane, a osôb, ktoré boli vyradené z boja nemocou, zranením, zadržaním alebo akoukoľvek inou príčinou, bude sa za všetkých okolností zaobchádzať ľudsky, bez akéhokoľvek nepriaznivého rozlišovania založeného na rase, farbe, náboženstve alebo viere, pohlaví, rode alebo majetku alebo na akomkoľvek inom obdobnom znaku.

Preto sú a zostávajú zakázané v každom čase a na každom mieste, pokiaľ ide o osoby hore spomenuté:

- a) útoky na život a zdravie, najmä vražda vo všetkých formách, zmrzačenie, kruté zaobchádzanie, trýznenie a mučenie,
- b) branie rukojemníkov,
- c) útoky proti osobnej dôstojnosti, najmä pokorujúce a ponižujúce zaobchádzanie,
- d) odsúdenie a vykonanie popravy bez predchádzajúceho rozsudku vyneseného riadne ustaveným súdom, poskytujúcim súdnu záruku uznanú civilizovanými národmi za nevyhnutnú.

2. Ranení a nemocní budú posbieraní a ošetrení.

Nestranná ľudomilná organizácia ako je Medzinárodný komitét Červeného kríža, môže ponúknuť svoje služby stranám v konflikte.

Strany v konflikte sa okrem toho vynasnažia, aby osobitnými dohodami boli uvedené do účinnosti všetky ostatné ustanovenia tohto dohovoru alebo ich časť.

Použitie predchádzajúcich ustanovení nebude mať vplyv na právne postavenie strán v konflikte.

Článok 4

A. Vojnovými zajatcami v smysle tohto dohovoru sú osoby spadajúce do niektorej z nasledujúcich kategórií, ktoré upadly do moci nepriateľa:

1. príslušníci ozbrojených síl niektorej zo strán v konflikte, ako i príslušníci milícií alebo príslušníci dobrovoľníckych sborov, ktorí sú súčasťou týchto ozbrojených síl;
2. príslušníci iných milícií a iných dobrovoľníckych sborov, včítane členov organizovaných hnutí odporu, ktorí prislúchajú k jednej strane v konflikte, a sú činní na vlastnom území alebo mimo neho, i keď toto územie je obsadené, pokiaľ tieto milície alebo dobrovoľnícke sbory, včítane organizovaných hnutí odporu, vyhovujú týmto podmienkam:
  - a) ak majú na čele osobu, zodpovednú za svojich podriadených,
  - b) ak majú pevný rozoznávací znak viditeľný na diaľku,
  - c) ak nosia otvorene zbrane,

d) ak zachovávajú pri svojich úkonoch zákony a obyčaje vojnové;

3. príslušníci pravidelných ozbrojených síl, ktorí sa hlásia k vláde alebo k moci, ktorú neuznáva mocnosť, ktorá drží zajatcov;

4. osoby, ktoré sprevádzajú ozbrojené sily, nie sú však priamo ich súčasťou, ako civilní členovia posádok vojenských letúnov, vojnoví korešpondenti, dodavatelia, príslušníci pracovných jednotiek a služieb, majúcich na starosti blaho ozbrojených síl, pod podmienkou, že na to dostali povolenie od ozbrojených síl, ktoré sprevádzajú; tieto sú povinné im vydať na ten účel preukaz totožnosti podobný pripojenému vzoru;

5. členovia lodných posádok, včítane veliteľov, lodivodov a učňov obchodných lodí a posádky civilného letectva strán v konflikte, ktorí nepoživajú výhody priaznivejšieho zaobchádzania podľa iných ustanovení medzinárodného práva;

6. obyvatelia neobsadeného územia, ktorí sa pri príchode nepriateľa z vlastného popudu chopia zbrane, aby bojovali proti prenikajúcemu vojsku, bez toho že by mali čas ustaviť sa v pravidelné ozbrojené sily, ak nosia otvorene zbrane a ak zachovávajú zákony a obyčaje vojnové.

B. Výhody zaobchádzania vyhradené týmto dohovorom vojnovým zajatcom budú požívať taktiež:

1. osoby, ktoré prislúchajú alebo prislúchali k ozbrojeným silám obsadenej krajiny, ak považuje okupačná mocnosť vzhľadom na túto ich príslušnosť za potrebné ich internovať, i keď ich pôvodne, pokiaľ vojnové udalosti sa odohrávaly mimo okupovaného územia, prepustila na slobodu, najmä keď sa tieto osoby bez úspechu pokúšali dostihnúť ozbrojené sily bojujúce v poli, ku ktorým prislúchajú, alebo keď tieto osoby neposlúchnu výzvu, ktorá k nim bola urobená za účelom internovania;

2. osoby, ktoré spadajú do niektorej z kategórií uvedených v tomto článku, ktoré neutrálne alebo vojnu nevedúce mocnosti prijaly na svojom území a ktoré sú podľa medzinárodného práva povinné internovať, s výhradou priaznivejšieho zaobchádzania, ktoré by tieto mocnosti boli ochotné im poskytnúť, a s výnimkou ustanovení článkov 8, 10, 15, 30, piaty odsek, 58 až 67 včítane, 92, 126, ako i s výnimkou ustanovení týkajúcich sa ochrannej mocnosti, ak existujú diplomatické styky medzi stranami v konflikte, a dotýčnou neutrálnou alebo vojnunevedúcou mocnosťou. Keď také diplomatické styky existujú, majú strany v konflikte, ku ktorým tieto osoby prináležia, právo vykonávať voči nim funkciu náležiacu ochranným mocnostiam podľa tohto dohovoru bez ujmy funkcie, ktorú tieto strany normálne vykonávajú na

základe diplomatických a konzulárnych zvyklostí a smlúv.

C. Tento článok sa nijak netýka právneho postavenia lekárskeho a duchovného personálu, ako je upravené v článku 33 tohto dohovoru.

Článok 5

Tento dohovor sa vzťahuje na osoby uvedené v článku 4 od času, keď upadly do moci nepriateľa, až do ich konečného prepustenia a repatriácie.

Ak sú pochybnosti o príslušnosti osôb, ktoré spáchaly vojenský čin a padly do rúk nepriateľa, k niektorej z kategórií, vypočítaných v článku 4, budú tieto osoby požívať ochranu tohto dohovoru, pokiaľ ich postavenie nebude určené kompetentným súdom.

Článok 6

Okrem dohôd výslovne uvedených v článkoch 10, 23, 28, 33, 60, 65, 66, 67, 72, 73, 75, 109, 110, 118, 119, 122 a 132 môžu Vysoké smluvné strany uzavrieť iné osobitné dohody o všetkých otázkach, ktoré budú považovať za vhodné upraviť osobitne. Žiadna osobitná dohoda nesmie byť na újmu postaveniu zajatcov, ako je upravené týmto dohovorom, ako obmedzovať práva zabezpečené im týmto dohovorom.

Vojnoví zajatci budú požívať výhody týchto dohôd tak dlho, dokiaľ sa bude tento dohovor na nich vzťahovať, iba ak by spomenuté dohody alebo dohody neskoršie obsahovali výslovne ustanovenia opačné a vyjmúc priaznivejšie opatrenia urobené v ich prospech jednou alebo druhou zo strán v konflikte.

Článok 7

Vojnoví zajatci nemôžu sa v nijakom prípade zriecť zčasti alebo celkom práv, ktoré im zabezpečuje tento dohovor, poprípade osobitné dohody spomenuté v predchádzajúcom článku.

Článok 8

Tento dohovor sa bude vykonávať za pomoci a pod dohľadom ochranných mocností poverených hájiť záujmy strán v konflikte. Za tým účelom môžu ochranné mocnosti vymenúvať popri svojom diplomatickom a konzulárnom personále delegátov zo svojich príslušníkov alebo z príslušníkov iných neutrálnych mocností. Vymenúvanie týchto delegátov podlieha schváleniu mocnosti, u ktorej budú vykonávať svoje poslanie.

Strany v konflikte uľahčia v miere čo možno najväčšej úlohu zástupcov alebo delegátov ochranných mocností.

Zástupcovia alebo delegáti ochranných mocností nesmú v nijakom prípade prekročiť medze svojho poslania, ako je dané týmto dohovorom; budú

najmä brať zreteľ na naliehavé potreby bezpečnosti štátu, u ktorého vykonávajú svoju funkciu.

Článok 9

Ustanovenia tohto dohovoru nie sú na prekážku ľudomilnej činnosti, ktorú by so súhlasom zúčastnených strán v konflikte rozvinul Medzinárodný komitét Červeného kríža alebo akákoľvek iná nestranná ľudomilná organizácia na ochranu vojnových zajatcov a za tým účelom, aby im bola poskytnutá pomoc.

Článok 10

Vysoké smluvné strany sa môžu kedykoľvek dohodnúť, že sveria úlohy prislúchajúce z tohto dohovoru ochranným mocnostiam organizácii poskytujúcej všetky záruky nestrannosti a účinnosti.

Ak vojnoví zajatci z akéhokoľvek dôvodu nepoživajú alebo prestanú požívať výhody činnosti ochrannej mocnosti alebo organizácie určenej podľa prvého odseku, musí mocnosť, v moci ktorej sú, požiadať buď niektorý neutrálny štát alebo takú organizáciu, aby prevzala funkcie prislúchajúce podľa tohto dohovoru ochranným mocnostiam vymenúvaným stranami v konflikte.

Ak nemožno takto zabezpečiť ochranu, musí požiadať mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, niektorú ľudomilnú organizáciu ako je Medzinárodný komitét Červeného kríža, aby prevzala ľudomilné úlohy prislúchajúce podľa tohto dohovoru ochranným mocnostiam, alebo musí prijať, s výhradou ustanovenia tohto článku, ponuku služieb takej organizácie.

Každá neutrálna mocnosť alebo každá organizácia, ktorá bude vyzvaná zúčastnenou mocnosťou alebo sa sama ponúkne na ciele hore spomenuté, musí si byť vedomá pri svojej činnosti zodpovednosti voči strane v konflikte, ku ktorej patria osoby chránené týmto dohovorom a musí dávať dostatočné záruky, že je schopná prevziať spomenuté funkcie a nestranne ich plniť.

Predchádzajúce ustanovenia nemožno zmeniť osobitnou dohodou medzi mocnosťami, z ktorých jedna by bola, čo i len prechodne, obmedzená vo svojej voľnosti konania s inou mocnosťou alebo s jej spojencami následkom vojenských udalostí, najmä v prípade okupácie celého alebo podstatnej časti svojho územia.

Kedykoľvek je v tomto dohovore zmienka o ochrannej mocnosti, vzťahuje sa táto zmienka tiež na organizácie, ktoré ju v smysle tohto článku nahradzujú.

Článok 11

Vo všetkých prípadoch, keď to budú ochranné mocnosti považovať za prospešné v záujme chránených osôb, najmä v prípade neshody medzi stranami v konflikte o použití alebo o výklade

ustanovení tohto dohovoru, ponuknú tieto mocnosti svoje dobré služby na urovanie sporu.

Za tým účelom môže každá z ochranných mocností navrhnúť z podnetu niektorej strany alebo z vlastnej vôle stranám v konflikte schôdzku ich zástupcov, najmä úradov majúcich zodpovednosť za vojnových zajatcov, poprípade na vhodne volenom neutrálnom území. Strany v konflikte sú povinné vyhovieť návrhom, ktoré im boli v tomto smere urobené. Ochranné mocnosti môžu eventúálne navrhnúť stranám v konflikte na schválenie osobnosť prislúchajúcu k niektorej neutrálnej mocnosti alebo osobnosť vyslanú Medzinárodným komitétom Červeného kríža, ktorá bude pozvaná na účasť tejto schôdzke.

Časť II: Všeobecná ochrana vojnových zajatcov

Článok 12

Vojnoví zajatci sú v moci nepriateľskej mocnosti, nie však v moci jednotlivcov alebo vojenských oddielov, ktoré ich zajali. Nehľadiac na eventúalnu individuálnu zodpovednosť, je mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, zodpovedná za zaobchádzanie s nimi.

Mocnosť, ktorá drží vojnových zajatcov, môže ich presunúť iba k mocnosti, ktorá je stranou tohto dohovoru, a to len vtedy, ak sa presvedčí dotknutá mocnosť, že mocnosť do úvahy prichádzajúca je ochotná a spôsobilá tento dohovor zachovávať. Ak sú zajatci takto presunutí, padá zodpovednosť za zachovávanie tohto dohovoru na mocnosť, ktorá ich prijala, po ten čas, pokiaľ jej budú sverení.

Keby však táto mocnosť nedodržala svoju povinnosť plniť ustanovenia dohovoru v niektorom dôležitom bode, je mocnosť, ktorá vojnových zajatcov presunula, povinná urobiť na základe notifikácie ochrannej mocnosti účinné opatrenia za účelom urobenia nápravy alebo požiadať, aby vojnoví zajatci jej boli vrátení. Takej žiadosti sa musí vyhovieť.

Článok 13

S vojnovými zajatcami sa musí vždy zaobchádzať ľudsky. Každý nezákonný čin alebo opomenutie so strany mocnosti, v moci ktorej sú, ktoré by mali za následok smrť alebo ktoré by vážne ohrozili zdravie vojnového zajatca, ktorý je v jej moci, sú zakázané a považujú sa za vážne porušenia tohto dohovoru. Najmä nesmie žiaden zajatec byť podrobený telesnému zmrzačeniu alebo lekárskeму či vedeckému pokusu akéhokoľvek druhu, ktorý nie je odôvodnený lekárskeým ošetrovaním dotknutého zajatca a ktorý nie je na jeho prospech.

Vojnoví zajatci musia taktiež byť vždy chránení najmä pred každým násilným činom alebo

zastrešovaním, pred urážkami a pred zvedavosťou obecnstva.

Represálie proti nim sú zakázané.

Článok 14

Vojnoví zajatci majú právo, aby bola za všetkých okolností rešpektovaná ich osobnosť a ich česť.

So ženami treba zaobchádzať so všetkými ohľadmi prislúchajúcimi ich pohlaviu a treba s nimi v každom prípade zaobchádzať rovnako priaznive ako s mužmi.

Vojnoví zajatci si uchovávajú svoju úplnú občiansku spôsobilosť, ako ju mali vo chvíli, keď boli zajatí. Mocnosť, v moci ktorej sú, nesmie obmedzovať jej výkon ani na svojom území ani mimo neho, okrem v miere, ktorú vyžaduje zajatie.

Článok 15

Mocnosť, v moci ktorej sú vojnoví zajatci, je povinná postarať sa zdarma o ich zaopatrzenie a poskytnúť im zdarma lekárske ošetrovanie, ktoré vyžaduje ich zdravotný stav.

Článok 16

S prihliadnutím na ustanovenia tohto dohovoru o hodnosti a pohlaví a s výhradou priaznivejšieho zaobchádzania, ktorého by sa dostalo vojnovým zajatcom s ohľadom na ich zdravotný stav, vek a ich odborné schopnosti, musí mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, so všetkými zaobchádzať rovnakým spôsobom, bez akéhokoľvek nepriaznivého rozlišovania z dôvodov rasy, národnosti, náboženstva, politického presvedčenia alebo iného dôvodu založeného na podobnom znaku.

Časť III: Zajatie

Oddiel I: Začiatok zajatia

Článok 17

Každý vojnový zajatec je povinný udať pri výsluchu iba svoje priezvisko, krstné mená a hodnosť, dátum narodenia a matričné číslo, alebo ak ho niet, jemu zodpovedajúci údaj.

Keby úmyselne toto pravidlo porušil, vydával by sa nebezpečenstvu, že mu budú obmedzené výhody poskytované zajatcom jeho hodnosti alebo stavu.

Každá strana v konflikte je povinná vydať každej osobe podliehajúcej jej právomoci a ktorá by mohla padnúť do zajatia, preukaz totožnosti, obsahujúci jej priezvisko, krstné mená, hodnosť, matričné číslo alebo podobný údaj a dátum narodenia. Tento preukaz totožnosti môže okrem toho obsahovať podpis alebo odtlačok prstov alebo oboje, ako aj všetky iné údaje, ktoré by si strany v konflikte želali pripojiť a ktoré sa týkajú osôb prináležiacich k ich ozbrojeným silám. Pokiaľ možno, bude tento

preukaz rozmerov 6, 5x10 cm a bude vyhotovený vo dvoch exemplároch. Vojnový zajatec sa musí na požiadanie preukázať týmto preukazom, avšak tento preukaz nesmie mu byť v nijakom prípade odobraný.

Na vojnových zajatcoch sa nesmie vykonávať žiadne telesné ani duševné trýznenie, aby sa od nich vynútily akékoľvek informácie. Zajatcom, ktorí odmietnu vypovedať, nesmie byť vyhrožované, nesmú byť urážaní ani vystavení neprijemnostiam alebo nevýhodám akéhokoľvek druhu.

Vojnoví zajatci, ktorí následkom svojho telesného, alebo duševného stavu nie sú schopní udať svoju totožnosť, budú odovzdaní zdravotníckej službe. Totožnosť týchto zajatcov bude zistená všetkými možnými prostriedkami, s výhradou ustanovení predošlého odseku.

Výsluch zajatcov sa bude konať v jazyku, ktorému rozumejú.

Článok 18

Všetky veci domácej potreby a predmety pre osobnú potrebu - vyjmúc zbrane, kone, vojenskú výzbroj a vojenské dokumenty - zostanú v držaní vojnových zajatcov, taktiež i kovové prilby, plynové masky a všetky ostatné predmety, ktoré im boli vydané pre ich osobnú ochranu. Taktiež zostanú v ich držaní veci a predmety, slúžiace na ich ošatenie a na ich výživu, i keď tieto veci patria k ich oficiálnemu vojenskému výstroju.

Vojnoví zajatci nesmú byť nikdy bez preukazu totožnosti. Mocnosť, v moci ktorej sú, vydá preukaz tým, ktorí ho nemajú.

Odznamy hodnosti a národnosti, vyznamenania a predmety, majúce najmä osobnú alebo citovú hodnotu, nesmú sa vojnovým zajatcom odobrať.

Peňažné sumy, ktoré majú vojnoví zajatci u seba, nesmú sa im odobrať, okrem na rozkaz dôstojníka a až bude zapísaná do osobitného registra výška súm a osobný opis majiteľa, a až sa mu vydá podrobná potvrdenka, na ktorej je uvedené čitateľne meno, hodnosť a útvár osoby, ktorá vydá dotyčnú potvrdenku. Sumy, ktoré sú v mene mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, alebo ktoré sú na žiadosť zajatca zamenené na túto menu, sa pripíšu k dobru účtu zajatca v smysle článku 64.

Mocnosť, v moci ktorej sú vojnoví zajatci, môže im odobrať cenné predmety iba z dôvodov bezpečnostných. V tomto prípade sa použije ten istý postup ako pri odobraní peňažných súm.

Tieto odobrané predmety a sumy, ktoré sú v inej mene, než mena mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, a ktorých zámenu vlastník nežiada, podrží mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, a vydá ich zajatcovi v pôvodnej forme na konci zajatia.

Článok 19

Vojnoví zajatci majú sa odsunúť v najkratšej lehote po zajatí do táborov dost' vzdialených od bojového pásma, aby boli mimo nebezpečenstva.

V nebezpečnom pásme môžu byť prechodne držaní len vojnoví zajatci, ktorí pre svoje zranenie alebo pre svoju chorobu by boli vo väčšom nebezpečenstve pri vykonávaní odsunu, než keď zostanú na mieste.

Vojnoví zajatci nesmú byť vystavovaní zbytočne nebezpečenstvu, zatiaľ čo čakajú na odsun z bojového pásma.

Článok 20

Odsun vojnového zajatca treba vždy vykonať ľudsky a za podobných podmienok, za ktorých sú premiestňované vojská mocnosti, v moci ktorej sú zajatci.

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, poskytne prepravovaným vojnovým zajatcom pitnú vodu, dostatočnú stravu a potrebné šatstvo i lekárske ošetrovanie; urobí patričné opatrenia, aby zaistila ich bezpečnosť za odsunu a zostaví čo možno najskôr soznam odsunutých zajatcov.

Ak musia vojnoví zajatci prechádzať v priebehu odsunu tranzitnými táborami, má byť ich pobyt v týchto táboroch čo najkratší.

Oddiel II: Internovanie vojnových zajatcov

Kapitola I: Všeobecné pravidlá

Článok 21

Mocnosť, v moci ktorej sú vojnoví zajatci, môže ich internovať. Môže im uložiť záväzok, aby sa nevzdialili za určitú hranicu tábora, v ktorom sú internovaní alebo, ak je tento tábor ohradený, aby neprekračovali jeho obvod. S výhradou ustanovenia tohto dohovoru, týkajúceho sa trestných a disciplinárnych sankcií, nemôžu byť títo vojnoví zajatci zavrení alebo podrobení zákazu vychádzať než vtedy, ak sa ukáže toto opatrenie potrebným na ochranu ich zdravia; tento stav však nesmie trvať v nijakom prípade dlhšie, než to okolnosti vyžadujú.

Vojnových zajatcov možno prepustiť čiastočne alebo celkom na slobodu na slovo alebo na sľub, ak to dovoľujú zákony mocnosti, ktorej prináležia.

Toto opatrenie sa urobí najmä v prípadoch, keď to môže prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zajatcov. Žiadny zajatec nebude nútený, aby prijal prepustenie na slovo alebo na sľub.

Hneď po začatí nepriateľstva oznámi každá strana v konflikte nepriateľskej strane zákony a nariadenia, ktoré dovoľujú alebo zakazujú jej príslušníkom prijať prepustenie na slobodu na čestné slovo alebo na sľub. Zajatci prepustení na čestné slovo alebo na sľub podľa zákonov a nariadení takto oznámených

sú povinní na svoju osobnú časť svedomite plniť, ako voči mocnosti, ktorej prislúchajú, tak voči mocnosti, ktorá ich zajala, záväzky, ktoré na seba vzali. V týchto prípadoch nebude mocnosť, ku ktorej prislúchajú, požadovať ani neprijme od nich službu odporujúcu danému slovu alebo záväzku.

Článok 22

Vojnoví zajatci môžu byť internovaní iba v budovách postavených na pevnej zemi a poskytujúcich všetky záruky hygieny a zdravia; okrem osobitných prípadov odôvodnených záujmom samých zajatcov nebudú títo umiestení v trestniciach.

Vojnoví zajatci internovaní v nezdravých krajinách alebo v takých, ktorých podnebie je im škodlivé, budú odvezení čo možno najskôr do krajov s priaznivejším podnebím.

Mocnosť, v moci ktorej sú vojnoví zajatci, shromažďí ich v táboroch alebo v oddeleniach táborov, berúc zreteľ na ich národnosť, jazyk, ich zvyky, s tou výhradou, že títo zajatci nebudú oddelení od zajatcov prislúchajúcich k ozbrojeným silám, v ktorých konali službu vo chvíli, keď boli zajatí, okrem ak by s tým súhlasili.

Článok 23

Žiadny vojnový zajatec nesmie byť v nijakej chvíli poslaný alebo držaný v kraji, kde by bol vystavený paľbe bojového pásma, ani sa nesmie použiť na to, aby niektoré miesta alebo niektoré kraje boli jeho prítomnosťou chránené od vojenských operácií.

Vojnoví zajatci musia mať k dispozícii kryty proti leteckému bombardovaniu a iným vojnovým nebezpečenstvám v rovnakom rozsahu ako miestne civilné obyvateľstvo; , s výnimkou zajatcov, ktorí by boli činní pri ochrane svojich obydlí proti týmto nebezpečenstvám, môžu sa uchýliť do krytov čo najrýchlejšie, len čo zaznie poplach. Bude sa na nich vzťahovať každé iné ochranné opatrenie, ktoré je určené pre obyvateľstvo.

Mocnosti, v moci ktorých sú zajatci, si oznámia navzájom prostredníctvom ochranných mocností všetky potrebné údaje o zemepisnej polohe zajateckých táborov.

Kedykoľvek to dovoľia ohľady vojenského rázu, budú tábory vojnových zajatcov označené vo dne písmenami PG alebo PW, umiestenými tak, aby boli zreteľne viditeľné shora zo vzduchu; zúčastnené mocnosti môžu sa však dohodnúť o inom spôsobe označenia. Iba zajatecké tábory môžu byť označené týmto spôsobom.

Článok 24

Tranzitné a triediace tábory trvalého rázu budú zariadené podobným spôsobom, ako je uvedené v tomto oddiele, a s vojnovými zajatcami bude sa v

nich zaobchádzať rovnakým spôsobom ako v ostatných táboroch.

Kapitola II: Ubytovanie, stravovanie a ošatenie vojnových zajatcov

Článok 25

Ubytovacie podmienky vojnových zajatcov budú rovnako priaznivé ako u vojenských oddielov mocnosti, u ktorej sú zajatci, umiestených v tom istom kraji. Tieto podmienky budú brávať ohľad na mravy a obyčaje zajatcov a nesmú v nijakom prípade byť škodlivé ich zdraviu.

Predchádzajúce ustanovenia budú sa vzťahovať najmä na spálne vojnových zajatcov, ako čo do celkovej plochy a minimálnej vzduchovej kubatúry, tak čo sa týka ich vystrojenia, ložného zariadenia, včítane prikrývkov.

Miestnosti určené na to, aby ich používali vojnoví zajatci, ako jednotlivci, tak hromadne, musia byť celkom chránené pred vlhkom, dostatočne vykurované a osvetľované, najmä v čase od súmraku do večierky. Treba urobiť všetky opatrenia proti nebezpečenstvu požiaru.

Vo všetkých táboroch, v ktorých sú ubytované súčasne zajaté ženy, budú im vyhradené oddelené spálne.

Článok 26

Základná denná dávka potravín má byť dostačujúca čo do množstva, akosti a rozmanitosti, tak aby zajatci boli udržaní pri zdraví a aby sa zabránilo stratám na váhe a poruchám z podvýživy. Treba taktiež brať ohľad na spôsob výživy, na ktorý sú zajatci zvyknutí.

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, poskytne zajatcom, ktorí pracujú, prídavky potravín, potrebné na výkon práce, na ktorú sa používajú.

Vojnovým zajatcom má sa poskytovať pitná voda v dostatočnom množstve, má sa im dovoliť užívať tabak.

Vojnoví zajatci majú byť pribraní, pokiaľ je to len možné, na prípravu svojich jedál; na ten cieľ ich možno zamestnávať v kuchyniach. Okrem toho im treba umožniť, aby si sami pripravili doplnky k potrave, ktoré majú.

Treba obstarat' vhodné miestnosti ako jedálne a spoločné stravovne.

Hromadné disciplinárne opatrenia dotýkajúce sa stravy sú zakázané.

Článok 27

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, poskytne im v dostatočnej miere odev, bielizeň a obuv a vezme do úvahy podnebie kraja, kde sú zajatci. Rovnošaty nepriateľskej armády ukoristené mocnosťou, v

moci ktorej sú zajatci, treba použiť na ošatenie zajatcov, ak vyhovujú podnebiu krajiny.

Pravidelné obnovovanie a opravy týchto vecí domácej potreby má zabezpečiť mocnosť, ktorá má zajatcov v moci. Okrem toho dostanú vojnoví zajatci vhodný odev všade tam, kde to povaha práce vyžaduje.

Článok 28

Vo všetkých táboroch majú sa zriadiť kantíny, kde si vojnoví zajatci môžu zadovážiť potraviny, predmety bežnej potreby, mydlo a tabak; predajné ceny tohto tovaru neprekročia v nijakom prípade ceny obvyklé v miestnom obchode.

Zisk z kantín sa použije v prospech vojnových zajatcov; na ten účel bude zriadený osobitný fond. Dôverník zajatcov má právo zúčastniť sa na správe kantíny a tohto fondu.

Pri rozpustení tábora bude aktívny zvyšok tohto osobitného fondu vydaný medzinárodnej ľudomilnej organizácii a použije sa v prospech vojnových zajatcov tej istej národnosti, ako boli zajatci, ktorí prispeli na vytvorenie tohto fondu. V prípade všeobecnej repatriácie podrží tento zvyšok mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, ak niet opačnej dohody medzi zúčastnenými mocnosťami.

Kapitola III: Hygiena a lekárske ošetrovanie

Článok 29

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, je povinná urobiť všetky zdravotnícke opatrenia na zabezpečenie čistoty a hygieny táborov a na zabránenie epidémiám.

Vojnoví zajatci budú mať vo dne i v noci na použitie zariadenia zodpovedajúce pravidlám hygieny a udržiavané neustále v čistote. V táboroch, kde sú zajaté ženy, budú im vyhradené oddelené zariadenia.

Okrem toho, nehľadiac na kúpele a sprchy, ktorými budú opatrené tábory, bude poskytnutá vojnovým zajatcom voda a mydlo v dostatočnom množstve pre dennú starostlivosť o telesnú čistotu a na pranie ich bielizne; na ten účel budú im poskytnuté potrebné zariadenia, úľavy a voľno.

Článok 30

Každý tábor bude mať vhodnú nemocnicu, v ktorej zajatci dostanú potrebné ošetrovanie a primeranú diétu. V prípade potreby budú vyhradené oddelené miestnosti pre chorých, postihnutých nákazlivými alebo duševnými chorobami.

Vojnoví zajatci postihnutí vážnou nemocou alebo ktorých stav vyžaduje osobitné liečenie, chirurgický zásah alebo nemocničné ošetrovanie, musia byť prijatí do každého vojenského alebo civilného útvaru spôsobilého ich liečiť, i keď sa pripravuje v blízkom čase ich repatriácia. Osobitné výhody budú

poskytnuté pre starostlivosť o invalidov, najmä o slepcov, a pre ich preškolenie do toho času, než budú repatriovaní.

Vojnoví zajatci majú sa ošetrovať najradšej lekárske personálom mocnosti, ku ktorej prislúchajú, a pokiaľ možno ich národnosti.

Nesmie sa brániť vojnovým zajatcom, aby sa hlásili lekárom na prehliadku. Úrady, v moci ktorých sú, vydajú na žiadosť každému ošetrovanému zajatcovi úradné osvedčenie s údajom druhu jeho zranenia alebo nemoci, času liečenia a poskytnutého ošetrovania. Duplikát tohto osvedčenia sa zašle Ústrednej kancelárii vojnových zajatcov.

Náklady liečenia, včítane výdavkov za akýkoľvek prístroj, potrebný na udržanie vojnových zajatcov v dobrom zdravotnom stave, najmä zubných a iných protéz a okuliarov, uhradzuje mocnosť, v moci ktorej sú zajatci.

Článok 31

Aspoň raz mesačne sa budú konať lekárske prehliadky vojnových zajatcov. Budú zahrňovať kontrolu váhy každého vojnového zajatca a zhotovenie záznamu o nej. Ich účelom bude kontrola najmä všeobecného zdravotného stavu a výživy, stavu čistoty, ako i pátranie po nákazlivých chorobách, najmä po tuberkulóze, malárii a pohlavných chorobách. Za tým účelom sa použijú najúčinnnejšie metódy, ktoré sú po ruke, napr. periodické hromadné rádiografie na mikrofilme na zistenie začiatočného stavu tuberkulózy.

Článok 32

Vojnových zajatcov, ktorí sú lekármi, zubnými technikmi, ošetrovateľmi alebo ošetrovateľkami, i keď neprislúchajú k zdravotníckej službe svojich ozbrojených síl, môže mocnosť, u ktorej sú v zajatí, použiť na vykonávanie liečebnej činnosti v záujme vojnových zajatcov prislúchajúcich k rovnakej mocnosti ako oni sami. V tomto prípade zostanú i naďalej vojnovými zajatcami, ale bude sa s nimi zaobchádzať rovnakým spôsobom ako s podobným lekárske personálom zajatým mocnosťou, ktorá ich drží. Budú oslobodení od každej inej práce, ktorá by im mohla byť uložená podľa článku 49.

Kapitola IV: Lekársky a duchovný personál zadržaný pre pomoc vojnovým zajatcom

Článok 33

Členovia zdravotníckeho a duchovného personálu zadržaní mocnosťou, v moci ktorej sú vojnoví zajatci, za tým účelom, aby im pomáhali, nebudú pokladaní za vojnových zajatcov. Budú však jednako požívať pri najmenšom všetky výhody a ochrany podľa ustanovení tohto dohovoru, ako i všetky potrebné úľavy, aby mohli poskytnúť liečebnú starostlivosť a duchovnú pomoc vojnovým zajatcom.

Budú naďalej vykonávať v rámci vojenských zákonov a predpisov mocnosti, v moci ktorej sú, pod dohľadom ich príslušných služieb a podľa svedomia svojho povolania, svoju liečebnú alebo duchovnú funkciu v prospech vojnových zajatcov prislúchajúcich predovšetkým k rovnakým ozbrojeným silám, ku ktorým sami patria. Pre výkon svojho liečebného alebo duchovného poslania budú okrem toho požívať tieto výhody:

a) budú mať právo periodicky navštevovať vojnových zajatcov, ktorí sú v pracovných oddieloch alebo v nemocniciach mimo tábora. Moc, ktorá ich drží, im poskytne na ten účel potrebné dopravné prostriedky,

b) v každom tábore bude najstarší vojenský lekár najvyššej hodnosti zodpovedný vojenským úradom tábora za odbornú činnosť zadržaného zdravotníckeho personálu. Za tým účelom sa dohodnú strany v konflikte hneď na začiatku nepriateľstva o vzájomne si zodpovedajúcich hodnostiach svojho zdravotníckeho personálu, včítane personálu spoločností uvedených v článku 26 Ženevského dohovoru o zlepšení osudu ranených a nemocných

príslušníkov ozbrojených síl v poli zo dňa 12. augusta 1949. Tento lekár, ako i vojenský duchovní budú mať priamy prístup k zodpovedným táborovým úradom vo všetkých otázkach týkajúcich sa ich poslania. Tieto úrady im poskytnú všetky výhody potrebné pre písomný styk v týchto otázkach,

c) i keď zadržaný personál podlieha vnútornej disciplíne tábora, v ktorom je držaný, nesmie byť nútený na žiadnu prácu nesúvisiacu s jeho liečebnými alebo duchovnými povinnosťami.

V priebehu nepriateľstva sa strany v konflikte dohodnú o eventúálnom vystriedaní zadržaného personálu a určia jeho vykonanie.

Žiadne z predchádzajúcich ustanovení neoslobodzujú mocnosť, v moci ktorej sú tieto osoby, od záväzkov, ktoré má vo veci zdravotnej a duchovnej starostlivosti o vojnových zajatcov.

Kapitola V: Náboženstvo, duševná a telesná činnosť

Článok 34

Vojnovým zajatcom bude ponechaná úplná voľnosť čo do výkonu ich náboženstva, počítajúc do toho účasť pri obradoch ich vyznania, s tou podmienkou, že budú dbať na bežné disciplinárne opatrenia vydané vojenskými úradmi.

Bohoslužbám sa vyhradí vhodné miestnosti.

Článok 35

Vojenský duchovní, ktorí padnú do moci nepriateľského štátu a ktorí zostanú alebo budú

zadržaní, aby pomáhali vojnovým zajatcom, budú oprávnení poskytnúť im svoju duchovnú pomoc a slobodne vykonávať svoje poslanie medzi svojimi spoluveriacimi v súhlase so svojím náboženským svedomím. Budú rozdelení po jednotlivých táboroch a pracovných oddieloch, v ktorých sú vojnoví zajatci prislúchajúci k rovnakým ozbrojeným silám, ktorí hovoria rovnakým jazykom alebo patria k tomu istému náboženstvu. Budú im poskytnuté potrebné výhody, najmä dopravné prostriedky spomenuté v článku 33, aby mohli navštevovať vojnových zajatcov mimo svojho tábora. Budú si môcť voľne písať, s výhradou cenzúry, v náboženských veciach svojho úradu s cirkevnými úradmi krajiny, kde sú držaní, a s medzinárodnými náboženskými organizáciami. Listy a korešpondenčné lístky, ktoré odošlú za tým účelom, pripočítajú sa ku kvóte, určenej v článku 71.

Článok 36

Vojnoví zajatci, ktorí sú kňazmi niektorého vyznania, ale nie sú vojenskými duchovnými vo vlastnej armáde, budú oprávnení, nech je ich vyznanie akékoľvek, vykonávať duchovnú službu medzi svojimi spoluveriacimi. Za tým účelom bude sa nimi zaobchádzať ako s vojenskými duchovnými zadržanými mocnosťou, u ktorej sú zajatci v zajatí. Nebudú nútení na žiadnu inú prácu.

Článok 37

Keď vojnoví zajatci nemajú možnosť používať pomoc vojenského duchovného alebo zajatého duchovného svojho vyznania, treba určiť na žiadosť zúčastnených zajatcov duchovného, prislúchajúceho buď k ich viere alebo k viere podobnej, alebo ak niet takého, kvalifikovanú osobu svetskú, ak je to s hľadiska konfesného možné, aby plnila túto úlohu. Toto vymenúvanie podliehajúce schváleniu mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, stane sa vo shode s obcou zúčastnených zajatcov a, kde je to potrebné, so súhlasom miestnych náboženských orgánov toho istého vyznania. Osoba takto označená musí zachovávať všetky nariadenia vydané v záujme disciplíny a vojenskej bezpečnosti mocnosti, u ktorej sú zajatci v zajatí.

Článok 38

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, má podporovať duševnú, výchovnú, rekreačnú a športovú činnosť vojnových zajatcov, dbajúc pritom zároveň na osobné sklony každého zajatca; urobí potrebné opatrenia, aby zabezpečila ich výkon, a poskytne im vhodné miestnosti a potrebné vybavenie.

Vojnoví zajatci musia mať možnosť venovať sa telesným cvičeniam, včítane športov a hier, a užívať čerstvý vzduch. Dostatočné voľné priestranstvá treba vo všetkých táboroch vyhradiť na tento účel.

Kapitola VI: Disciplína

Článok 39

Každý tábor bude postavený pod priamu právomoc zodpovedného dôstojníka, patriaceho k pravidelným ozbrojeným silám mocnosti, v moci ktorej sú zajatci. Tento dôstojník bude mať text tohto dohovoru, postará sa o to, aby personál jemu podriadený poznal jeho ustanovenia a bude zodpovedný pod dohľadom svojej vlády za jeho vykonávanie.

Vojnoví zajatci, s výnimkou dôstojníkov, sú povinní zdravieť všetkých dôstojníkov mocnosti, v moci ktorej sú, a preukazovať im vonkajší prejav úcty určenej predpismi platnými v ich vlastnej armáde.

Zajatí dôstojníci sú povinní zdravieť iba dôstojníkov vyššej hodnosti tejto mocnosti; sú však povinní zdravieť veliteľa tábora, nech je jeho hodnosť akákoľvek.

Článok 40

Nosiť odznaky hodnosti a štátnej príslušnosti, ako i vyznamenania je dovolené.

Článok 41

V každom tábore treba vyvesiť text tohto dohovoru, jeho prílohy a obsah všetkých dohôd, ktoré má na zreteli článok 6, v jazyku vojnových zajatcov na miestach, kde si ich všetci môžu prečítať. Zajatcom, ktorí nemajú možnosť oboznámiť sa s vyveseným textom, bude im tento na ich žiadosť oznámený.

Nariadenia, rozkazy, upozornenia a vyhlášky každého druhu týkajúce sa chovania vojnových zajatcov, budú im oznamované v jazyku, ktorému rozumejú; budú vyvesené za podmienok vylíčených shora a ich výťažky budú odovzdané dôverníkovi. Všetky rozkazy a povely, vydávané jednotlive vojnovým zajatcom, treba taktiež vydávať v jazyku, ktorému rozumejú.

Článok 42

Použitie zbrane proti vojnovým zajatcom, najmä proti tým, ktorí sú na úteku alebo sa pokúšajú utiecť, má byť iba krajným prostriedkom, pred ktorým musí vždy predchádzať výzva prispôbená okolnostiam.

Kapitola VII: Hodnosti vojnových zajatcov

Článok 43

Hneď po začatí nepriateľstva si strany v konflikte navzájom oznámia tituly a hodnosti všetkých osôb spomenutých v článku 4 tohto dohovoru, aby bolo zabezpečené rovnaké zaobchádzanie so zajatcami rovnakej hodnosti; ak budú tituly a hodnosti zavedené neskoršie, budú predmetom obdobného oznámenia.

Mocnosť, u ktorej sú zajatci držaní, uzná povýšenie v hodnosti, ktoré by vojnoví zajatci dostali a ktoré jej bude riadne oznámené mocnosťou, ku ktorej prislúchajú.

Článok 44

So zajatými dôstojníkmi a s osobami im na roveň postavenými bude sa zaobchádzať s náležitými ohľadmi na ich hodnosť a ich vek.

Aby bola zabezpečená obsluha v dôstojníckych táboroch, budú tam pridelení zajatí prostí vojaci tých istých ozbrojených síl, hovoriaci pokiaľ možno tým istým jazykom, v dostatočnom počte, s prihliadnutím na hodnosť dôstojníkov a osôb im na roveň postavených; nesmú byť povolani na nijakú inú prácu.

Správa stravovania dôstojníkmi samotnými má byť každým spôsobom podporovaná.

Článok 45

S vojnovými zajatcami, ktorí nie sú dôstojníkmi a osobami im roveň postavenými, bude sa zaobchádzať s ohľadmi prislúchajúcimi ich hodnosti a ich veku.

Správa stravovania zajatcami samotnými má byť každým spôsobom podporovaná.

Kapitola VIII

Presun vojnových zajatcov po ich príchode do tábora

Článok 46

Ak sa rozhodne mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, presunúť ich inam, musí dbať na záujmy zajatcov samotných, najmä aby nezvýšila ťažkosti ich repatriácie.

Presun vojnových zajatcov sa bude vždy diať ľudsky a za podmienok, ktoré nesmú byť menej priaznivé než tie, za ktorých sú premiestňované vojská mocnosti, ktorá zajatcov drží. Treba vždy dbať na klimatické podmienky, na ktoré sú vojnoví zajatci zvyknutí a podmienky presunu nesmú v nijakom prípade byť na úkor ich zdravia.

Za presunu poskytne zajatcom mocnosť, v moci ktorej sú, dostatočné množstvo pitnej vody a stravy, aby si zachovali zdravie, ako i potrebné šatstvo, ubytovanie a lekárske ošetrovanie. Urobí všetky potrebné opatrenia, najmä pri preprave námornej alebo leteckej, aby zaistila ich bezpečnosť za dopravy a vystaví úplný soznam prepravovaných zajatcov pred ich odchodom.

Článok 47

Nemocní alebo ranení vojnoví zajatci nebudú presunovaní, pokiaľ by ich uzdravenie mohlo byť ohrozené cestou, okrem ak by to vyžadovala celkom nevyhnutne ich bezpečnosť.

Ak sa blíži front k niektorému tábora, môžu byť vojnoví zajatci z tohto tábora presunutí iba vtedy, ak sa môže ich presun vykonať za podmienok dostatočnej bezpečnosti, alebo ak im hrozí väčšie nebezpečenstvo, ak zostanú na mieste než pri presune.

Článok 48

V prípade presunu budú vojnoví zajatci úradne upovedomení o odchode a o svojej novej poštovej adrese; toto upozornenie im treba dať včas, aby si mohli pripraviť svoje batožiny a upovedomiť svoje rodiny.

Sú oprávnení odviezť svoje osobné veci, svoju korešpondenciu a zásielky, ktoré došli na ich adresu; váha týchto vecí môže byť obmedzená, ak to vyžadujú okolnosti prepravy, na toľko, koľko môže zajatec rozumne uniesť, v nijakom prípade však prípustná váha nebude presahovať dvadsaťpäť kilogramov.

Korešpondencia a balíky zaslané do ich starého tábora budú bez meškania poslané za nimi. Veliteľ tábora urobí po dohode s dôverníkom potrebné opatrenia, aby bola zabezpečená preprava spoločného majetku vojnových zajatcov a batožín, ktoré by zajatci nemohli odniesť so sebou vzhľadom na obmedzenie urobené v smysle druhého odseku tohto článku.

Výdavky vzniknuté presunom znáša mocnosť, v moci ktorej sú vojnoví zajatci.

Oddiel III: Práca vojnových zajatcov

Článok 49

Mocnosť, u ktorej sú zajatci v zajatí, môže telesne spôsobilých zajatcov používať na prácu, prihliadajúc na ich vek, pohlavie a hodnosť, ako i na ich telesné schopnosti, najmä aby boli udržaní v dobrom zdravotnom stave telesnom i duševnom.

Zajatí poddôstojníci môžu sa pridržať iba na dozorné práce. Ti, ktorí na to nebudú použítí, môžu žiadať o inú vhodnú prácu, ktorá im bude podľa možnosti obstaraná.

Ak žiadajú dôstojníci a osoby im na roveň postavené o vhodnú prácu, bude im taká podľa možnosti obstaraná. V nijakom prípade nemôžu byť na prácu nútení.

Článok 50

Popri prácach súvisiacich so správou, zariadením alebo udržiavaním ich tábora, môžu byť zajatci prinútení iba na práce, spadajúce do niektorej z týchto kategórií:

- a) poľnohospodárstvo;
- b) priemysel súvisiaci v výrobou alebo ťažbou surovín, továrenský priemysel s výnimkou priemyslu kovorobného, strojného a chemického,

verejných stavieb a stavebných prác, ktoré majú vojenskú povahu alebo určenie;

c) doprava a práce v skladištiach, ak nemajú vojenskú povahu alebo určenie;

d) obchodná a umelecká činnosť;

e) služba v domácnosti;

f) verejné služby, ak nemajú vojenskú povahu alebo určenie.

Ak dôjde k porušeniu hore spomenutých predpisov, sú vojnoví zajatci oprávnení uplatniť svoje právo sťažnosti podľa článku 78.

Článok 51

Vojnovým zajatcom musia byť zabezpečené vhodné pracovné podmienky, najmä pokiaľ ide o ubytovanie, stravu, ošatenie a výstroj; tieto podmienky nesmú byť horšie než tie, ktoré požívajú príslušníci mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, konajúci podobné práce; taktiež treba prihliadať na podmienky podnebia.

Mocnosť, ktorá má zajatcov, ktorých používa na prácu, zabezpečí, aby v oblastiach, kde títo zajatci pracujú, platily pre nich štátne zákony o ochrane práce a najmä nariadenia o úrazovej zábrane.

Vojnoví zajatci musia byť na prácu vycvičení a vystrojení ochrannými prostriedkami primeranými práci, ktorú majú vykonávať, podobnými tým, ktoré sú predpísané pre príslušníkov mocnosti, v moci ktorej sú zajatci. S výhradou ustanovení článku 52 môžu byť zajatci vystavení normálnemu pracovnému nebezpečenstvu ako civilní pracujúci.

V nijakom prípade nesmú byť pracovné podmienky zhoršené disciplinárnymi opatreniami.

Článok 52

Nijaký vojnový zajatec nesmie byť použitý na práce nezdravé a nebezpečné, okrem ak by sa na ne dobrovoľne prihlásil.

Nijakému vojnovému zajatcovi nebude pridelená práca, ktorú možno považovať za ponižujúcu pre príslušníka ozbrojených síl mocnosti, v moci ktorej sú zajatci.

Odstraňovanie mín alebo iných podobných zbraní sa považuje za nebezpečnú prácu.

Článok 53

Denný pracovný čas vojnových zajatcov, včítane cesty do práce a späť, nemá byť nadmerný a nesmie v nijakom prípade presahovať pracovný čas prípustný pre civilných robotníkov mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, používaní na tú istú prácu v tom istom kraji.

Vojnovým zajatcom sa poskytne povinne uprostred dennej práce aspoň hodinový oddych; tento oddych bude rovnaký, ako u robotníkov mocnosti, u ktorej

sú zajatci v zajatí, ak je u nich dlhší. Dopraje sa im taktiež každý týždeň pracovný pokoj dvadsaťštyri za sebou idúcich hodín, podľa možnosti v nedeľu alebo v deň pokoja v krajine, z ktorej pochádzajú. Nadto každému zajatcovi, ktorý pracoval celý rok, treba poskytnúť odpočinok po osem za sebou idúcich dní, pričom mu bude platená odmena za prácu.

Ak sa používajú pracovné metódy ako je práca úkolová, nesmie tým byť nadmerne predĺžený pracovný čas.

Článok 54

Odmena, ktorá prislúcha za prácu zajatcom, bude určená podľa ustanovení článku 62 tohto dohovoru.

Vojnovým zajatcom, ktorí boli postihnutí pracovným úrazom, alebo si privodia nemoc pri práci alebo následkom nej, dostanú všetku starostlivosť, ktorú vyžaduje ich stav. Okrem toho im vydá mocnosť, v moci ktorej sú, lekárske vysvedčenie, ktoré im umožní uplatňovať nároky u ich vlastného štátu; duplikát vysvedčenia sa zašle Ústrednej kancelárii vojnových zajatcov spomenutej v článku 123.

Článok 55

Pracovná schopnosť vojnových zajatcov bude pravidelne kontrolovaná lekáorskými prehliadkami, aspoň raz za mesiac. Pri týchto prehliadkach treba zvlášť prihliadať na povahu práce, ktorá je vojnovým zajatcom prikázaná.

Ak sa považuje vojnový zajatec za neschopného na prácu, je oprávnený hlásiť sa na lekársku prehliadku v tábore; lekári môžu odporúčať, aby zajatci, ktorí podľa ich súdu nie sú schopní na prácu, boli z nej vyňatí.

Článok 56

Organizácia a správa pracovných oddielov budú podobné ako v táboroch vojnových zajatcov.

Každý pracovný oddiel zostane pod dohľadom tábora vojnových zajatcov a bude k nemu patriť administratívne. Vojenské úrady a veliteľ tohto tábora sú pod dohľadom svojej vlády zodpovední za dodržiavanie predpisov tohto dohovoru v pracovnom oddieli.

Veliteľ tábora povedie denný soznam pracovných oddielov, ktoré patria k jeho tábore a predloží ho delegátom ochrannej mocnosti, Medzinárodného komitétu Červeného kríža alebo iných organizácií starajúcich sa o vojnových zajatcov, ktorí navštívia tábor.

Článok 57

Zaobchádzanie s vojnovými zajatcami, ktorí pracujú pre súkromníkov, i keď títo sami zodpovedajú za ich stráženie a ochranu, musí byť pri najmenšom rovnaké, ako je určené týmto

dohovorom; mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, vojenské úrady a veliteľ tábora, ku ktorému patria títo zajatci, majú plnú zodpovednosť za vydržovanie, starostlivosť, zaobchádzanie a výplatu odmeny týchto vojnových zajatcov.

Títo vojnoví zajatci majú právo zostať v styku s dôverníkmi táborov, ku ktorým patria.

Oddiel IV: Peňažné prijmy vojnových zajatcov

Článok 58

Ihneď po začatí nepriateľstva môže mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, dokiaľ sa o tom nedohodne s ochrannou mocnosťou, určiť najvyššiu sumu v hotových peniazoch alebo v podobnej forme, ktorú smú mať pri sebe vojnoví zajatci. Suma prevyšujúca túto výšku, ktorá bola oprávnená v ich držaní a ktorá im bola odobraná alebo zadržaná, bude im pripísaná k dobru, rovnako tak ako každý peniaz nimi složený, a nesmie byť bez ich svolenia zamenený na inú menu.

Ak sú vojnoví zajatci oprávnení obstarávať si nákupy alebo získavať služby proti plateniu hotovými mimo tábora, vykonajú tieto platby sami zajatci alebo správa tábora, ktorá nimi zaťažá účet príslušných zajatcov. Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, vydá predpisy na to potrebné.

Článok 59

Peňažné sumy v mene mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, odobrané v smysle článku 18 vojnovým zajatcom vo chvíli ich zajatia, pripíšu sa k dobru na účte každého z nich podľa ustanovenia článku 64 tohto oddielu.

Taktiež sa pripíšu k dobru na tomto účte peňažné sumy v mene mocnosti, ktorá drží zajatcov, ktoré vznikly zámenou peňazí v iných menách, odobratých vojnovým zajatcom v tom istom čase.

Článok 60

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, vyplatí každému z nich preddavok mesačného platu, výška ktorého bude určená prepočítaním týchto súm na menu spomenutej mocnosti:

Skupina I: vojnoví zajatci hodnosti nižšej než rotmajster: osem švajčiarskych frankov,

skupina II: rotmajstri a iní poddôstojníci alebo zajatci rovnakej hodnosti: dvanásť švajčiarskych frankov,

skupina III: dôstojníci až do hodnosti kapitána alebo zajatci rovnakej hodnosti: päťdesiat švajčiarskych frankov,

skupina IV: majori, podplukovníci, plukovníci alebo zajatci rovnakej hodnosti: šesťdesiat švajčiarskych frankov,

skupina V: generáli alebo zajatci rovnakej hodnosti: sedemdesiatpäť švajčiarskych frankov.

Zúčastnené strany v konflikte môžu však osobitnými dohodami zmeniť výšku preddavkov na plat prislúchajúci vojnovým zajatcom rôznych skupín horevymenovaných.

Okrem toho, keby sumy, uvedené hore v prvom odseku boli príliš vysoké v porovnaní s platom vyplácaným členom ozbrojených síl mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, alebo keby z akéhokoľvek, iného dôvodu pôsobily vážne ťažkosti tejto mocnosti, potom bude táto, pokiaľ nebude uzavretá osobitná dohoda a mocnosťou, ku ktorej zajatci prislúchajú za účelom zmeny týchto súm:

a) naďalej pripisovať k dobru účtom vojnových zajatcov sumy uvedené v prvom odseku,

b) môže prechodne obmedziť na rozumnú výšku sumu poskytovanú z týchto preddavkov na plat vojnovým zajatcom pre ich potrebu, suma však pre zajatcov I skupiny nebude nikdy nižšia než tá, ktorú mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, vypláca príslušníkom svojich vlastných ozbrojených síl.

Dôvody tohto obmedzenia budú bezodkladne oznámené ochrannej mocnosti.

Článok 61

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, bude prijímať poukazy peňazí, ktoré bude vojnovým zajatcom posielat' mocnosť, ktorej sú príslušníkmi, ako doplnok platu za podmienky, že tieto budú rovnaké pre každého vojnového zajatca tej istej skupiny, že budú vyplácané všetkým zajatcom tejto skupiny, ktorí patria k tejto mocnosti a že budú čo najskôr pripísané k dobru účtu jednotlivých zajatcov podľa ustanovení článku 64. Tieto doplnky k platu neoslobodzujú mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, od nijakých záväzkov, ktoré ju zaťažujú v smysle tohto dohovoru.

Článok 62

Vojnoví zajatci budú dostávať priamo od úradov, v moci ktorých sú, spravodlivú pracovnú odmenu, ktorej výška bude určená týmito úradmi, ktorá však nikdy nesmie byť nižšia než jedna štvrtina švajčiarskeho franku za celý pracovný deň. Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, oznámi im, ako aj mocnosti, ktorej prislúchajú, prostredníctvom ochrannej mocnosti dennú výšku pracovnej odmeny, ktorú určí.

Úrady, v moci ktorých sú zajatci, budú taktiež vyplácať pracovnú odmenu zajatcom trvalo prideleným na činnosť alebo na remeselné práce spojené so správou, vnútorným zariadením alebo udrzovaním táborov, ako i zajatcom, určeným na výkon lekárskeho alebo duchovných služieb v prospech ich druhov.

Pracovná odmena dôverníkova, jeho pomocníka a prípadne jeho poradcov bude uhrádzovaná z fondu udrzovaného z výťažku kantíny; jej výška bude určená dôverníkom a schválená veliteľom tábora. Ak niet takého fondu, budú úrady, v moci ktorých sú zajatci, vyplácať týmto zajatcom spravodlivú pracovnú odmenu.

Článok 63

Vojnoví zajatci sú oprávnení prijímať peňažné zásielky, ktoré sú im zaslané individuálne alebo hromadne.

Každý vojnový zajatec môže voľne nakladať so zvyškami svojho účtu, ako je uvedené v predchádzajúcom článku, v medziach, určených mocnosťou, v moci ktorej sú zajatci a ktorá vykoná žiadané výplaty. S výhradou finančných a menových obmedzení, ktoré táto mocnosť považuje za nevyhnutné, sú vojnoví zajatci oprávnení poukazovať platby do cudziny. V tomto prípade umožní mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, najmä platby, ktoré zajatci posielajú osobám, o ktoré sú povinní sa starať.

V každom prípade môžu vojnoví zajatci so súhlasom mocnosti, ku ktorej patria, vykonávať platby do svojej vlastnej krajiny týmto spôsobom: mocnosť, v moci ktorej sú, zašle spomenutej mocnosti prostredníctvom ochrannej mocnosti oznámenie obsahujúce všetky potrebné údaje o odosielateľovi i prijímateľovi platby, o výške sumy, ktorá sa má vyplatiť, vyjadrené v mene mocnosti, u ktorej sú zajatci držaní; toto oznámenie podpíše dotyčný zajatec a taktiež veliteľ tábora. Mocnosť, ktorá má zajatcov v zajatí, zaťaží účet zajatcov touto sumou; sumy takto poukázané pripíše potom k dobru mocnosti, ktorej prislúchajú zajatci.

Na vykonanie predchádzajúcich opatrení môže mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, vhodne použiť vzorový poriadok pripojený v prílohe V k tomuto dohovoru.

Článok 64

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, povedie pre každého vojnového zajatca účet, ktorý bude obsahovať pri najmenšom tieto údaje:

1. sumy patriace zajatcovi alebo ním prijaté ako preddavky na plat, ako pracovná odmena alebo z ktoréhokoľvek iného dôvodu; sumy v mene mocnosti, u ktorej sú zajatci v zajatí, ktoré mu boli odobraté; sumy odobraté zajatcovi a zamenené na jeho žiadosť na menu spomenutej mocnosti,
2. sumy vyplatené zajatcami v hotovosti alebo podobnou formou, výplaty urobené na jeho účet a na jeho žiadosť, sumy poukázané podľa tretieho odseku predchádzajúceho článku.

Článok 65

Každá položka zapísaná v účte vojnového zajatca bude podpísaná alebo parafovaná ním alebo dôverníkom konajúcim v jeho mene.

Vojnovým zajatcom bude vždy rozumne umožnené nazrieť do ich účtov a dostať ich odpis; účet môže byť aj preskúmaný zástupcami ochrannej mocnosti pri návšteve tábora.

Pri presune vojnových zajatcov z jedného tábora do druhého bude ich účet poslaný za nimi. V prípade presunu od jednej mocnosti, v zajatí ktorej sú, ku druhej, budú poslané za nimi tie sumy im patriace, ktoré nie sú vyjadrené v mene mocnosti, v moci ktorej sú. Na všetky ostatné sumy, ktoré by ostaly k dobru ich účtu, sa im vydá potvrdenie.

Zúčastnené bojujúce mocnosti sa môžu dohodnúť, že si navzájom oznámia prostredníctvom ochrannej mocnosti v určených lehotách výpisy z účtov vojnových zajatcov.

Článok 66

Ak sa skončí zajatie prepustením alebo repatriáciou zajatca, vydá mu mocnosť, u ktorej bol dosiaľ v zajatí, potvrdenie, podpísané kompetentným dôstojníkom, v ktorom je potvrdený aktívny zvyšok, ktorý mu prislúcha ku konci zajatia. Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, zašle aj mocnosti, ktorej vojnoví zajatci prináležia, prostredníctvom ochrannej mocnosti soznamy obsahujúce všetky údaje o zajatcoch, ktorých zajatie sa skončilo repatriáciou, prepustením, útekem, úmrtím, alebo nejakým iným spôsobom, a uvedie najmä aktívne zvyšky ich účtov. Každý list týchto soznamov bude potvrdený splnomocneným zástupcom mocnosti, u ktorej boli zajatci v zajatí.

Zúčastnené mocnosti môžu osobitnou dohodou zmeniť úplne alebo zčasti horeuvedené ustanovenia.

Mocnosť, ktorej vojnový zajatec prislúcha, bude zodpovedná za to, že vyrovná s ním aktívny zvyšok, ktorý mu bola dlžná na konci jeho zajatia mocnosť, u ktorej bol v zajatí.

Článok 67

Preddavky na platy vyplatené vojnovým zajatcom podľa článku 60, budú sa považovať za urobené v mene mocnosti, ktorej zajatci prislúchajú; tieto preddavky na plat a všetky platby, urobené touto mocnosťou v smysle článku 63, tretí odsek, a článku 68, budú predmetom rokovania medzi zúčastnenými mocnosťami pri skončení nepriateľstva.

Článok 68

O každej žiadosti o odškodné, podanej vojnovým zajatcom v dôsledku úrazu alebo inej neschopnosti vzniknutej z práce, bude upovedomená mocnosť, ktorej patrí zajatec, prostredníctvom ochrannej mocnosti. V súhlase s ustanovením článku 54 vydá

mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, v každom prípade vojnovému zajatcovi osvedčenie potvrdzujúce druh zranenia alebo pracovnej nespôsobilosti, okolnosti, za ktorých k nim došlo, a údaje o lekárskom alebo nemocničnom ošetrovaní, ktoré dostal. Toto osvedčenie bude podpísané zodpovedným dôstojníkom mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, a správnosť údajov lekárskeho rázu bude potvrdená lekárom zdravotníckej služby.

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, odovzdá taktiež mocnosti, ktorej zajatci patria, každú žiadosť o náhradu škody, predloženú zajatcom čo do osobných vecí, peňazí alebo cenných predmetov, ktoré mu boli odobraté podľa článku 18 a ktoré mu neboli vrátené pri jeho repatriácii, rovnako ako každú žiadosť o náhradu škody, týkajúcej sa straty, ktorú zajatec kladie za vinu mocnosti, v moci ktorej je alebo niektorému z jej zamestnancov. S druhej strany zas obnoví mocnosť, ktorá drží zajatca, svojim nákladom také osobné veci, ktoré zajatec potrebuje po čas svojho zajatia. V každom prípade vydá mocnosť, u ktorej je v zajatí, osvedčenie podpísané zodpovedným dôstojníkom, ktoré obsahuje informácie o dôvodoch, prečo mu neboly vrátené tieto veci, peniaze alebo cenné predmety. Rovnopis tohto osvedčenia bude zaslaný mocnosti, ku ktorej patrí zajatec, prostredníctvom Ústrednej kancelárie vojnových zajatcov uvedenej v článku 123.

Oddiel V: Styky vojnových zajatcov s vonkajším svetom

Článok 69

Ihneď potom, čo vojnoví zajatci padli do zajatia, oznámi mocnosť, v moci ktorej sú, týmto zajatcom, ako i mocnosti, ktorej prislúchajú prostredníctvom ochrannej mocnosti opatrenia urobené na vykonanie ustanovení tohto oddielu dohovoru; oznámi im taktiež každú zmenu týchto opatrení.

Článok 70

Každému vojnovému zajatcovi sa umožní, len čo bude zajatý, alebo najneskoršie do týždňa po príchode do tábora, i keď ide o tranzitný tábor, a taktiež pri onemocnení alebo presune do lazaretu alebo do iného tábora, aby mohol zaslať jednak priamo svojej rodine, jednak Ústrednej informačnej kancelárii vojnových zajatcov spomenutej v článku 123, korešpondenčný listok, pokiaľ možno podľa vzoru pripojeného k tomuto dohovoru, upovedomujúci ich o jeho zajatí, adrese a jeho zdravotnom stave. Tieto korešpondenčné lístky sa odošlú s najväčším urýchlením a nesmú byť nijakým spôsobom zdržané.

Článok 71

Vojnoví zajatci sú oprávnení odosielať i prijímať listy i korešpondenčné lístky. Ak má mocnosť, v moci ktorej sú, za potrebné obmedziť túto

korešpondenciu, musí povoliť aspoň odosielanie mesačne dvoch listov a štyroch korešpondenčných lístkov, zodpovedajúcich podľa možnosti vzorom pripojeným k tomuto dohovoru (nepočítajúc do toho korešpondenčné lístky, spomenuté v článku 70). Iné obmedzenia možno uložiť len vtedy, ak má ochranná mocnosť náležitý dôvod pre presvedčenie, že sú v záujme samých zajatcov vzhľadom na ťažkosti, ktoré má mocnosť, u ktorej sú zajatci v zajatí, pri obstarávaní dostatočného počtu spôsobilých prekladateľov, ktorí by vykonávali potrebnú cenzúru. Ak má byť obmedzená korešpondencia odosielaná vojnovým zajatcom, môže toto rozhodnutie urobiť iba mocnosť, ktorej zajatci prislúchajú, eventuálne na žiadosť mocnosti, v moci ktorej zajatci sú. Tieto listy a korešpondenčné lístky musia byť dopravované najrýchlejšími prostriedkami, ktoré má mocnosť, u ktorej sú zajatci držaní; nesmú byť doručené oneskorene ani zadržané z dôvodov disciplinárnych.

Vojnoví zajatci, ktorí sú už dlho bez správ od svojich rodín alebo ktorí ich nemôžu dostávať alebo im ich odosielať obvyklou cestou, rovnako ako tí, ktorí sú veľmi ďaleko od domova, sú oprávnení posilať telegramy, pričom poplatky za ne budú pripísané na ťarchu na ich účte u mocnosti, v moci ktorej sú, alebo zaplatené z peňazí, ktoré majú k dispozícii. Zajatci môžu toto opatrenie tiež použiť prípadoch naliehavej potreby.

Korešpondencia vojnových zajatcov bude sa zpravidla písať v ich materinskej reči. Strany v konflikte môžu povoliť korešpondenciu v iných jazykoch.

Vrecia s poštou vojnových zajatcov sa starostlivo zapečatia, vyznačia nápisom označujúcim zreteľne ich obsah a zašlú poštovému úradu miesta určenia.

Článok 72

Vojnoví zajatci sú oprávnení dostávať poštou alebo iným spôsobom jednotlivé alebo spoločné zásielky obsahujúce najmä potraviny, šatstvo, lieky a predmety, slúžiace ich potrebám náboženským, študijným a zábavným, včítane kníh, predmetov náboženských, vedeckého materiálu, spisov určených na skúšky, hudobných nástrojov, športových potrieb a predmetov slúžiacich zajatcom na pokračovanie v štúdiách alebo pre výkon umeleckej činnosti.

Tieto zásielky nemôžu nijak oslobodiť mocnosť, ktorá má zajatcov v zajatí, od povinností, ktoré jej pripadajú v smysle tohto dohovoru.

Jedine sú prípustné tie obmedzenia týchto zásielok, ktoré navrhne ochranná mocnosť v záujme samých zajatcov, alebo Medzinárodný komitét Červeného kríža či iná organizácia pomáhajúca vojnovým zajatcom, iba pokiaľ ide o ich vlastné zásielky, s

ohľadom na nezvyknuté preťaženie dopravných prostriedkov a spojov.

Podmienky zasielania jednotlivých alebo hromadných zásielok budú v prípade potreby predmetom osobitných dohôd medzi zúčastnenými mocnosťami, ktoré v nijakom prípade nesmú spôsobiť odklad v rozdeľovaní pomocných zásielok vojnovým zajatcom. Zásielky potravín alebo šatstva nebudú obsahovať knihy; liečebné potreby sa budú zpravidla dopravovať v hromadných zásielkach.

Článok 73

Pokiaľ niet osobitných dohôd medzi zúčastnenými mocnosťami o podmienkach prijímania a rozdeľovania hromadných pomocných zásielok, bude použitý poriadok o hromadnej pomoci vojnovým zajatcom, pripojený k tomuto dohovoru.

Osobitné dohody vyššie spomenuté nesmú v nijakom prípade obmedziť právo dôverníkov prevziať hromadné pomocné zásielky určené vojnovým zajatcom, rozdeliť ich alebo s nimi disponovať v záujme zajatcov.

Tieto dohody nesmú obmedziť ani právo zástupcov ochrannej mocnosti, Medzinárodného komitétu Červeného kríža alebo inej organizácie pre pomoc zajatcom, ktorí budú poverení odovzdať tieto hromadné zásielky a dozerat' na ich rozdelenie adresátom.

Článok 74

Všetky pomocné zásielky určené vojnovým zajatcom budú oslobodené od všetkých dovozných colných a iných poplatkov.

Korešpondencia, pomocné zásielky a povolené poukazy peňazí, určené vojnovým zajatcom alebo nimi odoslané poštou buď priamo alebo prostredníctvom informačných kancelárií spomenutých v článku 122 a cez Ústrednú kanceláriu pre vojnových zajatcov uvedenú v článku 123, budú oslobodené od všetkých poštových poplatkov ako v krajine pôvodu a v krajine určenia tak i v krajinách priechodných.

Dopravné výdavky za pomocné zásielky určené vojnovým zajatcom, ktoré nemôžu byť pre svoju váhu alebo z iného dôvodu prepravované poštou, uhradzuje mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, na všetkých územiach, ktoré sú pod jej kontrolou. Ostatné mocnosti, ktoré sú stranami tohto dohovoru, uhradzujú dopravné výdavky na svojich územiach.

Ak niet osobitných dohôd medzi zúčastnenými štátmi, pôjdu výdavky za dopravu týchto zásielok na ťarchu odosielaťela, pokiaľ nepoživajú oslobodenie horespomenuté.

Vysoké smluvné strany sa pričinia, aby byly snižené, pokiaľ to bude možné, telegrafné poplatky

za telegramy odosielané vojnovými zajatcami alebo im adresované.

Článok 75

Ak zabránia vojnové operácie zúčastneným mocnostiam splniť ich záväzky zabezpečiť dopravu zásielok spomenutých v článkoch 70, 71, 72 a 77, môžu zúčastnené ochranné mocnosti, Medzinárodný komitét Červeného kríža alebo ktorákoľvek iná organizácia riadne schválená stranami v konflikte postarať sa o zabezpečenie dopravy týchto zásielok vhodnými prostriedkami (vagónmi, nákladnými automobilmi, loďami, lietadlami atď.). Na ten účel sa vynasnažia Vysoké smluvné strany obstaráť im tieto dopravné prostriedky a povoliť ich cesty, najmä vydaním potrebných ochranných listov.

Tieto dopravné prostriedky možno tiež použiť na prepravu:

a) korešpondencie, soznamov a správ vymenovaných medzi Ústrednou informačnou kanceláriou, uvedenou v článku 123, a vnútroštátnymi kancelármi, o ktorých je reč v článku 122,

b) korešpondencie a správ o vojnových zajatcoch, ktoré si vymenujú ochranné mocnosti, Medzinárodný komitét Červeného kríža alebo ktorákoľvek iná organizácia poskytujúca pomoc vojnovým zajatcom buď so svojimi delegátmi alebo so stranami v konflikte.

Tieto ustanovenia neobmedzujú nijako právo každej strany v konflikte, aby organizovala, ak dá tomu prednosť, inú prepravu a vydávala ochranné listy za podmienok, ktoré boli vzájomne dojednané.

Ak niet osobitných dohôd, uhradia výdavky vzniknuté z použitia týchto dopravných prostriedkov pomerne strany v konflikte, ktorých príslušníci požívajú výhody týchto služieb.

Článok 76

Cenzúru korešpondencie zasielanej vojnovým zajatcom alebo nimi odosielanej treba vykonať v lehote čo najkratšej. Môže sa vykonať len štátom odosielajúcim alebo prijímajúcim a iba raz každým z nich.

Prehliadka zásielok určených vojnovým zajatcom nesmie sa robiť tak, aby tovar, ktorý obsahujú, bol vydaný skaze, a bude sa konať v prítomnosti adresáta alebo jeho riadne splnomocneného druhu, okrem ak by išlo o písomnosti alebo tlačivá. Odovzdanie jednotlivých alebo hromadných zásielok vojnovým zajatcom nesmie sa odkladať pod zámenkou cenzúrnych ťažkostí.

Každý zákaz korešpondencie vydaný stranami v konflikte z dôvodov vojenských alebo politických, musí byť len dočasný a trvania čo možno najkratšieho.

Článok 77

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, zabezpečí všetky úľavy pre prepravu listín, spisov a dokumentov určených vojnovým zajatcom alebo nimi odosielaných, najmä plnomocenstiev a závetov, vykonávanú prostredníctvom ochrannej mocnosti alebo Ústrednej kancelárie pre vojnových zajatcov, o ktorej je reč v článku 123.

Vo všetkých prípadoch umožnia im mocnosti, u ktorých sú v zajatí, vystavenie týchto listín, dovoľia im najmä poradiť sa s právnikom a urobiť potrebné opatrenia na to, aby sa mohlo urobiť overenie ich podpisov.

Oddiel VI: Styk vojnových zajatcov s úradmi

Kapitola I: Sťažnosti vojnových zajatcov na zajatecký režim

Článok 78

Vojnoví zajatci sú oprávnení predložiť vojenským úradom, v moci ktorých sú, žiadosti týkajúce sa zajateckého režimu, ktorému sú podrobení.

Majú taktiež neobmedzené právo obrátiť sa buď skrz dôverníka alebo, ak to považujú za potrebné, priamo na zástupcov ochranných mocností, aby ich upozornili na okolnosti zajateckého režimu, na ktoré majú sťažnosti.

Tieto žiadosti a sťažnosti nesmú byť obmedzené ani považované za časť kvóty listov, uvedenej v článku 71. Musia sa dopravovať s urýchlením. Nesmú mať za následok trest, ani keď boli uznané za neodôvodnené.

Dôverníci môžu posilať zástupcom ochranných mocností občasnú zprávu o situácii v táboroch a o potrebách vojnových zajatcov.

Kapitola II: Zástupcovia vojnových zajatcov

Článok 79

Na všetkých miestach, kde sú vojnoví zajatci, s výnimkou tých, kde sú dôstojníci, zvolia si zajatci slobodne, tajným hlasovaním, každého pol roka, a rovnako tak v prípade, keď sa miesto uprázdni, dôverníkov, ktorí sú poverení zastupovať ich pred vojenskými úradmi, u ochranných mocností, u Medzinárodného komitétu Červeného kríža a u všetkých iných organizácií, ktoré sa o nich starajú. Títo dôverníci môžu byť znovu volení.

V táboroch dôstojníkov a osôb im na roveň postavených alebo v táboroch smiešaných, bude uznaný za dôverníka najstarší zajatý dôstojník najvyššej hodnosti. V dôstojníckych táboroch bude mať poruke jedného alebo viac poradcov, volených dôstojníkmi; v táboroch smiešaných budú pomocníci vybrať z vojnových zajatcov, ktorí nie sú dôstojníkmi, a nimi zvolení.

V zajateckých pracovných táboroch budú dosadení na plnenie správnych úloh v tábore, ktoré prislúchajú vojnovým zajatcom, zajatí dôstojníci tej istej národnosti. Okrem toho môžu byť títo dôstojníci volení na miesta dôverníkov podľa ustanovenia prvého odseku tohto článku. V tom prípade sa pomocníci dôverníka vyberú z vojnových zajatcov, ktorí nie sú dôstojníkmi.

Každý zvolený dôverník musí byť schválený mocnosťou, v moci ktorej sú zajatci, skôr než sa ujme svojej funkcie. Ak odmietne mocnosť držiacca zajatcov uznať vojnového zajatca zvoleného jeho druhmi v zajatí, musí udať ochrannej mocnosti dôvody odmietnutia.

V každom prípade musí dôverník byť tej istej národnosti, toho istého jazyka a obyčajov ako vojnoví zajatci, ktorých zastupuje. Takto budú mať vojnoví zajatci rozdelení do rôznych oddelení tábora podľa svojej národnosti, jazyka alebo obyčajov, v každom úseku svojho vlastného dôverníka podľa ustanovení predchádzajúcich odsekov.

Článok 80

Dôverníci sú povinní prispievať k telesnému, morálnemu i duševnému blahu vojnových zajatcov.

Najmä ak by sa vojnoví zajatci rozhodli zorganizovať medzi sebou sústavu vzájomnej pomoci, spadala by táto organizácia do kompetencie dôverníkov, neodvisle od osobitných úloh, ktoré sú im sverené inými ustanoveniami tohto dohovoru.

Jedine z dôvodu svojej funkcie nesmú byť dôverníci bráni na zodpovednosť za trestné činy, ktoré spáchajú vojnoví zajatci.

Článok 81

Dôverníci nebudú nútení na nijakú prácu, ak by tým bolo plnenie ich úloh znesnadnené.

Dôverníci si môžu vybrať medzi zajatcami pomocníkov, ktorých potrebujú. Poskytnú sa im všetky hmotné výhody a najmä určitá voľnosť pohybu potrebná na plnenie ich úlohy (návštevy pracovných oddielov, prijímanie pomocných zásielok atď.).

Dôverníci majú právo navštíviť miestnosti, v ktorých sú držaní vojnoví zajatci, a títo sú oprávnení radiť sa so svojimi dôverníkmi.

Dôverníkom treba poskytnúť rovnako všetky úľavy pre písomný a telegrafný styk s úradmi, v moci ktorých sú zajatci, s ochrannými mocnosťami, Medzinárodným komitétom Červeného kríža a jeho delegátmi, so smiešanými lekáorskými komisiami, ako i s organizáciami pomáhajúcimi vojnovým zajatcom. Dôverníci pracovných oddielov budú požívať tie isté úľavy pre svoju korešpondenciu s dôverníkom hlavného tábora. Táto korešpondencia

nebude obmedzovaná ani považovaná za súčasť kvóty spomenutej v článku 71.

Nijaký dôverník nesmie byť premiestnený bez toho, že by mu bol poskytnutý primeraný čas na to, aby mohol oboznámiť svojho nástupcu s bežnými vecmi.

V prípade sosadenia budú dôvody tohto rozhodnutia oznámené ochrannej mocnosti.

Kapitola III: Trestné a disciplinárne opatrenia

I. Všeobecné ustanovenia

Článok 82

Vojnoví zajatci budú podrobení zákonom, nariadeniam a všeobecným poriadkom, platným v ozbrojených silách mocnosti, v moci ktorej sú. Táto je oprávnená urobiť súdne alebo disciplinárne opatrenia oproti každému vojnovému zajatcovi, ktorý prestúpi tieto zákony, nariadenia alebo všeobecné poriadky. Nie je však prípustné žiadne stíhanie alebo trest, ktorý je v rozpore s ustanoveniami tejto kapitoly.

Ak vyhlasujú zákony, nariadenia, alebo všeobecné poriadky mocnosti, u ktorých sú zajatci držaní, za trestné niektoré činy, ak boly spáchané vojnovým zajatcom, nie však, ak ich spácha príslušník ozbrojených síl mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, budú môcť byť stíhané iba trestami disciplinárnymi.

Článok 83

Ak ide o to určiť, či previnenie vojnového zajatca sa má trestať disciplinárne alebo súdne, bude mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, dbať, aby kompetentný úrad postupoval s najväčšou shovievavosťou pri posudzovaní otázky a použil skôr opatrenia disciplinárne než súdne stíhanie vždy, keď to bude možné.

Článok 84

Vojnových zajatcov môžu súdiť len súdy vojenské, okrem ak zákonodarstvo mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, výslovne oprávňuje občianske súdy súdiť člena ozbrojených síl tejto mocnosti za to isté previnenie ako je to, pre ktoré je stíhaný vojnový zajatec.

V nijakom prípade nebude vojnový zajatec postavený pred akýkoľvek súd, ktorý by neposkytoval všeobecne uznávanú základnú záruku nezávislosti a nestrannosti, a najmä taký, ktorého konanie by mu nezaručovalo práva a prostriedky obhajoby uvedenej v článku 105.

Článok 85

Vojnoví zajatci stíhaní podľa zákonodarstva mocnosti, v moci ktorej sú, za činy, ktoré spáchali skôr než boli zajatí, budú požívať ochranu tohto dohovoru, i keď budú odsúdení.

Článok 86

Vojnový zajatec môže byť trestaný iba raz za ten istý čin alebo z toho istého obžalobného dôvodu.

Článok 87

Vojnoví zajatci môžu byť odsúdení vojenskými úradmi a súdmi mocnosti, v moci ktorej sú, len na také tresty, ktoré sú určené za tie isté činy pre členov ozbrojených síl tej istej mocnosti.

Pri určení trestu vezmú súdy alebo úrady mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, do úvahy v najväčšej možnej miere skutočnosť, že obvinený, nie súc príslušníkom tejto mocnosti, nie je k nej pútaný nijakým záväzkom vernosti a že je v jej moci následkom okolností nezávislý na jeho vôli. Budú mať možnosť voľne znížiť trest určený pre previnenie, pre ktoré je zajatec obžalovaný, a nebudú preto povinné dodržať najnižšiu výmeru predpísaného trestu.

Zakázané sú všetky hromadné tresty pre individuálne činy, všetky tresty telesné, každé uväznenie v miestnostiach, kde denné svetlo nemá prístup vôbec akékoľvek týranie alebo krutosť.

Okrem toho nijaký vojnový zajatec nesmie byť pozbavený svojej hodnosti mocnosťou, u ktorej je v zajatí, ani sa mu nesmie zabrániť, aby nosil označenie tejto hodnosti.

Článok 88

Zajatí dôstojníci, poddôstojníci a vojaci, ktorí si odpykávajú disciplinárny alebo súdny trest, nesmú byť podrobení prísnejšiemu zaobchádzaniu, než je určené pre ten istý trest pre členov ozbrojených síl mocnosti, u ktorej sú zajatci v zajatí.

Zajaté ženy nesmú byť odsúdené na prísnejší trest, ani sa nesmie s nimi prísnejšie zaobchádzať, keď si odpykávajú trest, než so ženami patriacimi k ozbrojeným silám mocnosti držiacej zajatcov, ktoré sú trestané pre podobný trestný čin.

V nijakom prípade nesmú byť zajaté ženy odsúdené na prísnejší trest, ani sa s nimi nesmie zaobchádzať prísnejšie, keď si odpykávajú trest, než s mužskými príslušníkmi ozbrojených síl mocnosti, ktorá zajatcov drží, ktorí sú trestaní pre podobný trestný čin.

S vojnovými zajatcami, keď si odpykali disciplinárne alebo súdne tresty im uložené, nesmie sa zaobchádzať inak než s ostatnými zajatcami.

II. Disciplinárne tresty

Článok 89

Disciplinárne tresty použiteľné pre zajatcov sú:

1. pokuta do výšky 50 percent preddavku na plat a odmeny za prácu určené v článkoch 60 a 62, a to po čas nie viac než tridsať dní,

2. odňatie výhod poskytovaných nad rámec režimu určeného týmto dohovorom,

3. pracovná povinnosť najviac dve hodiny denne,

4. zavretie.

Trest uvedený pod číslom 3 nemožno však uložiť dôstojníkovi.

V nijakom prípade nesmú byť disciplinárne tresty neľudské, surové alebo ohrozovať zdravie vojnových zajatcov.

Článok 90

Trvanie toho istého trestu neprekročí nikdy tridsať dní. Ak ide o disciplinárne previnenie, odpočíta sa čas zaistovacej väzby pred hlavným pojednávaním alebo pred vynesením trestu od vymeraného trestu.

Najvyššia výmera tridsať dní horeuvedená nesmie byť prekročená, ani keď sa vojnový zajatec disciplinárne zodpovedá z niekoľkých činov vo chvíli, keď je vyšetrovaný, či už tieto činy spolu súvisia alebo nie.

Čas medzi vynesením disciplinárneho trestu a jeho výkonom nesmie presahovať jeden mesiac.

V prípade, že vojnový zajatec je potrestaný novým disciplinárnym trestom, musí byť výkon každého trestu oddelený lehotou aspoň trojdennou, len čo niektorý z trestov je v trvaní desiatich dní alebo viacej.

Článok 91

Útek vojnového zajatca sa považuje za zdarilý, len čo:

1. dostihne ozbrojené sily mocnosti, ku ktorej prislúcha, alebo niektorej mocnosti spojeneckej,
2. opustí územie podliehajúce moci mocnosti, u ktorej je v zajatí, alebo moci jej spojenca,
3. vstúpi na loď plávajúcu pod vlajkou mocnosti, ku ktorej prislúcha, alebo mocnosti spojeneckej, ktorá je v pobrežných vodách mocnosti, u ktorej je v zajatí, ak nie je táto loď pod kontrolou tejto mocnosti.

Vojnoví zajatci, ktorým sa podarilo utiecť v smysle tohto článku a ktorí sú znovu zajatí, nepodliehajú nijakému trestu za svoj predošlý útek.

Článok 92

Vojnový zajatec, ktorý sa pokúša o útek a je dolapený skôr, než sa mu útek podarí v smysle článku 91, môže byť za tento čin potrestaný len disciplinárne, a to i v prípade opakovaného pokusu.

Vojnový zajatec dolapený na úteku bude odovzdaný čo najskôr kompetentným vojenským úradom.

Odchýlkou od ustanovení článku 88, štvrtý odsek, môžu byť vojnoví zajatci, potrestaní za nepodarený pokus útoku, podrobení režimu osobitného dohľadu. Tento režim však nesmie byť na úkor ich zdravia, musí byť podstúpený v zajateckom tábore a nesmie znamenať odstránenie nijakej zo záruk poskytovaných zajatcom týmto dohovorom.

Článok 93

Útek alebo pokus o útek, i keď je opakovaný, nesmie byť považovaný za prítlačujúcu okolnosť v prípade, ak je vojnový zajatec postavený pred súd pre trestný čin, ktorý spáchal pri útoku alebo pri pokuse o útek.

V shode s ustanovením článku 83 budú potrestané iba disciplinárne trestné činy, ktoré vojnoví zajatci spáchajú jedine za tým účelom, aby si útek uľahčili, ak neobsahujú násilie proti osobám, nech už ide o trestné činy proti verejnému majetku, o krádeže bez úmyslu obohatenia, o vystavenie a použitie falošných dokladov a o nosenie civilných šiat.

Vojnoví zajatci, ktorí budú nápomocní pri útoku alebo pri pokuse o útek, môžu byť za to trestaní len disciplinárne.

Článok 94

Ak je utekajúci vojnový zajatec dolapený, oznámi sa to spôsobom uvedeným v článku 122 mocnosti, ku ktorej prislúcha, pokiaľ bol oznámený jeho útek.

Článok 95

Vojnoví zajatci obvinení z disciplinárnych previnení nesmú byť držaní v zaisťovacej väzbe než dôjde k rozhodnutiu, okrem že by sa také opatrenie používalo i pre príslušníkov ozbrojených síl mocnosti, u ktorej sú zajatci držaní, pri obdobných previneniach alebo že by to vyžadovaly vyššie záujmy udržania poriadku a disciplíny v tábore.

Zaisťovacia väzba v prípadoch disciplinárnych previnení má byť pre všetkých vojnových zajatcov obmedzená na najnižšiu mieru a nesmie prekročiť štrnásť dní.

Ustanovenia článku 97 a 98 tejto kapitoly sa použijú na vojnových zajatcov, ktorí sú v zaisťovacej väzbe pre disciplinárne previnenie.

Článok 96

Činy zakladajúce disciplinárne previnenie, treba vyšetrovať bezodkladne.

Bez ujmy pre kompetenciu súdov a vyšších vojenských úradov, môžu byť disciplinárne tresty vynesené len dôstojníkom, ktorý má disciplinárnu právomoc ako veliteľ tábora alebo zodpovedným dôstojníkom, ktorý ho zastupuje alebo na ktorého preniesol svoju disciplinárnu právomoc.

V nijakom prípade táto právomoc nesmie byť sverená vojnovému zajatcovi ani vykonávaná vojnovým zajatcom.

Pred vynesením každého disciplinárneho trestu treba obvineného vojnového zajatca presne upovedomiť o činoch, kladených mu za vinu. Treba mu umožniť vysvetliť svoje chovanie sa a hájiť sa. Je oprávnený dať predvolať svedkov a v prípade potreby použiť služby kvalifikovaného tlmočníka. Rozhodnutie sa oznámi vojnovému zajatcovi a dôverníkovi.

Veliteľ tábora je povinný viesť register vynesených disciplinárnych trestov; zástupcovia ochrannej mocnosti môžu si tento register prezrieť.

Článok 97

V nijakom prípade nebudú vojnoví zajatci prevezení do väzenských ústavov (väzníc, trestníc, kázníc atď.), aby si tam odpykali disciplinárne tresty.

Všetky miestnosti, v ktorých budú odpykované disciplinárne tresty, musia zodpovedať požiadavkám hygieny určeným v článku 25. Trestaným vojnovým zajatcom treba podľa ustanovenia článku 29 umožniť udržiavať sa v čistote.

Dôstojníci a osoby im na roveň postavené nemajú sa držať v tých istých miestnostiach ako poddôstojníci alebo obyčajní vojaci.

Zajaté ženy odpykávajúce si disciplinárny trest treba držať v miestnostiach oddelených od mužov a bezprostredný dozor nad nimi musia vykonávať ženy.

Článok 98

Vojnoví zajatci uväznení následkom disciplinárneho trestu budú i naďalej požívať výhody ustanovené týmto dohovorom tej miere, pokiaľ nie sú nepoužiteľné práve vzhľadom na ich stav uväznenia. Výhod ustanovených v článkoch 78 a 126 nesmú však byť pozbavení v nijakom prípade.

Vojnoví zajatci potrestaní disciplinárne nesmú byť pozbavení výhod spojených s ich hodnosťou.

Vojnoví zajatci potrestaní disciplinárne budú mať možnosť konať telesné cvičenia a byť na čerstvom vzduchu každý deň aspoň dve hodiny.

Na ich žiadosť sa im má povoliť, aby sa ustanovili na dennú lekársku prehliadku; dostanú ošetrovanie, ktoré vyžaduje ich stav, a v prípade potreby budú premiestnení do lazaretu v tábore, alebo do nemocnice.

Bude im povolené čítať a písať, ako i odosielať a prijímať listy. Za to však vydanie poštových zásielok a peňažných poukazov môže sa odložiť až do skončenia trestu; zatiaľ budú tieto zásielky

sverené dôverníkovi, ktorý odovzdá lazaretu tovar podliehajúci skaze a nachádzajúci sa v zásielke.

III. Stíhanie súdne

Článok 99

Nijaký zajatec nesmie byť stíhaný alebo odsúdený za čin, ktorý nie je výslovne stíhaný zákonodarstvom mocnosti, v moci ktorej zajatec je, alebo medzinárodným právom, ktoré sú v účinnosti v deň, keď čin bol spáchaný.

Na vojnového zajatca sa nesmie vykonávať nijaký duševný alebo telesný nátlak za tým účelom, aby bol donútený priznať sa k činu, ktorý sa mu kladie za vinu.

Nijaký vojnový zajatec nesmie byť odsúdený, bez toho že by mal možnosť sa hájiť a bez toho že by mu bol nápomocný kvalifikovaný obhajca.

Článok 100

Vojnových zajatcov a ochranné mocnosti treba čo najskôr upovedomiť o trestných činoch, na ktoré je určený trest smrti podľa zákonodarstva mocnosti, u ktorej je zajatec v zajatí.

Po tom nesmie byť na nijaký trestný čin určený trest smrti bez dohody s mocnosťou, ku ktorej prislúchajú zajatci.

Trest smrti nesmie byť vynesenej proti zajatcovi skôr než bol súd výslovne upozornený v smysle článku 87, druhého odseku na to, že obvinený, nie súc príslušníkom mocnosti, u ktorej je v zajatí, nie je k nej pútaný nijakým záväzkom vernosti a že je v jej moci následkom okolností nezávislých na jeho vlastnej vôli.

Článok 101

Ak bol vyslovený nad vojnovým zajatcom trest smrti, nemá sa rozsudok vykonať pred uplynutím aspoň šesťmesačnej lehoty od chvíle, keď dôjde ochrannej mocnosti na udanú adresu podrobná zpráva uvedená v článku 107.

Článok 102

Proti vojnovému zajatcovi môže byť vynesenej právoplatne rozsudok len tými istými súdmi a so zachovaním toho istého konania ako u osôb prislúchajúcich k ozbrojeným silám mocnosti, ktorá zajatcov drží v zajatí, a ak boly okrem toho zachované ustanovenia tejto kapitoly.

Článok 103

Každé súdne vyšetrovanie proti vojnovému zajatcovi bude vykonávané tak rýchlo, ako to dovoľujú okolnosti a takým spôsobom, aby hlavné pojednávanie sa konalo čo najskôr. Nijaký vojnový zajatec nemá byť držaný v zaisťovacej väzbe, okrem ak by pre podobné trestné činy mohla byť nariadená zaisťovacia väzba i na príslušníkov ozbrojených síl mocnosti, v moci ktorej sú zajatci,

alebo ak by to vyžadoval záujem štátnej bezpečnosti. Táto zaisťovacia väzba nesmie trvať v nijakom prípade dlhšie než tri mesiace.

Čas zaisťovacej väzby vojnového zajatca treba započítať do trestu na slobode, ku ktorému bude odsúdený, a treba k nemu prihliadať pri určení trestu.

Za zaisťovacej väzby požívajú vojnoví zajatci výhody článkov 97 a 98 tejto kapitoly.

Článok 104

V každom prípade, keď mocnosť, ktorá drží zajatca v zajatí, rozhodne začať súdne stíhanie proti vojnovému zajatcovi, upovedomí o tom ochrannú mocnosť čo najskôr, ale najmenej tri týždne pred začatím hlavného pojednávania. Táto lehota plynie až od chvíle, keď uvedené oznámenie dôjde ochrannej mocnosti na adresu, ktorú bola predtým oznámila mocnosti, v moci ktorej sú zajatci.

Toto oznámenie bude obsahovať tieto údaje:

1. priezvisko a meno vojnového zajatca, jeho hodnosť, jeho matričné číslo, dátum jeho narodenia, prípadne jeho povolanie,
2. miesto, kde je internovaný alebo uväznený,
3. opis obžalobného dôvodu alebo obžalobných dôvodov s uvedením použiteľných zákonných ustanovení,
4. označenie súdu, ktorý sa bude s prípadom zaoberať, dátum a miesto určené pre začatie hlavného pojednávania.

To isté oznámi mocnosť, u ktorej sú zajatci v zajatí, dôverníkovi onoho, zajatcu.

Ak nie je preukázané pri začatí hlavného pojednávania, že ochranná mocnosť, vojnový zajatec a príslušný dôverník dostali horouvedené oznámenie aspoň tri týždne pred začatím hlavného pojednávania, nemôže sa toto konať a musí sa odročiť.

Článok 105

Vojnový zajatec má právo, aby mu bol nápomocný niektorý zo zajatých druhov, aby bol obhajovaný kvalifikovaným advokátom, ktorého si zvolí, aby si dal predvolať svedkov, a ak to považuje za potrebné, aby použil služby kvalifikovaného tlmočníka. O týchto právach má byť včas pred hlavným pojednávaním upovedomený mocnosťou, v moci ktorej je.

Ak si vojnový zajatec nezvolil obhajcu, obstará mu ho ochranná mocnosť; bude na to mať prinajmenej týždeň času. Na žiadosť ochrannej mocnosti odovzdá jej mocnosť, ktorá drží zajatcov, zoznam osôb spôsobilých na obhajobu. Ak nezvolí ani vojnový zajatec ani ochranná mocnosť obhajcu,

ustanoví z moci úradnej mocnosť, v moci ktorej je, kvalifikovaného advokáta, aby obvineného hájil.

Obhajca bude mať lehotu aspoň dvoch týždňov pred začatím hlavného pojednávania a potrebné úľavy, aby si pripravil obhajobu obvineného; môže najmä voľne navštevovať obvineného a hovoriť s ním bez svedkov. Môže aj hovoriť so svedkami vedenými obhajobou, včítane vojnových zajatcov. Tieto úľavy bude požívať do uplynutia odvolacej lehoty.

Včas pred hlavným pojednávaním bude obvinenému vojnovému zajatcovi doručená v jazyku, ktorému rozumie, obžaloba a spisy, ktoré sú zpravidla doručované obvinenému podľa zákonov platných v armáde mocnosti, u ktorej je v zajatí. To isté sa doručí za rovnakých podmienok jeho obhajcovi.

Zástupcovia ochrannej mocnosti majú právo byť prítomní na hlavnom pojednávaní, okrem ak by sa toto výnimočne konalo s vylúčením verejnosti v záujme štátnej bezpečnosti; v takom prípade upovedomí o tom mocnosť držiaca zajatcov ochrannú mocnosť.

Článok 106

Každý vojnový zajatec má právo podať proti každému rozsudku nad ním vynesenému odvolanie, zmätočnú sťažnosť alebo žiadať o obnovu konania za rovnakých podmienok ako príslušníci ozbrojených síl mocnosti, v moci ktorej je. Bude plne informovaný o svojom práve na opravné prostriedky a o lehotách, pre jeho uplatnenie.

Článok 107

Každý rozsudok vynesený nad vojnovým zajatcom treba ihneď dať na vedomie ochrannej mocnosti vo forme stručnej zprávy, ktorá bude aj obsahovať údaj, či zajatec má právo sa odvolať, podať zmätočnú sťažnosť alebo žiadať o obnovu konania. Táto zpráva sa zašle aj patričným dôverníkov. Zašle sa aj vojnovému zajatcovi v jazyku, ktorému rozumie, ak nebol rozsudok vynesený v jeho prítomnosti. Okrem toho oznámi ihneď mocnosť, v moci ktorej zajatec je, ochrannej mocnosti rozhodnutie zajatcovo, či použije svoje právo podať opravný prostriedok či nie.

Okrem toho, ak sa stal rozsudok právoplatným alebo ak vyslovil súd v prvej stolici rozsudok smrti, zašle mocnosť, v moci ktorej je zajatec, čo najskôr ochrannej mocnosti podrobnú zprávu obsahujúcu:

1. presné znenie rozsudku,
2. stručný prehľad vyšetrovania a hlavného pojednávania, obsahujúci najmä podstatu obžaloby i obhajoby,
3. poprípade označenie ústavu, v ktorom bude trest odpykaný.

Zprávy uvedené v predchádzajúcich odsekoch zašlú sa ochrannej mocnosti na adresu, ktorú táto predtým oznámila mocnosti, u ktorej je zajatec držaný v zajatí.

Článok 108

Tresty vynesené proti vojnovým zajatcom na základe rozsudkov, ktoré sa stali vykonateľnými, odpykajú títo v tých istých ústavoch a za rovnakých podmienok ako príslušníci ozbrojených síl mocnosti, v moci ktorej sú. Tieto podmienky budú v každom prípade zodpovedať požiadavkám hygieny a ľudskosti.

Zajatú ženu, proti ktorej bol taký rozsudok vynesený, treba umiestiť v oddelených miestnostiach a pod dozorom žien.

V každom prípade budú vojnoví zajatci odsúdení na trest odňatia slobody i naďalej požívať dobrodenia článkov 78 a 126 tohto dohovoru. Budú okrem toho oprávnení dostávať i odosielať korešpondenciu, dostávať aspoň jeden pomocný balík za mesiac a pohybovať sa pravidelne na čerstvom vzduchu; dostanú lekárske ošetrovanie, ktoré vyžaduje ich zdravotný stav a duchovnú pomoc, keby si ju priali. Tresty, ktoré by ich mali stihnúť, majú zodpovedať ustanoveniam článku 87 tretieho odseku.

Časť IV: Koniec zajatia

Oddiel I: Priama repatriácia a nemocničné ošetrovanie v neutrálnych krajinách

Článok 109

Strany v konflikte sú povinné s výhradou tretieho odseku tohto článku, poslať späť do vlasti vojnových zajatcov vážne chorých a ťažko zranených podľa prvého odseku nasledujúceho článku, bez ohľadu na ich počet a hodnotu, keď sa predtým postaraly o to, aby boli schopní prepravy.

Za trvania nepriateľstva sa vynasnažia strany v konflikte, aby s pomocou zúčastnených neutrálnych mocností zariadily v neutrálnej krajine nemocničné ošetrovanie ranených alebo nemocných vojnových zajatcov spomenutých v druhom odseku nasledujúceho článku; môžu tiež uzavrieť dohodu o priamej repatriácii alebo o internovaní v neutrálnej krajine zajatcov, ktorí sú telesne zdatní a majú za sebou dlhé zajatie.

Nijaký vojnový zajatec ranený alebo nemocný, o repatriáciu ktorého v smysle prvého odseku tohto článku ide, nesmie byť repatriovaný za nepriateľstva proti svojej vôli.

Článok 110

Priamo budú repatriovaní:

1. nevyliciteľne zranení a nemocní, ktorých duševné alebo telesné schopnosti sa zdajú byť značne snižené,

2. ranení a nemocní, ktorí podľa odhadu lekárov sa nemôžu uzdraviť v priebehu jedného roka, ktorých stav vyžaduje ošetrovanie a ktorých duševné alebo telesné schopnosti sa zdajú byť značne snižené,

3. ranení a nemocní, ktorí sa uzdravili, ale ktorých duševné alebo telesné schopnosti nasvedčujú tomu, že boli značne a trvale snižené.

V neutrálnej krajine môžu byť ošetrovaní v nemocniciach:

1. ranení a nemocní, ktorých uzdravenie možno očakávať do roka po ich zranení alebo onemocnení, ak ošetrovanie v neutrálnej krajine dáva nádej na istejšie a rýchlejšie uzdravenie,

2. vojnoví zajatci, ktorých duševné alebo telesné zdravie je podľa úsudku lekárov vážne ohrozené držaním v zajatí, ktorých by však nemocničným ošetrovaním v neutrálnej krajine mohlo zachrániť.

Zúčastnené mocnosti určia vzájomnou dohodou podmienky, ktorým musia vyhovieť vojnoví zajatci ošetrovaní v nemocniciach v neutrálnej krajine, aby mohli byť repatriovaní, ako aj ich postavenie. Zpravidla budú repatriovaní vojnoví zajatci, ošetrovaní v neutrálnej krajine, pokiaľ patria do týchto skupín:

1. zajatci, zdravotný stav ktorých sa tak zhoršil, že vyhovujú podmienkam určeným pre priamu repatriáciu,

2. zajatci, ktorých duševné alebo telesné schopnosti zostaly po liečení značne snižené.

Ak neboly medzi zúčastnenými stranami v konflikte uzavreté osobitné dohody za účelom, aby byly určené prípady invalidity alebo nemoci, ktoré vyžadujú priamu repatriáciu alebo ošetrovanie v neutrálnej krajine, budú tieto prípady riešené podľa zásad, obsiahnutých vo vzore dohody o priamej repatriácii ranených a nemocných zajatcov a o ich nemocničnom ošetrovaní v neutrálnej krajine, ako i v poriadku o smiešaných lekárskejších komisiách, ktoré sú pripojené k tomuto dohovoru.

Článok 111

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, mocnosť, ktorej prislúchajú vojnoví zajatci a neutrálna krajina prizvaná týmito dvoma mocnosťami, sa vynasnažia o uzavretie dohôd, ktoré umožnia internovanie vojnových zajatcov na území tejto neutrálnej mocnosti až do skončenia nepriateľstva.

Článok 112

Hneď po vypuknutí konfliktu budú ustavené smiešané lekárske komisie, aby prezeraly nemocných a ranených zajatcov a aby urobily všetky potrebné rozhodnutia o nich. Vymenúvanie,

úlohy a činnosť týchto komisií budú sa spravovať ustanoveniami poriadku, pripojeného k tomuto dohovoru.

Ale zajatci, ktorí podľa názoru lekárskejších orgánov mocnosti, v moci ktorej sú, sú zrejme ťažko ranení a ťažko nemocní, môžu byť repatriovaní bez toho, že by museli byť prezretí smiešanou lekárskejších komisiou.

Článok 113

Popri tých, ktorí budú vybraní lekárskejších úradmi mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, budú oprávnení prísť na prehliadku smiešaných lekárskejších komisií podľa predchádzajúceho článku ranení alebo nemocní zajatci, patriaci do skupín nižšie vymenovaných:

1. ranení a nemocní navrhnutí lekárom, konajúcim službu v tábore, ktorý je rovnakej národnosti ako oni alebo príslušníkom strany v konflikte, ktorá je spojencom mocnosti, ku ktorej sami prislúchajú,

2. ranení a nemocní navrhnutí svojím dôverníkom,

3. ranení a nemocní navrhnutí mocnosťou, ku ktorej prislúchajú alebo organizáciou starajúcou sa o zajatcov a uznanou touto mocnosťou.

Vojnoví zajatci, ktorí nepatria do nijakej z týchto skupín, môžu predsa prísť na prehliadku u smiešanej lekárskejších komisie, ale budú prezretí až po tých, ktorí spadajú do uvedených skupín.

Lekár, ktorý je krajanom vojnových zajatcov podrobených prehliadke u smiešanej lekárskejších komisie, a ich dôverník, sú oprávnení zúčastniť sa na tejto prehliadke.

Článok 114

Vojnoví zajatci, ktorí utrpeli úraz, vynímajúc tých, ktorí sa sami dobrovoľne zranili, budú požívať, pokiaľ ide o repatriáciu alebo eventuálne ošetrovanie v neutrálnej krajine, dobrodenie tohto dohovoru.

Článok 115

Nijaký vojnový zajatec disciplinárne trestaný, u ktorého sú splnené podmienky pre repatriáciu alebo ošetrovanie v neutrálnej krajine, nesmie byť zadržaný preto, že si dosiaľ neodpykal trest.

Vojnoví zajatci, ktorí sú v súdnom vyšetrowaní, alebo už odsúdení a ktorí by mali byť repatriovaní alebo ošetrovaní v neutrálnej krajine, môžu sa zúčastniť na týchto výhodách pred skončením konania a pred odpykaním trestu, ak dá na to súhlas mocnosť, v moci ktorej sú.

Strany v konflikte si navzájom oznámia mená tých, ktorí budú zadržaní až do konca konania alebo do odpykania trestu.

Článok 116

Výdavky na repatriáciu vojnových zajatcov alebo ich prepravu do neutrálnej krajiny sú, začínajúc od hraníc krajiny mocnosti, ktorá ich má v zajatí, na vrub mocnosti, ku ktorej prislúchajú.

Článok 117

Nikto z repatriovaných nesmie byť použitý na aktívnu vojenskú službu.

Oddiel II: Prepustenie a repatriácia vojnových zajatcov po skončení nepriateľstva

Článok 118

Vojnoví zajatci budú prepustení a repatriovaní bez meškania po skončení aktívneho nepriateľstva.

Ak niet ustanovenia na tento cieľ v nejakom dohovore uzavretom medzi stranami v konflikte za účelom skončenia nepriateľstva alebo ak nebola taká dohoda uzavretá, každá z mocností, v moci ktorej sú zajatci, má vypracovať sama a bez meškania vykonať repatričný plán zodpovedajúci zásade vyslovenej v predchádzajúcom odseku.

V oboch prípadoch bude oznámené vojnovým zajatcom, aké opatrenia boli urobené.

Výdavky na repatriáciu vojnových zajatcov treba v každom prípade rozvrhnúť spravodlivým spôsobom medzi mocnosť, ktorá drží zajatcov v zajatí, a mocnosť, ktorej prislúchajú. Toto rozvrhnutie sa má vykonať podľa týchto zásad:

a) Ak susedia obidve mocnosti, uhradí mocnosť, ktorej zajatci patria, výdavky na ich repatriáciu od hraníc mocnosti, u ktorej sú v zajatí.

b) Ak nesusedia tieto dve mocnosti, uhradí mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, výdavky na prepravu vojnových zajatcov na svojom území až po svoju hranicu alebo až po svoj naloďovací prístav ležiaci najbližšie k mocnosti, ku ktorej náležia. Pokiaľ ide o zvyšok výdavkov spojených s repatriáciou, dohodnú sa zúčastnené strany na ich spravodlivom rozvrhnutí medzi sebou. Uzavretie takej dohody nemôže v nijakom prípade ospravedlniť akýkoľvek odklad repatriácie vojnových zajatcov.

Článok 119

Repatriácia sa vykoná za obdobných podmienok, ako je určené v článkoch 46 až 48 tohto dohovoru pre presun vojnových zajatcov a pri zachovaní ustanovení článku 118 a nasledujúcich.

Pri repatriácii budú vrátené vojnovému zajatcovi cenné predmety odobraté podľa ustanovenia článku 18 a sumy v cudzích menách, ktoré neboli zamenené na valutu mocnosti, v moci ktorej sú zajatci. Cenné predmety a sumy v cudzej mene, ktoré by z akejkoľvek príčiny neboly vrátené

vojnovému zajatcovi pri jeho repatriácii, zašlú sa informačnej kancelárii spomenutej v článku 122.

Vojnoví zajatci sú oprávnení vziať so sebou svoje osobné veci, korešpondenciu a zásielky, ktoré došli na ich adresu; váha týchto vecí môže byť obmedzená, ak to vyžadujú okolnosti repatriácie, na toľko, koľko môže zajatec rozumne uniesť; v každom prípade bude každý zajatec oprávnený odnieť si aspoň dvadsaťpäť kilogramov.

Ostatné osobné veci repatriovaného zajatca zostanú u mocnosti, u ktorej bol v zajatí; táto mu ich zašle, len čo uzavrie s mocnosťou, ku ktorej zajatec prislúcha, dohodu o spôsobe dopravy týchto vecí a o úhrade výdavkov takto vzniknutých.

Vojnoví zajatci, ktorí by boli vo vyšetrovaní pre zločin alebo prečin podľa trestného práva, môžu byť zadržaní až do skončenia konania, poprípade i do odpykania trestu. Podobne tak bude u tých, ktorí už boli odsúdení pre zločin alebo prečin podľa trestného práva.

Strany v konflikte si oznámia mená vojnových zajatcov zadržaných až do konca súdneho konania alebo odpykania trestu.

Strany v konflikte sa dohodnú o zriadení komisií za tým účelom, aby pátrali po roztrúsených zajatcoch a vykonali ich repatriáciu v najkratšej lehote.

Oddiel III: Úmrtie vojnových zajatcov

Článok 120

Závety vojnových zajatcov budú spísané tak, aby vyhovovali podmienkam platnosti predpísaným zákonodarstvom krajiny ich pôvodu, ktorá sa postará, aby tieto podmienky byly oznámené mocnosti, v moci ktorej sú zajatci. Na žiadosť vojnového zajatca a v každom prípade po jeho smrti bude závet bez meškania zaslaný ochrannej mocnosti a jeho overený odpis Ústrednej informačnej kancelárii.

Úmrtné listy, zodpovedajúce vzoru pripojenému k tomuto dohovoru, alebo soznamy všetkých vojnových zajatcov, ktorí zomreli v zajatí, potvrdené zodpovedným dôstojníkom, treba zaslať v najkratšej lehote Informačnej kancelárii pre vojnových zajatcov, zriadenej v smysle článku 122. Údaje totožnosti, ktorých výpočet je uvedený v treťom odseku článku 17, miesto a dátum úmrtia, príčina smrti, miesto a dátum pohrebu, ako i všetky údaje potrebné na zistenie hrobov musia byť obsiahnuté v týchto úmrtných listoch alebo soznamoch.

Pochovaniu alebo spopolneniu musí predchádzať lekárska prehliadka mŕtvoly, aby bola zistená smrť, aby bolo umožnené vyhotoviť úmrtný zápis a v prípade potreby zistiť totožnosť zomretého.

Úrady, v moci ktorých sú zajatci, budú dbať na to, aby zajatci, ktorí zomreli v zajatí, boli s úctou pochovaní, ak možno podľa obradov náboženstva, ku ktorému patrili, aby ich hroby boli chránené, vhodne udržiavané a označené tak, aby ich bolo možno vždy nájsť. Kedykoľvek to bude možné, budú zomrelí vojnoví zajatci prislúchajúci k tej istej mocnosti pochovaní na tom istom mieste.

Zomrelí vojnoví zajatci budú pochovávaní jednotlivo, vyjmúc prípady vyššej moci, ktoré by si vynútili pochovanie spoločné. Mŕtvolvy môžu sa spopolniť, len ak to vyžadujú naliehavé záujmy zdravotné alebo náboženstvo zomrelého alebo ak si to priateľ zomrelý. V prípade spolopenia poznamená sa to na úmrtnom liste s uvedením dôvodu.

Aby bolo možno hroby kedykoľvek nájsť, má všetky údaje týkajúce sa pochovania a hrobov zaznamenať Správa vojnových hrobov, zriadená mocnosťou, v moci ktorej sú zajatci. Soznamy hrobov a údaje týkajúce sa vojnových zajatcov, pochovaných na cintorínoch alebo inde, budú odovzdané mocnosti, ku ktorej zajatci prislúchali. Bude úlohou mocnosti, pod kontrolou ktorej je toto územie, ak je smluvnou stranou tohto dohovoru, aby sa starala o tieto hroby a zaznamenávala každé neskoršie premiestnenie zomrelých. Toto ustanovenie sa vzťahuje aj na popol, ktorý uschová Správa vojnových hrobov až do toho času, keď krajina pôvodu oznámi konečné rozhodnutie v tejto veci.

Článok 121

Každé úmrtie alebo každé vážne zranenie vojnového zajatca, spôsobené strážou, iným zajatcom alebo inou osobou, alebo ak je podozrenie, že bolo takto spôsobené, ako i každé úmrtie, ktorého príčina nie je známa, budú ihneď predmetom úradného vyšetrovania mocnosti, v moci ktorej sú zajatci.

Oznámenie o tom zašle sa ihneď ochrannej mocnosti. Spíšu sa výpovede svedkov, najmä vojnových zajatcov; zpráva obsahujúca tieto výpovede zašle sa ochrannej mocnosti.

Ak sa zistí vyšetrovaním vina jednej alebo viac osôb, urobí mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, všetky opatrenia na súdne stíhanie vinníka alebo vinníkov.

Časť V: Informačná kancelária a pomocné spoločnosti pre vojnových zajatcov

Článok 122

Len čo vypukne konflikt a vo všetkých prípadoch okupácie zriadi každá zo strán v konflikte oficiálnu Informačnú kanceláriu pre vojnových zajatcov, ktorí sú v jej moci; neutrálne a nebojujúce mocnosti, ktoré prijímajú na svoje územie osoby

patriace do niektorej skupiny spomenutej v článku 4, urobia to isté pre tieto osoby. Zúčastnená mocnosť bude dbať nad tým, aby informačná kancelária mala k dispozícii potrebné miestnosti, zariadenia a personál, tak aby mohla riadne plniť svoju úlohu. Ponechá sa jej na vôli použitie na ten cieľ vojnových zajatcov, pokiaľ bude zachovávať podmienky určené v oddieli tohto dohovoru, týkajúcom sa práce vojnových zajatcov.

Každá zo strán v konflikte poskytne v lehote čo možno najkratšej svojej informačnej kancelárii informácie, o ktorých je reč vo štvrtom, piatom a šiestom odseku tohto článku, o každej nepriateľskej osobe patriacej do niektorej zo skupín vymenovaných v článku 4, ktorá sa dostala do jej moci. Neutrálne a nebojujúce mocnosti budú postupovať rovnako, pokiaľ ide o osoby uvedených kategórií, ktoré prijali na svojom území.

Táto kancelária ihneď zašle najrýchlejšou cestou tieto informácie zúčastneným mocnostiam prostredníctvom jednak ochranných mocností, jednak Ústrednej kancelárie spomenutej v článku 123.

Tieto informácie majú slúžiť na to, aby umožnili upovedomiť rýchlo zúčastnené rodiny. Tieto informácie majú obsahovať u každého vojnového zajatcu, s výhradou ustanovenia článku 17, priezvisko, meno, hodnosť, matričné číslo, miesto a úplné dátum narodenia, označenie mocnosti, ku ktorej prislúchajú, krstné meno otca, priezvisko matky, meno a adresu osoby, ktorá má byť upovedomená, ako i adresu, na ktorú sa môže zajatcovi posilať korešpondencia, pokiaľ informačná kancelária tieto údaje zná.

Informačná kancelária bude dostávať od rôznych kompetentných úradov údaje o zmenách, prepustení, repatriácii, úteku, prevezení do nemocnice, úmrtí vojnových zajatcov a odovzdá ich ďalej spôsobom uvedeným v treťom odseku shora.

Taktiež i zprávy o zdravotnom stave vážne chorých alebo ťažko zranených zajatcov budú sa podávať pravidelne, podľa možnosti každý týždeň.

Informačná kancelária bude tiež povinná zodpovedať na všetky jej došlé dotazy týkajúce sa vojnových zajatcov, včítane tých, ktorí zomreli v zajatí; vykoná potrebné vyšetrovania, aby si obstarala žiadané informácie, keby ich nemala.

Všetky písomné oznámenia, ktoré vyšly z kancelárie, treba overiť podpisom alebo pečiatkou.

Informačná kancelária bude okrem toho poverená, aby shromažďovala a odosiela zúčastneným mocnostiam všetky osobné veci, včítane peňazí v inej mene, než je mena mocnosti, u ktorej sú zajatci, a listín, ktoré môžu mať dôležitosť pre blízkych príbuzných, ktoré vojnoví zajatci zanechali pri repatriácii, prepustení, úteku alebo

úmrtí. Tieto veci zašle kancelária v zapečatených balíkoch; k balíkom budú priložené vyhlásenia udávajúce presne totožnosť osôb, ktorým predmety patrily, a tiež úplný soznam obsahu balíka. Ostatné osobné veci dotknutých zajatcov odošli sa podľa dohôd uzavretých medzi zúčastnenými stranami v konflikte.

Článok 123

V neutrálnej krajine sa zriadi Ústredná informačná kancelária pre vojnových zajatcov. Medzinárodný komitét Červeného kríža navrhne, ak to bude považovať za potrebné, zúčastneným mocnostiam organizáciu takej kancelárie.

Táto kancelária bude mať za úlohu sústreďovať všetky zprávy týkajúce sa vojnových zajatcov, ktoré bude môcť obstaráť úradnou alebo súkromnou cestou; zašle ich čo možno najrýchlejšie krajine, z ktorej zajatci pochádzajú alebo mocnosti, ku ktorej patria. Strany v konflikte poskytnú jej všetky úľavy pre rozosielanie zprávy.

Vysoké smluvné strany, najmä tie, ktorých príslušníci používajú služby Ústrednej kancelárie, sa vyzývajú, aby jej poskytli finančnú podporu, ktorú by potrebovala.

Tieto ustanovenia nesmú sa vykladať v tom smysle, akoby obmedzovaly ľudomilnú činnosť Medzinárodného komitétu Červeného kríža alebo pomocných spoločností spomenutých v článku 125.

Článok 124

Informačné kancelárie jednotlivých krajín a Ústredná informačná kancelária požívajú oslobodenie od poštovného, ako i všetky výhody spomenuté v článku 74, a ak je to len možné, oslobodenie od telegrafných poplatkov alebo aspoň značne znížené sadzby.

Článok 125

Mocnosti, držiace zajatcov v zajatí, vyjdú čo najviac v ústrety, s výhradou opatrení, ktoré by považovali za nevyhnutelné, aby bola zaručená ich bezpečnosť a aby sa vyhovel každéj inej rozumnej potrebe, náboženským a pomocným spoločnostiam a všetkým iným organizáciám poskytujúcim pomoc vojnovým zajatcom. Poskytnú im, ako aj ich delegátom riadne povereným všetky potrebné výhody, aby mohli navštevovať vojnových zajatcov, rozdeľovať im pomocné zásielky a potreby akéhokoľvek pôvodu na účel náboženské, výchovné, rekreačné, alebo aby im boli nápomocní pri usporiadaní zábav v táboroch. Spomenuté spoločnosti alebo organizácie môžu byť ustavené buď na území mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, buď v inej krajine alebo môžu byť medzinárodnej povahy.

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, môže obmedziť počet spoločností a organizácií, ktorých delegáti

budú oprávnení vykonávať svoju činnosť na jej území a pod jej dohľadom, avšak za podmienky, že také obmedzenie neznamená poskytnutie účinnej a dostatočnej pomoci všetkým vojnovým zajatcom.

Osobitné postavenie Medzinárodného komitétu Červeného kríža na tomto poli bude sa vždy uznávať a rešpektovať.

Len čo sa vojnovým zajatcom poskytne pomoc a potreby na účely horeuvedené alebo veľmi skoro na to sa majú zaslať pomocným spoločnostiam alebo organizáciám, ktoré ich odoslali, potvrdenky, podpísané dôverníkom týchto zajatcov a týkajúce sa každej zásielky. Súčasne vystavia potvrdenky na tieto zásielky správne úrady, ktoré strážia zajatcov.

Časť VI: Vykonávanie dohovoru

Oddiel I: Všeobecné ustanovenia

Článok 126

Zástupcovia alebo delegáti ochranných mocností sú oprávnení navštíviť všetky miesta, kde sú vojnoví zajatci, najmä miesta, kde sú internovaní, držaní alebo kde pracujú; majú prístup do všetkých miestností používaných zajatcami. Majú taktiež právo odísť na miesta, odkiaľ prepravovaní zajatci odchádzajú, ktorými prechádzajú a na ktoré prichádzajú. Môžu hovoriť bez svedkov so zajatcami a najmä s ich dôverníkmi, ak treba, prostredníctvom tlmočníkov.

Zástupcom a delegátom ochranných mocností bude ponechaná plná sloboda, čo do voľby miest, ktoré chcú navštíviť; nebude obmedzovaná ani dĺžka ani časté opakovanie týchto návštev. Môžu byť zakázané iba z dôvodov naliehavých vojenských potrieb a iba výnimočne a na prechodný čas.

Mocnosť, v moci ktorej sú zajatci, u ktorých sa má vykonať návšteva, a mocnosť, ku ktorej prislúchajú, môžu sa popri prípade dohodnúť o tom, že sa týchto návštev smú zúčastniť i krajanovia týchto zajatcov.

Delegáti Medzinárodného komitétu Červeného kríža budú požívať tie isté výsady. Vymenúvanie týchto delegátov bude podliehať schváleniu mocnosti, v moci ktorej sú zajatci, ktorí majú byť navštívení.

Článok 127

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že rozšíria čo možno najviac, ako v mieri tak za vojny, text tohto dohovoru vo svojich krajinách a že najmä zaradia jeho štúdium do vojenských a, ak možno, i civilných študijných programov, tak aby jeho zásady boli uvedené na známosť všetkým ich ozbrojeným silám i obyvateľstvu.

Vojenské alebo iné úrady, ktoré za vojny prevezmú zodpovednosť za vojnových zajatcov, musia mať text tohto dohovoru a byť zvlášť poučení o ich ustanoveniach.

Článok 128

Vysoké smluvné strany si zašlú prostredníctvom Švajčiarskej spolkovkej rady, a za nepriateľstva prostredníctvom ochranných mocností, oficiálne preklady tohto dohovoru a zákony i nariadenia, ktoré by vydaly, aby zabezpečili jeho vykonávanie.

Článok 129

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že urobia všetky potrebné zákonodarné opatrenia, aby určily primerané trestné sankcie postihujúce osoby, ktoré spáchajú to či ono vážne porušenie tohto dohovoru vymedzené v nasledujúcom článku alebo dajú na také porušenie rozkaz.

Každá smluvná strana je povinná zistiť osoby obvinené z toho, že spáchaly niektorý z týchto vážnych porušení alebo dali naň rozkaz, a musí ich postaviť pred svoj súd, nech sú akejkoľvek štátnej príslušnosti. Môže aj, ak dá tomu prednosť, v súlade s podmienkami určenými svojím vlastným zákonodarstvom, odovzdať ich na súdne stíhanie niektorej inej smluvnej strane majúcej záujem na potrestaní, pokiaľ táto smluvná strana má dostatočné obvinenia proti týmto osobám.

Každá smluvná strana urobí potrebné opatrenia, aby odstránila všetky činy, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami tohto dohovoru, iné než sú vážne porušenia uvedené v nasledujúcom článku.

Obvinení budú za každých okolností požívať záruky súdneho konania a slobodnej obhajoby, ktoré nebudú menej priaznivé než záruky spomenuté v článku 105 a nasledujúcich tohto dohovoru.

Článok 130

Vážnymi porušeniami, spomenutými v predchádzajúcom článku, sú niektoré z nižšie uvedených činov, ak sú spáchané na osobách alebo na majetku, chránených týmto dohovorum: úmyselné zabitie, mučenie alebo neľudské zaobchádzanie, čítajúc do toho biologické pokusy, úmyselné spôsobenie veľkého utrpenia alebo vážne telesné zranenie a ohrozenie zdravia, donucovanie, aby vojnový zajatec slúžil v ozbrojených silách nepriateľskej mocnosti alebo pozbavenie ho práva na to, aby bol riadne a nestranné súdený podľa predpisov tohto dohovoru.

Článok 131

Ani jedna smluvná strana sa nemôže sama zbaviť ani zbaviť inú smluvnú stranu zodpovednosti, ktorá stíha ju samotnú alebo inú smluvnú stranu v dôsledku porušení spomenutých v predchádzajúcom článku.

Článok 132

Na žiadosť niektorej strany v konflikte sa zavedie vyšetrovanie spôsobom, ktorý bude určený medzi

zúčastnenými stranami, o každom doloženom porušení dohovoru.

Ak sa nedosiahne dohoda o spôsobe vyšetrovania, dohodnú sa strany na vymenúvaní rozhodcu, ktorý určí, akým spôsobom postupovať.

Len čo sa zistí porušenie, urobia mu strany v konflikte koniec a odstránia ho, čo možno najrýchlejšie.

Oddiel II: Záverečné ustanovenia

Článok 133

Tento dohovor je spísaný v jazyku anglickom a francúzskom. Obe znenia sú rovnako záväzné.

Švajčiarska spolková rada dá zhotoviť úradné preklady dohovoru do jazyka ruského a španielskeho.

Článok 134

Tento dohovor nahradzuje vo vzťahoch medzi Vysokými smluvnými stranami dohovor zo dňa 27. júla 1929.

Článok 135

Vo vzťahoch medzi mocnosťami, ktoré sú viazané Haagským dohovorem o zákonoch a obyčajoch pozemnej vojny, nech už ide o dohovor z 29. júla 1899 alebo o dohovor z 18. októbra 1907, a ktoré sú stranami tohto dohovoru, doplní tento dohovor kapitolu II. Poriadku pripojeného k spomenutým Haagským dohovorum.

Článok 136

Tento dohovor, ktorý bude mať dnešné dátum, môže byť podpísaný až do 12. februára 1950 v mene mocností zastúpených na konferencii, ktorá sa začala v Ženeve dňa 21. apríla 1949, ako i v mene mocností na tejto konferencii nezastúpených, ktoré sú však stranami dohovoru z 27. júla 1929.

Článok 137

Tento dohovor bude ratifikovaný čo najskôr a ratifikačné listiny budú uložené v Berne.

O uložení každej ratifikačnej listiny bude vyhotovená zápisnica, ktorej jeden overený odpis sa zašle Švajčiarskou spolkovou radou všetkým mocnostiam, v mene ktorých bol dohovor podpísaný alebo v mene ktorých bol jej oznámený prístup.

Článok 138

Tento dohovor nadobudne účinnosť šesť mesiacov potom, keď boly složené najmenej dve ratifikačné listiny.

Neskoršie nadobudne účinnosť pre každú z Vysokých smluvných strán šesť mesiacov po uložení jej ratifikačnej listiny.

Článok 139

Začínajúc dňom nadobudnutia účinnosti, zostane tento dohovor otvorený pre prístup každej mocnosti, v mene ktorej nebol podpísaný.

Článok 140

Prístupy budú oznámené písomne Švajčiarskej spolkovej rade a nadobudnú účinnosť šesť mesiacov potom, keď jej došly.

Švajčiarska spolková rada oznámi prístupy všetkým mocnostiam, v mene ktorých dohovor bol podpísaný alebo ktorou bol oznámený prístup.

Článok 141

Za situácie opísanej v článkoch 2 a 3, nadobudne uloženie ratifikácií a prístupov oznámené stranami v konflikte pred začatím nepriateľstva či okupácie alebo po ňom, okamžitú účinnosť. Oznámenie o ratifikáciách alebo prístupoch, ktoré došly od strán v konflikte, urobí Švajčiarska spolková rada najrýchlejším spôsobom.

Článok 142

Každá z Vysokých smluvných strán bude mať možnosť vypovedať tento dohovor.

Výpoveď sa oznámi písomne Švajčiarskej spolkovej rade. Táto upovedomí o tomto oznámení vlády všetkých Vysokých smluvných strán.

Výpoveď nadobudne účinnosť jeden rok po jej oznámení Švajčiarskej spolkovej rade. Výpoveď oznámená však v čase, keď vypovedajúca mocnosť je zapletená do nepriateľstva, nenadobudne účinnosť, pokiaľ nebude uzavretý mier, a v nijakom prípade, pokiaľ nebudú skončené operácie spojené s prepustením a repatriáciou osôb chránených týmto dohovorom.

Výpoveď bude platiť len pre vypovedajúcu mocnosť. Nebude mať vplyv na záväzky, ktoré strany v konflikte budú i naďalej nútené dodržiavať v smysle zásad medzinárodného práva, ako plynú zo zvyklostí jestvujúcich medzi civilizovanými národmi, zo zákonov ľudskosti a z požiadaviek verejného svedomia.

Článok 143

Švajčiarska spolková rada dá tento dohovor zaregistrovať v Sekretariáte Organizácie Spojených národov. Švajčiarska spolková rada upovedomí Sekretariát Organizácie Spojených národov aj o všetkých ratifikáciách, prístupoch a výpovediach, ktoré došly k tomuto dohovoru.

NA DŮKAZ TOHO podpísaní, predloživši si svoje plnomocenstvá, podpísali tento dohovor.

DANÉ v Ženeve dňa 12. augusta 1949 v jazyku anglickom a francúzskom; originál bude uložený v archíve Švajčiarskej konfederácie. Švajčiarska spolková rada zašle overený odpis tohto dohovoru

každému zo signatárnych štátov, ako i štátom, ktoré k dohovoru pristúpia.

Príloha č. 5: Ženevský dohovor o ochrane civilných osôb za vojny zo dňa 12. augusta 1949

Podpísaní splnomocnenci vlád zastúpených na diplomatickej konferencii, ktorá sa konala v Ženeve od 21. apríla do 12. augusta 1949, aby vypracovala dohovor o ochrane civilných osôb za vojny, dohodli sa na tomto:

Časť I: Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že za všetkých okolností budú zachovávať tento dohovor a že zabezpečia jeho zachovávanie.

Článok 2

Popri ustanoveniach, ktoré majú nadobudnúť účinnosť už v mieri, bude sa tento dohovor vzťahovať na všetky prípady vyhlásenia vojny alebo akéhokoľvek iného ozbrojeného konfliktu, vzniknutého medzi dvoma alebo viacerými Vysokými smluvnými stranami, i keď vojnový stav nie je uznávaný jednou z nich.

Dohovor bude sa taktiež vzťahovať na všetky prípady čiastočnej alebo úplnej okupácie územia niektorej smluvnej strany, i keď sa táto okupácia nestretne s vojenským odporom.

Ak nie je niektorá zo strán zúčastňujúcich sa na konflikte smluvnou stranou tohto dohovoru, zostanú mocnosti, ktoré sú jeho stranami, napriek tomu ním viazané vo svojich vzájomných vzťahoch. Budú okrem toho viazané týmto dohovorom voči spomenutej mocnosti, ak prijme táto jeho ustanovenia a ak sa bude nimi správať.

Článok 3

V prípade ozbrojeného konfliktu, ktorý nemá medzinárodný ráz a ktorý vznikne na území niektorej z Vysokých smluvných strán, bude každá zo strán v konflikte zviazaná spravovať sa pri najmenšom týmito ustanoveniami:

1. S osobami, ktoré sa priamo nezúčastnia nepriateľstva, včítane príslušníkov ozbrojených síl, ktorí složili zbrane, a osôb, ktoré boli vyradené z boja nemocou, zranením, zadržaním alebo akoukoľvek inou príčinou, bude sa za všetkých okolností zaobchádzať ľudsky, bez akéhokoľvek nepriaznivého rozlišovania založeného na rase, farbe, náboženstve alebo viere, pohlaví, rode, majetku alebo na akomkoľvek inom obdobnom znaku.

Preto sú a zostávajú zakázané v každom čase a na každom mieste, pokiaľ ide o osoby vyššie spomenuté:

- a) útoky na život a zdravie, najmä vražda vo všetkých formách, zmrzačenie, kruté zaobchádzanie, trýznenie a mučenie,
- b) branie rukojemníkov,
- c) útoky proti osobnej dôstojnosti, najmä ponižujúce a pokorujúce zaobchádzanie,
- d) odsúdenie a vykonanie popravy bez predchádzajúceho rozsudku, vyneseného riadne ustaveným súdom, poskytujúcim súdne záruky, uznané civilizovanými národmi za nevyhnutné.

2. Ranení a nemocní budú posbieraní a ošetrení.

Nestranná ľudomilná organizácia, ako je Medzinárodný komitét Červeného kríža, môže ponúknuť svoje služby stranám v konflikte.

Strany v konflikte sa okrem toho vynasnažia, aby osobitnými dohodami boli uvedené do účinnosti všetky ostatné ustanovenia tohto dohovoru alebo ich časť.

Použitie predchádzajúcich ustanovení nebude mať vplyv na právne postavenie strán v konflikte.

Článok 4

Tento dohovor chráni osoby, ktoré sú v akomkoľvek čase a akýmkoľvek spôsobom, za konfliktu alebo za okupácie, v moci niektorej strany v konflikte alebo okupačnej mocnosti a nie sú pritom jej príslušníkmi.

Príslušníci štátu, ktorý nie je viazaný týmto dohovorom, nie sú ním chránení. Príslušníci neutrálneho štátu, ktorí sú na území vojnuvedúceho štátu, a príslušníci iného vojnuvedúceho štátu sa nepovažujú za osoby chránené, dokiaľ štát, ktorého sú príslušníkmi, má normálne diplomatické zastúpenie v štáte, v moci ktorého sú.

Ustanovenia časti II. majú však širší dosah určený v článku 13.

Osoby chránené Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli alebo Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených, nemocných a stroskotancov ozbrojených síl na mori alebo Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami nepovažujú sa za osoby chránené v smysle tohto dohovoru.

Článok 5

Ak má strana v konflikte na svojom území vážne dôvody na oprávnené podozrenie, že osoba, chránená týmto dohovorom, vyvíja činnosť škodlivú pre bezpečnosť štátu, alebo ak je zistené, že skutočne takú činnosť vyvíja, nemôže sa taká

osoba odvolávať na práva a výsady poskytované týmto dohovorom, ktoré by mohli byť na ujmu bezpečnosti štátu, keby boli použité v jej prospech.

Ak je osoba chránená týmto dohovorom zadržaná v okupovanom území ako vyzvedač alebo ako sabotér alebo z dôvodu, že je v jej prípade dôvodné podozrenie, že vyvíja činnosť škodlivú pre bezpečnosť okupačnej mocnosti, môže byť pozbavená práv na písomný styk, zabezpečených týmto dohovorom, ak to vyžaduje bezpodmienečne vojenská bezpečnosť.

V každom z týchto prípadov sa však bude s osobami spomenutými v predchádzajúcich odsekoch zaobchádzať ľudsky a ak budú súdené, nebude sa im odopierať nárok na spravodlivý a riadny súd, ako ho predvída tento dohovor. Dostanú opäť všetky práva a výsady osoby chránenej v smysle tohto dohovoru čo možno najskôr, len čo to dovoľí ohľad na bezpečnosť štátu, prípadne okupačnej mocnosti.

Článok 6

Tento dohovor bude sa používať už od začiatku každého konfliktu alebo okupácie, spomenutých v článku 2.

Dohovor sa prestane používať na území strán v konflikte po všeobecnom skončení vojenských operácií.

Na území okupovanom sa skončí účinnosť dohovoru rok po všeobecnom skončení vojenských operácií; okupačná mocnosť bude však viazaná počas trvania okupácie ustanoveniami nasledujúcich článkov tohto dohovoru: 1 až 12, 27, 29 až 34, 47, 49, 51, 52, 53, 59, 61 až 77 a 143, pokiaľ táto mocnosť vykonáva vládne funkcie na príslušnom území.

Chránené osoby, k prepusteniu, repatriácii alebo usadeniu ktorých dôjde po tejto lehote, budú do toho času pod ochranou tohto dohovoru.

Článok 7

Okrem dohôd výslovne uvedených v článkoch 11, 14, 15, 17, 36, 108, 109, 132, 133 a 149 môžu Vysoké smluvné stany uzavrieť iné osobitné dohody o všetkých otázkach, ktoré budú považovať za vhodné upraviť zvlášť. Nijaká osobitná dohoda nesmie byť na ujmu postavenia chránených osôb, ako je upravené týmto dohovorom, ani obmedzovať práva zabezpečené im týmto dohovorom.

Chránené osoby budú požívať výhody týchto dohôd tak dlho, dokiaľ sa bude tento dohovor na ne vzťahovať, okrem prípadu ak by spomenuté dohody alebo dohody neskoršie, obsahovali výslovne ustanovenia opačné a vyjmúc priaznivejšie opatrenia urobené v ich prospech jednou alebo druhou stranou v konflikte.

Článok 8

Chránené osoby sa nemôžu v nijakom prípade zriecť čiastočne alebo celkom práv, ktoré im zabezpečuje tento dohovor, poprípade osobitné dohody spomenuté v predchádzajúcom článku.

Článok 9

Tento dohovor sa bude vykonávať za pomoci a pod dohľadom ochranných mocností poverených hájením záujmov strán v konflikte. Za týmto účelom budú môcť ochranné mocnosti vymenúvať okrem svojho diplomatického a konzulárneho personálu delegátov zo svojich príslušníkov alebo z príslušníkov iných neutrálnych mocností. Vymenúvanie týchto delegátov podlieha schváleniu mocností, u ktorej budú vykonávať svoje poslanie.

Strany v konflikte uľahčia v miere čo možno najväčšej úlohu zástupcov alebo delegátov ochranných mocností.

Zástupcovia alebo delegáti ochranných mocností nesmú v nijakom prípade prekročiť medze svojho poslania, ako je dané týmto dohovorom; budú najmä brať zreteľ na naliehavé potreby bezpečnosti štátu, u ktorého vykonávajú svoju funkciu.

Článok 10

Ustanovenia tohto dohovoru nie sú na prekážku ľudomilnej činnosti, ktorú by rozvinul so súhlasom zúčastnených strán v konflikte Medzinárodný komitét Červeného kríža alebo akákoľvek iná nestranná ľudomilná organizácia na ochranu civilných osôb a za tým účelom, aby im bola poskytnutá pomoc.

Článok 11

Vysoké smluvné strany sa môžu kedykoľvek dohodnúť, že sveria úlohy vyplývajúce z tohto dohovoru pre ochranné mocnosti organizácii poskytujúcej všetky záruky nestrannosti a účinnosti.

Ak chránené osoby z akéhokoľvek dôvodu nepoživajú alebo prestanú požívať výhody činnosti ochranných mocností alebo organizácie určenej podľa prvého odseku, musí mocnosť, v moci ktorej sú, požiadať buď neutrálny štát alebo takú organizáciu, aby prevzala funkcie prislúchajúce podľa tohto dohovoru ochranným mocnostiam vymenúvaným stranami, ktoré sa zúčastnia na konflikte.

Ak nemožno takto zabezpečiť ochranu, musí požiadať mocnosť, ktorá drží tieto osoby, ľudomilnú organizáciu, ako je Medzinárodný komitét Červeného kríža, aby prevzala ľudomilnú úlohu prislúchajúcu podľa tohto dohovoru ochranným mocnostiam, alebo musí prijať, s výhradou ustanovení tohto článku, ponuku služieb urobenú takou organizáciou.

Každá neutrálna mocnosť alebo každá organizácia, ktorá bude vyzvaná zúčastnenou mocnosťou, alebo ktorá sa sama ponúkne na ciele hore spomenuté,

musí si byť vedomá pri svojej činnosti zodpovednosti voči strane v konflikte, ku ktorej patria osoby chránené týmto dohovorom a musí dávať dostatočnú záruku, že je schopná prevziať spomenuté funkcie a nestranne ich plniť.

Predchádzajúce ustanovenie nemožno zmeniť osobitnou dohodou medzi mocnosťami, z ktorých jedna by bola, hoc i len prechodne, obmedzená vo svojej voľnosti konania s inou mocnosťou alebo s jej spojencami následkom vojenských udalostí, najmä v prípade okupácie celého alebo podstatnej časti svojho územia.

Kedykoľvek je v tomto dohovore zmienka o ochranných mocnostiach, vzťahuje sa táto zmienka aj na organizácie, ktoré ju v smysle tohto článku nahrádzajú.

Ustanovenia tohto článku budú sa vzťahovať a budú prispôbené aj na prípady príslušníkov neutrálnych štátov, ktorí by boli na obsadenom území alebo na území vojnuvedúceho štátu, u ktorého štát, ktorého sú príslušníkmi, nemá normálne diplomatické zastúpenie.

Článok 12

Vo všetkých prípadoch, keď to budú ochranné mocnosti považovať za prospešné v záujme chránených osôb, najmä v prípade neshody medzi stranami v konflikte o použití alebo výklade ustanovení tohto dohovoru, poskytnú ochranné mocnosti svoje dobré služby na urovanie sporu.

Za týmto účelom môže každá z ochranných mocností navrhnuť z podnetu niektorej strany alebo z vlastnej vôle stranám v konflikte schôdzku ich zástupcov, najmä úradov majúcich starostlivosť o chránené osoby, poprípade na vhodne zvolenom neutrálnom území. Strany v konflikte sú povinné vyhovieť návrhom, ktoré im budú v tomto smere urobené. Ochranné mocnosti môžu eventuálne navrhnuť stranám v konflikte na schválenie osobnosť prislúchajúcu k niektorej neutrálnej mocnosti alebo osobnosť vybranú Medzinárodným komitétom Červeného kríža, ktorá bude pozvaná na účasť na tejto schôdzke.

Časť II: Všeobecná ochrana obyvateľstva proti niektorým účinkom vojny

Článok 13

Ustanovenia tejto časti sa týkajú všetkého obyvateľstva krajín v konflikte, bez akéhokoľvek nepriaznivého rozlišovania najmä z dôvodov rasových, národnostných, náboženských alebo pre politické presvedčenie, a smerujú na zmiernenie utrpenia vyvolaného vojnou.

Článok 14

Vysoké smluvné strany môžu už v mieri, a strany v konflikte, len čo vypukne nepriateľstvo, zriadiť na svojom vlastnom území a v prípade potreby na území okupovanom, nemocničné a bezpečnostné oblasti a miesta zariadené tak, aby na nich našli ochranu pred účinkami vojny ranení, nemocní, nezuživí a staré osoby, deti menej ako pätnásťročné, tehotné ženy a matky s deťmi menej ako sedemročnými.

Hneď od začiatku konfliktu i v jeho priebehu môžu zúčastnené mocnosti uzavrieť medzi sebou dohodu o uznaní oblastí a miest, ktoré zriadily. Môžu za tým účelom uviesť v skutok ustanovenia uvedené v návrhu dohody pripojenom k tomuto dohovoru s prípadnými úpravami, ktoré by považovali za potrebné.

Ochranné mocnosti a Medzinárodný komitét Červeného kríža sa vyzývajú, aby boli nápomocní pri zriadení a uznaní týchto nemocničných a bezpečnostných oblastí a miest.

Článok 15

Každá strana v konflikte môže navrhnúť nepriateľskej strane buď priamo alebo prostredníctvom neutrálneho štátu alebo ľudomilnej organizácie, aby v krajoch, kde sa odohrávajú boje, boli zriadené neutralizované oblasti za tým účelom, aby na nich našli ochranu pred nebezpečenstvom bojov tieto osoby bez akéhokoľvek rozlišovania:

- a) ranení a nemocní, či už kombatanti alebo nekombatanti,
- b) civilné osoby, ktoré sa nezúčastňujú nepriateľstva a ktoré nekonajú nijakú prácu vojenského rázu za pobytu v týchto oblastiach.

Len čo sa strany v konflikte dohodnú o zemepisnej polohe, správe a zásobovaní týchto neutralizovaných oblastí a o dohľade nad nimi, bude o tom vyhotovená písomná dohoda, podpísaná zástupcami strán v konflikte. V tejto dohode bude určený začiatok a trvanie neutralizácie tejto oblasti.

Článok 16

Ranení, nemocní, ako i osoby nezuživé a tehotné ženy budú predmetom osobitnej ochrany a osobitných ohľadov.

Pokiaľ to dovoľia vojenské požiadavky, bude každá strana v konflikte podporovať opatrenia urobené na vyhľadanie padlých a ranených, na poskytnutie pomoci stroskotancom a iným osobám vystaveným vážnemu nebezpečenstvu a na ich ochranu proti olúpeniu a zlému zaobchádzaniu.

Článok 17

Strany v konflikte sa vynasazia uzavrieť miestne dohody o evakuácii ranených, nemocných, nezuživých, starcov, detí a rodičiek z obliehaného alebo obkľúčeného pásma a o to, aby bol do nich

umožnený prechod duchovným všetkých vyznaní, zdravotníckemu personálu a prevoz zdravotníckeho materiálu.

Článok 18

Civilné nemocnice, spôsobilé na ošetrovanie ranených, nemocných, nezuživých a rodičiek, nesmú byť za nijakých okolností napadnuté; strany v konflikte musia ich v každom čase rešpektovať a chrániť.

Štáty, ktoré sa zúčastňujú na konflikte, vydajú všetkým civilným nemocniciam osvedčenie potvrdzujúce, že sú civilné nemocnice a že budovy, v ktorých sú umiestené, nie sú používané na účely, ktoré by ich podľa článku 19 pozbavovali ochrany.

Civilné nemocnice budú označené, ak dá na to štát súhlas, znakom určeným v článku 38 Ženevského dohovoru z 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli.

Strany v konflikte urobia, pokiaľ to dovoľia vojenské požiadavky, všetky potrebné opatrenia, aby urobili rozoznávacie odznaky, označujúce civilné nemocnice, jasne viditeľnými nepriateľským pozemným, leteckým i námorným silám, aby tak bola vylúčená možnosť akéhokoľvek útoku na ne.

Vzhľadom na nebezpečenstvo, ktorým môže byť pre nemocnice blízkosť vojenských objektov, bude treba dbať na to, aby boli čo možno najviac vzdialené od takých objektov.

Článok 19

Ochrana, ktorá prislúcha civilným nemocniciam, zanikne iba vtedy, ak sú použité okrem ich ľudomilnej úlohy na páchanie činov škodiacich nepriateľovi. Ochrana môže však prestať až po výzve, ktorá určí vo všetkých prípadoch, kde je to vhodné, primeranú lehotu, ktorá uplynie bezvysledne.

Za čin škodiaci nepriateľovi sa nepovažuje okolnosť, že sú v týchto nemocniciach ošetrovaní ranení alebo nemocní vojaci alebo že sú v nich prenosné zbrane a náboje, ktoré boli odobrané týmto vojakom a nemohly byť ešte odvedené príslušným službám.

Článok 20

Personál riadne a výhradne určený na prevádzku alebo na správu civilných nemocníc, včítane toho, ktorý je poverený vyhľadávaním, sbieraním, dopravou a ošetrovaním ranených a nemocných civilných osôb, nezuživých a rodičiek, má sa rešpektovať a chrániť.

Na obsadenom území a v oblastiach vojenských operácií bude tento personál opatrený preukazom totožnosti osvedčujúcim postavenie majiteľa preukazu a opatreným jeho fotografiou a pečiatkou

zodpovedného úradu; keď koná službu, bude rovnako mať na ľavom zálaktí náramennú pásku opatrenú pečiatkou a odolávajúcu vlhku. Túto pásku vydá štát a bude na nej odznak spomenutý v článku 38 Ženevského dohovoru z 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli.

Všetok ostatný personál určený na prevádzku alebo na správu civilných nemocníc treba rešpektovať a chrániť a bude oprávnený, ako je vyššie uvedené, nosiť pri výkone svojich funkcií náramennú pásku za podmienok určených týmto článkom. V jeho preukaze totožnosti budú uvedené úlohy, ktoré mu prislúchajú.

Riaditeľstvo každej civilnej nemocnice bude mať vždy k dispozícii pre kompetentné úrady, domáce alebo okupačné, soznam svojho personálu pravidelne zo dňa na deň doplňovaný.

Článok 21

Transporty civilných ranených a nemocných, neduživých a rodičiek vykonávané na zemi za pomoci sprevádzaných vozidiel a nemocničných vlakov alebo po mori loďmi zariadenými pre takú dopravu, treba rešpektovať a chrániť z toho istého dôvodu ako nemocnice uvedené v článku 18; upozornia na seba tým, že vyvesia so súhlasom štátu rozoznávaci odznak uvedený v článku 38 Ženevského dohovoru z 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli.

Článok 22

Lietadlá, ktoré sa používajú výhradne na dopravu civilných ranených a nemocných, neduživých a rodičiek alebo na dopravu zdravotníckeho personálu a materiálu, nesmú byť napadnuté, ale musia sa rešpektovať, keď poletia vo výškach, dobách a smermi osobitne dohodnutými medzi všetkými zúčastnenými stranami v konflikte.

Môžu byť označené rozoznávacím odznakom určeným v článku 38 Ženevského dohovoru z 12. augusta 1949 o zlepšení osudu ranených a nemocných príslušníkov ozbrojených síl v poli.

Ak niet opačnej dohody, je zakázaný prelet nepriateľského alebo nepriateľom obsadeného územia.

Tieto lietadlá musia uposlúchnuť každý rozkaz na pristátie. Ak pristane takto lietadlo podľa rozkazu, môže potom so svojim osadenstvom pokračovať v lete po eventuálnej prehliadke.

Článok 23

Každá vysoká smluvná strana povolí voľný prechod pre všetky zásielky liečiv a zdravotníckeho materiálu, ako i vecí potrebných pre bohoslužby, určené jedine civilnému obyvateľstvu inej smluvnej strany, hoc i nepriateľskému. Povolí taktiež voľný

prechod pre všetky zásielky nevyhnutelne potrebných potravín, šatstva a posilňujúcich prostriedkov, určených deťom menej ako pätnásťročným, tehotným ženám a rodičkám.

Smluvná strana je zaviazaná povoliť voľný prechod zásielok spomenutých v predchádzajúcom odseku iba za podmienky, že je presvedčená, že nemá vážny dôvod sa obávať:

a) aby zásielky mohli byť dirigované inam než sú určené alebo

b) že by kontrola mohla byť neúčinná alebo

c) že by nepriateľ mohol z nich získať zrejmu výhodu pre svoje vojenské úsilie alebo pre svoje hospodárstvo tým, že by tieto zásielky použil namiesto tovaru, ktorý by inak musel dodať alebo vyrobiť, alebo že by tak uvoľnil materiál, výrobky alebo služby, ktoré by inak musel použiť pre výrobu tohto tovaru.

Mocnosť, ktorá dovolí prechod zásielok spomenutých v prvom odseku tohto článku, môže položiť ako podmienku svojho súhlasu, aby rozdeľovanie zásielok osobám, ktorým sú určené, bolo vykonávané na mieste pod dohľadom ochranných mocností.

Tieto zásielky sa musia dopravovať čo možno najrýchlejšie a štát, ktorý povolí ich voľný prechod, má právo určiť technické podmienky, za ktorých bude povolený.

Článok 24

Strany v konflikte urobia potrebné opatrenia, aby deti menej ako pätnásťročné, ktoré osirely alebo boly oddelené od svojich rodín následkom vojny, neboly ponechané samy na sebe a aby za všetkých okolností bola uľahčená ich výživa, výkon ich náboženstva a ich výchova. Ich výchova bude podľa možnosti sverená osobám tej istej kultúrnej tradície.

Strany v konflikte budú podporovať so súhlasom ochrannej mocnosti, ak jestvuje taká, umiestenie týchto detí v neutrálnej krajine po dobu vojny ak majú záruku, že zásady určené v prvom odseku budú zachovávané.

Bude ďalej ich snahou urobiť potrebné opatrenia, aby mohlo byť zabezpečené zistenie totožnosti všetkých detí menej ako dvanásťročných tým, že budú nosiť štítky totožnosti, alebo akýmkoľvek iným spôsobom.

Článok 25

Každá osoba, ktorá je na území strany v konflikte alebo na území ňou obsadenom, môže podávať zprávy rázu výlučne rodinného príslušníkom svojich rodín, nech sú kdekoľvek, a také zprávy dostávať. Táto korešpondencia sa bude dopravovať rýchle a bez neodôvodneného odkladu.

Ak sa výmena rodinnej korešpondencie obyčajnou poštou stane vplyvom okolností obťažnou alebo nemožnou, obrátia sa zúčastnené strany v konflikte na neutrálneho prostredníka ako je ústredná kancelária spomenutá v článku 140, aby s ním dohodly spôsob, ako zabezpečiť splnenie svojich záväzkov za najlepších podmienok, najmä s pomocou národných spoločností Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnca).

Ak považujú strany v konflikte za potrebné obmedziť rodinnú korešpondenciu, môžu najvyššie nariadiť používanie štandardných formúl, obsahujúcich dvadsaťpäť voľne vybraných slov, a obmedziť ich odosielanie na raz za mesiac.

Článok 26

Každá strana v konflikte umožní pátranie podniknuté členmi rodín roztrhnutých vojnou, aby mohli naviazať navzájom styk a, ak možno, zase sa spojiť. Bude podporovať najmä činnosť organizácií, ktoré sa venujú týmto snahám s podmienkou, že ich uznala a že sa podriadia bezpečnostným opatreniam, ktoré urobila.

Časť III: Postavenie chránených osôb a zaobchádzanie s nimi

Oddiel I: Spoločné ustanovenia pre územie strán v konflikte a pre obsadené územia

Článok 27

Chránené osoby majú za každých okolností právo na to, aby bola rešpektovaná ich osoba, ich česť, ich rodinné práva, ich náboženské presvedčenie a úkony, ich spôsoby a zvyky. Treba s nimi zaobchádzať vždy ľudsky a treba ich chrániť najmä pred každým aktom násillia alebo zastrasovania, pred urážkami a zvedavosťou obecnstva.

Ženy treba zvlášť chrániť proti každému útoku na česť, najmä však proti znásillneniu, proti núteniu k prostitúcii a proti každému nemravnému konaniu.

S prihliadnutím na ustanovenia týkajúce sa zdravotného stavu, veku a pohlavia, bude strana v konflikte, v moci ktorej sú chránené osoby, zaobchádzať so všetkými podľa rovnakých ohľadov bez akéhokoľvek nepriaznivého rozlišovania najmä z dôvodov rasy, náboženstva alebo politického presvedčenia.

Strany v konflikte môžu však urobiť čo do chránených osôb kontrolné alebo bezpečnostné opatrenia potrebné v dôsledku vojny.

Článok 28

Nijaké chránené osoby sa nesmú použiť na to, aby svojou prítomnosťou uchránily pred vojenskými operáciami niektoré body alebo niektoré oblasti.

Článok 29

Strana v konflikte, v moci ktorej sú chránené osoby, je zodpovedná za to, ako s nimi zaobchádzajú jej orgány, bez ujmy eventuálne vzniknutej osobnej zodpovednosti.

Článok 30

Chráneným osobám všemožne sa uľahčí, aby sa mohli obrátiť na ochranné mocnosti, na Medzinárodný komitét Červeného kríža, na národnú spoločnosť Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnca) krajiny, v ktorej sú, a na všetky organizácie, ktoré by im mohli prispieť na pomoc.

Tieto všetky organizácie dostanú na ten účel všetky výhody od úradov v rámci danom požiadavkami vojenskej potrebnosti a bezpečnosti.

Popri návštevách delegátov ochranných mocností a Medzinárodného komitétu Červeného kríža, ktoré sú predvídané v článku 143, uľahčia, pokiaľ možno, mocnosti, ktoré držia chránené osoby alebo okupačné mocnosti návštevy, ktoré by chceli urobiť u chránených osôb zástupcovia iných organizácií, ktorých úlohou je pomáhať týmto osobám v ohľade duchovnom alebo hmotnom.

Článok 31

Na chránené osoby nesmie sa vykonávať nijaký nátlak telesného alebo duševného rázu, najmä nie na ten účel, aby sa vynútily od nich alebo od tretích osôb informácie.

Článok 32

Vysoké smluvné strany si výslovne zakazujú akékoľvek opatrenia, ktoré by mohli spôsobiť chráneným osobám, ktoré sú v ich moci, buď telesné útrapy alebo smrť. Tento zákaz sa týka nielen vraždy, trýznenia, telesných trestov, zmrazenia a lekárskech alebo vedeckých pokusov, ktoré nie sú podmienené liečením chránenej osoby, ale i všetkých iných násillností či už by ich páchaly civilné alebo vojenské orgány.

Článok 33

Nijaká chránená osoba sa nesmie trestať za trestný čin, ktorý osobne nespáchala. Sú zakázané hromadné tresty, rovnako tak ako zastrasujúce alebo terorizujúce opatrenia.

Je zakázané plienenie.

Sú zakázané aj represálie proti chráneným osobám i proti ich majetku.

Článok 34

Je zakázané brať rukojemníkov.

Oddiel II: Cudzinci na území strany v konflikte

Článok 35

Každá chránená osoba, ktorá by chcela opustiť územie na začiatku alebo v priebehu konfliktu, má právo tak urobiť, okrem ak by jej odchod bol v rozpore so záujmami štátu. Žiadosti o povolenie opustiť územie budú vybavované v pravidelnom konaní a rozhodnutia o nich urobené čo najrýchlejšie. Osoba, ktorej bude povolené opustiť územie, môže si vziať na cestu potrebné peniaze a primerané množstvo vecí a predmetov osobnej potreby.

Osoby, ktorým sa odmietne povolenie opustiť územie, majú nárok na to, aby toto odmietnutie preskúmal v najkratšej lehote súd alebo správna komisia, ktorú na ten účel zriadi mocnosť, v moci ktorej sú chránené osoby.

Zástupcom ochranných mocností môže byť na ich žiadosť oznámené, prečo bolo osobám, ktoré o to žiadali, odmietnuté povolenie opustiť územie a čo možno najrýchlejšie aj mená všetkých osôb, ktoré sú v rovnakej situácii, okrem ak by to bolo proti záujmom bezpečnosti alebo že by zúčastnené osoby proti tomu vzniesli námietky.

Článok 36

Odchody povolené v smysle predošlého článku budú vykonané za uspokojivých podmienok bezpečnosti, hygieny, čistoty i výživy. Všetky vzniknuté výdavky, začínajúc od vyjdenia z hranice územia mocnosti, ktorá drží tieto osoby, pôjdu na ťarchu krajiny určenia, alebo, ak ide o pobyt v neutrálnej krajine, na ťarchu štátu, ktorého sú odchádzajúce osoby príslušníkmi. Praktické podrobnosti tejto prepravy dojednávajú medzi sebou v prípade potreby zúčastnené mocnosti osobitnými dohodami.

Predchádzajúce ustanovenia nie sú na ujmu osobitným dohodám, ktoré by snáď boli uzavreté medzi stranami v konflikte vo veci výmeny a repatriácie svojich príslušníkov, ktorí padli do moci nepriateľa.

Článok 37

S chránenými osobami, ktoré sú vo vyšetrovacej väzbe, alebo ktoré si odpykávajú trest na slobode, bude sa zaobchádzať ľudsky vo väzbe.

Len čo budú prepustené, môžu požiadať o povolenie opustiť územie podľa predchádzajúcich článkov.

Článok 38

S výnimkou osobitných opatrení, ktoré by boli urobené podľa tohto dohovoru, najmä článkov 27 a 41, ostane postavenie chránených osôb v zásade upravené ustanoveniami týkajúcimi sa

zaobchádzania s cudzincami v mieri. V každom prípade dostanú tieto práva:

1. Môžu dostávať jednotlivé alebo hromadne podporu, ktorá im bude posielaná.
2. Ak to vyžaduje ich zdravotný stav, dostanú lekársku starostlivosť a ošetrovanie v nemocnici v rovnakej miere ako príslušníci zúčastneného štátu.
3. Môžu sa zúčastniť na pobožnostiach a dostávať duchovnú útechu od svojich kňazov.
4. Ak sú v kraji zvlášť vystavenom vojnovému nebezpečenstvu, je im dovolené presťahovať sa rovnako ako príslušníkom zúčastneného štátu.
5. Deti menej ako pätnásťročné, tehotné ženy a matky detí menej ako sedemročných dostanú v rovnakej miere ako príslušníci zúčastneného štátu prednostné zaobchádzanie.

Článok 39

Chráneným osobám, ktoré by stratili následkom konfliktu svoje zárobkové zamestnanie, sa umožní nájsť platenú prácu a budú požívať v tom smere, s výhradou ohľadov bezpečnostných a ustanovení článku 40, tie isté výhody, ako príslušníci mocnosti, na území ktorej sa nachádzajú.

Ak podrobí strana v konflikte chránenú osobu kontrolným opatreniam, ktoré jej znemožňujú starať sa o svoju výživu, najmä ak nemôže táto osoba z bezpečnostných dôvodov nájsť platenú prácu za primeraných podmienok, musí táto strana v konflikte sa postarať o jej výživu a o výživu osôb, ktoré má na starosti.

Chránené osoby môžu vo všetkých prípadoch dostávať podpory zo svojej krajiny pôvodu, od chránenej mocnosti alebo od dobročinných spoločností spomenutých v článku 30.

Článok 40

Chránené osoby môžu sa zamestnať v práci len v takom rozsahu ako príslušníci strany v konflikte, na území ktorej sú.

Ak sú chránené osoby nepriateľskej štátnej príslušnosti, môžu byť zamestnané len na prácach, ktoré sú normálne potrebné na zabezpečenie výživy, ubytovania, ošatenia, dopravy a zdravia ľudských bytostí, ktoré však nie sú v priamej súvislosti s vedením vojenských operácií.

V prípadoch spomenutých v predchádzajúcich odsekoch budú osoby zamestnané na práci mať tie isté pracovné podmienky a tie isté ochranné opatrenia ako domáci pracovníci, najmä pokiaľ ide o mzdu, dĺžku pracovného času, výstroj, predbežnú prípravu a náhradu za pracovné úrazy a nemoci z povolania.

V prípade porušenia horeuvedených predpisov majú chránené osoby právo sťažnosti podľa článku 30.

Článok 41

Ak nepovažuje mocnosť, v moci ktorej sú chránené osoby, kontrolné opatrenia uvedené v tomto dohovore, za postačujúce, bude nútené miesto pobytu alebo internovanie podľa ustanovení článkov 42 a 43 predstavovať najprísnejšie kontrolné opatrenie, ku ktorému môže siahnuť.

Pri vykonávaní ustanovenia druhého odseku článku 39 v prípadoch osôb, ktoré sú nútené opustiť svoj obvyklý pobyt na základe rozhodnutia, ktoré ich núti k pobytu na vyhradenom mieste, bude sa mocnosť, ktorá drží tieto osoby, spravovať pokiaľ možno najpresnejšie predpismi o zaobchádzaní s internovanými (diel IV, časť III. tohto dohovoru).

Článok 42

Internovanie a vykázanie núteného pobytu chráneným osobám možno nariadiť len vtedy, ako to vyžaduje nevyhnutne bezpečnosť mocnosti, v moci ktorej sú tieto osoby.

Ak požiada niektorá osoba prostredníctvom zástupcov ochrannej mocnosti o svoje dobrovoľné internovanie a ak to robí jej vlastná situácia nevyhnutným, mocnosť v moci ktorej je osoba, internovanie vykoná.

Článok 43

Každá chránená osoba, ktorá je internovaná alebo ktorej je vykazané miesto núteného pobytu, má nárok na to, aby súd alebo príslušná správna komisia, ktorú na ten účel zriadi mocnosť ju držiaca, v najkratšej možnej lehote preskúmala rozhodnutie jej sa týkajúce. Ak je internovanie alebo vykázanie núteného pobytu potvrdené, preskúša spomenutý súd alebo správna komisia občas, najmenej však dvakrát do roka, prípad onej osoby, aby zmenil v jej prospech pôvodné rozhodnutie, ak to dovoľia okolnosti.

Mocnosť, ktorá drží chránené osoby, oznámi čo možno najskôr ochrannej mocnosti mená osôb, ktoré boli internované, alebo ktorým bolo vykazané miesto núteného pobytu a mená tých, ktoré boli prepustené z internovania alebo z núteného miesta pobytu, okrem prípadu, ak by sa tomu zúčastnené osoby vzoprely. S rovnakou výhradou sa oznámia taktiež čo možno najrýchlejšie ochrannej mocnosti rozhodnutia súdov alebo komisií spomenuté v prvom odseku tohto článku.

Článok 44

Mocnosť, ktorá drží chránené osoby, nebude pri kontrolných opatreniach, predvídaných týmto dohovorem, zaobchádzať s ušlými, ktorí v skutočnosti nepoživávajú ochranu nijakej vlády,

výlučne len na základe ich právnej príslušnosti k nepriateľskému štátu, ako s nepriateľskými cudzincami.

Článok 45

Chránené osoby nemôžu byť presunuté k mocnosti, ktorá nie je smluvnou stranou tohto dohovoru.

Toto ustanovenie však nesmie byť na prekážku repatriácii chránených osôb alebo ich návratu do krajiny bydliska po skončení nepriateľstva.

Mocnosť, ktorá drží chránené osoby, môže ich presunúť k mocnosti viazanej týmto dohovorm až potom, keď sa ochranná mocnosť presvedčí, že dotyčná mocnosť má v úmysle a je schopná zachovávať tento dohovor. Ak sú potom chránené osoby takto presunuté, spadá zodpovednosť za zachovávanie tohto dohovoru na mocnosť, ktorá súhlasila s ich prevzatím, po čas, po ktorý jej budú sverené. Keby však táto mocnosť nezachovávala ustanovenia tohto dohovoru v niektorom dôležitom bode, je povinná mocnosť, ktorá tam chránené osoby presunula, urobiť na základe oznámenia ochrannej mocnosti účinné opatrenia na nápravu alebo požiadať, aby chránené osoby jej boli navrátené. Tejto žiadosti sa musí vyhovieť.

Chránená osoba nesmie v nijakom prípade byť presunutá do krajiny, kde by sa musela obávať prenasledovania pre svoje politické alebo náboženské presvedčenie.

Ustanovenia tohto článku nie sú na prekážku tomu, aby chránené osoby obvinené zo zločinov všeobecného práva boli vydané podľa extradičných smlúv uzavretých pred začiatkom nepriateľstva.

Článok 46

Obmedzujúce opatrenia urobené voči chráneným osobám budú zrušené čo možno najskôr po skončení nepriateľstva, pokiaľ už neboli odvolané skôr.

Obmedzujúce opatrenia urobené voči ich majetku budú zrušené čo možno najskôr po skončení nepriateľstva v súlade so zákonodarstvom mocnosti, v moci ktorej sú tieto osoby.

Oddiel III: Obsadené územia

Článok 47

Chránené osoby, ktoré sú na obsadenom území, nesmú byť pozbavené v nijakom prípade a nijakým spôsobom ochrany tohto dohovoru, či následkom nejakej zmeny, ktorá nastala v dôsledku okupácie v inštitúciách a vo vláde príslušného územia alebo podľa dohody uzavretej medzi úradmi obsadeného územia a okupačnou mocnosťou alebo konečne v dôsledku anexie celého obsadeného územia alebo jeho časti touto mocnosťou.

Článok 48

Chránené osoby, ktoré nie sú príslušníkmi mocnosti, ktorej územie je obsadené, môžu uplatniť právo pustiť toto územie za podmienok určených v článku 35 a rozhodnutie o tom sa stane v konaní, ktoré okupačná mocnosť zavedie podľa spomenutého článku.

Článok 49

Hromadné alebo jednotlivé nútené presuny, ako i deportácia chránených osôb z obsadeného územia na územie okupačnej mocnosti alebo na územie iného štátu, či obsadeného alebo nie, sú zakázané, nech už je ich dôvod akýkoľvek.

Okupačná mocnosť môže však pristúpiť k úplnej alebo čiastočnej evakuácii určitej obsadenej oblasti, ak to vyžaduje bezpečnosť obyvateľstva alebo naliehavé vojenské záujmy. Evakuácia môže však znamenať iba premiestnenie chránených osôb do vnútra okupovaného územia, vyjmúc prípady materiálnej nemožnosti. Obyvateľstvo takto evakuované bude navrátené do svojich domovov, len čo sa skončí nepriateľstvo v tomto úseku.

Okupačná mocnosť musí pri vykonávaní týchto presunov a evakuácii postupovať v medziach možnosti tak, aby pre chránené osoby bolo pripravené vhodné ubytovanie, aby preprava sa konala za podmienok vyhovujúcich požiadavkám hygieny, zdravia, bezpečnosti a výživy a aby členovia tej istej rodiny neboli od seba oddelení.

Ochrannú mocnosť treba o presunoch a evakuácii upovedomiť, len čo k nim dôjde.

Okupačná mocnosť nemôže zadržať chránené osoby v kraji zvlášť vystavenom nebezpečenstvám vojny, okrem prípadu ak by to vyžadovaly bezpečnosť obyvateľstva alebo naliehavé dôvody vojenské.

Okupačná mocnosť nemôže deportovať alebo presunúť časť svojho vlastného obyvateľstva do územia ňou obsadeného.

Článok 50

Okupačná mocnosť musí uľahčiť za pomoci štátnych a miestnych úradov riadnu prevádzku zariadení určených pre starostlivosť a výchovu detí.

Urobí všetky potrebné opatrenia, aby uľahčila zistenie totožnosti detí a zaregistrovanie ich rodinného pôvodu. V nijakom prípade nesmie zmeniť ich osobný štatús ani ich odvádzať do útvarov alebo organizácií jej podliehajúcich.

Ak nestačí na to miestna inštitúcia, musí okupačná mocnosť urobiť opatrenie, aby zabezpečila výživu a výchovu detí osirelých alebo odlúčených následkom vojny od ich rodičov, ak možno osobami ich národnosti, jazyka i náboženstva, ak niet blízkeho príbuzného alebo priateľa, ktorý by sa o to postaral.

Osobitné oddelenie kancelárie zriadenej podľa ustanovenia článku 136 bude sa starať o to, aby bolo všetko podniknuté na zistenie totožnosti detí, u ktorých totožnosť je neistá. Údaje o ich otcovi, o matke alebo o iných blízkych príbuzných treba vždy zaznamenať, pokiaľ sú k dispozícii.

Okupačná mocnosť nesmie klásť prekážky použitiu prednostných opatrení, ktoré boli robené pred okupáciou v prospech detí menej ako pätnásťročných, tehotných žien, matiek detí menej ako sedemročných, pokiaľ ide o výživu, o lekárske ošetrovanie a o ochranu proti následkom vojny.

Článok 51

Okupačná mocnosť nesmie pridržať chránené osoby na službu vo svojich ozbrojených alebo pomocných silách. Každý nátlak alebo propagácia smerujúca k náboru dobrovoľníkov sú zakázané.

Môže pridržať na prácu chránené osoby, len ak sú staršie než osemnásťročné a to len na práce nutné pre potreby okupačnej armády alebo pre služby všeobecne prospešné, zásobovanie, ubytovanie, ošatenie, dopravu alebo pre zdravotnú starostlivosť o obyvateľstvo obsadenej krajiny. Chránené osoby nesmú byť pridržané na prácu, ktorá by ich nútila na účasť na vojenských operáciách. Okupačná mocnosť nemôže prinútiť chránené osoby, aby použitím sily zaistili bezpečnosť zariadení, v ktorých vykonávajú nútenú prácu.

Práce sa môžu robiť iba vnútri obsadeného územia, na ktorom sú osoby, o ktoré ide. Každá taká osoba bude, pokiaľ je to možné, ponechaná na svojom obvyklom pracovnom mieste. Pracujúcim sa vypláti spravodlivá mzda a práca bude úmerná telesnej alebo duševnej schopnosti pracujúcich. Zákonodarstvo platné v obsadenej krajine pre pracovné podmienky a ochranné opatrenia, najmä pokiaľ ide o mzdu, pracovný čas, výstroj, predbežnú prípravu, odškodné za pracovné úrazy a nemoci z povolania, bude sa vzťahovať i na chránené osoby, ktoré sú zamestnané na prácach, o ktorých je reč v tomto článku.

V nijakom prípade nesmie rekvizícia pracovných síl viesť k mobilizácii pracujúcich postavených pod vojenský alebo polovojenský režim.

Článok 52

Nijaká smluva, dohoda či predpis nesmie byť na ujmu právu, ktoré má každý pracujúci, dobrovoľný či nedobrovoľný, nech už je kdekoľvek, obrátiť sa na zástupcu ochrannej mocnosti a žiadať o jej intervenciu.

Je zakázané každé opatrenie, ktoré smeruje k vyvolaniu nezamestnanosti alebo obmedzeniu pracovných možností pracujúcich obsadenej krajiny za tým účelom, aby boli prinútení pracovať pre okupačnú mocnosť.

Článok 53

Okupačnej mocnosti je zakázané ničiť hnutelný alebo nehnuteľný majetok, patriaci jednotlivcovi alebo spoločne súkromným osobám, štátu alebo verejným úradom, sociálnym alebo družstevným organizáciám, s výnimkou prípadov, kde by vojenské operácie robily také zničenie celkom nevyhnutným.

Článok 54

Okupačnej mocnosti je zakázané meniť štatút verejných zamestnancov alebo sudcov v obsadenom území alebo ich trestať alebo robiť donucovacie alebo diskriminačné opatrenia proti nim za to, že sa zdržujú od výkonu svojich funkcií, pretože im tak káže ich svedomie.

Tento nakoniec uvedený zákaz však nie je na prekážku, aby sa použil druhý odsek článku 51. Ponecháva okupačnej mocnosti právo pozbaviť verejných zamestnancov ich miest.

Článok 55

Okupačná mocnosť je povinná zabezpečiť všetkými po ruke súcimi prostriedkami zásobovanie obyvateľstva potravinami a liekmi; je najmä povinná dovážať potraviny, liečebné prostriedky a iný potrebný tovar, ak nestačia zdroje obsadeného územia.

Okupačná mocnosť môže rekvírovať potraviny, tovar alebo liečebné prostriedky, ktoré sú na obsadenom území, jedine pre okupačné sily a okupačnú správu; musí dbať na potreby civilného obyvateľstva. S výhradou ustanovení iných medzinárodných dohôd musí okupačná mocnosť urobiť potrebné opatrenia, aby každá rekvizícia bola podľa svojej správnej hodnoty nahradená.

Ochranné mocnosti môžu kedykoľvek bez prekážok preskúmať stav zásob potravín a liečiv na obsadenom území s výhradou prechodných obmedzení, ktoré by boli uložené naliehavými vojenskými potrebami.

Článok 56

Okupačná mocnosť je povinná všetkými po ruke súcimi prostriedkami zabezpečiť a udržiavať s pomocou celoštátnych i miestnych úradov lekárske a nemocničné ústavy a služby, ako i verejné zdravotníctvo a hygienu na obsadenom území, najmä tým, že nariadi a vykonáva ochranné a preventívne opatrenia potrebné na potlačovanie nákazlivých nemocí a epidémií. Liečebný personál všetkých kategórií je oprávnený vykonávať svoje poslanie.

Ak sú zriadené nové nemocnice na obsadenom území a ak nevykonávajú tam už svoju právomoc príslušné orgány obsadeného štátu, vykonajú okupačné úrady v prípade potreby uznania spomenuté v článku 18. Za obdobných okolností

budú okupačné úrady taktiež povinné udeliť uznanie v smysle článkov 20 a 21 nemocničnemu personálu a dopravným vozidlám.

Okupačná mocnosť bude dbať na mravné a etické požiadavky obyvateľstva obsadeného územia pri nariadovaní a vykonávaní zdravotných a hygienických opatrení.

Článok 57

Okupačná mocnosť môže rekvírovať civilné nemocnice len na prechodný čas a iba v prípadoch naliehavej potreby, aby mohla ošetriť ranených a nemocných príslušníkov armády a za podmienky, že budú včas urobené vhodné opatrenia na ten cieľ, aby dostali opateru a oštiepenie osoby v nemocniciach a aby sa vyhovelu potrebám civilného obyvateľstva.

Materiál a sklady civilných nemocníc nesmú byť rekvírované, pokiaľ sú potrebné pre civilné obyvateľstvo.

Článok 58

Okupačná mocnosť dovoľí kňazom, aby poskytli svojim súvercom duchovnú útechu.

Bude tiež prijímať zásielky kníh a predmetov pre náboženskú potrebu a uľahčí ich rozdeľovanie na obsadenom území.

Článok 59

Ak je obyvateľstvo obsadeného územia alebo jeho časť nedostatočne zásobovaná, pripustí okupačná mocnosť pomocné akcie podnikané v prospech tohto obyvateľstva a umožní ich všetkými po ruke súcimi prostriedkami.

Tieto akcie môžu byť podniknuté štátmi alebo neštátnou ľudomilnou organizáciou ako Medzinárodným komitétom Červeného kríža a budú pozostávať hlavne zo zásielok potravín, liečebných zásielok a šatstva.

Všetky smluvné štáty sú povinné povoliť voľný prechod týchto zásielok a zaručiť im ochranu.

Mocnosť, ktorá povolí voľný prechod zásielok do územia obsadeného nepriateľskou stranou, bude však mať právo preskúmať zásielky, upraviť ich prechod v predpísaných časoch a na predpísaných tratiach a právo, aby dostala od ochrannej mocnosti postačujúce záruky, že tieto zásielky sú určené na pomoc obyvateľstvu v tiesni a že nebudú použité v prospech okupačnej mocnosti.

Článok 60

Pomocné zásielky neoslobodzujú nijako okupačnú mocnosť od záväzkov, ktoré jej ukladajú články 55, 56 a 59. Nesmie nijakým spôsobom odňať pomocné zásielky určeniu, ktoré im bolo určené, vyjmúc prípady naliehavej potreby v záujme obyvateľstva

obsadeného územia a so súhlasom ochranej mocnosti.

Článok 61

Rozdeľovanie pomocných zásielok spomenutých v predchádzajúcich článkoch bude sa vykonávať za pomoci a pod dohľadom ochranej mocnosti. Táto úloha môže byť aj sverená dohodou medzi okupačnou mocnosťou a mocnosťou ochrannou neutrálnemu štátu, Medzinárodnému komitétu Červeného kríža alebo ktorejkoľvek inej nestrannej ľudomilnej organizácii.

Z týchto pomocných zásielok sa nebudú vyberať na obsadenom území nijaké poplatky, clá alebo taxy, okrem prípadu, ak by to bolo potrebné v záujme hospodárstva tohto územia. Okupačná mocnosť umožní rýchle rozdelenie týchto zásielok.

Všetky smluvné strany sa vynasnažia povoliť bezplatný prechod a bezplatnú dopravu týchto pomocných zásielok určených pre obsadené územie.

Článok 62

S výhradou naliehavých bezpečnostných dôvodov môžu chránené osoby, ktoré sú na obsadenom území, dostávať individuálne pomocné zásielky, ktoré by im boli zasielané.

Článok 63

S výhradou prechodných opatrení, ktoré by si výnimočne vynútily naliehavé bezpečnostné zretele okupačnej mocnosti:

a) môžu uznané národné spoločnosti Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnca) pokračovať vo svojej činnosti zodpovedajúcej zásadám Červeného kríža, ako boli určené na medzinárodných konferenciách Červeného kríža. Iné pomocné spoločnosti môžu pokračovať vo svojej ľudomilnej činnosti za rovnakých podmienok;

b) okupačná mocnosť nesmie požadovať, aby v personále a zariadení týchto spoločností boli vykonané zmeny, ktoré by boli na závalu činnosti hore spomenutej.

Tie isté zásady platia pre činnosť a personál osobitných organizácií nevojenskej povahy, ktoré už existujú alebo ktoré budú uvedené v život, aby zabezpečili životné podmienky civilného obyvateľstva udržaním dôležitých, všeobecne prospešných služieb, rozdeľovaním pomoci a záchrannými akciami.

Článok 64

Trestné zákonodarstvo zostáva na obsadenom území v platnosti, okrem prípadov, keď ho môže okupačná mocnosť zrušiť alebo suspendovať, ak ohrozuje toto zákonodarstvo bezpečnosť tejto mocnosti alebo ak je na prekážku zachovávanía

tohto dohovoru. S výhradou posledne uvedeného zreteľa a potrebnosti, aby bol zabezpečený účinný výkon spravodlivosti, budú súdy obsadeného územia ďalej v činnosti pre všetky trestné činy spadajúce pod toto zákonodarstvo.

Okupačná mocnosť môže však podrobiť obyvateľstvo okupovaného územia ustanoveniam, ktoré sú nevyhnutné, aby mohli plniť záväzky vyplývajúce z tohto dohovoru, zabezpečiť pravidelnú správu územia a bezpečnosť, ako svoju vlastnú, tak i členov a majetku okupačných síl i okupačnej správy, ako i zariadení a dopravných spojov, ktoré používa.

Článok 65

Trestné ustanovenia vydané okupačnou mocnosťou, nadobudnú účinnosť, až keď boli uverejnené a uvedené na známosť obyvateľstvu v jeho jazyku. Nemôžu mať zpiatočnú účinnosť.

Článok 66

Okupačná mocnosť môže v prípade porušenia trestných ustanovení, ktoré vyhlásila v súhlase s druhým odsekom článku 64, odovzdať obvinených svojim vojenským, nepolitickým a riadne ustaveným súdom za podmienky, že ich sídlo je na obsadenom území. Treba dať prednosť tomu, aby odvolacie súdy mali sídlo na obsadenom území.

Článok 67

Súdy môžu použiť iba zákonné ustanovenia vydané pred spáchaním trestného činu a ktoré sú v súhlase so všeobecnými zásadami právnymi, najmä pokiaľ ide o zásadu úmernosti trestov. Musia brať zreteľ na to, že obvinený nie je príslušníkom okupačnej mocnosti.

Článok 68

Ak spácha chránená osoba trestný čin len v úmysle poškodiť okupačnú mocnosť, a ak nie je tento trestný čin útokom na život alebo zdravie členov okupačných síl alebo úradov, ak nevytvára vážne hromadné nebezpečenstvo a ak nepoškodzuje vážne majetok okupačných síl a úradov alebo zariadení nimi používaných, potresce sa taká osoba internovaním alebo jednoduchým väzením, pričom čas tohto internovania alebo väzenia bude úmerný trestnému činu, ktorý osoba spáchala. Internovanie a väzenie budú ostatne pre také trestné činy jedinú trestu na slobode, ktoré možno použiť proti chráneným osobám. Súdy uvedené v článku 66 tohto dohovoru môžu ľubovoľne zmeniť trest väzenia na trest internovania tej istej dĺžky.

Trestné nariadenia vyhlásené okupačnou mocnosťou podľa článkov 64 a 65 môžu ustanoviť trest smrti pre chránené osoby len v prípadoch, ak tieto spáchajú vyzvedačstvo, vážne sabotážne činy na vojenských zariadeniach okupačnej mocnosti alebo úmyselne trestné činy, ktoré spôsobili smrť

jednej alebo niekoľkých osôb a za podmienky, že zákonodarstvo obsadeného územia, ktoré bolo v účinnosti pred začiatkom okupácie, ustanovilo na také prípady trest smrti.

Trest smrti môže byť vynesený proti chránenej osobe len vtedy, ak bol súd zvlášť upozornený na to, že obvinený, nie súc príslušníkom okupačnej mocnosti, nie je k nej pútaný nijakým záväzkom vernosti.

V nijakom prípade nemožno vysloviť trest smrti proti chránenej osobe, ktorá nedosiahla osemnásť rokov v čase spáchania trestného činu.

Článok 69

Čas trvania zaisťovacej väzby bude v každom prípade započítaný do trestu väzenia, na ktorý bude obvinená chránená osoba odsúdená.

Článok 70

Chránené osoby nesmú byť zatknuté, stíhané alebo odsúdené okupačnou mocnosťou za činy, ktoré spáchaly, alebo za smýšľanie, ktoré prejavovali pred obsadením alebo za prechodného prerušenía okupácie, s výhradou previnení proti zákonom a obyčajom vojnovým.

Príslušníci okupačnej mocnosti, ktorí by sa pred začiatkom konfliktu uchýlili na obsadené územie, smú byť zatknutí, stíhaní alebo deportovaní z okupačného územia len za trestné činy, ktoré spáchali po začiatku nepriateľstva alebo za trestné činy proti všeobecnému právu, ktoré spáchali pred začiatkom nepriateľstva a ktoré by v čase mieru oprávňovali na extradíciu podľa práva štátu, ktorého územie je obsadené.

Článok 71

Kompetentné sudy okupačnej mocnosti nesmú vysloviť nijaké odsúdenie, ktorému by nepredchádzalo pravidelné súdne konanie.

Každému obvinenému stíhanému okupačnou mocnosťou, budú bez odkladu oznámené písomne v jazyku, ktorému rozumie, podrobnosti obžalobných dôvodov proti nemu uplatnených a jeho prípad bude prejednaný čo najskôr. Ochrannú mocnosť treba upovedomiť o každom konaní začatom okupačnou mocnosťou proti chráneným osobám, kedykoľvek obžalobné dôvody môžu mať za následok odsúdenie na smrť alebo na trest väzenia dvoch rokov alebo viac; ochranná mocnosť má právo sa aj kedykoľvek opýtať na stav súdneho konania. Okrem toho má právo na to, aby dostala na svoju žiadosť akékoľvek informácie vo veci trestného konania alebo iného stíhania začatého okupačnou mocnosťou proti chráneným osobám.

Toto oznámenie urobené ochrannej mocnosti, ako je predvídané v druhom odseku tohto článku, musí byť vykonané bez odkladu a byť doručené v každom prípade ochrannej mocnosti najmenej tri

týždne pred prvým hlavným pojednávaním. Ak nie je pred začatím hlavného pojednávania predložený preukaz, že ustanovenie tohto článku bolo v plnom rozsahu dodržané, nesmie sa hlavné pojednávanie konať. Oznámenie musí obsahovať najmä tieto údaje:

- a) totožnosť obvineného,
- b) miesto pobytu alebo väzby,
- c) špecifikácie obžalobného dôvodu alebo obžalobných dôvodov (s uvedením trestných ustanovení, na ktorých sa obžaloba zakladá),
- d) označenie súdu, ktorý bude prípad prejednávať,
- e) miesto a dátum prvého hlavného pojednávania.

Článok 72

Každý obvinený má právo uplatňovať preukazné prostriedky potrebné na jeho obhajobu a môže sa najmä odvolávať na svedkov. Má nárok, aby mu bol pridelený kvalifikovaný obhájca podľa jeho voľby, ktorý ho môže voľne navštevovať a ktorému budú dané všetky potrebné možnosti, aby si pripravil obhajobu.

Ak si nezvolil obvinený obhajcu, obstará mu ho ochranná mocnosť. Ak sa má obvinený zodpovedať z ťažkej obžaloby a, ak nejestvuje ochranná mocnosť, je povinnosťou okupačnej mocnosti obstaráť mu obhajcu s výhradou jeho súhlasu.

Každému obžalovanému bude pridelený tlmočník, okrem prípadu, že by sa ho dobrovoľne zriekol, a to ako pri vyšetrovaní, tak pri súdnom hlavnom pojednávaní. Môže kedykoľvek odmietnuť tlmočníka a žiadať, aby bol nahradený iným.

Článok 73

Každý odsúdený má právo použiť opravné prostriedky určené zákonodarstvom, ktorým sa súd spravuje. Treba ho podrobne informovať o jeho práve na opravné prostriedky a o lehotách potrebných na jeho uplatnenie.

Trestné konanie spomenuté v tejto časti dohovoru, bude analogicky platiť pre opravné prostriedky. Ak nepripúšťa zákonodarstvo, ktorým sa súd spravuje, možnosť odvolania, bude mať odsúdený právo podať námietky proti rozsudku a odsúdeniu na kompetentnom úrade okupačnej mocnosti.

Článok 74

Zástupcovia ochranných mocností majú právo byť prítomní pri hlavnom pojednávaní pred každým súdom súdiacim chránenú osobu, okrem ak by sa hlavné pojednávanie výnimočne konalo s vylúčením verejnosti v záujme bezpečnosti okupačnej mocnosti; v tom prípade by táto o tom upovedomila ochrannú mocnosť. Oznámenie obsahujúce údaj miesta a dáta začiatku hlavného pojednávania treba zaslať ochrannej mocnosti.

Všetky rozsudky určujúce trest smrti alebo trest väzenia v trvaní dvoch rokov alebo viac budú oznámené čo možno najrýchlejšie ochrannej mocnosti s udaním dôvodov; zpráva bude obsahovať zmienku o oznámení urobenom podľa článku 71 a, ak ide o rozsudok určujúci trest na slobode, údaj miesta, kde bude trest odpykaný. Ostatné rozsudky budú zapísané v súdnych zápisniciach a môžu byť preskúmané zástupcami ochrannej mocnosti. V prípadoch odsúdenia na trest smrti alebo na trest na slobode v trvaní dvoch rokov alebo viac začnú lehoty opravňujúce na podanie oprávneho prostriedku plynúť až od chvíle, keď dostane ochranná mocnosť oznámenie rozsudku.

Článok 75

Osoby odsúdené na smrť nebudú v nijakom prípade pozbavené práva žiadať o milosť alebo o odklad trestu.

Rozsudok smrti nebude nikdy vykonaný skôr, než uplynie aspoň šesť mesiacov od okamihu, keď ochranná mocnosť dostala oznámenie o konečnom rozsudku, potvrdzujúcim toto odsúdenie na smrť alebo o rozhodnutí zamietajúcom žiadosť o milosť.

Táto šesťmesačná lehota môže v určitých prípadoch byť skrátená, ak vyplýva z vážnych a kritických okolností, že bezpečnosť okupačnej mocnosti alebo jej ozbrojených síl je vystavená organizovanému ohrozeniu; ochranná mocnosť bude vždy upovedomená o takom skrátení lehoty a musí vždy mať možnosť zaslať v primeranej lehote kompetentným okupačným úradom námietky proti týmto odsúdeniam na smrť.

Článok 76

Obvinené chránené osoby budú držané v obsadenej krajine, a ak sú odsúdené, musia si tam odpykať trest. Budú pokiaľ možno oddelené od ostatných väzňov a podrobené stravovaciemu a hygienickému režimu postačujúcemu na to, aby boli udržané v dobrom zdravotnom stave a zodpovedajúcemu režimu v trestniciach obsadenej krajiny.

Tieto osoby dostanú lekárske ošetrovanie, ktoré vyžaduje ich zdravotný stav.

Majú aj právo na duchovnú pomoc, ak o ňu požiadajú.

Ženy treba umiestiť v oddelených miestnostiach pod priamym dozorom žien.

Mladistvých treba podrobiť osobitnému režimu pre nich predpísanému.

Uväznené chránené osoby sú oprávnené prijímať návštevy zástupcov ochrannej mocnosti a Medzinárodného komitétu Červeného kríža podľa ustanovenia článku 143.

Okrem toho majú právo dostávať aspoň jednu pomocnú zásielku za mesiac.

Článok 77

Chránené osoby, obžalované alebo odsúdené súdmi v obsadenom území, budú pri skončení okupácie odovzdané so spismi ich sa týkajúcimi úradom oslobodeného územia.

Článok 78

Ak považuje okupačná mocnosť za potrebné z naliehavých bezpečnostných dôvodov urobiť bezpečnostné opatrenia voči chráneným osobám, môže im nanajvýš vykázat miesto núteného pobytu alebo ich internovať.

Rozhodnutie o nútenom pobyte alebo o internovaní bude urobené v pravidelnom konaní, ktoré určí okupačná mocnosť v shode s ustanoveniami tohto dohovoru. Toto konanie musí pripúšťať právo odvolania pre dotknuté osoby. O tomto odvolaní bude rozhodnuté v čo možno najkratšej lehote. Ak zostane rozhodnutie nezmenené, podrobí ho kompetentný orgán ustanovený touto mocnosťou občasnému preskúšaniu, podľa možnosti každých šesť mesiacov.

Chránené osoby podrobené nútenému pobytu, ktoré následkom toho musia opustiť svoje bydlisko, budú požívať výhody ustanovenia článku 39 tohto dohovoru bez akéhokoľvek obmedzenia.

Oddiel IV: Pravidlá pre zaobchádzanie s internovanými

Kapitola I: Všeobecné ustanovenia

Článok 79

Strany v konflikte môžu internovať chránené osoby len podľa ustanovení článkov 41, 42, 43, 68 a 78.

Článok 80

Internovaní podria svoju plnú občiansko-právnu spôsobilosť a môžu vykonávať práva z nej vyplývajúce v miere slučiteľnej s ich postavením internovaných.

Článok 81

Strany v konflikte, ktoré budú internovať chránené osoby, sú povinné sa starať zadarmo o ich výživu a poskytnúť im taktiež lekárske ošetrovanie, ktoré vyžaduje ich zdravotný stav.

Na úhradu týchto výdavkov nesmú sa robiť nijaké srážky z príspevkov, miezd alebo pohľadávok náležiacich internovaným.

Mocnosť, ktorá ich drží, musí sa postarať o výživu osôb závislých na internovaných, ak nemajú dostatočné prostriedky alebo nie sú schopné samy sa užiť.

Článok 82

Mocnosť, ktorá drží internovaných, soskupí ich, pokiaľ je to možné, podľa ich národnosti, ich

jazyka a zvykov. Internovaní príslušníci tej istej krajiny nebudú oddelení len preto, že nie sú rovnakého jazyka.

Po celý čas internovania budú členovia tej istej rodiny, najmä rodičia a ich deti, internovaní spolu na jednom mieste s výnimkou prípadov, keď pracovné potreby, zdravotné dôvody alebo použitie ustanovení spomenutých v kapitole IX tohto oddielu by vyžadovaly prechodné rozdelenie. Internovaní môžu požadovať, aby ich deti, ktoré boli ponechané na slobode bez dozoru rodičov, boli internované s nimi.

Pokiaľ to len bude možné, budú internovaní členovia tej istej rodiny umiestení v tých istých miestnostiach a ubytovaní oddelene od ostatných internovaných; treba im tiež poskytnúť potrebné uľahčenia, aby mohli viesť rodinný život.

Kapitola II: Internačné miesta

Článok 83

Mocnosť, ktorá drží internovaných, nesmie zriadiť internačné miesta v krajoch, ktoré sú zvlášť vystavené nebezpečenstvu vojny.

Táto mocnosť oznámi prostredníctvom ochranných mocností nepriateľským mocnostiam všetky potrebné údaje o zemepisnej polohe internačných miest.

Kedykoľvek to dovoľia vojenské ohľady, budú internačné tábory označené písmenami IC umiestenými tak, aby boli jasne viditeľné vo dne zo vzduchu; príslušné mocnosti sa však môžu dohodnúť aj o inom spôsobe označenia. Nijaké iné miesto než internačný tábor nesmie byť označené týmto spôsobom.

Článok 84

Internovaní musia byť ubytovaní a spravovaní oddelene od vojnových zajatcov a od osôb pozbavených slobody z iných dôvodov.

Článok 85

Mocnosť, ktorá drží internovaných, je povinná urobiť všetky potrebné a možné opatrenia, aby chránené osoby boli ihneď od začiatku internovania ubytované v stavaniach alebo ubikáciách poskytujúcich všetky záruky hygieny a zdravia a zabezpečujúcich účinnú ochranu proti drsnosti podnebia a proti účinkom vojny. V nijakom prípade nesmú stále internačné miesta byť zriadené v nezdravých krajinách alebo v takých, ktorých podnebie by bolo zhubné pre internovaných. Vo všetkých prípadoch, kde by chránené osoby boli prechodne internované v nezdravom kraji alebo v takom, ktorého podnebie by bolo na škodu zdraviu, musia sa premiestiť, len čo to okolnosti dovoľia, na miesta, kde také nebezpečenstvo nebude.

Miestnosti musia byť chránené pred vlhkom, dostatočne vykurované a osvetľované, najmä medzi súmrakom a začiatkom nočného pokoja. Miestnosti slúžiace ako spálne musia byť dost' priestrané a dobre vetrané a internovaní budú mať k dispozícii vhodné zariadenie pre spanie a prikrývky v dostatočnom množstve, pričom bude sa brať zreteľ na podnebie a vek, pohlavie a zdravotný stav internovaných.

Internovaní budú mať vo dne i v noci k dispozícii zdravotnícke zariadenia zodpovedajúce požiadavkám hygieny a udržiavané stále v čistote. Poskytne sa im množstvo vody a mydla, potrebné pre ich každodennú starostlivosť o telesnú čistotu a na pranie bielizne; na ten účel im budú povolené potrebné zariadenia a úľavy. Budú tiež mať na použitie sprchy alebo kúpele. Poskytne sa im potrebný čas pre starostlivosť o hygienu a čistotu.

Kedykoľvek bude treba umiestiť výnimočne a na prechodný čas internované ženy, ktoré nepatria do jednej rodinnej skupiny, na tom istom mieste ako mužov, treba im obligátne vyhradiť oddelené miestnosti pre spanie a oddelené zdravotnícke zariadenia.

Článok 86

Mocnosť, ktorá drží internovaných, poskytne im vhodné miestnosti na výkon ich bohoslužieb, nech už sú akéhokoľvek vyznania.

Článok 87

Ak nemôžu internovaní používať iné podobné zariadenia, treba zriadiť vo všetkých internačných miestach kantíny, aby si mohli obstarat' za ceny, ktoré v nijakom prípade nesmú prekročiť ceny miestneho obchodu, potraviny a veci dennej potreby, včítane mydla a tabaku, ktoré sú schopné zvýšiť ich osobné blaho a pohodlie.

Výťažok kantíny bude odvedený osobitnému pomocnému fondu, ktorý bude zriadený v každom internačnom mieste a spravovaný v prospech internovaných v príslušnom mieste. Výbor internovaných spomenutý v článku 102 bude mať dohľad nad správou kantíny a nad hospodárením s týmto fondom.

Pri rozpustení internačného miesta bude prevedený aktívny zvyšok pomocného fondu pomocnému fondu iného internačného miesta pre internovaných tej istej národnosti alebo, ak niet takého miesta, ústrednému pomocnému fondu, ktorý bude spravovaný v prospech všetkých internovaných, ktorí zostávajú ešte v rukách mocnosti ich držiacej. V prípade všeobecného prepustenia internovaných prípadne výťažok mocnosti, ktorá držala internovaných, ak niet opačnej dohody, uzavretej medzi zúčastnenými mocnosťami.

Článok 88

Vo všetkých internačných miestach, ktoré sú vystavené leteckému bombardovaniu a iným vojnovým nebezpečenstvám, budú zriadené vhodné kryty v dostatočnom množstve, aby poskytli potrebnú ochranu. V prípade poplachu môžu sa tam internovaní čo najrýchlejšie uchýliť, s výnimkou tých, ktorí by sa zúčastnili na ochrane svojich ubikácií proti týmto nebezpečenstvám. Každé ochranné opatrenie, ktoré by bolo vydané v prospech obyvateľstva, bude sa vzťahovať taktiež i na nich.

V internačných miestach treba urobiť dostatočné opatrenia proti nebezpečenstvu požiaru.

Kapitola III: Stravovanie a ošatenie

Článok 89

Denná dávka potravín internovaných má byť postačujúca čo do množstva, akosti a rozmanitosti, aby ich udržala v normálnej zdravotnej rovnováhe a zabránila poruchám z podvýživy; treba taktiež brať ohľad na spôsob výživy, na ktorý sú internovaní zvyklí.

Internovaným treba okrem toho umožniť, aby si mohli sami pripraviť doplnky k potrave, ktoré majú.

Pitnú vodu treba im poskytnúť v dostatočnom množstve. Používanie tabaku má byť dovolené.

Pracujúci dostanú prídavky potravín, úmerné druhu práce, ktorú vykonávajú.

Tehotné ženy, dojčiace matky a deti nižepäťročných dostanú prídavky potravín, úmerné ich fyziologickým potrebám.

Článok 90

Internovaným treba vo chvíli ich zaistenia všemožne umožniť, aby sa mohli vystrojiť šatstvom, obuvou a náhradnou bielizňou a aby si ich mohli v prípade potreby neskoršie zadovážiť. Ak nemajú internovaní šatstvo postačujúce pre podnebie a ak nemôžu si ho zadovážiť, dodá im ho mocnosť, v moci ktorej sú, zadarmo.

Šatstvo, ktoré dodá internovaným mocnosť, v moci ktorej sú, a zovňajšie označenie, ktorým by toto šatstvo opatřila, nesmú mať potupný ráz ani pôsobiť smiešne.

Pracujúci dostanú pracovný úbor, včítane vhodného ochranného odevu, všade, kde to vyžaduje spôsob práce.

Kapitola IV: Hygiena a lekárske ošatenie

Článok 91

Každé internačné miesto bude mať vhodnú ošetrovňu vedenú schopným lekárom, v ktorej internovaní dostanú potrebné ošatenie a primeranú diету. Oddelené miestnosti budú vyhradené

nemocným postihnutým nákazlivými alebo duševnými chorobami.

Rodičky a internovaní postihnutí vážnou chorobou alebo tí, ktorých stav vyžaduje osobitné liečenie, chirurgický zákrok alebo nemocničné ošatenie, musia byť prijatí do každého ústavu vhodného pre ich liečenie a dostanú ošatenie, ktoré nesmie byť horšie než to, ktoré je určené pre celé obyvateľstvo.

Internovaní majú byť najradšej ošetrovaní lekárske personálom ich národnosti.

Internovaným sa nesmie brániť, aby sa hlásili na lekársku prehliadku. Lekárske úrady mocnosti, v moci ktorej sú, vydajú každému ošetrovanému internovanému na jeho žiadosť úradné osvedčenie udávajúce druh jeho nemoci alebo zranenia, čas liečenia a poskytnuté ošatenie. Duplikát tohto osvedčenia sa zašle Ústrednej kancelárii spomenutej v článku 140.

Internovaní dostanú zadarmo ošatenie a každú pomôcku potrebnú na udržanie internovaných v dobrom zdravotnom stave, najmä zubné alebo iné protézy a okuliare.

Článok 92

Najmenej raz mesačne budú sa konať lekárske prehliadky internovaných. Ich účelom bude najmä kontrola všeobecného zdravotného stavu a výživy, stavu čistoty ako i pátranie po nákazlivých chorobách, najmä po tuberkulóze, pohlavných nemociach a malárii. Budú zahrňovať najmä kontrolu váhy každého internovaného a najmenej raz ročne rádioskopickú skúšku.

Kapitola V: Náboženstvo, činnosť duševná a telesná

Článok 93

Internovaným bude ponechaná úplná voľnosť čo do výkonu ich náboženstva, počítajúc do toho účasť pri obradoch ich vyznania s tou podmienkou, že sa podrobia bežným disciplinárnym opatreniam predpísaným úradmi, ktoré ich majú v moci.

Internovaní, ktorí sú kňazmi niektorého vyznania, budú oprávnení voľne vykonávať duchovnú činnosť medzi svojimi súvercami. Mocnosť, ktorá ich má v moci, bude preto dbať na to, aby boli rozdelení spravodlivo po rôznych internačných miestach, kde sú internované osoby, hovoriace rovnakým jazykom a patriace k tomu istému náboženstvu. Ak ich nie je dostatočný počet, poskytne im potrebné výhody, medzi iným aj dopravné prostriedky, aby sa mohli odobrať z jedného internačného miesta na druhé; budú oprávnení navštevovať internovaných, ktorí sú v nemocniciach. Kňazi každého vyznania budú mať pre veci svojho úradu voľnosť písomného styku s náboženskými úradmi krajiny, v moci ktorej sú, a pokiaľ to bude možné, s medzinárodnými náboženskými organizáciami svojho vyznania. Táto

korešpondencia sa nebude počítať do kvoty spomenutej v článku 107, bude však podrobená ustanoveniu článku 112.

Ak nemajú internovaní možnosť používať pomoc duchovných svojho vyznania alebo ak je týchto nedostatok, môže miestna náboženská správa toho istého vyznania určiť so súhlasom mocnosti, v moci ktorej internovaní sú, duchovného tej istej viery ako sú internovaní alebo, ak je to z hľadiska konfesného možné, duchovného podobnej viery alebo kvalifikovanú osobu svetskú. Táto bude používať výhody spojené s funkciou, ktorú zastáva. Takto označené osoby musia zachovávať všetky nariadenia vydané v záujme disciplíny a bezpečnosti mocnosti, v moci ktorej sú internované osoby.

Článok 94

Mocnosť, v moci ktorej sú internovaní, bude podporovať duševnú, výchovnú, rekreačnú a športovú činnosť internovaných, ponechávajúc im však na vôľi, či sa na nej chcú zúčastniť alebo nie. Urobí všetky možné opatrenia, aby zabezpečila jej výkon, a poskytne na ten účel najmä vhodné miestnosti.

Internovaným poskytnú sa aj všetky možné úľavy, aby mohli pokračovať vo svojich štúdiách alebo začať nové. Treba zabezpečiť vyučovanie detí a mladistvých; môžu navštevovať školy buď v internačných miestach alebo mimo nich. Internovaným bude daná možnosť venovať sa telesným cvičeniam, zúčastniť sa na športe a hrách na voľnom vzduchu. Dostatočné voľné priestranstvá treba vo všetkých internačných miestach vyhradiť na ten účel. Osobitné miesta budú vyhradené deťom a maloletým.

Článok 95

Mocnosť, v moci ktorej sú internované osoby, môže ich používať na prácu, len ak si to prajú. V každom prípade sú zakázané zamestnania, ktoré, keby boli uložené chránenej osobe neinternovanej, by znamenali porušenie článku 40 alebo 51 tohto dohovoru, ako aj použitie na práce ponížujúce alebo pokorujúce. Po uplynutí šesťtýždňového pracovného času môžu sa internovaní kedykoľvek zriecť práce, ak dajú výpoveď týždeň vopred.

Tieto ustanovenia nie sú na prekážku právu mocnosti, ktorá ich drží, aby prinútila lekárov, zubných technikov alebo iných členov zdravotníckeho personálu na výkon ich zamestnania v prospech ich spoluinternovaných druhov, aby používala internovaných na správne a udržovacie práce v internačnom tábore, aby uložila týmto osobám kuchynské aj iné domáce práce a aby konečne ich použila na práce slúžiace na ochranu internovaných proti leteckému bombardovaniu alebo proti iným vojnovým nebezpečenstvám. Nijaký internovaný nesmie však byť nútený na

prácu, ak lekár tábora ho vyhlási za telesne nepôsobilého.

Mocnosť, v moci ktorej sú internované osoby, berie na seba plnú zodpovednosť za všetky pracovné podmienky, za lekársku starostlivosť, za platenie miezd a za odškodnenie pracovných úrazov a nemocí z povolania. Pracovné podmienky, ako aj odškodnenie za pracovné úrazy a nemocí z povolania budú zodpovedať zákonodarstvu krajiny a praxe; nebudú v nijakom prípade horšie než podmienky platné pre práce toho istého druhu v tom istom kraji. Mzdy za vykonanú prácu určia sa spravodlivým spôsobom dohodou medzi mocnosťou, v moci ktorej sú internované osoby, internovanými a popri prípade zamestnávateľmi inými než je príslušná mocnosť sama, pričom sa prihliadne na to, že táto mocnosť je povinná sa postarať zadarmo o výživu internovaného a taktiež mu poskytnúť lekárske ošetrovanie, ktoré vyžaduje jeho zdravotný stav. Internovaní, ktorí sa používajú trvalým spôsobom na práce uvedené v treťom odseku, dostanú od mocnosti, v moci ktorej sú internované osoby, spravodlivú mzdu; pracovné podmienky a odškodnenie za pracovné úrazy a nemocí z povolania nebudú horšie než podmienky platné pre prácu rovnakého druhu v tej istej krajine.

Článok 96

Každý pracovný oddiel bude podliehať určitému internačnému miestu. Príslušné úrady mocnosti, ktorá drží internovaných, a veliteľ tohto internačného miesta sú zodpovední za dodržovanie predpisov tohto dohovoru v pracovných oddieloch. Veliteľ povedie pravidelne deň zo dňa soznam pracovných oddielov patriacich k jeho tábore a predloží ho delegátom ochrannej mocnosti, Medzinárodnému komitétu Červeného kríža alebo iných ľudomilných organizácií, ktorí navštívia internačné miesta.

Kapitola VI: Osobné vlastníctvo a finančné zdroje

Článok 97

Internovaní sú oprávnení podržať svoje veci a drobné predmety pre osobnú potrebu. Peňažné hotovosti, šeky, cenné papiere atď., ako i cenné predmety, ktoré majú u seba, nesmú sa im vziať, okrem prípadu ak sa tak stane podľa predpísaného konania. Bude im na ne vydané podrobné potvrdenie.

Peňažné sumy musia byť zapísané k dobru na účte každého internovaného, ako je ustanovené v článku 98; nesmú sa zmeniť na inú menu, iba že by tak predpisovalo zákonodarstvo územia, na ktorom je vlastník internovaný, alebo že by s tým internovaný súhlasil.

Predmety, ktoré majú obzvlášť osobnú alebo citovú hodnotu, nesmú sa odňať.

Internovaná žena môže byť prehl'adaná len ženou.

Pri prepustení alebo repatriácii dostanú internovaní v hotovosti aktívny zvyšok účtu vedeného v smysle článku 98 rovnako ako všetky veci, peňažné sumy, šeky, cenné papiere atď., ktoré im boli za internovania odobraté, s výnimkou predmetov alebo cenností, ktoré by mocnosť, ktorá ich drží, bola oprávnená podržať podľa svojho platného zákonodarstva. V prípade, keď nejaký predmet alebo suma, patriaca internovanému, budú na podklade tohto zákonodarstva zadržané, vydá sa majiteľovi podrobná potvrdenka. Rodinné listiny a osobné preukazy, ktoré majú internovaní, môžu sa im odobrať len na potvrdenku. Internovaní nesmú byť nikdy bez preukazu totožnosti. Ak ho nemajú, dostanú osobitné preukazy, vydané mocnosťou, ktorá ich drží, ktoré im budú náhradou za preukazy totožnosti až do konca internovania.

Internovaní budú mať u seba určitú sumu v hotovosti alebo vo forme nákupných bonov, aby si mohli nakupovať.

Článok 98

Všetci internovaní budú dostávať pravidelné peňažné príspevky, aby si mohli nakupovať tovar a veci ako tabak, toaletné potreby, atď. Tieto príspevky sa môžu vyplácať vo forme úveru alebo vo forme nákupných bonov.

Popri tom môžu internovaní dostávať podpory od mocnosti, ku ktorej prislúchajú, od ochranných mocností, od všetkých organizácií, ktoré im poskytujú pomoc alebo od svojich rodín, ako i dôchodky zo svojho majetku v shode so zákonodarstvom mocnosti, ktorá ich drží. Výška podpôr priznaných mocnosťou, ku ktorej prislúchajú, musí byť rovnaká pre každú skupinu internovaných (chorľavých, nemocných, tehotných žien atď.) a podpory nesmú byť určované touto mocnosťou, ani rozdeľované mocnosťou, v moci ktorej sú, na základe diskriminačných hľadísk zakázaných článkom 27 tohto dohovoru.

Mocnosť, v moci ktorej sú internovaní, povedie pre každého z nich riadny účet, k dobru ktorého budú pripisované príspevky spomenuté v tomto článku, mzda vyrobená internovaným, ako i peňažné zásielky, ktoré mu dôjdu. Taktiež k jeho dobru budú pripísané sumy, ktoré mu boli odobrané a ktorými smie voľne nakladať podľa zákonov platných na území, kde je. Poskytnú sa mu úľavy, slučiteľné so zákonmi platnými na príslušnom území, aby mohol posielat' podpory svojej rodine a osobám hmotne na ňom závislým. Z tohto účtu smie vyberať sumy potrebné pre svoje osobné výdavky v medziach, ktoré určí mocnosť, ktorá ho drží. Priznajú sa mu vždy primerané úľavy, aby mohol nahliadnuť do svojho účtu a vyhotoviť si z neho výpisy. Odpis tohto účtu sa pošle ochrannej

mocnosti na jej žiadosť a bude zaslaný za internovaným v prípade jeho premiestenia.

Kapitola VII: Správa a disciplína

Článok 99

Každé internačné miesto bude postavené pod právomoc zodpovedného dôstojníka alebo úradníka, ktorý bude vybraný z pravidelných ozbrojených síl alebo z pravidelnej civilnej správy mocnosti, v moci ktorej sú internovaní. Dôstojník alebo úradník veliaci internačnému miestu bude mať text tohto dohovoru v oficiálnom jazyku alebo v jednom z oficiálnych jazykov svojej krajiny a bude zodpovedný za jeho vykonávanie. Dozorný personál bude poučený o ustanoveniach tohto dohovoru a o nariadeniach vydaných na jeho vykonávanie.

Texty tohto dohovoru a texty osobitných dohôd uzavretých v smysle tohto dohovoru budú vyvesené vnútri internačného miesta v jazyku srozumiteľnom internovaným alebo ich bude mať výbor internovaných.

Nariadenia, rozkazy, upozornenia a vyhlášky každého druhu budú internovaným oznámené a vyvesené vnútri internačných miest v jazyku, ktorému rozumejú.

Všetky rozkazy a povely vydávané jednotlive internovaným, budú taktiež vydávané v jazyku, ktorému rozumejú.

Článok 100

Disciplinárny režim v internačných miestach musí byť slučiteľný so zásadami ľudskosti a nesmie nikdy zahrnovať ustanovenia ukladajúce internovaným telesnú námahu ohrozujúcu ich zdravie alebo obsahujúce telesné či duševné šikanovanie. Je zakázané tetovanie alebo označovanie totožnosti značkami urobenými na tele internovaných.

Sú najmä zakázané dlhotrvajúce prehliadky, pri ktorých musia internovaní stáť, telesné cvičenia z trestu, poľné vojenské cvičenia, a obmedzenia stravy.

Článok 101

Internovaní sú oprávnení predložiť úradom, v moci ktorých sú, žiadosti týkajúce sa režimu, ktorému sú podrobení.

Majú taktiež neobmedzené právo obrátiť sa, buď prostredníctvom výboru internovaných, alebo ak to považujú za potrebné, priamo na zástupcov ochrannej mocnosti, aby ich upozornili na okolnosti internačného režimu, na ktoré majú sťažnosti.

Tieto žiadosti a sťažnosti musia byť bez zmien s urýchlením odovzdávané. Nesmú mať za následok trest, ani keď boli uznané za neodôvodnené.

Výbory internovaných môžu posilať zástupcom ochrannej mocnosti periodické zprávy o situácii v internačných miestach a o potrebách internovaných.

Článok 102

V každom internačnom mieste zvolia si internovaní slobodne vždy polročne tajným hlasovaním členov výboru, ktorý je poverený ich zastupovať pred úradmi mocnosti, ktorá ich drží, u ochranných mocností, u Medzinárodného komitétu Červeného kríža a u každej inej organizácie, ktorá by im pomáhala. Členovia výboru môžu byť znovu volení.

Zvolení internovaní ujmú sa svojich funkcií, len čo mocnosť, ktorá ich drží, schváli voľbu. Dôvody odmietnutia alebo prípadného sosenia budú oznámené zúčastneným ochranným mocnostiam.

Článok 103

Výbory internovaných sú povinné prispievať k telesnému, morálnemu i duševnému blahu internovaných.

Najmä keby sa internovaní rozhodli zorganizovať medzi sebou sústavu vzájomnej pomoci, spadala by táto organizácia do kompetencie týchto výborov, neodvisle od osobitných úloh, ktoré sú im sverené inými ustanoveniami tohto dohovoru.

Článok 104

Členovia výborov internovaných nesmú byť pridržaní na nijakú inú prácu, keby im mal byť tým sťažený výkon ich funkcií.

Členovia výborov si môžu vybrať medzi internovanými pomocníkmi, ktorých potrebujú. Poskytnú sa im všetky úľavy, najmä určitá voľnosť pohybu, potrebná na plnenie ich úloh (náštevy pracovných oddielov, prijímanie tovaru atď.).

Členom výborov sa poskytnú tiež všetky úľavy pre ich poštový a telegrafický styk s úradmi, v moci ktorých internovaní sú, s ochrannými mocnosťami, s Medzinárodným komitétom Červeného kríža a jeho delegátmi, ako i s organizáciami pomáhajúcimi internovaným. Členovia výboru, ktorí sú s pracovnými oddielmi, budú požívať tie isté úľavy pre svoju korešpondenciu s výborom hlavného internačného miesta. Táto korešpondencia nebude obmedzovaná ani považovaná za súčasť kvoty spomenutej v článku 107.

Nijaký člen výboru nesmie byť premiestnený, bez toho že by mu bol poskytnutý rozumne dlhý čas na to, aby mohol oboznámiť svojho nástupcu s vecmi, ktoré sú v behu.

Kapitola VIII: Styk s vonkajším svetom

Článok 105

Ihneď potom, čo internovaly chránené osoby, oznámia mocnosti, v moci ktorých sú, týmto

osobám, ako i mocnosti, ktorej prislúchajú, a ich ochrannej mocnosti, opatrenia urobené na vykonanie ustanovení tejto kapitoly; oznámia im taktiež každú zmenu týchto opatrení.

Článok 106

Každému internovanému bude umožnené, len čo bude internovaný alebo najneskoršie do týždňa po jeho príchode do internačného miesta a taktiež v prípade onemocnenia alebo presunutia do iného internačného miesta alebo do nemocnice, aby mohol zaslať jednak priamo svojej rodine, jednak Ústrednej informačnej kancelárii spomenutej v článku 140 internačný lístok, pokiaľ možno podľa vzoru pripojeného k tomuto dohovoru, upovedomujúci ich o jeho internovaní, adrese a jeho zdravotnom stave. Tieto lístky sa odošlú s najväčším urýchlením a nesmú byť nijakým spôsobom zadržané.

Článok 107

Internovaní sú oprávnení odosielať a prijímať listy a lístky. Ak má mocnosť, v moci ktorej sú, za potrebné obmedziť počet listov a lístkov, odosielaných každým z internovaných, nesmie byť tento počet nižší než dva listy a štyri lístky mesačne, zodpovedajúce podľa možnosti vzorom pripojeným k tomuto dohovoru. Ak sa má obmedziť korešpondencia odosielaná internovaným, môže toto rozhodnutie urobiť iba mocnosť, ktorej internovaní prislúchajú, eventuálne na žiadosť mocnosti, v moci ktorej internovaní sú. Tieto listy a lístky sa musia prepraviť v primeranej lehote; nesmú byť doručené oneskorene ani zadržané z dôvodov disciplinárnych.

Internovaní, ktorí sú už dlho bez zpráv od svojich rodín, alebo ktorí ich nemôžu dostávať alebo im odosielať obyčajnou cestou, rovnako ako tí, ktorí sú veľmi vzdialení od domova, sú oprávnení posilať telegramy za úhradu telegrafných poplatkov v mene, ktorú majú. Toto opatrenie môžu použiť aj v prípadoch uznanej naliehavosti.

Korešpondencia internovaných bude sa zpravidla písať v ich materinskom jazyku. Strany v konflikte môžu povoliť dopisovanie v iných jazykoch.

Článok 108

Internovaní sú oprávnení dostávať poštou alebo iným spôsobom jednotlivé alebo spoločné zásielky, obsahujúce najmä potraviny, šatstvo, lieky, ako i knihy a predmety slúžiace ich potrebám náboženským, študijným a zábavným. Tieto zásielky nemôžu nijako pozbaviť mocnosť, v moci ktorej sú internovaní, od povinností, ktoré jej pripadajú podľa tohto dohovoru.

V prípade, že by bolo potrebné z dôvodov vojenského rázu obmedziť množstvo týchto zásielok, musí byť o tom riadne upovedomená ochranná mocnosť, Medzinárodný komitét

Červeného kríža alebo každá iná organizácia podporujúca internovaných, ktorých úlohou by bolo sprostredkovať tieto zásielky.

Podmienky zasielania jednotlivých alebo hromadných zásielok budú podľa potreby predmetom osobitných dohôd medzi zúčastnenými mocnosťami, ktoré nesmú v nijakom prípade spôsobiť odklad doručenia pomocných zásielok internovaným. Zásielky potravín a šatstva nebudú obsahovať knihy; liečebné potreby sa budú zpravidla dopravovať v hromadných zásielkach.

Článok 109

Pokiaľ niet osobitných dohôd medzi stranami v konflikte o podmienkach prijímania a rozdeľovania hromadných pomocných zásielok, bude použitý poriadok o hromadných zásielkach pripojený k tomuto dohovoru.

Osobitné dohody vyššie spomenuté nesmú v nijakom prípade obmedziť právo výborov internovaných osôb prevziať hromadné pomocné zásielky určené internovaným, rozdeliť ich a disponovať s nimi v záujme adresátov.

Nemôžu tiež obmedziť právo zástupcov ochrannej mocnosti, Medzinárodného komitétu Červeného kríža alebo akejkoľvek inej organizácie pomáhajúcej internovaným, ktorí by boli poverení odovzdať tieto hromadné zásielky, aby dozerali na ich rozdelenie adresátom.

Článok 110

Všetky pomocné zásielky určené internovaným budú oslobodené od všetkých dovozných, colných a iných dávok.

Všetky zásielky, vrátane pomocných poštových balíkov, ako i zásielky peňazí z iných krajín, zaslané internovaným alebo nimi odosielané poštou, buď priamo alebo cestou informačnej kancelárie uvedenej v článku 136 a cestou Ústrednej informačnej kancelárie spomenutej v článku 140, budú oslobodené od všetkých poštových poplatkov ako v krajine pôvodu a v krajine určenia, tak i v krajinách priechodných. Za tým účelom budú najmä oslobodenia určené vo svetovom poštovom dohovore z r. 1947 a v dojednaniach Svetovej poštovej únie v prospech civilných osôb nepriateľskej štátnej príslušnosti zadržaných v táboroch alebo civilných väzeniach, rozšírené i na ostatné chránené osoby internované podľa ustanovení tohto dohovoru. Krajiny, ktoré nie sú zúčastnené na týchto dojednaniach, sú povinné poskytnúť spomenuté oslobodenie za rovnakých podmienok.

Prepravné výdavky za pomocné zásielky určené internovaným, ktoré nemôžu byť pre svoju váhu alebo z iného dôvodu prepravené poštou, uhradzuje mocnosť, v moci ktorej sú internovaní, na všetkých územiach, ktoré sú pod jej kontrolou. Ostatné

mocnosti, ktoré sú stranami tohto dohovoru, uhradzujú prepravné výdavky na svojich územiach.

Výdavky za dopravu týchto zásielok, ktoré by neboly kryté podľa ustanovení predchádzajúcich odsekov, pôjdu na ťarchu odosielateľa.

Vysoké smluvné strany sa pričinia, aby byly snižené, pokiaľ to bude možné, telegrafné poplatky za telegramy odosielané internovanými alebo im adresované.

Článok 111

Ak zabránia vojnové operácie zúčastneným mocnostiam splniť ich záväzok zabezpečiť dopravu zásielok spomenutých v článkoch 106, 107, 108 a 113, môžu zúčastnené ochranné mocnosti, Medzinárodný komitét Červeného kríža alebo ktorákoľvek iná organizácia, riadne schválená stranami v konflikte, postarať sa o zabezpečenie dopravy týchto zásielok vhodnými prostriedkami (vagónmi, nákladnými automobilmi, loďami, lietadlami atď.). Na ten účel sa vynasnažia Vysoké smluvné strany zaopatriť im tieto dopravné prostriedky a povoliť ich cesty, najmä vydaním potrebných ochranných listov.

Tieto dopravné prostriedky možno použiť aj na zasielanie:

a) korešpondencie, soznamov a správ, vymeňovaných medzi Ústrednou informačnou kanceláriou uvedenou v článku 140 a vnútroštátnymi kanceláriami, o ktorých je reč v článku 136,

b) korešpondencie a zprávy o internovaných, ktoré si vymeňujú ochranné mocnosti, Medzinárodný komitét Červeného kríža alebo iné organizácie poskytujúce pomoc internovaným, buď so svojimi vlastnými delegátmi alebo so stranami v konflikte.

Tieto ustanovenia neobmedzujú nijako právo každej strany v konflikte, aby organizovala, ak dá tomu prednosť, inú prepravu a vydávala ochranné listy za podmienok, ktoré by byly vzájomne dojednané.

Náklady vzniknuté z použitia týchto dopravných prostriedkov uhradia v pomere množstva týchto zásielok strany v konflikte, ktorých príslušníci používajú výhody týchto služieb.

Článok 112

Cenzúru korešpondencie zasielanej internovaným alebo nimi odosielanej treba vykonať v najkratšej možnej lehote.

Prehliadka zásielok určených internovaným nesmie sa vykonávať tak, aby tovar, ktorý obsahujú, bol vydaný skaze, a bude sa konať v prítomnosti adresáta alebo druhá ním splnomocneného. Odovzdanie jednotlivých alebo hromadných zásielok internovaným nesmie sa odkladať pod zámienkou cenzúrnych ťažkostí.

Akýkoľvek zákaz korešpondencie vydaný stranami v konflikte z dôvodov vojenských alebo politických, môže byť len dočasný a trvania čo možno najkratšieho.

Článok 113

Mocnosti, v moci ktorých sú internovaní, zabezpečia všetky primerané úľavy pre to, aby záväty, plnomocenstvá alebo iné listiny určené internovaným alebo od nich pochádzajúce boli odovzdané prostredníctvom ochrannej mocnosti alebo Ústrednej kancelárie spomenutej v článku 140 alebo iným žiadúcim spôsobom.

Mocnosti, v moci ktorých internovaní sú, uľahčia vo všetkých prípadoch vystavenie a riadne overenie týchto listín; najmä dovoľia internovaným poradiť sa s právnikom.

Článok 114

Mocnosť, v moci ktorej sú internovaní, povolí im všetky úľavy, ktoré možno srovnáť so stavom internovania a platnými zákonmi, aby mohli spravovať svoj majetok. Môže im za tým účelom povoliť opustiť internačné miesto v potrebných prípadoch, ak to dovoľujú okolnosti.

Článok 115

Vo všetkých prípadoch, keď internovaný je stranou v spore pred akýmkoľvek súdom, mocnosť, v moci ktorej je, je povinná na jeho žiadosť upovedomiť súd o tom, že je internovaný, a je povinná bdieť v zákonných medziach nad tým, aby boli urobené všetky potrebné opatrenia, aby neutrpel škodu tým, že je internovaný, pokiaľ ide o prípravu a vedenie sporu alebo o výkon rozsudku vydaného súdom.

Článok 116

Každý internovaný je oprávnený prijímať v pravidelných prestávkach a tak často, ako len možno, návštevy, v prvom rade svojich blízkych príbuzných.

V prípade potreby bude internovanému povolené, pokiaľ to bude možné, navštíviť jeho rodinu, najmä v prípadoch úmrtia alebo vážnej choroby príbuzného.

Kapitola IX: Trestné a disciplinárne opatrenia

Článok 117

S výhradou ustanovení tejto kapitoly bude sa zákonodarstvo platné na území, kde sú internovaní, i naďalej vzťahovať na nich, ak spáchajú trestné činy za internácie.

Ak vyhlasujú zákony, nariadenia alebo všeobecné poriadky za trestné niektoré činy, ak boli spáchané internovanými nie však, ak ich spáchajú osoby neinternované, budú môcť byť tieto činy stíhané iba disciplinárnymi trestami.

Internovaný môže byť trestaný za ten istý čin alebo z toho istého obžalobného dôvodu iba raz.

Článok 118

Pri určení trestu vezmú súdy alebo úrady do úvahy v najväčšej možnej miere skutočnosť, že obvinený nie je príslušníkom mocnosti, v moci ktorej je. Budú mať možnosť znížiť trest určený pre trestný čin kladený internovanému za vinu a nebudú preto povinné dodržať najnižšiu výmeru trestu.

Je zakázané uväznenie v miestnostiach, kam nemá prístup denné svetlo a vôbec akákoľvek krutosť.

S potrestanými internovanými, keď si odpykali disciplinárne alebo súdne tresty im uložené, nesmie sa zaobchádzať inak než s ostatnými internovanými.

Čas, po ktorý bol internovaný v zaisťovacej väzbe, bude započítaný do každého trestu na slobode, ku ktorému bude odsúdený či už v konaní disciplinárnom alebo trestnom.

Výbory internovaných budú upovedomené o všetkých súdnych konaniach vedených proti internovaným, ktorých zastupujú, ako aj o ich výsledku.

Článok 119

Disciplinárne tresty, ktoré možno použiť proti internovaným, sú:

1. pokuta až do výšky 50 percent mzdy uvedenej v článku 95, a to po čas nie viac než tridsať dní,
2. odňatie výhod poskytovaných nad rámec režimu určeného týmto dohovorom,
3. pracovná povinnosť najviac dve hodiny denne na udržiavanie internačného miesta,
4. zavretie.

V nijakom prípade nesmú byť disciplinárne tresty neľudské, hrubé alebo ohrožovať zdravie internovaných. Musia brať ohľad na ich vek, pohlavie a zdravotný stav.

Dĺžka toho istého trestu neprekročí nikdy tridsať za sebou idúcich dní, ani keď sa internovaný disciplinárne zodpovedá z niekoľkých činov vo chvíli, keď je vyšetrovaný, nech už tieto činy spolu súvisia alebo nie.

Článok 120

Internovaní ktorí ušli alebo sa pokúšali o útek a boli prichytení, môžu byť za tento čin potrestaní len disciplinárnym trestom, a to i v prípade pokusu opakovaného.

Odchýlkou od ustanovenia tretieho odseku článku 118 internovaní potrestaní za útek alebo za pokus o útek môžu byť podrobení režimu osobitného dohľadu. Tento režim nesmie však byť na úkor ich zdravia, musí byť podstúpený v niektorom

internačnom mieste a nesmie znamenať odstránenie nijakej zo záruk poskytovaných internovaným týmto dohovorom.

Internovaní, ktorí pomáhali pri úteku alebo pri pokuse o útek, môžu byť za to trestaní len disciplinárne.

Článok 121

Útek alebo pokus o útek, i keď je opakovaný, nesmie byť považovaný za prit'azujúcu okolnosť v prípade, ak je internovaný postavený pred súd pre trestné činy, ktoré spáchal pri úteku.

Strany v konflikte budú dbať na to, aby kompetentné úrady postupovali shovievavo pri posudzovaní otázky, či trestný čin, ktorý internovaný spáchal, má byť trestaný disciplinárne alebo súdne, najmä pokiaľ ide o činy súvisiace s útekom alebo s pokusom o útek.

Článok 122

Činy zakladajúce disciplinárne previnenie treba vyšetrovať bezodkladne. Bude tomu tak najmä pri úteku pri pokuse o útek a prichytený internovaný bude čo najskôr odovzdaný kompetentným úradom.

Zaisťovacia väzba v prípade disciplinárneho previnenia treba pre všetkých internovaných obmedziť na najmenšiu mieru a nesmie prekročiť štrnásť dní; v každom prípade bude započítaná do trestu na slobode, ak bude uložený.

Ustanovenia článkov 124 a 125 sa použijú na internovaných držaných v zaisťovacej väzbe pre disciplinárne previnenie.

Článok 123

Bez ujmy pre kompetenciu súdov a vyšších úradov môžu byť disciplinárne tresty vynesené len veliteľom internačného miesta alebo dôstojníkom alebo zodpovedným úradníkom, na ktorého veliteľ preniesol svoju disciplinárnu právomoc.

Pred vyslovením disciplinárneho trestu treba obvineného internovaného upovedomiť presne o činoch kladených mu za vinu. Je oprávnený ospravedlniť svoje chovanie sa, hájiť sa, nechať predvolať svedkov a v prípade potreby použiť služby kvalifikovaného tlmočníka. Rozhodnutie treba vysloviť za prítomnosti obvineného a člena výboru internovaných.

Čas medzi vyhlásením disciplinárneho trestu a jeho výkonom nesmie presahovať jeden mesiac.

V prípade, že internovaný je potrestaný novým disciplinárnym trestom, musí byť výkon každého trestu oddelený lehotou aspoň trojdennou, len čo niektorý z trestov je v trvaní desiatich dní alebo viac.

Veliteľ internačného miesta je povinný viesť register uložených disciplinárných trestov, ktorý bude predložený zástupcom ochrannej mocnosti.

Článok 124

V nijakom prípade nebudú internovaní prevezení do väzenských ústavov (väznice, trestnice, káznice atď.), aby si tam odpykali disciplinárne tresty.

Miestnosti, v ktorých budú odpykané disciplinárne tresty, musia zodpovedať požiadavkám hygieny a byť najmä opatrené dostatočným posteľným zariadením; trestaným internovaným treba umožniť udržiavať sa v čistote.

Internované ženy odpykávajúce si disciplinárny trest budú držané v miestnostiach oddelených od miestností pre mužov a budú pod bezprostredným dozorom žien.

Článok 125

Internovaní trestaní disciplinárne budú mať možnosť každý deň konať telesné cvičenie a zdržať sa na čerstvom vzduchu aspoň dve hodiny.

Na ich žiadosť treba im povoliť ustanoviť sa na dennú lekársku prehliadku; dostanú ošetrovanie, ktoré vyžaduje ich zdravotný stav, a v prípade potreby budú premiestnení do lazaretu internačného miesta alebo do nemocnice.

Bude im dovolené čítať a písať, ako aj odosielať a prijímať listy. Za to však vydanie poštových zásielok a poukazov peňazí môže byť odložené až do skončenia trestu; zatiaľ budú tieto zásielky sverené výboru internovaných, ktorý odovzdá lazaretu tovar podliehajúci skaze a nachádzajúci sa v zásielkach.

Nijaký internovaný disciplinárne trestaný nesmie byť pozbavený výhod ustanovení článkov 107 a 143.

Článok 126

Články 71 až 76 včítane budú platiť analogicky pre konania vedené proti internovaným, ktorí sú na štátnom území mocnosti, ktorá ich drží.

Kapitola X: Presun internovaných

Článok 127

Presun internovaných sa bude vždy diať ľudsky. Bude sa zpravidla konať po železnici alebo iným dopravným prostriedkom za podmienok, ktoré nesmú byť menej priaznivé než tie, za ktorých sú premiestňované vojská mocnosti, ktorá drží internovaných. Ak sa majú presuny výnimočne konať peši, môže sa tak stať, len ak to dovoľuje telesný stav internovaných, a nesmú im v nijakom prípade spôsobiť nadmernú únavu.

Za presunu poskytnú internovaným mocnosť, v moci ktorej sú, pitnú vodu a stravu v dostačujúcom

množstve, akosti a rozmanitosti, aby si zachovali zdravie, ako i potrebné šatstvo, vhodné prístrešie a potrebné lekárske ošetrovanie. Urobí všetky potrebné opatrenia, aby zaistila ich bezpečnosť počas presunu, a vystaví úplný soznam prepravovaných internovaných pred ich odchodom.

Nemocní, ranení alebo nezuživí internovaní, ako i rodičky nebudú presunovaní, pokiaľ by ich zdravie mohlo byť ohrozené cestou, okrem ak by to vyžadovala vonkoncom nevyhnutne ich bezpečnosť.

Ak sa blíži front niektorému internačnému miestu, budú internovaní presunutí z toho miesta iba vtedy, ak sa môže ich presun vykonať za podmienok dostatočnej bezpečnosti, alebo ak im hrozí väčšie nebezpečenstvo tým, že zostanú na mieste, než pri presune.

Pri rozhodovaní o presune internovaných musí mocnosť, v moci ktorej sú, mať na zreteli ich záujmy, aby sa najmä nezvýšili ťažkosti spojené s ich repatriáciou alebo s návratom do ich vlastného bydliska.

Článok 128

V prípade presunu budú internovaní úradne upovedomení o odchode a svojej novej poštovej adrese; toto upozornenie im treba dať včas, aby si mohli pripraviť svoje batožiny a upovedomiť svoje rodiny.

Sú oprávnení vziať so sebou svoje osobné veci, svoju korešpondenciu a zásielky dôjdené na ich adresu; váha týchto batožín môže byť obmedzená, ak to vyžadujú okolnosti presunu, ale v nijakom prípade nebude robiť menej než dvadsaťpäť kilogramov na každého internovaného.

Korešpondencia a zásielky zaslané do ich predošlého internačného miesta budú bez meškania zaslané za nimi.

Veliteľ internačného miesta urobí po dohode s výborom internovaných potrebné opatrenia, aby vykonal prepravu spoločného majetku internovaných a batožín, ktoré by internovaní nemohli odniesť so sebou vzhľadom na obmedzenie uložené podľa druhého odseku tohto článku.

Kapitola XI: Úmrtie

Článok 129

Internovaní môžu odovzdať svoje závetý zodpovedným úradom, ktoré zabezpečia ich opatrovanie. V prípade úmrtia internovaných odošlú sa tieto závetý čo najrýchlejšie osobám, ktoré internovaný označil.

Úmrtie každého internovaného bude zistené lekárom a bude vyhotovené osvedčenie udávajúce príčiny smrti a okolnosti, za ktorých k nej došlo.

Úradný úmrtný list riadne zaregistrovaný, bude zhotovený v súhlase s predpismi platnými na území, kde je internačné miesto, a jeho overený odpis rýchle odoslaný ochrannej mocnosti a Ústrednej informačnej kancelárii spomenutej v článku 140.

Článok 130

Úrady, moci v ktorých sú internovaní, budú dbať na to, aby internovaní, ktorí zomreli v zajatí, boli s úctou pochovaní ak možno podľa obradu náboženstva, ku ktorému patrili, a aby ich hroby boli rešpektované, vhodne udržiavané a označené tak, aby ich bolo možno vždy nájsť.

Zomrelí internovaní budú pochovávaní jednotlivo, vyjmúc prípady vyššej moci, ktoré by si vynútili pochovanie v spoločnom hrobe. Mŕtvolý môžu byť spopolnené, len ak to vyžadujú vyššie záujmy zdravotné alebo s ohľadom na náboženstvo zomrelého, alebo ak si to prial zomrelý. V prípade spopolnenia bude to poznamenané na úmrtnom liste internovaného s uvedením dôvodu. Úrady majúce v moci internovaných, uložia starostlivo popol a odovzdajú ho čo najskôr blízkym príbuzným, ak o to požiadajú.

Len čo to okolnosti dovoľia, a najneskoršie po skončení nepriateľstva, odovzdá mocnosť, ktorá má v moci internovaných, prostredníctvom informačnej kancelárie uvedenej v článku 136 mocnostiam, ktorých príslušníkmi boli zomrelí internovaní, soznamy ich hrobov. V týchto soznamoch budú uvedené všetky podrobnosti potrebné na zistenie totožnosti zomrelých internovaných a na presné určenie miesta pochovania.

Článok 131

Každé úmrtie alebo každé vážne zranenie internovaného spôsobené strážou, iným internovaným alebo inou osobou, alebo ak je podozrenie, že bolo takto spôsobené, ako i každé úmrtie, ktorého príčina je neznáma, budú ihneď predmetom úradného vyšetrovania mocnosti, v moci ktorej sú internovaní.

Oznámenie o tom bude ihneď zaslané ochrannej mocnosti. Budú spísané výpovede svedkov a zpráva, obsahujúca tieto výpovede, bude vyhotovená a zasielaná spomenutej ochrannej mocnosti.

Ak sa zistí vyšetrovaním podozrenie jednej alebo niekoľkých osôb, urobí mocnosť, v moci ktorej sú internovaní, všetky opatrenia na súdne stíhanie obvineného alebo obvinených.

Kapitola XII: Prepustenie, repatriácia a nemocničné ošetrovanie v neutrálnom štáte

Článok 132

Každá internovaná osoba bude prepustená mocnosťou, v moci ktorej je, len čo prestanú dôvody, pre ktoré bola internovaná.

Strany v konflikte sa okrem toho vynasnažia uzavrieť počas nepriateľstva dohody o prepustení, repatriácii a návrate domov alebo o nemocničnom ošetrovaní v neutrálnej krajine istých kategórií internovaných, najmä detí, tehotných žien, matiek s dojčatmi a s malými deťmi, ranených, nemocných alebo internovaných, ktorí majú za sebou dlhé zajatie.

Článok 133

Internovanie sa skončí čo možno najskôr po skončení nepriateľstva.

Avšak internovaní, ktorí sú na území strany v konflikte a ktorí sú v trestnom vyšetrowaní pre činy, ktoré nepodliehajú výhradne len trestom disciplinárnym, môžu byť zadržaní až do skončenia konania, poprípade až do odpykania trestu. Podobne to bude u tých, ktorí boli už skôr odsúdení na tresty na slobode.

Dohodou medzi mocnosťou, v moci ktorej sú internovaní, a zúčastnenými mocnosťami budú po skončení nepriateľstva alebo okupácie zriadené komisie, aby vyhládaly roztrúsených internovaných.

Článok 134

Vysoké smluvné strany sa vynasnažia, aby zabezpečili po skončení nepriateľstva alebo okupácie návrat všetkých internovaných do miesta ich posledného pobytu alebo aby uľahčili ich repatriáciu.

Článok 135

Mocnosť, v moci ktorej sú internovaní, snáša náklad spojený s návratom prepustených do miest, kde mali pobyt v čase internovania, alebo, ak ich zadržala na ich ceste alebo na voľnom mori, náklad potrebný na to, aby mohli dokončiť svoju cestu alebo sa vrátili do miesta odkiaľ vyšli.

Ak odmietne mocnosť, v moci ktorej sú internovaní, povoliť prepustenému internovanému, aby zostal na jej území, kde mal predtým svoje stále bydlisko, musí uhradiť výdavky jeho repatriácie. Ak však internovaný sa radšej vráti do svojej krajiny na vlastnú zodpovednosť alebo aby poslúchol svoju vládu, ku ktorej je pútaný záväzkom vernosti, nie je mocnosť, v moci ktorej je, povinná uhradiť tieto náklady ďalej než na hranice svojho územia. Mocnosť, v moci ktorej sú internovaní, nie je povinná uhradiť repatričné náklady za internovaného, ktorý bol internovaný na svoju vlastnú žiadosť.

Ak sú internovaní premiestňovaní podľa článku 45, dohodne sa mocnosť, ktorá ich odosiela, a mocnosť,

ktorá ich prijíma, o časti výdavkov, ktoré bude uhradzovať každá z nich.

Tieto ustanovenia sa nesmú dotýkať osobitných dohôd, ktoré snád' uzavrely strany v konflikte o výmene a repatriácii svojich príslušníkov, ktorí sú v nepriateľskej moci.

Oddiel V: Informačné kancelárie a Ústredná informačná kancelária

Článok 136

Hneď od začiatku nepriateľstva a vo všetkých prípadoch okupácie zriadi každá strana v konflikte oficiálnu informačnú kanceláriu, ktorá bude mať za úlohu prijímať a ďalej sprostredkovať informácie o chránených osobách, ktoré sú v jej moci.

V najkratšej možnej lehote zašle každá strana v konflikte tejto informačnej kancelárii zprávy o opatreniach, ktoré urobila proti každej chránenej osobe zadržanej pred viac než dvoma týždňami, ktorej bol vykázaný nútený pobyt alebo ktorá bola internovaná. Uloží okrem toho jednotlivým zúčastneným úradom, aby urýchlene zaslaly hore uvedenej kancelárii údaje o zmenách stavu týchto chránených osôb, ako sú presuny, prepustenie na slobodu, repatriácia, útek, umiestenie v nemocnici, narodenie a úmrtie.

Článok 137

Každá vnútroštátna informačná kancelária zašle ihneď najrýchlejšou cestou a prostredníctvom jednak ochranných mocností jednak Ústrednej kancelárie spomenutej v článku 140 informácie o chránených osobách mocnosti, ktorej príslušníkmi sú hore uvedené osoby, alebo mocnosti, na území ktorej mali svoj pobyt. Kancelárie odpovedia aj na všetky im dôjdené dotazy, pokiaľ ide o chránené osoby.

Informačné kancelárie odošlú informácie týkajúce sa chránenej osoby, vyjmúc v prípadoch, keď by ich odosielanie mohlo byť na ujmu dotknutej osobe alebo jej rodine. Ak ani v týchto prípadoch nemôžu byť tieto informácie odmietnuté Ústrednou informačnou kanceláriou, ktorá, súc upovedomená o týchto okolnostiach, urobí vhodné opatrenia uvedené v článku 140.

Všetky písomné oznámenia ktoré vyšly z informačnej kancelárie, treba overiť podpisom alebo pečiatkou.

Článok 138

Informácie, ktoré dostane národná informačná kancelária a ktoré potom ďalej pošle, musia byť takého druhu, aby umožnily zistiť presne totožnosť chránenej osoby a upovedomiť jej rodinu. Budú obsahovať u každej jednotlivej osoby prinajmenej priezvisko, krstné meno, miesto a plné dátum narodenia, štátnu príslušnosť, miesto posledného

pobytu, zvláštne znamenie, krstné meno otca a priezvisko matky, dátum a druh opatrenia, ktoré bolo voči tejto osobe urobené, ako i miesto, kde bola zadržaná, adresu, na ktorú jej možno poslať listy, a konečne meno a adresu osoby, ktorá má byť upovedomená.

Taktiež zprávy o zdravotnom stave vážne nemocných alebo ťažko ranených internovaných budú sa odosielať pravidelne, ak možno každý týždeň.

Článok 139

Vnútroštátna informačná kancelária bude okrem toho povolaná, aby shromaždila všetky cenné osobné predmety, ktoré zanechali chránené osoby spomenuté v článku 136, najmä pri repatriácii, prepustení na slobodu, úteku alebo úmrtí, a zaslala ich zúčastneným osobám priamo alebo, ak je to potrebné, prostredníctvom Ústrednej kancelárie. Tieto veci sa zašlú v balíkoch zapečatených Kanceláriou; k balíkom budú priložené vyhlásenia udávajúce presne totožnosť osôb, ktorým predmety patrily, a tiež úplný soznam obsahu balíka. Príjem i odoslanie všetkých cenných predmetov tohto druhu sa zapíše podrobne do registrov.

Článok 140

V neutrálnej krajine sa zriadi Ústredná informačná kancelária pre chránené osoby, najmä pre internovaných. Medzinárodný komitét Červeného kríža navrhne, ak to bude považovať za potrebné, zúčastneným mocnostiam organizáciu takej kancelárie, ktorá môže byť totožná s kanceláriou uvedenou v článku 123 Ženevského dohovoru z 12. augusta 1949 o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami.

Táto kancelária bude mať za úlohu sústreďovať všetky informácie povahy spomenutej v článku 136, ktoré bude môcť opatriť úradnou alebo súkromnou cestou; zašle ich potom čo najrýchlejšie krajine pôvodu alebo krajine pobytu dotknutých osôb, vyjmúc prípady, kedy by ich zaslanie mohlo uškodiť osobám, ktorých sa tieto informácie týkajú, alebo ich rodinám. So strany strán v konflikte dostane všetky primerané úľavy pre zasielanie zprávy.

Vysoké smluvné strany, najmä tie, ktorých príslušníci používajú služby Ústrednej kancelárie, sa vyzývajú, aby jej poskytli finančnú podporu, ktorú by potrebovala.

Tieto predchádzajúce ustanovenia sa nesmú vykladať tak, ako by obmedzovaly ľudomilnú činnosť Medzinárodného komitétu Červeného kríža a pomocných spoločností uvedených v článku 142.

Článok 141

Národná informačná kancelária a Ústredná informačná kancelária požívajú oslobodenie od

všetkých druhov poštovného, ako i výhody určené v článku 110, a ak je to možné, oslobodenie od telegrafných poplatkov alebo aspoň značne snižené sadzby.

Časť IV: Vykonávanie dohovoru

Oddiel I: Všeobecné ustanovenia

Článok 142

S výhradou opatrení, ktoré by považovali za nevyhnutné, aby zaručili svoju bezpečnosť a čelili všetkým iným primeraným požiadavkám, vyjdú mocnosti, v moci ktorých sú chránené osoby, čo najviac v ústrety náboženským organizáciám, pomocným spoločnostiam a všetkým iným organizáciám, ktoré pomáhajú chráneným osobám. Poskytnú im a ich riadne povereným delegátom všetky možné úľavy, aby mohli navštevovať chránené osoby, rozdeľovať im pomocné zásielky a predmety akéhokoľvek pôvodu, určené na výchovné, rekreačné alebo náboženské účely, alebo aby im boli nápomocní pri vyplnení voľného času v internačných miestach. Spoločnosti alebo organizácie hore uvedené môžu byť ustavené na území tejto mocnosti alebo v inej krajine alebo môžu byť i medzinárodnej povahy.

Mocnosť, v moci ktorej sú chránené osoby, môže obmedziť počet spoločností a organizácií, ktorých delegáti budú oprávnení vykonávať činnosť na jej území a pod jej dohľadom, avšak za podmienky, že také obmedzenie nezabraňuje tomu, aby všetkým chráneným osobám bola poskytnutá účinná a dostatočná pomoc.

Osobitné postavenie Medzinárodného komitétu Červeného kríža v tom ohľade bude vždy uznávané a rešpektované.

Článok 143

Zástupcovia a delegáti ochranných mocností sú oprávnení navštíviť všetky miesta, kde sú chránené osoby, najmä miesta, kde sú internovaní, väznení alebo kde pracujú.

Majú prístup do všetkých miestností používaných chránenými osobami a môžu s nimi hovoriť bez svedkov, za pomoci tlmočníka, ak treba.

Tieto návštevy nemožno zakázať, iba z naliehavých dôvodov vojenskej mocnosti a iba výnimočne a na prechodný čas. Ich počet a trvanie nesmú byť obmedzované.

Zástupcom a delegátom ochranných mocností bude ponechaná úplná sloboda čo do výberu miest, ktoré chcú navštíviť. Mocnosť, v moci ktorej sú chránené osoby, alebo okupačná mocnosť, ochranná mocnosť a popripade domovská mocnosť osôb, ktoré majú byť navštívené, sa môžu dohodnúť na tom, aby sa na týchto návštevách mohli zúčastniť i krajanovia internovaných osôb.

Delegáti Medzinárodného komitétu Červeného kríža budú požívať tie isté práva. Vymenúvanie týchto delegátov bude predložené na schválenie mocnosti, v moci ktorej sú územia, na ktorých majú vykonávať svoju činnosť.

Článok 144

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že rozšíria čo možno najviac, ako v mieri tak i za vojny, text tohto dohovoru vo svojich krajinách a že najmä zaradia jeho štúdium do vojenských, a ak možno, i civilných študijných programov, tak aby jeho zásady boli uvedené na známosť celému obyvateľstvu.

Civilné, vojenské, policajné alebo iné úrady, ktoré by za vojny prevzali zodpovednosť za chránené osoby, musia mať text tohto dohovoru a byť zvlášť poučené o jeho ustanoveniach.

Článok 145

Vysoké smluvné strany si zašlú prostredníctvom Švajčiarskej spolkovej rady, a za vojny prostredníctvom ochranných mocností, oficiálne preklady tohto dohovoru a zákony i nariadenia, ktoré by vydaly, aby zabezpečili jeho používanie.

Článok 146

Vysoké smluvné strany sa zaväzujú, že urobia všetky potrebné opatrenia zákonodarné, aby určili primerané trestné sankcie postihujúce osoby, ktoré spáchajú to či ono vážne porušenie tohto dohovoru, vymedzené v nasledujúcom článku, alebo dajú na také porušenie rozkaz.

Každá smluvná strana je povinná vypátrať osoby obvinené z toho, že spáchaly niektorý z týchto vážnych porušení alebo daly naň rozkaz, a musia ich postaviť pred svoje vlastné súdy, nech už je akákoľvek ich štátna príslušnosť. Môže aj, ak dá tomu prednosť, odovzdať ich v súlade s podmienkami určenými svojim vlastným zákonodarstvom, na súdne stíhanie niektorej inej smluvnej strane majúcej záujem na potrestaní, pokiaľ táto smluvná strana má dostatočné obvinenia proti týmto osobám.

Každá smluvná strana urobí potrebné opatrenia, aby potlačila činy, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami tohto dohovoru, iné než sú vážne porušenia uvedené v nasledujúcom článku.

Obvinení budú za všetkých okolností požívať záruky súdneho konania a slobodnej obhajoby, ktoré nebudú menej priaznivé než záruky, spomenuté v článku 105 a nasledujúcich Ženevského dohovoru zo dňa 12. augusta 1949 a zaobchádzaní s vojnovými zajatcami.

Článok 147

Vážnymi porušeniami spomenutými v predchádzajúcom článku môžu byť niektoré z

nižšie uvedených činov, ak sú spáchané na osobách alebo na majetku, chránených týmto dohovrom: úmyselné zabitie, mučenie alebo neľudské zaobchádzanie, počítajúc do toho i biologické pokusy, úmyselné spôsobenie veľkého utrpenia alebo vážne telesné zranenie a ohrozenie zdravia, nezákonná deportácia alebo nezákonný presun, protiprávne uväznenie, prinútenie chránenej osoby, aby slúžila v ozbrojených silách nepriateľskej mocnosti, pozbavenie chránenej osoby práva byť súdenou pravidelným a nestranným spôsobom podľa predpisov tohto dohovoru, branie rukojemníkov, zničenie a prisvojenie si majetku neodôvodnené vojenskou potrebou a vykonané vo veľkej miere nezákonným a svojvoľným spôsobom.

Článok 148

Nijaká vysoká smluvná strana sa nemôže sama oslobodiť ani oslobodiť inú smluvnú stranu od zodpovednosti, ktorá stíha ju samotnú alebo inú smluvnú stranu v dôsledku porušenia, spomenutých v predchádzajúcom článku.

Článok 149

Na žiadosť niektorej strany v konflikte sa zavedie vyšetrovanie spôsobom, ktorý bude určený medzi zúčastnenými stranami, o každom tvrdenom porušení dohovoru.

Ak sa nedosiahne dohoda o spôsobe vyšetrovania, dohodnú sa strany o voľbe rozhodcu, ktorý určí, akým spôsobom postupovať.

Len čo bude zistené porušenie, urobia mu strany v konflikte koniec a odstránia ho čo možno najrýchlejšie.

Oddiel II: Záverečné ustanovenia

Článok 150

Tento dohovor je spísaný v jazyku anglickom a francúzskom. Obidve znenia sú rovnako záväzné.

Švajčiarska spolková rada dá vyhotoviť úradné preklady dohovoru do jazyka ruského a španielskeho.

Článok 151

Tento dohovor, ktorý bude mať dnešné dátum, môže byť podpísaný až do 12. februára 1950 v mene mocností zastúpených na konferencii, ktorá sa začala v Ženeve dňa 21. apríla 1949.

Článok 152

Tento dohovor bude ratifikovaný čo možno najskôr a ratifikačné listiny budú uložené v Berne.

O uložení každej ratifikačnej listiny bude vyhotovený zápis, ktorého jeden overený odpis zašle Švajčiarska spolková rada všetkým mocnostiam, v mene ktorých bol dohovor

podpísaný alebo v mene ktorých bol oznámený prístup.

Článok 153

Tento dohovor nadobudne účinnosť šesť mesiacov po tom, keď boli uložené najmenej dve ratifikačné listiny.

Neskoršie nadobudne účinnosť pre každú z Vysokých smluvných strán šesť mesiacov po uložení jej ratifikačnej listiny.

Článok 154

Vo vzťahoch medzi mocnosťami, ktoré sú viazané Haagskym dohovorom o zákonoch a obyčajoch pozemnej vojny, nech už ide o dohovor z 29. júla 1899 alebo o dohovor z 18. októbra 1907, a ktoré sú stranami tohto dohovoru, doplní tento dohovor oddiel II. a III. Poriadku pripojeného k spomenutým Haagskym dohovorom.

Článok 155

Odo dňa nadobudnutia účinnosti zostane tento dohovor otvorený pre prístup každej mocnosti, v mene ktorej nebol podpísaný.

Článok 156

Prístupy budú oznámené písomne Švajčiarskej spolkovej rade a nadobudnú účinnosť šesť mesiacov po tom, keď jej došli.

Švajčiarska spolková rada oznámi prístupy všetkým mocnostiam, v mene ktorých bol dohovor podpísaný, alebo prístup ktorých jej bol oznámený.

Článok 157

Za situácie opísanej v článkoch 2 a 3 nadobudnú uložené ratifikácie a prístupy, oznámené stranami v konflikte pred začatím nepriateľstva alebo okupácie, alebo po ňom, okamžitú účinnosť. Oznámenie o ratifikáciách alebo prístupoch, ktoré došli od strán v konflikte, urobí Švajčiarska spolková rada najrýchlejším spôsobom.

Článok 158

Každá z Vysokých smluvných strán bude mať možnosť vypovedať tento dohovor.

Výpoveď bude oznámená písomne Švajčiarskej spolkovej rade. Táto upovedomí o tomto oznámení vlády všetkých Vysokých smluvných strán.

Výpoveď nadobudne účinnosť jeden rok po jej oznámení Švajčiarskej spolkovej rade. Avšak výpoveď oznámená v čase, keď vypovedajúca mocnosť je zapletená do nepriateľstva, nenadobudne účinnosť, dokiaľ nebude uzavretý mier a v nijakom prípade, pokiaľ nebudú skončené operácie spojené s prepustením, repatriáciou a usadením osôb chránených týmto dohovorom.

Výpoveď bude platiť len pre vypovedajúcu mocnosť. Nebude mať vplyv na záväzky, ktoré

budú strany v konflikte i naďalej nútené dodržať v smysle zásad medzinárodného práva, ako vyplývajú zo zvyklostí jestvujúcich medzi civilizovanými národmi, zo zákonov ľudskosti a z požiadaviek verejného svedomia.

Článok 159

Švajčiarska spolková rada dá tento dohovor zaregistrovať v sekretariáte Organizácie Spojených národov. Švajčiarska spolková rada upovedomí aj sekretariát Organizácie Spojených národov o všetkých ratifikáciách, prístupoch a výpovediach, ktoré došli k tomuto dohovoru.

Na dôkaz čoho podpísaní, predložiac si svoje príslušné plnomocenstvá, podpísali tento dohovor.

Dané v Ženeve dňa 12. augusta 1949 v jazyku anglickom a francúzskom; originál bude uložený v archíve švajčiarskej konfederácie. Švajčiarska spolková rada zašle overený odpis tohto dohovoru každému zo signatárnych štátov, ako aj štátom, ktoré k nemu pristúpia...

Dodatkový protokol k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o ochrane obetí medzinárodných ozbrojených konfliktov (Protokol I)⁴⁰

Vysoké zmluvné strany,

vyhlasujúc, že si naliehavo prajú, aby národy žili v mieri,

pripomínajúc, že každý štát má povinnosť v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov vystríhať sa vo svojich medzinárodných vzťahoch hrozby silou alebo použitia sily tak proti zvrchovanosti, územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti akéhokoľvek štátu, ako aj akýmkoľvek iným spôsobom nezlučiteľným s cieľmi Organizácie Spojených národov,

považujúc však za nutné znovu potvrdiť a rozvinúť ustanovenia chrániace obeť ozbrojených konfliktov a doplniť opatrenia, ktorú sú určené na zabezpečenie ich účinnejšej aplikácie,

vyjadrujúc svoje presvedčenie, že žiadne ustanovenie tohto Protokolu alebo Ženevských dohovorov z 12. augusta 1949 nebude vykladané, akoby ospravedlňovalo alebo umožňovalo akýkoľvek čin agresie alebo akékoľvek iné použitie sily nezlučiteľné s Chartou Organizácie Spojených národov,

potvrdzujúc taktiež, že ustanovenia Ženevských dohovorov z 12. augusta 1949 a tohto Protokolu musia byť plne aplikované za každých okolností na

⁴⁰ Uverejnené pod číslom 168/1991 Zb.

všetky osoby, ktoré sú chránené týmito dokumentmi, bez akéhokoľvek nepriaznivého rozdielu založeného na povahe alebo pôvode ozbrojeného konfliktu alebo na príčinách, ktorých sa dovolávajú alebo ktoré im pripisujú strany v konflikte,

dohodli sa takto:

Časť I: Všeobecné ustanovenia

Článok 1

Všeobecné zásady a rozsah aplikácie

1. Vysoké zmluvné strany sa zaväzujú, že za všetkých okolností budú zachovávať tento Protokol a zabezpečiť jeho zachovávanie.

2. V prípadoch, ktoré neupravuje tento Protokol alebo iné medzinárodné dohody, zostávajú civilné osoby a kombatanti pod ochranou a v rámci pôsobnosti zásad medzinárodného práva vyplývajúcich z ustálených obyčají, zo zásad ľudskosti a z požiadaviek spoločenského svedomia.

3. Tento Protokol, ktorý dopĺňa Ženevské dohovory z 12. augusta 1949 o ochrane obetí vojny, bude aplikovaný na situácie uvedené v spoločnom článku 2 týchto dohovorov.

4. Situáciami uvedenými v predchádzajúcom odseku sa rozumejú ozbrojené konflikty, v ktorých národy bojujú proti koloniálnej nadvláde a cudzej okupácii a proti rasistickým režimom, aby uplatnili svoje právo na sebaurčenie, ako je zakotvené v Charte Organizácie Spojených národov a v Deklarácii zásad medzinárodného práva týkajúcej sa priateľských vzťahov a spolupráce medzi štátmi v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov.

Článok 2

Definície

Na účely tohto Protokolu:

a) "Prvý dohovor", "Druhý dohovor", "Tretí dohovor" a "Štvrtý dohovor" sú označením pre Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených a chorých príslušníkov ozbrojených síl v poli z 12. augusta 1949, Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených, chorých a stroskotancov ozbrojených síl na mori z 12. augusta 1949, Ženevský dohovor o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami z 12. augusta 1949, Ženevský dohovor o ochrane civilných osôb za vojny z 12. augusta 1949; výraz "dohovory" označuje tieto štyri Ženevské dohovory z 12. augusta 1949 o ochrane obetí vojny;

b) "Normy medzinárodného práva aplikovateľné v ozbrojených konfliktoch" sú označením pre normy aplikovateľné v ozbrojených konfliktoch, ktoré sú obsiahnuté v medzinárodných dohodách, ktorých stranami sú strany v konflikte, a všeobecne

uznávané zásady a normy medzinárodného práva aplikovateľné v ozbrojených konfliktoch;

c) "Ochranná mocnosť" je neutrálny alebo iný štát, ktorý nie je stranou v konflikte, ktorý bol jednou stranou v konflikte vymenovaný a druhou stranou v konflikte prijatý a ktorý súhlasil s tým, že bude vykonávať funkcie predpísané dohovormi a týmto Protokolom pre ochrannú mocnosť;

d) "Substitút" je organizácia konajúca v zastúpení ochrannej mocnosti v súlade s článkom 5.

Článok 3

Začiatok a koniec aplikácie

Bez ujmy na ustanoveniach, ktoré sa aplikujú v akomkoľvek čase:

a) Dohovory a tento Protokol budú aplikované od začiatku ktorejkoľvek situácie uvedenej v článku 1 tohto Protokolu;

b) Aplikácia dohovorov a tohto Protokolu sa skončí na území strán konflikte pri všeobecnom ukončení vojenských operácií a na okupovaných územiach pri ukončení okupácie. Výnimku tvoria v obidvoch prípadoch tie osoby, ku ktorých definitívnemu prepusteniu, repatriácii alebo znovuusídleniu dôjde neskoršie. Tieto osoby budú naďalej požívať výhody príslušných ustanovení týchto dohovorov a tohto Protokolu až do svojho definitívneho prepustenia, repatriácie alebo znovuusídlenia.

Článok 4

Právne postavenie strán v konflikte

Aplikácie dohovorov a tohto Protokolu, ako aj uzavretie dohôd predvídaných týmito dokumentmi, nebudú mať vplyv na právne postavenie strán v konflikte. Okupácia územia ani aplikácia dohovorov a tohto Protokolu nebudú mať vplyv na právne postavenie tohto územia.

Článok 5

Vymenovanie ochranných mocností a ich substitútov

1. Povinnosťou strán v konflikte od začiatku konfliktu medzi nimi je zabezpečiť kontrolu aj aplikáciu dohovorov a tohto Protokolu použitím systému ochranných mocností, ktorý zahŕňa najmä vymenovanie a prijatie týchto mocností v súlade s nasledujúcimi odsekmi. Ochranné mocnosti budú mať povinnosť hájiť záujmy strán v konflikte.

2. Od začiatku situácie uvedenej v článku 1 každá strana v konflikte vymenuje bez meškania ochrannú mocnosť za účelom aplikácie dohovorov a tohto Protokolu a takisto bez meškania a za rovnakým účelom dovoľí činnosť ochrannej mocnosti, ktorú schválila a s ktorej vymenovaním súhlasila druhá strana.

3. Keď ochranná mocnosť nebola vymenovaná alebo prijatá od začiatku situácie uvedenej v článku 1, Medzinárodný výbor Červeného kríža bez toho, aby tým bolo dotknuté právo ktorejkoľvek inej nestrannej humanitárnej organizácie postupovať podobne, ponúkne svoje dobré služby stranám v konflikte za účelom bezodkladného vymenovania ochrannej mocnosti, s ktorou by strany v konflikte súhlasili. Za tým účelom bude môcť okrem iného požiadať každú stranu, aby mu dodala zoznam aspoň piatich štátov, ktoré považuje za prijateľné, aby v jej mene konali ako ochranná mocnosť vo vzťahu k druhej strane, a požiadať každú druhú stranu, aby mu dodala zoznam najmenej piatich štátov, ktoré by prijala ako ochrannú mocnosť druhej strany. Tieto zoznamy musia byť zaslané výboru do dvoch týždňov od dôjdenia žiadosti. Výbor zoznamy porovná a vyžiada si súhlas každého štátu, ktorého meno sa na týchto zoznamoch vyskytuje.

4. Ak bez ohľadu na predtým uvedené nebude existovať ochranná mocnosť, prijmu strany v konflikte bez meškania ponuku, ktorú bude môcť vykonať Medzinárodný výbor Červeného kríža alebo ktorákoľvek iná organizácia, ktorá poskytuje všetky záruky nestrannosti a schopnosti, konať ako substitút, po náležitých konzultáciách s uvedenými stranami a so zreteľom na výsledok týchto konzultácií. Činnosť takého substitúta podlieha súhlasu strán v konflikte; strany v konflikte vynaložia všetko úsilie, aby uľahčovali činnosť substitúta pri plnení jeho úloh v súlade s dohovormi a týmto Protokolom.

5. V súlade s článkom 4 nebude mať vymenovanie a prijatie ochranných mocností za účelom aplikácie dohovorov a tohto Protokolu vplyv na právne postavenie strán v konflikte alebo ktoréhokoľvek územia, včítane okupovaného územia.

6. Udržovanie diplomatických stykov medzi stranami v konflikte alebo poverenie tretieho štátu ochranou záujmov niektorej strany a záujmov ich príslušníkov v súlade s normami medzinárodného práva o diplomatických stykoch nie je prekážkou vymenovania ochranných mocností za účelom aplikácie dohovorov a tohto Protokolu.

7. Každá zmienka o ochrannej mocnosti v tomto Protokole označuje tiež substitúta.

Článok 6

Kvalifikovaný personál

1. Vysoké zmluvné strany budú usilovať aj v čase mieru o to, aby za pomoci národných spoločností Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnka) bol pripravený kvalifikovaný personál, ktorý by napomáhal aplikáciu dohovorov a tohto Protokolu a osobitne činnosti ochranných mocností.

2. Nábor a príprava takého personálu sú vo vnútroštátnej právomoci.

3. Medzinárodný výbor Červeného kríža bude mať pre Vysoké zmluvné strany k dispozícii zoznamy takto pripravených osôb, ktoré zostavia a na tento účel mu odovzdajú Vysoké zmluvné strany.

Článok 7

4. Podmienky upravujúce využívanie týchto osôb mimo štátneho územia v každom prípade budú upravené v osobitných dohodách medzi príslušnými stranami. Schôdza

Depozitár tohto Protokolu zvolá na žiadosť jednej alebo niekoľkých Vysokých zmluvných strán a po súhlase väčšiny týchto strán schôdzu týchto Vysokých zmluvných strán za účelom prerokovania všeobecných problémov týkajúcich sa aplikácie Dohovorov a tohto Protokolu.

Časť II: Ranení, chorí a stroskotanci

Oddiel I: Všeobecná ochrana

Článok 8

Definícia pojmov

Na účely tohto Protokolu:

a) "Ranení" a "chorí" sú vojenské alebo civilné osoby, ktoré pre zranenie, chorobu alebo iné fyzické alebo duševné poruchy alebo neschopnosť potrebujú lekársku pomoc alebo starostlivosť a ktoré sa zdržujú akejkoľvek nepriateľskej činnosti. Tieto pojmy sa tiež vzťahujú na rodičky, novorodencov a iné osoby, ktoré by mohli potrebovať okamžitú lekársku pomoc alebo starostlivosť, ako choré osoby alebo tehotné ženy, a ktoré sa zdržujú akejkoľvek nepriateľskej činnosti;

b) "Stroskotanci" sú vojenské alebo civilné osoby, ktoré sú v nebezpečnej situácii na mori alebo v iných vodách v dôsledku nešťastia, ktoré postihlo ich alebo loď alebo lietadlo, ktorými sa prepravovali, a ktoré sa zdržujú akejkoľvek nepriateľskej činnosti. Tieto osoby, za podmienky, že sa naďalej zdržujú akejkoľvek nepriateľskej činnosti, sú naďalej považované po dobu záchranných akcií za stroskotancov až do tej doby, než podľa dohovorov alebo tohto Protokolu nadobudnú iný status;

c) "Zdravotnícky personál" sú osoby, ktoré sú stranou v konflikte určené výhradne na zdravotnícke účely vymenované v odseku e) alebo na správu zdravotníckych jednotiek alebo na riadenie alebo správu zdravotníckych jednotiek alebo na riadenie alebo správu zdravotníckych prepravných prostriedkov. Toto určenie môže byť trvalé alebo dočasné. Tento termín zahŕňa:

i) zdravotnícky personál strany v konflikte, vojenský alebo civilný, včítane personálu, ktorý je

uvedený v Prvom a Druhom dohovore a ktorý je pridelený k organizáciám civilnej obrany;

ii) zdravotnícky personál národných spoločností Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva s slnka) a ďalších národných dobrovoľných organizácií riadne uznaných a splnomocnených stranou v konflikte;

iii) zdravotnícky personál zdravotníckych jednotiek alebo zdravotníckych prepravných prostriedkov uvedených v článku 9 odsek 2;

d) "Duchovný personál" sú vojenské alebo civilné osoby, ako sú kňazi, ktoré sa výhradne zaoberajú duchovnou činnosťou a sú pridelené:

i) k ozbrojeným silám strany v konflikte; alebo

ii) ku zdravotníckym jednotkám alebo zdravotníckym prepravným prostriedkom strany v konflikte; alebo

iii) ku zdravotníckym jednotkám alebo zdravotníckym prepravným prostriedkom uvedeným v článku 9, odseku 2; alebo

iv) k organizáciám civilnej obrany strany v konflikte.

Duchovný personál môže byť pridelený trvale alebo dočasne a vzťahujú sa naň príslušné ustanovenia uvedené v odseku k);

e) "Zdravotnícke jednotky" sú zariadenia a iné jednotky, vojenské alebo civilné, organizované na zdravotnícke účely, a to na vyhľadávanie, zbieranie, prepravu, určenie diagnózy alebo liečenie i na poskytovanie prvej pomoci raneným, chorým a stroskotancom alebo na prevenciu chorôb. Tento termín zahŕňa okrem iného nemocnice a iné podobné jednotky, transfúzne strediská, strediská a ústavy lekárskej prevencie, zdravotnícke skladištia a zdravotnícke a farmaceutické sklady takých jednotiek. Zdravotnícke jednotky môžu byť nepohyblivé alebo pojazdné, trvalé alebo dočasné;

f) "Zdravotnícka preprava" je preprava ranených, chorých, stroskotancov, zdravotníckeho personálu, duchovného personálu, zdravotníckeho zariadenia a zdravotníckych zásielok chránených Dohovormi a týmto Protokolom po zemi, vode alebo vzduchom;

g) "Zdravotnícke prepravné prostriedky" sú akékoľvek prepravné prostriedky vojenské alebo civilné, trvalé alebo dočasné, určené výhradne pre zdravotnícku prepravu a kontrolované príslušným orgánom strany v konflikte;

h) "Zdravotnícke vozidlá" sú pozemné prostriedky zdravotníckej prepravy;

i) "Zdravotnícke lode a plavidlá" sú všetky prostriedky zdravotníckej prepravy po vode;

j) "Zdravotnícke lietadlá" sú všetky prostriedky zdravotníckej prepravy vzduchom;

k) "Stály zdravotnícky personál", "stále zdravotnícke jednotky" a "stále zdravotnícke prepravné prostriedky" sú také, ktoré sú určené výhradne na zdravotnícke účely na nevymedzené obdobie. "Dočasný zdravotnícky personál", "dočasné zdravotnícke jednotky" a "dočasné zdravotnícke prepravné prostriedky" sú také, ktoré sú určené výhradne na zdravotnícke účely na obmedzené obdobie a po celú dobu takých období. Pokiaľ nie je ustanovené inak, pojmy "zdravotnícky personál", "zdravotnícke jednotky" a "zdravotnícke prepravné prostriedky" zahŕňajú tak stále, ako aj dočasné kategórie;

l) "Rozoznávací znak" je osobitné označenie Červeného kríža, Červeného polmesiaca alebo Červeného leva s slnka na bielom pozadí, pokiaľ sa používa na účely ochrany zdravotníckych jednotiek a zdravotníckych prepravných prostriedkov alebo zdravotníckeho a duchovného personálu, zariadení alebo zásielok;

m) "Rozoznávací signál" je akýkoľvek signalizačný prostriedok určený na identifikáciu výhradne zdravotníckych jednotiek alebo zdravotníckych prepravných prostriedkov v súlade s kapitolou III prílohy I k tomuto Protokolu.

Článok 9

Rozsah aplikácie

1. Táto časť, ktorej ustanovenia sledujú cieľ zlepšiť osud ranených, chorých a stroskotancov, bude aplikovaná na všetky osoby, ktoré sa dostali do situácie spomenutej v článku 1, bez akéhokoľvek nepriaznivého rozdielu založeného na rase, farbe, pohlaví, jazyku, náboženstve alebo viere, politických alebo iných názoroch, národnom alebo sociálnom pôvode, majetku, rodovom pôvode alebo inom stave alebo na iných podobných kritériách.

2. Príslušné ustanovenia článkov 27 a 32 Prvého dohovoru sa budú vzťahovať na stále zdravotnícke jednotky a zdravotnícke prepravné prostriedky (s výnimkou nemocničných lodí, na ktoré sa vzťahuje článok 25 Druhého dohovoru) a ich personál daný k dispozícii strane v konflikte na humanitárne účely:

a) neutrálnym alebo iným štátom, ktorý nie je stranou v konflikte;

b) uznanou a splnomocnenou dobrovoľnou organizáciou takého štátu;

c) nestrannou medzinárodnou humanitárnou organizáciou.

Článok 10

Ochrana a starostlivosť

1. Všetci ranení, chorí a stroskotanci, nech patria ku ktorejkoľvek strane, budú sa rešpektovať a chrániť.

2. Za všetkých okolností sa bude s nimi zaobchádzať ľudsky a poskytne sa im v čo

najväčšej možnej miere a čo najrýchlejšie lekárska starostlivosť a ošetrovanie, ktoré vyžaduje ich stav. Nebude sa medzi nimi robiť žiadny rozdiel z iných ako zdravotných dôvodov.

Článok 11

Ochrana osôb

1. Zdravie a telesná alebo duševná integrita osôb, ktoré sa nachádzajú v moci druhej strany alebo ktoré sú internované, uväznené alebo iným spôsobom zbavené slobody v dôsledku situácie spomenutej v článku 1, nebudú ohrozené žiadnym neopodstatneným konaním alebo opomenutím. Je preto zakázané podrobovať osoby uvedené v tomto článku lekárskemu zákroku, ktorý nie je zdôvodnený zdravotným stavom týchto osôb a ktorý je v rozpore s všeobecne prijatými lekárske normami aplikovateľnými za podobných liečebných okolností u osôb, ktoré sú príslušníkmi, nezbavenými slobody, strany, ktorá taký zákrok vykonáva.

2. Osobitne je zakázané tieto osoby, a to dokonca i s ich súhlasom:

a) telesne mrzačiť,

b) používať na lekárske alebo vedecké pokusy,

c) odoberať im tkanivá alebo orgány za účelom transplantácie, s výnimkou tých prípadov, ktoré sú v súlade s podmienkami ustanovenými v odseku 1.

3. Výnimky zo zákazu podľa odseku 2 c) môžu sa urobiť len v prípade darovania krvi na transfúziu alebo kože na transplantáciu za predpokladu, že darovanie je dobrovoľné a je vykonané bez akéhokoľvek donucovania alebo nátlaku, a to len na liečebné účely a za podmienok, ktoré sú v súlade so všeobecne uznávanými lekárske normami, a pod dozorom slúžiacim tak na prospech darcu, ako aj príjemcu.

4. Akékoľvek úmyselné konanie alebo opomenutie vážne ohrozujúce zdravie, telesnú alebo duševnú integritu osoby, ktorá sa nachádza v moci inej strany, ako tej, ku ktorej patrí, a ktorá buď poruší zákazy uvedené v odsekoch 1 a 2, alebo nesplní požiadavky odseku 3, je vážnym porušením tohto Protokolu.

5. Osoby uvedené v odseku 1 majú právo odmietnuť akýkoľvek chirurgický zákrok. V prípade odmietnutia je potrebné, aby zdravotnícky personál získal príslušné písomné vyhlásenie podpísané alebo potvrdené pacientom.

6. Každá strana v konflikte povedie lekárske záznamy o každom darovaní krvi na transfúziu alebo kože na transplantáciu osobami uvedenými v odseku 1, ak je za vykonanie takeého darovania zodpovedná. Okrem toho sa každá strana v konflikte vynasnaží viesť záznamy o všetkých lekárskech zákrokoch vykonaných na osobách,

ktoré sú internované, väznené alebo iným spôsobom zbavené slobody v dôsledku situácie spomenutej v článku 1. Tieto záznamy budú kedykoľvek k dispozícii ochranej mocnosti za účelom inšpekcie.

Článok 12

Ochrana zdravotníckych jednotiek

1. Zdravotnícke jednotky budú vždy rešpektované a chránené a nestanú sa predmetom útoku.

2. Odsek 1 bude aplikovaný na civilné zdravotnícke jednotky za predpokladu, že

a) patria jednej zo strán v konflikte;

b) sú uznané a splnomocnené príslušným orgánom jednej zo strán v konflikte, alebo

c) sú splnomocnené v súlade s článkom 9, odseku 2 tohto Protokolu alebo s článkom 27 Prvého dohovoru.

3. Strany v konflikte sa vyzývajú, aby sa vzájomne informovali o umiestnení svojich stálych zdravotníckych jednotiek. Neposkytnutie tejto informácie nezavaruje žiadnu stranu povinnosti dodržiavať ustanovenie odseku 1. 4. za žiadnych okolností nesmú byť zdravotnícke jednotky použité na to, aby sa pokúsili chrániť svojou prítomnosťou vojenské objekty pred útokmi. Pokiaľ to bude možné, strany v konflikte zabezpečia, aby zdravotnícke jednotky boli umiestnené tak, aby útoky na vojenské objekty neohrozili ich bezpečnosť.

Článok 13

Prerušenie ochrany civilných zdravotníckych jednotiek

1. Ochrana, na ktorú majú civilné zdravotnícke jednotky právo, bude prerušená len v prípade, ak budú použité mimo rámca ich humanitárnych funkcií na činy, ktoré poškodzujú protivníka. Ochrana však môže byť prerušená až vtedy, keď bude vydané varovanie, ktoré ustanoví v príslušných prípadoch rozumnú lehotu, a len potom, keď toto varovanie nebude poslúchnuté.

2. Za akty poškodzujúce protivníka nebude považované:

a) ak personál jednotky bude vyzbrojený ľahkými osobnými zbraňami na sebaobranu alebo obranu ranených a chorých, ktorí sú v ich starostlivosti;

b) ak jednotka bude strážená strážnou jednotkou, strážnikmi alebo ozbrojeným sprievodom;

c) ak ručné zbrane a strelivo odobrané raneným a chorým neboli ešte odovzdané príslušným službám a boli nájdené v jednotkách;

d) ak sa členovia ozbrojených síl alebo ostatní kombatanți nachádzajú v jednotke zo zdravotných dôvodov.

Článok 14

Obmedzenie v zhabaní civilných zdravotníckych jednotiek

1. Okupačná mocnosť má povinnosť zabezpečiť, aby boli naďalej zabezpečované zdravotnícke potreby civilného obyvateľstva na okupovanom území.

2. Okupačná mocnosť preto nemôže zabráť civilné zdravotnícke jednotky, ich zariadenie, materiál alebo nútiť ich personál k inej práci, pokiaľ sú potrebné na poskytovanie zodpovedajúcich zdravotníckych služieb civilnému obyvateľstvu a na zabezpečenie ďalšej starostlivosti o ranených a chorých, ktorí sa už liečia.

3. Za predpokladu, že všeobecné pravidlo uvedené v odseku 2 je dodržiavané, môže okupačná mocnosť zabráť uvedené prostriedky za týchto konkrétnych podmienok:

a) ak tieto prostriedky sú nutné pre okamžité a zodpovedajúce lekárske ošetrovanie ranených a chorých členov ozbrojených síl okupačnej mocnosti alebo vojnových zajatcov;

b) ak zabratie trvá len po dobu, keď taká potreba existuje;

c) ak sa urobia okamžité opatrenia na to, aby sa naďalej zabezpečovali zdravotnícke potreby civilného obyvateľstva, ako aj ranených a chorých, ktorí sa už liečia a ktorí by boli zabratím postihnutí.

Článok 15

Ochrana civilného zdravotníckeho a duchovného personálu

1. Civilný zdravotnícky personál bude rešpektovaný a chránený.

2. V oblasti, kde sú narušené civilné zdravotnícke služby pre bojovú činnosť, bude poskytovaná v prípade potreby civilnému zdravotníckemu personálu všetka možná pomoc.

3. Okupačná mocnosť poskytne civilnému zdravotníckemu personálu na okupovanom území všetku pomoc tak, aby mohol čo možno najlepšie plniť svoje humanitárne funkcie. Okupačná mocnosť nemôže vyžadovať, aby tento personál pri plnení svojich funkcií dával prednosť akejkoľvek osobe z iných ako zdravotných dôvodov. Tento personál sa nemôže nútiť, aby plnil úlohy, ktoré sú nezlučiteľné s jeho humanitárnym poslaním.

4. Civilný zdravotnícky personál bude mať prístup všade tam, kde sú jeho služby potrebné, za podmienky, že bude dodržiavať kontrolné a

bezpečnostné opatrenia, ktoré príslušná strana v konflikte môže považovať za nevyhnutné.

5. Civilný duchovný personál bude rešpektovaný a chránený. Ustanovenia dohovorov a tohto Protokolu o ochrane a identifikácii zdravotníckeho personálu sa vzťahujú aj na tieto osoby.

Článok 16

Všeobecná ochrana osôb, ktoré vykonávajú zdravotnícku činnosť

1. Za žiadnych okolností nebude potrestaná žiadna osoba za vykonanie zdravotníckych úkonov, ktoré sú v súlade s lekárskou etikou, bez ohľadu na okolnosti a na osoby, ktorým sa taká služba poskytuje.

2. Osoby, ktoré vykonávajú zdravotnícku činnosť, nebudú nútené vykonávať úkony alebo vykonávať práce, ktoré nie sú v súlade s pravidlami lekárskej etiky alebo inými pravidlami určenými v prospech ranených a chorých alebo ktoré nie sú v súlade s ustanoveniami dohovorov alebo tohto Protokolu, ani k tomu, aby nevykonávali úkony, ktoré tieto pravidlá a ustanovenia vyžadujú.

3. Žiadna z osôb, ktoré vykonávajú zdravotnícku činnosť, nebude nútená poskytovať komukoľvek z druhej strany alebo zo svojej vlastnej strany s výnimkou prípadov, keď to vyžadujú zákony tejto strany, akúkoľvek informáciu o ranených a chorých, ktorí sú alebo boli v jej starostlivosti, keby podľa jej názoru takáto informácia mohla poškodiť týmto pacientom alebo ich rodinám. Budú sa však dodržiavať predpisy o povinnom hlásení infekčných chorôb.

Článok 17

Úloha civilného obyvateľstva a pomocných spoločností

1. Civilné obyvateľstvo bude rešpektovať ranených, chorých a stroskotancov, aj keď patria k druhej strane, a nesmie proti nim používať násilie. Civilnému obyvateľstvu a pomocným spoločnostiam, ako je národná spoločnosť Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnka), bude dovolené, aby aj zo svojej iniciatívy zbierali ranených, chorých a stroskotancov, a to aj v napadnutých alebo okupovaných oblastiach, a starali sa o nich. Nikto nebude prenasledovaný, stíhaný, odsúdený alebo potrestaný za takú humanitárnu činnosť.

2. Strany v konflikte môžu vyzývať civilné obyvateľstvo a pomocné spoločnosti uvedené v odseku 1, aby zbierali ranených, chorých a stroskotancov, starali sa o nich, pátrali po mŕtvych a podali správu o tom, kde sa nachádzajú; tým, ktorí na takú výzvu odpovedia, poskytnú ochranu i nutné prostriedky. Ak druhá strana získa alebo obnoví kontrolu nad takou oblasťou, bude tiež poskytovať,

pokiaľ to bude treba, rovnakú ochranu a prostriedky.

Článok 18

Identifikácia

1. Každá strana v konflikte sa vynasnaží zabezpečiť, aby zdravotnícky a duchovný personál a zdravotnícke jednotky a zdravotnícke prepravné prostriedky bolo možné identifikovať.

2. Každá strana v konflikte bude tiež dbať o prijatie a aplikovanie metód a spôsobov, umožňujúcich rozlíšenie zdravotníckych jednotiek a zdravotníckych prepravných prostriedkov, ktoré používajú rozoznávacie znaky a rozoznávacie signály.

3. Na okupovaných územiach a v oblastiach, kde dochádza alebo môže dôjsť k boju, sa civilný zdravotnícky personál a civilný duchovný personál obvykle pozná podľa rozoznávacieho znaku a preukazu totožnosti potvrdzujúceho ich status.

4. Zdravotnícke jednotky a zdravotnícke prepravné prostriedky budú so súhlasom príslušného orgánu označené rozoznávacím znakom. Lode a plavidlá spomenuté v článku 22 tohto Protokolu budú označené v súlade s ustanoveniami Druhého dohovoru.

5. Okrem rozoznávacích znakov môže bojujúca strana v súlade s kapitolou III prílohy I tohto Protokolu dovoliť používanie rozoznávacích signálov pre identifikáciu zdravotníckych jednotiek a zdravotníckych prepravných prostriedkov. Výnimočne, v osobitných prípadoch predvídaných v spomenutej kapitole, môžu zdravotnícke prepravné prostriedky používať rozoznávacie signály bez toho, aby používali rozoznávacie znaky.

6. Aplikácia ustanovení odsekov 1 až 5 tohto článku sa riadi kapitolami I a III prílohy I tohto Protokolu. Signály ustanovené v kapitole III prílohy a určené výhradne pre použitie zdravotníckymi jednotkami a zdravotníckymi prepravnými prostriedkami nesmú byť použité s výnimkou prípadov tam uvedených na iný účel, ako je identifikácia zdravotníckych jednotiek a zdravotníckych prepravných prostriedkov, ktoré sú uvedené v tejto kapitole.

7. Tento článok neoprávňuje na širšie použitie rozoznávacieho znaku v mierovej dobe, než ako je ustanovené v článku 44 Prvého dohovoru.

8. Ustanovenia dohovorov a tohto Protokolu týkajúce sa kontroly používania rozoznávacieho znaku, predchádzania a postihu za jeho zneužitie sa vzťahujú taktiež na rozoznávajúce signály.

Článok 19

Neutrálne a ostatné štáty, ktoré nie sú stranami v konflikte

Neutrálne a ostatné štáty, ktoré nie sú stranami v konflikte, budú aplikovať príslušné ustanovenia tohto Protokolu na osoby chránené touto časťou, ktoré sú prijímané alebo internované na ich území, a na mŕtve osoby v konflikte, ktoré nájdu.

Článok 20

Zákaz represálií

Represálie proti osobám alebo predmetom chráneným touto časťou sú zakázané.

Oddiel II: Zdravotnícka preprava

Článok 21

Zdravotnícke vozidlá

Zdravotnícke vozidlá budú rešpektované a chránené rovnakým spôsobom ako pojazdné zdravotnícke jednotky podľa dohovorov a tohto Protokolu.

Článok 22

Nemocničné lode a pobrežné záchranné plavidlá

1. Ustanovenia dohovorov, ktoré sa vzťahujú na:

a) lode uvedené v článkoch 22, 24, 25 a 27 Druhého dohovoru,

b) ich záchranné člny a malé plavidlá,

c) ich personál a posádky a

d) ranených, chorých a stroskotancov, ktorí sú na ich palube,

budú aplikované tiež v prípade, keď tieto lode, člny alebo plavidlá dopravujú civilných ranených, chorých a stroskotancov, ktorí nepatria do žiadnych z kategórií uvedených v článku 13 Druhého dohovoru. Tieto civilné osoby však nemôžu byť vydané strane, ktorá nie je ich stranou, ani zajaté na mori. Ak sa ocitnú v moci strany v konflikte, ktorá nie je ich stranou, bude sa na ne vzťahovať Štvrtý dohovor a tento Protokol.

2. Ochrana poskytovaná dohovormi lodiam uvedeným v článku 25 Druhého dohovoru sa rozširuje na nemocničné lode, ktoré dá k dispozícii strane v konflikte na humanitárne účely:

a) neutrálny alebo iný štát, ktorý nie je stranou v konflikte, alebo

b) nestranná medzinárodná humanitárna organizácia,

za predpokladu, že sú v oboch prípadoch splnené požiadavky obsiahnuté v spomenutom článku.

3. Malé plavidlá uvedené v článku 27 Druhého dohovoru budú chránené, aj keď sa nevykoná notifikácia predvídaná týmto článkom. Strany v konflikte sa napriek tomu vyzývajú, aby sa navzájom informovali o podrobnostiach týkajúcich

sa takých plavidiel, ktoré by uľahčili ich identifikáciu a rozoznanie.

Článok 23

Ostatné zdravotnícke lode a plavidlá

1. Zdravotnícke lode a plavidlá, ktoré nie sú totožné s tými, o ktorých sa hovorí v článku 22 tohto Protokolu a v článku 38 Druhého dohovoru - či už sa nachádzajú na mori alebo v iných vodách - budú rešpektované a chránené rovnakým spôsobom ako pojazdné zdravotnícke jednotky v súlade s dohovormi a týmto Protokolom. Keďže táto ochrana môže byť účinná len v prípade, že budú identifikované a rozoznané ako zdravotnícke lode alebo plavidlá, musia byť tieto lode označené rozoznávacím znakom, a pokiaľ možno dodržiavať ustanovenia článku 43 odsek 2 Druhého dohovoru.

2. Lode a plavidlá uvedené v odseku 1 naďalej podliehajú zákonom vojny. Ktorákoľvek vojnová loď plávajúca po hladine, ktorá je schopná prinútiť ich okamžite na splnenie svojho príkazu, môže im nariadiť, aby sa zastavili, opustili oblasť alebo zaujali určitý kurz. Tieto lode a plavidlá musia každý taký príkaz poslúchnuť. Nemôžu však v žiadnom prípade byť odvádzané od plnenia svojho zdravotníckeho poslanca, pokiaľ je to nevyhnutné pre ranených, chorých a stroskotancov, ktorí sú na ich palube.

3. Ochrana zakotvená v odseku 1 prestane byť poskytovaná len za podmienok ustanovených v článkoch 34 a 35 Druhého dohovoru. Zrejme odmietnutie poslúchnuť rozkaz daný v súlade s odsekom 2 bude považované za čin poškodzujúci protivníka podľa článku 34 Druhého dohovoru.

4. Strana v konflikte môže čo možno najskôr pred vyplávaním informovať druhú stranu o mene, technických údajoch, očakávanej dobe vyplávania, kurze a predpokladanej rýchlosti zdravotníckej lode alebo plavidla, predovšetkým v prípade lodí s hmotnosťou viac ako 2000 brutto ton, a môže poskytnúť akékoľvek ďalšie informácie, ktoré by uľahčili identifikáciu a rozoznanie. Druhá strana potvrdí príjem takých informácií.

5. Ustanovenia článku 37 Druhého dohovoru sa vzťahujú na zdravotnícky a duchovný personál, ktorý sa nachádza na takých lodiach a plavidlách.

6. Ustanovenia Druhého dohovoru sa vzťahujú na ranených, chorých a stroskotancov uvedených v článku 13 Druhého dohovoru a v článku 44 tohto Protokolu, ktorí sa nachádzajú na palube takých zdravotníckych lodí a plavidiel. Civilní ranení, chorí a stroskotanci, ktorí nepatria do žiadnej z kategórií uvedených v článku 13 Druhého dohovoru, nebudú, pokiaľ sa nachádzajú na mori, vydaní strane, ktorá nie je ich vlastnou stranou, ani donútení opustiť tieto lode alebo plavidlá. Ak sa však ocitnú v moci strany v konflikte, ktorá nie je

ich vlastnou stranou, bude sa na ne vzťahovať Štvrtý dohovor a tento Protokol.

Článok 24

Ochrana zdravotníckych lietadiel

Zdravotnícke lietadlá sa budú rešpektovať a chrániť v súlade s ustanoveniami tejto časti.

Článok 25

Zdravotnícke lietadlá v oblastiach, ktoré nie sú pod kontrolou druhej strany

V pozemných oblastiach a vo vzdušnom priestore nad nimi, ktoré sú fyzicky kontrolované spriatelenskými silami, alebo v morských oblastiach a vo vzdušnom priestore nad nimi, ktoré nie sú fyzicky kontrolované druhou stranou, rešpektovanie a ochrana zdravotníckych lietadiel strany v konflikte nie sú závislé od dohody s druhou stranou. Strana v konflikte, ktorá používa svoje zdravotnícke lietadlá v takýchto oblastiach, však môže pre väčšiu bezpečnosť informovať v súlade s článkom 29 druhú stranu, najmä keď sa tieto lietadlá v priebehu letu dostávajú do sféry dosahu systému zbrani "zem-vzduch" druhej strany.

Článok 26

Zdravotnícke lietadlá v dotykových alebo podobných zónach

1. V tých častiach dotykovej zóny, ktorá je fyzicky kontrolovaná spriatelenskými silami, a nad týmito časťami a v tých oblastiach, nad ktorými fyzická kontrola nie je presne ustanovená, a v príslušnom vzdušnom priestore môže byť ochrana zdravotníckych lietadiel plne účinná len na základe predchádzajúcej dohody medzi príslušnými vojenskými orgánmi strán v konflikte, ako ustanovuje článok 29. Aj keď nedôjde k takej dohode, budú sa zdravotnícke lietadlá lietajúce na vlastné nebezpečenstvo rešpektovať, pokiaľ budú ako také rozoznané.

2. "Dotyková zóna" je každá oblasť na zemi, kde predné jednotky proti sebe stojacich strán sú navzájom v dotyku, osobitne tam, kde sú vystavené priamej palbe zo zeme.

Článok 27

Zdravotnícke lietadlá v oblastiach kontrolovaných druhou stranou

1. Zdravotnícke lietadlá strany v konflikte budú chránené pri lete nad zemou alebo morskou oblasťou, ktorá je fyzicky kontrolovaná druhou stranou, za predpokladu, že bol získaný predchádzajúci súhlas príslušných orgánov druhej strany s takými letmi.

2. Zdravotnícke lietadlo, ktoré letí nad oblasťou kontrolovanou fyzicky druhou stranou bez toho, že má na to súhlas predvídaný v odseku 1, alebo sa

odchýlilo od podmienok, na základe ktorých bol taký súhlas daný, v dôsledku navigačnej chyby alebo v dôsledku výnimočnej okolnosti, ktorá súvisí s bezpečnosťou letu, sa bude snažiť o svoju identifikáciu a o to, aby informovalo druhú stranu o takých okolnostiach. Len čo zdravotnícke lietadlo druhá strana rozozná, vynaloží táto strana všetko primerané úsilie, aby dala príkaz na pristátie na zem alebo na vodu, ako to predvída článok 30 odsek 1, alebo aby urobila iné opatrenia na ochranu svojich záujmov, a v každom prípade poskytne lietadlu čas na splnenie príkazu skôr, ako sa rozhodne na lietadlo zaútočiť.

Článok 28

Obmedzenie používania zdravotníckych lietadiel

1. Stranám v konflikte sa zakazuje, aby používali svoje zdravotnícke lietadlá na dosiahnutie akejkoľvek vojenskej výhody nad druhou stranou. Prítomnosť zdravotníckych lietadiel sa nesmie využívať na ochranu vojenských objektov pred útokom.

2. Zdravotnícke lietadlá sa nesmú používať na zhromažďovanie alebo odovzdávanie správ vojenského charakteru a nesmú mať na palube zariadenie určené na taký účel. Zakazuje sa im prepravovať osoby alebo náklady, ktoré nie sú zahrnuté v definícii obsiahnutej v článku 8 písmeno b. Preprava osobných zvrškov osôb, ktoré sú na palube, alebo zariadenia určeného len na účely navigácie, spojov alebo identifikácie sa nepovažuje za zakázanú.

3. Zdravotnícke lietadlá nesmú prepravovať zbrane s výnimkou ručných zbraní a streliva, ktoré boli odňaté raneným, chorým a stroskotancom, ktorí sú na palube, a ktoré ešte neboli odovzdané príslušným službám, a ľahkých osobných zbraní potrebných na to, aby zdravotnícky personál, ktorý je na palube, mohol brániť seba i ranených, chorých a stroskotancov, ktorí sú v jeho starostlivosti.

4. Pri letoch uvedených v článkoch 26 a 27 nesmú sa zdravotnícke lietadlá používať na pátranie po ranených, chorých a stroskotancoch, pokiaľ na to nedala druhá strana predchádzajúci súhlas.

Článok 29

Notifikácia a dohody o zdravotníckych lietadlách

1. Notifikácia podľa článku 25 alebo žiadosti o udelenie predchádzajúceho súhlasu podľa článkov 26, 27, 28 odsek 4 alebo 31 musí obsahovať údaje o predpokladanom počte zdravotníckych lietadiel, ich letových plánoch a prostriedkoch identifikácie a musí obsahovať ubezpečenie, že každý let sa bude uskutočňovať v súlade s článkom 28.

2. Strana, ktorá dostane notifikáciu uvedenú v článku 25, okamžite potvrdí jej príjem.

3. Strana, ktorá dostane žiadosť o udelenie predchádzajúceho súhlasu podľa článkov 26, 27, 28 odsek 4 alebo 31, oznámi čo možno najrýchlejšie žiadajúcej strane:

a) že žiadosti vyhovuje,

b) že žiadosť zamieta, alebo

c) primerané alternatívne návrhy ako odpoveď na žiadosť. Môže tiež navrhnúť zákaz alebo obmedzenie ostatných letov v príslušnej oblasti v zodpovedajúcej dobe. Ak žiadajúca strana prijme alternatívne návrhy, oznámi ich prijatie druhej strane.

4. Strany urobia potrebné opatrenia, aby notifikácia a dohody boli vykonané čo najrýchlejšie.

5. Strany urobia tiež potrebné opatrenia, aby čo možno najrýchlejšie informovali o podstate takých notifikácií a dohôd príslušné vojenské jednotky a inštruovali ich o prostriedkoch identifikácie, ktoré tieto zdravotnícke lietadlá použijú.

Článok 30

Pristátie a prehliadka zdravotníckych lietadiel

1. Zdravotníckym lietadlám letiacim nad oblasťami fyzicky kontrolovanými druhou stranou alebo nad oblasťami, ktorých fyzická kontrola nie je presne vymedzená, môže sa prikázať, aby podľa situácie pristáli na zemi alebo na vode, aby mohli byť podrobené prehliadke v súlade s nasledujúcimi odsekmi. Zdravotnícke lietadlá musia taký príkaz poslúchnuť.

2. Ak také lietadlo pristane na zemi alebo na vode na základe príkazu alebo z iných dôvodov, môže byť predmetom prehliadky iba za tým účelom, aby sa zistilo, či zodpovedá podmienkam uvedeným v odsekoch 3 a 4. Taká prehliadka sa musí začať bez odkladu a musí prebiehať rýchlo. Strana, ktorá vykonáva prehliadku, nebude požadovať, aby ranení a chorí opustili lietadlo, pokiaľ to nie je potrebné na splnenie účelu prehliadky. Táto strana v každom prípade zabezpečí, aby stav ranených a chorých nebol nepriaznivo ovplyvnený prehliadkou alebo ich odchodom z lietadla.

3. Ak sa pri prehliadke ukáže, že lietadlo:

a) je zdravotníckym lietadlom podľa článku 8 písmeno j),

b) neporušuje podmienky predpísané v článku 28 a

c) neletelo bez predchádzajúceho súhlasu alebo v rozpore s týmto súhlasom v prípadoch, keď sa taký súhlas vyžaduje,

bude môcť lietadlo a osoby na jeho palube patriace druhej strane alebo neutrálnemu alebo inému štátu, ktorý nie je stranou v konflikte, čo najskôr pokračovať v lete.

4. Ak sa pri prehliadke ukáže, že lietadlo:

a) nie je zdravotníckym lietadlom podľa článku 8 písmeno j),

b) porušuje podmienky predpísané v článku 28, alebo

c) letelo bez predchádzajúceho súhlasu alebo v rozpore s týmto súhlasom v prípadoch, keď sa taký súhlas vyžaduje,

môže sa lietadlo zdržať. S osobami na jeho palube sa bude zaobchádzať podľa príslušných ustanovení dohovorov a tohto Protokolu. Zadržané lietadlo, ktoré bolo predtým označené ako stále zdravotnícke lietadlo, môže sa potom používať už len ako zdravotnícke lietadlo.

Článok 31

Neutrálne alebo iné štáty, ktoré nie sú stranami v konflikte

1. Zdravotnícke lietadlá môžu lietať nad územím neutrálneho alebo iného štátu, ktorý nie stranou v konflikte, a na takom území pristávať len na základe predchádzajúcej dohody. Pokiaľ taká dohoda existuje, budú sa tieto lietadlá rešpektovať po celý čas ich letu aj v priebehu prípadných zastávok na takom území. Musia však poslúchnuť podľa okolností prípadné príkazy na pristátie na zemi alebo na vode.

2. Ak zdravotnícke lietadlo letí nad územím neutrálneho alebo iného štátu, ktorý nie je stranou v konflikte, bez predchádzajúcej dohody alebo sa odchyľuje od podmienok ustanovených dohodou z dôvodov navigačnej chyby alebo pre výnimočné okolnosti súvisiace s bezpečnosťou letu, urobí všetko pre to, aby podalo informáciu o svojom lete a svojej identifikácii. Akonáhle je také zdravotnícke lietadlo identifikované, urobí tento štát primerané kroky, aby vydal príkaz na pristátie na zemi alebo na vode v súlade s článkom 30 odsekom 1 alebo iné kroky na zabezpečenie svojich vlastných záujmov, v každom prípade však poskytne lietadlu čas na splnenie príkazu skôr, ako proti nemu začne útok.

3. Ak zdravotnícke lietadlo na základe dohody alebo za okolností uvedených v odseku 2 pristane na zemi alebo na vode na území neutrálneho alebo iného štátu, ktorý nie je stranou v konflikte, a to podľa príkazu alebo z iných dôvodov, bude podrobené prehliadke za účelom zistenia, či ide skutočne o zdravotnícke lietadlo. Prehliadka sa musí začať bez odkladu a musí sa vykonať rýchlo. Strana, ktorá vykonáva prehliadku, nebude požadovať, aby ranení a chorí patriaci strane, ktorá lietadlo vyslala, opustili lietadlo, pokiaľ to však nie je pre prehliadku potrebné. Strana, ktorá vykonáva prehliadku v každom prípade zabezpečí, aby stav ranených a chorých nebol nepriaznivo ovplyvnený prehliadkou alebo odchodom z lietadla. Ak sa pri prehliadke ukáže, že lietadlo je skutočne

zdravotníckym lietadlom, bude toto lietadlo môcť s osobami na palube, s výnimkou tých, ktoré sa musia zdržať v súlade s normami medzinárodného práva aplikovateľnými v ozbrojených konfliktoch, pokračovať v lete a vytvoria sa mu na to potrebné podmienky. Ak sa počas prehliadky ukáže, že také lietadlo nie je zdravotníckym lietadlom, bude zadržané a s osobami na jeho palube sa bude zaobchádzať v súlade s odsekom 4.

4. Ranení, chorí a stroskotanci s výnimkou tých, ktorí museli dočasne opustiť zdravotnícke lietadlo, budú so súhlasom miestnych orgánov na území neutrálneho alebo iného štátu, ktorý nie je stranou v konflikte, pokiaľ sa nedohodne inak medzi týmto štátom a stranami v konflikte, zadržaní týmto štátom, pokiaľ to vyžadujú normy medzinárodného práva aplikovateľné v ozbrojených konfliktoch, a to tak, aby sa nemohli znovu zúčastniť na nepriateľských akciách. Náklady na nemocničné liečenie a internáciu uhradí štát, ku ktorému tieto osoby patria.

5. Neutrálne alebo iné štáty, ktoré nie sú stranami v konflikte, budú aplikovať podmienky a prípadné obmedzenia týkajúce sa preletov zdravotníckych lietadiel nad svojím územím alebo pristátie zdravotníckych lietadiel na svojom území rovnakým spôsobom pre všetky strany v konflikte.

Oddiel III: Nezvestné a zomreté osoby

Článok 32

Všeobecná zásada

Pri aplikácii tohto oddielu bude činnosť Vysokých zmluvných strán, strán v konflikte a medzinárodných humanitárnych organizácií uvedených v dohovoroch a v tomto Protokole vychádzať predovšetkým z práva rodín mať informácie o osude svojich príbuzných.

Článok 33

Nezvestné osoby

1. Len čo to okolnosti dovoľia, najneskoršie však po skončení nepriateľských akcií, každá strana v konflikte bude pátrať po osobách, ktoré boli vyhlásené za nezvestné druhou stranou. Táto druhá strana odovzdá všetky potrebné informácie o takých osobách za účelom uľahčenia pátrania po nich.

2. Na to, aby bolo uľahčené zhromažďovanie informácií podľa predchádzajúceho odseku, každá strana v konflikte bude, pokiaľ ide o osoby, ktoré nebudú požívať priaznivejšie podmienky podľa dohovorov a tohto Protokolu:

a) zaznamenávať informácie uvedené v článku 138 Štvrtého dohovoru o tých osobách, ktoré boli zadržané, uväznené alebo iným spôsobom zbavené slobody na viac ako dva týždne v dôsledku

nepriateľských akcií alebo okupácie alebo ktoré zomreli počas zajatia;

b) v čo najväčšej možnej miere uľahčovať, a ak bude treba, vyhľadávať a zaznamenávať informácie týkajúce sa takýchto osôb, ak tieto osoby zomreli za iných okolností v dôsledku nepriateľských akcií alebo okupácie.

3. Informácie o osobách vyhlásených za nezvestné podľa odseku 1 a žiadosti o také informácie budú odovzdané priamo alebo prostredníctvom ochrannej mocnosti alebo Ústrednej pátračej služby Medzinárodného výboru Červeného kríža alebo národných spoločností Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnka). Pokiaľ informácie nebudú odovzdané prostredníctvom Medzinárodného výboru Červeného kríža a jeho ústrednej pátračej služby, zabezpečí každá strana v konflikte, aby také informácie boli tiež odovzdané Ústrednej pátračej službe.

4. Strany v konflikte sa budú usilovať o dosiahnuté dohody o ustanovení skupín pre pátranie, identifikáciu a zbieranie mŕtvych z bojísk, včítane dohody, pokiaľ to bude vhodné, o sprevádzaní týchto skupín personálom druhej strany pri vykonávaní tohto poslanca v oblastiach kontrolovaných druhou stranou. Personál takých skupín bude rešpektovaný a chránený výhradne pri výkone tohto poslanca.

Článok 34

Pozostatky zomretých osôb

1. Telesné pozostatky osôb, ktoré zomreli v dôsledku okupácie alebo zadržania vyplývajúceho z okupácie alebo nepriateľských akcií, a tých osôb, ktoré nie sú občanmi krajiny, v ktorej zomreli v dôsledku nepriateľských akcií, sa budú šetrne uchovávať a hroby týchto osôb sa budú udržiavať a označovať podľa ustanovenia článku 130 Štvrtého dohovoru, pokiaľ tieto pozostatky alebo hroby nemajú nárok na priaznivejšie zaobchádzanie podľa dohovoru a tohto Protokolu.

2. Len čo to okolnosti a vzťahy medzi stranami v konflikte dovoľia, Vysoké zmluvné strany, na ktorých území sú umiestnené hroby alebo tiež iné miesta obsahujúce telesné pozostatky osôb, ktoré zomreli v dôsledku nepriateľských akcií alebo počas okupácie alebo vo väzbe, uzavrujú dohody za účelom:

a) uľahčenia prístupu príbuzných zomretých osôb a zástupcov oficiálnych služieb pre registráciu hrobov k hrobom a ustanovenia praktických opatrení na zabezpečenie takého prístupu,

b) stále ochrany a udržiavania takých hrobov,

c) uľahčenia vrátenia pozostatkov zomretých a ich osobných zvrškov do vlasti na žiadosť tejto krajiny

alebo, pokiaľ táto krajina nemá námietky, na žiadosť najbližších príbuzných zomretých osôb.

3. Ak neexistujú dohody predvídané v odseku 2 b) alebo c) a ak domovská krajina zomreteho nie je ochotná zabezpečovať udržiavanie týchto hrobov na vlastné náklady, Vysoká zmluvná strana, na ktorej území sú hroby umiestnené, môže navrhnúť, že uľahčí návrat telesných pozostatkov týchto zomretých do domovskej krajiny. Ak taká ponuka nie je prijatá, Vysoká zmluvná strana môže po uplynutí piatich rokov od dátumu takej ponuky a po príslušnom oznámení domovskej krajine prijať opatrenie ustanovené v jej vlastných zákonoch týkajúcich sa cintorínov a hrobov.

4. Vysoká zmluvná strana, na ktorej území sa nachádzajú hroby spomenuté v tomto článku, bude môcť exhumovať pozostatky len:

a) v súlade s odsekmi 2 c) a 3, alebo

b) ak je exhumácia motivovaná vyšším verejným záujmom, včítane prípadov zdravotnej nevyhnutnosti alebo prípadov administratívneho alebo súdneho vyšetrovania; v tomto prípade však Vysoká zmluvná strana bude vždy rešpektovať pozostatky a bude informovať domovskú krajinu o svojom úmysle exhumovať pozostatky, ako aj o podrobnostiach o zamýšľanom mieste ich nového uloženia.

Časť III: Spôsoby a prostriedky vedenia vojny, status kombatantov a vojnových zajatcov

Oddiel I: Spôsoby a prostriedky vedenia vojny

Článok 35

Základné pravidlá

1. V ozbrojenom konflikte nemajú strany v konflikte neobmedzené právo voľby spôsobov a prostriedkov vedenia vojny.

2. Zakazuje sa používať zbrane, muníciu, materiál a spôsoby vedenia vojny, ktoré by svojou povahou spôsobovali nadmerné zranenia alebo zbytočné útrapy.

3. Zakazuje sa používať spôsoby alebo prostriedky vedenia vojny, ktorých cieľom je spôsobiť alebo pri ktorých sa dá očakávať, že môžu spôsobiť rozsiahle, dlhodobé a vážne škody na životnom prostredí.

Článok 36

Nové druhy zbraní

Pri štúdiu, vývoji, získavaní alebo zavádzaní nových druhov zbraní, prostriedkov alebo spôsobov vedenia vojny je Vysoká zmluvná strana povinná určiť, či ich použitie nie je za niektorých alebo za

všetkých okolností zakázané týmto Protokolom alebo inou normou medzinárodného práva aplikovateľnou na túto Vysokú zmluvnú stranu.

Článok 37

Zákaz vierolomnosti

1. Zakazuje sa zabiť, zraniť alebo zajať protivníka s použitím vierolomnosti. Za vierolomné činy sa považujú tie, ktoré zneužívajú dobromyseľnosť protivníka vyvolať u neho chybnú domnienku, že má právo na ochranu alebo že je povinný takúto ochranu poskytnúť podľa noriem medzinárodného práva aplikovaných v ozbrojených konfliktoch. Príkladmi vierolomnosti sú tieto činy:

- a) predstieranie úmyslu vyjednávať pod vlajkou parlamentárov alebo predstieranie kapitulácie,
- b) predstieranie neschopnosti v dôsledku zranenia alebo choroby,
- c) predstieranie statusu civilnej osoby alebo nekombatanta,
- d) predstieranie statusu chránenej osoby použitím značiek, označenia alebo uniforiem Organizácie Spojených národov alebo neutrálnych alebo iných štátov, ktoré nie sú stranami v konflikte.

2. Vojnové lsti nie sú zakázané. Lst'ou sa rozumejú také činy, ktorých účelom je uviesť protivníka do omylu alebo ho prinútiť k nerozvážnemu konaniu, ktoré však nepredstavujú porušenie noriem medzinárodného práva aplikovateľných v ozbrojených konfliktoch a ktoré nie sú vierolomné, pretože nezneužívajú dobromyseľnosť protivníka, pokiaľ ide o poskytnutie ochrany podľa tohto práva. príkladmi takej vojrovej lsti sú: použitie kamufláže, pasce, predstieranej operácie a dezinformácie.

Článok 38

Uznávané znaky

1. Zakazuje sa zneužiť rozlišovacie znaky Červeného kríža, Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnka alebo iných znakov, značiek alebo signálov ustanovených dohovormi alebo týmto Protokolom. Tiež sa zakazuje úmyselne zneužívať v ozbrojenom konflikte iné medzinárodne uznávané ochranné znaky, značky alebo signály včítane vlajky parlamentárov a ochranného znaku kultúrnych hodnôt.

2. Zakazuje sa používať rozlišovacie označenia Organizácie Spojených národov s výnimkou prípadov, ktoré táto organizácia povolila.

Článok 39

Štátne znaky

1. Zakazuje sa používať v ozbrojenom konflikte vlajky alebo vojenské znaky, insígnie alebo uniformy neutrálnych alebo iných štátov, ktoré nie sú stranami v konflikte.

2. Zakazuje sa používať vlajky alebo vojenské znaky, insígnie alebo uniformy druhej strany v dobe útoku alebo za účelom zamaskovania, podpory, ochrany alebo sťažovania vojenských operácií.

3. Žiadne ustanovenia tohto článku alebo článku 37 odsek 1 d) nemá vplyv na existujúce všeobecne uznávané normy medzinárodného práva aplikovateľné na špionáž alebo na používanie vlajok pri vedení ozbrojeného konfliktu na mori.

Článok 40

Milosť

Zakazuje sa vydať rozkaz, že nebude nikto ušetrený, hroziť tým protivníkovi alebo viesť nepriateľské akcie na tomto základe.

Článok 41

Ochrana osôb druhej strany vyradených z boja (hors de combat)

1. Osoba, ktorá je uznaná alebo za daných okolností by mala byť uznaná za osobu vyradenú z boja, nemôže byť predmetom útoku.

2. Osoba je osobu vyradenou z boja, ak:

- a) je v moci druhej strany,
- b) jasne vyslovila úmysel vzdať sa, alebo
- c) padla do bezvedomia alebo je inak vyradená z dôvodov zranenia alebo choroby, a je teda neschopná sa brániť,

za predpokladu, že sa vo všetkých týchto prípadoch zdržiava akýchkoľvek nepriateľských činov a nepokúša sa o útek.

3. Ak sa osoby majúce právo na ochranu ako vojnoví zajatci, ocitnú v moci druhej strany za neobvyklých podmienok boja, ktoré znemožňujú ich evakuáciu, ako ustanovuje časť III oddiel I Tretieho dohovoru, budú prepustené a budú urobené všetky možné opatrenia na zaistenie ich bezpečnosti.

Článok 42

Osoby cestujúce v lietadle

1. Osoba, ktorá zoskakuje padákom z lietadla, ktorému hrozí zničenia, sa nesmie počas zoskoku stať predmetom útoku.

2. Po dosiahnutí zeme na území kontrolovanom druhou stranou, bude osobe, ktoré zoskočila padákom z lietadla, ktorému hrozí zničenie, daná možnosť vzdať sa skôr, ako sa stane predmetom útoku, pokiaľ nie je zrejmé, že sa dopúšťa nepriateľského činu.

3. Výsadvkové jednotky týmto článkom nie sú chránené.

stranou súdená za protiprávne konanie súvisiace s nepriateľskými akciami, bude táto osoba oprávnená domáhať sa svojho práva na status vojnového zajatca pred súdom a práva na vynesenie súdneho rozhodnutia o tejto otázke. Ak to nebude v rozpore s aplikovaným konaním, bude toto rozhodnutie urobené pred vlastným súdnym výrokom o uvedenom protiprávnom konaní. Zástupcovia ochrannej mocnosti budú mať právo zúčastniť sa na súdnom konaní, na ktorom sa rozhodne o tejto otázke, pokiaľ vo výnimočných prípadoch a v záujme štátnej bezpečnosti toto konanie neprebíha na verejnom zasadaní. V takom prípade mocnosť, v ktorej moci sa príslušná osoba nachádza, oznámi túto skutočnosť náležitým spôsobom ochrannej mocnosti.

3. Osoba, ktorá sa zúčastnila na nepriateľských akciách a ktorá nemá právo na status vojnového zajatca a ani právo na priaznivejšie zaobchádzanie v súlade so Štvrtým dohovorom, bude mať vo všetkých prípadoch právo na ochranu podľa článku 75 tohto Protokolu. Na okupovanom území bude mať taká osoba, pokiaľ nie je držaná ako vyzvedač, bez ohľadu na článok 5 Štvrtého dohovoru, tiež právo na spojenie podľa tohto Dohovoru.

Článok 46

Vyzvedači

1. Bez ohľadu na ktorékoľvek iné ustanovenia dohovorov alebo tohto Protokolu žiadny príslušník ozbrojených síl strany v konflikte, ktorý sa ocitne v moci druhej strany v čase, keď sa zaoberal vyzvedačstvom, nebude mať právo na status vojnového zajatca a môže sa s ním zaobchádzať ako s vyzvedačom.

2. Príslušník ozbrojených síl strany v konflikte, ktorý pre túto stranu na území kontrolovanom druhou stranou zhromažďuje alebo sa pokúša zhromažďovať informácie, nebude sa považovať za osobu, ktorá sa zaoberá vyzvedačstvom, ak pri tejto činnosti nosí uniformu svojich ozbrojených síl.

3. Príslušník ozbrojených síl strany v konflikte, ktorý býva na území okupovanom druhou stranou a ktorý pre stranu, od ktorej je závislý, zhromažďuje alebo sa pokúša zhromažďovať informácie vojenskej povahy na tomto území, sa nebude považovať za osobu, ktorá sa zaoberá vyzvedačstvom, pokiaľ tak nekoná podvodným spôsobom alebo sa úmyselne nechýľuje k tajným metódam. Okrem toho taká osoba nestráca právo na status vojnového zajatca a nemôže sa s ňou zaobchádzať ako s vyzvedačom, pokiaľ nie je zajatá pri vyzvedačskej činnosti.

4. Príslušník ozbrojených síl strany v konflikte, ktorý nebýva na území okupovanom druhou stranou a ktorý sa zaoberal vyzvedačstvom na tomto území, nestráca svoje právo na status vojnového zajatca a nespiera sa s ním zaobchádzať ako s vyzvedačom,

pokiaľ nebol zajatý skôr, ako sa pripojil k ozbrojeným silám, ku ktorým patrí.

Článok 47

Žoldnieri

1. Žoldnier nemá právo na status kombatanta alebo vojnového zajatca.

2. Žoldnier je osoba, ktorá:

a) je špeciálne najatá v mieste alebo v zahraničí na to, aby bojovala v ozbrojenom konflikte;

b) skutočne sa priamo zúčastňuje na nepriateľských akciách;

c) svoju účasť na nepriateľských akciách motivuje hlavne osobným ziskom a stranou v konflikte alebo v jej mene je jej skutočne sľúbená materiálna odmena podstatne prevyšujúca odmenu sľúbenú alebo platenú kombatantom podobných hodností a funkcií v ozbrojených silách tejto strany;

d) nie je občanom strany v konflikte ani nemá trvalé bydlisko na území kontrolovanom stranou v konflikte;

e) nie je príslušníkom ozbrojených síl strany v konflikte a

f) nebola vyslaná štátom, ktorý nie je stranou v konflikte na plnenie oficiálnych úloh ako príslušník jeho ozbrojených síl.

Časť IV: Civilné obyvateľstvo

Oddiel I: Všeobecná ochrana proti následkom nepriateľských akcií

Kapitola I: Základné pravidlo a rozsah aplikácie

Článok 48

Základné pravidlo

Na zabezpečenie rešpektovania a ochrany civilného obyvateľstva a objektov civilného rázu budú strany v konflikte vždy robiť rozdiel medzi civilným obyvateľstvom a kombatantmi a medzi objektmi civilného rázu a vojenskými objektmi a v súlade s tým budú viesť svoje operácie len proti vojenským objektom.

Článok 49

Definícia útokov a rozsah aplikácie

1. "Útoky" sú násilné činy proti protivníkovi, a to tak útočnej, ako aj obrannej povahy.

2. Ustanovenia tohto Protokolu týkajúce sa útokov sa vzťahujú na všetky útoky vedené na ktoromkoľvek území, včítane štátneho územia strany v konflikte, ktoré je však pod kontrolou druhej strany.

3. Ustanovenia tohto oddielu sa vzťahujú na ktorúkoľvek pozemnú, vzdušnú alebo námornú vojenskú operáciu, ktorá môže postihnúť civilné obyvateľstvo, jednotlivé civilné osoby alebo objekty civilného rázu na zemi. Ďalej sa vzťahujú na všetky útoky z mora alebo zo vzduchu proti objektom na zemi, ale nedotýkajú sa iným spôsobom noriem medzinárodného práva aplikovateľných v ozbrojených konfliktoch na mori alebo vo vzduchu.

4. Ustanovenia tohto oddielu dopĺňajú pravidlá týkajúce sa humanitárnej ochrany obsiahnuté vo Štvrtom dohovore, predovšetkým v jeho časti II, a v ďalších medzinárodných dohodách záväzných pre Vysoké zmluvné strany, ako aj ostatné normy medzinárodného práva vzťahujúce sa na ochranu civilných osôb a objektov civilného rázu na zemi, mori, alebo vo vzduchu pred účinkami nepriateľských akcií.

Kapitola II: Civilné osoby a civilné obyvateľstvo

Článok 50

Definícia civilných osôb a civilného obyvateľstva

1. Civilná osoba je osoba, ktorá nepatrí do žiadnej z kategórií osôb uvedených v článku 4 A) /1/, /2/, /3/, /6/ Tretieho dohovoru a v článku 43 tohto Protokolu. V prípade pochybností či osoba je civilnou osobou, bude taká osoba považovaná za civilnú osobu.

2. Civilným obyvateľstvom sú všetky osoby, ktoré sú civilnými osobami.

3. Prítomnosť jednotlivcov nezodpovedajúcich definícii civilnej osoby vnútri civilného obyvateľstva nezabavuje obyvateľstvo jeho civilného charakteru.

Článok 51

Ochrana civilného obyvateľstva

1. Civilné obyvateľstvo a jednotlivé civilné osoby požívajú všeobecnú ochranu proti nebezpečenstvám vznikajúcim v dôsledku vojenských operácií. Aby táto ochrana bola účinná, musia sa za všetkých okolností dodržiavať nasledujúce normy, ktoré dopĺňajú ostatné aplikovateľné normy medzinárodného práva.

2. Civilné obyvateľstvo ako také, ako aj jednotlivé civilné osoby nesmú byť predmetom útoku. Násilné činy alebo hrozby násilnými činmi, ktorých základným cieľom je terorizovanie civilného obyvateľstva, sa zakazujú.

3. Civilné osoby požívajú ochranu poskytovanú týmto oddielom s výnimkou prípadu, keď sa priamo zúčastňujú na nepriateľských akciách a po dobu týchto akcií.

4. Nerozlišujúce útoky sa zakazujú. K nerozlišujúcim útokom patria:

a) útoky, ktoré sa nezameriavajú na konkrétne vojenské objekty;

b) útoky, pri ktorých sa používajú bojové spôsoby alebo prostriedky, ktoré nemôžu byť zamerané na konkrétne vojenské objekty, alebo

c) útoky, pri ktorých sa používajú bojové spôsoby alebo prostriedky, ktorých účinky sa nemôžu obmedziť, ako požaduje tento Protokol, takže v každom takom prípade zasahujú vojenské objekty aj civilné osoby alebo objekty civilného rázu bez rozdielu.

5. Okrem iného treba považovať za nerozlišujúce tieto druhy útokov:

a) útoky bombardovaním bez ohľadu na použité spôsoby alebo prostriedky, pri ktorých sa považuje za jedinný vojenský objekt rad zreteľne oddelených a rozlíšiteľných vojenských objektov umiestnených v meste, dedine alebo v inej oblasti, v ktorej sú sústredené civilné osoby alebo objekty civilného rázu, a

b) útoky, pri ktorých sa dá očakávať, že môžu spôsobiť straty na životoch civilných osôb, ich zranenie, poškodenie objektov civilného rázu alebo kombinácia týchto prípadov, ktoré by prevyšovali predpokladanú konkrétnu a priamu vojenskú výhodu.

6. Útoky proti civilnému obyvateľstvu alebo civilným osobám z dôvodov represálií sú zakázané.

7. Prítomnosť alebo pohyb civilného obyvateľstva alebo jednotlivých civilných osôb sa nesmie využiť na ochranu určitých bodov alebo oblastí pred vojenskými operáciami, predovšetkým na pokusy ochrániť vojenské objekty pred útokmi alebo na zamaskovanie, zvýhodňovanie alebo narušovanie vojenských operácií. Strany v konflikte nebudú viesť pohyb civilného obyvateľstva alebo jednotlivých civilných osôb tak, aby tým chránili vojenské objekty pred útokom alebo aby tým zamaskovali vojenské operácie.

8. Žiadne porušenie týchto ustanovení nezabavuje bojujúce strany ich právnych záväzkov k civilnému obyvateľstvu a civilným osobám, včítane záväzkov robiť preventívne bezpečnostné opatrenia ustanovené článkom 57.

Kapitola III: Objekty civilného rázu

Článok 52

Všeobecná ochrana objektov civilného rázu

1. Objekty civilného rázu nesmú byť predmetom útoku alebo represálií. Objekty civilného rázu sú všetky objekty, ktoré nie sú vojenskými objektami, ako sú definované v odseku 2.

2. Útoky musia byť prísne obmedzené na vojenské objekty. Pokiaľ ide o objekty, obmedzujú sa vojenské objekty na tie objekty, ktoré svojou povahou, umiestnením, účelom alebo použitím predstavujú účinný príspevok k vojenským akciám a ktorých celkové alebo čiastočné zničenie, obsadenie alebo neutralizácia poskytuje za daných okolností zjavnú vojenskú výhodu.

3. V prípade pochybnosti, či sa objekt, ktorý je obvyčajne určený na civilné účely, ako aj miesto pre konanie bohoslužieb, dom, alebo iné obydlie alebo škola, používa na účinnú podporu vojenských akcií, sa predpokladá, že tento objekt nie je využívaný na podporu vojenských akcií.

Článok 53

Ochrana kultúrnych majetkov a miest pre konanie bohoslužieb

Bez ujmy na ustanoveniach Haagského dohovoru o ochrane kultúrnych majetkov pri ozbrojenom konflikte zo 14. mája 1954 a ostatných príslušných medzinárodných dokumentov sa zakazuje:

a) vykonávať akékoľvek nepriateľské činy namierené proti historickým pamiatkam, umeleckým cieľom alebo miestam pre konanie bohoslužieb, ktoré sú kultúrnym alebo duchovným dedičstvom národov;

b) využívať také objekty na podporu vojenského úsilia;

c) urobiť také objekty predmetom represálií.

Článok 54

Ochrana objektov nevyhnutných na prežitie civilného obyvateľstva

1. Zakazuje sa používať hladovanie civilných osôb ako spôsob vedenia vojny.

2. Zakazuje sa útočiť na objekty a ničiť, odstraňovať alebo znehodnocovať objekty nevyhnutné na prežitie civilného obyvateľstva, ako sú zásoby potravín, poľnohospodárske oblasti slúžiace na produkciu potravín, zber, dobytok, zariadenie na dodávky vody a zásobovanie vodou a zavlažovacie zariadenia s cieľom nepripustiť ich používanie civilným obyvateľstvom alebo druhou stranou a to bez ohľadu na motív, či už sa to deje s úmyslom vyhľadovania civilných osôb, prinútenia ich na odchod alebo z iných dôvodov.

3. Zákazy obsiahnuté v odseku 2 sa nebudú vzťahovať na objekty v tomto odseku uvedené, ktoré používa druhá strana:

a) výhradne ako existenčné prostriedky pre príslušníkov svojich ozbrojených síl, alebo

b) ak nejde o existenčné prostriedky, tak aspoň pre priamu podporu vojenských akcií, ale za predpokladu, že v žiadnom prípade sa nebudú proti

takým objektom uskutočňovať akcie, ktoré by mohli vo svojom dôsledku ponechať civilné obyvateľstvo bez dostatočného množstva potravín a vody, čo by spôsobilo jeho hladovanie alebo by ho prinútilo na vyprázdenie miesta.

4. Tieto objekty nesmú byť predmetom represálií.

5. Vychádzajúc z uznávania životne dôležitých požiadaviek každej strany v konflikte pri obrane svojho štátneho územia proti invázii, môže strana v konflikte derogovať zákazy obsiahnuté v odseku 2 na takom území pod svojou vlastnou kontrolou, ak to vyžaduje naliehavá vojenská potreba.

Článok 55

Ochrana životného prostredia

1. Pri vedení vojenských akcií treba dbať na ochranu životného prostredia pred rozsiahlymi, dlhodobými a vážnymi škodami. Táto ochrana zahŕňa zákaz používania spôsobov alebo prostriedkov vedenia vojny, ktorých cieľom je spôsobiť také škody na životnom prostredí, alebo pri ktorých sa dá očakávať spôsobenie takých škôd, že tým ohrozia zdravie alebo prežitie obyvateľstva.

2. Útoky proti životnému prostrediu z dôvodov represálií sa zakazujú.

Článok 56

Ochrana stavieb a zariadení obsahujúcich nebezpečné sily

1. Stavby alebo zariadenia obsahujúce nebezpečné sily, osobitne priehrady, hrádze a atómové elektrárne, nesmú byť predmetom útokov, aj keď sú vojenskými objektmi, pokiaľ taký útok môže spôsobiť uvoľnenie nebezpečných síl a viesť v dôsledku toho k vážnym stratám na civilnom obyvateľstve. Ostatné vojenské objekty umiestnené pri týchto stavbách alebo zariadeniach alebo v ich blízkosti nemôžu byť predmetom útoku, pokiaľ taký útok môže spôsobiť uvoľnenie nebezpečných síl z týchto stavieb alebo zariadení a viesť v dôsledku toho k vážnym stratám na civilnom obyvateľstve.

2. Osobitná ochrana pred útokom ustanovená odsekom 1 stratí platnosť:

a) v prípade priehrad alebo hrádzí len vtedy, ak sa používajú na iné ako svoje normálne funkcie a ak slúžia na pravidelnú, významnú a priamu podporu vojenských operácií a ak je taký útok jediným možným spôsobom, ako znemožniť takú podporu;

b) v prípade atómových elektrární len vtedy, ak vyrábajú elektrickú energiu pre pravidelnú, významnú a priamu podporu vojenských operácií a ak je taký útok jediným možným spôsobom, ako znemožniť takú podporu;

c) v prípade iných vojenských objektov umiestnených v týchto stavbách alebo zariadeniach

alebo v ich blízkosti len vtedy, ak sa používajú pre pravidelnú, významnú a priamu podporu vojenských operácií a ak je taký útok jediným možným spôsobom, ako znemožniť takú podporu.

3. Civilné obyvateľstvo a jednotlivé civilné osoby majú vo všetkých prípadoch naďalej právo na plnú ochranu priznanú im medzinárodným právom včítane ochrany na základe preventívnych opatrení ustanovených článkom 57. Ak táto ochrana prestáva byť platnou a stavby, zariadenia alebo vojenské objekty uvedené v odseku 1 sú predmetom útoku, urobia sa všetky praktické opatrenia, aby sa uvoľneniu nebezpečných síl zabránilo.

4. Zakazuje sa, aby sa stavby, zariadenia alebo vojenské objekty uvedené v odseku 1 stali predmetom represálií.

5. Strany v konflikte sa majú snažiť o to, aby neumiestňovali vojenské objekty v blízkosti stavieb alebo zariadení uvedených v odseku 1. Dovoľujú sa však zariadenia vybudované len na obranu chránených stavieb alebo zariadení proti útokom, ktoré sa nestanú predmetom útoku za podmienky, že sa nepoužívajú na vedenie nepriateľských akcií, s výnimkou obranných akcií nevyhnutných na odrazenie útokov proti chráneným stavbám alebo zariadeniam, a že sú vyzbrojené výlučne zbraňami schopnými len odraziť útok protivníka proti chráneným stavbám alebo zariadeniam.

6. Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte sa vyzývajú, aby uzavierali medzi sebou ďalšie dohody za účelom zabezpečenia ďalšej ochrany objektov obsahujúcich nebezpečné sily.

7. Aby bola uľahčená identifikácia objektov chránených týmto článkom, môžu ich strany v konflikte označiť osobitným znamením zloženým zo skupiny troch jasne oranžových kruhov umiestnených na rovnakej ose, ako ustanovuje článok 16 prílohy I tohto Protokolu. Neexistencia takého označenia v žiadnom prípade nezavaruje strany v konflikte ich povinností vyplývajúcich z tohto článku.

Kapitola IV: Preventívne opatrenia

Článok 57

Preventívne opatrenie pri útoku

1. Pri vedení vojenských operácií musí byť venovaná neustála starostlivosť tomu, aby sa ušetrilo civilné obyvateľstvo, civilné osoby a objekty civilného rázu.

2. Pokiaľ ide o útoky, je potrebné urobiť tieto preventívne opatrenia:

a) tí, ktorí plánujú útok alebo o ňom rozhodujú:

i) urobia všetko možné, aby si overili, že cieľom útoku nie sú civilné osoby, ani objekty civilného rázu, ani predmety osobitnej ochrany, ale že sú to

vojenské objekty v zmysle odseku 2 článku 52 a že nie je zakázané v súlade s ustanoveniami tohto Protokolu na ne útočiť;

ii) urobia všetky možné preventívne opatrenia pri voľbe prostriedkov a spôsobov útokov s cieľom zabrániť, a v každom prípade maximálne obmedziť náhodné straty na životoch civilných osôb, na počte zranených civilných osôb a poškodenie objektov civilného rázu;

iii) nezačnú útok, pri ktorom sa dá predpokladať, že spôsobí náhodné straty na životoch civilných osôb, zranenie civilných osôb, poškodenie objektov civilného rázu alebo kombináciu týchto prípadov, ktoré by prevyšovali predpokladanú konkrétnu a priamu vojenskú výhodu;

b) útok sa odvolá alebo preruší, ak sa stane zrejme, že objekt nie je vojenským objektom alebo podlieha osobitnej ochrane alebo že by útok mohol spôsobiť náhodné straty na životoch civilných osôb, zranenie civilných osôb, poškodenie objektov civilného rázu alebo kombináciu týchto prípadov, ktoré by prevyšovali predpokladanú konkrétnu a priamu vojenskú výhodu;

c) je potrebné vydať v náležitom časovom predstihu a pôsobivými prostriedkami varovanie pred útokmi, ktoré môžu postihnúť civilné obyvateľstvo, ledaže to okolnosti nedovolia.

3. Ak je možnosť voliť medzi niekoľkými vojenskými objektmi na dosiahnutie rovnakej vojenskej výhody, vyberie sa ten objekt, pri ktorom sa dá očakávať, že útok naň spôsobí najmenej ohrozenie životov civilných osôb a objektov civilného rázu.

4. Pri vedení vojenských operácií na mori alebo vo vzduchu urobí každá strana v konflikte v súlade so svojimi právami a povinnosťami podľa noriem medzinárodného práva aplikovateľných v ozbrojených konfliktov všetky rozumné preventívne opatrenia, aby sa zabránilo stratám na životoch civilného obyvateľstva a poškodeniu objektov civilného rázu.

5. Žiadne ustanovenie tohto článku sa nesmie vykladať tak, aby oprávňovalo na útoky proti civilnému obyvateľstvu, civilným osobám alebo objektom civilného rázu.

Článok 58

Preventívne opatrenia proti následkom útokov

Strany v konflikte v maximálnej možnej miere:

a) bez toho, aby tým bol dotknutý článok 49 Štvrtého dohovoru, urobia opatrenia, aby z blízkosti vojenských objektov boli premiestnené jednotlivé civilné osoby, civilné obyvateľstvo a objekty civilného rázu pod ich kontrolou;

b) sa vyvarujú umiestňovania vojenských objektov do husto obývaných oblastí alebo do ich blízkostí;

c) urobia ostatné potrebné preventívne opatrenia na ochranu civilného obyvateľstva, jednotlivých civilných osôb a objektov civilného rázu pod ich kontrolou pred nebezpečenstvom vznikajúcim z vojenských operácií.

Kapitola V: Miesta a zóny pod osobitnou ochranou

Článok 59

Nebránené miesta

1. Stranám v konflikte sa zakazuje útočiť akýmkoľvek prostriedkami na nebránené miesta.

2. Príslušné orgány strany v konflikte môžu vyhlásiť za nebránené miesto ktorékoľvek obývané miesto v zóne styku ozbrojených síl alebo v jej blízkosti, ktoré je otvorené pre okupáciu druhou stranou. Takéto miesto musí spĺňať tieto podmienky:

a) všetci kombatanti, ako aj mobilné bojové prostriedky a mobilná vojenská výzbroj musia byť evakuované;

b) stále vojenské stavby alebo zariadenia sa nesmú použiť na nepriateľské akcie;

c) orgány alebo obyvateľstvo sa nesmú dopúšťať nepriateľských činov;

c) nesmú sa vykonávať akcie na podporu vojenských operácií.

3. Prítomnosť osôb osobitne chránených podľa dohovorov a tohto Protokolu a policajných síl ponechaných za účelom udržiavania zákonnosti a poriadku na takom mieste nie je v rozpore s podmienkami ustanovenými v odseku 2.

4. Vyhlásenie urobené podľa odseku 2 musí byť adresované druhej strane a musí definovať a popisovať čo možno najpresnejšie hranice nebráneného miesta. Strana v konflikte, ktorej je také vyhlásenie adresované, potvrdí jeho príjem a bude s týmto miestom zaobchádzať ako s nebráneným, iba ak by podmienky ustanovené v odseku 2 neboli v skutočnosti splnené, pričom v tomto prípade bude o tom okamžite informovať stranu, ktorá vyhlásenie urobila. Aj keď podmienky ustanovené v odseku 2 nie sú splnené, také miesto bude naďalej požívať ochranu poskytovanú ostatnými ustanoveniami tohto Protokolu a ostatnými normami medzinárodného práva aplikovateľnými v ozbrojených konfliktoch.

5. Strany v konflikte sa môžu dohodnúť na zriadení nebránených miest aj vtedy, ak také miesta nespĺňajú podmienky ustanovené v odseku 2. Dohoda bude definovať a opisovať čo možno

najpresnejšie hranice nebráneného miesta; v prípade potreby môže ustanoviť spôsoby kontroly.

6. Strana, ktorá kontroluje miesto, ktoré je predmetom dohody, ho vyznačí, nakoľko je to možné, znameniami, ktoré môžu byť dohodnuté s druhou stranou a ktoré budú umiestnené na jasne viditeľných miestach, predovšetkým po jeho obvode, na hraniciach a cestách.

7. Oblasť stráca status nebráneného miesta, keď prestáva spĺňať podmienky ustanovené odsekom 2 alebo dohodou, o ktorej sa hovorí v odseku 5. V tomto prípade bude toto miesto naďalej používať ochranu poskytovanú inými ustanoveniami tohto Protokolu a inými normami medzinárodného práva aplikovateľnými v ozbrojených konfliktoch.

Článok 60

Demilitarizované zóny

1. Stranám v konflikte sa zakazuje rozširovať vojenské operácie do zón, ktorým po dohode poskytli status demilitarizovanej zóny, ak je také rozšírenie v rozpore s podmienkami tejto dohody.

2. Táto dohoda musí byť dohodou výslovnou, môže sa uzavrieť v ústnej alebo písomnej forme, priamo alebo prostredníctvom ochranej mocnosti alebo nestrannej humanitárnej organizácie a môže mať podobu vzájomných a zhodných vyhlásení. Dohoda sa môže uzavrieť v dobe mieru, ako aj po vypuknutí nepriateľstva a musí definovať a opisovať čo možno najpresnejšie hranice demilitarizovanej zóny a v prípade potreby ustanoviť spôsoby kontroly.

3. Predmetom takejto dohody môže byť akákoľvek zóna, ktorá spĺňa tieto podmienky:

a) všetci kombatanti, ako aj mobilné bojové prostriedky a mobilné vojenské zariadenia musia byť evakuované;

b) stále vojenské stavby a zariadenia sa nesmú použiť na nepriateľské akcie;

c) orgány a obyvateľstvo sa nesmú dopúšťať nepriateľských činov a

d) všetka činnosť spojená s vojenským úsilím musí byť zastavená.

Strany v konflikte sa dohodnú na výklade podmienok ustanovených v pododseku d) a na osobách, ktoré okrem osôb spomenutých v odseku 4 budú vpustené do demilitarizovanej zóny.

4. Prítomnosť osôb osobitne chránených podľa dohovorov a tohto Protokolu a policajných síl ponechaných za účelom udržiavania zákonnosti a poriadku v tejto zóne nie je v rozpore s podmienkami ustanovenými v odseku 2.

5. Strana, v ktorej moci sa také zóna nachádza, ju vyznačí, nakoľko je to možné, znameniami, ktoré sa môžu dohodnúť s druhou stranou a ktoré budú

umiestnené na jasne viditeľných miestach, predovšetkým po jej obvode, na hraniciach a cestách.

6. Ak sa boje priblížia k demilitarizovanej zóne a pokiaľ sa strany v konflikte tak dohodli, žiadna z nich nesmie použiť zónu na účely, ktoré súvisia s vedením vojenských akcií, alebo jednostranne zrušiť jej status.

7. Ak sa jedna zo strán v konflikte dopustí hrubého porušenia ustanovení odsekov 3 alebo 6, druhá strana sa tým zbaví svojich záväzkov podľa dohody udeľujúcej takej zóne status demilitarizovanej zóny. V takom prípade zóna stráca svoj status, ale bude naďalej požívať ochranu poskytovanú ostatnými ustanoveniami tohto Protokolu a ostatnými normami medzinárodného práva aplikovateľnými v ozbrojených konfliktoch.

Kapitola VI: Civilná obrana

Článok 61

Definícia a rozsah

Na účely tohto Protokolu:

1. "Civilná obrana" je plnenie niektorých alebo všetkých uvedených humanitárnych úloh, ktorých cieľom je chrániť civilné obyvateľstvo pred nebezpečenstvom, pomôcť mu odstrániť bezprostredné účinky nepriateľských akcií alebo pohrôm a tiež vytvoriť potrebné podmienky pre jeho prežitie. Týmito úlohami sú:

- a) hlásne služby;
- b) evakuácia;
- c) organizovanie a poskytovanie úkrytov;
- d) zatemňovanie;
- e) záchranné práce;
- f) zdravotnícke služby včítane prvej pomoci a tiež náboženská pomoc;
- g) boj s požiarmi;
- h) zisťovanie a označovanie nebezpečných oblastí;
- i) dekontaminácia a podobné ochranné opatrenia;
- j) poskytovanie núdzového ubytovania a zásobovania;
- k) okamžitá pomoc pri obnove a udržiavaní poriadku v postihnutých oblastiach; l) okamžitá oprava potrebných verejných zariadení;
- m) bezodkladné pohrebné služby;
- n) pomoc pri ochrane predmetov nevyhnutných na prežitie;
- o) dopĺňajúca činnosť potrebná na splnenie uvedených úloh, včítane plánovania a

organizovania, ale neobmedzujúca sa len na túto činnosť.

2. "Organizácie civilnej obrany" sú inštitúcie a jednotky, ktoré sú organizované alebo splnomocnené príslušnými orgánmi strany v konflikte na plnenie úloh uvedených v odseku 1 a ktoré sú určené a využívané výhradne na plnenie týchto úloh.

3. "Personál" organizácií civilnej obrany sú osoby určené stranou v konflikte výhradne na plnenie úloh uvedených v odseku 1, včítane personálu určeného príslušnými orgánmi tejto strany výhradne na riadenie týchto organizácií.

4. "Materiál" organizácií civilnej obrany je zariadenie, zásoby a prepravné prostriedky používané týmito organizáciami na plnenie úloh uvedených v odseku 1.

Článok 62

Všeobecná ochrana

1. Civilné organizácie civilnej obrany a ich personál budú rešpektované a chránené v súlade s ustanoveniami tohto Protokolu, predovšetkým ustanoveniami tohto oddielu. Budú mať právo plniť im uložené úlohy civilnej obrany s výnimkou prípadov naliehavej vojenskej nutnosti.

2. Ustanovenie odseku 1 sa tiež bude vzťahovať na civilné osoby, ktoré, aj keď nie sú členmi civilných organizácií civilnej obrany, plnia úlohy civilnej obrany na základe výzvy príslušných orgánov a pod ich kontrolou.

3. Článok 52 tohto Protokolu sa vzťahuje na budovy a materiál používaný na účely civilnej obrany a tiež na úkryty poskytované civilnému obyvateľstvu. Objekty používané na účely civilnej obrany nesmie nikto okrem tej strany, ktorej patria, zničiť alebo určiť na iné použitie.

Článok 63

Civilná obrana na okupovaných územiach

1. Na okupovaných územiach dostanú civilné organizácie civilnej obrany od príslušných inštitúcií podporu nevyhnutnú pre plnenie svojich úloh. V žiadnom prípade sa nesmie ich personál nútiť na činnosť, ktorá by sťažovala náležité plnenie týchto úloh. Okupačná mocnosť nesmie vykonávať zmeny v štruktúre alebo v personále týchto organizácií tak, aby to ohrozilo účinné plnenie ich úloh. Od týchto organizácií nemožno požadovať, aby dávali prednosť občanom alebo záujmom tejto mocnosti.

2. Okupačná mocnosť nesmie nútiť, donucovať alebo pobádať civilné organizácie civilnej obrany, aby plnili svoje úlohy spôsobom, ktorý by bol na ujmu záujmom civilného obyvateľstva.

3. Okupačná mocnosť môže odzbrojiť personál civilnej obrany z dôvodov bezpečnosti.

4. Okupačná mocnosť nesmie používať budovy alebo materiál patriaci alebo používaný organizáciou civilnej obrany na iný účel, ani ho zhabať, ak by toto iné použitie alebo zhabanie poškodzovalo civilné obyvateľstvo.

5. Za predpokladu, že všeobecné pravidlo odseku 4 sa aj naďalej plní, môže okupačná mocnosť tieto prostriedky zhabať alebo určiť na iný účel za týchto osobitných podmienok:

a) že budovy alebo materiál sú potrebné na iné potreby civilného obyvateľstva a

b) že zhabanie alebo iné určenie trvá len po dobu takej potreby.

6. Okupačná mocnosť nesmie používať na iné účely úkryty určené alebo potrebné pre civilné obyvateľstvo a ani ich nezhabať.

Článok 64

Civilná organizácia civilnej obrany neutrálnych alebo iných štátov, ktoré nie sú stranami v konflikte, a medzinárodné organizácie pre koordináciu civilnej obrany

1. Články 62, 63, 65 a 66 sa tiež vzťahujú na personál a materiál civilných organizácií civilnej obrany neutrálnych alebo iných štátov, ktoré nie sú stranami v konflikte a ktoré plnia úlohy civilnej obrany uvedené v článku 61 na území strany v konflikte so súhlasom a pod kontrolou tejto strany. Oznámenie o takej pomoci sa musí urobiť čo možno najskôr všetkým príslušným druhým stranám. V žiadnom prípade nie je možné považovať túto činnosť za vmiešavanie sa do konfliktu, táto činnosť sa však musí vykonávať s patričným ohľadom na bezpečnostné záujmy príslušných strán v konflikte.

2. Strany v konflikte, ktoré dostávajú pomoc uvedenú v odseku 1, a Vysoké zmluvné strany, ktoré takú pomoc poskytujú, musia v prípade potreby uľahčiť medzinárodnú koordináciu takej činnosti v oblasti civilnej obrany. V takých prípadoch sa na príslušné medzinárodné organizácie vzťahujú ustanovenia tejto kapitoly.

3. Na okupovanom území môže okupačná mocnosť vylúčiť alebo obmedziť činnosť civilných organizácií civilnej obrany neutrálnych alebo iných štátov, ktoré nie sú stranami v konflikte, a medzinárodných koordinačných organizácií len v tom prípade, ak môže zabezpečiť zodpovedajúce plnenie úloh civilnej obrany zo svojich vlastných zdrojov alebo zo zdrojov na okupovanom území.

Článok 65

Ukončenie ochrany

1. Ochrana, na ktorú majú právo civilné organizácie civilnej obrany, ich personál, budovy, úkryty a materiál sa skončí len v tom prípade, ak okrem

svojich vlastných úloh vykonávajú činnosť, alebo sú využívané na činnosť, ktorá poškodzuje protivníka. Ochrana však môže skončiť až po varovaní, v ktorom sa v prípade potreby ustanoví primeraná lehota, a potom, keď toto varovanie zostalo bez účinku.

2. Za činnosť poškodzujúcu protivníka sa nepovažuje táto činnosť:

a) plnenie úloh civilnej obrany pod vedením alebo kontrolou vojenských orgánov;

b) spolupráca civilného personálu civilnej obrany s vojenským personálom pri plnení úloh civilnej obrany alebo pridelenie určitého vojenského personálu k civilným organizáciám civilnej obrany;

c) okolnosť, že plnenie úloh civilnej obrany môže byť zároveň prospešné pre vojenské obeť, predovšetkým pre tie, ktoré sú vyradené z boja.

3. Za akt poškodzujúci protivníka sa tiež nepovažuje, ak civilný personál civilnej obrany má k dispozícii ľahké osobné zbrane na udržiavanie poriadku alebo sebaobranu. V oblastiach, kde dochádza k pozemným bojom alebo kde k takým bojom pravdepodobne dôjde, však musia strany v konflikte urobiť potrebné opatrenia na obmedzenie týchto zbraní na ručné zbrane, ako sú pištole alebo revolvery, aby sa ľahšie odlišil personál civilnej obrany od kombatantov. Aj keď personál civilnej obrany v takých oblastiach má k dispozícii iné ľahké osobné zbrane, bude však rešpektovaný a chránený, akonáhle bude ako taký rozpoznávaný.

4. Vytváranie civilných organizácií civilnej obrany podľa vojenského vzoru a ani okolnosť, že služba v nich je vyhlásená za povinnú, nezabavujú civilné organizácie civilnej obrany ochrany poskytovanej touto kapitolou.

Článok 66

Identifikácia

1. Každá strana v konflikte sa vynasnaží zabezpečiť, aby jej organizácie civilnej obrany, ich personál, budovy a materiál boli identifikovateľné, ak sú výlučne určené na plnenie úloh civilnej obrany. Rovnako tak majú byť identifikovateľné úkryty určené pre civilné obyvateľstvo.

2. Každá strana v konflikte sa tiež vynasnaží prijať a aplikovať spôsoby a procedúry, ktoré umožnia rozoznanie civilných úkrytov a tiež personál civilnej obrany, budov a materiálov, na ktorých je umiestnený medzinárodný rozoznávací znak civilnej obrany.

3. Na okupovanom území a v oblastiach, kde dochádza k bojom alebo kde k bojom pravdepodobne dôjde, musí byť civilný personál civilnej obrany identifikovateľný pomocou medzinárodných rozoznávacích znakov civilnej

obrany a preukazov totožnosti potvrdzujúcich ich status.

4. Medzinárodným rozoznávacím znakom civilnej obrany je, pokiaľ sa používa na ochranu organizácií civilnej obrany, ich personálu, budov a materiálu a pre civilné úkryty, modrý rovnoramenný trojuholník na oranžovom pozadí.

5. Okrem tohto rozoznávacieho znaku sa môžu strany v konflikte dohodnúť na používaní rozoznávacích signálov na účely identifikácie civilnej obrany.

6. Použitie ustanovení odsekov 1 až 4 je upravené kapitolou V prílohy tohto Protokolu.

7. V dobe mieru sa môže rozoznávací znak opísaný v odseku 4 použiť so súhlasom príslušných štátnych orgánov na účely identifikácie civilnej obrany.

8. Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte urobia opatrenia potrebné pre kontrolu umiestňovania medzinárodných rozoznávacích znakov civilnej obrany a pre zabránenie a postih ich zneužitia.

9. Identifikácia zdravotníckeho a duchovného personálu civilnej obrany, zdravotníckych jednotiek a zdravotníckych prepravných prostriedkov je upravená tiež článkom 18.

Článok 67

Príslušníci ozbrojených síl a vojenských jednotiek pridelených k organizáciám civilnej obrany

1. príslušníci ozbrojených síl a vojenské jednotky pridelené k organizáciám civilnej obrany budú rešpektovaní a chránení za predpokladu, že:

a) tento personál a tieto jednotky sú trvale pridelené a že sa výlučne venujú plneniu úloh uvedených v článku 61;

b) tento personál neplní iné vojenské povinnosti v priebehu konfliktu, ak je takto pridelený;

c) tento personál sa zreteľne odlišuje od ostatných príslušníkov ozbrojených síl tým, že je označený dostatočne veľkým medzinárodným rozoznávacím znakom civilnej obrany noseným na viditeľnom mieste a že tento personál je vybavený preukazmi totožnosti potvrdzujúcimi status jednotlivých členov personálu, o ktorých sa hovorí v kapitole V prílohy I tohto Protokolu;

d) tento personál a tieto jednotky sú vyzbrojené len ľahkými osobnými zbraňami na udržiavanie poriadku alebo na sebaobranu. Ustanovenia článku 65 odsek 3 sa aplikujú tiež v tomto prípade;

e) tento personál sa priamo nezúčastňuje na nepriateľských akciách a okrem svojich úloh civilnej obrany nevykonáva alebo sa nepoužíva na činnosť, ktorá by poškodzovala druhú stranu;

f) tento personál a tieto jednotky plnia svoje úlohy civilnej obrany len na štátnom území svojej strany.

Nedodržovanie podmienok uvedených v bode e) ktorýmkoľvek príslušníkom ozbrojených síl, ktorý je viazaný podmienkami ustanovenými v odseku 1 a) a 1 b), je zakázané.

2. Vojenský personál slúžiaci v organizáciách civilnej obrany bude mať status vojnového zajatca, ak sa ocitne v moci druhej strany. Na okupovanom území sa môže použiť, pokiaľ by to bolo potrebné pre úlohy civilnej obrany, ale len v záujme civilného obyvateľstva takého územia, avšak ak je taká práca nebezpečná, potom len za predpokladu, že úlohy s tým spojené bude plniť dobrovoľne.

3. Budovy, veľké zariadenia a prepravné prostriedky vojenských jednotiek pridelených organizáciám civilnej obrany musia byť jasne označené medzinárodným rozoznávacím znakom civilnej obrany. Tento rozoznávací znak musí byť dostatočne veľký.

4. Materiál a budovy vojenských jednotiek trvale pridelených organizáciám civilnej obrany a určených výlučne na plnenie úloh civilnej obrany budú naďalej podliehať zákonom vojny, ak padnú do rúk druhej strany. Nemôžu sa použiť inak ako na účely civilnej obrany, pokiaľ sú potrebné na plnenie úloh civilnej obrany s výnimkou prípadov naliehavej vojenskej nevyhnutnosti, pokiaľ neboli predtým urobené opatrenia na zabezpečenie potrieb civilného obyvateľstva.

Oddiel II: Pomoc v prospech civilného obyvateľstva

Článok 68

Rozsah aplikácie

Ustanovenia tohto oddielu sa aplikujú na civilné obyvateľstvo, ako je definované v tomto Protokole, a dopĺňajú článkami 23, 55, 59, 60, 61 a 62 a ostatné príslušné ustanovenia Štvrtého dohovoru.

Článok 69

Základné potreby na okupovaných územiach

1. Okrem povinností vymenovaných v článku 35 Štvrtého dohovoru týkajúcich sa zásobovania potravinami a zdravotníckymi potrebami zabezpečí okupačná mocnosť tiež v najvyššej možnej miere z prostriedkov, ktoré má k dispozícii, a bez akéhokoľvek nepriaznivého rozdielu oblečenie, posteľnú bielizeň, prístrešie a ďalšie základné prostriedky potrebné na prežitie civilného obyvateľstva okupovaného územia, a tiež predmety potrebné na konanie bohoslužieb.

2. Pomocné akcie v prospech civilného obyvateľstva okupovaného územia sú upravené článkami 59, 60, 61, 62, 108, 109, 110 a 111

Štvrtého dohovoru a článkom 71 tohto Protokolu a musia sa realizovať bezodkladne.

Článok 70

Pomocné akcie

1. Ak civilné obyvateľstvo akéhokoľvek územia, ktoré bez toho, aby bolo okupovaným územím, sa nachádza pod kontrolou jednej zo strán v konflikte, nebude dostatočne zabezpečené zásobami uvedenými v článku 69, podniknú sa pomocné akcie humanitárneho a nestranného charakteru, ktoré sa budú vykonávať bez akéhokoľvek nepriaznivého rozdielu na základe dohody strán, ktorých sa tieto pomocné akcie týkajú. Ponuky takejto pomoci sa nebudú považovať za vmiešavanie sa do ozbrojeného konfliktu alebo za nepriateľské akty. Pri rozdeľovaní dodávok v rámci tejto pomoci sa bude dávať prednosť takým osobám, ako sú deti, tehotné ženy, rodičky a dojčiace matky, ktoré podľa Štvrtého dohovoru alebo podľa tohto Protokolu požívajú osobitné výhody alebo osobitnú ochranu.

2. Strany v konflikte a každá Vysoká zmluvná strana dovoľí a uľahčí rýchlu a hladkú prepravu všetkých dodávok, zariadení a personálu v súlade s týmto oddielom, a to aj v prípade, že táto pomoc je určená pre civilné obyvateľstvo druhej strany.

3. Strany v konflikte a každá Vysoká zmluvná strana, ktorá povolí prepravu dodávok, zariadení a personálu s cieľom poskytnúť pomoc v súlade s odsekom 2:

a) bude mať právo určiť technické opatrenia, včítane prehliadky, ktorej splnenie bude podmienkou pre povolenie tejto prepravy;

b) bude môcť podmieniť toto povolenie tým, že rozdelenie tejto pomoci sa vykoná pod miestnou kontrolou ochrannej mocnosti;

c) žiadnym spôsobom nevyužije dodávky v rámci tejto pomoci na iný účel, ako na ktorý sú určené, a nebude zadržovať ich dodanie,

s výnimkou prípadov naliehavej potreby v záujme civilného obyvateľstva, ktorého sa to týka.

4. Strany v konflikte budú chrániť dodávky v rámci pomoci a uľahčovať ich rýchle rozdelenie.

5. Strany v konflikte a každá Vysoká zmluvná strana, ktorej sa to týka, bude podporovať a uľahčovať účinnú medzinárodnú koordináciu týchto pomocných akcií uvedených v odseku 1.

Článok 71

Personál zúčastňujúci sa na pomocných akciách

1. V prípade potreby môže pomocný personál tvoriť súčasť pomoci poskytnutej v rámci akejkoľvek pomocnej akcie, a to predovšetkým za účelom prepravy a rozdelenia dodávok v rámci tejto

pomoci. Účasť takeého personálu bude závislá od súhlasu strany, na ktorej území má personál vykonávať svoje povinnosti.

2. Tento personál sa bude rešpektovať a chrániť.

3. Pri prevzatí dodávok v rámci tejto pomoci bude každá strana v najvyššej možnej miere napomáhať personálu uvedenému v odseku 1 pri výkone jeho poslania. Len v prípade naliehavej vojenskej potreby sa môže činnosť tohto personálu alebo jeho pohyb dočasne obmedziť.

4. Za žiadnych okolností nesmie tento personál prekročiť rozsah svojho poslania podľa tohto Protokolu. Predovšetkým musí brať do úvahy bezpečnostné požiadavky strany, na ktorej území vykonáva svoje povinnosti. Činnosť ktoréhokoľvek člena personálu, ktorý nerešpektuje tieto podmienky, sa môže zastaviť.

Oddiel III: Zaobchádzanie s osobami, ktoré sú v moci strany v konflikte

Kapitola I: Rozsah aplikácie a ochrana osôb a objektov

Článok 72

Rozsah aplikácie

Ustanovenia tohto oddielu dopĺňajú pravidlá humanitárnej ochrany civilných osôb a objektov civilného rázu, ktoré sú v moci strany v konflikte, obsiahnuté vo Štvrtom dohovore, predovšetkým v jeho časti I a III, ako aj ostatné normy medzinárodného práva aplikovateľné na ochranu základných ľudských práv v medzinárodných ozbrojených konfliktoch.

Článok 73

Utečenci a osoby bez štátnej príslušnosti

Osoby, ktoré boli pred začatím nepriateľských akcií považované za osoby bez štátnej príslušnosti alebo za utečencov v súlade s príslušnými medzinárodnými dokumentmi prijatými príslušnými stranami alebo v súlade so zákonodarstvom štátu, do ktorého utiekli, alebo štátu, v ktorom majú bydlisko, budú chránenými osobami v zmysle časti I a III Štvrtého dohovoru za všetkých okolností a bez akéhokoľvek nepriaznivého rozdielu.

Článok 74

Zlučovanie rozdelených rodín

Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte všemožne uľahčia zlučenie rodín rozdelených v dôsledku ozbrojených konfliktov a budú podporovať predovšetkým činnosť humanitárnych organizácií zaoberajúcich sa touto úlohou v súlade s ustanoveniami dohovoru a tohto Protokolu a v súlade s ich príslušnými bezpečnostnými predpismi.

Článok 75

Základné záruky

1. Osoby, ktoré sú v moci strany v konflikte, majú pokiaľ sú postihnuté situáciou uvedenou v článku 1 tohto Protokolu a nedostáva sa im priaznivejšie zaobchádzanie v súlade s dohovormi alebo týmto Protokolom, právo na ľudské zaobchádzanie za všetkých okolností a prinajmenšom budú požívať ochranu ustanovenú týmto článkom bez akéhokoľvek nepriaznivého rozdielu založeného na rase, farbe, pohlaví, jazyku, náboženstve alebo viere, politických alebo iných názoroch, národnom alebo sociálnom pôvode, majetku, rodovom pôvode alebo inom stave alebo na iných podobných kritériách. Každá strana bude rešpektovať osobu, česť, presvedčenie a náboženské úkony všetkých týchto osôb.

2. V každej dobe a na každom mieste bez ohľadu na to, či sú spáchané predstaviteľmi civilných alebo vojenských orgánom, sú a zostanú zakázané tieto činy:

a) ohrozenie života, zdravia, fyzického alebo duševného stavu osôb, osobitne; i) vražda;

ii) mučenie každého druhu, či už telesné alebo duševné;

iii) telesné tresty a

iv) zmrzačenie;

b) urážka osobnej dôstojnosti, predovšetkým ponižujúce a urážajúce zaobchádzanie, nútená prostitúcia a akákoľvek forma nemravného konania;

c) branie rukojemníkov;

d) kolektívne tresty a

e) hrozby vykonať ktorýkoľvek z uvedených činov.

3. Ktorákoľvek osoba zadržaná, uväznená alebo internovaná za činy súvisiace s ozbrojeným konfliktom bude v jazyku, ktorému rozumie, okamžite informovaná, prečo sa tieto opatrenia urobili. S výnimkou prípadov uväznenia alebo zadržania za trestné činy budú tieto osoby prepustené v čo možno najkratšej lehote a v každom prípade okamžite potom, keď pominú okonosti oprávňujúce uväznenie, zatknutie alebo internáciu.

4. Žiadny rozsudok sa nesmie vyniesť a žiadny trest sa nesmie vykonať na osobe, ktorá bola uznaná za vinnú z trestného činu súvisiaceho s ozbrojeným konfliktom s výnimkou prípadov, keď rozsudok vyniesol nestranný a riadne ustanovený súd rešpektujúci všeobecne uznávané zásady riadneho súdneho konania, ktoré zahŕňajú záruky, že

a) súdne konanie poskytne obžalovanému možnosť byť bezodkladne informovaný o podrobnostiach

trestného činu, z ktorého je obžalovaný, a poskytne obžalovanému pred konaním a v priebehu konania všetky potrebné práva a prostriedky obhajoby;

b) nikto nebude odsúdený za trestný čin inak ako na základe osobnej trestnej zodpovednosti;

c) nikto nebude obžalovaný alebo odsúdený za konanie alebo opomenutie, ktoré neboli trestným činom podľa zákonodarstva štátu alebo medzinárodného práva, aplikovateľného na takú osobu v čase spáchania spomenutého konania alebo opomenutia. Rovnako tak nebude uložený trest ťažší, než aký mohol byť uložený v čase, keď bol trestný čin spáchaný. Ak ustanovuje zákon vydaný po spáchaní trestného činu ľahčí trest, bude tento zákon aplikovaný v prospech páchateľa;

d) každý obžalovaný sa bude považovať za nevinného, pokiaľ nebude v súlade so zákonom preukázaná jeho vina;

e) každý obžalovaný bude mať právo, aby sa súdne konanie konalo v jeho prítomnosti;

f) nikto nebude nútený, aby svedčil proti sebe alebo aby sa priznal k vine;

g) každý obžalovaný má právo vypočúvať alebo dať vypočuť svedkov svedčiacich proti nemu a právo na predvedenie a výsluch svedkov svedčiacich v jeho prospech za rovnakých podmienok ako svedkov svedčiacich proti nemu;

h) nikto nebude stíhaný alebo trestaný rovnakou stranou za trestný čin, za ktorý už bol vynesený konečný rozsudok oslobodzujúci alebo odsudzujúci túto osobu podľa rovnakého zákona a súdneho konania;

i) každý obžalovaný má právo, aby sa rozsudok vyniesol verejne;

j) odsúdenej osobe sa pri vynesení rozsudku oznámi, aké má právne a ostatné opravné prostriedky a lehoty, v ktorých ich môže uplatniť.

5. Ženy, ktorých sloboda je obmedzená z dôvodov súvisiacich s ozbrojeným konfliktom, sa umiestnia oddelene od mužov. Budú pod bezprostredným dozorom žien. Jednako len v prípadoch, keď sú zadržané alebo internované rodiny, budú v prípade možnosti umiestnené na rovnakom mieste a ubytované ako rodinné celky.

6. Osoby, ktoré sú uväznené, zadržané alebo internované z dôvodov súvisiacich s ozbrojeným konfliktom, budú požívať ochranu ustanú týmto článkom aj po ukončení ozbrojeného konfliktu až do svojho definitívneho prepustenia, repatriácie alebo znovuušidlenia.

7. Aby nedochádzalo k akýmkoľvek pochybnostiam týkajúcim sa stíhania a súdneho konania osôb obžalovaných z vojnových zločinov alebo zločinov proti ľudskosti, budú sa aplikovať tieto zásady:

a) osoby obžalované z týchto zločinov sa budú stíhať a súdiť v súlade s platnými normami medzinárodného práva a

b) so všetkými osobami, ktoré nepoživajú priaznivejšie zaobchádzanie v súlade s dohovormi alebo týmto Protokolom, sa bude zaobchádzať podľa tohto článku bez ohľadu na to, či zločiny, z ktorých sú obžalovaní, sú alebo nie sú vážnym porušením dohovorov alebo tohto Protokolu.

8. Žiadne z ustanovení tohto článku nesmie sa vykladať ako obmedzujúce alebo narušujúce akékoľvek iné priaznivejšie ustanovenie poskytujúce v súlade s platnými normami medzinárodného práva väčšiu ochranu osobám, o ktorých sa hovorí v odseku 1.

Kapitola II: Opatrenia v prospech žien a detí

Článok 76

Ochrana žien

1. Na ženy sa bude brať osobitný ohľad a budú chránené predovšetkým pred znásilnením, nútenou prostitúciou a akýmkoľvek inými formami nemravného konania.

2. Tehotné ženy a matky malých a od nich závislých detí, ktoré boli uväznené, zadržané alebo internované z dôvodov súvisiacich s ozbrojeným konfliktom, majú právo na to, aby sa ich prípad prejednal prednostne.

3. Strany v konflikte sa budú v najvyššej možnej miere snažiť o to, aby nebol vynesený trest smrti nad tehotnými ženami alebo matkami malých a od nich závislých detí za trestný čin súvisiaci s ozbrojeným konfliktom. Trest smrti za také činy nebude na týchto ženách vykonaný.

Článok 77

Ochrana detí

1. Na deti sa bude brať osobitný ohľad a budú sa chrániť pred akýmkoľvek formami nemravného konania. Strany v konflikte im zabezpečia ochranu a pomoc, ktorú potrebujú vzhľadom na svoj vek a ostatné dôvody.

2. Strany v konflikte urobia všetky možné opatrenia, aby deti, ktoré nedosiahli vek 15 rokov, sa priamo nezúčastnili na nepriateľských akciách, a predovšetkým sa zdržia toho, aby ich povolávali do svojich ozbrojených síl. Pri povolávaní osôb, ktoré dosiahli vek 15 rokov, ale nedosiahli vek 18 rokov, sa budú strany v konflikte snažiť dávať prednosť starším osobám.

3. Ak vo výnimočných prípadoch a napriek ustanoveniu odseku 2, deti, ktoré nedosiahli vek 15 rokov, sa bezprostredne zúčastnia na nepriateľských akciách a padnú do moci druhej strany, budú

naďalej požívať osobitnú ochranu poskytovanú týmto článkom bez ohľadu na to, či sú vojnovými zajatcami.

4. V prípade uväznenia, zadržania alebo internácie z dôvodov súvisiacich s ozbrojeným konfliktom budú deti umiestnené oddelene od dospelých, s výnimkou tých prípadov, keď budú rodiny ubytované ako rodinné celky v súlade s článkom 75 odsek 5.

5. Trest smrti za trestný čin súvisiaci s ozbrojeným konfliktom sa nevykoná na osobách, ktoré nedosiahli vek 18 rokov v čase, keď bol tento čin spáchaný.

Článok 78

Evakuácia detí

1. Žiadna strana v konflikte neurobí opatrenia na evakuáciu iných detí ako detí svojich príslušníkov do cudzej krajiny s výnimkou dočasnej evakuácie z naliehavých dôvodov, ktoré súvisia so zdravotným stavom alebo liečením detí alebo, ak sa nachádzajú na okupovanom území, s ich bezpečnosťou. V prípadoch, keď môžu byť nájdení rodičia alebo zákonní poručníci, treba na túto evakuáciu ich písomný súhlas. Pokiaľ sa tieto osoby nemôžu nájsť, je potrebný písomný súhlas s touto evakuáciou od osôb, ktoré podľa zákona alebo zvyklostí nesú hlavnú zodpovednosť za starostlivosť o deti. Nad každou takou evakuáciou bude mať dozor ochranná mocnosť po dohode so zúčastnenými stranami, predovšetkým so stranou zabezpečujúcou evakuáciu, stranou prijímajúcou deti a stranami, ktorých príslušníci sú evakuovaní. V každom prípade urobia všetky strany v konflikte všetky možné preventívne opatrenia, aby evakuácia nebola ohrozená.

2. Vo všetkých prípadoch evakuácie vykonanej podľa odseku 1 bude každému dieťaťu po celú dobu s čo možno najväčšou kontinuitou poskytované vzdelanie vrátane náboženskej a morálnej výchovy podľa prania jeho rodičov.

3. Aby sa uľahčil návrat detí evakuovaných v súlade s týmto článkom k ich rodinám a do ich krajiny, orgány strany zabezpečujúce evakuáciu, a ak to bude účelné, orgány prijímajúcej krajiny vystavia každému dieťaťu preukážku s fotografiami, ktorá bude zaslaná Ústrednej pátracej službe Medzinárodného Červeného kríža. Každá preukážka bude obsahovať podľa možnosti, a pokiaľ to nebude znamenať ujmu alebo riziko pre bezpečnosť dieťaťa, tieto informácie:

a) priezvisko dieťaťa;

b) meno (príp. mená);

c) pohlavie dieťaťa;

d) miesto a dátum narodenie (pokiaľ nie je dátum známy,tedy približný vek);

- e) plné meno otca;
- f) plné meno matky a jej dievčenské meno;
- g) najbližších príbuzných dieťaťa;
- h) národnosť dieťaťa;
- i) rodný jazyk dieťaťa a všetky ostatné jazyky, ktorými hovorí;
- j) adresu rodiny dieťaťa;
- k) akékoľvek identifikačné číslo dieťaťa;
- l) zdravotný stav dieťaťa;
- m) krvnú skupinu;
- n) zvláštne znamenie;
- o) dátum a miesto, kde bolo dieťa nájdené;
- p) dátum a miesto, kde dieťa opustilo krajinu;
- q) náboženstvo dieťaťa, pokiaľ ho má;
- r) terajšiu adresu dieťaťa v prijímajúcej krajine;
- s) v prípade úmrtia dieťaťa pred návratom dátum, miesto a okolnosti smrti a miesto jeho pochovania.

Kapitola III: Novinári

Článok 79

Opatrenia na ochranu novinárov

1. Novinári plniaci nebezpečné profesionálne úlohy v oblastiach ozbrojeného konfliktu sa budú považovať za civilné osoby v zmysle článku 50 odsek 1.
2. Ako takí budú chránení dohovormi a týmto Protokolom za predpokladu, že nepodniknú žiadne akcie nezlučiteľné s ich statusom civilných osôb, pričom nie je dotknuté právo vojnových dopisovateľov akreditovaných pri ozbrojených silách na požívanie statusu v zmysle článku 4 A), /4/ Tretieho dohovoru.
3. Môžu dostať osobný preukaz podľa vzoru uvedeného v prílohe II tohto Protokolu. Tento preukaz, ktorý vydá vláda štátu, ktorého príslušníkom novinár je, alebo na ktorého území má trvalé bydlisko alebo na ktorého území je umiestnená informačná agentúra, ktorá ho zamestnáva, bude potvrdzovať jeho status novinára.

Časť V: Vykonávanie dohovorov a tohto protokolu

Oddiel I: Všeobecné ustanovenia

Článok 80

Vykonávacie opatrenia

1. Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte urobia bezodkladne všetky potrebné opatrenia na

vykonávanie záväzkov, ktoré sú im uložené dohovormi a týmto Protokolom.

2. Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte vydajú príkazy a pokyny na zabezpečenie dodržiavania dohovorov a tohto Protokolu a budú dohliadať na ich vykonávanie.

Článok 81

Činnosť Červeného kríža a ostatných humanitárnych organizácií

1. Strany v konflikte poskytnú Medzinárodnému výboru Červeného kríža v rámci svojich možností všetky prostriedky na výkon humanitárnych funkcií, ktoré mu boli uložené dohovormi a týmto Protokolom za účelom zabezpečenia ochrany a pomoci obetiam konfliktov. Medzinárodný výbor Červeného kríža môže taktiež vykonávať akúkoľvek inú humanitárnu činnosť v prospech týchto obetí so súhlasom príslušných strán v konflikte.

2. Strany v konflikte poskytnú svojim príslušným organizáciám Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnka) prostriedky potrebné pre výkon ich humanitárnej činnosti v prospech obetí konfliktov v súlade s ustanoveniami dohovorov a tohto Protokolu a so základnými zásadami Červeného kríža sformulovanými na medzinárodných konferenciách Červeného kríža.

3. Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte všetkými možnými spôsobmi napomôžu organizáciám Červeného kríža (Červeného polmesiaca, Červeného leva a slnka) a Lige spoločností Červeného kríža pri poskytovaní pomoci obetiam konfliktov v súlade s ustanoveniami dohovorov a tohto Protokolu a so základnými zásadami Červeného kríža sformulovanými na medzinárodných konferenciách Červeného kríža.

4. Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte poskytnú, pokiaľ to bude možné, prostriedky podobné tým, o ktorých sa hovorí v odsekoch 2 a 3, ostatným humanitárnym organizáciám uvedeným v dohovoroch a v tomto Protokole, ktoré sú náležite splnomocnené príslušnými stranami v konflikte a ktoré vykonávajú svoju humanitárnu činnosť v súlade s ustanoveniami dohovorov a tohto Protokolu.

Článok 82

Právni poradcovia v ozbrojených silách

- Vysoké zmluvné strany v každej doje a strany v konflikte v dobe ozbrojeného konfliktu zabezpečia, aby boli k dispozícii právni poradcovia, ktorí by mohli v prípade potreby poskytovať vojenským veliteľom na príslušnej úrovni právne porady, pokiaľ ide o aplikáciu dohovorov a tohto Protokolu

a o príslušné pokyny, ktoré majú byť v tomto smere ozbrojeným silám udelené.

Článok 83

Šírenie dohovorov

1. Vysoké zmluvné strany sa zaväzujú, že budú v dobe mieru, ako aj v dobe ozbrojených konfliktov šíriť vo svojich krajinách dohovory a tento Protokol v čo najväčšej miere a že predovšetkým ich štúdium zahrnú do programov vojenskej prípravy a budú podporovať ich štúdium civilným obyvateľstvom tak, aby sa s týmito dokumentmi oboznámili ozbrojené sily i civilné obyvateľstvo.

2. Vojenské alebo civilné orgány, ktoré v dobe ozbrojeného konfliktu prevezmú zodpovednosť za aplikáciu dohovorov a tohto Protokolu, sa musia plne oboznámiť s ich textami.

Článok 84

Pravidlá aplikácie

Vysoké zmluvné strany si navzájom odovzdajú čo možno najskôr prostredníctvom depozitára, prípadne prostredníctvom ochranných mocností svoje oficiálne preklady tohto Protokolu, ako i zákony a nariadenia, ktoré prijali na zabezpečenie jeho aplikácie.

Oddiel II: Stíhanie za porušovanie dohovorov a tohto protokolu

Článok 85

Stíhanie za porušovanie tohto Protokolu

1. Ustanovenia dohovorov, ktoré sa týkajú stíhania za porušenie a vážne porušenia, doplnené týmto oddielom, sa budú vzťahovať na stíhanie za porušenie a vážne porušenia tohto Protokolu.

2. Činy kvalifikované ako vážne porušenia v dohovoroch sú vážnymi porušeniami tohto Protokolu, ak sú spáchané proti osobám v moci druhej strany chráneným článkom 44, 45 a 73 tohto Protokolu alebo proti raneným, chorým a stroskotancom druhej strany chráneným týmto Protokolom, alebo proti zdravotníckemu alebo duchovnému personálu, zdravotníckym jednotkám alebo zdravotníckym prepravným prostriedkom, ktoré sú pod kontrolou druhej strany a sú chránené týmto Protokolom.

3. Za dodatok k vážnym porušeniam definovaným v článku 11 sa budú považovať za vážne porušenia tohto Protokolu, ak budú spáchané úmyselne, predstavujú tak porušenie príslušných ustanovení tohto Protokolu, a ak spôsobia smrť alebo vážne telesné zranenie alebo ujmu na zdraví, tieto činy:

a) napadnutie civilného obyvateľstva alebo jednotlivých civilných osôb;

b) začatie nerozlišujúceho útoku postihujúceho civilné obyvateľstvo alebo objekty civilného rázu, a to s vedomím, že taký útok spôsobí nadmerné straty na životoch, zranenie civilných osôb alebo poškodenie objektov civilného rázu, ako je to definované v článku 58 odsek 2 a) iii);

c) začatie útoku proti stavbám a zariadeniam obsahujúcim nebezpečné sily, pokiaľ je známe, že taký útok spôsobí nadmerné straty na životoch, zranenie civilných osôb alebo poškodenie objektov civilného rázu, ako je to definované v článku 57 odsek 2 a) iii);

d) napadnutie nechránených miest a demilitarizovaných zón;

e) napadnutie osoby, o ktorej je známe, že je neschopná boja;

f) vierolomné používanie rozoznávacieho znaku Červeného kríža, Červeného polmesiaca alebo Červeného leva a slnka alebo iných ochranných znakov uznávaných dohovormi a týmto Protokolom, a tým i porušenie článku 37.

4. Okrem vážnych porušení definovaných v predchádzajúcich odsekoch a v dohovoroch sa budú považovať za vážne porušenia tohto Protokolu, ak budú spáchané úmyselne, predstavujú tak porušenie dohovorov alebo tohto Protokolu, tieto činy:

a) premiestnenie časti vlastného civilného obyvateľstva okupačnej mocnosti na územie, ktoré okupuje, deportácia alebo premiestnenie všetkého alebo časti obyvateľstva okupovaného územia vo vnútri alebo mimo tohto územia, čo je porušením článku 49 Štvrtého dohovoru;

b) neodôvodnené zdržovanie repatriácie vojnových zajatcov alebo civilných osôb;

c) uplatňovanie apartheidu alebo páchanie iných neľudských a ponižujúcich činov, včítane urážok ľudskej dôstojnosti založených na rasovej diskriminácii;

d) napadnutie jasne rozoznateľných historických pamätníkov, umeleckých diel a miest pre konanie bohoslužby, ktoré sú kultúrnym a duchovným dedičstvom národov a ktorým bola osobitnou dohodou uzavretou napr. v rámci príslušnej medzinárodnej organizácie poskytnutá osobitná ochrana, a v ktorého dôsledku došlo k ich značnému poškodeniu, ak neexistuje dôkaz, že druhá strana porušila článok 53 odsek b), a ak také historické pamätníky, umelecká diela a miesta pre konanie bohoslužby sa nenachádzajú v bezprostrednej blízkosti vojenských objektov;

e) zbavenie osoby chránenej dohovormi alebo uvedenej v odseku 2 tohto článku práva na riadne a nestranné súdne konanie.

5. Bez ujmy aplikácie dohovorov a tohto Protokolu budú vážne porušenia týchto dokumentov považované za vojnové zločiny.

Článok 86

Opomenutie

1. Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte musia stíhať vážne porušenia a prijímať potrebné opatrenia na stíhanie všetkých ostatných porušení dohovorov alebo tohto Protokolu, ktoré vznikli z opomenutia povinnosti konať.

2. Skutočnosť, že porušenie dohovorov alebo tohto Protokolu bolo spáchané podriadenou osobou, nezbavuje jeho nadriadených trestnej alebo disciplinárnej zodpovednosti, a to podľa toho, či vedeli alebo mali informácie, ktoré by im umožňovali za okolností existujúcich v tej dobe dôjsť k záveru, že podriadená osoba spáchala alebo sa chystá spáchať také porušenie, a ak neurobili všetky možné opatrenia v rámci svojich možností na zabránenie porušenia alebo na jeho stíhanie.

Článok 87

Povinnosť veliteľov

1. Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte budú požadovať, aby vojenský veliteľia, pokiaľ ide o príslušníkov ozbrojených síl pod ich velením a ostatné osoby im podriadené, netrpeli porušovanie dohovorov a tohto Protokolu a aby v prípade potreby tieto porušovania stíhali a podávali o nich príslušným orgánom správy.

2. Aby sa predišlo a zabránilo porušovaniu, budú Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte od veliteľov požadovať, aby v rámci svojej zodpovednosti zabezpečili, aby sa príslušníci ozbrojených síl pod ich velením oboznámili so svojimi povinnosťami podľa dohovorov a tohto Protokolu.

3. Vysoké zmluvné strany a strany v konflikte budú požadovať, aby veliteľ, ktorý si je vedomý toho, že jeho podriadení alebo ostatné osoby pod jeho kontrolou sa chystajú porušiť alebo porušili dohovory alebo tento Protokol, urobil potrebné kroky na to, aby zabránil takému porušovaniu dohovorov alebo tohto Protokolu, a tam, kde je potrebné, aby začal disciplinárne alebo trestné stíhanie tých, ktorí sa týchto porušení dopustili.

Článok 88

Vzájomná právna pomoc v trestných veciach

1. Vysoké zmluvné strany si vzájomne poskytnú čo najväčšiu právnu pomoc v trestnom konaní začatom v prípadoch vážneho porušenia dohovorov alebo tohto Protokolu.

2. Bez ujmy na právach a povinnostiach ustanovených v dohovoroch a v článku 85 odsek 1 tohto Protokolu Vysoké zmluvné strany budú, ak to

dovolia okolnosti, spolupracovať v otázke extradície. Náležite zväžia žiadosť štátu, na ktorého území k údajnému porušeniu záväzkov došlo.

3. Zákony dožiadanej Vysokej zmluvnej strany sa budú vo všetkých prípadoch aplikovať. Ustanovenia predchádzajúcich odsekov však nebudú mať vplyv na povinnosti vyplývajúce z ustanovení inej dvojstrannej alebo mnohostrannej zmluvy, ktorou sa plne alebo čiastočne upravuje alebo bude upravovať vzájomná právna pomoc v trestných veciach.

Článok 89

Spolupráca

V prípade vážneho porušenia dohovorov alebo tohto Protokolu sa Vysoké zmluvné strany zaväzujú, že budú konať spoločne alebo individuálne v spolupráci s Organizáciou Spojených národov a v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov.

Článok 90

Medzinárodná vyšetrovacía komisia

1.

a) Bude vytvorená Medzinárodná vyšetrovacía komisia (ďalej nazývaná "Komisia"), zložená z pätnástich členov vysokých morálnych kvalít a uznávanej nestrannosti.

b) Potom, keď sa nie menej ako dvadsať Vysokých zmluvných strán dohodne prijať kompetenciu Komisie v súlade s odsekom 2, depozitár zvolá a potom v intervale každých päť rokov bude znovu zvolávať konferenciu zástupcov týchto Vysokých zmluvných strán za účelom voľby členov Komisie. Na konferencii zvolia uvedení zástupcovia členov Komisie tajným hlasovaním zo zoznamu osôb, do ktorého môže každá z týchto Vysokých zmluvných strán navrhnúť jednu osobu.

c) Členovia Komisie budú in persona plniť svoje funkcie až do voľby nových členov na nasledujúcej konferencii.

d) Pri voľbách Vysoké zmluvné strany zabezpečia, aby osoby, ktoré majú byť zvolené do Komisie, mali požadovanú kvalifikáciu a aby v Komisii ako celku bolo zabezpečené spravodlivé geografické zastúpenie.

e) V prípade, že dôjde k uvoľneniu miesta, Komisia sama toto voľné miesto zaplní s náležitým prihliadnutím na ustanovenia predchádzajúcich odsekov.

f) Depozitár dá Komisii k dispozícii potrebné administratívne zariadenia pre výkon jej funkcií.

2.

a) Vysoké zmluvné strany môžu v dobe podpisu, ratifikácie alebo prístupu k Protokolu alebo

kedykoľvek neskoršie vyhlásiť, že uznávajú ipso facto a bez osobitnej dohody s ktoroukoľvek inou Vysokou zmluvnou stranou prijímajúcou rovnaký záväzok, príslušnosť Komisie vyšetriť tvrdenie druhej strany, ako na to oprávňuje tento článok;

b) Uvedené vyhlásenia budú uložené u depozitára, ktorý odovzdá ich kópie Vysokým zmluvným stranám.

c) Komisia je príslušná:

i) vyšetrovať skutočnosti, ktoré majú byť údajne vážnym porušením, ako je definované dohovormi a týmto Protokolom, alebo iné vážne porušenia dohovorov alebo tohto Protokolu;

ii) napomáhať poskytnutím svojich dobrých služieb obnoviť situáciu, keď sú rešpektované dohovory a tento Protokol.

d) V ostatných situáciách začne vyšetrovanie na žiadosť strany v konflikte len so súhlasom druhej strany alebo príslušných druhých strán.

e) Bez ujmy na predchádzajúcich ustanoveniach tohto odseku budú sa naďalej aplikovať ustanovenia článku 52 Prvého dohovoru, článku 53 Druhého dohovoru, článku 132 Tretieho dohovoru a článku 149 Štvrtého dohovoru pri údajnom porušení dohovorov a pri údajnom porušení tohto Protokolu.

3.

a) Pokiaľ sa príslušné strany nedohodnú inak, všetky vyšetrovania bude vykonávať Komora zložená zo siedmich členov vymenovaných takto:

i) päť členov Komisie, ktorí nemajú byť občanmi žiadnej strany v konflikte, vymenuje predseda Komisie na základe spravodlivého geografického zastúpenia po konzultácii so stranami v konflikte,

ii) dvaja ad hoc členovia, ktorí nemajú byť občanmi žiadnej strany v konflikte, sa vymenujú tak, že každá strana navrhne jedného.

b) Po dôjdení žiadosti o vyšetrovanie ustanoví predseda Komisie termín pre vytvorenie Komory. Ak nebude niektorý z ad hoc členov vymenovaný v ustanovenom termíne, predseda okamžite vymenuje v záujme úplnosti zloženia Komory doplnujúceho člena alebo doplnujúcich členov Komisie.

4.

a) Komora vytvorená podľa odseku 3 na vykonanie vyšetrovania vyzve strany v konflikte, aby jej pomáhali a predložili dôkazy. Komora tiež môže zisťovať ďalšie dôkazy, ktoré pokladá za dôležité, a môže vykonávať vyšetrovanie situácie na mieste.

b) Strany budú plne oboznámené so všetkými dôkazmi a budú mať právo predkladať svoje pripomienky Komisii k týmto dôkazom.

c) Každá strana bude mať právo vzniesť námietky proti takým dôkazom.

5.

a) Komisia predloží stranám správu o skutočnostiach zistených Komorou spolu s odporúčaniami, ktoré považuje za vhodné.

b) Ak Komora nemá možnosť zabezpečiť si dostatočné dôkazy pre objektívne a nestranné závery, musí uviesť dôvody, prečo sa tak nestalo.

c) Komisia nebude zverejňovať svoje závery, pokiaľ všetky strany v konflikte nepožiadajú, aby tak Komisia urobila.

6. Komisia ustanoví svoj vlastný rokovací poriadok, včítane pravidiel týkajúcich sa predsedníctva Komisie a predsedníctva Komory. Tento rokovací poriadok má zabezpečiť, aby sa povinnosti predsedu Komisie vykonávali v každej dobe a aby v prípade vyšetrovania boli vykonávané osobou, ktorá nie je občanom strany v konflikte.

7. Správne výdavky Komisie budú uhrádzané z príspevkov Vysokých zmluvných strán, ktoré urobili vyhlásenie podľa odseku 2, a z dobrovoľných príspevkov. Strana v konflikte alebo strany v konflikte požadujúce vyšetrovanie poskytnú formou preddavku potrebné prostriedky na výdavky Komory a tie im budú uhradené stranou alebo stranami, proti ktorým bolo tvrdenie vznesené, a to v rozsahu päťdesiatich percent výdavkov Komory. Ak sa Komore predložia i protitvrdenia, poskytne každá strana päťdesiat percent nutných prostriedkov.

Článok 91

Zodpovednosť

Strana v konflikte, ktorá poruší ustanovenia dohovorov, alebo tohto Protokolu, bude povinná nahradiť škodu, pokiaľ k nej došlo. Bude zodpovedná za všetky škody spáchané osobami patriacimi k jej ozbrojeným silám.

Časť VI: Záverečné ustanovenia

Článok 92

Podpis

Tento Protokol bude otvorený na podpis stranami dohovorov šesť mesiacov po podpise Záverečného aktu a zostane otvorený na podpis po dobu dvanásť mesiacov.

Článok 93

Ratifikácia

Tento Protokol bude ratifikovaný čo možno najskôr. Ratifikačné listiny budú uložené u Švajčiarskej spolkovéj rady, depozitára dohovorov.

Článok 94

Prístup

Tento Protokol bude otvorený na prístup ktorejkoľvek strane dohovorov, ktorá ho nepodpísala. Listiny o prístupe budú uložené u depozitára.

Článok 95

Nadobudnutie platnosti

1. Tento Protokol nadobudne platnosť šesť mesiacov po uložení dvoch ratifikačných listín alebo listín o prístupe.
2. Pre každú stranu dohovorov, ktorá ratifikuje tento Protokol alebo k nemu pristúpi neskôr, nadobudne platnosť šesť mesiacov po uložení jej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Článok 96

Zmluvné vzťahy po nadobudnutí platnosti tohto Protokolu

1. Ak strany dohovorov sú zároveň stranami tohto Protokolu, potom sa dohovory budú aplikovať tak, ako sú doplnené týmto Protokolom.
2. Ak jedná zo strán v konflikte nie je viazaná týmto Protokolom, strany Protokolu budú naďalej viazané týmto Protokolom vo svojich vzájomných vzťahoch. Budú ďalej viazané týmto Protokolom vo vzťahu ku každej zo strán, ktoré ním nie sú viazané, pokiaľ také strany prijmú a budú aplikovať ustanovenia tohto Protokolu.
3. Orgán, ktorý je predstaviteľom národu bojujúceho proti niektorej Vysokej zmluvnej strane v ozbrojenom konflikte typu, o ktorom hovorí článok 1 odsek 4, sa môže jednostranným vyhlásením adresovaným depozitárovi zaviazat', že bude v tomto konflikte aplikovať dohovory a tento Protokol. Také vyhlásenie bude vo vzťahu k tomuto konfliktu mať po jeho dôjdení depozitárovi tieto účinky:
  - a) Dohovory a tento Protokol nadobúdajú platnosť pre uvedený orgán ako stranu v konflikte s okamžitou účinnosťou;
  - b) Uvedený orgán má rovnaké práva a povinnosti ako Vysoké zmluvné strany dohovorov a tohto Protokolu a
  - c) Dohovory a tento Protokol sú rovnako záväzné pre všetky strany v konflikte.

Článok 97

Zmeny

1. Každá Vysoká zmluvná strana môže navrhovať zmeny tohto Protokolu. Text navrhovanej zmeny bude zaslaný depozitárovi, ktorý po konzultácii so všetkými Vysokými zmluvnými stranami a Medzinárodným výborom Červeného kríža rozhodne, či treba zvolať konferenciu na posúdenie navrhovanej zmeny.

2. Depozitár pozve na túto konferenciu všetky Vysoké zmluvné strany, ako aj strany dohovorov bez ohľadu na to, či tento Protokol podpísali alebo nie.

Článok 98

Revízia prílohy I

1. Nie neskoršie, ako štyri roky po nadobudnutí platnosti tohto Protokolu a potom v intervaloch nie kratších ako štyri roky bude Medzinárodný výbor Červeného kríža konzultovať Vysoké zmluvné strany, pokiaľ ide o prílohu I tohto Protokolu, a pokiaľ to bude považovať za potrebné, môže zvolať poradu technických expertov za účelom revízie prílohy I a návrhnutia takých zmien v nej, ktoré môžu byť žiadúce. Pokiaľ v priebehu šiestich mesiacov od oznámenia Vysokým zmluvným stranám o návrhu na zvolanie porady nemá jedna tretina z nich námietky, Medzinárodný výbor Červeného kríža takúto poradu zvolá a zároveň pozve pozorovateľov príslušných medzinárodných organizácií. Takú poradu môže tiež zvolať Medzinárodný výbor Červeného kríža v ktorejkoľvek dobe na žiadosť jednej tretiny Vysokých zmluvných strán.

2. Depozitár zvolá konferenciu Vysokých zmluvných strán a strán týchto dohovorov na prerokovanie zmien navrhnutých na porade technických expertov, ak po takej porade o to požiada Medzinárodný výbor Červeného kríža alebo jedna tretina Vysokých zmluvných strán.

3. Zmeny v prílohe I môžu na takej konferencii byť prijaté dvojtretinovou väčšinou prítomných a hlasujúcich Vysokých zmluvných strán.

4. Depozitár oznámi každú takto prijatú zmenu Vysokým zmluvným stranám a stranám dohovorov. Zmeny budú považované za prijaté po uplynutí jedného roka od takého oznámenia, pokiaľ v tomto období nedošlo depozitárovi vyhlásenie o neprijatí zmien najmenej jednou tretinou Vysokých zmluvných strán.

5. Zmena považovaná za prijatú v súlade s odsekom 4 nadobudne platnosť tri mesiace po jej prijatí pre všetky Vysoké zmluvné strany okrem tých, ktoré urobili vyhlásenie o neprijatí týchto zmien v súlade s týmto odsekom. Strana, ktorá urobila také vyhlásenie, ho môže v ktorejkoľvek dobe odvolať a zmena v tomto prípade pre stranu nadobudne platnosť tri mesiace po takom odvolaní.

6. Depozitár bude informovať Vysoké zmluvné strany a strany dohovorov o nadobudnutí platnosti zmien, o tom, ktoré strany sú nimi viazané, o dátume nadobudnutí platnosti týchto zmien vo vzťahu ku každej strane, o vyhláseniach o neprijatí zmien urobených v súlade s odsekom 4 a o odvolaniach takých vyhlásení.

Článok 99

Výpoveď

1. V prípade, že Vysoká zmluvná strana vypovie tento Protokol, výpoveď nadobudne platnosť až za rok od dôjdenia listiny o výpovedi. Pokiaľ sa však vypovedajúca strana po uplynutí tohto roka nachádza v niektorej zo situácií uvedených v článku 1, výpoveď nenadobudne platnosť pred ukončením ozbrojeného konfliktu alebo okupácie a v žiadnom prípade pred ukončením operácií spojených s definitívnym prepustením, repatriáciou alebo usídlením osôb chránených dohovormi a týmto Protokolom.

2. Výpoveď sa musí oznámiť písomne depozitárovi, ktorý ju odovzdá všetkým Vysokým zmluvným stranám.

3. Výpoveď má platnosť len pre vypovedajúcu stranu.

4. Výpoveď podľa odseku 1 nebude mať vplyv na povinnosti, ktoré už vznikli z dôvodu ozbrojeného konfliktu podľa tohto Protokolu pre takú vypovedajúcu stranu, pokiaľ ide o činy spáchané pred tým, ako výpoveď nadobudla platnosť.

Článok 100

Notifikácia

Depozitár bude informovať Vysoké zmluvné strany, ako aj strany dohovorov bez ohľadu na to, či sú signatármi tohto Protokolu alebo nie:

- a) o podpisoch pripojených k tomuto Protokolu a uložení ratifikačných listín alebo listín o prístupe v súlade s článkami 93 a 94;
- b) o dátume nadobudnutia platnosti tohto Protokolu v súlade s článkom 95;
- c) o oznámeniach a vyhláseniach, ktoré dostal v súlade s článkami 84, 90 a 97;
- d) o vyhláseniach dôjdených podľa článku 96 odsek 3, ktoré musia byť oznámené čo najrýchlejším spôsobom a
- e) o výpovedi v súlade s článkom 99.

Článok 101

Registrácia

1. Po nadobudnutí platnosti zašle depozitár tento Protokol sekretariátu Organizácie Spojených národov na zaregistrovanie a publikovanie v súlade s článkom 102 Charty Organizácie Spojených národov.

2. Depozitár bude taktiež informovať sekretariát Organizácie Spojených národov o všetkých ratifikáciách, prístupoch a výpovediach, ktoré dostal v súvislosti s týmto Protokolom.

Článok 102

Autentické texty

Originál tohto Protokolu, ktorého anglický, arabský, čínsky, francúzsky, ruský a španielsky text má rovnakú platnosť, sa uloží u depozitára, ktorý zašle jeho overené kópie všetkým stranám dohovorov.

Právo ozbrojených konfliktov a právna úprava odzbrojovania

Dohovor o zákazoch alebo obmedzeniach použitia určitých konvenčných zbraní, ktoré môžu byť považované za nadmerne zraňujúce alebo majúce nerozlišujúce účinky⁴¹

Vysoké zmluvné strany,

pripomínajúc, že každý štát má v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov povinnosť, aby sa v medzinárodných vzťahoch zdržal hrozby či použitia sily proti zvrchovanosti, územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti iného štátu alebo akéhokoľvek iného konania, ktoré je v rozpore s cieľmi Organizácie Spojených národov,

d'alej pripomínajúc všeobecnú zásadu ochrany civilného obyvateľstva pred účinkami vojenských akcií,

opierajúc sa o zásadu medzinárodného práva, podľa ktorej právo strán ozbrojeného konfliktu zvoliť si metódy alebo spôsoby vedenia vojny nie je neobmedzené, a o zásadu, ktorá pri ozbrojených konfliktoch zakazuje používať zbrane, strelivo, materiály a metódy vedenia vojny, ktoré môžu spôsobiť nadmerné zranenia alebo zbytočné utrpenie,

tiež pripomínajúc, že je zakázané používať metódy a prostriedky vedenia vojny, ktoré sledujú alebo od ktorých sa dá očakávať, že spôsobia ďalekosiahle, dlhotrvajúce a ťažké škody na životnom prostredí,

potvrdzujúc svoje odhodlanie, že v prípadoch, ktoré nepokrýva tento dohovor a k nemu pripojené protokoly alebo iné medzinárodné dohody, musí zostať civilné obyvateľstvo a komatanti neustále pod ochranou a pôsobnosťou zásad medzinárodného práva odvodených zo zavedených zvyklostí, zásad ľudskosti a základných požiadaviek mravnosti,

želajúc si prispieť k zmierneniu medzinárodného napätia, skončeniu pretekov v zbrojení a budovaniu

⁴¹ Uverejnený pod číslom 456/2004 Z.z.

vzájomnej dôvery medzi štátmi, a tým k naplneniu túžby všetkých národov žiť v mieri,

uznávajúc dôležitosť vynaloženia všetkého úsilia, ktoré môže prispieť k pokroku na ceste ku všeobecnému a úplnému odzbrojeniu pod prísnu a účinnou medzinárodnou kontrolou,

potvrdzujúc potrebu pokračovať v kodifikácii a postupnom rozvoji pravidiel medzinárodného práva vzťahujúcich sa na ozbrojené konflikty,

želajúc si zakázať alebo ďalej obmedziť používanie určitých konvenčných zbraní a veriac, že kladné výsledky na tomto poli môžu uľahčiť rokovania o hlavných otázkach odzbrojenia s cieľom ukončiť výrobu, skladovanie a šírenie takýchto zbraní,

zdôrazňujúc želanie, aby sa všetky štáty, najmä vojensky významné štáty, stali stranami tohto dohovoru a protokolov k nemu pripojených,

majúc na zreteli skutočnosť, že Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov a Komisia OSN pre odzbrojenie sa môžu rozhodnúť preskúmať otázku možného rozšírenia rozsahu zákazov a obmedzení obsiahnutých v tomto dohovore a v protokoloch k nemu pripojených,

ďalej majúc na zreteli, že Komisia OSN pre odzbrojenie sa môže rozhodnúť zväziť možnosť prijatia ďalších opatrení zakazujúcich či obmedzujúcich použitie určitých konvenčných zbraní,

dohodli sa takto:

Článok 1

Rozsah pôsobnosti

Tento dohovor a protokoly k nemu pripojené sa vzťahujú na situácie uvedené v článku 2 spoločnom pre Ženevske dohovory z 12. augusta 1949 o ochrane obetí vojny vrátane všetkých situácií opísaných v článku 1 ods. 4 Dodatkového protokolu I k týmto dohovorom.

Článok 2

Vzťah k iným medzinárodným dohodám

Nič v tomto dohovore ani v protokoloch k nemu pripojených nebude interpretované ako upustenie od iných záväzkov vyplývajúcich pre vysoké zmluvné strany z medzinárodného humanitárneho práva uplatňovaného v ozbrojených konfliktoch.

Článok 3

Podpis

Tento dohovor bude otvorený na podpis všetkým štátom v sídle Organizácie Spojených národov v New Yorku po dobu dvanástich mesiacov, počnúc 10. aprílom 1981.

Článok 4

Ratifikácia, prijatie, schválenie alebo pristúpenie

1. Tento dohovor podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu štátov, ktoré ho podpísali. Ktorýkoľvek štát, ktorý tento dohovor nepodpísal, môže k nemu pristúpiť.

2. Ratifikačné listiny, listiny o prijatí, schválení alebo pristúpení budú uložené u depozitára.

3. Vyjadrenie súhlasu byť viazaný ktorýmkoľvek z protokolov pripojených k tomuto dohovoru je pre každý štát dobrovoľné za predpokladu, že v čase uloženia ratifikačných listín, listiny o prijatí, schválení alebo pristúpení k tomuto dohovoru, tento štát oznámi depozitárovi svoj súhlas byť viazaný dvoma alebo viacerými z týchto protokolov.

4. V ktoromkoľvek čase po uložení ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo pristúpení k tomuto dohovoru môže štát oznámiť depozitárovi, že súhlasí s tým, aby bol viazaný ktorýmkoľvek z pripojených protokolov, ktorým doposiaľ viazaný nebol.

5. Každý protokol, ktorým je vysoká zmluvná strana viazaná, tvorí pre daný štát neoddeliteľnú súčasť tohto dohovoru.

Článok 5

Nadobudnutie platnosti

1. Tento dohovor nadobudne platnosť šesť mesiacov po dátume uloženia dvadsiatej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo pristúpení.

2. Pre každý štát, ktorý uloží svoju ratifikačnú listinu, listinu o prijatí, schválení alebo pristúpení po dátume uloženia dvadsiatej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí, schválení alebo pristúpení, nadobudne tento dohovor platnosť šesť mesiacov po dátume, ku ktorému tento štát uložil svoju ratifikačnú listinu, listinu o prijatí, schválení alebo pristúpení.

3. Každý z protokolov pripojených k tomuto dohovoru nadobudne platnosť šesť mesiacov po dátume, ku ktorému dvadsať štátov oznámilo svoj súhlas byť ním viazané v súlade s článkom 4 ods. 3 alebo 4 tohto dohovoru.

4. Pre každý štát, ktorý oznámi svoj súhlas byť viazaný určitým protokolom pripojeným k tomuto dohovoru po dátume, ku ktorému dvadsať štátov oznámilo svoj súhlas byť ním viazané, tento protokol nadobudne platnosť šesť mesiacov po dátume, ku ktorému daný štát oznámil svoj súhlas byť ním viazaný.

Článok 6

Šírenie dohovoru

Vysoké zmluvné strany sa zaväzujú, že v čase mieru, ako aj v čase ozbrojeného konfliktu budú vo svojich krajinách šíriť tento dohovor a tie z jeho protokolov, ktorými sú viazané, v čo možno najväčšej miere, a najmä zahrnú ich štúdiom do

programu vojenskej prípravy tak, aby boli s týmito dokumentmi oboznámené ich ozbrojené sily.

Článok 7

Zmluvné vzťahy po nadobudnutí platnosti tohto dohovoru

1. Ak jedna zo strán konfliktu nie je viazaná niektorým z pripojených protokolov, zmluvné strany viazané týmto dohovorom a takýmto protokolom zostávajú nimi viazané vo svojich vzájomných vzťahoch.

2. Každá vysoká zmluvná strana je týmto dohovorom a každým z pripojených protokolov, ktorý pre ňu nadobudol platnosť, viazaná v každej situácii, ktorú predpokladá článok 1, vo vzťahu ku ktorémukoľvek štátu, ktorý nie je stranou tohto dohovoru alebo nie je viazaný príslušným pripojeným protokolom, ak takýto štát prijme a bude uplatňovať tento dohovor alebo príslušný protokol a oznámi to depozitárovi.

3. Depozitár okamžite upovedomí dotknuté vysoké zmluvné strany o každom oznámení prijatom v zmysle ustanovení odseku 2 tohto článku.

4. Tento dohovor a protokoly k nemu pripojené, ktorými je určitá vysoká zmluvná strana viazaná, sa vzťahujú na ozbrojený konflikt proti takejto vysokej zmluvnej strane, uvedený v článku 1 ods. 4 Dodatkového protokolu I k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o ochrane obetí vojny

a) v prípade, že vysoká zmluvná strana je tiež stranou Dodatkového protokolu I a orgán uvedený v článku 96 ods. 3 uvedeného protokolu sa zaviazal uplatňovať Ženevské dohovory a Dodatkový protokol I v súlade s článkom 96 ods. 3 uvedeného protokolu a zaväzuje sa uplatňovať tento dohovor a príslušné pripojené protokoly na tento konflikt, alebo

b) v prípade, že vysoká zmluvná strana nie je stranou Dodatkového protokolu I a orgán uvedený v písmene a) prijíma a uplatňuje záväzky Ženevských dohovorov, tohto dohovoru a príslušných protokolov k nemu pripojených, má takéto prijatie a uplatňovanie vo vzťahu k predmetnému konfliktu nasledujúce účinky:

i) Ženevské dohovory a tento dohovor a príslušné protokoly k nemu pripojené nadobúdajú pre strany konfliktu platnosť s okamžitou účinnosťou,

ii) uvedený orgán preberá tie isté práva a povinnosti ako tie, ktoré na seba prevzala vysoká zmluvná strana Ženevských dohovorov, tohto dohovoru a príslušných protokolov k nemu pripojených, a

iii) Ženevské dohovory, tento dohovor a príslušné protokoly k nemu pripojené sú rovnako záväzné pre všetky strany konfliktu.

Vysoká zmluvná strana a uvedený orgán môžu tiež súhlasiť s prijatím a uplatňovaním záväzkov

vyplývajúcich z Dodatkového protokolu I k Ženevským dohovorom na recipročnom základe.

Článok 8

Hodnotenie a zmeny

1.

a) Kedykoľvek po nadobudnutí platnosti tohto dohovoru môže ktorákoľvek vysoká zmluvná strana navrhnúť pozmenenie tohto dohovoru, resp. ktoréhokoľvek z protokolov k nemu pripojených, ktorými je viazaná. Každý návrh na pozmenenie musí byť oznámený depozitárovi, ktorý o ňom upovedomí všetky vysoké zmluvné strany a vyžiada si ich názor na prípadné zvolanie konferencie s cieľom posúdenia návrhu. Ak väčšina, najmenej však osemnásť vysokých zmluvných strán, súhlasí, depozitár urýchlene zvolá konferenciu, na ktorú budú pozvané všetky vysoké zmluvné strany. Štáty, ktoré nie sú stranami tohto dohovoru, budú na konferenciu pozvané ako pozorovatelia.

b) Takáto konferencia sa môže dohodnúť na zmenách, ktoré budú prijaté a nadobudnú platnosť tým istým spôsobom ako tento dohovor a protokoly k nemu pripojené, za predpokladu, že zmeny tohto dohovoru môžu prijať iba vysoké zmluvné strany a zmeny konkrétneho pripojeného protokolu môžu prijať iba tie vysoké zmluvné strany, ktoré sú daným protokolom viazané.

2.

a) Kedykoľvek po nadobudnutí platnosti tohto dohovoru môže ktorákoľvek vysoká zmluvná strana navrhnúť prijatie dodatkových protokolov týkajúcich sa iných kategórií konvenčných zbraní, ktoré jestvujúce pripojené protokoly nezahŕňajú. Každý takýto návrh na dodatkový protokol musí byť oznámený depozitárovi, ktorý o ňom upovedomí všetky vysoké zmluvné strany v súlade s odsekom 1 písm. a) tohto článku. Ak väčšina, najmenej však osemnásť vysokých zmluvných strán, súhlasí, depozitár bezodkladne zvolá konferenciu, na ktorú budú pozvané všetky štáty.

b) Uvedená konferencia sa môže, za plnej účasti všetkých štátov zastúpených na konferencii, dohodnúť na dodatkových protokoloch, ktoré budú prijaté tým istým spôsobom ako tento dohovor, budú k nemu pripojené a nadobudnú platnosť, ako je uvedené v článku 5 ods. 3 a 4 tohto dohovoru.

3.

a) Ak po uplynutí desiatich rokov po nadobudnutí platnosti tohto dohovoru nebola zvolaná žiadna konferencia v súlade s ustanovením odseku 1 písm. a) alebo odseku 2 písm. a) tohto článku, ktorákoľvek vysoká zmluvná strana môže požiadať depozitára o zvolanie konferencie, na ktorú budú pozvané všetky vysoké zmluvné strany s cieľom zhodnotiť rozsah a fungovanie tohto dohovoru a protokolov k nemu pripojených a posúdiť návrhy na

zmeny tohto dohovoru alebo jestvujúcich protokolov. Štáty, ktoré nie sú stranami tohto dohovoru, budú na konferenciu pozvané ako pozorovatelia. Konferencia sa môže dohodnúť na zmenách, ktoré budú prijaté a nadobudnú platnosť v súlade s uvedeným odsekom 1 písm. b).

b) Na tejto konferencii sa tiež môžu posúdiť návrhy na prijatie dodatkových protokolov týkajúcich sa iných kategórií konvenčných zbraní, ktoré jestvujúce pripojené protokoly nezahŕňajú. Všetky štáty zastúpené na konferencii sa môžu takéhoto posudzovania plne zúčastniť. Všetky dodatkové protokoly budú prijaté tým istým spôsobom ako tento dohovor, budú k nemu pripojené a nadobudnú platnosť, ako je uvedené v článku 5 ods. 3 a 4 tohto dohovoru.

c) Konferencia môže zvážiť, či by mali byť prijaté opatrenia na zvolanie ďalšej konferencie na žiadosť ktorejkoľvek vysokej zmluvnej strany v prípade, že po uplynutí obdobia podobného tomu, ktoré je uvedené v odseku 3 písm. a) tohto článku, nebola zvolaná žiadna konferencia v súlade s odsekom 1 písm. a) a odsekom 2 písm. a) tohto článku.

Článok 9

Vypovedanie

1. Každá vysoká zmluvná strana môže tento dohovor alebo ktorýkoľvek z jeho protokolov vypovedať oznámením tejto skutočnosti depozitárovi.

2. Vypovedanie nadobudne účinnosť jeden rok po doručení oznámenia o vypovedaní depozitárovi. Ak sa však v momente uplynutia uvedenej ročnej lehoty ocitne vysoká zmluvná strana v jednej zo situácií uvedených v článku 1, bude táto strana naďalej viazaná záväzkami vyplývajúcimi z tohto dohovoru a z príslušných protokolov k nemu pripojených, a to až do konca ozbrojeného konfliktu alebo okupácie, a v každom prípade až do ukončenia operácií spojených s konečným prepustením, repatriáciou či opätovným usadením sa osôb chránených pravidlami medzinárodného práva vzťahujúceho sa na ozbrojené konflikty, a v prípade pripojeného protokolu obsahujúceho ustanovenia o situáciách, v ktorých sily alebo misie Organizácie Spojených národov plnia v danej oblasti mierové, pozorovateľské alebo podobné úlohy, až do skončenia plnenia týchto úloh.

3. Vypovedanie tohto dohovoru sa tiež vzťahuje na všetky pripojené protokoly, ktorými je strana vypovedajúca dohovor viazaná.

4. Vypovedanie má účinok len vo vzťahu k tej vysokej zmluvnej strane, ktorá dohovor vypovedala.

5. Vypovedanie nemá žiaden vplyv na záväzky, ktoré vysokej zmluvnej strane už vyplývajú, z dôvodu ozbrojeného konfliktu, z tohto dohovoru a k

nemu pripojených protokolov, vo vzťahu k akémukoľvek aktu vykonanému pred tým, ako vypovedanie nadobudlo účinnosť.

Článok 10

Depozitár

1. Depozitárom tohto dohovoru a k nemu pripojených protokolov je generálny tajomník Organizácie Spojených národov.

2. Okrem svojich zvyčajných funkcií depozitár informuje všetky štáty o

a) podpisoch pripojených k tomuto dohovoru podľa článku 3,

b) uložení ratifikačných listín, listín o prijatí, schválení alebo pristúpení k tomuto dohovoru uložených podľa článku 4,

c) oznámeniach súhlasu byť viazaný pripojenými protokolmi podľa článku 4,

d) dátumoch nadobudnutia platnosti tohto dohovoru a každého z pripojených protokolov podľa článku 5, a

e) oznámeniach o vypovedaní prijatých podľa článku 9, ako aj o dátume ich účinnosti.

Článok 11

Autentické texty

Originál tohto dohovoru a k nemu pripojených protokolov, ktorých texty v anglickom, arabskom, čínskom, francúzskom, ruskom a španielskom jazyku majú rovnakú platnosť, bude uložený u depozitára, ktorý poskytne jeho overené kópie všetkým štátom.

Protokol o nezistených úlomkoch (Protokol I)

Zakazuje sa používanie akýchkoľvek zbraní, ktorých primárnym účinkom je spôsobiť poranenie úločkami, ktoré nie sú v ľudskom tele zistiteľné röntgenovými lúčmi.

Protokol o zákazoch alebo obmedzeniach použitia mín, nástražných systémov a iných zariadení (Protokol II)

Článok 1

Hlavný rozsah pôsobnosti

Tento protokol sa týka používania mín, nástražných systémov a iných ďalej definovaných zariadení na súši vrátane mín kladených s cieľom odrezáť prístup k pobrežiu či priechodom cez vodné alebo riečne cesty, ale netýka sa použitia mín proti plavidlám v mori ani vo vnútrozemských vodných cestách.

Článok 2

Výklad pojmov

Na účely tohto protokolu

1. Mína je akákoľvek munícia umiestnená pod zemou, na povrchu zeme alebo v blízkosti zeme či iného povrchu, zostrojená tak, aby detonovala či explodovala v dôsledku prítomnosti, blízkosti alebo kontaktu osoby alebo vozidla, a mína kladená na diaľku je každá takto definovaná mína dopravovaná delom, raketou, mínometom či podobným zariadením alebo zhodená z lietadla.

2. Nástražný systém je akékoľvek zariadenie alebo materiál navrhnutý, skonštruovaný alebo usposobený tak, aby usmrtil alebo spôsobil zranenie, ktorý sa aktivuje neočakávane, keď osoba naruší alebo sa priblíži ku zdanlivo neškodnému predmetu alebo vykoná zdanlivo bezpečný úkon.

3. Iné zariadenia sú ručne umiestnené munície a zariadenia zostrojené tak, aby usmrtili, zranili alebo spôsobili škodu a ktoré sa spúšťajú diaľkovým ovládaním alebo automaticky po uplynutí určitého času.

4. Vojenský cieľ je, pokiaľ ide o objekty, každý objekt, ktorý svojou povahou, umiestnením, účelom alebo využitím účinne prispieva k vojenským činnostiam a ktorého úplné alebo čiastočné zničenie, obsadenie alebo neutralizácia, za okolností existujúcich v danom čase, predstavuje jednoznačnú vojenskú výhodu.

5. Civilné objekty sú všetky objekty, ktoré nie sú vojenskými cieľmi v zmysle definície uvedenej v odseku 4.

6. Zaznamenávanie znamená fyzické, administratívne a technické úkony určené na získanie všetkých dostupných informácií uľahčujúcich určenie polohy mínových polí, mín a nástražných systémov a ich registráciu v oficiálnych záznamoch.

Článok 3

Všeobecné obmedzenia použitia mín,

nástražných systémov a iných zariadení

1. Tento článok sa vzťahuje na

- a) míny,
- b) nástražné systémy, a
- c) iné zariadenia.

2. Zbrane, na ktoré sa vzťahuje tento článok, je zakázané zamieriavať za každých okolností, či pri útoku, obrane alebo odvetných akciách, proti civilnému obyvateľstvu ako takému alebo proti jednotlivým civilným osobám.

3. Nerozlišujúce použitie zbraní, na ktoré sa vzťahuje tento článok, je zakázané. Nerozlišujúcim použitím je akékoľvek umiestnenie takýchto zbraní,

a) ktoré je mimo vojenského cieľa alebo nie je na vojenský cieľ zamerané, alebo

b) ktoré používa metódu alebo prostriedky dopravy, ktoré nie je možné zamerať na špecifický vojenský cieľ, alebo

c) pri ktorom je možné očakávať, že spôsobí náhodné straty na životoch civilných osôb, zranenia civilných osôb, škody na civilných objektoch, alebo ich kombináciu, ktoré by boli nadmerné vzhľadom na očakávanú konkrétnu a priamu vojenskú výhodu.

4. Na ochranu civilných osôb pred účinkami zbraní, na ktoré sa vzťahuje tento článok, musia byť vykonané všetky uskutočniteľné bezpečnostné opatrenia. Takéto uskutočniteľné bezpečnostné opatrenia sú opatrenia, ktoré je možné uskutočniť alebo prakticky vykonať, berúc do úvahy všetky okolnosti prevládajúce v danom čase vrátane humanitárnych a vojenských hľadísk.

Článok 4

Obmedzenia použitia mín iných než mín kladených na diaľku, nástražných systémov a iných zariadení v obývaných oblastiach

1. Tento článok sa vzťahuje na

- a) míny iné než míny kladené na diaľku,
- b) nástražné systémy, a
- c) iné zariadenia.

2. Je zakázané používať zbrane, na ktoré sa vzťahuje tento článok, v mestách, obciach, dedinách alebo iných oblastiach s podobnou koncentráciou civilného obyvateľstva, v ktorých neprebíha boj medzi pozemnými silami, ani takýto boj bezprostredne nehrozí, pokiaľ nie sú

a) umiestnené vnútri vojenského cieľa alebo v tesnej blízkosti vojenského cieľa, ktorý patrí alebo je pod kontrolou protivníka, alebo

b) prijaté opatrenia na ochranu civilného obyvateľstva pred ich účinkami, napríklad umiestnenie výstražných označení, rozostavenie hliadok, vydanie varovaní alebo vytvorenie oplotení.

Článok 5

Obmedzenie použitia mín kladených na diaľku

1. Použitie mín kladených na diaľku je zakázané, pokiaľ takéto míny nie sú použité v oblasti, ktorá je sama vojenským cieľom alebo obsahuje vojenské ciele a pokiaľ

a) ich umiestnenie nie je možné presne zaznamenať v súlade s článkom 7 ods. 1 písm. a), alebo

b) nie je na každej takejto míne použitý účinný neutralizačný mechanizmus, teda samoaktivačný mechanizmus zostrojený na zneškodnenie míny samotnej alebo na jej samozničenie, keď sa

predpokladá, že takáto mína už nebude slúžiť vojenskému účelu, na ktorý bola do svojej pozície umiestnená, alebo diaľkovo ovládaný mechanizmus zostrojený na zneškodnenie alebo zničenie míny vtedy, keď mína prestane slúžiť vojenskému účelu, na ktorý bola do svojej pozície umiestnená.

2. Pred každým dopravením alebo zvrhnutím mín kladených na diaľku, ktoré môžu postihnúť civilné obyvateľstvo, musí byť včas vydané účinné varovanie, pokiaľ to okolnosti dovoľia.

Článok 6

Zákaz použitia určitých nástražných systémov

1. Bez toho, aby tým boli dotknuté pravidlá medzinárodného práva platné pre ozbrojený konflikt a vzťahujúce sa na podvod a vierolomnosť, je za každých okolností zakázané používať

a) akékoľvek nástražné systémy vo forme zdanlivo neškodného prenosného predmetu, ktorý je špecificky navrhnutý a zostrojený tak, aby obsahoval výbušný materiál a detonoval pri jeho narušení alebo pri priblížení sa k nemu, alebo

b) nástražné systémy, ktoré sú akýmkoľvek spôsobom spojené alebo prepojené s

i) medzinárodne uznávanými ochrannými symbolmi, znakmi alebo signálmi,

ii) chorými, zranenými alebo mŕtvymi osobami,

iii) pohrebnými alebo kremáčnymi miestami či hrobmi,

iv) zdravotníckymi zariadeniami, zdravotníckym vybavením, zdravotníckym materiálom alebo zdravotníckou prepravou,

v) detskými hračkami a inými prenosnými predmetmi alebo výrobkami špecificky určenými na stravovanie, zdravie, hygienu, ošatenie alebo vzdelávanie detí,

vi) potravinami alebo nápojmi,

vii) kuchynským potrebami alebo spotrebičmi, pokiaľ nie sú vo vojenských objektoch, na vojenských stanovištiach alebo vo vojenských zásobovacích skladoch,

viii) objektmi jasne náboženskej povahy,

ix) historickými pamiatkami, umeleckými dielami alebo miestami bohoslužieb, ktoré predstavujú kultúrne alebo duchovné dedičstvo národa,

x) zvieratami alebo ich zdochlinami.

2. Za každých okolností je zakázané používať nástražné systémy zostrojené tak, aby spôsobili nadmerné poranenia či zbytočné utrpenie.

Článok 7

Zaznamenávanie a zverejňovanie polohy mínových polí, mín a nástražných systémov

1. Strany konfliktu sú povinné zaznamenávať polohu

a) všetkých vopred naplánovaných mínových polí, ktoré vytvorili, a

b) všetkých oblastí, v ktorých v širokom meradle a plánovito použili nástražné systémy.

2. Strany sú povinné usilovať sa o zabezpečenie zaznamenania polohy všetkých ostatných mínových polí, mín a nástražných systémov, ktoré uložili alebo rozmiestnili.

3. Strany všetky tieto záznamy uchovávajú a sú povinné

a) bezprostredne po ukončení aktívneho nepriateľstva

i) prijať všetky nevyhnutné a vhodné opatrenia vrátane použitia týchto záznamov, na ochranu civilného obyvateľstva pred účinkami mínových polí, mín a nástražných systémov, a buď

ii) v prípadoch, keď sily žiadnej zo strán konfliktu nie sú na území protivníka, poskytnúť si navzájom a tiež generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov všetky informácie, ktoré majú k dispozícii, o polohe mínových polí, mín a nástražných systémov nachádzajúcich sa na území protivníka, alebo

iii) po tom, ako došlo k úplnému stiahnutiu síl strán konfliktu z územia protivníka, poskytnúť protivníkovi a generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov všetky informácie, ktoré majú k dispozícii, o polohe mínových polí, mín a nástražných systémov nachádzajúcich sa na území protivníka,

b) ak v akejkoľvek oblasti pôsobí jednotka alebo misia OSN, poskytnúť orgánu uvedenému v článku 8 všetky informácie, ktoré sú v ňom požadované,

c) kedykoľvek je to možné, po vzájomnej dohode zabezpečiť uvoľnenie informácií týkajúcich sa mínových polí, mín a nástražných systémov, najmä v rámci dohôd o ukončení aktov nepriateľstva.

Článok 8

Ochrana jednotiek a misií OSN pred účinkami mínových polí, mín a nástražných systémov

1. Ak v akejkoľvek oblasti plní jednotka alebo misia OSN funkcie zamerané na zachovanie mieru, pozorovateľské funkcie alebo iné podobné funkcie, každá strana konfliktu je povinná, ak ju o to požiada veliteľ síl alebo misie OSN v danej oblasti, do miery, v ktorej je schopná:

a) odstrániť alebo zneškodniť všetky míny alebo nástražné systémy v takej oblasti,

b) prijať také opatrenia, ktoré sú nutné na ochranu jednotiek alebo misií pri výkone ich povinností pred účinkami mínových polí, mín a nástražných systémov, a

c) poskytnúť veliteľovi jednotiek alebo vedúcemu misie OSN v danej oblasti všetky informácie, ktoré má strana k dispozícii, týkajúce sa polohy mínových polí, mín a nástražných systémov v oblasti.

2. Ak v akejkoľvek oblasti plní svoje úlohy zisťovacia misia OSN, každá dotyčná strana konfliktu jej poskytne ochranu s výnimkou prípadov, keď vzhľadom na veľkosť takejto misie, jej adekvátnu ochranu nedokáže zabezpečiť. V takom prípade poskytne vedúcemu misie informácie, ktoré má k dispozícii, týkajúce sa polohy mínových polí, mín a nástražných systémov v danej oblasti.

Článok 9

Medzinárodná spolupráca pri odstraňovaní mínových polí, mín a nástražných systémov

Po ukončení aktívnych prejavov nepriateľstva sú strany povinné usilovať sa o dosiahnutie, medzi sebou navzájom a prípadne tam kde je to vhodné aj s inými štátmi a medzinárodnými organizáciami, dohody o poskytovaní informácií a technickej a materiálnej pomoci vrátane, za vhodných okolností, dohody o spoločných operáciách potrebnej na odstránenie alebo iné zneškodnenie mínových polí, mín a nástražných systémov rozmiestnených v priebehu konfliktu.

Protokol o zákazoch alebo obmedzeniach použitia zápalných zbraní (Protokol III)

Článok 1

Výklad pojmov

Na účely tohto protokolu

1. Zápalná zbraň je akákoľvek zbraň alebo munícia, ktorá je v prvom rade určená na zapálenie objektov alebo spôsobenie popálenín osobám pôsobením ohňa, tepla alebo ich kombinácie v dôsledku chemickej reakcie látky dopravenej na cieľ.

a) Zápalné zbrane môžu byť vo forme napríklad plameňometov, fugasov, nábojov, rakiet, granátov, mín, bômb a iných zásobníkov zápalných látok.

b) Medzi zápalné zbrane nepatrí

i) munícia, ktorá môže mať náhodný zápalný účinok, ako sú svetlice, hľadače, dymové alebo signalizačné systémy,

ii) munícia zostrojená tak, aby kombinovala prierazný, výbušný a trieštivý účinok s dodatočným zápalným účinkom, ako sú protipancierové strely, trieštivé náboje, výbušné bomby a podobná munícia s kombinovaným účinkom, pri ktorej zápalný účinok nie je špecificky určený na spôsobenie popálenín osobám, ale ktorá je určená na použitie proti vojenským cieľom, ako sú obrnené vozidlá, lietadlá, základne alebo iné zariadenia.

2. Koncentrácia civilného obyvateľstva znamená akékoľvek sústredenie civilného obyvateľstva, či už trvalé, alebo dočasné, napríklad v obývaných častiach miest alebo dedín, v táboroch alebo kolónach utečencov či evakuovaných osôb, alebo skupiny kočovníkov.

3. Vojenský cieľ je, pokiaľ ide o objekty, každý objekt, ktorý svojou povahou, umiestnením, účelom alebo využitím účinne prispieva k vojenským činnostiam a ktorého úplne alebo čiastočné zničenie, obsadenie alebo neutralizácia, za okolností existujúcich v danom čase, predstavuje jednoznačnú vojenskú výhodu.

4. Civilné objekty sú všetky objekty, ktoré nie sú vojenskými cieľmi v zmysle definície uvedenej v odseku 3.

5. Uskutočiteľné bezpečnostné opatrenia sú opatrenia, ktoré možno uskutočniť alebo prakticky vykonať, berúc do úvahy všetky okolnosti prevládajúce v danom čase vrátane humanitárnych a vojenských hľadísk.

Článok 2

Ochrana civilného obyvateľstva a civilných objektov

1. Civilné obyvateľstvo ako také, jednotlivé civilné osoby, ani civilné objekty nesmú byť za žiadnych okolností objektom útoku zápalnými zbraňami.

2. Akýkoľvek vojenský cieľ umiestnený v oblasti s koncentráciou civilného obyvateľstva nesmie byť za žiadnych okolností objektom útoku vzduchom dopravovanými zápalnými zbraňami.

3. Akýkoľvek vojenský cieľ umiestnený v oblasti s koncentráciou civilného obyvateľstva nesmie byť za žiadnych okolností objektom útoku zápalnými zbraňami inými ako vzduchom dopravovanými zápalnými zbraňami s výnimkou situácií, keď je tento vojenský cieľ jasne oddelený od oblasti s koncentráciou civilného obyvateľstva a sú prijaté všetky uskutočiteľné bezpečnostné opatrenia, ktorých účelom je obmedziť zápalný účinok len na daný vojenský cieľ a zároveň predísť a, v každom prípade, minimalizovať náhodné straty na životoch civilných osôb, zranenia civilných osôb a škody na civilných objektoch.

4. Lesy a iné typy porastov nesmú byť objektom útoku zápalnými zbraňami s výnimkou prípadov, keď sú takéto prírodné prvky použité na zakrytie, ukrytie alebo zamaskovanie bojovníkov či iných vojenských cieľov, alebo ak sú samy osebe vojenskými cieľmi.

**Dodatkový protokol k Dohovoru
o zákazoch alebo obmedzeniach
použitia určitých konvenčných
zbraní, ktoré môžu byť
považované za nadmerne
zraňujúce alebo majúce
nerozlišujúce účinky⁴²**

Viedeň 13. któbra 1995

Nasledujúci protokol sa pripája k Dohovoru o zákazoch a obmedzeniach použitia určitých konvenčných zbraní, ktoré môžu byť považované za nadmerne zraňujúce alebo majúce nerozlišujúce účinky (dohovor) ako Protokol IV:

Protokol o oslepujúcich laserových zbraniach (Protokol IV)

Článok 1

Je zakázané používať laserové zbrane špecificky zostrojené tak, že ich jediným bojovým účinkom alebo jedným z ich bojových účinkov je spôsobiť trvalé oslepnutie odkrytého zraku, t. j. voľného oka alebo oka s korektívnymi pomôckami. Vysoké zmluvné strany nesmú takéto zbrane poskytnúť žiadnemu štátu ani neštátnemu subjektu.

Článok 2

Pri používaní laserových systémov sú vysoké zmluvné strany povinné prijať všetky dostupné bezpečnostné opatrenia na zabránenie náhodného spôsobenia trvalého oslepnutia odkrytého zraku. Medzi takéto bezpečnostné opatrenia patrí výcvik svojich ozbrojených síl a iné praktické opatrenia.

Článok 3

Na oslepnutie v dôsledku náhodného alebo vedľajšieho účinku legitímneho vojenského použitia laserových systémov vrátane laserových systémov použitých proti optickým prístrojom sa zákazy uvedené v tomto protokole nevzťahujú.

Článok 4

Na účely tohto protokolu sa trvalým oslepnutím rozumie nezvratná a nenapraviteľná strata zraku spôsobujúca vážne telesné postihnutie bez vyhliadky na uzdravenie. Vážne telesné postihnutie sa rovná zrakovej ostrosti nižšej ako 20/200 snellenov nameranej pri použití obidvoch očí. .

Článok 2: Nadobudnutie platnosti

Tento protokol nadobúda platnosť v súlade s ustanoveniami článku 5 odsekov 3 a 4 dohovoru.

⁴² Uverejnený v pod číslom 458/2004 Z.z.

**Dohovor o zákaze použitia,
skladovania, výroby a transferu
protipechotných mín a o ich
zničení⁴³**

Preambula

Zmluvné štáty,

rozhodnuté skončiť utrpenie a straty spôsobené protipechotnými mínami, ktoré každý týždeň usmrtia alebo zmrzačia stovky ľudí, väčšinou nevinných a bezbranných civilných obyvateľov, zvlášť deti, a ktoré bránia ekonomickému rozvoju a rekonštrukcii, prekážajú návratu utečencov a vysídlencom a majú mnoho ďalších následkov veľa rokov po ich rozmiestnení,

veriac, že je potrebné v čo najväčšej miere efektívnym a koordinovaným spôsobom prispieť k odstráneniu protipechotných mín rozmiestnených po celom svete a zabezpečiť ich zničenie,

želajúc si vykonať čo najviac v poskytovaní pomoci pri starostlivosti o obeť mín a pri ich rehabilitácii vrátane ich sociálnej a ekonomickej reintegrácie,

uznávajúc, že úplný zákaz protipechotných mín by bol takisto dôležitým opatrením na posilnenie dôvery,

vitajúc prijatie Protokolu o zákaze alebo obmedzení použitia mín, nástražných a iných zariadení novelizovaného 3. mája 1996, pripojeného k Dohovoru o zákaze alebo obmedzení použitia určitých konvenčných zbraní, ktoré sa môžu považovať za nadmerne zraňujúce alebo majúce nerozlišujúce účinky, a vyzývajúc na skorú ratifikáciu tohto protokolu všetkými krajinami, ktoré doteraz tak neurobili,

vitajúc takisto rezolúciu Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov č. 51/45 S z 10. decembra 1996 naliehajúcu na všetky štáty, aby energicky pracovali na účinnej a právne záväznej medzinárodnej dohode, ktorá zakáže používanie, skladovanie, výrobu a transfer protipechotných mín,

vitajúc ďalej jednostranné, ako aj mnohostranné opatrenia prijaté za posledné roky, zamerané na zákaz, obmedzenie alebo zastavenie používania, skladovania, výroby a transferu protipechotných mín,

zdôrazňujúc úlohu svedomia verejnosti pri podpore princípov humanity preukázanú výzvou na úplný zákaz protipechotných mín a uznávajúc úsilie, ktoré v tomto smere vynaložil Medzinárodný Červený kríž a Hnutie Červeného polmesiaca, Medzinárodná

⁴³ Uverejnený pod číslom 121/1999 Z.z.

kampaň za zákaz protipechotných mín a mnohé ďalšie mimovládne organizácie na celom svete,

pripomínajú ottawskú deklaráciu z 5. októbra 1996 a bruselskú deklaráciu z 27. júna 1997, ktoré naliehajú na medzinárodné spoločenstvo, aby rokovalo o medzinárodnej a právne záväznej dohode zakazujúcej používanie, skladovanie, výrobu a transfer protipechotných mín,

zdôrazňujúc želanie získať všetky štáty pre dodržiavanie tohto dohovoru, a rozhodnuté energicky sa snažiť o podporu jeho univerzálnosti na všetkých príslušných fórach okrem iného v rámci Organizácie Spojených národov, Konferencie o odzbrojení, regionálnych organizáciách a združeníach a hodnotiacich konferenciách Dohovoru o zákaze alebo obmedzení použitia určitých konvenčných zbraní, ktoré sa môžu považovať za nadmerne zraňujúce alebo majúce nerozlišujúce účinky,

opierajúc sa o zásadu medzinárodného humanitárneho práva, podľa ktorej právo strán ozbrojeného konfliktu zvoliť si metódy alebo spôsoby vedenia vojny nie je neobmedzené, o zásadu, ktorá pri ozbrojených konfliktoch zakazuje používať zbrane, strelivo a materiály a metódy vedenia vojny, ktoré môžu spôsobovať nadmerné zranenia alebo zbytočné utrpenie, a o zásadu, že treba robiť rozdiel medzi civilnými osobami a vojakmi,

dohodli sa takto:

Článok 1

Všeobecné záväzky

1. Každý zmluvný štát sa zaväzuje, že nikdy a za žiadnych okolností nebude

a) používať protipechotné míny;

b) vyvíjať, vyrábať, inak nadobúdať, skladovať, držať alebo komukoľvek, či už priamo alebo nepriamo, dodávať alebo transferovať protipechotné míny;

c) pomáhať, povzbudzovať alebo kohokoľvek akýmkoľvek spôsobom navádzať, aby sa zaoberal akoukoľvek činnosťou, ktorú tento dohovor zmluvnému štátu zakazuje.

2. Každý zmluvný štát sa zaväzuje zničiť alebo zabezpečiť zničenie všetkých protipechotných mín v súlade s ustanoveniami tohto dohovoru.

Článok 2

Výklad pojmov

1. "Protipechotná mína" je mína, ktorá je zostrojená tak, aby vybuchla v prítomnosti, blízkosti alebo pri dotyku s osobou, a ktorá vyradí z boja, zraní alebo usmrťí jednu osobu alebo viac osôb. Míny, ktoré sú zostrojené tak, aby vybuchli v prítomnosti, blízkosti

alebo pri kontakte s vozidlom a nie s osobou, a ktoré sú vybavené zariadeniami proti manipulácii alebo zdvihu, sa nepovažujú za protipechotné míny.

2. "Mína" je munícia určená na uloženie pod zem alebo na povrch zeme či iný povrch a na explodovanie v prítomnosti, blízkosti osoby alebo vozidla alebo pri dotyku s nimi.

3. "Zariadenie proti manipulácii alebo zdvihu" je zariadenie určené na ochranu míny a je jej súčasťou alebo je pripojené, priložené k míne alebo umiestnené pod ňou. Aktivuje sa pri pokuse manipulácie s mínou alebo inom úmyselnom rušivom zásahu.

4. "Transfer" zahŕňa popri fyzickom prevoze protipechotných mín na územie štátu alebo z územia štátu aj transfer vlastníckeho práva a kontroly nad mínami, ale nezahŕňa výmenu územia, na ktorom sa nachádzajú uložené míny.

5. "Mínové pole" je priestor, ktorý je nebezpečný pre skutočnú alebo predpokladanú prítomnosť mín.

Článok 3

Výnimky

1. Bez ohľadu na všeobecné záväzky uvedené v článku 1 je dovolené ponechať si alebo transferovať určité množstvo protipechotných mín potrebných na výcvik vyhľadávania a odstraňovania mín alebo na vývoj technológií ich ničenia. Množstvo takýchto mín nesmie prekročiť celkové minimálne množstvo mín absolútne potrebných na uvedené účely.

2. Transfer protipechotných mín na účely ich ničenia je dovolený.

Článok 4

Ničenie zásob protipechotných mín

Okrem výnimiek uvedených v článku 3 sa každý zmluvný štát zaväzuje zničiť alebo zabezpečiť zničenie všetkých zásob protipechotných mín, ktoré vlastní alebo má k dispozícii, alebo ktoré sú pod jeho jurisdikciou či kontrolou, v čo najkratšom čase, ale nie neskôr ako štyri roky, čo tento dohovor nadobudne platnosť pre tento zmluvný štát.

Článok 5

Ničenie protipechotných mín v zamínovaných priestoroch

1. Každý zmluvný štát sa zaväzuje zničiť alebo zabezpečiť zničenie všetkých protipechotných mín v zamínovaných priestoroch, ktoré sú pod jeho jurisdikciou alebo kontrolou, v čo najkratšom čase, ale nie neskôr ako desať rokov, čo tento dohovor nadobudne platnosť pre tento zmluvný štát.

2. Každý zmluvný štát vynaloží všetko úsilie, aby identifikoval všetky priestory pod svojou jurisdikciou alebo kontrolou, v ktorých sa

nachádzajú protipechotné míny alebo sa predpokladá ich prítomnosť, a v čo najkratšom čase zabezpečí, aby míny umiestnené v zamínovaných priestoroch pod jeho jurisdikciou alebo kontrolou boli ohraničené, strážené a chránené ohradením alebo iným spôsobom zabezpečujúcim účinné vylúčenie vstupu civilných osôb, až do času, kým sa tam nachádzajúce protipechotné míny nezničia. Označenie musí zodpovedať aspoň štandardom stanoveným v Protokole o zákaze alebo obmedzení použitia mín, nástražných a iných zariadení novelizovanom 3. mája 1996, pripojenom k Dohovoru o zákaze alebo obmedzení použitia určitých konvenčných zbraní, ktoré sa môžu považovať za nadmerne zraňujúce alebo majúce nerozlišujúce účinky.

3. Ak sa zmluvný štát domnieva, že nebude schopný zničiť alebo zabezpečiť zničenie všetkých protipechotných mín v stanovenom čase tak, ako je uvedené odseku 1, môže predložiť žiadosť konferencii zmluvných štátov alebo hodnotiacej konferencii o predĺženie termínu na skončenie zničenia protipechotných mín v lehote až do desiatich rokov.

4. Každá žiadosť musí obsahovať

- a) čas trvania navrhovaného predĺženia;
- b) podrobné vysvetlenie dôvodov navrhovaného predĺženia vrátane
  - i) prípravy a stavu prác, ktoré sa vykonávajú v rámci štátnych odminovacích programov;
  - ii) finančných a technických prostriedkov, ktoré má zmluvný štát na ničenie všetkých protipechotných mín;
  - iii) okolností, ktoré bránia zmluvnému štátu zničiť protipechotné míny v zamínovaných priestoroch;
- c) humanitárne, sociálne, hospodárske a ekologické dôsledky takéhoto predĺženia;
- d) akékoľvek ďalšie informácie týkajúce sa žiadosti o navrhované predĺženie.

5. Konferencia zmluvných štátov alebo hodnotiacia konferencia musí vziať do úvahy faktory obsiahnuté v odseku 4, zhodnotiť žiadosť a rozhodnúť väčšinou hlasov prítomných a hlasujúcich zmluvných štátov, či udeliť povolenie na takéto predĺženie termínu.

6. Takéto predĺženie možno obnoviť po predložení novej žiadosti v súlade s odsekmi 3 až 5 tohto článku. V žiadosti o ďalšie predĺženie musí zmluvný štát predložiť dodatočné informácie o tom, čo na základe tohto článku podnikol v predchádzajúcom období.

Článok 6

Medzinárodná spolupráca a pomoc

1. Pri plnení záväzkov tohto dohovoru má každý zmluvný štát právo žiadať, a v prípade, že je to možné, aj dostať pomoc od iných zmluvných štátov v miere, ktorá je v ich možnostiach.

2. Každý zmluvný štát sa zaväzuje pomáhať pri výmene zariadení, materiálu a vedeckých a technologických informácií týkajúcich sa uplatňovania tohto dohovoru a má právo zúčastňovať sa na ňom v čo najširšej možnej miere. Zmluvné štáty nesmú uvaliť nenáležité obmedzenia na poskytovanie zariadení na odstránenie mín a príslušných technologických informácií určených na humanitárne ciele.

3. Každý zmluvný štát, ktorý má možnosti, poskytne pomoc pri starostlivosti a rehabilitácii a sociálnej a ekonomickej reintegrácii obetí mín a pri programoch informujúcich o nebezpečenstvách vyplývajúcich z mín. Takáto pomoc sa môže poskytnúť okrem iného prostredníctvom systému Organizácie Spojených národov, iných medzinárodných organizácií a inštitúcií, regionálnych alebo národných organizácií alebo inštitúcií, spoločností Medzinárodného výboru Červeného kríža a Červeného polmesiaca a ich medzinárodnej federácie, mimovládnych organizácií alebo na dvojstrannom základe.

4. Každý zmluvný štát, ktorý má možnosti, poskytne pomoc pri odstraňovaní mín a s tým súvisiacich činnostiach. Takáto pomoc sa môže poskytnúť okrem iného prostredníctvom systému Organizácie Spojených národov, medzinárodných alebo regionálnych organizácií alebo inštitúcií alebo na dvojstrannom základe, alebo príspevom do Dobrovoľného fondu Organizácie Spojených národov na pomoc pri odstraňovaní mín alebo do iných regionálnych fondov, ktoré sa zaoberajú odminovaním.

5. Každý zmluvný štát, ktorý má možnosti, poskytne pomoc pri ničení zásob protipechotných mín.

6. Každý zmluvný štát sa zaväzuje poskytovať informácie do banky dát o odstraňovaní mín zriadenej v rámci systému Organizácie Spojených národov, najmä informácie týkajúce sa rôznych prostriedkov a technológií odstraňovania mín, odborníkov, odborných agentúr alebo národných kontaktných miest na odstraňovanie mín.

7. Zmluvné štáty môžu žiadať od Organizácie Spojených národov, regionálnych organizácií, ostatných zmluvných štátov alebo iných kompetentných vládnych alebo mimovládnych fór pomoc pre svoje inštitúcie pri vypracovaní celoštátneho odminovacieho programu zameraného na určenie okrem iného

- a) rozsahu problému protipechotných mín;

b) finančných, technologických a ľudských zdrojov, ktoré sú potrebné na uskutočnenie tohto programu;

c) predpokladaného počtu rokov potrebných na zničenie všetkých protipechotných mín v zamínovaných priestoroch, ktoré sú pod jurisdikciou alebo kontrolou príslušného zmluvného štátu;

d) aktivít súvisiacich s informovaním o nebezpečenstvách vyplývajúcich z mín, zameraných na zníženie výskytu zranení alebo úmrtí spôsobených mínami;

e) pomoci obetiam mín;

f) vzťahu medzi vládou zainteresovaného zmluvného štátu a príslušných vládnych, medzivládnych alebo mimovládnych subjektov, ktoré budú pracovať na uplatňovaní tohto programu.

8. Každý zmluvný štát poskytujúci a prijímajúci pomoc na základe tohto článku bude spolupracovať s cieľom zabezpečiť plné a okamžité uplatňovanie dohodnutých programov pomoci.

Článok 7

Opatrenia na zabezpečenie transparentnosti

1. Každý zmluvný štát oznámi generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov tak rýchlo, ako je to možné, ale v žiadnom prípade nie neskôr ako 180 dní po nadobudnutí platnosti tohto dohovoru pre zmluvný štát

a) vykonávacie opatrenia prijaté na celoštátnej úrovni na základe článku 9;

b) celkové množstvo zásob protipechotných mín, ktoré vlastní alebo má k dispozícii alebo ktoré sú pod jeho jurisdikciou alebo kontrolou, s uvedením podrobného opisu typov, množstva, a ak je to možné, aj sériových čísel každého typu skladovaných mín;

c) v možnej miere polohu všetkých zamínovaných priestorov pod jeho jurisdikciou alebo kontrolou, ktoré obsahujú alebo o ktorých sa predpokladá, že obsahujú protipechotné míny, vrátane uvedenia čo najväčšieho množstva podrobností o type protipechotných mín a ich množstve v každom zamínovanom priestore a o čase, kedy tam boli uložené;

d) typy, množstvá a podľa možnosti sériové čísla všetkých protipechotných mín ponechaných alebo transferovaných na účel výskumu a na výcvik postupov hľadania, odstraňovania a ničenia mín alebo transferovaných s cieľom ich zničenia, ako aj názvy inštitúcií oprávnených zmluvným štátom vlastniť alebo transferovať protipechotné míny v súlade s článkom 3;

e) stav programov konverzie alebo rušenia zariadení na výrobu protipechotných mín;

f) stav programov ničenia protipechotných mín v súlade s článkami 4 a 5 vrátane podrobností o metódach, ktoré sa použijú pri ničení, lokalít všetkých likvidačných miest a príslušných bezpečnostných a ekologických štandardov, ktoré sa majú dodržať;

g) typy a množstvá všetkých protipechotných mín zničených po nadobudnutí platnosti dohovoru pre zmluvný štát vrátane podrobného zoznamu množstva každého typu zničených protipechotných mín v súlade s článkami 4 a 5 a zároveň podľa možnosti sériové čísla každého typu protipechotných mín zničených v súlade s článkom 4;

h) známe technické charakteristiky o vyrobených protipechotných mínach každého druhu a tých, ktoré v súčasnosti vlastní alebo má k dispozícii zmluvný štát, poskytnúc, pokiaľ je to možné, také kategórie informácií, ktoré môžu uľahčiť identifikáciu a odstránenie protipechotných mín; v tejto informácii sa musia uvádzať minimálne rozmery mín, druhy rozbušiek, obsah výbušniny, obsah kovov a musia k nej byť priložené farebné fotografie a iné informácie, ktoré môžu uľahčiť odstránenie mín;

i) prijaté opatrenia na zabezpečenie okamžitého a účinného varovania obyvateľstva pred všetkými priestormi uvedenými v článku 5 ods. 2.

2. Informácie poskytnuté v súlade s týmto článkom budú zmluvné štáty každoročne aktualizovať za predchádzajúci kalendárny rok a oznamovať generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov najneskôr do 30. apríla.

3. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov pošle všetky získané správy ostatným zmluvným štátom.

Článok 8

Dodržiavanie dohovoru

1. Zmluvné štáty sa dohodli, že budú navzájom konzultovať a spolupracovať pri uplatňovaní ustanovení tohto dohovoru a spolupracovať v duchu kooperácie, aby podporili dodržiavanie záväzkov obsiahnutých v tomto dohovore zo strany zmluvných štátov.

2. Ak jeden zmluvný štát alebo viac zmluvných štátov chce objasniť alebo vyriešiť otázky týkajúce sa dodržiavania ustanovení tohto dohovoru zo strany iného zmluvného štátu, môže prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov tomuto zmluvnému štátu predložiť žiadosť o objasnenie takejto záležitosti. Žiadosť bude obsahovať všetky príslušné informácie. Každý zmluvný štát sa zdrží predkladania neodôvodnených žiadostí o objasnenie a nebude zneužívať možnosť podania žiadosti. Zmluvný štát, ktorý dostane žiadosť o objasnenie,

poskytne prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov do 28 dní žiadajúcemu zmluvnému štátu všetky informácie, ktoré by pomohli objasniť túto záležitosť.

3. Ak žiadajúci zmluvný štát nedostane odpoveď prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov v stanovenej lehote alebo považuje odpoveď na žiadosť o objasnenie za neuspokojivú, môže prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov predložiť túto záležitosť na nasledujúcej konferencii zmluvných štátov. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov odošle žiadosť spolu so všetkými príslušnými informáciami týkajúcimi sa žiadosti o objasnenie všetkým zmluvným štátom. Všetky tieto informácie sa oznámi dožiadanému zmluvnému štátu, ktorý má právo na podanie reagovať.

4. Až do zvolania konferencie zmluvných štátov môže každý zo zainteresovaných zmluvných štátov požiadať generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, aby uplatnil svoje sprostredkovateľské služby s cieľom uľahčiť požadované objasnenie.

5. Žiadajúci zmluvný štát môže prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov navrhnúť zvolanie osobitnej konferencie zmluvných štátov, ktorá predmetnú záležitosť posúdi. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov tento návrh a všetky informácie predložené zainteresovanými zmluvnými štátmi oznámi všetkým zmluvným štátom so žiadosťou, aby uviedli, či sú za zvolanie osobitnej konferencie zmluvných štátov s cieľom posúdiť predmetnú záležitosť. Ak v priebehu 14 dní od dátumu uvedeného oznámenia najmenej jedna tretina zmluvných štátov súhlasí so zvolaním osobitnej konferencie, generálny tajomník Organizácie Spojených národov zvolá takúto osobitnú konferenciu zmluvných štátov do 14 dní. Kvórum pre toto stretnutie bude väčšina zmluvných štátov.

6. Konferencia zmluvných štátov, prípadne osobitná konferencia zmluvných štátov najskôr určí, či sa bude záležitosťou ďalej zaoberať, pričom vezme do úvahy všetky informácie predložené zainteresovanými zmluvnými štátmi. Konferencia zmluvných štátov alebo osobitná konferencia zmluvných štátov vynaloží všetko úsilie, aby sa rozhodnutie dosiahlo konsenzom. Ak sa napriek všetkému úsiliu dohoda nedosiahne, rozhodne väčšina hlasov prítomných a hlasujúcich zmluvných štátov.

7. Všetky zmluvné štáty sú povinné plne spolupracovať s konferenciou zmluvných štátov alebo osobitnou konferenciou zmluvných štátov pri posudzovaní predmetnej záležitosti, ako aj s akoukoľvek misiou na zistenie skutočnosti, ktorá je

poverená skúmať uvedenú záležitosť v súlade s odsekom 8.

8. Ak je potrebné ďalšie objasnenie, konferencia zmluvných štátov alebo osobitná konferencia zmluvných štátov určí misiu na zistenie skutočnosti a rozhodne o jej mandáte väčšinou hlasov prítomných a hlasujúcich zmluvných štátov. Dožiadaný zmluvný štát môže v ľubovoľnom čase pozvať na svoje územie misiu na zistenie skutočnosti. V takom prípade na uskutočnenie misie nie je potrebné rozhodnutie zmluvných štátov alebo osobitnej konferencie zmluvných štátov. Misia pozostávajúca z deviatich expertov navrhnutých a schválených v súlade s odsekmi 9 a 10 môže zozbierať dodatočné informácie priamo na mieste alebo na iných miestach, ktoré sa priamo vzťahujú na otázku dodržiavania dohovoru a sú pod jurisdikciou alebo kontrolou dožiadaného zmluvného štátu.

9. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov pripraví a bude priebežne dopĺňať zoznam príslušných údajov o kvalifikovaných odborníkoch (meno, štátna príslušnosť a ďalšie relevantné údaje) daných k dispozícii zmluvnými štátmi a zašle ho všetkým zmluvným štátom. Každý odborník uvedený v zozname sa bude považovať za schváleného na pôsobenie vo všetkých misiách na zistenie skutočnosti, ak zmluvná strana písomne neoznámí, že je pre ňu neprijateľný. V prípade, že zmluvná strana vyhlási niektorého odborníka za neprijateľného pred jeho vymenovaním do misie na územie namietajúceho štátu alebo na iné územie pod jeho jurisdikciou alebo kontrolou, expert sa na tejto misii na zistenie skutočnosti nezúčastní.

10. Po prijatí žiadosti od konferencie zmluvných štátov alebo od osobitnej konferencie zmluvných štátov generálny tajomník Organizácie Spojených národov po konzultáciách s dožiadaným zmluvným štátom vymenuje členov misie vrátane jej vedúceho. Štátni príslušníci zmluvných štátov, ktoré žiadajú vytvoriť misiu na zistenie skutočnosti, alebo tých, ktoré sú ňou priamo ovplyvnené, nebudú vymenovaní za členov misie. Členovia misie na zistenie skutočnosti budú požívať privilégiá a imunity podľa článku 6 Dohovoru Organizácie Spojených národov o privilégiách a imunitách z 13. februára 1946.

11. Po oznámení vykonanom najmenej 72 hodín vopred pricestujú členovia misie na zistenie skutočnosti čo najskôr na územie dožiadaného zmluvného štátu. Dožiadaný zmluvný štát vykoná všetky nevyhnutné administratívne opatrenia súvisiace s prijatím, transportom a ubytovaním misie a je zodpovedný za zaistenie bezpečnosti misie v čo najväčšej možnej miere počas jej pobytu na území pod jeho kontrolou.

12. Bez prejudikovania suverenity dožiadaného zmluvného štátu môže misia na zistenie skutočnosti

priniesť na územie dožiadaného zmluvného štátu nevyhnutné vybavenie, ktoré možno používať výlučne na získavanie informácií týkajúcich sa otázky dodržiavania dohovoru. Ešte pred svojim príchodom misia oznámi dožiadanému zmluvnému štátu, aké vybavenie zamýšľa používať počas misie na zistenie skutočnosti.

13. Dožiadaný zmluvný štát musí vyvinúť všetko úsilie, aby zabezpečil pre misiu na zistenie skutočnosti možnosť hovoriť so všetkými relevantnými osobami, ktoré by mohli poskytnúť informácie týkajúce sa otázky dodržiavania dohovoru.

14. Dožiadaný zmluvný štát umožní misii na zistenie skutočnosti prístup do všetkých priestorov a zariadení pod jeho kontrolou, v ktorých by bolo možné očakávať získanie informácií týkajúcich sa otázky dodržiavania dohovoru. Dožiadaný zmluvný štát môže urobiť všetky opatrenia, ktoré považuje za nevyhnutné z hľadiska

a) ochrany citlivých zariadení, informácií a priestorov;

b) ochrany ústavných záväzkov, ktoré by mohol mať dožiadaný zmluvný štát s ohľadom na vlastnícke práva, policajné prehliadky a zhabanie majetku alebo iné ústavné práva;

c) fyzickej ochrany a bezpečnosti členov misie na zistenie skutočnosti.

V prípade, že dožiadaný zmluvný štát urobí takéto opatrenia, vyvinie všetko úsilie, aby preukázal dodržiavanie dohovoru prostredníctvom alternatívnych spôsobov.

15. Ak sa zainteresované strany nedohodnú inak, misia na zistenie skutočnosti môže zostať na území predmetného zmluvného štátu najdlhšie 14 dní a na jednom konkrétnom mieste najviac sedem dní.

16. So všetkými dôvernými informáciami, ktoré sa nevzťahujú na záležitosť skúmanú misiou na zistenie skutočnosti, sa bude zaobchádzať ako s dôvernými informáciami.

17. Misia na zistenie skutočnosti oznámi prostredníctvom generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov konferencii zmluvných štátov alebo osobitnej konferencii zmluvných štátov výsledky svojich zistení.

18. Konferencia zmluvných štátov alebo osobitná konferencia zmluvných štátov posúdi všetky relevantné informácie vrátane správy predloženej misiou na zistenie skutočnosti. Môže požiadať dožiadaný zmluvný štát, aby v stanovenom čase prijal opatrenia súvisiace s predmetnou otázkou dodržiavania dohovoru. Dožiadaný zmluvný štát podá správu o všetkých opatreniach, ktoré prijal ako reakciu na túto žiadosť.

19. Konferencia zmluvných štátov alebo osobitná konferencia zmluvných štátov môže zainteresovaným zmluvným štátom navrhnúť spôsoby a prostriedky na ďalšie objasnenie alebo vyriešenie predmetnej záležitosti vrátane použitia vhodných postupov v súlade s medzinárodným právom. V prípade, že možno vzhľadom na okolnosti vyhlásiť, že dožiadaný zmluvný štát nemá predmetnú záležitosť pod kontrolou, konferencia zmluvných štátov alebo osobitná konferencia zmluvných štátov môže odporučiť vhodné opatrenia vrátane použitia kooperatívnych opatrení uvedených v článku 6.

20. Konferencia zmluvných štátov alebo osobitná konferencia zmluvných štátov vyvinie všetku snahu, aby urobila rozhodnutia uvedené v odsekoch 18 a 19 na základe konsenzu. V prípade, že to nie je možné, rozhodnutia sa prijímú dvojtretinovou väčšinou hlasov prítomných a hlasujúcich zmluvných štátov.

Článok 9

Vnútroštátne vykonávacie opatrenia

Každý zmluvný štát prijme všetky vhodné právne, administratívne a iné opatrenia vrátane trestných sankcií tak, aby zabránil a potlačil všetky činnosti, ktoré zmluvnému štátu zakazuje tento dohovor a ktoré by mohli vykonávať osoby pod jeho jurisdikciou alebo kontrolou alebo na území pod jeho jurisdikciou alebo kontrolou.

Článok 10

Urovnávanie sporov

1. Zmluvné štáty budú navzájom konzultovať a spolupracovať pri urovnávaní akýchkoľvek sporov, ktoré môžu vzniknúť pri uplatňovaní a interpretácii tohto dohovoru. Každý zmluvný štát môže predložiť takýto spor konferencii zmluvných štátov.

2. Konferencia zmluvných štátov môže prispieť k urovnaniu sporu akýmikoľvek prostriedkami, ktoré považuje za vhodné, vrátane ponúknutia svojich sprostredkovateľských služieb, vyzvania zmluvných štátov, ktoré sú stranami sporu, aby použili postup na urovnávanie sporov podľa vlastného výberu, a odporúčania časového rámca pre takýto dohodnutý postup.

3. Tento článok neprejudikuje ustanovenia tohto dohovoru týkajúce sa objasňovania dodržiavania dohovoru.

Článok 11

Konferencie zmluvných štátov

1. Zmluvné štáty sa budú pravidelne stretávať, aby posúdili akúkoľvek záležitosť týkajúcu sa aplikácie alebo vykonávania tohto dohovoru vrátane

a) fungovania a statusu tohto dohovoru;

- b) záležitostí vyplývajúcich zo správ predložených na základe ustanovení tohto dohovoru;
- c) medzinárodnej spolupráce a pomoci v súlade s článkom 6;
- d) vývoja technológií na odstraňovanie protipechotných mín;
- e) podaní zmluvných štátov na základe článku 8;
- f) rozhodnutí týkajúcich sa podaní zmluvných štátov na základe článku 5.

2. Prvú konferenciu zmluvných štátov zvolá generálny tajomník Organizácie Spojených národov do jedného roka po nadobudnutí platnosti tohto dohovoru. Nasledujúcu konferenciu bude generálny tajomník Organizácie Spojených národov zvolávať každý rok až do prvej hodnotiacej konferencie.

3. Generálny tajomník Organizácie Spojených národov zvolá osobitnú konferenciu zmluvných štátov za podmienok stanovených v článku 8.

4. Štáty, ktoré nie sú stranami tohto dohovoru, ako aj Organizácia Spojených národov, iné príslušné medzinárodné organizácie alebo inštitúcie, regionálne organizácie, Medzinárodný výbor Červeného kríža a relevantné mimovládne organizácie môžu byť pozvané na tieto konferencie ako pozorovatelia v súlade s dohodnutým rokovacím poriadkom.

Článok 12

Hodnotiace konferencie

1. Hodnotiacu konferenciu zvolá generálny tajomník Organizácie Spojených národov päť rokov po nadobudnutí platnosti tohto dohovoru. Ďalšie hodnotiace konferencie zvolá generálny tajomník Organizácie Spojených národov, ak o to požiada jeden zmluvný štát alebo viac zmluvných štátov za predpokladu, že interval medzi hodnotiacimi konferenciami nebude v žiadnom prípade kratší ako päť rokov. Na každú hodnotiacu konferenciu budú pozvané všetky zmluvné štáty tohto dohovoru.

2. Cieľom hodnotiacej konferencie bude

- a) zhodnotiť fungovanie a status tohto dohovoru;
- b) zvážiť potrebu uskutočnenia a interval medzi ďalšími konferenciami zmluvných štátov uvedenými v článku 11 ods. 2;
- c) rozhodnúť o podaniach zmluvných štátov na základe článku 5;
- d) ak je to potrebné, prijať v záverečnej správe závery týkajúce sa uplatňovania tohto dohovoru.

3. Štáty, ktoré nie sú stranami tohto dohovoru, ako aj Organizácia Spojených národov, iné relevantné medzinárodné organizácie alebo inštitúcie, regionálne organizácie, Medzinárodný výbor Červeného kríža a relevantné mimovládne

organizácie môžu byť pozvané na každú hodnotiacu konferenciu ako pozorovatelia v súlade s dohodnutým rokovacím poriadkom.

Článok 13

Zmeny

1. Zmluvný štát môže kedykoľvek po nadobudnutí platnosti tohto dohovoru navrhnúť zmeny v dohovore. Každý návrh na takúto zmenu oznámi depozitárovi, ktorý ho rozošle všetkým zmluvným štátom a zistí ich názor, či by mala byť zvolaná pozmeňovacia konferencia na posúdenie tohto návrhu. Ak väčšina zmluvných štátov do 30 dní po jeho rozoslaní oznámi depozitárovi, že podporuje ďalšie posúdenie návrhu, depozitár zvolá pozmeňovaciu konferenciu, na ktorú pozve všetky zmluvné štáty dohovoru.

2. Štáty, ktoré nie sú zmluvnými štátmi tohto dohovoru, ako aj Organizácia Spojených národov, iné príslušné medzinárodné organizácie a inštitúcie, regionálne organizácie, Medzinárodný výbor Červeného kríža a relevantné mimovládne organizácie môžu byť pozvané na pozmeňovaciu konferenciu ako pozorovatelia v súlade s dohodnutým rokovacím poriadkom.

3. Pozmeňovacia konferencia sa uskutoční hneď po konferencii zmluvných štátov alebo hodnotiacej konferencii, ak väčšina zmluvných štátov nepožiada o ich konanie v skoršom termíne.

4. Každá zmena textu tohto dohovoru sa musí prijať dvojtretinovou väčšinou prítomných a hlasujúcich zmluvných štátov na pozmeňovacej konferencii. Depozitár oznámi každú takto prijatú zmenu zmluvným štátom dohovoru.

5. Zmena textu tohto dohovoru nadobudne platnosť pre všetky zmluvné štáty, ktoré ju prijali, na základe uloženia listiny o prijatí väčšinou zmluvných štátov dohovoru u depozitára. Pre každý zostávajúci zmluvný štát nadobudne platnosť v deň uloženia jeho listiny o prijatí.

Článok 14

Náklady

1. Náklady na uskutočnenie konferencií zmluvných štátov, osobitných konferencií zmluvných štátov, hodnotiacich konferencií a pozmeňovacích konferencií budú znášať zmluvné štáty a štáty, ktoré nie sú stranami tohto dohovoru, zúčastňujúce sa na uvedených konferenciách v súlade s príspevkovou, príslušne upravenou stupnicou Organizácie Spojených národov.

2. Náklady, ktoré vzniknú generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov na základe článkov 7 a 8, a náklady na misie na zistenie skutočnosti budú znášať zmluvné štáty v súlade s príspevkovou, príslušne upravenou stupnicou Organizácie Spojených národov.

Článok 15

Podpísanie

Tento dohovor vyhotovený v nórskom Osle 18. septembra 1997 bude otvorený na podpis v kanadskej Ottawe všetkým štátom od 3. do 4. decembra 1997 a v centrále Organizácie Spojených národov v New Yorku od 5. decembra 1997 až do nadobudnutia jeho platnosti.

Článok 16

Ratifikácia, prijatie, schválenie alebo prístup

1. Tento dohovor podlieha ratifikácii, prijatiu alebo schváleniu štátov, ktoré ho podpísali.
2. Dohovor bude otvorený na prístup zo strany každého štátu, ktorý dohovor nepodpísal.
3. Ratifikačné listiny, listiny o prijatí, schválení alebo prístupe budú uložené u depozitára.

Článok 17

Nadobudnutie platnosti

1. Tento dohovor nadobudne platnosť prvý deň šiesteho mesiaca po mesiaci, v ktorom bola uložená štyridsiata ratifikačná listina alebo listina o prijatí, schválení alebo prístupe.
2. Pre štát, ktorý ratifikačnú listinu alebo listinu o prijatí, schválení alebo prístupe uloží po dátume uloženia štyridsiatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prijatí, schválení alebo prístupe, nadobudne tento dohovor platnosť prvý deň šiesteho mesiaca po dátume, keď uložil svoju ratifikačnú listinu alebo listinu o prijatí, schválení alebo prístupe.

Článok 18

Predbežné plnenie

Každý zmluvný štát môže v čase ratifikácie dohovoru, jeho prijatia, schválenia alebo prístupu k nemu vyhlásiť, že bude pred nadobudnutím jeho platnosti predbežne plniť ustanovenia uvedené v článku 1 ods. 1 tohto dohovoru.

Článok 19

Výhrady

Články tohto dohovoru nepodliehajú výhradám.

Článok 20

Doba platnosti a vypovedanie dohovoru

1. Tento dohovor má trvalú platnosť.
2. Každý zmluvný štát má pri uplatňovaní svojej národnej suverenity právo tento dohovor vypovedať. Toto vypovedanie oznámi všetkým ostatným zmluvným štátom, depozitárovi a Bezpečnostnej rade Organizácie Spojených národov. Oznámenie o vypovedaní bude obsahovať

plné vysvetlenie dôvodov, ktoré ho motivovali vypovedať dohovor.

3. Vypovedanie dohovoru nadobudne účinnosť až šesť mesiacov po doručení listiny o vypovedaní depozitárovi dohovoru. Ak je však v čase plynutia týchto šiestich mesiacov zmluvný štát odstupujúci od dohovoru zapojený do ozbrojeného konfliktu, vypovedanie dohovoru nenadobudne účinnosť pred skončením tohto ozbrojeného konfliktu.

4. Vypovedanie tohto dohovoru zmluvným štátom sa v žiadnom prípade netýka povinnosti štátov pokračovať v plnení záväzkov prijatých na základe akýchkoľvek príslušných noriem medzinárodného práva.

Článok 21

Depozitár

Generálny tajomník Organizácie Spojených národov je týmto ustanovený za depozitára tohto dohovoru.

Článok 22

Autentické texty

Originál tohto dohovoru, ktorého texty v arabskom, čínskom, anglickom, francúzskom, ruskom a španielskom jazyku majú rovnakú platnosť, bude uložený u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

Dohovor o zákaze vojenského alebo akéhokoľvek iného nepriateľského použitia prostriedkov meniacich životné prostredie⁴⁴

Zmluvné štáty tohto Dohovoru,

riadiac sa záujmami upevnenia mieru a prajúc si prispieť k zastaveniu pretekov v zbrojení a k dosiahnutiu všeobecného a úplného odzbrojenia pod prísnu a účinnosť medzinárodnou kontrolou, k zbaveniu ľudstva nebezpečenstva použitia nových prostriedkov vedenia vojny,

plne odhodlané pokračovať v rokovaníach s cieľom dosiahnuť účinný pokrok v smere prijatia ďalších opatrení v oblasti odzbrojenia,

uznávajúc, že vedecko-technický pokrok môže otvoriť nové možnosti v oblasti pôsobenia na životné prostredie,

berúc do úvahy Deklaráciu Konferencie Organizácie Spojených národov o životnom prostredí prijatú v Stockholme 16. júna 1972,

⁴⁴ Uverejnený pod číslom 77/1980 Zb.

uvedomujúc si, že použitie prostriedkov meniacich životné prostredie na mierové účely by mohlo zlepšiť vzájomný vzťah medzi človekom a prírodou a napomohlo by zachovanie a zlepšenie životného prostredia na prospech súčasného a budúceho pokolenia,

uvedomujúc si však, že vojenské alebo akékoľvek iné nepriateľské použitie takých prostriedkov by mohlo mať mimoriadne zhubné následky na blahobyť ľudí,

prajúc si účinne zakázať vojenské alebo akékoľvek iné nepriateľské použitie prostriedkov meniacich životné prostredie s cieľom zbaviť ľudstvo nebezpečenstva takého použitia a potvrdzujúc svoje prianie pôsobiť v smere dosiahnutia tohto cieľa,

usilujúc prispieť aj k prehĺbeniu dôvery medzi národmi a k ďalšiemu ozdraveniu medzinárodnej situácie v súlade s cieľmi a zásadami Charty Organizácie Spojených národov,

dohodli sa na tomto:

Článok I

1. Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa zaväzuje neuchyľovať sa k vojenskému alebo akémukoľvek inému nepriateľskému použitiu prostriedkov meniacich životné prostredie, ktoré majú rozsiahle, dlhodobé alebo vážne následky ako prostriedky ničenia, spôsobenia škody alebo ujmy ktorémukoľvek inému zmluvnému štátu.

2. Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa zaväzuje nenapomáhať, nepovzbudzovať a nepodnecovať akýkoľvek štát, skupinu štátov alebo medzinárodnú organizáciu k činnosti, ktorá by odporovala ustanoveniam odseku 1 tohto článku.

Článok II

Pojem "prostriedky meniace životné prostredie" použitý v článku I sa vzťahuje na všetky prostriedky vyvolávania zmien - zámerným riadením prírodných procesov - dynamiky, zloženia alebo štruktúry Zeme vrátane jej biota, litosféry, hydrosféry, atmosféry alebo kozmického priestoru.

Článok III

1. Ustanovenia tohto Dohovoru nebránia použitiu prostriedkov meniacich životné prostredie na mierové účely a nedotýkajú sa všeobecne uznávaných zásad a použiteľných pravidiel medzinárodného práva týkajúcich sa takého použitia.

2. Zmluvné štáty tohto Dohovoru sa zaväzujú napomáhať čo možno najširšiu výmenu vedeckých a technických informácií o využívaní prostriedkov meniacich životné prostredie na mierové účely a majú právo zúčastniť sa na takej výmene. Zmluvné štáty tohto Dohovoru, ktoré sú schopné to urobiť, budú prispievať jednotlivito alebo spoločne s inými

štátmi alebo medzinárodnými organizáciami k medzinárodnej hospodárskej a vedeckej spolupráci v oblasti zachovania, zlepšenia a mierového využívania životného prostredia s náležitým prihliadnutím na potreby rozvojových oblastí sveta.

Článok IV

Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa zaväzuje prijať v súlade so svojím ústavným postupom všetky opatrenia, ktoré bude považovať za nevyhnutné s cieľom zakázať a zabrániť akejkoľvek činnosti porušujúcej ustanovenia tohto Dohovoru kdekkoľvek v rámci svojej jurisdikcie alebo kontroly.

Článok V

1. Zmluvné štáty tohto Dohovoru sa zaväzujú k vzájomným konzultáciám a spolupráci pri riešení akýchkoľvek otázok, ktoré môžu vzniknúť v súvislosti s cieľmi alebo v súvislosti s plnením ustanovení tohto Dohovoru. V súlade s týmto článkom sa môžu konzultácie a spolupráca uskutočňovať aj prostredníctvom príslušných medzinárodných procedúr v rámci Organizácie Spojených národov a v súlade s jej Chartou. Tieto medzinárodné procedúry môžu zahŕňať využívanie služieb príslušných medzinárodných organizácií a aj Poradného výboru znalcov, o ktorom sa hovorí v odseku 2 tohto článku.

2. Na účely uvedené v odseku 1 tohto článku zvoláva depozitár do jedného mesiaca po tom, čo dostal žiadosť ktoréhokoľvek zmluvného štátu zasadanie Poradného výboru znalcov. Každý zmluvný štát môže vymenovať svojho znalca do výboru, ktorého funkcia a rokovací poriadok sú uvedené v Prílohe, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou tohto Dohovoru. Výbor odovzdá depozitárovi zhrnutý dokument o ním zistených skutočných okolnostiach a nevyhnutne zahŕňajúci všetky stanoviská a informácie predložené výboru počas jeho zasadania. Depozitár rozošle tento dokument všetkým zmluvným štátom.

3. Každý zmluvný štát tohto Dohovoru, ktorý má dôvod sa domnievať, že ktorýkoľvek iný zmluvný štát svojím počínaním porušuje záväzky vyplývajúce z ustanovení Dohovoru, môže podať sťažnosť Rade bezpečnosti Organizácie Spojených národov. Táto sťažnosť musí obsahovať všetky informácie vzťahujúce sa na taký prípad a aj všetky možné dôkazy potvrdzujúce jej oprávnenosť.

4. Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa zaväzuje spolupracovať pri akýchkoľvek vyšetrovaniach, ktoré môže Rada bezpečnosti podniknúť v súlade s ustanoveniami Charty Organizácie Spojených národov na základe došlej sťažnosti. Rada bezpečnosti bude o výsledkoch vyšetrovania informovať zmluvné štáty Dohovoru.

5. Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa v súlade s ustanoveniami Charty Organizácie Spojených národov zaväzuje poskytovať alebo podporovať pomoc ktorémukoľvek účastníkovi Dohovoru, ktorý o pomoc požiada, ak Rada bezpečnosti prijme rozhodnutie o tom, že tento účastník bol alebo pravdepodobne bude porušením Dohovoru poškodený.

Článok VI

1. Ktorýkoľvek zmluvný štát môže navrhnúť zmeny v tomto Dohovore. Znenie každej navrhovanej zmeny sa musí predložiť depozitárovi, ktorý ho bez meškania rozošle všetkým zmluvným štátom Dohovoru.

2. Zmena nadobudne platnosť pre každý zmluvný štát, ktorý ju prijal, len čo listiny o jej prijatí uloží u depozitára väčšina zmluvných štátov. Potom pre každý zostávajúci zmluvný štát nadobudne zmena platnosť dňom uloženia jeho listiny o jej prijatí.

Článok VII

Tento Dohovor bude mať neobmedzenú dobu platnosti.

Článok VIII

1. Po piatich rokoch od nadobudnutia platnosti tohto Dohovoru zvolá depozitár do Ženevy (Švajčiarsko) konferenciu zmluvných štátov Dohovoru. Konferencia posúdi pôsobenie tohto Dohovoru, aby sa ubezpečila, že sa plnia jej ciele a ustanovenia, a osobitne posúdi účinnosť ustanovenia článku I odseku 1 pri odstraňovaní nebezpečenstva vojenského alebo akéhokoľvek iného nepriateľského použitia prostriedkov meniacich životné prostredie.

2. S prestávkou najmenej piatich rokov môže väčšina zmluvných štátov tohto Dohovoru tým, že predloží návrh v tomto zmysle depozitárovi, dosiahnuť zvolanie konferencie s rovnakými cieľmi.

3. Ak nebude v súlade s odsekom 2 tohto článku konferencia zvolaná do desiatich rokov po ukončení prechádzajúcej hodnotiacej konferencie, požiada depozitár všetky zmluvné štáty tohto Dohovoru o ich názor na zvolanie takej konferencie. Pokiaľ sa jedna tretina alebo desať zmluvných štátov, podľa toho, ktorý počet je nižší, vysloví kladne, urobí depozitár bez meškania opatrenia na zvolanie konferencie.

Článok IX

1. Tento Dohovor bude otvorený na podpis všetkým štátom. Každý štát, ktorý Dohovor nepodpíše pred jej nadobudnutím platnosti v súlade s odsekom 3 tohto článku, môže k nej kedykoľvek pristúpiť.

2. Tento Dohovor podlieha ratifikácii štátmi, ktoré ju podpísali. Ratifikačné listiny a listiny o prístupe

budú uložené u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov.

3. Tento Dohovor nadobudne platnosť po tom, čo ratifikačné listiny u depozitára uloží v súlade s odsekom 2 tohto článku dvadsať vlád.

4. Pre štáty, ktorých ratifikačné listiny alebo listiny o prístupe budú uložené po nadobudnutí platnosti tohto Dohovoru, nadobudne Dohovor platnosť dňom uloženia ich ratifikačných listín alebo listín o prístupe.

5. Depozitár bude bez meškania informovať všetky štáty, ktoré tento Dohovor podpísali a k nemu pristúpili, o dátume každého podpisu, dátume uloženia každej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, dátume nadobudnutia platnosti Dohovoru, aj o všetkých jeho zmenách a o iných oznámeniach, ktoré dostal.

6. Tento Dohovor bude registrovaný depozitárom v súlade s článkom 102 Charty Organizácie Spojených národov.

Článok X

Tento Dohovor, ktorej anglický, arabský, čínsky, francúzsky, ruský a španielsky text sú rovnako autentické, bude uložený u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov. Riadne overené kópie tohto Dohovoru odovzdá depozitár vládam štátov, ktoré Dohovor podpísali a k nemu pristúpili.

Na dôkaz toho podpísaní, ktorí na to boli riadne splnomocnení, tento Dohovor podpísali.

Dané v šiestich vyhotoveniach v Ženeve osemnásteho mája roku tisíc deväťsto sedemdesiatsedem.

Zmluva o nešírení jadrových zbraní⁴⁵

Štáty uzavierajúce túto Zmluvu, ďalej uvádzané ako "zmluvné strany",

berúc do úvahy ničivé dôsledky, ktoré by mala pre celé ľudstvo jadrová vojna, a z toho vyplývajúcu potrebu vynaložiť všetko úsilie na odvrátenie nebezpečenstva vzniku takej vojny a urobiť opatrenia na zaistenie bezpečnosti národov,

domnievajúc sa, že šírenie jadrových zbraní by vážne zvýšilo nebezpečenstvo jadrovej vojny,

v súlade s rezolúciami Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, ktoré vyzývajú na uzavretie dohody o zamedzení ďalšieho šírenia jadrových zbraní,

zaväzujúc sa napomáhať uplatnenie záruk Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu na

⁴⁵ Uverejnená pod číslom 61/1974 Zb

činnosť spojenú s mierovým využitím jadrovej energie,

vyjadrujúc svoju podporu výskumu, vývoju a ďalšiemu úsiliu na podporu aplikácie zásady účinných záruk v rámci systému záruk Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu, pokiaľ ide o pohyb východiskových a špeciálnych štiepných materiálov s využitím prístrojov a iných technických spôsobov kontroly na určitých kľúčových miestach,

potvrdzujúc zásadu, že výsledky mierového využitia jadrovej technológie, včítane akýchkoľvek vedľajších technologických produktov, ktoré môžu získať štáty vlastniace jadrové zbrane pri vývoji jadrových výbušných zariadení, sa majú na mierové účely poskytnúť všetkým zmluvným stranám, tak tým, ktoré jadrové zbrane vlastnia, ako aj tým, ktoré ich nevlastnia,

súc presvedčené, že pri uskutočňovaní tejto zásady majú všetky zmluvné strany právo podieľať sa na čo možno najširšej výmene vedeckých informácií pre ďalší rozvoj využitia jadrovej energie na mierové účely a prispievať k tomuto rozvoju jednotlivito alebo v spolupráci s ďalšími štátmi,

vyhlasujúc svoj úmysel dosiahnuť čo možno najskôr zastavenie pretekov v jadrovom zbrojení a prijať účinné opatrenia na jadrové odzbrojenie,

naliehavo vyzývajúc všetky štáty k spolupráci pri uskutočňovaní tohto cieľa,

pripomínajúc rozhodnutie vyjadrené zmluvnými stranami v preambule Zmluvy o zákaze pokusov s jadrovými zbraňami v ovzduší, v kozmickom priestore a pod vodou z roku 1963, usilovať sa o trvalé zastavenie všetkých pokusných výbuchov jadrových zbraní a pokračovať za týmto účelom v rokovaní,

prajúc si napomáhať zmierneniu medzinárodného napätia a upevnenie dôvery medzi štátmi s cieľom uľahčiť zastavenie výroby jadrových zbraní, zničenie všetkých ich existujúcich zásob a odstránenie jadrových zbraní a ich nosičov z národných arzenálov v súlade so zmluvou o všeobecnom odzbrojení pod prísnu a účinnou medzinárodnou kontrolou,

pripomínajúc, že v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov sa musia štáty vo svojich medzinárodných stykoch zdržať hrozby silou alebo použitia sily proti územnej celistvosti alebo politickej nezávislosti ktoréhokoľvek štátu alebo akéhokoľvek iného spôsobu nezlučiteľného s cieľmi Organizácie Spojených národov a že dosiahnutie a udržanie medzinárodného mieru a bezpečnosti sa má zaistiť s najmenším vynaložením svetových ľudských a ekonomických zdrojov na zbrojenie,

dohodli sa na tomto:

Článok I

Každá zmluvná strana vlastniaca jadrové zbrane sa zaväzuje nikomu neodovzdávať priamo ani nepriamo jadrové zbrane alebo iné jadrové výbušné zariadenia, ani kontrolu nad týmito zbraňami alebo jadrovými výbušnými zariadeniami, ako ani žiadnym spôsobom nepodporovať, nepodnecovať a nepovzbudzovať žiaden štát nevlastiaci jadrové zbrane k výrobe alebo k získaniu jadrových zbraní alebo iných jadrových výbušných zariadení žiadnym iným spôsobom alebo k získaniu kontroly nad týmito zbraňami alebo výbušnými zariadeniami.

Článok II

Každá zmluvná strana nevlastniaca jadrové zbrane sa zaväzuje neprijímať priamo alebo nepriamo od nikoho jadrové zbrane alebo iné jadrové výbušné zariadenia ani kontrolu nad týmito zbraňami alebo výbušnými zariadeniami, nevyrábať jadrové zbrane alebo iné jadrové výbušné zariadenia, ani ich nezískavať žiadnym iným spôsobom, ani nevyhľadávať a neprijímať žiadnu pomoc pri výrobe jadrových zbraní alebo iných jadrových výbušných zariadení.

Článok III

1 Každá strana nevlastniaca jadrové zbrane sa zaväzuje prijať záruky uvedené v dohode, o ktorej sa bude rokovať a ktorá bude uzavretá s Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energiu v súlade so Štatútom Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu a systémom záruk agentúry, výlučne na overovanie plnenia záväzkov, ktoré prijala v súlade s touto Zmluvou s cieľom zabrániť neoprávnenému prevodu jadrovej energie z mierového využitia na jadrové zbrane alebo iné jadrové výbušné zariadenia. Procedúry záruk požadovaných v tomto článku sa uplatnia na východiskový alebo špeciálny štiepny materiál, a to nezávisle od toho, či sa vyrába, spracúva alebo používa v akomkoľvek hlavnom jadrovom zariadení alebo či sa nachádza mimo akéhokoľvek takého zariadenia. Záruky požadované v tomto článku sa uplatnia na všetok východiskový alebo špeciálny štiepny materiál vo všetkej mierovej jadrovej činnosti na území takéhoto štátu, pod jeho jurisdikciou alebo v činnosti kdekoľvek vykonávanej pod jeho kontrolou.

2 Každá zmluvná strana sa zaväzuje nedávať k dispozícii:

a) východiskový alebo špeciálny štiepny materiál alebo

b) zariadenie alebo materiál špeciálne určený alebo pripravovaný na spracovanie, využitie alebo na výrobu špeciálneho štiepneho materiálu žiadnemu štátu nevlastniacemu jadrové zbrane na mierové účely, ak sa na tento východiskový alebo špeciálny

štiepny materiál nevzťahujú záruky požadované v tomto článku.

3 Záruky požadované v tomto článku budú realizované takým spôsobom, ktorý bude v súlade s článkom IV tejto Zmluvy a bude zamedzovať brzdenie ekonomického alebo technologického rozvoja zmluvných strán alebo medzinárodnej spolupráce v oblasti mierovej jadrovej činnosti, včítane medzinárodnej výmeny jadrového materiálu a zariadenia na spracovanie, využitie alebo výrobu jadrového materiálu na mierové účely v súlade s ustanoveniami tohto článku a so zásadou aplikácie záruk uvedenou v preambule Zmluvy.

4 Zmluvné strany nevlastniace jadrové zbrane uzavrú s Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energiu dohody za účelom splnenia požiadaviek tohto článku individuálne alebo spolu s inými štátmi v súlade so Štatútom Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu. Rokovanie o takýchto dohodách začne v priebehu 180 dní od pôvodného nadobudnutia platnosti tejto Zmluvy. Pre štáty, ktoré odovzdajú do úschovy svoje ratifikačné listiny alebo listiny o prístupe po uplynutí lehoty 180 dní, rokovanie o takýchto dohodách sa začne najneskoršie k dátumu odovzdania týchto listín. Tieto dohody nadobudnú platnosť najneskoršie osemnásť mesiacov odo dňa začatia rokovania.

Článok IV

1 Nič v tejto Zmluve sa nesmie vykladať tak, aby sa to týkalo neodňateľného práva všetkých zmluvných strán rozvíjať bez diskriminácie a v súlade s článkami I a II tejto Zmluvy výskum, výrobu a využitie jadrovej energie na mierové účely.

2 Všetky zmluvné strany sa zaväzujú napomáhať čo najúplnejšiu výmenu zariadení, materiálov, vedeckých a technických informácií na mierové využitie jadrovej energie a majú právo sa podieľať na takejto výmene. Zmluvné strany, ktoré majú pre to predpoklady, budú taktiež spolupracovať tak, aby prispeli jednotlivito alebo spoločne s inými štátmi alebo medzinárodnými organizáciami k ďalšiemu rozvoju mierového využitia jadrovej energie, najmä na území zmluvných strán nevlastniacich jadrové zbrane, s patričným zreteľom na potreby rozvojových oblastí sveta.

Článok V

Každá zmluvná strana sa zaväzuje vykonať príslušné opatrenia na to, aby sa zabezpečilo, že možný prospech z akéhokoľvek mierového využitia jadrových výbuchov bude v súlade s touto Zmluvou pod zodpovedajúcim medzinárodným dohľadom a prostredníctvom príslušných medzinárodných procedúr dostupný zmluvným stranám nevlastniacim jadrové zbrane na nediskriminačnom základe a že cena za použité výbušné zariadenia pre

také zmluvné strany bude čo možno najnižšia a nebude zahŕňať výdavky na výskum a vývoj. Zmluvné strany nevlastniace jadrové zbrane budú môcť dosiahnuť taký prospech v súlade so špeciálnou medzinárodnou dohodou alebo dohodami prostredníctvom zodpovedajúceho medzinárodného orgánu, v ktorom budú primerane zastúpené štáty nevlastniace jadrové zbrane. Rokovanie o tejto otázke sa začne čo možno najskôr po nadobudnutí platnosti Zmluvy. Zmluvné strany nevlastniace jadrové zbrane, pokiaľ si to budú želať, môžu získať takéto výhody aj v súlade s dvojstrannými dohodami.

Článok VI

Každá zmluvná strana sa zaväzuje viesť v duchu vôle rokovania o účinných opatreniach zastavenia pretekov v jadrovom zbrojení v blízkej budúcnosti a na jadrové odzbrojenie a taktiež o zmluve o všeobecnom a úplnom odzbrojení pod prísnu a účinnou medzinárodnou kontrolou.

Článok VII

Žiadne ustanovenie tejto Zmluvy sa netýka práva žiadnej skupiny štátov uzavierať oblastné dohody za účelom úplného odstránenia jadrových zbraní z ich území.

Článok VIII

1 Ktorákoľvek zmluvná strana môže navrhnúť zmeny v tejto Zmluve. Znenie akejkoľvek navrhovanej zmeny sa predkladá depozitárnym vládam, ktoré ho rozošlú všetkým zmluvným stranám. Potom, ak ich o to požiada jedna tretina alebo väčší počet zmluvných strán, depozitárne vlády zvolajú konferenciu, na ktorú pozvú všetky zmluvné strany na posúdenie takejto zmeny.

2 Akákoľvek zmena tejto Zmluvy musí byť schválená väčšinou hlasov všetkých zmluvných strán, včítane hlasov všetkých zmluvných strán vlastniacich jadrové zbrane, ako aj všetkých tých zmluvných strán, ktoré budú k dátumu, keď bude oznámenie o zmene rozoslané, členmi Rady guvernérov Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu. Zmena nadobudne platnosť pre každú zmluvnú stranu, ktorá odovzdá listiny o ratifikácii zmeny, po odovzdaní do úschovy ratifikačných listín väčšiny všetkých zmluvných strán, včítane ratifikačných listín všetkých zmluvných strán vlastniacich jadrové zbrane a taktiež všetkých tých zmluvných strán, ktoré budú k dátumu, keď bude oznámenie o zmene rozoslané, členmi Rady guvernérov Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu. Potom nadobudne platnosť zmena pre akúkoľvek inú zmluvnú stranu po odovzdaní jej listiny o ratifikácii zmeny do úschovy.

3 Po piatich rokoch od nadobudnutia platnosti tejto Zmluvy bude v Ženeve (Švajčiarsko) usporiadaná konferencia zmluvných strán, aby posúdila

účinnosť tejto Zmluvy s cieľom ubezpečiť sa, že sa zásady preambuly a ustanovenia Zmluvy plnia. Po každých ďalších piatich rokoch môže väčšina zmluvných strán na základe predloženia príslušného návrhu depozitárnym vládam dosiahnuť zvolanie ďalších konferencií za rovnakým účelom, t.j. na posúdenie účinnosti Zmluvy.

Článok IX

1 Táto Zmluva je otvorená na podpis všetkým štátom. Ktorýkoľvek štát, ktorý nepodpíše Zmluvu pred nadobudnutím jej platnosti podľa odseku 3 tohto článku, môže k nej kedykoľvek pristúpiť.

2 Táto Zmluva podlieha ratifikácii štátov, ktoré ju podpísali. Ratifikačné listiny a listiny o prístupe budú uložené u vlád Zväzu sovietskych socialistických republík, Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a Spojených štátov amerických, ktoré sa týmto určujú za depozitárne vlády.

3 Táto Zmluva nadobudne platnosť po jej ratifikácii štátmi, ktorých vlády sú určené za depozitárov Zmluvy, a štyridsiatimi inými signatárnymi štátmi tejto Zmluvy a po uložení ich ratifikačných listín. Na účely tejto Zmluvy je štátom vlastiacim jadrové zbrane štát, ktorý vyrobil a uskutočnil výbuch jadrovej zbrane alebo iného jadrového výbušného zariadenia pred 1. januárom 1967.

4 Pre štáty, ktorých ratifikačné listiny alebo listiny o prístupe budú uložené po nadobudnutí platnosti tejto Zmluvy, nadobudne Zmluva platnosť dňom uloženia ich ratifikačných listín alebo listín o prístupe.

5 Depozitárne vlády bezodkladne upovedomia všetky štáty, ktoré túto Zmluvu podpísali alebo k nej pristúpili, o dátume každého podpisu, o dátume uloženia každej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, o dátume nadobudnutia platnosti tejto Zmluvy a o dátume, keď dostali akúkoľvek žiadosť o zvolanie konferencie, ako aj o iných oznámeniach.

6 Táto Zmluva bude zaregistrovaná depozitárnymi vládami podľa článku 102 Charty Organizácie Spojených národov.

Článok X

1 Každá zmluvná strana má pri výkone svojej štátnej zvrchovanosti právo odstúpiť od Zmluvy, ak rozhodne, že mimoriadne okolnosti súvisiace s obsahom tejto Zmluvy ohrozili zvrchované záujmy jej krajiny. O svojom odstúpení upovedomí tri mesiace vopred všetky ostatné zmluvné strany a Radu bezpečnosti Organizácie Spojených národov. Takéto oznámenie musí obsahovať vyhlásenie o mimoriadnych okolnostiach, o ktorých tento štát súdi, že ohrozili jeho zvrchované záujmy.

2 Po 25 rokoch od nadobudnutia platnosti Zmluvy bude zvolaná konferencia, aby rozhodla o tom, či platnosť Zmluvy bude naďalej časove neobmedzená alebo či jej platnosť bude predĺžená na ďalšiu určenú lehotu alebo lehoty. Toto riešenie bude prijaté väčšinou zmluvných strán.

Článok XI

Táto Zmluva, ktorej ruský, anglický, francúzsky, španielsky a čínsky text sú rovnako autentické, bude uložená v archívoch depozitárných vlád. Náležite overené kópie tejto Zmluvy odovzdajú depozitárne vlády vládam všetkých štátov, ktoré Zmluvu podpísali alebo k nej pristúpili.

Na dôkaz toho podpísaní, ktorí na to boli riadnym spôsobom splnomocnení, túto Zmluvu podpísali.

Dané v troch vyhotoveniach v mestách Moskve, Londýne a Washingtone prvého júla roku tisícdeväťstošesťdesiateho ôsmeho.

Zmluva o zákaze pokusov s jadrovými zbraňami v ovzduší, v kozmickom priestore a pod vodou

Vlády Sväzu sovietskych socialistických republík, Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a Spojených štátov amerických, ďalej uvádzané ako "pôvodné zmluvné strany",

vyhlasujúc za svoj hlavný cieľ čo najrýchlejšie dosiahnutie dohody o všeobecnom a úplnom odzbrojení pod prísnu medzinárodnou kontrolou v súlade s cieľmi Organizácie spojených národov, ktorá by skoncovala s pretekmi v zbrojení a odstránila by pohnútky pre výrobu a skúšky všetkých druhov zbraní, včítane jadrových,

usilujúc sa dosiahnuť zastavenie všetkých pokusných výbuchov jadrových zbraní navždy, súc rozhodnuté pokračovať preto v rokovaní a prajúc si skoncovať s tým, aby prostredie, ktoré obklopuje človeka bolo zamorované rádioaktívnymi látkami,

dohodli sa takto:

Článok I

1. Každá zo zmluvných strán sa zaväzuje zakázať všetky pokusné výbuchy jadrových zbraní a všetky iné jadrové výbuchy, predchádzať im a nevykonávať ich, a to na ktoromkoľvek mieste podliehajúcim jej právomoci alebo kontrole:

a) v ovzduší; mimo jeho hraníc, počítajúc do toho kozmický priestor; pod vodou, počítajúc do toho pobrežné vody a šire more; a

b) v ktoromkoľvek inom prostredí, pokiaľ taký výbuch spôsobuje zanášanie rádioaktívneho odpadu mimo územia štátu, pod právomocou alebo kontrolou ktorého sa taký výbuch vykonáva. Pritom treba mať na zreteli, že ustanovenie tohto bodu

nesmie byť na prekážku dojednania zmluvy, ktorá povedie k zákazu všetkých pokusných jadrových výbuchov navždy, počítajúc do toho všetky také pokusy pod zemou; o jej dojednanie budú sa zmluvné strany usilovať ako to už vyhlásili v preambuli k tejto Zmluve.

2. Každá zo zmluvných strán sa ďalej zaväzuje vystríhať sa podnecovania, povzbudzovania alebo akejkolvek účasti na vykonávaní akýchkoľvek pokusných výbuchov jadrových zbraní a akýchkoľvek iných jadrových výbuchov kdekoľvek uskutočňovaných, ktoré by sa vykonávali v ktoromkoľvek z prostredí uvedených v odseku 1 tohto článku alebo by mali dôsledky uvedené v odseku 1.

Článok II

1. Ktorákoľvek zmluvná strana môže navrhnúť zmeny tejto Zmluvy. Znenie každej navrhutej zmeny sa predkladá depozitárskym vládam, ktoré ich rozošlú všetkým zmluvným stranám. Po tom, pokiaľ o to požiada jedna tretina alebo viac zmluvných strán, zvolajú depozitárske vlády konferenciu a pozvú na ňu všetky zmluvné strany, aby navrhnutú zmenu prejednali.

2. Každá zmena tejto Zmluvy musí byť schválená väčšinou hlasov všetkých zmluvných strán, počítajúc do toho hlasy všetkých pôvodných zmluvných strán. Zmena nadobúda pre všetky zmluvné strany platnosť po tom, až väčšina zmluvných strán, počítajúc do toho všetky pôvodné zmluvné strany, uloží do úschovy svoje ratifikačné listiny.

Článok III

1. Táto Zmluva bude otvorená na podpis všetkým štátom. Ktorýkoľvek štát, ktorý túto Zmluvu nepodpíše pred jej vstupom v platnosť podľa odseku 3 tohto článku, môže k nej kedykoľvek pristúpiť.

2. Táto Zmluva podlieha ratifikácii štátov, ktoré ju podpísali. Ratifikačné listiny a listiny o prístupe sa majú odovzdať do úschovy vládam štátov - pôvodných zmluvných strán - Sväzu sovietskych socialistických republík, Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska a Spojených štátov amerických, ktoré sa týmto určujú za depozitárske vlády.

3. Táto zmluva vstúpi v platnosť po ratifikácii všetkými pôvodnými zmluvnými stranami a po uložení ich ratifikačných listín.

4. Pre štáty, ktorých ratifikačné listiny alebo listiny o prístupe sa uložia do úschovy po vstupe tejto Zmluvy v platnosť, vstúpi Zmluva v platnosť dňom uloženia ich ratifikačných listín alebo listín o prístupe.

5. Depozitárske vlády neodkladne upovedomia všetky štáty, ktoré túto Zmluvu podpísali alebo k

nej pristúpili, o dátume každého podpisu, o dátume uloženia každej ratifikačnej listiny a listiny o prístupe, o dátume vstupe tejto Zmluvy v platnosť, o dátume doručenia akýchkoľvek žiadostí o zvolanie konferencie, ako aj o iných oznámeniach.

6. Túto Zmluvu budú depozitárske vlády registrovať podľa článku 102 Charty Organizácie spojených národov.

Článok IV

Táto Zmluva má časove neobmedzenú platnosť.

Každá zmluvná strana má právo na základe výkonu svojej štátnej zvrchovanosti Zmluvu vypovedať, ak dospeje k rozhodnutiu, že výnimočné okolnosti súvisiace s obsahom tejto Zmluvy ohrozili vyššie záujmy jej krajiny. O tomto vypovedaní musí tri mesiace vopred upovedomiť všetky ostatné zmluvné strany.

Článok V

Táto Zmluva, ktorej ruské i anglické znenie má rovnakú platnosť, bude uložená v archívoch depozitárskych vlád. Depozitárske vlády odovzdajú riadne overené odpisy tejto Zmluvy vládam štátov, ktoré Zmluvu podpísali alebo k nej pristúpili.

Na dôkaz toho podpísaní splnomocnení, súc riadne na to splnomocnení, túto Zmluvu podpísali.

Dané v troch vyhotoveniach v Moskve 5. augusta roku tisíc deväťsto šesťdesiattri.

Za vládu

Sväzu sovietskych socialistických republík:

A. Gromyko v.r.

Za vládu

Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska:

Home v.r.

Za vládu Spojených štátov amerických:

Dean Rusk v.r.

Dohovor o zákaze vývoja, výroby a hromadenia zásob bakteriologických (biologických) a toxínových zbraní a o ich zničení⁴⁶

Zmluvné štáty tohto Dohovoru,

rozhodnuté rokovať s cieľom dosiahnuť účinný pokrok na ceste k všeobecnému a úplnému odzbrojeniu, včítane zákazu a odstránenia všetkých typov zbraní hromadného ničenia, a

⁴⁶ Uverejnený pod číslom 96/1975 Zb.

presvedčené, že zákaz vývoja, výroby a hromadenia chemických a bakteriologických (biologických) zbraní a ich zničenie prostredníctvom účinných opatrení uľahčí dosiahnutie všeobecného a úplného odzbrojenia pod prísnu a účinnou medzinárodnou kontrolou,

uznávajúc veľký význam Protokolu o zákaze používať vo vojne dusivé, otravné alebo podobné plyny a bakteriologické prostriedky, podpísaného v Ženeve 17. júna 1925, a vedomé si taktiež vkladu, ktorý uvedený Protokol už priniesol a naďalej už prináša na zmierňovanie hrôz vojny,

potvrdzujúc svoju vernosť zásadám a cieľom tohto Protokolu a vyzývajúc všetky štáty k ich prísnemu dodržiavaniu,

pripomínajúc, že Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov opätovne odsúdilo všetky akcie, ktoré sú v rozpore so zásadami a cieľmi ženevského protokolu zo 17. júna 1925,

prajúc si prispieť k prehĺbeniu dôvery medzi národmi a k všeobecnému ozdraveniu medzinárodného ovzdušia,

prajúc si taktiež prispieť k uskutočneniu cieľov a zásad Charty Organizácie Spojených národov,

presvedčené o dôležitosti a naliehavej nevyhnutnosti vyradiť účinnými opatreniami z arzenálov štátov také nebezpečné zbrane hromadného ničenia, ako sú zbrane s využitím chemických alebo bakteriologických (biologických) agensov,

uznávajúc, že dohoda o zákaze bakteriologických (biologických) a toxínových zbraní predstavuje prvý možný krok na dosiahnutie dohody o účinných opatreniach aj na zákaz vývoja, výroby a hromadenia chemických zbraní, a rozhodnuté pokračovať v rokovaniach za týmto účelom,

rozhodnuté úplne vylúčiť v záujme celého ľudstva možnosť použitia bakteriologických (biologických) agensov a toxínov ako zbraní,

presvedčené, že také použitie by odporovalo svedomiu ľudstva a že by sa nemalo ľutovať nijakej námahy na zníženie tohto nebezpečenstva,

dohodli sa na nasledujúcom:

Článok I

Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa zaväzuje, že nebude nikdy a za nijakých okolností vyvíjať, vyrábať, hromadiť alebo akýmkoľvek spôsobom získavať alebo prechovávať:

1 mikrobiologické alebo iné biologické agensy alebo toxíny akéhokoľvek pôvodu či spôsobu výroby, a to takých druhov a v takom množstve, ktoré nie sú určené pre preventívne, ochranné alebo iné mierové účely;

2 zbrane, zariadenia alebo nosiče určené na použitie takých agensov alebo toxínov na nepriateľské účely alebo v ozbrojenom konflikte.

1) Tu sa uverejňuje slovenský preklad.

Článok II

Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa zaväzuje zničiť alebo previesť na mierové účely čo najskôr, najdlhšie však do deviatich mesiacov po nadobudnutí platnosti Dohovoru, všetky agensy, toxíny, zbrane, zariadenia a nosiče uvedené v článku I Dohovoru, ktoré vlastní alebo ktoré sú pod jeho jurisdikciou alebo kontrolou. Pri plnení ustanovení tohto článku sa zachovávajú všetky nevyhnutné bezpečnostné opatrenia na ochranu obyvateľstva a životného prostredia.

Článok III

Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa zaväzuje, že nebude nikomu odovzdávať priamo ani nepriamo nijaké agensy, toxíny, zbrane, zariadenia alebo nosiče uvedené v článku I Dohovoru a nebude nijakým spôsobom pomáhať, podnecovať a nabádať ktorýkoľvek štát, skupinu štátov alebo medzinárodné organizácie na ich výrobu alebo získavanie akýmkoľvek iným spôsobom.

Článok IV

Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa zaväzuje prijať v súlade so svojím ústavným postupom všetky nevyhnutné opatrenia na zákaz a zamedzenie vývoja, výroby a hromadenia, získavanie alebo prechovávanie agensov, toxínov, zbraní, zariadení a nosičov uvedených v článku I Dohovoru, a to kdekoľvek na území takého štátu pod jeho jurisdikciou alebo pod jeho kontrolou.

Článok V

Zmluvné štáty tohto Dohovoru sa zaväzujú navzájom konzultovať a spolupracovať pri riešení akýchkoľvek otázok, ktoré môžu vzniknúť, pokiaľ ide o ciele tohto Dohovoru alebo v súvislosti s plnením jeho ustanovení. Konzultácie a spolupráca podľa tohto článku sa taktiež môže uskutočňovať s použitím príslušných medzinárodných procedúr v rámci Organizácie Spojených národov a v súlade s jej Chartou.

Článok VI

1 Ktorýkoľvek zmluvný štát tohto Dohovoru, ktorý zistí, že akcie ktoréhokoľvek iného zmluvného štátu predstavujú porušenie záväzkov prevzatých na základe ustanovení tohto Dohovoru, môže podať sťažnosť Rade bezpečnosti Organizácie Spojených národov. Taká sťažnosť musí obsahovať všetky možné dôkazy potvrdzujúce jej opodstatnenosť, ako aj žiadosť o jej posúdenie Radou bezpečnosti.

2 Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa zaväzuje spolupracovať pri vykonávaní akéhokoľvek vyšetrovania, ktoré Rada bezpečnosti môže

vykonať v súlade s ustanoveniami Charty Organizácie Spojených národov na základe sťažnosti, ktorú Rada dostane. Rada bezpečnosti bude informovať zmluvné štáty Dohovoru o výsledku vyšetrovania.

Článok VII

Každý zmluvný štát tohto Dohovoru sa zaväzuje v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov poskytovať alebo podporovať pomoc ktorémukoľvek zmluvnému štátu Dohovoru, ktorý o to požiada, ak rada bezpečnosti rozhodne, že takýto zmluvný štát bol v dôsledku porušenia tohto Dohovoru vystavený nebezpečenstvu.

Článok VIII

Nič v tomto Dohovore sa nebude vykladať tak, aby to akýmkoľvek spôsobom obmedzovalo alebo poškodzovalo záväzky prevzaté ktorýmkoľvek štátom na základe Protokolu o zákaze používať vo vojne dusivé, otravné alebo podobné plyny a bakteriologické prostriedky, podpísaného v Ženeve 17. júna 1925.

Článok IX

Každý zmluvný štát tohto Dohovoru potvrdzuje uznávaný cieľ účinného zákazu chemických zbraní a za týmto účelom sa zaväzuje pokračovať v duchu dobrej vôle v rokovaníach na dosiahnutie skorej dohody o účinných opatreniach na zákaz ich vývoja, výroby a hromadenia zásob a na ich zničenie a o zodpovedajúcich opatreniach týkajúcich sa zariadení a nosičov určených najmä na výrobu alebo použitie chemických agensov ako zbraní.

Článok X

1 Zmluvné štáty tohto Dohovoru sa zaväzujú napomáhať čo možno najširšiu výmenu zariadení, materiálov a vedeckých a technických informácií na využitie bakteriologických (biologických) agensov a toxínov na mierové účely a majú právo sa zúčastniť na takej výmene. Zmluvné štáty Dohovoru, ktoré tak budú môcť urobiť, budú spolupracovať individuálne alebo spoločne s ďalšími štátmi alebo medzinárodnými organizáciami pri rozvoji a aplikácii vedeckých objavov v oblasti bakteriológie (biológie) za účelom predchádzania výskytu chorôb alebo na iné mierové účely.

2 Tento Dohovor sa bude vykonávať tak, aby nedochádzalo k narušovaniu hospodárskeho alebo technického rozvoja zmluvných štátov Dohovoru alebo medzinárodnej spolupráce v oblasti mierovej bakteriologickej (biologickej) činnosti, včítane medzinárodnej výmeny bakteriologických (biologických) agensov a toxínov a zariadení na spracovanie, použitie alebo výrobu bakteriologických (biologických) agensov a toxínov

na mierové účely v súlade s ustanoveniami tohto Dohovoru.

Článok XI

Ktorýkoľvek zmluvný štát môže navrhnúť zmeny tohto Dohovoru. Zmeny nadobudnú platnosť pre každý zmluvný štát, ktorý tieto zmeny prijme, len čo budú prijaté väčšinou zmluvných štátov Dohovoru, a po tom pre každý zostávajúci zmluvný štát dňom, keď ho prijme.

Článok XII

Po piatich rokoch od nadobudnutia platnosti tohto Dohovoru alebo skôr, pokiaľ o to požiada väčšina zmluvných štátov Dohovoru predložením návrhu s týmto cieľom deponitárnym vládam, usporiada sa v Ženeve (Švajčiarsko) konferencia zmluvných štátov Dohovoru, ktorá posúdi pôsobenie tohto Dohovoru, aby sa uistila, že ciele uvedené v preambuli a ustanovenia Dohovoru, včítane ustanovení týkajúcich sa rokovaní o chemických zbraniach, sa uskutočňujú. Pri takom posúdení sa vezmú do úvahy všetky nové výsledky vedeckého a technického vývoja, ktoré majú vzťah k tomuto Dohovoru.

Článok XIII

1 Tento Dohovor bude platiť po neobmedzený čas.

2 Každý zmluvný štát tohto Dohovoru má pri výkone svojej štátnej suverenity právo Dohovor vypovedať, ak rozhodne, že mimoriadne okolnosti týkajúce sa obsahu tohto Dohovoru ohrozili jeho najvyššie záujmy. O takej výpovedi upovedomí všetky ostatné zmluvné štáty Dohovoru a Radu bezpečnosti Organizácie Spojených národov tri mesiace vopred. Také upovedomenie musí obsahovať vyhlásenie o mimoriadnych okolnostiach, o ktorých súdi, že ohrozili jeho najvyššie záujmy.

Článok XIV

1 Tento Dohovor bude otvorený na podpis všetkým štátom. Každý štát, ktorý Dohovor nepodpíše pred jeho nadobudnutím platnosti v súlade s odsekom 3 tohto článku, môže k nemu kedykoľvek pristúpiť.

2 Tento Dohovor podlieha ratifikácii štátmi, ktoré ho podpísali. Ratifikačné listiny a listiny o prístupe budú uložené u vlád Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, Spojených štátov amerických a Zväzu sovietskych socialistických republík, ktoré sa týmto ustanovujú za deponitárne vlády.

3 Tento Dohovor nadobudne platnosť po tom, čo ratifikačné listiny uloží dvadsaťdva vlád, včítane vlád ustanovených deponitárnymi vládami Dohovoru.

4 Pre štáty, ktorých ratifikačné listiny alebo listiny o prístupe sa uložia po nadobudnutí platnosti tohto Dohovoru, nadobudne Dohovor platnosť dňom

uloženia ich ratifikačných listín alebo listín o prístupe.

5 Depozitárne vlády budú bezodkladne informovať všetky štáty, ktoré Dohovor podpísali alebo k nemu pristúpili, o dátume každého podpisu, o dátume uloženia každej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, o dátume nadobudnutia platnosti tohto Dohovoru a o prevzatí iných oznámení.

6 Tento Dohovor budú registrovať depozitárne vlády v súlade s článkom 102 Charty Organizácie Spojených národov.

Článok XV

Tento Dohovor, ktorého anglický, ruský, francúzsky, španielsky a čínsky text majú rovnakú platnosť, bude uložený v archívoch depozitárnych vlád. Riadne overené kópie tohto Dohovoru odovzdajú depozitárne vlády vládam štátov, ktoré Dohovor podpísali alebo k nemu pristúpili.

Na dôkaz toho podpísaní, riadne splnomocnení tento Dohovor podpísali.

Dané v troch vyhotoveniach v mestách Londýne, Moskve a Washingtone desiateho apríla tisíc deväťsto sedemdesiateho druhého roku.